

A dramatic painting depicting a city built on a steep, rocky cliff. The city features a large, domed structure at the top, surrounded by various buildings and fortifications. In the foreground, a group of soldiers in ancient-style armor are gathered on a rocky outcrop. One soldier is standing with arms raised, while others are in various poses, some holding spears. The scene is set against a dark, moody background, with the city appearing to be a source of light or a focal point of interest.

ЯШЭР

РАЗДЗЕЛ 1

1 І сказаў Бог: створым чалавека паводле вобразу Нашага, паводле падабенства Нашага. І стварыў Бог чалавека паводле вобразу Свайго.

2 І стварыў Бог чалавека з зямлі, і ўдыхнуў у ноздры ягоныя дыханне жыцця, і стаў чалавек жывой душой, якая магла гаварыць.

3 І сказаў Гасподзь: «Нядобра быць чалавеку аднаму; створю яму памочніка, падобнага да яго».

4 І наслаў Гасподзь на Адама моцны сон, і ён заснуў, і Ён адняў адно з ягоных раброў, і зрабіў з яго плоць, і сфармаваў яго, і прынёс яго Адаму. І прачнуўся Адам ад сну, і вось, жанчына стаіць перад ім.

5 І сказаў ён: «Гэта косць ад касцей маіх, і яна будзе называцца жанчынай, бо яна ўзята ад мужчыны». І Адам назваў яе Евай, бо яна стала маці ўсіх жывых.

6 І дабраславіў іх Бог, і назваў імёны ім: Адам і Ева, у дзень стварэння іх. І сказаў Гасподзь Бог: пладзіцеся і размнажайцеся, і нападніце зямлю.

7 І ўзяў Гасподзь Бог Адама і жонку ягоную, і пасадзіў іх у садзе Эдэмскім, каб апрацоўваць яго і ахоўваць яго; і загадаў ім, і сказаў ім: З кожнага дрэва ў садзе вы можаце есці, але з дрэва пазнання добра і зла вы не павінны есці, бо ў дзень, калі вы пакаштуеце ад яго, вы напэўна памрэце.

8 І калі Бог дабраславіў іх і загадаў ім, Ён пайшоў ад іх, і Адам і яго жонка жылі ў раі паводле загаду, які загадаў ім Гасподзь.

9 І змей, якога Бог стварыў з імі на зямлі, прыйшоў да іх, каб падбухторыць іх парушыць загад Бога, які Ён загадаў ім.

10 І змей спакусіў і ўгаварыў жанчыну есці ад дрэва пазнання. І паслухалася жанчына голасу змея, і парушыла слова Божае, і ўзяла ад дрэва пазнання добра і зла, і ела, і ўзяла і дала мужу свайму, і ён еў.

11 І Адам і яго жонка парушылі загад Бога, які Ён ім загадаў, і Бог ведаў пра гэта, і запаліўся гнеў Ягоны на іх, і Ён пракляў іх.

12 І выгнаў іх Гасподзь Бог у той дзень з саду Эдэскага, каб урабляць зямлю, з якой яны былі ўзятыя, і пайшлі яны і пасяліліся на ўсходзе ад саду Эдэскага; і спазнаў Адам жонку сваю Еву, і яна нарадзіла двух сыноў і трох дачок.

13 І назвала яна імя першароднаму: Каін, кажучы: «Я атрымала чалавека ад Госпада». А другому назвала імя: Авель, бо сказала: «Дарнасцю мы прыйшлі на зямлю і дарэмна будзем узяты з яе».

14 І выраслі хлопчыкі, і бацька іх даў ім валоданне зямлёй; і Каін быў земляробам, а Авель — пастухом авечак.

15 І праз некалькі гадоў прынеслі яны Госпаду прыбліжную ахвяру: Каін прынёс ад пладоў зямлі, а Авель прынёс ад першародных статку свайго ад тлушчу ягонага. І Бог павярнуўся і схіліўся да Авеля і яго ахвяры, і сышоў агонь з неба ад Госпада і знішчыў яе.

16 А да Каіна і яго ахвяры Гасподзь не звярнуўся і не схіліўся да яе, бо той прынёс перад Госпадам найгоршыя плады зямлі. І Каін зайздросціў свайму

брату Авелю з-за гэтага і шукаў падставы, каб забіць яго.

17 І праз нейкі час пайшлі Каін і Авель, брат ягоны, у поле рабіць сваю працу; і былі яны абодва ў полі: Каін араў і ара сваю зямлю, а Авель пасвіў свой статак; і статак прайшоў тую частку зямлі, якую Каін узараў, і гэта вельмі засмуціла Каіна з гэтай прычыны.

18 І падышоў Каін да Авеля, брата свайго, у гневе і сказаў яму: што паміж табою і мной, што ты прыйшоў жыць і прыводзіць статкі свае пасці ў зямлю маю?

19 І адказаў Авель Каіну, брату свайму, і сказаў яму: што паміж табою і мной, каб ты еў мяса маіх статкаў і апрагнаўся ў іхнюю воўну?

20 Дык вось, здымі з сябе воўну з маіх авечак, у якую ты апрагнуўся, і адплаці мне за іх плады і мяса, якія ты еў. Калі ты гэта зробіш, я пайду з тваёй зямлі, як ты сказаў.

21 І сказаў Каін брату свайму Авелю: калі я заб'ю цябе сёння, хто запатрабуе ад мяне тваёй крыві?

22 І адказаў Авель Каіну, кажучы: «Бог, Які стварыў нас на зямлі, адпомсціць за маю справу і запатрабуе ад цябе маю кроў, калі ты заб'еш мяне, бо Гасподзь — суддзя і патрабуючы, і Ён адплаціць чалавеку паводле яго зла, і бязбожніку паводле злачынства ягонага, якое ён учыніць на зямлі».

23 І цяпер, калі ты заб'еш мяне тут, дык Бог ведае твае тайныя намеры і асудіць цябе за тое зло, якое ты абяцаў мне сёння зрабіць.

24 І калі Каін пачуў словы, якія сказаў Авель, брат ягоны, вось, гнеў Каіна ўспыхнуў на Авеля, брата ягонага, за тое, што ён сказаў гэта.

25 І Каін паспяшаўся, устаў і ўзяў жалезную частку сваёй плугавой прылады, і ўдарыў ёю брата свайго, і забіў яго. І праліў Каін кроў Авеля, брата свайго, на зямлю, і кроў Авеля палілася на зямлю перад статкам.

26 І пасля гэтага Каін пакаяўся ў забойстве свайго брата, і ён быў вельмі засмучаны, і ён плакаў над ім, і гэта вельмі засмуціла яго.

27 І устаў Каін, выкапаў яму ў полі і паклаў туды цела брата свайго, і асыпаў яго пылам.

28 І даведаўся Гасподзь, што зрабіў Каін брату свайму, і з'явіўся Гасподзь Каіну і сказаў яму: Дзе Авель, брат твой, які быў з табою?

29 І Каін прыкінуўся і сказаў: «Не ведаю, ці я вартаўнік брату майму?» І сказаў яму Гасподзь: «Што ты зрабіў? Голас крыві брата твайго кліча да Мяне з зямлі, дзе ты забіў яго».

30 Бо ты забіў брата твайго і хлусіў перада Мною, і ў сэрцы сваім думаў, што Я цябе не бачыў і не ведаю ўсіх тваіх учынкаў.

31 Але ты зрабіў гэта і забіў брата твайго дарэмна, бо ён слушна гаварыў з табою. Таму пракляты ты ад зямлі, якая адкрыла вусны свае, каб прыняць кроў брата твайго з рукі тваёй, і ў якой ты пахаваў яго.

32 І калі ты будзеш урабляць яе, яна ўжо не будзе даваць табе сілы сваёй, як спачатку, бо церне і астак ураджае зямля, і ты будзеш вандраваць і блукаць па зямлі да дня смерці тваёй.

33 І ў той час Каін выйшаў ад аблічча Госпада, з месца, дзе быў, і пайшоў і блукаў па зямлі на ўсход ад Эдэма, ён і ўсё, што было ў яго.

34 І Каін пазнаў сваю жонку ў тыя дні, і яна зачала і нарадзіла сына, і ён назваў яго імем: Энох, кажучы: У той час Гасподзь пачаў даваць яму спакой і цішыню на зямлі.

35 І ў той час пачаў Каін будаваць горад; і пабудоваў ён горад, і назваў імя гораду: Энох, паводле імя сына свайго; бо ў тыя дні Гасподзь даў яму спакой на зямлі, і ён не вандраваў і не блукаў, як спачатку.

36 У Эноха нарадзіўся Ірад, а Ірад спарадзіў Мехуяіла, а Мехуяіл спарадзіў Мефусаіла.

РАЗДЗЕЛ 2

1 І было на сто трыццатым годзе жыцця Адама на зямлі, што ён зноў пазнаў Еву, жонку сваю, і яна зачала і нарадзіла сына паводле падабенства ягонага і паводле вобраза ягонага, і назвала яго імя: Сэт, кажучы: Бог прызначыў мне іншае нашчадка замест Авеля, бо Каін забіў яго.

2 І жыў Сэт сто пяць гадоў, і спарадзіў сына; і назваў Сэт імя свайму сыну Энош, кажучы: «Бо ў той час сыны чалавечыя пачалі множыцца і мучыць душы свае і сэрцы, зграшаючы і бунтуючы супраць Бога».

3 І было ў дні Эноша, што сыны чалавечыя працягвалі бунтаваць і грашыць супраць Бога, каб павялічыць гнеў Госпада на сыноў чалавечых.

4 І пайшлі сыны чалавечыя і пачалі службыць іншым багам, і забыліся Госпада, Які стварыў іх на зямлі; і ў тыя дні сыны чалавечыя зрабілі сабе ідалы з медзі і жалеза, з дрэва і з каменя, і пакланяліся ім і служылі ім.

5 І кожны чалавек зрабіў сабе бога і пакланяўся ім, і сыны чалавечыя пакінулі Госпада ва ўсе дні Еноса і сыноў ягоных; і гнеў Госпада запаліўся за іхнія справы і за гідоты, якія яны рабілі на зямлі.

6 І Гасподзь зрабіў так, што воды ракі Гіён затопілі іх, і Ён знішчыў іх, і Ён знішчыў трэцюю частку зямлі, і, нягледзячы на гэта, сыны чалавечыя не адварнуліся ад сваіх злых шляхоў, і іх рукі былі ўсё яшчэ працягнуты, каб рабіць зло ў вачах Госпада.

7 І ў тыя дні не сеялі і не жнілі на зямлі; і не было ежы для сыноў чалавечых, і голад быў вельмі вялікі ў тыя дні.

8 А насенне, якое яны пасеялі ў тыя дні ў зямлю, стала цернем, астакам і бадзякамі; бо ад дзён Адама было гэтае абвяшчэнне адносна зямлі, праклён Божы, якім Ён пракляў зямлю за грэх, якім Адам зграшыў перад Госпадам.

9 І калі людзі працягвалі бунтаваць і грашыць супраць Бога і разбэшчваць свае шляхі, зямля таксама стала разбэшчанай.

10 І жыў Энос дзевяноста гадоў, і спарадзіў Каінана;

11 І вырас Каінан, і было яму сорак гадоў, і стаў мудрым, і меў веды і ўменне ва ўсякай мудрасці, і валадарыў ён над усімі сынамі чалавечымі, і веў сыноў чалавечых да мудрасці і ведаў; бо Каінан быў вельмі мудры чалавек і меў разуменне ва ўсякай мудрасці, і сваёй мудрасцю ён валадарыў над духамі і дэманамі;

12 І ведаў Каінан сваёй мудрасцю, што Бог знішчыць сыноў чалавечых за грахі на зямлі, і што Гасподзь у апошнія дні навадзе на іх воды патапу.

13 І ў тыя дні Каінан напісаў на каменных скрыжальных, што павінна было адбыцца ў будучыні, і паклаў іх у свае скарбніцы.

14 І валадарыў Каінан над усёй зямлёй, і ён навярнуў некаторых з сыноў чалавечых на служэнне Богу.

15 Калі Каінану споўнілася семдзесят гадоў, у яго нарадзіліся тры сыны і дзве дачкі.

16 І вось імёны дзяцей Каінана: імя старэйшага Махлалель, другога Энан і трэцяга Мэрэд, а сёстры іх былі Ада і Цыла; гэта пяцёра дзяцей Каінана, якія нарадзіліся ў яго.

17 І Ламэх, сын Мафусаіла, спарадзіўся з Каіанам праз шлюб, і ён узяў дзвюх ягоных дачок сабе за жонак. І зачала Ада і нарадзіла Ламэху сына, і назвала яго імя Явал.

18 І зноў яна зачала і нарадзіла сына, і назвала яго Ювал; а Цыла, сястра яе, была ў тыя дні бясплодная і не мела дзяцей.

19 Бо ў тыя дні сыны чалавечыя пачалі грашыць супраць Бога і парушаць запаведзі, якія Ён наказаў чалавеку, каб пладзіцца і размнажацца на зямлі.

20 А некаторыя з сыноў чалавечых прымушалі сваіх жонак піць напой, які рабіў бы іх бясплоднымі, каб яны маглі захаваць сваю постаць і каб іх прыгожы выгляд не знік.

21 І калі сыны чалавечыя прымусілі некаторых са сваіх жонак піць, Цыла піла з імі.

22 І жанчыны, якія нараджалі дзяцей, здаваліся агіднымі ў вачах сваіх мужоў, як удовы, пакуль жылі іх мужы, бо яны былі прывязаныя толькі да бясплодных.

23 А як мінула некалькі дзён і гадоў, калі Цыла састарэла, Гасподзь адчыніў яе ўлонне.

24 І яна зачала і нарадзіла сына, і назвала яго Тувал-Каін, кажучы: «Пасля таго, як я завяла, я атрымала яго ад Бога Усемагутнага».

25 І яна зноў зачала і нарадзіла дачку, і назвала яе Наама, бо сказала яна: «Пасля таго, як я завяла, я знайшла асалоду і весялосць».

26 І Ламэх быў стары і ў сталым узросце, і вочы ягоныя прытупіліся, так што ён не мог бачыць, і Тувал-Каін, сын ягоны, веў яго. І сталася аднаго дня, што Ламэх пайшоў у поле, і Тувал-Каін, сын ягоны, быў з ім. І калі яны ішлі па полі, Каін, сын Адама, падышоў да іх; бо Ламэх быў вельмі стары і мала бачыў, а Тувал-Каін, сын ягоны, быў вельмі малады.

27 І Тувал-Каін загадаў бацьку нацягнуць лук, і стрэламі ён параніў Каіна, які быў яшчэ далёка, і забіў яго, бо ён здаваўся ім жывёлай.

28 І стрэлы ўвайшлі ў цела Каіна, хоць ён быў далёка ад іх, і той упаў на зямлю і памёр.

29 І адплаціў Гасподзь Каіну за яго бязбожнасць, якую ён учыніў брату свайму Авелю, паводле слова Гасподняга, якое Ён сказаў.

30 І сталася, калі Каін памёр, што Ламэх і Тувал пайшлі паглядзець на жывёлу, якую яны забілі, і ўбачылі, і вось, дзед іх Каін упаў мёртвым на зямлю.

31 І Ламех вельмі засмуціўся з-за гэтага, і, пляскаючы ў далоні, ударыў сына свайго і прычыніў яму смерць.

32 І жонкі Ламеха пачулі, што зрабіў Ламех, і шукалі забіць яго.

33 І жонкі Ламеха зненавідзелі яго з таго дня, бо ён забіў Каіна і Тувала Каіна, і жонкі Ламеха адсталі ад яго і не слухаліся яго ў тыя дні.

34 І прыйшоў Ламэх да сваіх жонак і прасіў іх выслухаць яго ў гэтай справе.

35 І сказаў ён сваім жонкам, Ады і Цыле: «Слухайце голас мой, жонкі Ламехавыя, уважліва стаўцеся да маіх слоў! Бо вы ўжо прыдумалі і казалі, што я забіў чалавека сваімі ранами і дзіця сваімі ранами, бо яны не ўчынілі ніякага гвалту. Але ведайце, што я стары і сівы, і вочы мае ацяжэлі ад старасці, і я зрабіў гэта не ведаючы».

36 І жонкі Ламеха паслухаліся яго ў гэтай справе і вярнуліся да яго з парадай бацькі свайго Адама, але з таго часу не нарадзілі яму дзяцей, ведаючы, што ў тыя дні ўзмацняўся гнеў Божы на сыноў чалавечых, каб знішчыць іх водамі патапу за іхнія ліхія ўчынкі.

37 Малалель, сын Каінаў, жыў шэсцьдзсят пяць гадоў і спарадзіў Ярэда; а Ярэд жыў шэсцьдзсят два гады і спарадзіў Эноха.

РАЗДЗЕЛ 3

1 І жыў Энох шэсцьдзсят пяць гадоў і спарадзіў Мафусала; і хадзіў Энох з Богам пасля нараджэння Мафусала, і служыў ён Госпаду, і пагарджаў злымі шляхамі людзей.

2 І душа Эноха была ахінута настаўленнем Госпада, ведамі і разуменнем; і ён мудра адышоў ад сыноў чалавечых і хаваўся ад іх на працягу многіх дзён.

3 Калі прайшло шмат гадоў, калі ён служыў Госпаду і маліўся перад Ім у сваім доме, анёл Гасподні паклікаў яго з неба і сказаў: «Вось я».

4 І сказаў ён: «Устань, выйдзі з дому твайго і з месца, дзе ты хаваешся, і з'явіся сынам чалавечым, каб навучыць іх шляху, якім яны павінны ісці, і справе, якую яны павінны выканаць, каб уступіць на шляхі Божыя».

5 І ўстаў Энох паводле слова Госпада і выйшаў з дому свайго, з месца свайго і з пакоя, у якім ён хаваўся; і пайшоў ён да сыноў чалавечых і вучыў іх шляхам Госпада, і ў той час сабраў сыноў чалавечых і пазнаёміў іх з настаўленнем Госпада.

6 І загадаў ён абвясціць па ўсіх месцах, дзе жывуць сыны чалавечыя, кажучы: «Дзе чалавек, які хоча ведаць шляхі Госпада і добрыя справы? Няхай прыйдзе да Эноха».

7 І сабраліся да яго ўсе сыны чалавечыя, бо ўсе, хто жадаў гэтага, ішлі да Эноха, і Энох валадарыў над сынамі чалавечымі паводле слова Госпада, і яны прыходзілі і пакланяліся яму, і слухалі яго слова.

8 І Дух Божы быў на Эноху, і ён вучыў усіх сваіх людзей мудрасці Божай і шляхам Ягоным, і сыны чалавечыя служылі Госпаду ва ўсе дні Эноха, і яны прыходзілі слухаць яго мудрасць.

9 І ўсе цары сыноў чалавечых, першыя і апошнія, разам са сваімі князямі і суддзямі, прыйшлі да Эноха, калі пачулі пра яго мудрасць, і пакланіліся яму, і яны таксама запатрабавалі ад Эноха валадарыць над імі, на што ён пагадзіўся.

10 І сабраліся яны ўсіх, сто трыццаць цароў і князёў, і яны паставілі над сабой царом Эноха, і ўсе яны былі пад яго ўладай і загадам.

11 І Энох навучыў іх мудрасці, ведам і шляхам Госпада; і ён усталяваў мір сярод іх, і мір быў па ўсёй зямлі пры жыцці Эноха.

12 І валадарыў Энох над сынамі чалавечымі дзвесце сорок тры гады, і чыніў ён справядлівасць і праведнасць з усім сваім народам, і веў іх шляхамі Госпада.

13 Гэта радавод Эноха, Мафусала, Елісея і Элімелеха, трох сыноў; а іх сяцёр былі Мелха і Нахма. Мафусала жыў восемдзсят сем гадоў і спарадзіў Ламеха.

14 І было гэта на пяцьдзсят шостым годзе жыцця Ламеха, калі памёр Адам; яму было дзевяцсот трыццаць гадоў, калі ён памёр, і два яго сыны, і Энох і Мафусал, сын ягоны, пахавалі яго з вялікай пышнасцю, як пахаваюць цароў, у пачоры, пра якую сказаў яму Бог. 15 І ў тым месцы ўсе сыны чалавечыя ўчынілі вялікі смутак і плач па Адаме; таму гэта стала звычаем сярод сыноў чалавечых і дагэтуль.

16 І памёр Адам, бо еў ад дрэва пазнання, ён і дзеці ягоныя пасля яго, як сказаў Гасподзь Бог.

17 І было гэта ў год смерці Адама, які быў дзвесце сорок трэцім годам праўлення Эноха, у той час Энох вырашыў аддзяліцца ад сыноў чалавечых і схавацца, як і спачатку, каб служыць Госпаду.

18 І зрабіў Энох так, але не цалкам схаваўся ад іх, а трымаўся далей ад сыноў чалавечых тры дні, а потым пайшоў да іх на адзін дзень.

19 І на працягу трох дзён, якія ён быў у сваім пакоі, ён маліўся і славіў Госпада Бога свайго, і ў той дзень, калі ён пайшоў і з'явіўся сваім падданым, ён вучыў іх шляхам Гасподнім, і ўсё, што яны пыталися ў яго пра Госпада, ён адказваў ім.

20 І ён рабіў гэтак шмат гадоў, а пасля гэтага хаваўся шэсць дзён і з'яўляўся свайму народу адзін дзень з сямі; а пасля гэтага адзін раз у месяц, а потым адзін раз у год, пакуль усе цары, князі і сыны чалавечыя не пачалі шукаць яго і не захацелі зноў убачыць твар Эноха і пачуць яго слова; але яны не маглі, бо ўсе сыны чалавечыя вельмі баяліся Эноха і баяліся наблізіцца да яго з-за Божлага страху, які быў на яго твары; таму ніхто не мог глядзець на яго, баючыся, што ён можа быць пакараны і памерці.

21 І ўсе цары і князі вырашылі сабраць сыноў чалавечых і прыйсці да Эноха, думаючы, што ўсе яны змогуць пагаварыць з ім у той час, калі ён выйдзе сярод іх, і яны так і зрабілі.

22 І настаў дзень, калі выйшаў Энох, і ўсе сабраліся і прыйшлі да яго, і Энох сказаў ім словы Госпада, і ён навучыў іх мудрасці і ведам, і яны пакланіліся яму і казалі: Няхай жыве цар! Няхай жыве цар!

23 І праз нейкі час, калі цары і князі, і сыны чалавечыя размаўлялі з Энохам, і Энох вучыў іх шляхам Божым, вось, анёл Гасподні паклікаў Эноха з нябёсаў і пажадаў узняць яго на неба, каб зрабіць яго там царом над сынамі Божымі, як ён цараваў над сынамі чалавечымі на зямлі.

24 Калі ў той час Энох пачуў гэта, ён пайшоў і сабраў усіх жыхароў зямлі, і навучыў іх мудрасці і ведам, і даў

ім боскія настаўленні, і сказаў ім: «Мне трэба было ўзысці на неба, таму я не ведаю дня майго сыходу».

25 Дык вось, я навучу цябе мудрасці і ведам і настаўлю цябе, перш чым пакіну цябе, як дзейнічаць на зямлі, каб ты жыў; і ён так і зрабіў.

26 І Ён вучыў іх мудрасці і ведам, і даў ім настаўленні, і выкрыў іх, і даў ім пастановы і законы, каб яны выконвалі іх на зямлі, і ўстанавіў мір сярод іх, і навучыў іх вечнаму жыццю, і некаторы час жыў з імі, навучаючы іх усяму гэтаму.

27 І ў той час сыны чалавечыя былі з Энохам, і Энох гаварыў з імі, і яны паднялі вочы свае, і падабенства вялікага каня сышло з неба, і конь захадзіў па паветры;

28 І яны казалі Эноху, што бачылі, і Энох сказаў ім: «Дзеся мяне гэты конь сыходзіць на зямлю; настаў час, калі я павінен сысці ад вас, і больш вы мяне не ўбачыце».

29 І конь сышоў у той час і стаў перад Энохам, і ўсе сыны чалавечыя, якія былі з Энохам, убачылі яго.

30 І зноў Энох загадаў абвясціць голас, кажучы: «Дзе той чалавек, які жадае ведаць шляхі Госпада Бога свайго? Няхай ён прыйдзе сёння да Эноха, перш чым будзе забраны ад нас».

31 І ўсе сыны чалавечыя сабраліся і прыйшлі да Эноха ў той дзень; і ўсе цары зямлі з іх князямі і дарадцамі засталіся з ім у той дзень; і Энох тады навучыў сыноў чалавечых мудрасці і ведам, і даў ім боскія настаўленні; і ён загадаў ім служыць Госпаду і хадзіць Яго шляхамі ва ўсе дні іх жыцця, і ён працягваў усталёўваць мір сярод іх.

32 І пасля гэтага ён устаў і сеў на каня; і ён выйшаў, і ўсе сыны чалавечыя пайшлі за ім, каля васьмісот тысяч чалавек; і яны ішлі з ім адзін дзень шляху.

33 А на другі дзень ён сказаў ім: «Вяртайцеся ў свае намёты, чаму вы ідзяце? Можна, вам смерць». І некаторыя з іх пайшлі ад яго, а тыя, што засталіся, пайшлі з ім шэсць дзён шляху. І казаў ім Энох кожны дзень: «Вяртайцеся ў свае намёты, каб вам не памерці». Але яны не хацелі вяртацца і пайшлі з ім.

34 А на шосты дзень некаторыя з людзей засталіся і трымаліся за яго, і казалі яму: «Мы пойдзем з табою туды, куды ты ідзеш; жыве Гасподзь, толькі смерць разлучыць нас».

35 І яны так настойліва прасілі яго ісці з ім, што ён перастаў гаварыць з імі; і яны пайшлі за ім і не вярталіся;

36 І калі цары вярнуліся, яны загадалі зрабіць перапіс насельніцтва, каб даведацца колькасць астатніх людзей, якія пайшлі з Энохам; і на сёмы дзень Энох узнёсся на неба ў віхуры, з конямі і вогненнымі калясніцамі.

37 А на восьмы дзень усе цары, якія былі з Энохам, паслалі вярнуць колькасць людзей, якія былі з Энохам, у тым месцы, адкуль ён узнёсся на неба.

38 І ўсе тыя цары пайшлі на тое месца і знайшлі там зямлю, пакрытую снегам, а на снезе былі вялікія камяні снегу, і адзін сказаў другому: «Хадзем, давайце прабярэмся скрозь снег і паглядзім, магчыма, людзі, якія засталіся з Энохам, памерлі і цяпер знаходзяцца пад камянямі снегу, і яны шукалі, але не маглі знайсці яго, бо ён узнёсся на неба».

РАЗДЗЕЛ 4

1 А ўсіх дзён, якія Энох пражыў на зямлі, было трыста шэсцьдзесят пяць гадоў.

2 І калі Энох узнёсся на неба, усе цары зямлі ўсталі і ўзялі сына ягонага Мафусалаха, памазалі яго і паставілі яго царом над сабой замест бацькі ягонага.

3 І Мафусал паводзіў сябе справядліва перад Богам, як навучыў яго бацька ягоны Энох, і ён праз усё сваё жыццё вучыў сыноў чалавечых мудрасці, ведам і страху Божаму, і не ўхіляўся ад добрага шляху ні направа, ні налева.

4 Але ў апошнія дні Мафусала сыны чалавечыя адварнуліся ад Госпада, разбэсцілі зямлю, абрабавалі і разрабавалі адзін аднаго, і паўсталі супраць Бога, і зграшылі, і разбэсцілі свае шляхі, і не хацелі слухаць голасу Мафусала, але паўсталі супраць яго.

5 І Гасподзь вельмі разгневаўся на іх, і Гасподзь працягваў знішчаць насенне ў тыя дні, так што не было ні сеяння, ні жніва на зямлі.

6 Бо калі яны сеялі зямлю, каб атрымаць ежу для свайго пражывання, вось, выраслі цёрні і аўсянка, якіх яны не сеялі.

7 І сыны чалавечыя не адварнуліся ад сваіх злых шляхоў, і рукі іх былі працягнутыя да таго, каб рабіць зло ў вачах Бога, і яны раздражнялі Госпада сваімі злымі шляхамі. І Гасподзь вельмі разгневаўся і пашкадаваў, што стварыў чалавека.

8 І ён падумаў знішчыць іх і вынішчыць, і зрабіў гэта.

9 У тыя дні, калі Ламеху, сыну Мафусала, было сто шэсцьдзесят гадоў, памёр Сэт, сын Адама.

10 А ўсіх дзён жыцця Сіфа было дзевяцьсот дванаццаць гадоў; і ён памёр.

11 Ламеху было сто восемдзесят гадоў, калі ён узяў сабе Ашмую, дачку Елісея, сына Эноха, дзядзькі ягонага, і яна зачала.

12 І ў той час сыны чалавечыя сеялі зямлю, і ўраджалася трохі ежы, але сыны чалавечыя не адварнуліся ад сваіх злых шляхоў, і яны зграшылі і паўсталі супраць Бога.

13 І жонка Ламеха зачала і нарадзіла яму сына ў той час, у мінулы год.

14 І назваў Мафусал імя яму: Ной, кажучы: Зямля ў яго дні была спакойная і вольная ад тлення. А Ламэх, бацька ягоны, назваў імя яму: Менахем, кажучы: Ён супешыць нас у нашых працах і ў цяжкай працы на зямлі, якую пракляў Бог.

15 І вырасла дзіця, і было адвучана ад грудзей, і хадзіла шляхамі бацькі свайго Мафусала, бездакорная і праведная перад Богам.

16 І ўсе сыны чалавечыя ў тыя дні адышлі ад шляхоў Гасподніх, бо яны множыліся на зямлі сынамі і дочкамі, і вучылі адзін аднаго сваім злым учынкам, і працягвалі грашыць супраць Госпада.

17 І кожны чалавек зрабіў сабе бога, і яны рабавалі і аграблявалі кожны свайго бліжняга і свайго сваяка, і яны разбэсцілі зямлю, і зямля напоўнілася гвалтам.

18 І судзілі іхнія і кіраўнікі пайшлі да дачок чалавечых і сілай забіралі іхніх жонак у іхніх мужоў, паводле іх выбару. І сыны чалавечыя ў тыя дні бралі з быдла зямнога, палявых звяроў і птушак нябесных, і вучылі

змешваць жывёл аднаго віду з другім, каб гэтым раздражняць Госпада. І ўбачыў Бог усю зямлю, і яна была разбэшчаная, бо ўсякая плоць разбэсціла свае шляхі на зямлі, усе людзі і ўсе жывёлы.

19 І сказаў Гасподзь: «Я сатру з твару зямлі чалавека, якога Я стварыў, ад чалавека да птушак нябесных, разам з быдлам і звярамі палявымі, бо Я шкадую, што стварыў іх».

20 І ўсе людзі, якія хадзілі шляхамі Госпада, памерлі ў тыя дні, перш чым Гасподзь навёў на чалавека бедства, якое Ён абвясціў, бо гэта было ад Госпада, каб яны не бачылі бедства, якое Гасподзь абвясціў пра сыноў чалавечых.

21 І Ной знайшоў ласку ў вачах Госпада, і Гасподзь выбраў яго і дзяцей ягоных, каб узяць ад іх нашчадкаў па ўсёй зямлі.

РАЗДЗЕЛ 5

1 І памёр Энох, сын Сіфаў, на восемдзясят чацвёртым годзе жыцця Ноя; яму было дзевяцьсот пяць гадоў, калі ён памёр.

2 І памёр Каінан, сын Еноса, на сто семдзясят дзевятым годзе жыцця Ноя. А ўсіх дзён Каітана было дзевяцьсот дзесяць гадоў. І памёр ён.

3 І памёр Махлалель, сын Каітанаў, на дзвесце трыццаць чацвёртым годзе жыцця Ноя; і было дзён Махлалеля васьмьсот дзевяноста пяць гадоў, і ён памёр.

4 І памёр Ярэд, сын Махлалелаў, у тыя дні, на трыста трыццаць шостым годзе жыцця Ноя; і ўсіх дзён Ярэда было дзевяцьсот шэсцьдзесят два гады, і ён памёр.

5 І ўсе, хто йшоў за Госпадам, памерлі ў тыя дні, перш чым убачылі зло, якое Бог абяцаў зрабіць на зямлі.

6 І пасля многіх гадоў, на чатырыста васьмідзясятым годзе жыцця Ноя, калі ўсе тыя людзі, якія пайшлі за Госпадам, памерлі з асяроддзя сыноў чалавечых, і застаўся толькі Мафусала, Бог сказаў Ною і Мафусалу, кажучы:

7 Скажыце і абвясціце сынам чалавечым: «Так кажа Гасподзь: вярніцеся з вашых злых шляхоў і пакіньце вашы ўчынкі, і Гасподзь пашкадуе пра зло, якое абяцаў зрабіць вам, і яно не збудзецца».

8 Бо так кажа Гасподзь: вось, Я даю вам час сто дваццаць гадоў; калі вы звярнецеся да Мяне і пакінеце свае ліхія шляхі, то і Я адварнуся ад зла, пра якое Я казаў вам, і яго не будзе, кажа Гасподзь.

9 І Ной і Мафусал пераказвалі ўсе словы Гасподнія сынам чалавечым дзень за днём, пастаянна размаўляючы з імі.

10 Але сыны чалавечыя не слухалі іх і не прыхілялі вушэй сваіх да слоў іхніх, і яны сталі цвярдзелымі.

11 І даў ім Гасподзь час сто дваццаць гадоў, кажучы: «Калі яны вернуцца, то Бог пашкадуе пра зло, каб не знішчыць зямлю».

12 Ной, сын Ламеха, у тыя дні ўстрымліваўся ад таго, каб браць жонку, каб мець дзяцей, бо сказаў: «Цяпер Бог знішчыць зямлю, навошта ж мне нараджаць дзяцей?»

13 І Ной быў чалавек справядлівы, ён быў бездакорны ў сваім пакаленні, і Гасподзь выбраў яго, каб узяць нашчадкаў ад яго нашчадкаў на зямлі.

14 І сказаў Гасподзь Ною: вазьмі сабе жонку і нараджай дзяцей, бо Я бачыў цябе праведным перад Мною ў гэтым пакаленні.

15 І ты ўзгадаеш нашчадкаў і дзяцей тваіх з табою пасярод зямлі. І пайшоў Ной і ўзяў жонку, і выбраў Нааму, дачку Эноха; ёй было пяцьсот восемдзясят гадоў.

16 А Ною было чатырыста дзевяноста восем гадоў, калі ён узяў сабе за жонку Нааму.

17 І Наама зачала і нарадзіла сына, і даў яму імя Яфет, кажучы: «Бог пашырыў мяне на зямлі». І зноў зачала і нарадзіла сына, і даў яму імя Сім, кажучы: «Бог зрабіў мяне астаткам, каб узвесці насеннем пасярод зямлі».

18 А Ною было пяцьсот два гады, калі Наама нарадзіла Сіма. І выраслі хлопчыкі і пайшлі шляхамі Госпада, ва ўсім, чаму навучылі іх Мафусал і Ной, бацька іхні.

19 І памёр Ламэх, бацька Ноя, у тыя дні; аднак жа ён не пайшоў усім сэрцам шляхамі бацькі свайго, і памёр на сто дзевяноста пятым годзе жыцця Ноя.

20 А ўсіх дзён Ламеха было семсот семдзясят гадоў, і ён памёр.

21 І ўсе сыны чалавечыя, якія ведалі Госпада, памерлі ў той год, перш чым Гасподзь навёў на іх бедства; бо Гасподзь хацеў, каб яны памерлі, каб не бачыць бедства, якое Бог навадзе на іх братоў і родных, як Ён абяцаў зрабіць.

22 У той час сказаў Гасподзь Ною і Мафусалу: «Устаньце і абвясціце сынам чалавечым усе словы, якія Я казаў вам у тыя дні, магчыма, яны адвернуцца ад сваіх злых шляхоў, і тады Я пашкадуе пра бедства і не наваду яго».

23 І Ной і Мафусал выйшлі і пераказалі ў вушы сынам чалавечым усё, што Бог казаў пра іх.

24 Але сыны чалавечыя не хацелі слухаць і не прыхілялі вушэй сваіх да ўсіх іхніх слоў.

25 І пасля гэтага сказаў Гасподзь Ною: «Канец усякай плоці прыйшоў перад аблічча Мяне за іхнія ліхія ўчынкі, і вось, Я знішчу зямлю».

26 І вазьмі сабе дроў гофер, і ідзі ў пэўнае месца, і зрабі вялікі каўчэг, і пастаў яго на тым месцы.

27 І зрабі яго так: трыста локцяў даўжыні, пяцьдзесят локцяў шырыні і трыццаць локцяў вышыні.

28 І зрабі сабе дзверы, адчыненыя збоку, і абліцуй іх зверху на локаць, і пакрый іх смалой знутры і звонку.

29 І вось, Я наваду патап на зямлю, і ўсялякая плоць будзе з-пад нябёсаў, і ўсё, што на зямлі, загіне.

30 І ты і твая сям'я пойдзеце і збярыце па дзве пары з усіх жывых істот, самца і самку, і прынясеце іх у каўчэг, каб атрымаць ад іх нашчадства на зямлі.

31 І збяры сабе ўсю ежу, якую ядуць усе жывёлы, каб была ежа і табе, і ім.

32 І выберы для сваіх сыноў тры дзяўчыны з дачок чалавечых, і яны будуць жонкамі тваім сынам.

33 І ўстаў Ной і пабудаваў каўчэг на тым месцы, дзе загадаў яму Бог; і зрабіў Ной так, як загадаў яму Бог.

34 У пяцьсот дзевяноста пяты год Ной пачаў будаваць каўчэг, і зрабіў ён каўчэг за пяць гадоў, як загадаў яму Гасподзь.

35 Тады Ной узяў трох дачок Эліякіма, сына Мафусала, за жонак сваім сынам, як загадаў Гасподзь Ною.

36 І ў той час памёр Мафусал, сын Эноха, дзевяцьсот шэсцьдзесят гадоў, калі памёр.

РАЗДЗЕЛ 6

1 У той час, пасля смерці Мафусала, сказаў Гасподзь Ною: «Увайдзі ты і сям'я твая ў каўчэг; вось, Я збяру да цябе ўсіх жывёл зямных, палявых звяроў і птушак нябесных, і ўсе яны прыйдуць і акружаць каўчэг».

2 І пойдзеш і сядзеш каля дзвярэй каўчэга, і ўсе звяры, жывёлы і птушкі збяруцца і стануць перад табою; і тых, хто прыйдзе і схіліцца перад табою, вазьмі і аддай у рукі сыноў тваіх, і яны прывядуць іх у каўчэг; а ўсіх, хто будзе стаяць перад табою, пакінь.

3 І зрабіў гэта Гасподзь на наступны дзень, і звяры, жывёлы і птушкі прыйшлі ў вялікай колькасці і акружылі каўчэг.

4 І пайшоў Ной і сеў каля ўваходу ў каўчэг, і ўвёў у каўчэг усю плоць, якая нахілялася перад ім, і пакінуў на зямлі ўсіх, хто стаяў перад ім.

5 І прыйшла львіца з двума львіцамі, самцом і самкай, і ўсе тры прыгнуліся перад Ноем. І паўсталі два львіцы на львіцу, і забілі яе, і выгналі яе з яе месца. І яна пайшла. А яны вярнуліся на свае месцы і прыгнуліся на зямлі перад Ноем.

6 І львіца ўцякла і стала на месца львоў.

7 І Ной убачыў гэта і вельмі здзівіўся. І ўстаў, і ўзяў двух шчанят, і ўвёў іх у каўчэг.

8 І ўвёў Ной у каўчэг усю жывую істоту, якая была на зямлі, так што не засталося ніводнай, якую Ной увёў у каўчэг.

9 Па двое ўвайшлі да Ноя ў каўчэг, але з чыстых жывёл і чыстых птушак ён узяў сем пар, як загадаў яму Бог.

10 І ўсе жывёлы, і звяры, і птушкі былі ўсё яшчэ там, і яны акружалі каўчэг з усіх бакоў, і дождж пайшоў толькі праз сем дзён.

11 І ў той дзень Гасподзь прымусіў усю зямлю задрыжаць, і сонца пацямнела, і асновы сусвету захісталіся, і ўся зямля моцна захісталася, і бліснула маланка, і грмеў гром, і ўсе крыніцы на зямлі разбурыліся, чаго жыхары раней не ведалі; і Бог зрабіў гэты магутны чын, каб напалохаць сыноў чалавечых, каб больш не было зла на зямлі.

12 А сыны чалавечыя ўсё яшчэ не хацелі адварнуцца ад сваіх злых шляхоў і павялічылі гнеў Госпада ў той час, і нават не скіравалі сваіх сэрцаў на ўсё гэта.

13 А праз сем дзён, на шасцісотым годзе жыцця Ноя, воды патопу разліліся па зямлі.

14 І ўсе крыніцы бездані расчыніліся, і вокны нябесныя адчыніліся, і дождж ліў на зямлю сорок дзён і сорок начэй.

15 І Ной і яго сям'я, і ўсе жывыя істоты, якія былі з ім, увайшлі ў каўчэг з-за вады патопу, і Гасподзь замкнуў яго.

16 І ўсе сыны чалавечыя, якія засталіся на зямлі, знясіліся ад бедства з-за дажджу, бо воды ўсё мацней ліліся на зямлю, а жывёлы і звяры ўсё яшчэ акружалі каўчэг.

17 І сабраліся сыны чалавечыя, каля сямісот тысяч мужчын і жанчын, і прыйшлі да Ноя ў каўчэг.

18 І паклікалі яны Ноя, кажучы: адчыні нам, каб мы маглі ўвайсці да цябе ў каўчэг, і чаму мы павінны памерці?

19 І Ной адказаў ім гучным голасам з каўчэга, кажучы: «Ці ж не ўсе вы паўсталі супраць Госпада і сказалі, што Яго няма? І таму Гасподзь навёў на вас гэтае бедства, каб знішчыць вас і вынішчыць з аблічча зямлі?»

20 Ці ж не гэта тое самае, пра што Я казаў вам сто дваццаць гадоў таму, а вы не паслухаліся голасу Госпада, а цяпер хочаце жыць на зямлі?

21 І сказалі яны Ною: «Мы гатовыя вярнуцца да Госпада; толькі адчыні нам, каб мы жылі і не памерлі».

22 І адказаў ім Ной, кажучы: «Вось цяпер, калі вы бачыце пакуты душ ваших, вы хочаце вярнуцца да Госпада; чаму вы не вярнуліся на працягу гэтых ста дваццаці гадоў, якія Гасподзь даў вам як вызначаны тэрмін?»

23 Але цяпер, калі вы прыходзіце і кажаце мне гэта з-за гора ваших душ, цяпер Гасподзь не пачуе вас і не прыхіне вуха да вас у гэты дзень, так што вы не зможаце спраўдзіцца ў тым, што хочаце.

24 І падышлі сыны чалавечыя, каб уварвацца ў каўчэг і ўвайсці з-за дажджу, бо яны не маглі цяпець дажджу.

25 І паслаў Гасподзь усіх звяроў і жывёл, якія стаялі вакол каўчэга. І звяры адолелі іх і выгналі іх з таго месца, і кожны чалавек пайшоў сваёй дарогай, і яны зноў рассыпаліся па зямлі.

26 А дождж усё яшчэ ішоў на зямлю і ішоў сорок дзён і сорок начэй, і вада моцна ўзмацнялася на зямлі; і ўсялякая плоць, якая была на зямлі ці ў вадзе, памерла, ці то людзі, ці то жывёла, ці то звяры, ці то гадаў, ці то птушкі нябесныя. Застаўся толькі Ной і тыя, хто быў з ім у каўчэгу.

27 І воды ўзмацніліся, і яны вельмі памножыліся на зямлі, і яны паднялі каўчэг, і ён быў узняты з зямлі.

28 І каўчэг плаваў па паверхні вады, і яго кідала па вадзе, так што ўсе жывыя істоты ў ім варушыліся, як варыва ў катле.

29 І вялікая трывога ахапіла ўсіх жывых істот, якія былі ў каўчэгу, і каўчэг быў гатовы разбурыць сябе.

30 І ўсе жывыя істоты, якія былі ў каўчэгу, спалохаліся: ільвы зарыкалі, валы мычалі, ваўкі вылі. Кожная жывая істота ў каўчэгу гаварыла і галасіла на сваёй мове, так што галасы іх даляталі далёка. Ной і сыны ягоныя плакалі і плакалі ў сваім горы; яны вельмі баяліся, што дайшлі да брамы смерці.

31 І маліўся Ной Госпаду, і ўсклікнуў да Яго з-за гэтага, і сказаў ён: «Госпадзе, дапамажы нам, бо няма ў нас сілы цяпець гэтае бедства, якое ахапіла нас; бо хвалі вады акружылі нас, ліхія патакі напалохалі нас, сеткі смерці прыйшлі перад намі; пачуй нас, Госпадзе, пачуй нас, асвятлі аблічча Тваё да нас і будзь літасцівы да нас, выкупі нас і вызвалі нас».

32 І пачуў Гасподзь голас Ноя, і ўспомніў яго Гасподзь.

33 І вечер прайшоў па зямлі, і воды сціхлі, і каўчэг спыніўся.

34 І крыніцы бездані і вокны нябесныя зачыніліся, і дождж з неба спыніўся.

35 І воды паменшыліся ў тыя дні, і каўчэг спыніўся на гарах Арарата.

36 І Ной адчыніў вокны каўчэга, і Ной усё яшчэ заклікаў Госпада ў той час, і ён сказаў: О, Госпадзе, Які стварыў зямлю і неба і ўсё, што ў іх, выведзі нашы душы з гэтага зняволення і з цямніцы, у якую Ты змясціў нас, бо я вельмі стаміўся ад уздыхаў.

37 І пачуў Гасподзь голас Ноя і сказаў яму: «Калі споўніцца год, тады ты выйдзеш».

38 У дзень нараджэння, калі споўніўся год з таго часу, як Ной прабыў у каўчэгу, вада высахла з зямлі, і Ной зняў пакрыццё з каўчэга.

39 У той час, на дваццаць сёмы дзень другога месяца, зямля высахла. Але Ной і сыны ягоныя, і тыя, хто быў з ім, не выйшлі з каўчэга, пакуль Гасподзь не сказаў ім.

40 І настаў дзень, калі Гасподзь сказаў ім выйсці, і ўсе яны выйшлі з каўчэга.

41 І пайшлі яны, і вярнуліся кожны сваёй дарогай і ў сваё месца. І пасяліліся Ной і сыны ягоныя ў зямлі, пра якую сказаў ім Бог, і служылі яны Госпаду ўсе свае дні. І дабраславіў Гасподзь Ноя і сыноў ягоных, калі яны выйшлі з каўчэга.

42 І сказаў ім: плодзіцеся і напайняйце ўсю зямлю; умацоўвайцеся і размнажайцеся на зямлі і размнажайцеся на ёй.

РАЗДЗЕЛ 7

1 І вось імёны сыноў Ноя: Яфет, Хам і Сім; і дзеці нарадзіліся ў іх пасля патопу, бо яны ўзялі жонак перад патапам.

2 Гэта сыны Яфета: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мэшэх і Тырас, сем сыноў.

3 А сыны Гомера былі: Аскіназ, Рэфат і Тэгарма.

4 А сыны Магога былі: Эліханаф і Лувал.

5 А сыны Мадая былі: Ахон, Цэіло, Хазоні і Лот.

6 А сыны Явана былі: Елісей, Тарсіс, Хітым і Дуданім.

7 Сыны Тувала былі: Арыфі, Кесед і Таары.

8 А сыны Мэшэха былі: Дэдон, Сарон і Шэбашні.

9 А сыны Тыраса былі: Бэнів, Гера, Лупірыён і Гілак; гэта сыны Яфета паводле іхніх родаў, і колькасць іх у тыя дні была каля чатырохсот шасцідзесяці чалавек.

10 А гэта сыны Хама: Куш, Міцраім, Фут і Ханаан, чатыры сыны; а сыны Куша: Себа, Хавіла, Саўта, Раама і Сатэха, а сыны Раамы: Шэба і Дэдан.

11 А сыны Міцраіма былі: Луд, Аном, Патрос, Хаслот і Хафтор.

12 Сыны Фута былі: Гебул, Хадан, Бенах і Адан.

13 Сыны Ханаана: Сідон, Хэт, Аморы, Гергашы, Хіві, Аркі, Сэні, Ародзі, Зімодзі і Хамот.

14 Гэта сыны Хама паводле іхніх родаў, і колькасць іх у тыя дні была каля сямісот трыццаці чалавек.

15 А гэта сыны Сіма: Элам, Ашур, Арпахшад, Луд і Арам, пяцёра сыноў; а сыны Элама былі: Шушан, Махул і Гармон.

16 Сыны Ашара былі: Мірус і Мохіл, а сыны Арпахшада: Шэлах, Анар і Ашко.

17 Сыны Луда былі: Петор і Бізаён, а сыны Арама: Уц, Хул, Гатэр і Маш.

18 Гэта сыны Сіма паводле іхніх родаў; і колькасць іх у тыя дні была каля трохсот чалавек.

19 Гэта радавод Сіма: Сім спарадзіў Арпахшада, а Арпахшад спарадзіў Шэлаха, а Шэлах спарадзіў Эвера.

У Эвера нарадзіліся двое дзяцей, імя аднаго — Фалек, бо ў яго дні сыны чалавечыя падзяліліся, а ў апошнія дні падзялілася зямля.

20 А імя другога было Ёктан, што азначае, што ў яго дні жыццё сыноў чалавечых паменшылася і змяншалася.

21 Гэта сыны Ёктана: Алмадад, Шэлаф, Хацармовеф, Іерах, Хадуром, Озел, Дыкла, Овал, Авімаэль, Шэва, Афір, Хавіла і Ёвав; усе гэтыя сыны Ёктана.

22 А Фалек, брат ягоны, спарадзіў Іена, а Іен спарадзіў Серуга, а Серуг спарадзіў Нахора, а Нахор спарадзіў Тару. Тару было трыццаць восем гадоў, і спарадзіў ён Арана і Нахора.

23 І ўзяў сабе Хуш, сын Хама, сына Ноя, жонку ў тыя дні ў старасці сваёй, і яна нарадзіла сына, і назвала яго імем Німрод, кажучы: у той час сыны чалавечыя зноў пачалі бунтаваць і грашыць супраць Бога. І вырас хлопчык, і бацька яго вельмі палюбіў яго, бо ён быў сынам яго старасці.

24 А скураную вопратку, якую Бог зрабіў Адаму і яго жонцы, калі яны выйшлі з раю, аддалі Кушу.

25 Бо пасля смерці Адама і яго жонкі вопратку аддалі Эноху, сыну Ярэда, а калі Энох быў узяты да Бога, ён аддаў яе Мафусаілу, сыну свайму.

26 Пасля смерці Мафусала Ной узяў іх і прынёс у каўчэг, і яны былі з ім, пакуль ён не выйшаў з каўчэга.

27 А калі яны выйшлі, Хам украў тую вопратку ў Ноя, бацькі свайго, і ўзяў яе, і схаваў ад братоў сваіх.

28 А калі ў Хама нарадзіўся першынец ягоны Куш, ён таемна аддаў яму вопратку, і яна была ў Куша шмат дзён.

29 І Куш таксама схаваў іх ад сваіх сыноў і братоў, і калі Куш спарадзіў Німрода, ён даў яму гэтую вопратку з любові да яго. І вырас Німрод, і калі яму споўнілася дваццаць гадоў, ён апрануў гэтую вопратку.

30 І Німрод стаў моцным, калі апрануў вопратку, і Бог даў яму моц і сілу, і ён стаў магутным паляўнічым на зямлі, так, ён быў магутным паляўнічым у полі, і ён паляваў на жывёл, і ён будаваў ахвярнікі, і ён ахвяраваў на іх жывёл перад Госпадам.

31 І Німрод умацаваўся, і ён паўстаў з асяроддзя сваіх братоў, і ён вёў бітвы сваіх братоў супраць усіх іхніх ворагаў вакол.

32 І аддаў Гасподзь усіх ворагаў братоў ягоных у рукі ягоныя, і Бог час ад часу дапамог яму ў бітвах ягоных, і ён валадарыў на зямлі.

33 Таму ў тыя дні стала звычайнай з'явай, што калі чалавек выводзіў тых, каго ён падрыхтаваў да бітвы, ён казаў ім: як Бог зрабіў з Німродам, які быў магутным паляўнічым на зямлі і які дасягнуў поспеху ў бітвах, што перамагала яго братоў, так ён вызваліў іх з рук іх ворагаў, так няхай Бог умацуе і нас і вызваліць нас сёння.

34 Калі Німроду было сорок гадоў, у той час пачалася вайна паміж яго братамі і сынамі Яфета, і яны апынуліся ва ўладзе ворагаў сваіх.

35 І выйшаў Німрод у той час, і сабраў усіх сыноў Куша і іх сем'і, каля чатырохсот шасцідзесяці чалавек, і наняў таксама з некаторых сваіх сяброў і знаёмых каля васьмідзесяці чалавек, і даў ім іхнюю плату, і пайшоў з

РАЗДЗЕЛ 8

імі на бітву, і калі ён быў у дарозе, Німрод умацоўваў сэрцы людзей, якія ішлі з ім.

36 І сказаў ім: «Не бойцеся і не жахайцеся, бо ўсе ворагі нашыя будуць аддадзены ў рукі нашыя, і вы можаце рабіць з імі, што вам заўгодна».

37 А ўсіх тых, што пайшлі, было каля пяцісот чалавек, і яны змагаліся са сваімі ворагамі, і знішчылі іх, і прымірылі іх, і Німрод паставіў над імі пастаянных наглядчыкаў на іх месцы.

38 І ён узяў некаторых з іхніх дзяцей у якасці закладу, і ўсе яны былі слугамі Німрода і ягоных братоў, і Німрод і ўсе людзі, якія былі з ім, вярнуліся дадому.

39 І калі Німрод радасна вярнуўся з бітвы, перамогшы сваіх ворагаў, усе яго браты, разам з тымі, хто ведаў яго раней, сабраліся, каб зрабіць яго царом над сабой, і яны ўсклалі на яго галаву каралеўскую карону.

40 І ён паставіў над сваімі падданымі і народам князёў, суддзяў і кіраўнікоў, як гэта звычайна бывае ў цароў.

41 І паставіў ён Тару, сына Нахоравага, правадыром войска свайго, і ўзвысіў яго, і ўзвысіў яго над усімі сваімі князямі.

42 І, калі ён валадарыў паводле жадання свайго сэрца, пасля таго, як перамог усіх ворагаў навокал, ён параіўся са сваімі дарадцамі пабудаваць горад для свайго палаца, і яны так і зрабілі.

43 І знайшлі яны вялікую даліну насупраць на ўсход, і пабудавалі яму вялікі і прасторны горад, і Німрод назваў пабудаваны ім горад Шынаар, бо Гасподзь моцна пахіснуў сваіх ворагаў і знішчыў іх.

44 І Німрод жыў у Шынаары, і валадарыў бяспечна, і ваяваў са сваімі ворагамі, і перамагаў іх, і меў поспех ва ўсіх сваіх бітвах, і яго царства стала вельмі вялікім.

45 І ўсе народы і мовы пачулі пра яго славу, і сабраліся да яго, і пакланіліся да зямлі, і прынеслі яму ахвяры, і ён стаў іхнім гаспадаром і царом, і ўсе яны жылі з ім у горадзе Шынаар, і Німрод валадарыў на зямлі над усімі сынамі Ноя, і ўсе яны былі пад яго ўладай і радай.

46 І ўся зямля была адной мовы і слоў адзінства, але Німрод не хадзіў шляхамі Госпада, і ён быў больш бязбожны за ўсіх людзей, якія былі да яго, ад дзён патапу да тых дзён.

47 І зрабіў ён багоў з дрэва і каменя, і пакланіўся ім, і паўстаў супраць Госпада, і навучыў усіх сваіх падданных і народ зямлі сваім бязбожным шляхам; і сын ягоны Мардон быў больш бязбожны, чым бацька ягоны.

48 І кожны, хто чуў пра ўчынкі Мардона, сына Німрода, казаў пра яго: «Ад бязбожніка выходзіць бязбожнасць». Таму і стала прыказкай па ўсёй зямлі: «Ад бязбожніка выходзіць бязбожнасць». І гэта хадзіла ў словах людзей з таго часу і дагэтуль.

49 І Тара, сын Нахора, князь войска Німрода, быў у тыя дні вельмі вялікі ў вачах цара і яго падданных, і цар і князі любілі яго, і яны высока яго ўздзімалі.

50 І ўзяў сабе Тара жонку, і імя ёй было Амтэла, дачка Карнэба; і жонка Тара зачала і нарадзіла яму сына ў тыя дні.

51 Тараху было семдзесят гадоў, калі ён спарадзіў яго, і Тара назваў імя свайму сыну, які нарадзіўся ў яго, Абрамам, бо цар выгадаваў яго ў тыя дні і ўзвысіў яго вышэй за ўсіх сваіх князёў, якія былі з ім.

1 І было ўначы, калі нарадзіўся Абрам, што прыйшлі ўсе слугі Тэраха, і ўсе мудрацы Німрода, і ягоныя чарадзеі, і елі і пілі ў доме Тэраха, і радаваліся з ім у тую ноч.

2 І калі ўсе мудрацы і чарадзеі выйшлі з дому Тары, яны ў тую ноч паднялі вочы свае да неба, каб паглядзець на зоркі, і ўбачылі, і вось, адна вельмі вялікая зорка выйшла з усходу і пабегла па небе, і яна праглынула чатыры зоркі з чатырох бакоў неба.

3 І ўсе мудрацы цара і яго чарадзеі былі здзіўлены гэтым відовішчам, і мудрацы зразумелі гэтую справу, і яны ведалі яе значэнне.

4 І сказалі яны адзін аднаму: гэта толькі знак таго, што дзіця, якое нарадзілася ў Тары гэтай ноччу, вырасце і будзе пладзіцца, і размнажацца, і будзе валодаць усёй зямлёй, ён і дзеці ягоныя наўвекі, і ён і нашчадкі ягоныя заб'юць вялікіх цароў і атрымаюць у спадчыну іх землі.

5 І мудрацы і чарадзеі пайшлі дадому ў тую ноч, а раніцай усе гэтыя мудрацы і чарадзеі ўсталі рана і сабраліся ў прызначаным доме.

6 І яны гаварылі і казалі адзін аднаму: «Вось, з'ява, якую мы бачылі мінулай ноччу, схаваная ад цара, яму пра яе не адкрылі».

7 І калі гэтае даведаецца цар у апошнія дні, ён скажа нам: «Чаму вы ўтайлі ад мяне гэтую справу? Тады мы ўсе памром. Дык вось, пойдзем і раскажам цару пра тое, што мы бачылі, і пра яго тлумачэнне, і тады мы застанемся чыстымі».

8 І яны так і зрабілі, і пайшлі ўсе да цара, і пакланіліся яму да зямлі, і сказалі: Хай жыве цар, хай жыве цар!

9 Мы пачулі, што ў Тары, сына Нахора, правадыра войска твайго, нарадзіўся сын, і мы ўчора ўвечары прыйшлі да яго ў дом, і елі, пілі і весяліліся з ім у тую ноч.

10 І калі рабы твае выйшлі з дому Тары, каб пайсці ў свае дамы і заначаваць там, мы ўзнялі вочы нашыя да неба і ўбачылі вялікую зорку, якая ішла з усходу; і тая ж зорка бегла з вялікай хуткасцю і праглынула чатыры вялікія зоркі з чатырох бакоў неба.

11 І здзівіліся рабы твае ад таго, што мы бачылі, і вельмі напалохаліся, і мы зрабілі сваё меркаванне на падставе гэтага відовішча, і зразумелі сваёй мудрасцю правільнае тлумачэнне яго, што гэта датычыцца дзіцяці, якое народзіцца ў Тары, які вырасце і вельмі размнажыцца, і стане магутным, і заб'е ўсіх цароў зямлі, і атрымае ў спадчыну ўсе іх землі, ён і яго нашчадкі наўвекі.

12 І цяпер, гаспадар наш і кароль, вось, мы сапраўды пазнаёмлі цябе з тым, што бачылі адносна гэтага дзіцяці.

13 Калі цару заўгодна даць бацьку цану за гэтае дзіця, мы заб'ем яго, перш чым ён вырасце і памножыцца ў краіне, і пакуль ягонае зло не ўзмоцніцца супраць нас, так што мы і нашыя дзеці загінем ад ягонага зла.

14 І пачуў цар іхнія словы, і яны здаліся яму добрымі. І паслаў ён і паклікаў Тару. І Тара прыйшоў перад цара.

15 І сказаў цар Тараху: «Мне паведамілі, што ўчора ў цябе нарадзіўся сын, і вось што было відаць на нябёсах пры яго нараджэнні».

16 А цяпер аддайце мне дзіця, каб мы забілі яго, перш чым ягонае злое пацягнецца да нас, і я аддам вам за яго кошт, поўны ваш дом срэбра і золата.

17 І адказаў Тара цару і сказаў яму: «Гаспадару мой і цару! Я пачуў словы твае, і раб твой зробіць усё, чаго жадае цар ягоны».

18 Але я раскажу табе, што са мной здарылася ўчора ўвечары, каб пабачыць, якую парадку дасць цар свайму слуге, і тады я адкажу цару на тое, што ён толькі што сказаў. І сказаў цар: «Гавары».

19 І сказаў Тара цару: «Аён, сын Марэда, прыйшоў да мяне ўчора ўначы і сказаў:

20 Дай мне вялікага і прыгожага каня, якога даў табе цар, і я дам табе срэбра і золата, і салому і корм паводле кошту іх. І я сказаў яму: пачакай, пакуль я не ўбачу цара пра твае словы, і паглядзі, што скажа цар, тое я зраблю.

21 І цяпер, гаспадару мой і цару, вось, я паведаміў табе пра гэта, і я буду прытрымлівацца парадку, якую цар мой дасць свайму слуге.

22 І пачуў цар словы Тары, і запаліўся гнеў ягоны, і ён палічыў яго дурнем.

23 І адказаў цар Тараху і сказаў яму: няўжо ты такі неразумны, невук і недаразумны, што робіш такое, аддаеш свайго прыгожага каня за срэбра і золата, альбо за салому і корм?

24 Няўжо табе так не хапае срэбра і золата, што ты робіш гэта, бо не можаш знайсці саломы і корму, каб пракарміць свайго каня? І што табе срэбра і золата, саломы і корм, што ты аддаеш таго цудоўнага каня, якога Я даў табе, падобнага да якога няма на ўсёй зямлі?

25 І цар перастаў гаварыць, і Тара адказаў цару, кажучы: «Падобным чынам сказаў цар свайму рабу;

26 Прашу цябе, гаспадару мой і цару! што гэта ты сказаў мне, кажучы: «аддай сына твайго, і мы яго заб'ём, і я дам табе срэбра і золата за яго кошт». Што мне рабіць са срэбрам і золатам пасля смерці сына майго? Хто атрымае маю спадчыну? Тады пасля маёй смерці срэбра і золата вернуцца да цара майго, які даў іх.

27 І калі цар пачуў словы Тары і прытчу, якую той раскажаў пра цара, гэта вельмі засмуціла яго, і ён засмуціўся з-за гэтага, і гнеў ягоны загарэўся ў ім.

28 І Тара ўбачыў, што гнеў цара разгарэўся на яго, і адказаў цару, кажучы: усё, што я маю, у царскай уладзе; усё, што цар пажадае зрабіць са сваім слугою, няхай робіць; нават сын мой у царскай уладзе, без выплаты, ён і два яго браты, старэйшыя за яго.

29 І сказаў цар Тараху: «Не, але я куплю ў цябе малодшага сына твайго за пэўную плату».

30 І адказаў Тара цару, кажучы: «Прашу цябе, гаспадару мой і цару, дазволь рабу твайму сказаць слова перад табою, і няхай цар выслухае слова раба свайго». І сказаў Тара: «Няхай цар мой дасць мне тры дні, пакуль я абдумаю гэта ў сабе і параюся з роднымі сваёй пра словы цара майго». І ён моцна ўгаворваў цара пагадзіцца на гэта.

31 І паслухаўся цар Тараха, і зрабіў так, і даў яму тры дні. І выйшаў Тара ад цара, і вярнуўся дадому да сваёй сям'і, і пераказаў ім усе словы цара; і людзі вельмі спалохаліся.

32 На трэці дзень цар паслаў да Тары сказаць: «Дашлі мне сына твайго за пэўную плату, як я казаў табе; а калі ты гэтага не зробіш, я пашлю і заб'ю ўсіх, хто ў тваім доме, так што ў цябе не застанецца ніводнага сабакі».

33 І паспяшаўся Тара, бо справа была тэрміновая ад цара, і ўзяў дзіця ў аднаго са сваіх слуг, якога нарадзіла яму ў той дзень служанка ягоная, і Тара прывёў дзіця да цара і ўзяў за яго адзнаку.

34 І Гасподзь быў з Тарай у гэтай справе, каб Німрод не прычыніў смерці Абрама, і цар узяў дзіця ў Тары і з усёй сілы разбіў яго галаву аб зямлю, бо думаў, што гэта быў Абрам; і гэта было схавана ад яго з таго дня, і цар забыўся пра гэта, бо воляй Провіду было не пацярпець смерці Абрама.

35 І Тара таямні ўзяў сына свайго Абрама, і маці ягоную і кармілку ягоную, і схаваў іх у пячоры, і прыносіў ім штомесяц харчы.

36 І быў Гасподзь з Абрамам у пячоры, і ён вырас. Абрам быў у пячоры дзесяць гадоў. І падумаў цар і яго князі, варажбіты і мудрацы, што цар забіў Абрама.

РАЗДЗЕЛ 9

1 І ўзяў сабе жонку Аран, сын Тэраха, старэйшага брата Абрама, у тыя дні.

2 Арану было трыццаць дзесяць гадоў, калі ён узяў яе; і жонка Арана зачала і нарадзіла сына, і ён назваў яго імем Лот.

3 І зноў зачала і нарадзіла дачку, і назвала яе імёна Мілка; і зноў зачала і нарадзіла дачку, і назвала яе імёна Сарай.

4 Арану было сорок два гады, калі ён спарадзіў Сару, гэта было на дзесятым годзе жыцця Абрама; і ў тыя дні Абрам, яго маці і карміцелька выйшлі з пячоры, бо цар і яго падданыя забыліся пра справу Абрама.

5 І выйшаў Абрам з пячоры, і пайшоў да Ноя і да Сіма, сына ягонага, і застаўся з імі, каб вучыцца закону Госпада і шляхам Ягоным. І ніхто не ведаў, дзе Абрам. І Абрам служыў Ною і Сіму, сыну ягонаму, доўгі час.

6 І быў Абрам у доме Ноя трыццаць дзесяць гадоў, і ведаў Абрам Госпада з трох гадоў, і хадзіў шляхамі Госпада да дня смерці сваёй, як навучыў яго Ной і сын ягоны Сім; і ўсе сыны зямлі ў тыя дні моцна грашылі супраць Госпада, і паўсталі супраць Яго, і служылі іншым багам, і забыліся Госпада, Які стварыў іх на зямлі; і жыхары зямлі зрабілі сабе ў той час кожны бога, багоў драўляных і каменных, якія не маглі ні гаварыць, ні чуць, ні вымаўляць; і сыны чалавечыя служылі ім, і яны сталі іх багамі.

7 І цар і ўсе яго слугі, і Тара з усім ягоным домам былі тады першымі з тых, хто служыў багам драўляным і каменным.

8 І было ў Тары дванаццаць багоў вялікіх памераў, зробленых з дрэва і каменя, пасля дванаццаці месяцаў года, і ён служыў кожнаму з іх штомесяц, і кожны месяц Тара прыносіў сваім багам ахвяру хлебную і ахвяру выпіўку; так рабіў Тара ва ўсе дні.

9 І ўсё гэта пакаленне было бязбожным у вачах Госпада, і кожны з іх зрабіў сябе богам, але Госпада, Які стварыў іх, яны пакінулі.

10 І не знайшлося ў тых дні на ўсёй зямлі чалавека, які б ведаў Госпада (бо кожны служыў свайму Богу), акрамя Ноя і яго сям'і, і ўсе, хто быў пад ягонай радай, ведалі Госпада ў тых дні.

11 Абрам, сын Тары, у тых дні моцна ўмацоўваўся ў доме Ноя, і ніхто пра гэта не ведаў, і Гасподзь быў з ім.

12 І даў Гасподзь Абраму разумнае сэрца, і ён ведаў, што ўсе справы таго пакалення былі марнымі, і што ўсе іхнія багі былі марнымі і не мелі ніякай карысці.

13 І ўбачыў Абрам сонца, якое свеціць на зямлю, і сказаў сабе: «Сапраўды, гэтае сонца, якое свеціць на зямлю, ёсць Бог, і Яму я буду служыць».

14 І Абрам служыў сонцу ў той дзень і маліўся яму. І калі настаў вечар, сонца зайшло, як звычайна. І Абрам сказаў сабе: Няўжо гэта не Бог?

15 Абрам усё яшчэ казаў сабе: хто стварыў неба і зямлю? хто стварыў усё на зямлі? дзе Ён?

16 І ноч агарнула яго, і ён узняў вочы свае на захад, поўнач, поўдзень і ўсход, і ўбачыў, што сонца знікла з зямлі, і дзень стаў цёмным.

17 І ўбачыў Абрам зоркі і месяц перад сабой і сказаў: сапраўды, гэта той Бог, які стварыў усю зямлю і чалавека, і вось, гэтыя слугі Ягоныя — багі вакол Яго. І Абрам служыў месяцу і маліўся яму ўсю тую ноч.

18 А раніцай, калі развіднела і сонца, як звычайна, асвятліла зямлю, Абрам убачыў усё, што Гасподзь Бог стварыў на зямлі.

19 І сказаў Абрам сам сабе: «Сапраўды, гэта не багі, якія стварылі зямлю і ўсё чалавецтва, але гэта слугі Божыя». Абрам жыў у доме Ноя і там пазнаў Госпада і шляхі Ягоныя, і служыў Госпаду ва ўсе дні жыцця свайго. І ўсё тое пакаленне забылася пра Госпада, і служыла іншым багам, драўляным і каменным, і бунтавалася ва ўсе дні свае.

20 І цар Німрод валадарыў бяспечна, і ўся зямля была пад яго ўладай, і ўся зямля была адной мовы і слоў адзінства.

21 І ўсе князі Німрода і ягоныя вяльможы зрабілі нараду разам, Фут, Міцраім, Куш і Ханаан з іх сем'ямі, і казалі яны адзін аднаму: «Давайце пабудуем сабе горад і ў ім моцную вежу, вышыня якой будзе дасягаць нябёсаў, і мы зробім сябе вядомымі, каб валадарыць над усім светам, каб спынілася зло ворагаў нашых ад нас, каб мы маглі магутна валадарыць над імі, і каб мы не рассыпаліся па зямлі з-за іх войнаў».

22 І ўсе яны пайшлі перад цара, і пераказалі цару гэтыя словы, і цар пагадзіўся з імі ў гэтай справе, і ён так і зрабіў.

23 І сабраліся ўсе сем'і, каля шасцісот тысяч чалавек, і пайшлі шукаць прасторны ўчастак зямлі для пабудовы горада і вежы, і шукалі па ўсёй зямлі, і не знайшлі ніводнай падобнай да адной даліны на ўсход ад зямлі Шынаар, прыкладна за два дні хады, і пайшлі туды і пасяліліся там.

24 І яны пачалі рабіць цэглу і паліць агонь, каб пабудаваць горад і вежу, якую задумалі дабудаваць.

25 І будаўніцтва вежы было для іх злачынствам і грахам, і яны пачалі будаваць яе, і пакуль яны будавалі супраць Госпада Бога нябеснага, яны задумалі ў сваіх сэрцах ваяваць супраць Яго і ўзысці на неба.

26 І ўсе гэтыя людзі і ўсе сем'і падзяліліся на тры часткі: першая сказала: «Мы ўзыйдем на неба і будзем змагацца з ім». Другая сказала: «Мы ўзыйдем на неба і паставім там сваіх багоў і будзем служыць ім». А трэцяя частка сказала: «Мы ўзыйдем на неба і паб'ём яго лукамі і дзідамі». І Бог ведаў усе іхнія справы і ўсе іхнія злыя думкі, і Ён убачыў горад і вежу, якую яны будавалі.

27 І калі яны будавалі, яны пабудавалі сабе вялікі горад і вельмі высокую і моцную вежу; і з-за яе вышыні раствор і цэгла не даходзілі да будаўнікоў, калі яны ўзыходзілі на яе, пакуль тыя, хто ўзыходзіў, не скончыўся цэлы год, і пасля гэтага яны падыходзілі да будаўнікоў і аддавалі ім раствор і цэглу; так рабілася кожны дзень.

28 І вось, гэтыя ўзыходзілі, а іншыя спускаліся цэлы дзень; і калі цэгла выпадала з іх рук і разбівалася, яны ўсе плакалі над ёй, а калі чалавек упаў і памёр, ніхто з іх не глядзеў на яго.

29 І Гасподзь ведаў іхнія думкі, і сталася, што калі яны будавалі, яны кідалі стрэлы ў неба, і ўсе стрэлы ўпалі на іх, напоўненыя крывёю. І, убачыўшы іх, яны казалі адзін аднаму: «Сапраўды, мы забілі ўсіх, хто на небе».

30 Бо гэта было ад Госпада, каб увесці іх у блуканне і знішчыць іх з паверхні зямлі.

31 І яны пабудавалі вежу і горад, і рабілі гэта штодня, пакуль не прайшло шмат дзён і гадоў.

32 І сказаў Бог сямідзесяці анёлам, якія стаялі перад Ім, тым, хто быў блізка да Яго, кажучы: «Хадзем, сыйдем і змяшам ім языкі, каб адзін чалавек не разумее мовы свайго блізкага». І яны зрабілі ім тое ж самае.

33 І з таго дня кожны з іх забыўся мову свайго бліжняга і не мог разумець, як гаварыць на адной мове. І калі будаўнік браў з рук свайго бліжняга вапну або камень, якога не замаўляў, будаўнік кідаў яго прэч і кідаў на бліжняга свайго, і той паміраў.

34 І яны рабілі гэта шмат дзён, і многіх з іх забілі такім чынам.

35 І пабіў Гасподзь тры атрады, якія былі там, і пакараў іх паводле іхніх учынкаў і задумаў; тыя, якія казалі: «Мы ўзыйдем на неба і будзем служыць нашым багам», сталі падобныя да малпаў і сланоў; а тых, якія казалі: «Мы будзем паражаць неба стрэламі», Гасподзь забіў, аднаго чалавека рукой яго блізкага; і трэці атрады, тых, якія казалі: «Мы ўзыйдем на неба і будзем змагацца з ім», Гасподзь раскідаў па ўсёй зямлі.

36 А тыя, хто застаўся сярод іх, калі яны пазналі і зразумелі зло, якое на іх набліжалася, яны пакінулі будынак, і яны таксама рассыпаліся па ўсёй зямлі.

37 І перасталі будаваць горад і вежу; таму ён назваў гэтае месца Вавілон, бо там Гасподзь змяшаў мову ўсёй зямлі; вось, яно было на ўсходзе зямлі Шынаар.

38 А што да вежы, якую пабудавалі сыны чалавечыя, зямля адкрыла свае вусны і праглынула адну траціну яе, і агонь сышоў з неба і спаліў другую траціну, а другая траціна засталася і да сённяшняга дня, і яна з той часткі, якая была ўверсе, і яе акружнасць складае тры дні хады.

39 І многія сыны чалавечыя памерлі ў той вежы, народ без ліку.

РАЗДЗЕЛ 10

1 І памёр Фалек, сын Эвера, у тыя дні, на сорок восьмым годзе жыцця Абрама, сына Тэрахавага. А ўсіх дзён Фалека было дзвесце трыццаць дзевяць гадоў.

2 І калі Гасподзь раскідаў сыноў чалавечых з-за іх граху каля вежы, вось, яны раскідаліся па многіх частках, і ўсе сыны чалавечыя былі раскіданыя па чатырох кутах зямлі.

3 І ўсе плямёны сталі паводле сваёй мовы, сваёй зямлі або свайго горада.

4 І сыны чалавечыя пабудавалі шмат гарадоў паводле родаў сваіх ва ўсіх месцах, куды яны пайшлі, і па ўсёй зямлі, дзе раскідаў іх Гасподзь.

5 А некаторыя з іх пабудавалі гарады ў месцах, адкуль яны пазней былі выгнаныя, і назвалі гэтыя гарады сваімі імёнамі, альбо імёнамі сваіх дзяцей, альбо па месцах іхніх падзей.

6 І сыны Яфета, сына Ноевага, пайшлі і пабудавалі сабе гарады ў тых месцах, дзе яны былі раскіданыя, і назвалі ўсе гарады свае іхнімі імёнамі. І сыны Яфета падзяліліся па зямлі на многія часткі і мовы.

7 І гэтыя сыны Яфета паводле іхніх родаў: Гомер, Магог, Медай, Яван, Тувал, Мэшэх і Тырас; гэтыя сыны Яфета паводле іхніх пакаленняў.

8 А сыны Гамера, паводле гарадоў іхніх, былі франкі, якія жылі ў зямлі Франца, каля ракі Франца, каля ракі Сена.

9 А дзеці Рэфата — гэтыя Бартонімы, якія жывуць у зямлі Бартонія каля ракі Леда, якая ўпадае ў вялікае мора Гіхон, гэтыя значыць Акіян.

10 А дзеці Тугармы — дзесяць сем'яў, і вось іх імёны: Бузар, Парзунак, Балгар, Эліканум, Рагбіб, Таркі, Бід, Зебук, Онгал і Тылмаз; усе яны распаўсюдзіліся і пасяліліся на поўначы і пабудавалі сабе гарады.

11 І назвалі яны гарады свае сваімі імёнамі; гэтыя тыя, хто жыве каля рэк Хітла і Італак і дагэтуль.

12 А сем'і Анголі, Балгара і Парзунака жывуць каля вялікай ракі Дубні; і назвы іх гарадоў таксама адпавядаюць іх уласным імёнам.

13 А дзеці Явана — гэтыя яванцы, якія жывуць у зямлі Макдоніі, а дзеці Медаярэ — гэтыя арлумы, якія жывуць у зямлі Курсона, а дзеці Тувала — гэтыя тыя, што жывуць у зямлі Тускана каля ракі Пашыя.

14 А сыны Мешэха — гэтыя Шыбашні, а сыны Тыраса — Рушаш, Кушні і Анголі; усе яны пайшлі і пабудавалі сабе гарады; гэтыя тыя гарады, што ляжаць каля мора Явус, каля ракі Кура, якая ўпадае ў раку Траган.

15 А дзеці Елішы — гэтыя Альманімы, і яны таксама пайшлі і пабудавалі сабе гарады; гэтыя гарады, размешчаныя паміж гарамі Іова і Шыбатмо; і з іх быў народ Лумбарды, які жыве насупраць гар Іова і Шыбатмо, і яны заваявалі зямлю Італію і засталіся там да гэтага дня.

16 А дзеці Хітымаў — гэтыя ромімы, якія жывуць у даліне Канопія каля ракі Тыбрэ.

17 А сыны Дуданіма — гэтыя тыя, хто жыве ў гарадах мора Гіён, у зямлі Бордна.

18 Гэтыя роды сыноў Яфетавых паводле іх гарадоў і моваў, калі яны раскідаліся пасля вежы, і яны назвалі свае гарады паводле сваіх імёнаў і падзей; і гэтыя назвы

ўсіх іх гарадоў паводле іх родаў, якія яны пабудавалі ў тыя дні пасля вежы.

19 А сыны Хама былі: Куш, Міцраім, Фут і Ханаан, паводле іх родаў і гарадоў.

20 Усе яны пайшлі і пабудавалі сабе гарады, як знайшлі для сябе падыходзячае месца, і назвалі гарады свае імёнамі бацькоў сваіх: Куш, Міцраім, Фут і Ханаан.

21 А сыны Міцраіма: лудымы, анамімы, лехавімы, нафтухімы, патрусімы, каслухімы і кафтурымы, сем родаў.

22 Усе яны жывуць каля ракі Сіхор, гэта значыць ручая Егіпецкага, і пабудавалі сабе гарады і назвалі іх сваімі імёнамі.

23 І сыны Патроса і Хаслоха пажаніліся паміж сабой, і ад іх пайшлі Феліштым, Азатым, Герарым, Гітым і Экронім, ва ўсіх пяці родах; яны таксама пабудавалі сабе гарады, і назвалі гарады іх імёнамі бацькоў сваіх да сённяшняга дня.

24 І сыны Ханаанскі таксама пабудавалі сабе гарады, і назвалі гарады сваімі імёнамі, адзінаццаць гарадоў, а іншыя — без ліку.

25 І пайшлі чатыры чалавекі з роду Хама ў зямлю раўніны; вось імёны гэтых чатырох чалавек: Садома, Гамора, Адма і Цэвойім.

26 І пабудавалі сабе гэтыя людзі чатыры гарады ў зямлі раўніны і назвалі гарады сваімі імёнамі.

27 І яны, і іх дзеці, і ўсё, што належала ім, жылі ў тых гарадах, і яны пладаносіліся і вельмі размнажаліся, і жылі мірна.

28 І пайшоў Сэір, сын Хура, сына Хівія, сына Ханаанскага, і знайшоў даліну насупраць гары Паран, і пабудаваў там горад, і пасяліўся там сам і сем сыноў ягоных і сям'я ягоная. І назваў горад, які пабудаваў, Сэір, паводле свайго імя; гэтыя зямля Сэір і да сённяшняга дня.

29 Гэтыя плямёны сыноў Хама, паводле іхніх моваў і гарадоў, калі яны раскідаліся па сваіх землях пасля вежы.

30 І некаторыя з дзяцей Сіма, сына Ноя, бацькі ўсіх сыноў Эвера, таксама пайшлі і пабудавалі сабе гарады ў тых месцах, дзе яны былі раскіданыя, і назвалі гарады сваімі імёнамі.

31 Сыны Сіма былі: Элам, Ашур, Арфакшад, Луд і Арам, і яны пабудавалі сабе гарады і назвалі ўсе свае гарады іхнімі імёнамі.

32 І выйшаў у той час Ашур, сын Сімаў, і яго дзеці і сям'я, вельмі вялікая іх група, і пайшлі яны ў далёкую зямлю, якую знайшлі, і сустрэлі яны вельмі шырокую даліну ў зямлі, у якую яны пайшлі, і пабудавалі сабе чатыры гарады, і назвалі іх сваімі імёнамі і паводле сваіх падзеяў.

33 І вось назвы гарадоў, якія пабудавалі сыны Ашура: Нінева, Рэсен, Калах і Рэхапотэр; і сыны Ашура жывуць там да гэтага дня.

34 І сыны Арамавыя пайшлі і пабудавалі сабе горад, і назвалі горад Уц, імем свайго старэйшага брата, і жывуць у ім; гэтыя зямля Уц і дагэтуль.

35 А на другі год пасля вежы чалавек з дому Ашура, якога звалі Бэла, пайшоў з зямлі Ніневіі, каб пажыць са сваёй сям'ёй, дзе толькі мог знайсці месца; і яны

дайшлі да гарадоў раўніны насупраць Садомы і пасяліліся там.

36 І ўстаў той чалавек і пабудаваў там невялікі горад, і назваў яго сваім імем Бэла; гэта зямля Цоар і дагэтуль.

37 І гэта плямёны сыноў Сімавых паводле іх мовы і гарадоў, пасля таго як яны раскідаліся па зямлі пасля вежы.

38 І кожнае царства, горад і племя з родаў дзяцей Ноя пабудавалі сабе пасля гэтага шмат гарадоў.

39 І яны ўстанавілі ўрады ва ўсіх сваіх гарадах, каб кіравацца іх загадамі; так рабілі ўсе сем'і дзяцей Ноя назаўжды.

РАЗДЗЕЛ 11

1 А Німрод, сын Кушаў, усё яшчэ быў у зямлі Шынаар, і валадарыў над ёй, і пасяліўся там, і пабудаваў гарады ў зямлі Шынаар.

2 І гэта назвы чатырох гарадоў, якія ён пабудаваў, і ён назваў іх імёнамі па падзеях, якія адбыліся з імі падчас будаўніцтва вежы.

3 І назваў першую Бабель, бо сказаў: «Бо там Гасподзь змяшаў мову ўсёй зямлі». А другую назваў Эрэх, бо адтуль Бог раскідаў іх.

4 А трэцяе месца назваў Эхед, бо там была вялікая бітва; а чацвёртае назваў Халнай, бо там загінулі ягоныя князі і адважныя людзі, і яны прагнулі Госпада, паўсталі і зграшылі супраць Яго.

5 І калі Німрод пабудаваў гэтыя гарады ў зямлі Шынаар, ён пасяліў у іх астатнюю частку свайго народа, сваіх князёў і сваіх магутных воінаў, якія засталіся ў яго царстве.

6 І пасяліўся Німрод у Вавилоне, і там ён аднавіў сваё панаванне над астатнімі сваімі падданымі, і ён панаваў бяспечна, і падданыя і князі Німрода назвалі яго імя Амрафел, кажучы, што ў вежы яго князі і людзі загінулі праз ягоныя сродкі.

7 І, нягледзячы на гэта, Німрод не вярнуўся да Госпада, і ён працягваў чыніць бязбожнасць і вучыць сыноў чалавечых бязбожнасці; і Мардон, сын яго, быў горшы за свайго бацьку і працягваў дадаваць да агіднасцей свайго бацькі.

8 І Ён увёў сыноў чалавечых у грэх, таму і гаворыцца: «Ад бязбожніка выходзіць бязбожнасць».

9 У той час была вайна паміж сем'ямі сыноў Хама, бо яны жылі ў гарадах, якія пабудавалі самі.

10 І Кедарлаамер, цар Элама, адышоў ад родаў сыноў Хама, і ваяваў з імі, і ён упакорыў іх, і ён пайшоў на пяць гарадоў раўніны, і ваяваў з імі, і ён упакорыў іх, і яны былі пад яго ўладай.

11 І яны служылі яму дванаццаць гадоў і давалі яму штогадовы падатак.

12 У той час памёр Нахор, сын Серуга, на сорок дзевятым годзе жыцця Абрама, сына Тараха.

13 Абрам, сын Тарахаў, выйшаў з дому Ноя на пяцідзiesiąтым годзе жыцця і пайшоў у дом бацькі свайго.

14 І пазнаў Абрам Госпада, і хадзіў шляхамі Ягонымі і паводле заповедзяў Ягоных, і Гасподзь, Бог ягоны, быў з ім.

15 А бацька ягоны Тара ў тыя дні быў усё яшчэ правадыром войска цара Німрода і ўсё яшчэ хадзіў за чужымі багамі.

16 І прыйшоў Абрам у дом бацькі свайго і ўбачыў дванаццаць багоў, якія стаялі там у сваіх капішчах. І разгневаўся Абрам, калі ўбачыў гэтыя выявы ў доме бацькі свайго.

17 І сказаў Абрам: жывы Гасподзь, гэтыя выявы не застануцца ў доме бацькі майго; так зробіць са мною Гасподзь, Які стварыў мяне, калі я за тры дні не паламаю іх усіх.

18 І пайшоў ад іх Абрам, і гнеў ягоны загарэўся ў ім. І Абрам паспяшаўся і выйшаў з пакоя на вонкавы двор бацькі свайго, і знайшоў бацьку свайго, які сядзеў на двары, і ўсіх слуг сваіх з ім. І ўвайшоў Абрам і сеў перад ім.

19 І спытаў Абрам у бацькі свайго, кажучы: Ойча, скажы мне, дзе Бог, Які стварыў неба і зямлю, і ўсіх сыноў чалавечых на зямлі, і Які стварыў цябе і мяне. І адказаў Тара, сыну свайму Абраму, і сказаў: Вось тыя, хто стварыў нас, усе з намі ў доме.

20 І сказаў Абрам бацьку свайму: гаспадару мой, пакажы мне іх. І ўвёў Тара Абрама ў пакой унутранага двара, і Абрам убачыў, і вось, увесь пакой быў поўны багоў драўляных і каменных, дванаццаці вялікіх ідалаў і іншых, меншых за іх, без ліку.

21 І сказаў Тара сыну свайму: вось яны, якія стварылі ўсё, што ты бачыш на зямлі, і якія стварылі мяне і цябе, і ўсё чалавецтва.

22 І пакланіўся Тара сваім багам, і адышоў ад іх, і Абрам, сын ягоны, пайшоў з ім.

23 І пайшоў Абрам ад іх, і пайшоў да маці сваёй, і сеў перад ёй, і сказаў маці сваёй: «Вось, бацька мой паказаў мне тых, хто стварыў неба і зямлю, і ўсіх сыноў чалавечых».

24 Дык вось, хутчэй вазьмі казьяння са статку і згатауй з яго смачную страву, каб я прынёс яго багам бацькі майго ў ахвяру, каб яны з'елі; можа, тым самым я зраблюся ім даспадобы.

25 І зрабіла так маці ягоная, і ўзяла казьяння, і прыгатавала з яго смачную страву, і прынесла Абраму. Абрам узяў смачную страву з рук маці сваёй і прынёс яе перад багамі бацькі свайго, і падышоў да іх, каб яны паелі; а Тара, бацька ягоны, не ведаў пра гэта.

26 І ўбачыў Абрам таго дня, калі сядзеў сярод іх, што ў іх не было ні голасу, ні слыху, ні руху, і ніхто з іх не мог працягнуць рукі сваёй, каб есці.

27 Абрам насміхаўся з іх і казаў: «Магчыма, смачная страва, якую я прыгатаваў, не спадабалася ім, альбо, можа, яе было мала, і яны не захацелі есці; таму заўтра я прыгатаую свежую смачную страву, лепшую і больш багатую за гэтую, каб пабачыць вынік».

28 І на другі дзень Абрам загадаў маці сваёй пра смачную ежу. І ўстала маці ягоная, і прыняла з статку трох добрых казьянят, і прыгатавала з іх смачную ежу, якую любіў сын яе, і дала яе Абраму, сыну свайму; і Тара, бацька ягоны, не ведаў пра гэта.

29 І ўзяў Абрам смачную ежу ад маці сваёй і прынёс яе перад багамі бацькі свайго ў пакой; і падышоў да іх, каб яны паелі, і паклаў яе перад імі. І Абрам сядзеў

перад імі цэлы дзень, думаючы, што, можа, яны паедуць.

30 І Абрам убачыў іх, і вось, яны не мелі ні голасу, ні слыху, і ніхто з іх не працягнуў рукі да мяса, каб паесці.

31 І ўвечары таго дня ў тым доме Абрам апрануўся ў Духа Богажа.

32 І ён закрычаў і сказаў: «Гора майму бацьку і гэтаму бязбожнаму пакаленню, чые сэрцы схільныя да марнасці, якія служаць гэтым ідалам з дрэва і каменя, якія не могуць ні есці, ні адчуваць паху, ні чуць, ні гаварыць, у якіх вусны без мовы, вочы без зроку, вушы без слыху, рукі без адчуванняў і ногі, якія не могуць рухацца; падобныя да іх тыя, хто зрабіў іх і хто спадзяецца на іх».

33 І калі Абрам убачыў усё гэта, разлаваўся на бацьку свайго, і паспяшаўся ён, узяў у руку сякеру і пайшоў у пакой багоў, і разбіў усіх багоў бацькі свайго.

34 І калі ён разбіў ідалаў, ён паклаў сякеру ў руку вялікага бога, які быў перад імі, і выйшаў; а Тара, бацька ягоны, вярнуўся дадому, бо пачуў ля дзвярэй гук удару сякеры; і Тара ўвайшоў у дом, каб даведацца, што гэта такое.

35 І пачуў Тара гук сякеркі ў пакоі з ідаламі, і пабег у пакой да ідалаў, і сустрэў Абрама, які выходзіў.

36 І ўвайшоў Тара ў пакой і ўбачыў, што ўсе ідалы паваліліся і разбітыя, і сякера ў руцэ найбольшага, якая была не разбіта, і смачная ежа, якую прыгатаваў сын ягоны Абрам, усё яшчэ ляжала перад імі.

37 І калі Тара ўбачыў гэта, вельмі разгневаўся, і ён паспяшаўся і выйшаў з пакоя да Абрама.

38 І знайшоў ён Абрама, сына свайго, які сядзеў у доме, і сказаў яму: што гэта за справа, якую ты зрабіў для маіх багоў?

39 І адказаў Абрам Тараху, бацьку свайму, і сказаў той: «Не так, гаспадар мой, бо я прынёс ім смачную ежу, і калі я падышоў да іх з мясам, каб яны маглі есці, яны адразу ж працягнулі рукі, каб есці, перш чым вялікі працягнуў руку, каб есці».

40 І ўбачыў вялікі ўчынкі, якія яны рабілі перад ім, і моцна ўспыхнуў гнеў ягоны на іх, і пайшоў ён, і ўзяў сякеру, якая была ў доме, і падышоў да іх, і зламаў іх усіх, і вось, сякера ўсё яшчэ ў ягонай руцэ, як ты бачыш.

41 І разгневаўся Тара на сына свайго Абрама, калі сказаў гэта; і сказаў Тара Абраму, сыну свайму, у гневе сваім: што гэта за казка, якую ты расказаў? ты кажаш мне няпраўду.

42 Ці ёсць у гэтых багах дух, душа ці сіла, каб зрабіць усё, што ты мне сказаў? Ці ж яны не дрэва і камень, і ці ж я сам іх не стварыў? І ці можаш ты казаць такую хлусню, кажучы, што вялікі бог, які быў з імі, забіў іх? Гэта ты ўклаў яму ў рукі сякеру, а потым кажаш, што ён забіў іх усіх.

43 І адказаў Абрам бацьку свайму і сказаў яму: як жа ты можаш службыць гэтым ідалам, у якіх няма сілы што-небудзь зрабіць? Ці могуць тыя ідалы, на якіх ты спадзяешся, выратаваць цябе? Ці могуць яны пачуць твае малітвы, калі ты будзеш іх клікаць? Ці могуць яны выратаваць цябе з рук тваіх ворагаў? Ці будуць яны змагацца за цябе супраць тваіх ворагаў, каб ты службыў дрэву і каменю, якія не могуць ні гаварыць, ні чуць?

44 І цяпер, напэўна, нядобра табе і сынам чалавечым, якія звязаны з табою, рабіць гэта; няўжо ты такі неразумны, такі дурны ці такі неразумны, што будзеш службыць дрэву і каменю і рабіць так?

45 І забываецца Госпада Бога, Які стварыў неба і зямлю, і Які стварыў вас на зямлі, і тым самым наклікаецца вялікае зло на вашыя душы ў гэтай справе, служачы каменю і дрэву?

46 Ці ж не гэтым грашылі бацькі нашыя ў даўнія часы, і Гасподзь Бог сусвету навіў на іх воды патопа і знішчыў усю зямлю?

47 І як вы можаце працягваць гэта рабіць і службыць багам з дрэва і каменя, якія не могуць чуць, гаварыць і вызваляць вас ад прыгнёту, тым самым выклікаючы на вас гнеў Бога сусвету?

48 Дык вось, бацька мой, устрымайся ад гэтага і не навадзі ліха на душу тваю і на душы твайго дома.

49 Абрам паспяшаўся і ўскочыў ад бацькі свайго, і ўзяў сякеру з найбольшага ідала свайго бацькі, і разбіў яе ёю, і ўцёк.

50 І Тара, убачыўшы ўсё, што зрабіў Абрам, паспяшаўся выйсці з дому свайго, і пайшоў да цара, і прыйшоў перад Німродам, і стаў перад ім, і пакланіўся цару; і сказаў цар: чаго табе трэба?

51 І сказаў ён: «Прашу цябе, гаспадару мой, паслухай мяне. Пяцьдзясят гадоў таму ў мяне нарадзілася дзіця, і вось што ён зрабіў з маімі багамі і вось што сказаў. Дык вось, гаспадару мой і цару, пакліч яго, каб ён прыйшоў да цябе і судзіў яго паводле закона, каб мы былі вызвалены ад ягонай злачыннасці».

52 І паслаў цар трох слуг сваіх, і яны пайшлі і прывялі Абрама перад цара. А Німрод і ўсе князі ягоныя і слугі ягоныя сядзелі ў той дзень перад ім, і Тара таксама сядзеў перад імі.

53 І сказаў цар Абраму: што гэта ты зрабіў бацьку свайму і багам ягоным? І адказаў Абрам цару тымі ж словамі, якія ён казаў бацьку свайму, і сказаў: вялікі бог, які быў з імі ў доме, зрабіў з імі тое, што ты чуў.

54 І сказаў цар Абраму: «Ці мелі яны сілу гаварыць, есці і рабіць так, як ты сказаў?» І адказаў Абрам цару, кажучы: «А калі ў іх няма сілы, чаму ты ім службыць і ўводзіш сыноў чалавечых у зман праз свае глупствы?»

55 Ці думаеш ты, што яны могуць вызваліць цябе ці зрабіць што-небудзь малое ці вялікае, каб ты службыў ім? І чаму ты не адчуваеш Бога ўсяго сусвету, які стварыў цябе і ў чыёй уладзе забіваць і падтрымліваць жыццё?

56 О, дурны, просты і невуцкі кароль, гора табе на векі.

57 Я думаў, што Ты навучыш рабоў Тваіх простаму шляху, але Ты гэтага не зрабіў, а напоўніў усю зямлю грахамі Тваімі і грахамі народу Твайго, якія хадзілі шляхамі Тваімі.

58 Ці ж ты не ведаеш, ці не чуў, што гэтым злом, якое ты робіш, зграшылі нашы продкі ў даўнія часы, і вечны Бог навіў на іх воды патопа і знішчыў іх усіх, а таксама знішчыў усю зямлю з-за іх? І ці паўстанеш ты і твой народ цяпер і зробіце падобную справу, каб зняць гнеў Госпада Бога сусвету і навесці зло на цябе і ўсю зямлю?

59 Дык вось, кінь гэты ліхі ўчынак, які ты робіш, і службы Богу сусвету, бо душа твая ў Ягоных руках, і тады табе будзе добра.

60 І калі тваё бязбожнае сэрца не паслухаецца маіх слоў, каб ты пакінуў свае злыя шляхі і пачаў служыць вечнаму Богу, тады ты памрэш у сорама ў апошнія дні, ты, твой народ і ўсе, хто звязаны з табой, чуючы твае словы або ходзячы тваімі злымі шляхамі.

61 І калі Абрам перастаў гаварыць перад царом і князямі, Абрам узяў вочы свае да неба і сказаў: Гасподзь бачыць усіх бязбожнікаў і будзе судзіць іх.

РАЗДЗЕЛ 12

1 І калі цар пачуў словы Абрама, загадаў пасадзіць яго ў турму; і Абрам быў у турме дзесяць дзён.

2 І ў канцы тых дзён цар загадаў, каб усе цары, князі і кіраўнікі розных правінцый і мудрацы прыйшлі да яго, і яны селі перад ім, а Абрам усё яшчэ быў у доме пад вартай.

3 І сказаў цар князям і мудрацам: ці чулі вы, што Абрам, сын Тараха, зрабіў з бацькам сваім? Вось што ён зрабіў з ім, і я загадаў прывесці яго да мяне, і вось што ён сказаў; яго сэрца не звяр'яцела ў ім, і ён не варухнуўся ў маёй прысутнасці; і вось, цяпер ён увязнены ў цямніцы.

4 Дык вось, які суд належыць гэтаму чалавеку, які зневажаў цара, які казаў і рабіў усё тое, што ты чуў.

5 І ўсе яны адказалі цару, кажучы: Чалавека, які зневажае цара, трэба павесіць на дрэве; але за тое, што ён зрабіў усё, што ён сказаў, і пагардзіў нашымі багамі, ён павінен быць спалены жыўцом, бо такі закон у гэтай справе.

6 Калі цару заўгодна гэта зрабіць, няхай ён загадае сваім слугам распаліць агонь удзень і ўначы ў тваёй цаглянай печы, і тады мы ўкінем туды гэтага чалавека. І цар так і зрабіў, і загадаў сваім слугам распаліць агонь на тры дні і тры ночы ў царскай печы, якая ў Касдыме; і цар загадаў ім узяць Абрама з вязніцы і вывесці яго на спаленне.

7 І ўсе царскія слугі, князі, саноўнікі, начальнікі і судзіі, і ўсе жыхары зямлі, каля дзевяцісот тысяч чалавек, сталі насупраць печы, каб паглядзець на Абрама.

8 І ўсе жанчыны і дзеці сабраліся на дахах і вежах, каб паглядзець, што робіцца з Абрамам, і ўсе яны стаялі разам здалёк; і не засталася ніводнага чалавека, які не прыйшоў бы ў той дзень паглядзець на гэтую сцэну.

9 І калі прыйшоў Абрам, убачылі яго царскія чарадзеі і мудрацы і закрычалі да цара, кажучы: «Наш гаспадар, гэта той самы чалавек, пра якога мы ведаем, што ён быў тым дзіцем, пры нараджэнні якога вялікая зорка праглынула чатыры зоркі, пра што мы паведамлілі цару пяцьдзесят гадоў таму».

10 І вось, яго бацька таксама парушыў твае загады і здэкаваўся з цябе, прынёсшы табе іншае дзіця, якое ты забіла.

11 І калі цар пачуў іхнія словы, ён вельмі разгневаўся і загадаў прывесці да яго Тару.

12 І сказаў цар: «Ці чуў ты, што казалі чарадзеі? А цяпер раскажы мне праўду, як ты гэта зрабіў; і калі ты скажаш праўду, будзеш апраўданы».

13 І бачачы, што гнеў цара так разгарэўся, Тара сказаў цару: «Госпадар мой і цар, ты чуў праўду, і тое, што мудрацы казалі, правільна». І сказаў цар: «Як ты мог зрабіць гэта, парушыўшы мой загад і даўшы мне дзіця, якога ты не нараджаў, і прысвоіўшы яму такую цану?»

14 І адказаў Тара цару: бо ў мяне ў той час узнікла пяшчота да сына майго, і я ўзяў сына служанкі маёй, і прывёў яго да цара.

15 І сказаў цар: «Хто параіў табе гэта? Скажы мне, нічога не хавай ад мяне, і тады ты не памрэш».

16 І Тара вельмі спалохаўся перад царом і сказаў цару: «Гэта мой старэйшы сын Аран параіў мне гэта; а Аран быў у тыя дні, калі нарадзіўся Абрам, трыццаць два гады».

17 Але Аран нічога не раіў бацьку свайму, бо Тара сказаў гэта цару, каб выратаваць душу сваю ад цара, бо вельмі баяўся; і сказаў цар Тараху: «Твой сын Аран, які параіў табе гэта, павінен загінуць у агні з Абрамам, бо ён асуджаны на смерць за тое, што паўстаў супраць царскай волі, зрабіўшы гэта».

18 І Аран у той час адчуў жаданне пайсці шляхамі Абрама, але стрымаў гэта ў сабе.

19 І сказаў Аран у сэрцы сваім: «Вось, цар схпіў Абрама за тое, што зрабіў Абрам; і калі Абрам пераможа цара, я пайду за ім; а калі цар пераможа, я пайду за царом».

20 І калі Тара сказаў гэта цару пра сына свайго Гарана, цар загадаў схпіць Гарана разам з Абрамам.

21 І прывялі іх абодвух, Абрама і Арана, брата ягонага, каб кінуць іх у агонь; і былі там усе жыхары зямлі, і слугі цара, і князі, і ўсе жанчыны і дзеці, і стаялі ў той дзень над імі.

22 І ўзялі царскія слугі Абрама і брата ягонага і знялі з іх усё адзенне, акрамя ніжняга, якое было на іх.

23 І звязалі ім рукі і ногі ільнянымі вяроўкамі, і слугі цара паднялі іх і кінулі ў печ.

24 І палюбіў Гасподзь Абрама і злітаваўся над ім. І сышоў Гасподзь і вызваліў Абрама з агню, і той не згарэў.

25 Але ўсе вяроўкі, якімі яго звязалі, згарэлі, а Абрам застаўся і хадзіў у агні.

26 І памёр Аран, калі кінулі яго ў агонь, і ён згарэў дашчэнту, бо сэрца ягонае не было цалкам адданае Госпаду; і тых людзей, якія кінулі яго ў агонь, полымя агню распаўсюдзілася на іх, і яны згарэлі, і дванаццаць чалавек з іх памерлі.

27 І Абрам хадзіў сярод агню тры дні і тры ночы, і ўсе слугі цара бачылі, як ён хадзіў сярод агню, і прыйшлі і паведамлілі цару, кажучы: «Вось, мы бачылі Абрама, які хадзіў сярод агню, і нават ніжняга вопратка, якая на ім, не згарэла, але шнур, якім ён быў звязаны, згарэў».

28 І калі цар пачуў іхнія словы, сэрца ягонае сціснулася, і ён не паверыў ім; таму ён паслаў іншых верных князёў паглядзець на гэтую справу, і яны пайшлі, убачылі гэта і расказалі цару; і цар устаў, каб пайсці і паглядзець, і ўбачыў ён Абрама, які хадзіў туды-сюды сярод агню, і ўбачыў цела Арана, якое гарэла, і цар вельмі здзівіўся.

29 І загадаў цар выцягнуць Абрама з агню; і падышлі слугі ягонья, каб выцягнуць яго, але не змаглі, бо агонь быў вакол, і полымя падымалася да іх з печы.

30 І ўцяклі адтуль царскія слугі, і цар забараніў ім, кажучы: хутчэй выведзіце Абрама з агню, каб вам не памерлі.

31 І зноў падышлі слугі цара, каб вывесці Абрама, і полымя ахапіла іх і апякло ім твары, так што восем з іх памерлі.

32 І калі цар убачыў, што слугі ягонья не могуць падысці да агню, каб не згарэць, цар паклікаў Абрама: «Слуга Бога Нябеснага! Выйдзі з агню і падыдзі сюды перада мной». І паслухаўся Абрам голасу цара, і выйшаў з агню, і падышоў, і стаў перад царом.

33 І калі Абрам выйшаў, цар і ўсе яго слугі ўбачылі Абрама, які ішоў да цара ў ніжняй вопратцы сваёй, бо яна не была спалена, але вярхоўка, якой ён быў звязаны, была спалена.

34 І сказаў цар Абраму: як жа ты не згарэў у агні?

35 І сказаў Абрам цару: Бог неба і зямлі, на Якога я спадзяюся, і ў Якога ўся сіла, Ён вызваліў мяне з агню, у які ты кінуў мяне.

36 Аран, брат Абрама, быў спалены дашчэнту, і шукалі цела ягонае, і знайшлі яго згарэлым.

37 Арану было восемдзсят два гады, калі ён памёр у агні Кашдыма. І цар, князі і жыхары зямлі, бачачы, што Абрам выратаваны з агню, прыйшлі і пакланіліся Абраму.

38 І сказаў ім Абрам: «Не пакланяйцеся мне, але пакланяйцеся Богу свету, Які стварыў вас, і служыце Яму, і хадзіце Ягонымі шляхамі, бо Ён вызваліў мяне з гэтага агню, і Ён стварыў душы і духі ўсіх людзей, і ўтварыў чалавека ва ўлонні маці ягонай, і вывеў яго ў свет, і Ён вызваліць тых, хто спадзяецца на Яго, ад усялякага болю».

39 І гэта здалася вельмі дзіўным у вачах цара і князёў, што Абрам быў выратаваны з агню і што Харан быў спалены; і цар даў Абраму шмат падарункаў і даў яму двух сваіх галоўных слуг з царскага дома; імя аднаго было Оні, а імя другога — Эліэзер.

40 І ўсе цары, князі і слугі далі Абраму шмат падарункаў срэбра, золата і жэмчугу, і цар і князі ягонья адпусцілі яго, і ён пайшоў з мірам.

41 І выйшаў Абрам ад цара з мірам, і многія царскія слугі пайшлі за ім, і да яго далучылася каля трохсот чалавек.

42 І вярнуўся Абрам таго дня і пайшоў у дом бацькі свайго, ён і людзі, якія ішлі за ім; і служыў Абрам Госпаду Богу свайму ва ўсе дні жыцця свайго, хадзіў шляхамі Ягонымі і выконваў закон Ягоны.

43 І з таго дня Абрам схіліў сэрцы сыноў чалавечых служыць Госпаду.

44 І ў той час Нахор і Абрам узялі сабе жонак, дачок брата свайго Арана; жонку Нахора звалі Мілка, а імя жонкі Абрама — Сарай. А Сарай, жонка Абрама, была бясплодная; у яе не было дзяцей у тых дні.

45 І праз два гады пасля таго, як Абрам выйшаў з агню, гэта значыць на пяцьдзсят другім годзе яго жыцця, вось, цар Німрод сядзеў у Вавилоне на троне. І заснуў цар, і снілася яму, што ён стаіць са сваімі войскамі і войскам у даліне насупраць царскай печы.

46 І ўзняў ён вочы свае і ўбачыў чалавека, падобнага да Абрама, які выходзіў з печы. Ён прыйшоў і стаў перад царом з аголеным мячом, і кінуўся да цара з мячом сваім, калі цар уцёк ад гэтага чалавека, бо спалохаўся. І калі той уцёк, чалавек кінуў яйка на галаву цара, і яйка ператварылася ў вялікую раку.

47 І прыснілася цару, што ўсе яго войскі патанулі ў гэтай рацэ і загінулі, і цар уцёк з трыма людзьмі, якія былі перад ім, і сам выратаваўся.

48 І цар зірнуў на гэтых людзей, і яны былі апранутыя ў княжацкія ўборы, як царскія ўборы, і мелі выгляд і веліч цароў.

49 І пакуль яны беглі, рака зноў ператварылася ў яйка перад каралём, і з яйка вылезла маладая птушка, якая прыляцела да караля, паляцела яму на галаву і вырвала каралю вока.

50 І засмуціўся цар ад гэтага відовішча, і прачнуўся ён ад сну, і дух ягоны быў устрыжаны; і ён адчуў вялікі жаж.

51 А раніцай цар у страху ўстаў з ложка свайго і загадаў усім мудрацам і чарадзеям прыйсці да яго, і цар раскажаў ім свой сон.

52 І адказаў цару мудры слуга цара, якога звалі Анукі, кажучы: «Гэта не што іншае, як зло Абрама і яго нашчадкаў, якое паўстане супраць майго Госпада і цара ў апошнія дні».

53 І вось, настане дзень, калі Абрам і ягонае нашчадства і дзеці ягонага дома будуць ваяваць з маім царом і паб'юць усё царскае войска і ягонья войскі.

54 А што ты кажаш пра трох мужчын, падобных да сябе, якія ўцяклі, дык гэта азначае, што толькі ты ўцячэш з трыма царамі з цароў зямлі, якія будуць з табою ў бітве.

55 А тое, што ты бачыў пра раку, якая ператварылася ў яйка, як спачатку, і пра птушаня, якое вырвала табе вока, азначае не што іншае, як нашчадства Абрама, якое заб'е цара ў апошнія дні.

56 Гэта сон майго цара, і гэта яго тлумачэнне, і сон праўдзівы, і тлумачэнне, якое даў табе раб твой, правільнае.

57 Дык вось, цар мой, ты ж ведаеш, што ўжо пяцьдзсят два гады прайшло з таго часу, як твае мудрацы ўбачылі гэта пры нараджэнні Абрама, і калі цар мой дазволіць Абраму жыць на зямлі, гэта будзе на шкоду майму гаспадару і цару, бо ўсе дні, пакуль жыве Абрам, ні ты, ні тваё царства не ўсталуюцца, бо гэта было вядома раней пры яго нараджэнні; і чаму ж цар мой не заб'е яго, каб ягонае зло было ад цябе ў апошнія дні?

58 І Німрод паслухаўся голасу Анукі і паслаў некаторых сваіх слуг таемна, каб схіпіць Абрама і прывесці яго да цара на смерць.

59 І Эліэзер, слуга Абрама, якога даў яму цар, быў у той час перад царом, і ён пачуў, што Анукі параіў цару, і што сказаў цар, каб прычыніць смерць Абрама.

60 І сказаў Эліэзер Абраму: «Спяшайся, устань і ратуй душу сваю, каб не памерці ад рук цара, бо так ён бачыў пра цябе ў сне, і так Анукі растлумачыў яго, і так Анукі параіў цару пра цябе».

61 І Абрам паслухаўся голасу Эліэзера, і Абрам паспяшаўся і пабег у дом Ноя і сына ягонага Сіма, і

схаваўся там і знайшоў бяспечнае месца. І прыйшлі царскія слугі ў дом Абрама шукаць яго, але не маглі знайсці яго, і шукалі па ўсёй краіне, і не знайшлі яго, і пайшлі і шукалі ва ўсіх напрамках, і не знайшлі яго.

62 І калі слугі цара не знайшлі Абрама, яны вярнуліся да цара, але гнеў цара на Абрама суціх, бо яны не знайшлі яго, і цар выкінуў з свайго сэрца гэтую справу пра Абрама.

63 І Абрам хаваўся ў доме Ноя адзін месяц, пакуль цар не забыўся пра гэтую справу; але Абрам усё яшчэ баяўся цара; і Тара прыйшоў таемна пабачыцца з сынам сваім Абрамам у дом Ноя; і Тара быў вельмі вялікі ў вачах цара.

64 І сказаў Абрам бацьку свайму: ці ж ты не ведаеш, што цар думае забіць мяне і вынішчыць імя маё з зямлі пародай сваіх бязбожных дарадцаў?

65 Хто ў цябе тут і што ў цябе ў гэтай зямлі? Устань, пойдзем разам у зямлю Ханаанскую, каб выратавацца ад рукі ягонай, каб і ты не загінуў ад яго ў апошнія дні.

66 Ці ж ты не ведаеш, ці не чуў, што Німрод адорвае цябе ўсімі гэтымі пашанамі не з любові, а толькі дзеля сваёй карысці ён адорвае цябе ўсімі гэтымі дабротамі?

67 І калі ён зробіць табе большае дабро, чым гэта, то гэта, безумоўна, толькі марнаты свету, бо багацце і дабрабыт не могуць дапамагчы ў дзень гневу і гневу.

68 Дык вось, паслухайся голасу майго, і ўстанем і пойдзем у зямлю Ханаанскую, каб Німрод не пацярпеў ад нас; і службы Госпаду, Які стварыў цябе на зямлі, і будзе табе добра; і адкінь усе марныя справы, за якімі ты гонішся.

69 І перастаў Абрам гаварыць, калі Ной і сын ягоны Сэм адказалі Тэраxu, кажучы: праўдзівае слова, якое сказаў табе Абрам.

70 І паслухаўся Тара голасу сына свайго Абрама, і зрабіў Тара ўсё, што казаў Абрам, бо гэта было ад Госпада, каб цар не забіў Абрама.

РАЗДЗЕЛ 13

1 І ўзяў Тара сына свайго Абрама, і ўнука свайго Лота, сына Аранавага, і Сару, нявестку сваю, жонку сына свайго Абрама, і ўсе душы свайго дома, і пайшоў з імі з Ур-Касдым, каб ісці ў зямлю Ханаанскую. І калі яны дайшлі да зямлі Харан, яны спыніліся там, бо гэта была вельмі добрая зямля для пашы і дастаткова шырокая для тых, хто быў з імі.

2 І ўбачылі жыхары зямлі Харан, што Абрам быў добры і справядлівы перад Богам і людзьмі, і што Гасподзь, Бог ягоны, быў з ім. І некаторыя з жыхароў зямлі Харан прыйшлі і далучыліся да Абрама, і ён вучыў іх закону Госпада і шляхам Ягоным; і гэтыя людзі засталіся з Абрамам у ягоным доме і прысталі да яго.

3 І Абрам заставаўся ў зямлі тры гады, і як прайшло тры гады, Гасподзь з'явіўся Абраму і сказаў яму: Я — Гасподзь, Які вывёў цябе з Ур-Касдыма і вызваліў цябе з рук усіх ворагаў тваіх.

4 Дык вось, калі ты будзеш слухацца голасу Майго і выконваць заповедзі Мае, пастановы Мае і законы Мае, дык Я пакараю ворагаў тваіх перад табою і памножу нашчадкаў тваіх, як зоркі на небе, і пашлю

дабраславенне Маё на ўсе справы рук тваіх, і ты ні ў чым не будзеш мець нястачы.

5 Устань, вазьмі жонку сваю і ўсё, што тваё, і ідзі ў зямлю Ханаанскую і заставайся там, і Я буду тваім Богам, і дабраслаўлю цябе. І ўстаў Абрам, і ўзяў жонку сваю і ўсё, што было яго, і пайшоў у зямлю Ханаанскую, як сказаў яму Гасподзь. Абраму было пяцьдзясят гадоў, калі ён пайшоў з Харана.

6 І прыйшоў Абрам у зямлю Ханаанскую і пасяліўся сярод горада, і там паставіў намет свой сярод сыноў Ханаанскіх, жыхароў той зямлі.

7 І з'явіўся Гасподзь Абраму, калі ён прыйшоў у зямлю Ханаанскую, і сказаў яму: гэта зямля, якую Я даў табе і нашчадкам тваім пасля цябе на веку, і Я зраблю нашчадкаў тваіх, як зоркі нябесныя, і дам нашчадкам тваім у спадчыну ўсе землі, якія ты бачыш.

8 І пабудаваў Абрам ахвярнік на тым месцы, дзе Бог гаварыў з ім, і Абрам заклікаў там імя Госпада.

9 У той час, як прайшло тры гады пражывання Абрама ў зямлі Ханаанскай, у тым годзе памёр Ной, гэта быў пяцьдзясят восьмы год жыцця Абрама; і ўсіх дзён, якія пражыў Ной, было дзевяцьсот пяцьдзясят гадоў, і ён памёр.

10 І Абрам жыў у зямлі Ханаанскай, ён, жонка ягоная і ўсё, што было з ім, і ўсе, хто быў з ім, разам з тымі, хто далучыўся да яго з народаў зямлі той; а Нахор, брат Абрама, і Тара, бацька ягоны, і Лот, сын Арана, і ўсе, што былі з імі, жылі ў Харане.

11 У пяты год пражывання Абрама ў зямлі Ханаанскай жыхары Садома і Гаморы і ўсе гарады раўніны паўсталі супраць улады Кедарлаамера, цара Элама; бо ўсе цары гарадоў раўніны служылі Кедарлаамеру дванаццаць гадоў і давалі яму штогадовы падатак, але ў тыя дні, у трынаццатым годзе, яны паўсталі супраць яго.

12 Абрама, на дзясятым годзе ягонага пражывання ў зямлі Ханаанскай, адбылася вайна паміж Німродам, царом Сэнаарскім, і Кедарлаамэрам, царом Элама, і прыйшоў Німрод, каб ваяваць з Кедарлаамэрам і ўпакорыць яго.

13 Бо Кедарлаамер быў у той час адным з князёў войска Німрода, і калі ўсе людзі каля вежы разышліся, а тыя, што засталіся, таксама раскідаліся па зямлі, Кедарлаамер пайшоў у зямлю Элам і зацараваў над ёй і паўстаў супраць свайго гаспадара.

14 І ў тыя дні, калі Німрод убачыў, што гарады раўніны паўсталі, ён з гонарам і гневам выступіў на вайну з Кедарлаамэрам. І сабраў Німрод усіх сваіх князёў і падданных, каля сямісот тысяч чалавек, і пайшоў супраць Кедарлаамэра. І выйшаў Кедарлаамер насустрач яму з пяццю тысячамі чалавек, і яны падрыхтаваліся да бітвы ў даліне Вавілонскай, якая паміж Эламам і Шынарам.

15 І ўсе тыя цары ваявалі там, і Німрод і яго народ былі разбітыя перад народамі Кедарлаомера, і загінула з людзей Німрода каля шасцісот тысяч, і Мардон, сын цара, загінуў сярод іх.

16 І Німрод уцёк і вярнуўся ў сваю зямлю ў сорама і ганьбе, і доўгі час быў пад уладай Кедарлаамера. І вярнуўся Кедарлаамер у сваю зямлю і паслаў князёў свайго войска да цароў, якія жылі вакол яго, да Арыёха,

цара Эласара, і да Тыдала, цара Гоіма, і заключыў з імі завет, і ўсе яны паслухаліся яго загадаў.

17 І было ў пятнаццаты год пражывання Абрама ў зямлі Ханаанскай, гэта значыць у сямідзесяты год жыцця Абрама, і Гасподзь з'явіўся Абраму ў тым годзе і сказаў яму: Я — Гасподзь, Які вывеў цябе з Ур-Касдыма, каб даць табе гэтую зямлю ў спадчыну.

18 Дык вось, хадзі перад абліччам Маім і будзь бездакорным і выконвай заповедзі Мае, бо табе і нашчадкам тваім Я дам гэтую зямлю ў спадчыну ад ракі Міцраім да вялікай ракі Еўфрат.

19 І вернешся да бацькоў тваіх у міры і ў добрым узросце, і чацвёртае пакаленне вернецца сюды ў гэтую зямлю і будзе валодаць ёю вечна; і Абрам пабудаваў ахвярнік, і заклікаў імя Госпада, Які з'явіўся яму, і прынёс ахвяры на ахвярніку Госпаду.

20 У той час Абрам вярнуўся і пайшоў у Харан, каб пабачыць бацьку свайго і маці свайго, і дом бацькі свайго. І Абрам, і жонка ягоная, і ўсё, што было ў яго, вярнуліся ў Харан. І Абрам жыве ў Харане пяць гадоў.

21 І многія жыхары Харана, каля сямідзесяці двух чалавек, пайшлі за Абрамам. Абрам вучыў іх закону Госпада і шляхам Ягоным, і вучыў іх пазнаваць Госпада.

22 У тыя дні з'явіўся Гасподзь Абраму ў Харане і сказаў яму: «Вось, Я казаў табе дваццаць гадоў таму, кажучы:

23 Выйдзі з зямлі тваёй, з месца нараджэння твайго і з дому бацькі твайго, у зямлю, якую Я паказаў табе, каб даць яе табе і дзецям тваім, бо там у гэтай зямлі Я дабраслаўлю цябе і зраблю цябе вялікім народам, і зраблю імя тваё вялікім, і ў табе будуць дабраслаўленыя плямёны зямлі.

24 Дык вось, устань, выйдзі з гэтага месца ты, жонка твая і ўсё, што тваё, і ўсе, хто нарадзіўся ў доме тваім, і ўсе душы, якіх ты стварыў у Харане, і выведзі іх з сабой адсюль, і ўстань, каб вярнуцца ў зямлю Ханаанскую.

25 І ўстаў Абрам, і ўзяў сваю жонку Сару, і ўсё, што было ў яго, і ўсіх, хто нарадзіўся ў яго доме, і душы, якіх яны стварылі ў Харане, і выйшлі яны, каб ісці ў зямлю Ханаанскую.

26 І пайшоў Абрам і вярнуўся ў зямлю Ханаанскую, паводле слова Гасподняга. І Лот, сын брата ягонага, пайшоў з ім. Абраму было семдзесят пяць гадоў, калі ён выйшаў з Харана, каб вярнуцца ў зямлю Ханаанскую.

27 І прыйшоў ён у зямлю Ханаанскую, паводле слова Госпада да Абрама, і паставіў намет свой, і пасяліўся ў даліне Мамрэ; і з ім быў Лот, сын брата ягонага, і ўсё, што належала яму.

28 І зноў з'явіўся Гасподзь Абраму і сказаў: «Нашчадкам тваім дам Я зямлю гэтую». І пабудаваў ён там ахвярнік Госпаду, Які з'явіўся яму, які і дагэтуль стаіць на раўнінах Мамрэ.

РАЗДЗЕЛ 14

1 У тыя дні ў зямлі Шынаар быў мудры чалавек, які меў разуменне ва ўсёй мудрасці і быў прыгожы з

выгляду, але ён быў бедны і ўбогі; яго звалі Рыкаён, і ён быў цяжкі, каб утрымліваць сябе.

2 І ён вырашыў пайсці ў Егіпет, да Освірыса, сына Анама, цара Егіпта, каб паказаць цару сваю мудрасць; бо, магчыма, той знойдзе ласку ў яго вачах, каб узвысіць яго і забяспечыць яго; і Рыкаён так і зрабіў.

3 І калі Рыкаён прыйшоў у Егіпет, ён спытаў жыхароў Егіпта пра цара, і жыхары Егіпта расказалі яму пра звычай цара Егіпта, бо тады ў цара Егіпта быў звычай, што ён пакідаў свой каралеўскі палац і з'яўляўся па-за ім толькі адзін дзень у годзе, а пасля гэтага цар вяртаўся ў свой палац, каб застацца там.

4 І ў той дзень, калі цар выйшаў, ён учыніў суд у краіне, і кожны, хто меў прэтэнзію, прыйшоў у той дзень да цара, каб атрымаць ад яго просьбу.

5 І калі Рыкаён пачуў пра звычай у Егіпце і пра тое, што ён не можа прыйсці да цара, ён вельмі засмуціўся і вельмі засмуціўся.

6 А ўвечары Рыкаён выйшаў і знайшоў дом у руінах, які раней быў пякарняй у Егіпце, і прабыў там усю ноч у горычы душы і знясілены голадам, і сон не даваў яму спакою.

7 І Рыкаён разважаў, што яму рабіць у горадзе, пакуль не з'явіцца кароль, і як яму там утрымацца.

8 І ўстаў ён раніцай і пайшоў хадзіць, і сустрэў на дарозе тых, хто прадаваў гародніну і рознае насенне, якім яны забяспечвалі жыхароў.

9 І Рыкаён хацеў зрабіць тое ж самае, каб атрымаць утрыманне ў горадзе, але ён не быў знаёмы са звычаямі народа і быў сярод іх як сляпы.

10 І ён пайшоў і набыў гародніну, каб прадаць яе сабе на жыццё, і сабраўся вакол яго натоўп, высмейваў яго, забіраў у яго гародніну і нічога яму не пакінуў.

11 І ўстаў ён адтуль з горыччу ў душы і пайшоў у пякарню, дзе правёў усю мінулую ноч, і праспаў там другую ноч.

12 І ў тую ноч ён зноў разважаў, як яму выратавацца ад голаду, і прыдумаў план, як дзейнічаць.

13 І ўстаў ён раніцай і зрабіў хітра: пайшоў і наняў трыццаць дужых мужчын з натоўпу, якія неслі ў руках баявыя прылады, і павёў іх на верх егіпецкай магілы, і паклаў іх там.

14 І загадаў ён ім, кажучы: «Так кажа цар: будзьце мужнымі і адважнымі людзьмі, і нікога не хавайце тут, пакуль не дадуць дзвесце срэбранікаў, і тады яго пахаваюць». І рабілі тыя людзі паводле загаду Рыкаёна народу Егіпта ўвесь той год.

15 І за восем месяцаў Рыкаён і яго людзі сабралі вялікае багацце срэбра і золата, і Рыкаён узяў вялікую колькасць коней і іншых жывёл, і наняў яшчэ людзей, і даў ім коней, і яны засталіся з ім.

16 І калі настаў год, у той час, калі цар выходзіў у горад, сабраліся ўсе жыхары Егіпта, каб пагаварыць з ім пра працу Рыкаёна і яго людзей.

17 І выйшаў цар у прызначаны дзень, і ўсе Егіпцяне прыйшлі да яго і закрычалі яму, кажучы:

18 Хай жыве цар вечна! Што гэта ты робіш у горадзе са сваімі слугамі, што не дазваляеш хаваць мёртвага цела, пакуль не дадуць столькі срэбра і золата? Ці рабілася такое на ўсёй зямлі ад часоў папярэдніх цароў, нават ад

часоў Адама, і да гэтага дня, каб мёртвых не хавалі толькі за пэўную плату?

19 Мы ведаем, што ў цароў ёсць звычай спаганяць штогадовы падатак з жывых, але Ты не толькі гэта робіш, але і з мёртвых спаганяеш падатак штодня.

20 Цяпер, цару, мы больш не можам гэтага цяпець, бо ўвесь горад з-за гэтага разбураны, і хіба ты не ведаеш пра гэта?

21 І калі цар пачуў усё, што яны казалі, ён вельмі разгневаўся, і гнеў ягоны загарэўся ў ім з-за гэтай справы, бо ён нічога пра гэта не ведаў.

22 І сказаў цар: «Хто і дзе той, хто адважыўся зрабіць гэтую бязбожную справу ў маёй зямлі без майго загаду? Ты ж мне скажаш?»

23 І яны расказалі яму пра ўсе справы Рыкаёна і яго людзей, і разгневаўся кароль, і ён загадаў прывесці да яго Рыкаёна і яго людзей.

24 І Рыкаён узяў каля тысячы дзяцей, сыноў і дачок, і апрануў іх у шоўк і вышыўку, і пасадзіў іх на коней, і паслаў іх да цара праз сваіх людзей, і ён таксама ўзяў вялікую колькасць срэбра, золата і каштоўных камянёў, і моцнага і прыгожага каня ў падарунак для цара, з якім ён прыйшоў да цара і пакланіўся перад ім да зямлі; і цар, яго слугі і ўсе жыхары Егіпта здзівіліся працы Рыкаёна, і яны ўбачылі яго багацце і падарунак, які ён прынёс цару.

25 І гэта вельмі спадабалася цару, і ён здзівіўся гэтаму; і калі Рыкаён сеў перад ім, цар спытаў яго пра ўсе ягоныя справы, і Рыкаён мудра выказаў усе свае словы перад царом, ягонымі слугамі і ўсімі жыхарамі Егіпта.

26 І калі цар пачуў словы Рыкаёна і яго мудрасць, Рыкаён знайшоў ласку ў яго вачах, і ён сустрэў ласку і прыхільнасць усіх слуг цара і ўсіх жыхароў Егіпта з-за сваёй мудрасці і выдатных прамоваў, і з таго часу яны вельмі палюбілі яго.

27 І адказаў цар і сказаў Рыкаёну: «Не будзеш больш называцца Рыкаён, а будзе імя тваё Фараон, бо ты спагнаў падатак з памерлых». І ён назваў яго Фараонам.

28 І цар і яго падданыя любілі Рыкаёна за яго мудрасць, і яны раіліся з усімі жыхарамі Егіпта, каб паставіць яго намеснікам пры цары.

29 І ўсе жыхары Егіпта і яго мудрацы зрабілі так, і гэта стала законам у Егіпце.

30 І яны паставілі фараона Рыкаёна прэфектам пры Асвірысе, цары Егіпта, і фараон Рыкаён кіраваў Егіптам, штодня кіруючы правасуддзем усяму гораду, але цар Асвірыс судзіў народ зямлі адзін дзень у годзе, калі ён выходзіў з'яўляцца.

31 І фараон Рыкаён хітрасцю захапіў уладу ў Егіпце і спагнаў падатак з усіх жыхароў Егіпта.

32 І ўсе жыхары Егіпта вельмі любілі фараона Рыкеяна, і яны выдалі загад называць кожнага цара, які будзе валадарыць над ім і іх нашчадкамі ў Егіпце, фараонам.

33 Таму ўсіх цароў, якія валадарылі ў Егіпце з таго часу і дагэтуль называюць фараонамі.

РАЗДЗЕЛ 15

1 І ў тым годзе быў вялікі голад па ўсёй зямлі Ханаанскай, і жыхары зямлі не маглі заставацца з-за голаду, бо ён быў вельмі моцны.

2 І ўстаў Абрам і ўсё, што было з ім, і пайшлі ў Егіпет з-за голаду, і, дайшоўшы да ручая Міцраім, засталіся там некаторы час, каб адпачыць ад стомленасці дарогі.

3 І ішлі Абрам і Сарай па беразе патока Міцраім, і Абрам убачыў Сару, жонку сваю, што яна вельмі прыгожая.

4 І сказаў Абрам жонцы сваёй Сары: «Калі Бог стварыў цябе з такім прыгожым тварам, я баюся егіпцяна, каб яны не забілі мяне і не забралі цябе, бо няма страху Бога ў гэтых месцах».

5 Дык вось што зрабіш: усім, хто папросіць цябе, кажы, што ты мая сястра, каб мне было добра, і каб мы жылі і не былі забітыя.

6 І Абрам загадаў тое ж самае ўсім, хто прыйшоў з ім у Егіпет з-за голаду; таксама і пляменніку свайму Лоту ён загадаў, кажучы: калі егіпцяне спытаюць у цябе пра Сару, скажы, што яна сястра Абрама.

7 Аднак, нягледзячы на ўсе гэтыя загады, Абрам не давяраў ім, але ўзяў Сару, паклаў яе ў скрыню і схаваў яе сярод іхніх рэчаў, бо Абрам вельмі баяўся за Сару з-за бязбожнасці егіпцяна.

8 І Абрам і ўсе, хто быў з ім, выйшлі з патока Міцраім і прыйшлі ў Егіпет; і ледзь яны ўвайшлі ў брамы горада, як стаялі перад імі вартавыя і сказалі: «Дайце дзесяціну цару з таго, што ў вас ёсць, і тады ўвойдзеце ў горад». І Абрам і тыя, хто быў з ім, так і зрабілі.

9 І прыйшоў Абрам з людзьмі, якія былі з ім, у Егіпет, і, вярнуўшыся, прынеслі скрыню, у якой была схавана Сара, і егіпцяне ўбачылі скрыню.

10 І падышлі да Абрама царскія слугі і сказалі: што ў цябе тут у гэтай скрыні, чаго мы не бачылі? Дык адчыні скрыню і дай цару дзесяціну з усяго, што ў ёй ёсць.

11 І сказаў Абрам: «Гэтай скрыні я не адчыню, але ўсё, што ты патрабуеш з яе, я дам». І адказалі цароўнікі фараона Абраму, кажучы: «Гэта скрыня з каштоўнымі камянямі, дай нам дзясятую частку з яе».

12 Абрам сказаў: «Усё, чаго ты жадаеш, дам табе, але скрыні не адчыняй».

13 І царскія слугі націснулі на Абрама, і падышлі да скрыні, і адчынілі яе з сілай, і ўбачылі, і вось, у скрыні прыгожая жанчына.

14 І калі царскія служкі ўбачылі Сару, яны былі ўражаны яе прыгажосцю, і ўсе князі і слугі фараона сабраліся паглядзець на Сару, бо яна была вельмі прыгожая. І царскія служкі пабеглі і расказалі фараону ўсё, што бачылі, і пахвалілі Сару перад царом; і фараон загадаў прывесці яе, і жанчына прыйшла перад цара.

15 І ўбачыў фараон Сару, і яна вельмі спадабалася яму, і ён быў уражаны яе прыгажосцю, і цар вельмі ўзрадаваўся ёй і даў падарункі тым, хто прынёс яму пра яе вестку.

16 І прывялі жанчыну ў дом фараона, і Абрам засмуціўся за сваю жонку і маліўся Госпаду, каб Ён вызваліў яе з рук фараона.

17 І малілася Сара ў той час і сказала: «Госпадзе Божа, Ты сказаў гаспадару майму Абраму, каб ён пайшоў з зямлі сваёй і з дому бацькі свайго ў зямлю Ханаанскую, і Ты абяцаў добра абысціся з ім, калі ён будзе выконваць Твае загады; вось, мы зрабілі тое, што Ты загадаў нам, і мы пакінулі нашу зямлю і нашы сем'і, і

пайшлі ў чужую зямлю і да народа, якога мы не ведалі раней».

18 Мы прыйшлі ў гэтую зямлю, каб пазбегнуць голаду, і мяне напаткаў гэты ліхі выпадак; дык вось, Госпадзе Божа, выратуй нас і ўратуй нас ад рукі гэтага прыгнятальніка, і ўчыні мне дабро дзеля міласэрнасці Тваёй.

19 І пачуў Госпадзь голас Сары, і паслаў Госпадзь анёла, каб вызваліць Сару з рукі фараона.

20 І прыйшоў цар і сеў перад Сарай. І вось, анёл Госпадні стаіць над імі, і ён з'явіўся Сарай і сказаў ёй: «Не бойся, бо Госпадзь пачуў малітву тваю».

21 І падышоў цар да Сары і сказаў ёй: «Што табе за чалавек, які прывёў цябе сюды?» Яна сказала: «Ён мой брат».

22 І сказаў цар: «Нам належыць зрабіць яго вялікім, узвысіць яго і зрабіць яму ўсё дабро, якое ты загадаеш нам». І ў той час цар паслаў Абраму мноства срэбра і золата і каштоўных камянёў, а таксама быдла, рабоў і служанак. І загадаў цар прывесці Абрама, і ён сеў на двары царскага дома. І вельмі ўзвысіў цар Абрама ў тую ноч.

23 І падышоў цар, каб гаварыць з Сарай, і працягнуў руку, каб дакрануцца да яе, але анёл моцна ўдарыў яго, і ён вельмі спалохаўся і не дакрануўся да яе.

24 І калі цар падышоў да Сары, анёл паваліў яго на зямлю і рабіў гэта з ім усю ноч, і цар вельмі спалохаўся.

25 І анёл у тую ноч моцна пакараў усіх слуг цара і ўвесь ягоны дом за Сару, і быў вялікі плач у тую ноч сярод людзей у доме фараона.

26 І фараон, бачачы бяду, якая спасцігла яго, сказаў: «Праўда, з-за гэтай жанчыны гэта са мной здарылася». І адышоў ад яе на аддаленне і гаварыў з ёй прыемныя словы.

27 І сказаў цар Сары: «Скажы мне пра чалавека, з якім ты прыйшла сюды». І сказала Сары: «Гэты чалавек — мой муж. Я казала табе, што ён мой брат, бо баялася, каб ты не забіла яго за ліхадзейства».

28 І цар адышоў ад Сары, і пошасці анёла Господняга спыніліся на ім і на доме ягоным; і фараон даведаўся, што ён пабіты з-за Сары, і цар вельмі здзівіўся гэтаму.

29 А раніцай паклікаў цар Абрама і сказаў яму: што ты гэта зрабіў са мною? чаму ты сказаў: «яна мая сястра», таму я ўзяў яе сабе за жонку, і за гэта прыйшла на мяне і на мой дом гэтая цяжкая пошасць.

30 Дык вось, жонка твая, вазьмі яе і ідзі з зямлі нашай, каб нам усім не памерці праз яе. І ўзяў фараон яшчэ статку, рабоў і рабынь, і срэбра і золата, каб аддаць Абраму, і вярнуў яму Сару, жонку ягоную.

31 І ўзяў цар дзяўчыну, якую нарадзіў ад сваіх наложніц, і аддаў яе Сары за служанку.

32 І сказаў цар дачцэ сваёй: лепш табе, дачцэ маёй, быць служанкай у доме гэтага чалавека, чым гаспадыняй у маім доме, пасля таго, як мы ўбачылі бяду, якая спасцігла нас з-за гэтай жанчыны.

33 І ўстаў Абрам, і выйшаў ён і ўсе, хто быў ягоны, з Егіпта; і фараон загадаў некаторым сваім людзям суправаджаць яго і ўсіх, хто ішоў з ім.

34 І вярнуўся Абрам у зямлю Ханаанскую, на месца, дзе ён зрабіў ахвярнік, дзе спачатку паставіў свой намёт.

35 А ў Лота, сына Арана, брата Абрама, было шмат быдла, дробнага і буйнога быдла і намётаў, бо Госпадзь быў шчодры да іх праз Абрама.

36 Калі Абрам жыў у той зямлі, пастухі Лота пасварыліся з пастухамі Абрамавымі, бо маёмасць іхняя была занадта вялікая, каб яны маглі заставацца разам у зямлі, і зямля не магла ўтрымліваць іх з-за іх статку.

37 І калі пастухі Абрамавыя пайшлі пасвіць свой статак, яны не хацелі ісці на палі людзей той зямлі, але быдла пастухоў Лотавых рабіла інакш, бо ім дазвалялася пасвіцца на палях людзей той зямлі.

38 І людзі зямлі той бачылі гэта кожны дзень, і прыйшлі да Абрама і сварыліся з ім з-за пастухоў Лотавых.

39 І сказаў Абрам Лоту: што ты робіш са мной? Ты робіш мяне нягодным для жыхароў гэтай зямлі? Ты загадаеш пастуху свайму пасвіць статкі твае на палях іншых народаў? Хіба ты не ведаеш, што я прыхадзень у гэтай зямлі сярод сыноў Ханаанскіх? Чаму ты робіш са мной гэта?

40 І Абрам штодня сварыўся з Лотам з-за гэтага, але Лот не слухаў Абрама, і рабіў тое ж самае. І прыйшлі жыхары зямлі той і расказалі Абраму.

41 І сказаў Абрам Лоту: «Дакуль ты будзеш мне спатыкненнем для жыхароў гэтай зямлі? Цяпер прашу цябе, каб больш не было сваркі паміж намі, бо мы родзічы».

42 Але прашу цябе аддзяліцца ад мяне, ідзі і выберы сабе месца, дзе будзеш жыць ты і твая жывёла і ўсё тваё маёмасць, але трымайся ад мяне далей, ты і твая сям'я.

43 Не бойся сыходзіць ад мяне, бо калі хто зробіць табе крыўду, дай мне ведаць, і я адпомшчу за цябе, толькі адыдзі ад мяне.

44 І калі Абрам сказаў усе гэтыя словы Лоту, Лот устаў і ўзняў вочы свае да даліны Ярданскай.

45 І ён убачыў, што ўсё гэтае месца добра арашаецца і добрае для чалавека, а таксама дае пашу для жывёлы.

46 І пайшоў Лот ад Абрама ў тое месца, і там паставіў намёт свой, і пасяліўся ў Садоме, і яны былі аддзелены адзін ад аднаго.

47 І Абрам пасяліўся на раўніне Мамрэ, што ў Хэўроне, і паставіў там свой намёт, і Абрам заставаўся на тым месцы шмат гадоў.

РАЗДЗЕЛ 16

1 У той час Кедарлаамер, цар Элама, паслаў да ўсіх суседніх цароў, да Німрода, цара Шынаара, які тады быў пад яго ўладай, і да Тыдала, цара Гоіма, і да Арыёха, цара Эласара, і заключыў з імі запавет, кажучы: «Прыйдзіце да мяне і дапамажыце мне, каб мы пабілі ўсе гарады Садома і яго жыхароў, бо яны паўсталі супраць мяне ўжо трынаццаць гадоў».

2 І пайшлі гэтыя чатыры цары з усімі сваімі лагерамі, каля васьмісот тысяч чалавек, і яны ішлі, як ішлі, і пабілі кожнага чалавека, якога сустрэлі на сваім дарозе.

3 І выйшлі насустрач ім пяць цароў Садома і Гаморы: Шынав, цар Адмы, Шэмэвер, цар Сэвая, Бера, цар

Садомы, Берша, цар Гаморы, і Бэла, цар Сігорскі, і ўсе яны сабраліся разам у даліне Сідым.

4 І гэтыя дзевяць цароў ваявалі ў даліне Сідым; і цары Садомы і Гаморы былі разбітыя царамі Элама.

5 І даліна Сідым была поўная вапнавых ям, і цары Элама пераследвалі цароў Садома, і цары Садома з іхнімі лагерамі ўцяклі і ўпалі ў вапнавыя ямы, і ўсе, хто застаўся, пайшлі на гару, каб выратавацца. І пагналіся за імі пяць цароў Элама і пераследвалі іх да брам Садома, і забралі ўсё, што было ў Садоме.

6 І яны разрабавалі ўсе гарады Садома і Гамора, і ўзялі Лота, сына брата Абрама, і яго маёмасць, і захапілі ўсю маёмасць гарадоў Садома, і пайшлі; і Унік, слуга Абрама, які быў у бітве, убачыў гэта і раскажаў Абраму ўсё, што цары зрабілі з гарадамі Садома, і што Лот быў узяты імі ў палон.

7 І пачуў гэта Абрам, і ўстаў ён з каля трохсот васямнаццаці чалавек, якія былі з ім, і ў тую ноч пагнаўся за гэтымі царамі і пабіў іх, і ўсе яны ўпалі перад Абрамам і ягонымі людзьмі, і не засталася нікога, акрамя чатырох цароў, якія ўцяклі, і яны пайшлі кожны сваёй дарогай.

8 І вярнуў Абрам усю маёмасць Садомы, і вярнуў ён таксама Лота і маёмасць ягоную, жонак ягоных і дзяцей ягоных, і ўсё, што належала яму, так што Лот ні ў чым не меў нястачы.

9 І калі ён вярнуўся пасля разгрому гэтых цароў, ён і яго людзі прайшлі даліну Сідым, дзе цары ваявалі паміж сабой.

10 І выйшаў Бэра, цар Садомскі, і астатнія людзі ягоныя, якія былі з ім, з вапнавых ям, у якія яны ўпалі, каб сустрэць Абрама і людзей ягоных.

11 І выйшаў Аданіседэк, цар Ерусалімскі, гэта значыць Сім, са сваімі людзьмі насустрач Абраму і народу ягонаму, з хлебам і віном, і яны засталіся разам у даліне Мелех.

12 І дабраславіў Аданіздэк Абрама, і даў яму Абрам дзясятую частку з усяго, што ён узяў са здабычы ворагаў сваіх, бо Аданіздэк быў святар перад Богам.

13 І ўсе цары Садомы і Гаморы, якія былі там, са сваімі слугамі, падышлі да Абрама і прасілі яго вярнуць ім іхніх слуг, якіх ён узяў у палон, і забраць сабе ўсю маёмасць.

14 І адказаў Абрам царам Садомскім, кажучы: жывы Гасподзь, Які стварыў неба і зямлю, і Які вызваліў душу маю ад усялякай бяды, і Які сёння вызваліў мяне ад ворагаў маіх і аддаў іх у рукі мае! я не вазьму нічога, што належыць вам, каб вы не хваліліся заўтра, кажучы: «Абрам разбагацеў з маёмасці нашай, якую ён захаваў».

15 Бо сказаў мне Гасподзь, Бог мой, на Якога я спадзяюся: «Ні ў чым табе не будзе нястачы, бо Я дабраслаўлю цябе ва ўсіх справах рук тваіх».

16 Дык вось, вось усё, што табе належыць, вазьмі і ідзі; жывы Гасподзь, што я не вазьму ў цябе ніводнай жывой душы, ні гальштука ад абутку, ні ніткі, акрамя выдаткаў на ежу тых, хто хадзіў са мною на вайну, а таксама долі людзей, якія хадзілі са мною: Анара, Ашкола і Мамрэ, яны і іхнія людзі, а таксама тыя, хто застаўся вартаваць багаж, яны возьмуць сваю долю са здабычы.

17 І цары Садомы далі Абраму ўсё, што ён сказаў, і прасілі яго ўзяць усё, што ён хацеў бы, але ён не захацеў.

18 І адправіў ён цароў Садома і астатніх іхніх людзей, і даў ім загады наконт Лота, і яны пайшлі ў свае месцы.

19 І Лота, сына брата свайго, ён таксама адпусціў з маёмасцю ягонай, і той пайшоў з імі. І вярнуўся Лот у свой дом, у Садому, а Абрам і народ ягоны вярнуліся ў свой дом, на раўніны Мамрэ, што ў Хэўроне.

20 У той час зноў з'явіўся Гасподзь Абраму ў Хэўроне і сказаў яму: «Не бойся, узнагарода твая вельмі вялікая перада Мною; бо Я не пакіну цябе, пакуль не памножу цябе і не дабраслаўлю цябе і не зраблю нашчадкаў тваіх, як зоркі на небе, якія нельга ні вымераць, ні палічыць».

21 І дам нашчадкам тваім усе гэтыя землі, якія ты бачыш сваімі вачыма, ім дам іх у спадчыну на векі; толькі будзь моцны і не бойся, хадзі перад абліччам Маім і будзь бездакорны.

22 І на семдзесят восьмым годзе жыцця Абрама памёр Рэў, сын Фалека, і ўсіх дзён Рэў было дзвесце трыццаць дзевяць гадоў, і ён памёр.

23 А Сара, дачка Арана, жонка Абрама, была ў тыя дні бесплодная; яна не нарадзіла Абраму ні сына, ні дачкі.

24 І ўбачыўшы, што не нараджае, узяла Агар, служанку сваю, якую даў ёй фараон, і дала яе Абраму, мужу свайму, за жонку.

25 Бо Агар навучылася ўсім шляхам Сары, як вучыла яе Сара, і ёй зусім не было нячыста хадзіць па добрых шляхах яе.

26 І сказала Сара Абраму: «Вось служанка мая Агар; ідзі да яе, каб яна нарадзіла мне на калені, каб і я мела ад яе дзяцей».

27 Калі прайшло дзесяць гадоў пражывання Абрама ў зямлі Ханаанскай, гэта значыць, на восемдзесят пятым годзе жыцця Абрама, Сара аддала яму Агар.

28 І паслухаўся Абрам голасу сваёй жонкі Сары і ўзяў сваю служанку Агар. І ўвайшоў Абрам да яе, і яна зачала.

29 І ўбачыла Агар, што зачала, яна вельмі ўзрадавалася, і гаспадыня яе стала ў яе вачах пагарджаць, і яна сказала сабе: «Толькі таму я лепшая перад Богам, чым Сара, гаспадыня мая, бо ўсе дні, што гаспадыня мая была з маім гаспадаром, яна не зачала, а мне Гасподзь зрабіў так, што я зачала ад Яго ў такі кароткі час».

30 І ўбачыла Сара, што Агар зацяжарыла ад Абрама, і зайздросціла сваёй служанцы, і сказала сабе: «Гэта ж няпраўда, што яна лепшая за мяне».

31 І сказала Сара Абраму: «Мая віна перад табой! Чаму ж ты, калі маліўся Госпаду за дзяцей, не маліўся за мяне, каб Гасподзь даў мне ад цябе нашчадкаў?»

32 А калі я буду гаварыць з Агар у тваім прысутнасці, яна пагардзіць маімі словамі, бо зацяжарыла, а ты нічога ёй не скажаш; хай Гасподзь рассудзіць паміж мной і табою ў тым, што ты мне зрабіў.

33 І сказаў Абрам Сары: «Вось, служанка твая ў тваіх руках; рабі з ёй, што табе заўгодна». І Сара прыніжыла яе, і Агар уцякла ад яе ў пустыню.

34 І знайшоў яе анёл Гасподні ў тым месцы, куды яна ўцякла, каля калодзежа, і сказаў ёй: «Не бойся, бо Я памножу нашчадкаў тваіх, бо ты народзіш сына, і

назавеш яго імем Ізмаіл; дык вось, вярніся да Сары, гаспадыні тваёй, і падпарадкуйся яе рукам».

35 І назвала Агар месца таго калодзежа Бээр-Лахай-Роі; яно паміж Кадэсам і пустыняй Бэрэд.

36 І вярнулася Агар у той час у дом гаспадара свайго, і праз некалькі дзён Агар нарадзіла Абраму сына, і Абрам назваў яго Ізмаіл; а Абраму было восемдзсят шэсць гадоў, калі ён спарадзіў яго.

РАЗДЗЕЛ 17

1 І ў тыя дні, на дзевяноста першым годзе жыцця Абрама, сыны Хітымскія пачалі вайну з сынамі Тувала, бо калі Гасподзь раскідаў сыноў чалавечых па зямлі, сыны Хітымскія пайшлі і пасяліліся ў даліне Канопія, і пабудавалі там сабе гарады і пасяліліся каля ракі Тыбрэ.

2 І пасяліліся сыны Тувала ў Тускане, і межы іх дасягалі ракі Тыбрэ. І пабудавалі сыны Тувала горад у Тускане і назвалі яго Сабінай, па імені Сабіны, сына Тувала, бацькі іхняга, і жывуць там да сённяшняга дня.

3 І было ў той час, калі сыны Хітымаў пачалі вайну з сынамі Тувала, і сыны Тувала былі разбітыя сынамі Хітымаў, і сыны Хітымаў забілі з сыноў Тувала трыста семдзсят чалавек.

4 І ў той час сыны Тувала пакляліся сынам Хітымаў, кажучы: «Не выходзьце замуж за нас, і ніхто не павінен аддаваць сваю дачку ніводнаму з сыноў Хітымаў».

5 Бо ўсе дочки Тувала былі ў тыя дні прыгожыя, бо тады на ўсёй зямлі не было жанчын такіх прыгожых, як дочки Тувала.

6 І ўсе, хто цешыўся прыгажосцю жанчын, пайшлі да дачок Тувала і бралі з іх жонак; і сыны чалавечыя, цары і князі, якія вельмі цешыліся прыгажосцю жанчын, бралі жонак у тыя дні з дачок Тувала.

7 А праз тры гады пасля таго, як сыны Тувала пакляліся сынам Хітымскім не даваць ім сваіх дачок за жонак, каля дваццаці чалавек з сыноў Хітымскіх пайшлі ўзяць дачок Тувалавых, але не знайшлі ніводнай.

8 Бо сыны Тувала стрымалі сваю клятву не жаніцца з імі і не парушылі сваёй клятвы.

9 І ў дні жніва сыны Тувала пайшлі ў свае палі, каб сабраць ураджай. Тады сабраліся юнакі Хітымскія і пайшлі ў горад Савіна, і ўзялі кожны дзяўчыну з дачок Тувала, і пайшлі ў іхнія гарады.

10 І пачулі пра гэта сыны Тувала і пайшлі ваяваць з імі, але не маглі адолець іх, бо гара была вельмі высокая ад іх. І, убачыўшы, што не могуць адолець іх, вярнуліся ў сваю зямлю.

11 І ў той год, калі пачалася вайна, сыны Тувала пайшлі і нанялі каля дзесяці тысяч чалавек з тых гарадоў, што былі побач з імі, і пайшлі ваяваць з сынамі Хітымскімі.

12 І пайшлі сыны Тувала вайной з сынамі Хітымскімі, каб спустошыць іх зямлю і прыгнятаць іх, і ў гэтай сутычцы сыны Тувала адолелі сыноў Хітымскіх. І сыны Хітымскія, бачачы, што яны вельмі прыгнечаныя, паставілі дзяцей, якіх яны нарадзілі ад дачок Тувалавых, на пабудаваную сцяну, каб яны былі перад вачыма сыноў Тувалавых.

13 І сказалі ім сыны Хітымскія: «Ці ж вы прыйшлі ваяваць са сваімі сынамі і дочкамі, а мы з таго часу і дагэтуль лічымся вашай плоццю і вашымі косткамі?»

14 І пачуўшы гэта, сыны Тувала перасталі ваяваць з сынамі Хітымаў і пайшлі.

15 І яны вярнуліся ў свае гарады, і сыны Хітымаў у той час сабраліся і пабудавалі два гарады каля мора, і назвалі адзін Пурту, а другі Арыза.

16 Абраму, сыну Тараха, было тады дзевяноста дзевяць гадоў.

17 У той час з'явіўся яму Гасподзь і сказаў яму: «Я заключаю заповіт Мой паміж Мною і табою, і вельмі памножу нашчадкаў тваіх. І вось заповіт, які Я заключаю паміж Мною і табою: кожны хлопчык будзе абрэзаны, ты і нашчадкі твае пасля цябе».

18 У восем дзён яно будзе абрэзана, і гэты заповіт будзе на целе вашым заповітам вечным.

19 І цяпер імя тваё не будзе называцца Абрамам, а абрагам, і жонка твая не будзе называцца Сарай, а Сарра.

20 Бо Я дабраслаўлю вас абодвух і памножу нашчадкаў вашых пасля вас, так што вы станеце вялікім народам, і цары выйдучы з вас.

РАЗДЗЕЛ 18

1 Абрагам устаў і зрабіў усё, што загадаў яму Бог. Ён узяў мужчын свайго дома і тых, каго купілі за грошы, і абрэзаў іх, як загадаў яму Гасподзь.

2 І не засталася нікога, каго б ён не абрэзаў; і Абрагам і сын ягоны Ізмаіл былі абрэзаны на крайняй плоці іхняй; трынаццаць гадоў было Ізмаілу, калі абрэзалі крайнюю плоць ягоную.

3 А на трэці дзень Абрагам выйшаў з намёта свайго і сеў каля дзвярэй, каб пагрэцца на сонцы, пакуль цялесныя пакуты ягоныя былі.

4 І з'явіўся яму Гасподзь на даліне Мамрэ і паслаў трох сваіх анёлаў-служыцеляў наведаць яго. Ён сядзеў каля ўваходу ў намёт. І, узняўшы вочы, убачыў: вось, тры чалавекі ідуць здалёк. І ўстаў ён, і пабег ім насустрач, і пакланіўся ім, і ўвёў іх у свой дом.

5 І сказаў ім: «Калі я знайшоў ласку ў вачах ваших, зайдзіце і з'ешце кавалак хлеба». І ён угаварыў іх, і яны зайшлі. І даў ім вады, і яны абмылі ногі, і паставіў іх пад дрэвам каля ўваходу ў намёт.

6 Абрагам пабег і ўзяў цяля пяхотнае і добрае, і паспяшаўся зарэзаць яго, і аддаў яго слуге свайму Эліэзеру, каб ён прыгатаваў яго.

7 І ўвайшоў Абрагам да Сары ў намёт і сказаў ёй: «Зрабі хутчэй тры меры пшанічнай мукі, замясце яе і зрабіце ляпёшкі, каб накрыць гаршчок з мясам». Яна так і зрабіла.

8 Абрагам паспяшаўся і прынёс ім масла і малака, ялавічыну і бараніну, і даў ім есці, перш чым мяса цяляці было дастаткова гатовае, і яны елі.

9 І калі яны скончылі есці, адзін з іх сказаў яму: «Я вярнуся да цябе ў свой час, і ў Сарры, жонкі тваёй, будзе сын».

10 А потым людзі пайшлі туды, куды іх паслалі.

11 У тыя дні ўсе жыхары Садома і Гаморы і ўсіх пяці гарадоў былі вельмі бязбожныя і грашылі перад

Госпадам, і яны раздражнялі Госпада сваімі агіднасцямі, і яны ўзмацняліся, старэючы агідна і пагардліва перад Госпадам, і іх бязбожнасць і злачынствы былі ў тых дні вялікія перад Госпадам.

12 І была ў іх зямлі вельмі шырокая даліна, прыкладна на паўдня хады, і ў ёй былі крыніцы вады і мноства травы вакол вады.

13 І ўсе жыхары Садома і Гаморы хадзілі туды чатыры разы на год са сваімі жонкамі і дзецымі і ўсім, што было ў іх, і весяліліся там з тымпанамі і танцамі.

14 І ў час радасці ўсе яны ўставалі і хапалі жонак сваіх блізкіх, а некаторыя — і нявінніц сваіх дачок, і цешыліся імі, і кожны бачыў сваю жонку і дачку ў руках свайго блізкага і не казаў ні слова.

15 І рабілі яны так ад раніцы да вечара, а пасля вярталіся кожны ў свой дом, і кожная жанчына ў свой намёт; так рабілі яны чатыры разы на год.

16 Калі ж у іхнія гарады прыходзіў чужынец і прыносіў купленыя ім тавары, каб там прадаць, то жыхары гэтых гарадоў збіраліся разам — мужчыны, жанчыны і дзеці, маладыя і старыя, — ішлі да таго чалавека і сілай забіралі ягоныя тавары, аддаючы кожнаму па крыху, пакуль не скончылася ўся маёмасць гаспадара, якую ён прынёс у зямлю.

17 А калі гаспадар маёмасці сварыўся з імі, кажучы: «Што гэта за праца, якую вы мне зрабілі?», тады яны падыходзілі да яго адзін за адным, і кожны паказваў яму тое малое, што ён узіў, і насміхаліся з яго, кажучы: «Я ўзяў толькі тое малое, што ты мне даў». І калі ён пачуў гэта ад іх усіх, ён уставаў і сыходзіў ад іх у смутку і горычы душы, а яны ўсе ўставалі і ішлі за ім, і выганялі яго з горада з вялікім шумам і мітуснёй.

18 І быў адзін чалавек з краіны Элам, які павольна ішоў дарогай, седзячы на сваім асьле, які нёс тонкую шматколерную вопратку, і вопратка была прывязана да асла шнурком.

19 І быў чалавек той у дарозе, праходзячы праз вуліцу Садома, калі сонца зайшло ўвечары, і застаўся там начаваць, але ніхто не пусціў яго ў дом. І ў той час быў у Садоме чалавек ліхі і хітры, спрытны ў чыненні зла, і імя яму было Хедад.

20 І ўзняў ён вочы свае і ўбачыў падарожніка на вуліцы горада, і падышоў да яго і сказаў: адкуль ты ідзеш і куды ідзеш?

21 І сказаў яму чалавек: «Я іду з Хэўрона ў Элам, куды я родам. Калі я праходзіў міма, сонца зайшло, і ніхто не дазволіў мне ўвайсці ў свой дом, хоць у мяне ёсць хлеб і вада, і саломы, і корм для асла майго, і мне нічога не бракуе».

22 І адказаў яму Хедад і сказаў: «Усё, што табе спатрэбіцца, я дам, але на вуліцы ты не будзеш начаваць».

23 І прывёў яго Хедад у свой дом, і зняў з асла плашч з вяроўкай, і прывёў іх у свой дом, і даў аслу салому і корм, а падарожнік еў і піў у доме Хедада, і застаўся там на ноч.

24 А раніцай падарожнік устаў рана, каб працягваць дарогу. І сказаў яму Хедад: «Пачакай, падсілкуй сваё сэрца кавалкам хлеба і ідзі». І чалавек так і зрабіў; і ён застаўся ў яго, і яны абодва елі і пілі разам удзень, і чалавек устаў, каб ісці.

25 І сказаў яму Хедад: «Вось, дзень схіляецца да дна; лепш заставайся на ўсю ноч, каб супешылася сэрца тваё». І той упрасіў яго, і ён застаўся там на ўсю ноч. На другі дзень ён устаў рана, каб ісці. Але Хедад упрасіў яго, кажучы: «Супеш сваё сэрца кавалкам хлеба і ідзі». І застаўся ён і еў з ім і на другі дзень, і тады той чалавек устаў, каб працягваць сваю дарогу.

26 І сказаў яму Хедад: «Вось, дзень схіляецца да дна; застанься са мной, каб супешыць тваё сэрца, а заўтра ўстань рана і ідзі сваёй дарогай».

27 А чалавек не хацеў заставацца, а ўстаў і асядлаў асла. І калі ён сядлаў асла, жонка Хедада сказала мужу свайму: «Глядзіце, гэты чалавек ужо два дні з намі есць і п'е, і нічога нам не даў, а цяпер ён пойдзе ад нас, нічога не даўшы?» І сказаў ёй Хедад: «Маўчы».

28 І асядлаў чалавек асла, каб ісці, і папрасіў у Хедада даць яму шнур і плашч, каб прывязаць яго да асла.

29 І сказаў яму Хедад: «Што ты скажаш?» І сказаў ён яму: «Каб ты, гаспадар мой, даў мне рознакаляровую вяроўку і плашч, якія ты схаваў у сябе ў доме, каб ахоўваць іх».

30 І адказаў Хедад чалавеку, кажучы: Вось тлумачэнне твайго сну: шнур, які ты бачыў, азначае, што тваё жыццё будзе падоўжана, як шнур, а бачыць мантыю, размаляваную рознымі колерамі, азначае, што ў цябе будзе вінаграднік, у якім ты пасадзіш дрэвы ўсялякіх пладоў.

31 І адказаў падарожнік, кажучы: «Не, гаспадар мой, бо я быў не спаў, калі даў табе шнур і рознакаляровую мантыю, якую ты зняў з асла, каб пакласці мне». І адказаў Хедад і сказаў: «Я ўжо сказаў табе тлумачэнне сну твайго, і сон гэта добры, і вось яго тлумачэнне».

32 Дык вось, сыны чалавечыя даюць мне чатыры срэбранікі, гэта мая плата за тлумачэнне сну, а ад цябе аднаго я патрабую тры срэбранікі.

33 І чалавек той разгневаўся на словы Хедада, і горка заплакаў, і прывёў Хедада да Сераха, суддзі Садомскага.

34 І чалавек выклаў сваю справу перад суддзёй Серахам. Хедад адказаў: «Няпраўда, але вось што ёсць». І сказаў суддзя падарожніку: «Гэты чалавек Хедад кажа табе праўду, бо ён вядомы ў гарадах дакладным тлумачэннем сну».

35 І чалавек закрычаў па словы суддзі і сказаў: «Не так, гаспадар мой, бо гэта было ў той дзень, калі я даў яму шнур і плашч, якія былі на асле, каб пакласці іх у сваім доме». І яны абодва спрачаліся перад суддзёй, адзін казаў: «Вось што было», а другі сцвярджаў інакш.

36 І сказаў Хедад чалавеку: дай мне чатыры срэбранікі, якія я бяру за тлумачэнне сну; я не буду даваць табе дапамогі; і дай мне выдаткі на чатыры стравы, якія ты еў у маім доме.

37 І сказаў той чалавек Хедаду: «Я заплачу табе за тое, што я еў у тваім доме; толькі дай мне шнур і плашч, якія ты схаваў у сваім доме».

38 І адказаў Хедад перад суддзёй і сказаў чалавеку: «Ці ж не сказаў я табе тлумачэнне твайго сну? Шнур азначае, што дні твае будуць доўгія, як шнур, а плашч — што ў цябе будзе вінаграднік, у якім ты пасадзіш усялякія пладовыя дрэвы».

39 Гэта правільнае тлумачэнне твайго сну: цяпер дай мне чатыры сярэбранікі, якія я патрабую ў якасці ўзнагароды, бо я не зраблю табе ніякай паблагжкі.

40 І закрычаў чалавек на словы Хедада, і пасварыліся яны абодва перад суддзёй. Суддзя загадаў сваім слугам, і тыя неабдуманна выгналі іх з дому.

41 І яны пайшлі ад суддзі, сварыўшыся. Калі іх пачулі жыхары Садома, яны сабраліся вакол іх і пачалі крычаць супраць чужынца, і неабдуманна выгналі яго з горада.

42 І чалавек працягваў свой шлях на асле сваім з горыччу ў душы, скардзячыся і плачучы.

43 І, ідучы, ён плакаў з-за таго, што здарылася з ім у распусным горадзе Садоме.

РАЗДЗЕЛ 19

1 І ў гарадах Садома было па чатыры суддзі ў чатырох гарадах, і вось імёны іх: Серах у горадзе Садоме, Шаркад у Гаморы, Заўнак у Адме і Менон у Цэваяіме.

2 І назваў іх слуга Абрагама Эліэзер рознымі імёнамі, і перамяніў Серака на Шакру, Шаркада на Шакруру, Зеўнаха на Кецабіма, а Менона на Мацлодзіна.

3 І па жаданні чатырох сваіх суддзяў жыхары Садома і Гаморы паставілі ложка на вуліцах гарадоў, і калі хтосьці прыходзіў у гэтыя месцы, яны хапалі яго і прыводзілі да аднаго са сваіх ложкаў, і сілай прымушалі яго легчы на іх.

4 І калі ён клаўся спаць, трое мужчын становіліся ля яго галавы і трое ля яго ног і вымяралі яго даўжынёй ложка, і калі чалавек быў ніжэйшы за ложка, гэтыя шэсць мужчын расцягвалі яго з кожнага боку, і калі ён крычаў ім, яны не адказвалі яму.

5 А калі ён быў даўжэйшы за ложка, яны збліжалі два бакі ложка з кожнага боку, пакуль чалавек не даходзіў да брамы смерці.

6 А калі ён працягваў крычаць да іх, яны адказвалі яму: «Вось што робяць з чалавекам, які ўваходзіць у нашу зямлю».

7 І пачуўшы ўсё гэта, што рабілі жыхары гарадоў Садома, яны перасталі туды хадзіць.

8 І калі ў іх зямлю прыходзіў бедны чалавек, яны давалі яму срэбра і золата і абвешчвалі па ўсім горадзе, каб не даваць яму ні кавалачка хлеба, і калі чужынец заставаўся там некалькі дзён і паміраў ад голаду, не маючы магчымасці дастаць ні кавалачка хлеба, то пасля яго смерці ўсе жыхары горада прыходзілі і забіралі ў іх срэбра і золата, якія яны яму далі.

9 І тыя, хто мог пазнаць срэбра ці золата, якое яны яму далі, забралі яго назад, а пасля яго смерці яны таксама знялі з яго вопратку і сварыліся за яе, і той, хто перамагаў свайго бліжняга, забраў яе.

10 Пасля гэтага яны пераносілі яго і хавалі пад кустамі ў пустынях; так яны рабілі кожны дзень з кожным, хто прыходзіў да іх і паміраў у іх зямлі.

11 Праз нейкі час Сара паслала Эліэзера ў Садом, каб пабачыцца з Лотам і спытацца пра яго здароўе.

12 І пайшоў Эліэзер у Садому, і сустрэў ён садомскага чалавека, які біўся з чужынцам, і садомскі чалавек зняў з беднага чалавека ўсю вопратку ягоную і пайшоў.

13 І гэты бедны чалавек закрычаў перад Эліэзерам і прасіў яго аб ласкі з-за таго, што зрабіў з ім садомец.

14 І сказаў яму: «Чаму ты так абыходзішся з бедным чалавекам, які прыйшоў у тваю зямлю?»

15 І адказаў чалавек Садомскі Эліэзеру, кажучы: ці гэты чалавек твой брат, ці жыхары Садомскі паставілі цябе сёння суддзёй, што ты кажаш пра гэтага чалавека?

16 І сварыўся Эліэзер з Садомскім з-за беднага чалавека. І калі Эліэзер падышоў, каб забраць вопратку беднага ў Садомскага чалавека, ён паспяшаўся і ўдарыў Эліэзера каменем у лоб.

17 І кроў шчодро пацякла з ілба Эліэзера. І калі чалавек убачыў кроў, ён схапіў Эліэзера і сказаў: «Дай мне ўзнагароду за тое, што я змыў з цябе гэтую ліхую кроў, якая была на тваім ілбе, бо такі звычай і закон у нашай краіне».

18 І сказаў яму Эліэзер: «Ты параніў мяне і патрабуеш ад мяне заплату за цябе». Але Эліэзер не паслухаўся слоў Садомскага.

19 І чалавек схапіў Эліэзера і прывёў яго да Шакры, суддзі Садомскага, на суд.

20 І сказаў той чалавек суддзі: «Прашу цябе, гаспадар мой! Вось што зрабіў гэты чалавек! Я ўдарыў яго каменем, так што кроў пацякла з ілба ў яго, а ён не хоча даць мне ўзнагароды».

21 І сказаў суддзя Эліэзеру: «Гэты чалавек кажа табе праўду, дай яму плату, бо такі звычай у нашай зямлі». І пачуў Эліэзер словы суддзі, і падняў камень, і ўдарыў суддзю, і камень ударыў яго ў лоб, і кроў пацякла з ілба суддзі. І сказаў Эліэзер: «Калі такі звычай у вашай зямлі, дык аддай гэтаму чалавеку тое, што я павінен быў яму даць, бо гэта было тваё рашэнне, ты гэта вынес».

22 І пакінуў Эліэзер садомскага чалавека з суддзёй, а сам пайшоў.

23 Калі цары Элама пачалі вайну з царамі Садома, цары Элама захапілі ўсю маёмасць Садома і ўзялі ў палон Лота разам з яго маёмасцю. Абрагаму паведамілі пра гэта, і ён пайшоў і пачаў вайну з царамі Элама, і вярнуў з іхніх рук усю маёмасць Лота і маёмасць Садома.

24 У той час жонка Лота нарадзіла яму дачку, і ён назваў яе Палтыф, бо сказаў: «Бог вызваліў яго і ўвесь ягоны дом ад цароў Эламскіх». І вырасла Палтыф, дачка Лота, і адзін з жыхароў Садома ўзяў яе за жонку.

25 І прыйшоў у горад адзін бедны чалавек папрасіць пражытку і заставаўся ў горадзе некалькі дзён. І ўсе жыхары Садома абвясцілі свой звычай не даваць гэтаму чалавеку ні кавалачка хлеба, пакуль ён не ўпаў мёртвым на зямлю, і яны так і зрабілі.

26 І ўбачыла Палціф, дачка Лота, гэтага чалавека, які ляжаў на вуліцы і галодны, і ніхто не даваў яму нічога, каб падтрымаць яго жыццё, бо ён быў на мяжы смерці.

27 І душа яе напоўнілася спачуваннем да таго чалавека, і яна таемна карміла яго хлебам шмат дзён, і душа гэтага чалавека ажыла.

28 Бо калі яна ішла па ваду, то клала хлеб у збан, і калі прыходзіла да месца, дзе быў бедны чалавек, то брала хлеб са збана і давала яму есці; так яна рабіла шмат дзён.

29 І ўсе жыхары Садомы і Гаморы здзіўляліся, як гэты чалавек мог столькі дзён цягнуць голад.

30 І казалі яны адзін аднаму: «Няхай толькі ён есць і піць, бо ніхто не можа столькі дзён галадаць і жыць, як гэты чалавек, не змяніўшы нават твару свайго». І трое чалавек схаваліся ў месцы, дзе стаяў бедны чалавек, каб даведацца, хто прынёс яму хлеб есці.

31 І выйшла ў той дзень Палціф, дачка Лота, па вадзе, і паклала хлеба ў свой збан з вадою, і пайшла зачарпнуць вады да месца бедняка, і ўзяла хлеб са збана, і дала бедняку, і ён з'еў.

32 І трое мужчын убачылі, што Палціф зрабіла з бедным чалавекам, і казалі ёй: «Гэта ты яго падтрымала, і таму ён не галадаў, не змяніўся з выгляду і не памёр, як астатнія».

33 І выйшлі трое мужчын з месца, дзе яны хаваліся, і схапілі Палціф і хлеб, які быў у руцэ бедняка.

34 І яны ўзялі Палціф і прывялі яе да сваіх суддзяў, і тыя казалі ім: «Вось што яна зрабіла, і гэта яна забяспечвала беднага хлебам, таму ён не памёр увесь гэты час; дык вось, абвясціце нам пакаранне, якое належыць гэтай жанчыне за парушэнне нашага закона».

35 І сабраліся жыхары Садомы і Гаморы, і распалілі агонь на вуліцы горада, і схапілі жанчыну, і кінулі яе ў агонь, і яна згарэла дашчэнт.

36 А ў горадзе Адама была жанчына, з якой рабілі падобнае.

37 Бо адзін падарожнік прыйшоў у горад Адму, каб заначаваць там, маючы намер вярнуцца дадому раніцай, і сеў насупраць дзвярэй дома бацькі маладой жанчыны, каб застацца там, бо сонца ўжо зайшло, калі ён дабраўся да таго месца; і маладая жанчына ўбачыла яго, які сядзеў каля дзвярэй дома.

38 І ён папрасіў у яе вады напіцца, і яна сказала яму: «Хто ты?» І ён сказаў ёй: «Я сёння ішоў дарогай і прыйшоў сюды, калі сонца зайшло, таму я заначую тут, а раніцай устану рана і працягну свой шлях».

39 І маладая жанчына ўвайшла ў дом і прынесла чалавеку хлеба і вады, каб ён пaeў і выпіў.

40 І гэтая справа стала вядома жыхарам Адмы, і яны сабраліся і прывялі маладую жанчыну да суддзяў, каб яны асудзілі яе за гэты ўчынак.

41 І сказаў суддзя: «Гэтая жанчына павінна быць асуджана на смерць, бо яна парушыла наш закон, і таму такое рашэнне адносна яе».

42 І сабраліся жыхары тых гарадоў, вывелі маладую жанчыну і намазалі яе мёдам з галавы да ног, як загадаў суддзя, і паставілі яе перад роем пчол, якія тады былі ў іхніх вуллях, і пчолы наляцелі на яе і ўджалілі яе, так што ўсё яе цела апухла.

43 І маладая жанчына закрычала з-за пчол, але ніхто не звярнуў на яе ўвагі і не пашкадаваў яе, і яе крык узнёсся да неба.

44 І разгневаўся Гасподзь на гэта і на ўсе справы гарадоў Садомы, бо ў іх было шмат ежы і спакой, і яны не кормілі бедных і патрабуючых, і ў тыя дні іхнія злыя ўчынкі і грахі сталі вялікімі перад Госпадам.

45 І паслаў Гасподзь двух анёлаў, якія прыйшлі ў дом Абрагама, каб знішчыць Садом і яго гарады.

46 І падняліся анёлы з дзвярэй намёта Абрагамавага, пасля таго як яны паелі і напіліся, і прыйшлі ў Садому

ўвечары. Лот тады сядзеў каля брамы Садомы. І, убачыўшы іх, устаў, каб сустрэць іх, і пакланіўся да зямлі.

47 І ён моцна на іх настойваў, і ўвёў іх у свой дом, і даў ім ежы, і яны елі, і яны заначавалі ў ягоным доме.

48 І казалі анёлы Лоту: «Устань, выйдзі з гэтага месца ты і ўсё тваё, каб не загінуць табе ў беззаконні гэтага горада, бо Гасподзь знішчыць гэтае месца».

49 І анёлы ўзялі за руку Лота і за руку жонку ягоную, і за руку дзяцей ягоных, і ўсё, што належала яму, і вывелі яго, і паставілі яго за горадам.

50 І казалі яны Лоту: «Ратуй сваё жыццё». І ўцёк ён з усім, што было ў яго.

51 Тады Гасподзь выліў на Садому і на Гамору і на ўсе гэтыя гарады серу і агонь ад Госпада з неба.

52 І ён знішчыў гэтыя гарады, усю раўніну і ўсіх жыхароў гарадоў, і ўсё, што расло на зямлі; і Адо, жонка Лота, азірнулася, каб убачыць разбурэнне гарадоў, бо яна спачувала дачкам сваім, якія засталіся ў Садоме, бо яны не пайшлі з ёй.

53 А калі яна азірнулася, то ператварылася ў саляны слуп, і ён усё яшчэ знаходзіцца на тым месцы і дагэтуль.

54 І валы, якія стаялі на тым месцы, штодня злізвалі соль да канечнасцяў сваіх ног, і раніцай яна зноў прарастала, і яны зноў злізвалі яе і дагэтуль.

55 А Лот і дзве ягоныя дачкі, якія засталіся з ім, уцяклі і схаваліся ў пячоры Адалам, і заставаліся там некаторы час.

56 І устаў Абрагам рана раніцай, каб паглядзець, што сталася з гарадамі Садомы; і ён зірнуў, і ўбачыў дым з гарадоў, які падымаўся, як дым з печы.

57 А Лот і дзве ягоныя дачкі засталіся ў пячоры, і яны напаілі бацьку свайго віном, і спалі з ім, бо казалі, што няма на зямлі чалавека, які мог бы ўгадаць ад іх нашчадкаў, бо думалі, што ўся зямля знішчана.

58 І яны абодва спалі з бацькам сваім, і зачалі, і нарадзілі сыноў, і старэйшая назвала імя сыну свайму Моаў, кажучы: ад бацькі майго я зачала яго; ён бацька Маавіцяні і дагэтуль.

59 І малодшая таксама назвала сына свайго Бэнамі; ён бацька сыноў Амонавых і дагэтуль.

60 Пасля гэтага Лот і дзве яго дачкі пайшлі адтуль і пасяліліся па той бок Ярдана з двума яго дачкамі і іх сынамі. І выраслі сыны Лота, і пайшлі, і ўзялі сабе жонак з зямлі Ханаанскай, і нарадзілі дзяцей, і пладавіліся і размнажаліся.

РАЗДЗЕЛ 20

1 І выправіўся Абрагам з даліны Мамрэ і пайшоў у зямлю Філістымлян і пасяліўся ў Герары. Гэта было на дваццаць пятым годзе жыцця Абрагама ў зямлі Ханаанскай, на сотым годзе жыцця Абрагама, калі ён прыйшоў у Герар у зямлі Філістымлян.

2 І калі яны ўвайшлі ў зямлю тую, ён сказаў Сарры, жонцы сваёй: «Калі хто спытае ў цябе, скажы, што ты мая сястра, каб мы маглі пазбегнуць зла жыхароў гэтай зямлі».

3 І калі Абрагам жыў у зямлі Філістымскай, слугі Авімелеха, цара Філістымскага, убачылі, што Сара

вельмі прыгожая, і спыталіся ў Абрагама пра яе. І ён сказаў: Яна мая сястра.

4 І прыйшлі слугі Авімелеха да Авімелеха і сказалі: «Чалавек з зямлі Ханаанскай прыйшоў жыць у гэтую зямлю, і ў яго ёсць сястра вельмі прыгожая».

5 І пачуў Авімелех словы сваіх слуг, якія хвалілі яму Сарру, і паслаў Авімелех сваіх слуг, і яны прывялі Сарру да цара.

6 І прыйшла Сара ў дом Авімелеха, і ўбачыў цар, што Сара прыгожая, і яна вельмі спадабалася яму.

7 І ён падышоў да яе і сказаў ёй: «Што табе за чалавек, з якім ты прыйшла ў нашу зямлю?» І адказала Сара і сказала: «Ён мой брат, і мы выйшлі з зямлі Ханаанскай, каб жыць там, дзе знойдзем месца».

8 І сказаў Авімелех Сарры: вось зямля мая перад табою; пасялі брата твайго ў любой частцы гэтай зямлі, дзе табе заўгодна, і будзем мы абавязаны ўзвысіць яго і паставіць вышэй за ўсіх людзей гэтай зямлі, бо ён твой брат.

9 І паслаў Авімелех паклікаць Абрагама, і Абрагам прыйшоў да Авімелеха.

10 І сказаў Авімелех Абрагаму: «Вось, я загадаў, каб ты быў ушаноўваны паводле тваёй жаданай пашаны дзеля сястры тваёй Сары».

11 І выйшаў Абрагам ад цара, і царскі дар пайшоў за ім.

12 Увечары, перш чым людзі леглі спаць, цар сядзеў на сваім троне, і глыбокі сон ахапіў яго, і ён лёг на троне і спаў да раніцы.

13 І снілася яму, што анёл Гасподні прыйшоў да яго з аголеным мячом у руцэ, і анёл стаў над Авімелехам і хацеў забіць яго мячом. І цар спалохаўся ў сне і сказаў анёлу: чым я зграшыў перад табою, што ты прыйшоў забіць мяне сваім мячом?

14 Анёл адказаў і сказаў Авімелеху: «Вось, ты паміраеш за жанчыну, якую ты ўчора прывёў у свой дом; бо яна замужняя жанчына, жонка Абрагама, які прыйшоў у твой дом; дык вось, вярні гэтаму чалавеку жонку ягоную, бо яна ягоная жонка; а калі ты не вернеш яе, дык ведай, што памрэш ты і ўсё тваё».

15 І ў тую ноч узняўся вялікі крык у зямлі Філістымлян, і жыхары зямлі той убачылі постаць чалавека, які стаяў з аголеным мячом у руцэ, і ён пабіў жыхароў зямлі той мячом, ды яшчэ і пабіў іх.

16 І Анёл Гасподні пабіў усю зямлю Філістымлян у тую ноч, і было вялікае замяшанне ў тую ноч і на наступную раніцу.

17 І кожнае ўлонне замкнулася, і ўсе іхнія цечы, і рука Гасподняя была на іх з-за Сары, жонкі Абрагама, якую ўзяў Авімелех.

18 А раніцай Авімелех устаў у жаху, замяшанні і вялікім жаху, і паслаў паклікаць сваіх слуг, і расказаў ім свой сон. І вельмі спалохаўся народ.

19 І адзін чалавек, які стаяў сярод слуг цара, адказаў цару, кажучы: «О, цар-валадар, вярні гэтую жанчыну мужу яе, бо ён яе муж, бо падобнае здарылася з царом Егіпта, калі гэты чалавек прыйшоў у Егіпет».

20 І сказаў ён пра сваю жонку: «Яна мая сястра», бо такі ў яго звычай, калі ён прыходзіць жыць у зямлю, у якой ён падарожнічае.

21 І паслаў фараон і ўзяў гэтую жанчыну сабе за жонку, і Гасподзь наслаў на яго цяжкія пошасці, пакуль ён не вярнуў жанчыну мужу яе.

22 Дык вось, цару-ўладару, даведайся, што здарылася ўчора ўначы па ўсёй зямлі, бо быў вялікі жах, вялікі боль і плач, і мы ведаем, што гэта было з-за жанчыны, якую ты ўзяў.

23 Дык вось, вярніце гэтую жанчыну мужу яе, каб з намі не здарылася тое, што здарылася з фараонам, царом Егіпецкім, і ягонымі падданымі, і каб нам не памерці. І Авімелех паспяшаўся, і паклікаў Сару, і яна прыйшла да яго. І паклікаў ён Абрагама, і той прыйшоў да яго.

24 І сказаў ім Авімелех: што гэта за ўчынак, якім вы сябе называеце, кажучы, што вы брат і сястра, а я ўзяў гэтую жанчыну сабе за жонку?

25 Абрагам сказаў: «Бо я думаў, што памру за жонку маю». І Авімелех узяў дробнае і буйное быдла, і рабоў і рабынь, і тысячу срэбранікаў, і даў Абрагаму, і вярнуў яму Сару.

26 І сказаў Авімелех Абрагаму: вось уся зямля перад табою; жыў і ёй, дзе абярэш.

27 І выйшлі Абрагам і Сара, жонка ягоная, ад цара з гонарам і павагай і пасяліліся ў зямлі той, у Герары.

28 А ўсе жыхары зямлі Філістымлянскай і царскія слугі ўсё яшчэ пакутавалі ад пошасці, якую анёл наводзіў на іх усю ноч за Сарру.

29 І паслаў Авімелех паклікаць Абрагама, кажучы: памаліся за рабоў тваіх Госпаду Богу твайму, каб Ён выкараніў гэтую смяротнасць сярод нас.

30 І маліўся Абрагам за Авімелеха і за падданных ягоных, і пачуў Гасподзь малітву Абрагама, і ацаліў Авімелеха і ўсіх падданных ягоных.

РАЗДЗЕЛ 21

1 І было ў той час, праз год і чатыры месяцы пражывання Абрагама ў зямлі Філістымскай у Герары, Бог наведваў Сарру, і Гасподзь успомніў пра яе, і яна зачала і нарадзіла Абрагаму сына.

2 І назваў Абрагам сына, які нарадзіўся ў яго і якога нарадзіла яму Сара, Ісаакам.

3 І абрэзаў Абрагам сына свайго Ісаака ў восем дзён ад роду, як загадаў Бог Абрагаму зрабіць нашчадкам ягоным пасля яго; Абрагаму было сто, а Сары дзевяноста гадоў, калі нарадзіўся ў іх Ісаак.

4 І вырасла дзіця, і яго адвучылі ад грудзей. І Абрагам зрабіў вялікую вячэру ў той дзень, калі Ісаака адвучылі ад грудзей.

5 І прыйшлі Сім і Эвер і ўвесь вялікі народ зямлі, і Авімелех, цар Філістымскі, і слугі ягоныя, і Фіхол, начальнік войска ягонага, есці, піць і весяліцца на свяце, які Абрагам зрабіў у дзень адлучэння ад грудзей сына свайго Ісаака.

6 Таксама Тэрах, бацька Абрагама, і Нахор, брат ягоны, прыйшлі з Харана, яны і ўсе іхнія, бо яны вельмі ўзрадаваліся, пачуўшы, што ў Сары нарадзіўся сын.

7 І прыйшлі яны да Абрагама, і елі і пілі на банкеце, які Абрагам зрабіў у дзень адлучэння Ісаака ад грудзей.

8 І Тара і Нахор радаваліся разам з Абрагамам, і яны заставаліся з ім шмат дзён у зямлі Філістымлян.

9 У той час памёр Серух, сын Рэу, у першы год нараджэння Ісаака, сына Абрагамавага.

10 А ўсіх дзён Серуга было дзвесце трыццаць дзевяць гадоў, і ён памёр.

11 Ізмаіл, сын Абрагама, вырас у тыя дні; яму было чатырнаццаць гадоў, калі Сара нарадзіла Абрагаму Ісаака.

12 І быў Бог з Ізмаілам, сынам Абрагамавым, і ён вырас, і навучыўся страляць з лука, і стаў лучнікам.

13 Калі Ісааку было пяць гадоў, ён сядзеў з Ізмаілам каля ўваходу ў намёт.

14 І падышоў Ізмаіл да Ісаака, сеў насупраць яго, узяў лук, нацягнуў яго, устаіў у яго стралу і хацеў забіць Ісаака.

15 І ўбачыла Сара ўчынак, які Ізмаіл хацеў зрабіць сыну свайму Ісааку, і вельмі засмуцілася за сына свайго, і паслала паклікаць Абрагама і сказала яму: «Выгані гэтую служанку і сына яе, бо сын яе не будзе спадчыннікам з сынам маім, бо гэта ён хацеў зрабіць з ім сёння».

16 І паслухаўся Абрагам голасу Сары, і ўстаў рана раніцай, і ўзяў дванаццаць хлябоў і мех вады, і даў Агар, і адпусціў яе з сынам яе. І пайшла Агар з сынам сваім у пустыню, і жылі яны ў пустыні Паран з жыхарамі пустыні. А Ізмаіл быў стралок з лука, і жыў ён у пустыні доўгі час.

17 Пасля гэтага ён і маці ягоная пайшлі ў зямлю Егіпецкую і пасяліліся там. Агар узяла жонку для сына свайго з Егіпта, і імя ёй было Мерыва.

18 І жонка Ізмаіла зачала і нарадзіла чатырох сыноў і дзвюх дачок. Ізмаіл, маці ягоная, жонка ягоная і дзеці пасля гэтага пайшлі і вярнуліся ў пустыню.

19 І яны зрабілі сабе намёты ў пустыні, і жылі ў іх, і падарожнічалі, а потым адпачывалі штомесяц і штогод.

20 І даў Бог Ізмаілу дробную і буйную жывёлу і намёты дзеля Абрагама, бацькі ягонага; і ў чалавека было шмат быдла.

21 І жыў Ізмаіл у пустынях і ў намётах, падарожнічаючы і адпачываючы доўгі час, і не бачыў твару бацькі свайго.

22 Праз нейкі час Абрагам сказаў сваёй жонцы Сарры: «Пайду я пабачу сына майго Ізмаіла, бо мне вельмі хочацца яго ўбачыць, бо я даўно яго не бачыў».

23 І паехаў Абрагам на адной са сваіх вярблюдзіц у пустыню шукаць сына свайго Ізмаіла, бо пачуў, што той жыве ў намёце ў пустыні з усім сваім маёмасцю.

24 І пайшоў Абрагам у пустыню, і прыбыў да намёта Ізмаіла каля поўдня, і спытаў пра Ізмаіла, і знайшоў жонку Ізмаілаву, якая сядзела ў намёце з дзецьмі сваімі, а Ізмаіла, мужа яе, і маці ягонай, не было з імі.

25 І спытаў Абрагам жонку Ізмаілаву: «Куды пайшоў Ізмаіл?» Яна адказала: «Ён пайшоў у поле паляваць». А Абрагам усё яшчэ сеў на вярблюда, бо не хацеў злазіць на зямлю, бо пакляўся сваёй жонцы Сары, што не злазіць з вярблюда.

26 І сказаў Абрагам жонцы Ізмаілавай: «Дачка мая, дай мне трохі вады папіць, бо я стаміўся з дарогі».

27 І адказала жонка Ізмаілава і сказала Абрагаму: «У нас няма ні вады, ні хлеба». І яна сядзела ў намёце і не звярнула на Абрагама ўвагі і не спыталася ў яго, хто ён такі.

28 Але яна біла сваіх дзяцей у намёце і праклінала іх, і праклінала яна таксама свайго мужа Ізмаіла і дакарала яго. І пачуў Абрагам словы жонкі Ізмаілавай да сваіх дзяцей, і вельмі раззлаваўся і засмуціўся.

29 І паклікаў Абрагам жанчыну, каб тая выйшла да яго з намёта. І падышла жанчына і стала насупраць Абрагама, бо Абрагам усё яшчэ сядзеў на вярблюдзе.

30 І сказаў Абрагам жонцы Ізмаілавай: калі вернецца муж твой Ізмаіл дадому, скажы яму гэтыя словы:

31 Адзін вельмі стары чалавек з зямлі Філістымлян прыйшоў сюды шукаць цябе, і вось які быў яго выгляд і постаць; я не спытала ў яго, хто ён, і, бачачы, што цябе тут няма, ён загаварыў са мной і сказаў: калі вернецца муж твой Ізмаіл, скажы яму вось што сказаў гэты чалавек: калі прыйдзеш дадому, прыбяры гэты цвік з намёта, які ты тут паставіў, і ўкладзі замест яго другі цвік.

32 І скончыў Абрагам свае наказы жанчыне, і павярнуўся, і пайшоў на вярблюдзе дадому.

33 Пасля гэтага Ізмаіл вярнуўся з палявання сам і маці ягоная, і вярнуўся ў намёт, і жонка ягоная сказала яму такія словы:

34 Адзін вельмі стары чалавек з зямлі Філістымлян прыйшоў шукаць цябе, і вось які быў яго выгляд і постаць; я не спыталася ў яго, хто ён, і, бачачы, што цябе няма дома, ён сказаў мне: «Калі твой муж вернецца дадому, скажы яму: вось што кажа стары: адхілі цвік ад намёта, які ты тут паставіла, і ўкладзі замест яго другі цвік».

35 І пачуў Ізмаіл словы сваёй жонкі і зразумеў, што гэта быў ягоны бацька, і што жонка ягоная не шанавала яго.

36 І зразумеў Ізмаіл словы бацькі свайго, якія той сказаў сваёй жонцы, і паслухаўся Ізмаіл голасу бацькі свайго, і Ізмаіл адкінуў гэту жанчыну, і яна пайшла.

37 Пасля гэтага Ізмаіл пайшоў у зямлю Ханаанскую, і ўзяў сабе іншую жонку, і прывёў яе ў свой намёт, на месца, дзе тады жыў.

38 А праз тры гады Абрагам сказаў: «Я зноў пайду і пабачу сына майго Ізмаіла, бо даўно яго не бачыў».

39 І ён сеў на вярблюда свайго і паехаў у пустыню, і прыбыў да намёта Ізмаіла каля поўдня.

40 І спытаўся ён пра Ізмаіла. І выйшла жонка яго з намёта і сказала: «Яго тут няма, гаспадару майму, бо ён пайшоў паляваць у полі і карміць вярблюдаў». І сказала жанчына Абрагаму: «Зайдзі, гаспадару мой, у намёт і з'еш кавалак хлеба, бо душа твая стамілася з дарогі».

41 І сказаў ёй Абрагам: «Я не спынюся, бо спяшаюся працягваць дарогу сваю; дай мне крыху вады напіцца, бо я смагу». І жанчына паспяшалася і пабегла ў намёт, і прынесла Абрагаму ваду і хлеб, і паклала перад ім, і ўгаворвала яго есці. І ён еў і піў, і суцешылася сэрца ягонае, і ён дабраславіў сына свайго Ізмаіла.

42 І скончыў ён есці, і дабраславіў Госпада, і сказаў жонцы Ізмаілавай: калі Ізмаіл вернецца дадому, скажы яму гэтыя словы:

43 Адзін вельмі стары чалавек з зямлі Філістымлян прыйшоў сюды і спытаў пра цябе, а цябе тут не было. Я прынёс яму хлеб і ваду, і ён еў і піў, і суцешылася сэрца ягонае.

44 І сказаў ён мне такія словы: «Калі Ізмаіл, муж твой, прыйдзе дадому, скажы яму: цвік ад намёта, які ў цябе, вельмі добры, не адрывавай яго ад намёта».

45 І скончыў Абрагам загадваць жанчыне і паехаў у свой дом, у зямлю Філістымлян; і калі Ізмаіл прыйшоў у яго намёт, жонка яго выйшла яму насустрач з радасцю і вясёлым сэрцам.

46 І сказала яна яму: «Прыйшоў сюды адзін стары чалавек з зямлі Філістымлян, і вось які ў яго быў выгляд, і ён пытаўся пра цябе, а цябе тут не было. Таму я прынесла хлеб і ваду, і ён еў і піў, і сцешылася сэрца ягонае».

47 І сказаў ён мне такія словы: «Калі прыйдзе Ізмаіл, муж твой, дадому, скажы яму: цвік ад намёта, які ў цябе, вельмі добры; не адрывавай яго ад намёта».

48 І пазнаў Ізмаіл, што гэта яго бацька, і што жонка ягоная ўшанавала яго, і дабраславіў Гасподзь Ізмаіла.

РАЗДЗЕЛ 22

1 І ўстаў Ізмаіл, узяў жонку сваю, дзяцей сваіх, быдла сваё і ўсё, што было ў яго, і пайшоў адтуль да бацькі свайго ў зямлю Філістымлян.

2 І Абрагам раскажаў Ізмаілу, сыну свайму, пра тое, як Ізмаіл узяў сабе першую жонку, і пра тое, як яна зрабіла.

3 І Ізмаіл і дзеці ягоныя жылі з Абрагамам шмат дзён у той зямлі, і Абрагам жыў у зямлі Філістымлянаў доўгі час.

4 І дні павялічыліся і дасягнулі дваццаці шасці гадоў, і пасля гэтага Абрагам са сваімі слугамі і ўсімі сваімі выйшаў з зямлі Філістымлян і адышоў на вялікую адлегласць, і падышлі да Хэўрона, і засталіся там. І выкапалі слугі Абрагама студні вады, і Абрагам з усімі сваімі жыў каля вады. І пачулі слугі Авімелеха, цара Філістымлянскага, чутку, што слугі Абрагама выкапалі студні вады ў межах зямлі.

5 І прыйшлі яны і пасварыліся са слугамі Абрагама, і абрабавалі іх з вялікай студні, якую тыя выкапалі.

6 Пачуў пра гэтую справу Авімелех, цар Філістымлян, і прыйшоў да Абрагама з Фіхолам, начальнікам войска свайго, і з дваццацю людзьмі сваімі. І Авімелех сказаў Абрагаму пра сваіх слуг. І Абрагам дакараў Авімелеха за калодзеж, які абрабавалі ў яго слугі ягоныя.

7 І сказаў Авімелех Абрагаму: жывы Гасподзь, Які стварыў усю зямлю! я не чуў пра тое, што зрабілі мае рабы тваім рабам, да гэтага дня.

8 І ўзяў Абрагам сем ягнят і даў іх Авімелеху, кажучы: вазьмі іх з рук маіх, каб яны былі мне сведчаннем, што я выкапаў гэты калодзеж.

9 І ўзяў Авімелех сем ягнят, якіх даў яму Абрагам, бо ён таксама даў яму шмат буйной і буйной рагатай жывёлы, і Авімелех прысягнуў Абрагаму на конт гэтай студні, таму ён назваў тую студню Вірсавія, бо там яны абодва прысягнулі на конт яе.

10 І заключылі яны абодва дамову ў Вірсавіі, і ўстаў Авімелех з Фіхолам, правадыром войска свайго, і ўсімі людзьмі сваімі, і вярнуліся яны ў зямлю Філістымлян. І Абрагам з усімі сваімі жыльцамі жыў у Вірсавіі, і ён быў у гэтай зямлі доўгі час.

11 І пасадзіў Абрагам вялікі гай у Вірсавіі, і зрабіў у ім чатыры брамы, якія выходзілі на чатыры бакі зямлі, і пасадзіў у ім вінаграднік, каб падарожнік, які прыходзіў да Абрагама, уваходзіў у любую браму, якая была на яго дарозе, і заставаўся там, еў і піў і насычаўся, і потым адыходзіў.

12 Бо дом Абрагама заўсёды быў адчынены для сыноў чалавечых, якія праходзілі і вярталіся, якія штодня прыходзілі есці і піць у дом Абрагама.

13 І кожны, хто быў галодны і прыходзіў у дом Абрагама, даваў яму хлеба, каб ён еў і піў і насыціўся; а кожнага, хто прыходзіў у дом яго голым, апранаў у вопратку, якую выбіраў, і даваў яму срэбра і золата, і паказваў яму Госпада, Які стварыў яго на зямлі; гэта рабіў Абрагам усё сваё жыццё.

14 Абрагам і дзеці ягоныя, і ўсё, што было ў яго, пасяліліся ў Вірсавіі, і ён паставіў намёт свой да Хэўрона.

15 А Нахор, брат Абрагама, і бацька ягоны, і ўсё іхняе нараджэнне жылі ў Харане, бо яны не прыйшлі з Абрагамам у зямлю Ханаанскую.

16 І нарадзіліся ў Нахора дзеці, якіх нарадзіла яму Мілка, дачка Арана, сястра Сары, жонкі Абрагама.

17 А вось імёны тых, хто нарадзіўся ў яго: Уц, Буз, Кемуіл, Кесед, Хазо, Пілдаш, Тыдлаф і Ватуіл, восем сыноў. Гэта дзеці Мілкі, якіх яна нарадзіла Нахору, брату Абрагамаваму.

18 У Нахора была наложніца, і імя ёй было Рэўма, і яна таксама нарадзіла Нахору Зэваха, Гахаша, Тахаша і Мааху, чатырох сыноў.

19 І ў Нахора нарадзілася дванаццаць сыноў, акрамя ягоных дачок, і ў іх таксама нарадзіліся дзеці ў Харане.

20 А дзеці Уца, першынца Нахора, былі: Аві, Херэф, Гадзін, Мелус і Дэвора, сястра іхняя.

21 А сыны Буза былі: Берахель, Наамат, Шэва і Мадону.

22 Сыны Кемуіла былі: Арам і Рэхоў.

23 Сыны Кеседа: Анамлех, Мешай, Бэнон і Іфі; а сыны Хазо: Пілдаш, Мехі і Афер.

24 А сыны Пілдаша былі: Аруд, Хамум, Мэрэд і Молох.

25 Сыны Тыдлафа былі: Мушан, Кушан і Муцы.

26 А дзеці Ватуіла былі: Сехар, Лаван і сястра іхняя Рэбека.

27 Гэта роды сыноў Нахора, якія нарадзіліся ў іх у Харане; і Арам, сын Кемуіла, і Рэхаў, брат ягоны, пайшлі з Харана і знайшлі даліну ў зямлі каля ракі Еўфрат.

28 І пабудаваў там горад, і назваў горад імем Пэтора, сына Арамавага. Гэта Арам-Нахераім, і так ён называецца да сённяшняга дня.

29 І сыны Кеседа таксама пайшлі жыць, дзе маглі знайсці месца, і пайшлі, і знайшлі даліну насупраць зямлі Шынаар, і пасяліліся там.

30 І пабудаваў яны там сабе горад, і назваў горад Кесед, па імені бацькі свайго. Гэта зямля Хасдым і дагэтуль. І жылі Хасдым у гэтай зямлі, і пладаносіліся яны, і вельмі размнажаліся.

31 І пайшоў Тара, бацька Нахора і Абрагама, і ўзяў сабе другую жонку ў старасці сваёй, і імя ёй было Пеліла. І яна зачала і нарадзіла яму сына, і ён назваў яго імем Зова.

32 І пражыў Тара дваццаць пяць гадоў пасля нараджэння Собы.

33 І памёр Тара ў тым годзе, гэта значыць у трыццаць пяты год пасля нараджэння Ісаака, сына Абрагамавага.

34 Дзён Тары пражыў дзвесце пяць гадоў, і пахавалі яго ў Харане.

35 А Цова, сын Тэраха, жыў трыццаць гадоў і спарадзіў Арама, Ахліса і Мэрыка.

36 Арам, сын Субы, сына Тэраха, меў тры жонкі, і спарадзіў ён дванаццаць сыноў і тры дачкі; і даў Гасподзь Араму, сыну Субы, багацце і маёмасць, і мноства статку, і дробнага, і буйнога статку, і чалавек гэты вельмі памнажаўся.

37 І Арам, сын Цовы, і брат ягоны, і ўся яго сям'я выправіліся з Харана і пайшлі жыць, дзе маглі знайсці месца, бо маёмасць іхняя была занадта вялікая, каб заставацца ў Харане; бо яны не маглі заставацца ў Харане разам з братамі сваімі, сынамі Нахоравымі.

38 І пайшоў Арам, сын Цовы, з братамі сваімі, і знайшлі яны даліну ўдалечыні на ўсходзе, і пасяліліся там.

39 І пабудаваў там горад і назваў яго Арам, па імені старэйшага брата свайго; гэта Арам Цова, і так называецца, і дагэтуль.

40 Ісаак, сын Абрагама, вырас у тыя дні, і Абрагам, бацька ягоны, вучыў яго шляху Гасподняму, каб ён ведаў Госпада, і Гасподзь быў з ім.

41 Калі Ісааку было трыццаць сем гадоў, Ізмаіл, брат ягоны, хадзіў з ім у намёце.

42 І Ізмаіл хваліўся перад Ісаакам, кажучы: «Мне было трынаццаць гадоў, калі Гасподзь сказаў майму бацьку абрэзаць нас, і я зрабіў паводле слова Госпада, якое Ён сказаў майму бацьку, і аддаў душу маю Госпаду, і не парушыў слова Ягонага, якое Ён наказаў майму бацьку».

43 І адказаў Ісаак Ізмаілу, кажучы: «Чаму ты хвалішся перада мной гэтым, невялікім кавалачкам цела твайго, які ты ўзяў з твайго ўлоння, пра што загадаў табе Гасподзь?»

44 Як жыве Гасподзь, Бог бацькі майго Абрагама! калі б Гасподзь сказаў бацьку майму: «Вазьмі сына твайго Ісаака і прынясі яму ахвяру перад абліччам Мянэ», — я не ўстрымаўся б, але з радасцю пагадзіўся б.

45 І пачуў Гасподзь слова, якое Ісаак сказаў Ізмаілу, і гэта здалося Госпаду добрым, і Ён вырашыў выпрабаваць Абрагама ў гэтай справе.

46 І настаў дзень, калі прыйшлі сыны Божыя і сталі перад Госпадам, і прыйшоў таксама сатана з сынамі Божымі перад Госпадам.

47 І сказаў Гасподзь сатане: «Адкуль ты прыйшоў?» І адказаў сатана Госпаду і сказаў: «Я хадзіў па зямлі і хадзіў па ёй».

48 І сказаў Гасподзь сатане: «Што ты скажаш мне пра ўсіх дзяцей зямлі?» І адказаў сатана Госпаду і сказаў: «Я бачыў усіх дзяцей зямлі, якія служаць табе, і памятаюць цябе, калі ім трэба што-небудзь ад цябе».

49 І калі ты даеш ім тое, чаго яны ад цябе патрабуюць, яны сядзяць спакойна, пакідаюць цябе і больш не ўспамінаюць цябе.

50 Ці бачыў ты Абрагама, сына Тараха, які спачатку не меў дзяцей, але служыў Табе і ўзводзіў Табе ахвярнікі

ўсюды, куды прыходзіў, і прыносіў на іх ахвярныя ахвяры, і абвяшчаў імя Тваё пастаянна ўсім дзецям зямлі?

51 А цяпер, калі ў яго нарадзіўся сын Ісаак, ён пакінуў цябе, зрабіў вялікую свята для ўсіх жыхароў зямлі, а Госпада забыўся.

52 Бо пры ўсім тым, што ён зрабіў, ён не прынёс табе ахвяры: ні цэласпалення, ні ахвяры мірнай, ні вала, ні ягняці, ні казла з усяго, што ён зарэзаў у дзень, калі сын ягоны быў адлучаны ад грудзей.

53 З дня нараджэння сына свайго і дагэтуль, трыццаць сем гадоў, ён не пабудаваў перад табою ахвярніка і не прынёс табе ахвяры, бо ўбачыў, што ты даў яму тое, чаго прасіў, і пакінуў цябе.

54 І сказаў Гасподзь сатане: ці звярнуў ты ўвагу на раба Майго Абрагама? Бо няма падобнага да яго на зямлі; чалавек бездакорны і справядлівы перад Мною, які баіцца Бога і цураецца зла. Як жыву Я! Калі б Я сказаў яму: «Прывядзі сына твайго Ісаака перад абліччам Мянэ», ён бы не адмовіў яму, тым больш калі б Я сказаў яму прынесці перад абліччам Мянэ цэласпаленне са свайго статку і з свайго валоў.

55 І адказаў сатана Госпаду і сказаў: «Скажы Абрагаму, як Ты сказаў, і ты ўбачыш, ці не зробіць ён сёння парушэнне і не адкіне слоў тваіх».

РАЗДЗЕЛ 23

1 У той час было слова Гасподняе да Абрагама, і ён сказаў яму: Абрагаме. Той сказаў: вось я.

2 І сказаў яму: «Вазьмі сына твайго, адзінага твайго, якога ты любіш, Ісаака, і ідзі ў зямлю Морыя, і там прынясі яго на цэласпаленне на адной з гор, якая будзе паказана табе, бо там ты ўбачыш воблака і славу Гасподнюю».

3 І сказаў Абрагам сам сабе: як мне аддзяліць сына майго Ісаака ад Сары, маці ягонай, каб прынесці яго на цэласпаленне перад Госпадам?

4 І ўвайшоў Абрагам у намёт, і сеў перад Сарой, жонкай сваёй, і сказаў ёй гэтыя словы, кажучы:

5 Мой сын Ісаак вырас і ўжо некаторы час не вучыўся служэнню свайму Богу. Заўтра я пайду і прыведу яго да Сіма і Эвера, сына яго, і там ён навучыцца шляхам Госпада, бо яны навучаць яго пазнаваць Госпада, а таксама ведаць, што калі ён пастаянна моліцца перад Госпадам, Ён адгукнецца яму, таму там ён даведаецца шлях служэння Госпаду Богу свайму.

6 І сказала Сара: «Добра ты сказаў. Ідзі, гаспадару мой, і зрабі з ім, як сказаў, але не аддавай яго ад мяне далёка, і няхай ён там доўга не застаецца, бо мая душа звязана ў яго душы».

7 І сказаў Абрагам Сары: «Дачка мая! Памолімся Госпаду Богу нашаму, каб Ён зрабіў нам дабро».

8 І ўзяла Сара сына свайго Ісаака, і ён застаўся ў яе ўсю тую ноч. Яна пацалавала яго, абняла і дала яму настаўленні да раніцы.

9 І сказала яна яму: «Сыне мой, як можа душа мая аддзяліцца ад цябе?» І яна зноў пацалавала яго, абняла яго і дала Абрагаму наказы адносна яго.

10 І сказала Сара Абрагаму: гаспадару мой! сцеражыся сына твайго і прыгледзься да яго, бо ў мяне няма іншага сына і дачкі, акрамя яго.

11 Не пакідай яго; калі ён галодны, дай яму хлеба, і калі ён смагне, дай яму вады напіцца; не дазваляй яму ісці пешшу і не дазваляй яму сядзець на сонцы.

12 Не пакідай яго аднаго ў дарозе і не прымушай яго рабіць тое, чаго ён пажадае, але рабі з ім так, як ён скажа табе.

13 І Сара горка плакала ўсю ноч за Ісаака і давала яму наказы да раніцы.

14 А раніцай Сара выбрала вельмі прыгожую і хупую вопратку з тых вопратак, якія былі ў яе дома, што даў ёй Авімелех.

15 І апранула яна ў гэта Ісаака, сына свайго, і ўсклала яму на галаву цюрбан, і ўклала каштоўны камень у верх цюрбана, і дала ім запасаў на дарогу. І яны пайшлі. Ісаак пайшоў з Абрагамам, бацькам сваім, і некаторыя з іхніх слуг суправаджалі іх, каб праводзіць іх у дарогу.

16 І выйшла з імі Сара і суправаджала іх па дарозе, каб праводзіць іх. І сказалі ёй: Вярніся ў намёт.

17 І пачула Сара словы сына свайго Ісаака, і горка заплакала, і Абрагам, муж яе, плакаў разам з ёй, і сын іхні плакаў разам з імі вялікім плачам; таксама і тыя, хто ішоў з імі, моцна плакалі.

18 І ўзяла Сара Ісаака, сына свайго, і абняла яго, і абняла яго, і плакала разам з ім, і сказала Сара: Хто ведае, ці ўбачу я цябе яшчэ калі-небудзь пасля гэтага дня?

19 І яны ўсё яшчэ плакалі разам, Абрагам, Сара і Ісаак, і ўсе, хто суправаджаў іх у дарозе, плакалі разам з імі. Пасля гэтага Сара адварнулася ад сына свайго, горка плакаўшы, і ўсе яе слугі і служанкі вярнуліся з ёй у намёт.

20 І пайшоў Абрагам з Ісаакам, сынам сваім, каб прынесці яго ў ахвяру перад Госпадам, як Ён загадаў яму.

21 Абрагам узяў з сабой двух сваіх юнакоў, Ізмаіла, сына Агары, і Эліэзера, слугу свайго, і пайшлі з імі. І калі яны ішлі па дарозе, юнакі сказалі сабе такія словы:

22 І сказаў Ізмаіл Эліэзеру: «Цяпер Абрагам, бацька мой, ідзе з Ісаакам, каб прынесці яго на цэласпаленне Госпаду, як Ён загадаў яму».

23 І вось, калі ён вернецца, ён аддасць мне ўсё, што мае, каб я атрымала ў спадчыну пасля сябе, бо я ягоны першынец.

24 І адказаў Эліэзер Ізмаілу і сказаў: сапраўды Абрагам кінуў цябе з маці тваёй і пакляўся, што ты не атрымаеш у спадчыну нічога з усяго, што ён мае? Каму ён аддасць усё, што мае, з усімі сваімі скарбамі, як не мне, рабу свайму, які быў верны ў яго доме, які служыў яму ўначы і ўдзень і рабіў усё, што ён хацеў ад мяне? Мне ён завяшчае пасля свайго смерці ўсё, што мае.

25 І калі Абрагам ішоў з сынам сваім Ісаакам па дарозе, прыйшоў сатана і з'явіўся Абрагаму ў абліччы вельмі старога чалавека, пакорлівага і скрушанага духам, і падышоў да Абрагама і сказаў яму: ці ты дурны ці нягодны, што робіш сёння такое са сваім адзіным сынам?

26 Бог даў табе сына ў апошнія дні твае, у старасці тваёй, і ты пойдзеш і заб'еш яго сёння, бо ён не ўчыніў гвалту, і ты знішчыш душу адзінага сына твайго з зямлі?

27 Ці ж ты не ведаеш і не разумееш, што гэта не можа быць ад Госпада? Бо не можа Гасподзь зрабіць чалавеку на зямлі такое зло, каб сказаць яму: «Ідзі і забі сваё дзіця».

28 І пачуў гэта Абрагам і зразумеў, што гэта было слова сатаны, якое спрабавала адвесці яго ад шляху Гасподняга. Але Абрагам не паслухаўся голасу сатаны, і Абрагам забараніў яму, і той пайшоў.

29 І вярнуўся сатана і прыйшоў да Ісаака; і з'явіўся ён Ісааку ў абліччы юнака, прыгожага і прыгожага з выгляду.

30 І падышоў ён да Ісаака і сказаў яму: «Ці ж ты не ведаеш і не разумееш, што твой стары, неразумны бацька вядзе цябе сёння на забой дарэмна?»

31 Дык вось, сыне мой, не слухай яго і не зважай на яго, бо ён — неразумны стары чалавек, і няхай твая каштоўная душа і твая прыгожая постаць не знікнуць з зямлі.

32 І пачуў гэта Ісаак і сказаў Абрагаму: ці чуў ты, бацька мой, што сказаў гэты чалавек? менавіта так ён сказаў.

33 Абрагам адказаў Ісааку, сыну свайму, і сказаў яму: «Сцеражыся яго і не слухай слоў ягоных і не зважай на яго, бо ён — сатана, які спрабуе адцягнуць нас сёння ад заповедзяў Божых».

34 Абрагам усё яшчэ дакараў сатану, і сатана пайшоў ад іх, і, бачачы, што не можа адолець іх, схавався ад іх, і пайшоў, і прайшоў перад імі па дарозе; і ён ператварыўся ў вялікі ручай вады на дарозе. І Абрагам, Ісаак і два ягоныя юнакі дайшлі да таго месца, і ўбачылі яны ручай, вялікі і магутны, як магутныя воды.

35 І яны ўвайшлі ў ручай і прайшлі праз яго, і вада спачатку дасягнула ім па ногі.

36 І яны пайшлі глыбей у ручай, і вада дасягнула ім па шыю, і ўсе яны спалохаліся вады; і калі яны пераходзілі ручай, Абрагам пазнаў гэтае месца, і ён ведаў, што там раней не было вады.

37 І сказаў Абрагам сыну свайму Ісааку: «Я ведаю гэтае месца, дзе не было ні ручая, ні вады; вось жа, гэта сатана робіць усё гэта з намі, каб адхіліць нас сёння ад заповедзяў Божых».

38 Абрагам жа забараніў яму і сказаў яму: «Няхай Гасподзь забараніць табе, сатана! адыдзі ад нас, бо мы жывем паводле заповедзяў Божых».

39 І сатана спалохаўся голасу Абрагама і адышоў ад іх, і месца тое зноў стала сушаю, як было спачатку.

40 І пайшоў Абрагам з Ісаакам на месца, пра якое сказаў яму Бог.

41 А на трэці дзень Абрагам узняў вочы свае і ўбачыў здалёк месца, пра якое сказаў яму Бог.

42 І з'явіўся яму слуп агню, які дасягаў ад зямлі да неба, і воблака славы на гары, і слава Гасподняга бачылася ў воблаку.

43 І сказаў Абрагам Ісааку: сыне мой, ці бачыш ты на гэтай гары, якую мы бачым здалёк, тое ж самае, што я бачу на ёй?

44 І адказаў Ісаак і сказаў бацьку свайму: я бачу, вось, слуп агню і воблака, і слава Гасподня бачная на воблаку.

45 І Абрагам ведаў, што сын ягоны Ісаак быў прыняты Госпадам для цэласпаўнення.

46 І сказаў Абрагам Эліэзэру і Ізмаілу, сыну свайму: ці бачыце вы таксама тое, што мы бачым на гары, якая знаходзіцца ўдалечыні?

47 І яны адказалі і сказалі: «Мы не бачым нічога, акрамя як іншыя горы зямлі». Абрагам зразумеў, што яны не прыняты Госпадам, каб ісці з імі, і сказаў ім Абрагам: «Застаньцеся тут з аслом, а я і Ісаак, сын мой, пойдзем на тую гару і паклонімся там Госпаду, а потым вернемся да вас».

48 І Эліэзэр і Ізмаіл засталіся на тым месцы, як загадаў Абрагам.

49 І ўзяў Абрагам дровы для цэласпаўнення і паклаў іх на сына свайго Ісаака, і ўзяў агонь і нож, і пайшлі яны абодва на тое месца.

50 І калі яны ішлі, Ісаак сказаў бацьку свайму: вось, я бачу агонь і дровы; дзе ж ягня, якое будзе ахвярай цэласпаўнення перад Госпадам?

51 І адказаў Абрагам, сыну свайму Ісааку, кажучы: Гасподзь выбраў цябе, сына майго, каб ты быў дасканалы ахвярай цэласпаўнення замест ягняці.

52 І сказаў Ісаак бацьку свайму: усё, што казаў табе Гасподзь, я зраблю з радасцю і з вясёлым сэрцам.

53 І зноў Абрагам сказаў Ісааку, сыну свайму: ці ёсць у сэрцы тваім якая-небудзь няправільная думка ці парада пра гэта? скажы мне, сыне мой, прашу цябе, сыне мой, не хавай гэтага ад мяне.

54 І адказаў Ісаак Абрагаму, бацьку свайму, і сказаў яму: Ойча мой! жыве Гасподзь і жыве душа твая! няма ў сэрцы маім нічога, што прымусіла б мяне адхіліцца направа ці налева ад слова, якое Ён сказаў табе.

55 Ні цела, ні мышца не варухнуліся і не зрушыліся пры гэтым, і ў маім сэрцы няма ніякай думкі ці злога намеру наконт гэтага.

56 Але я радасны і вясёлы ў гэтай справе і кажу: дабраслаўлены Гасподзь, Які сёння выбраў мяне быць ахвярай цэласпаўнення перад Ім.

57 І Абрагам вельмі ўзрадаваўся словам Ісаака, і пайшлі яны і прыйшлі разам на тое месца, пра якое казаў яму Гасподзь.

58 І падышоў Абрагам, каб пабудаваць ахвярнік на тым месцы; і Абрагам плакаў, а Ісаак узяў камяні і раствор, пакуль яны не скончылі будаваць ахвярнік.

59 І ўзяў Абрагам дровы і паклаў іх на ахвярніку, які пабудаваў.

60 І ўзяў ён сына свайго Ісаака, звязаў яго і паклаў на дровы, якія былі на ахвярніку, каб закалоць яго на цэласпаўненне перад Госпадам.

61 І сказаў Ісаак бацьку свайму: «Звяжы мяне моцна і пакладзі мяне на ахвярнік, каб я не павярнуўся і не зварухнуўся, і не адарваўся ад нажа, які будзе на маім целе, і не апаганіў бы ім цэласпаўненне». І Абрагам зрабіў так.

62 І сказаў Ісаак бацьку свайму: «Ойча мой, калі ты заб'еш мяне і спаліш мяне ў ахвяру, вазьмі з сабой тое, што застанецца ад майго попелу, і прынясі Сарры, маці маёй, і скажы ёй: «Гэта салодкі водар Ісаака». Але не

кажы ёй пра гэта, калі яна будзе сядзець каля калодзежа або на якім-небудзь высокім месцы, каб яна не кінула душу сваю за мной і не памерла.

63 І пачуў Абрагам словы Ісаака, і ўзвысіў голас свой, і заплакаў, калі Ісаак сказаў гэтыя словы; і слёзы Абрагама паліліся на Ісаака, сына ягонага, і Ісаак горка заплакаў, і сказаў ён бацьку свайму: паспяшайся, бацька мой, і зрабі са мною волю Госпада Бога нашага, як Ён загадаў табе.

64 І ўзрадаваліся сэрцы Абрагама і Ісаака з гэтай наказы, якую загадаў ім Гасподзь; але вочы горка плакалі, а сэрца радавалася.

65 І звязаў Абрагам сына свайго Ісаака і пасадзіў яго на ахвярніку на дровах. Ісак выцягнуў шыю сваю на ахвярніку перад бацькам сваім. Абрагам працягнуў руку, каб узяць нож і закалоць сына свайго як ахвяру цэласпаўнення перад Госпадам.

66 У той час анёлы міласэрнасці з'явіліся перад Госпадам і сказалі Яму пра Ісаака, кажучы:

67 О Гаспадзе, Ты — міласэрны і спагадлівы Цар над усім, што Ты стварыў на небе і на зямлі, і Ты падтрымліваеш усё гэта; дык дай выкуп і адкупленне замест раба Твайго Ісаака, і злітуйся і пашкадуй Абрагама і Ісаака, сына ягонага, якія сёння выконваюць Твае загады.

68 Ці бачыў Ты, Гаспадзе, як Ісаак, сын Абрагама, раба Твайго, быў звязаны на забой, як жывёліна? Дык вось, няхай жа злітуецца Твая над імі, Гаспадзе.

69 У той час з'явіўся Гасподзь Абрагаму і паклікаў яго з неба, і сказаў яму: не падымай рукі тваёй на хлопчыка і не рабі яму нічога, бо цяпер Я ведаю, што ты баішся Бога, робячы гэта, і не пашкадуеш сына твайго, адзінага твайго, для Мяне.

70 Абрагам узняў вочы свае і ўбачыў, і вось, баран забытаўся ў зарасніках рагамі сваімі; гэта быў баран, якога Гасподзь Бог стварыў на зямлі ў той дзень, калі стварыў зямлю і неба.

71 Бо Гасподзь падрыхтаваў гэтага барана з таго дня на цэласпаўненне замест Ісаака.

72 І гэты баран ішоў да Абрагама, калі сатана схпіў яго і забытаў яго рагамі ў зарасніках, каб не падысці да Абрагама і каб Абрагам мог забіць яго сына.

73 Абрагам, убачыўшы, што баран ідзе да яго, а сатана стрымлівае яго, узяў яго і прывёў да ахвярніка, і развязаў сына свайго Ісаака ад путаў, і паставіў барана замест яго. І зарэзаў Абрагам барана на ахвярніку і прынес яго ў ахвяру замест сына свайго Ісаака.

74 І пакрапіў Абрагам крывёю барана ахвярнік і ўсклікнуў: «Гэта замест сына майго, і хай сёння гэта лічыцца перад Госпадам крывёю сына майго».

75 І ўсё, што Абрагам рабіў пры гэтай нагодзе каля ахвярніка, ён усклікаў і казаў: «Гэта замест майго сына, і няхай гэта сёння будзе палічана перад Госпадам замест майго сына». І Абрагам скончыў усю службу каля ахвярніка, і служба была прынята перад Госпадам і палічана так, быццам гэта быў Ісаак; і Гасподзь дабраславіў Абрагама і яго нашчадкаў у той дзень.

76 І пайшоў сатана да Сары і з'явіўся ёй у вобразе старога, вельмі пакорлівага і лагоднага, а Абрагам усё яшчэ прыносіў цэласпаўненне перад Госпадам.

77 І сказаў ёй: «Ці ж ты не ведаеш усёй працы, якую Абрагам зрабіў сёння з адзіным сынам тваім? Ён узяў Ісаака, пабудаваў ахвярнік, забіў яго і прынёс яго ў ахвяру на ахвярніку. Ісаак плакаў і плакаў перад бацькам сваім, але той не зірнуў на яго і не пашкадаваў яго».

78 І паўтарыў сатана гэтыя словы і адышоў ад яе. Сара пачула ўсе словы сатаны і ўявіла сабе яго старым з сыноў чалавечых, якія былі з яе сынам і, прыйшоўшы, расказалі ёй пра гэта.

79 І Сара ўзняла голас свой, і заплакала, і горка плакала па сыне сваім; і ўпала на зямлю, і пасыпала пылам галаву сваю, і сказала: «Сыне мой, Ісаак, сыне мой, о, калі б я сёння памерла замест цябе». І яна працягвала плакаць і казаць: «Смуткую я па табе, сыне мой, сыне мой Ісаак, о, калі б я сёння памерла замест цябе».

80 А яна працягвала плакаць і казаць: «Мне вельмі шкада цябе, бо я выхавала цябе і выхавала цябе; цяпер мая радасць ператварылася ў смутак па табе, бо я прагнула цябе, плакала і малілася Богу, пакуль не нарадзіла цябе ў дзевяноста гадоў; і цяпер ты служыць ножу і агню, каб быць прынесеным у ахвяру».

81 Але я суцяшаю сябе табою, сыне мой, што гэта слова Госпада, бо ты выканаў загад Бога твайго; бо хто можа парушыць слова Бога нашага, у руках якога душа кожнай жывой істоты?

82 Справядлівы Ты, Госпадзе Божа наш, бо ўсе справы Твае добрыя і справядлівыя; бо і я радуюся слову Твайму, якое Ты загадаў, і пакуль вока маё горка плача, сэрца маё радуецца.

83 І Сара паклала галаву сваю на грудзі адной са сваіх служанак і застыла, як камень.

84 Пасля гэтага яна ўстала і пачала распытваць, пакуль не прыйшла ў Хэўрон; і распытвала ўсіх, каго сустрэла на дарозе, і ніхто не мог ёй расказаць, што здарылася з яе сынам.

85 І прыйшла яна са сваімі служанкамі і слугамі ў Кірэат-Арбу, гэта значыць Хэўрон, і спытала пра сына свайго, і засталася там, пакуль паслала некаторых сваіх слуг шукаць, куды пайшоў Абрагам з Ісаакам; яны пайшлі шукаць яго ў доме Сіма і Эвера, і не маглі знайсці яго, і шукалі па ўсёй зямлі, і яго там не было.

86 І вось, сатана прыйшоў да Сары ў абліччы старога, і падышоў ён, і стаў перад ёй, і сказаў ёй: «Я сказаў табе няпраўду, бо Абрагам не забіў свайго сына, і ён не памёр». І калі яна пачула гэтае слова, радасць яе была настолькі вялікай за сына свайго, што душа яе выйшла ад радасці; яна памерла і прылучылася да свайго народа.

87 І калі Абрагам скончыў службу сваю, ён вярнуўся з сынам сваім Ісаакам да сваіх слуг, і яны ўсталі і пайшлі разам у Вірсавію, і вярнуліся дадому.

88 Абрагам шукаў Сарру, але не знайшоў яе. І ён распытаў пра яе. І сказалі яму: «Яна хадзіла аж да Хэўрона шукаць вас абодвух, куды вы хадзілі, бо так ёй паведамілі».

89 І пайшлі Абрагам і Ісаак да яе ў Хэўрон, і калі яны ўбачылі, што яна памерла, яны ўзнялі голас свой і горка плакалі па ёй; і Ісаак упаў на твар маці сваёй і плакаў па ёй, і сказаў ён: О, маці мая, маці мая, як ты

пакінула мяне, і куды ты пайшла? О, як, як ты пакінула мяне!

90 Абрагам і Ісаак моцна плакалі, і ўсе слугі іхнія плакалі разам з імі за Сарру, і яны аплаквалі яе вялікім і цяжкім горам.

РАЗДЗЕЛ 24

1 І было жыццё Сары сто дваццаць сем гадоў, і памерла Сарра. І ўстаў Абрагам ад памерлай сваёй, каб знайсці магілу і пахаваць сваю жонку Сарру; і пайшоў ён і сказаў сынам Хэта, жыхарам той зямлі, кажучы:

2 Я прыхадзень і пасяленец у вас у зямлі вашай; дайце мне ва ўласнасць месца для пахавання ў зямлі вашай, каб я мог пахаваць нябожчыка майго перад сабой.

3 І сказалі сыны Хэта Абрагаму: вось зямля перад табою; у адным з нашых магіл пахавай сваю нябожчыцу, бо ніхто не забараніць табе пахаваць нябожчыцу тваю.

4 Абрагам сказаў ім: «Калі вы згодныя, то ідзіце і папрасіце за мяне Эфрона, сына Захаравага, каб ён аддаў мне пяхору Махпелу, якая знаходзіцца ў канцы ягонага поля, і я куплю яе ў яго за колькі ён пажадае».

5 І Эфрон жыў сярод сыноў Хэтавых. Яны пайшлі і паклікалі яго. І прыйшоў ён да Абрагама. І сказаў Эфрон Абрагаму: «Вось, усё, што ты загадаеш, зробіць раб твой». Абрагам сказаў: «Не, але пяхору і поле, якія ў цябе, я куплю за цану, каб яны былі ў цябе ва ўласнасць і месцам пахавання назаўжды».

6 І адказаў Эфрон і сказаў: «Вось поле і пяхора перад табою; дай, што хочаш». Абрагам сказаў: «Толькі за дастатковую цану куплю з рук тваіх і з рук тых, хто ўваходзіць у браму горада твайго, і з рук нашчадкаў тваіх на векі».

7 І пачуў гэта Эфрон і ўсе браты ягоныя, і аддаў Абрагам Эфрону чатырыста сікляў срэбра на рукі Эфрона і на рукі ўсіх братоў ягоных; і Абрагам запісаў гэтую справу, і запісаў яе, і засведчыў яе пры чатырох сведках.

8 І вось імёны сведкаў: Амігал, сын Абішны Хэтэяніна, Адыхаром, сын Ашунаха, Хівеяніна, Аўдон, сын Ахірама, Гамерыцяніна, Вакдыл, сын Абудзіша, Сіданяніна.

9 І ўзяў Абрагам кнігу куплі і паклаў яе ў свае скарбніцы, і вось словы, якія Абрагам напісаў у кнізе, а менавіта:

10 што пяхора і поле, якія Абрагам купіў у Эфрона Хэтэяніна і ў яго нашчадкаў, і ў тых, хто выйдзе з горада ягонага, і ў іх нашчадкаў назаўжды, будуць здабыткам для Абрагама і яго нашчадкаў і тых, хто выйдзе з ягоных чэраваў, ва ўласнасць пахавальнага месца назаўжды; і ён паклаў на гэта пячатку і засведчыў гэта са сведкамі.

11 І поле і пяхора, якая была на ім, і ўсё гэтае месца былі перададзены Абрагаму і нашчадкам ягоным пасля яго, ад сыноў Хэтавых; вось, яно перад Мамрэ ў Хэўроне, што ў зямлі Ханаанскай.

12 Пасля гэтага Абрагам пахаваў там сваю жонку Сарру, і стала тое месца і ўсе межы яго Абрагаму і нашчадкам ягоным уласнасцю для пахавання.

13 І пахаваў Абрагам Сару з пышнасцю, як гэта робяць пры пахаванні цароў, і пахавалі яе ў вельмі прыгожым і вытанчаным адзенні.

14 А каля яе пахавання былі Сэм, яго сыны Эвер і Авімелех, а таксама Анар, Ашко і Мамрэ, і ўсе вяльможы зямлі ішлі за яе пахаваннем.

15 Дзён Сары было сто дваццаць сем гадоў; і яна памерла. Абрагам зрабіў вялікую і цяжкую жалобу і сем дзён выконваў абрад жалобы.

16 І ўсе жыхары зямлі той суцяшалі Абрагама і Ісаака, сына ягонага, дзеля Сары.

17 А калі мінулі дні іхняй жалобы, Абрагам адпусціў сына свайго Ісаака, і той пайшоў у дом Сіма і Эвера, каб вучыцца шляхам Гасподнім і заповедзям Ягоным, і Абрагам заставаўся там тры гады.

18 У той час Абрагам устаў з усімі сваімі слугамі, і пайшлі, і вярнуліся ў свой дом у Вірсавію. А Абрагам і ўсе ягоныя слугі засталіся ў Вірсавіі.

19 І памёр у тым годзе Авімелех, цар Філістымлян; яму было сто дзевяноста тры гады, калі ён памёр; і пайшоў Абрагам з народа свайго ў зямлю Філістымлян; і суцешылі яны ўвесь дом і ўсіх ягоных слуг, а потым ён павярнуўся і пайшоў дадому.

20 Пасля смерці Авімелеха жыхары Герара ўзялі яго сына Бэнмаліха, якому было ўсяго дванаццаць гадоў, і паклалі яго замест бацькі ягонага.

21 І назвалі яго імем Авімелех, па імені бацькі ягонага, бо так было ў іх звычай у Герары. І зацараваў Авімелех замест бацькі свайго Авімелеха і сеў на яго троне.

22 І памёр у тыя дні Лот, сын Арана, на трыццаць дзевятым годзе жыцця Ісаака; і ўсіх дзён Лота было сто сорок гадоў; і ён памёр.

23 А гэта дзеці Лота, якія нарадзіліся яму ад ягоных дочак: імя старэйшага — Мааў, а імя другога — Бэнамі.

24 І пайшлі два сыны Лота і ўзялі сабе жонак з зямлі Ханаанскай, і нарадзілі ім дзяцей. І былі сыны Маава: Эд, Майон, Тарс і Канвіл, чатыры сыны. Яны бацькі сыноў Маава і дагэтуль.

25 І ўсе роды сыноў Лота пайшлі жыць усюды, куды трапляліся ім на шляху, бо яны пладавіліся і шмат размнажаліся.

26 І пайшлі яны і пабудавалі сабе гарады ў зямлі, дзе жылі, і назвалі пабудаваныя імі гарады сваімі імёнамі.

27 І памёр Нахор, сын Тары, брат Абрагама, у тыя дні, на саракавым годзе жыцця Ісаака, і ўсіх дзён Нахора было сто семдзесят два гады. І памёр ён, і пахаваны быў у Харане.

28 І пачуў Абрагам, што памёр брат ягоны, і вельмі засмуціўся, і аплакваў брата свайго шмат дзён.

29 І паклікаў Абрагам Эліэзера, галоўнага слугу свайго, каб ён даў яму загады адносна дому свайго. І той прыйшоў і стаў перад ім.

30 І сказаў яму Абрагам: вось, я стары, не ведаю дня смерці маёй, бо я ўжо ў сталым узросце; дык вось, устань, выйдзі і не бяры жонкі сыну майму з гэтага месца і з гэтай зямлі, з дачок Хананейцаў, сярод якіх мы жывем.

31 Але ідзі ў зямлю маю і на радзіму маю, і вазьмі адтуль жонку для сына майго. І Гасподзь, Бог неба і зямлі, Які ўзяў мяне з дому бацькі майго і прывёў мяне

на гэтае месца, і сказаў мне: «Нашчадкам тваім дам гэтую зямлю ў спадчыну на векі», — Ён пашле анёла Свайго перад табою і ўчыніць шлях твой шчаслівым, і ты возьмеш жонку для сына майго з роду майго і з дому бацькі майго.

32 І адказаў слуга гаспадару свайму Абрагаму і сказаў: «Вось, я іду на тваю радзіму і ў дом бацькі твайго і вазьму адтуль жонку для сына твайго; але калі жанчына не захоча ісці са мной у гэтую зямлю, ці ж я вярну сына твайго ў зямлю твайго радзімы?»

33 Абрагам сказаў яму: «Сперажыся, не вяртай сына майго сюды, бо Гасподзь, прад абліччам Якога я хадзіў, Ён пашле анёла Свайго перад табою і ўчыніць шлях твой шчаслівым».

34 І зрабіў Эліэзер, як загадаў яму Абрагам, і Эліэзер пакляўся Абрагаму, гаспадару свайму, у гэтай справе. І ўстаў Эліэзер, і ўзяў дзесяць вярблюдаў з вярблюдаў гаспадара свайго, і дзесяць чалавек з рабоў гаспадара свайго з сабой, і ўсталі, і пайшлі ў Харан, горад Абрагама і Нахора, каб узяць жонку для Ісаака, сына Абрагама; і пакуль яны былі ў ад'ездзе, Абрагам паслаў у дом Сіма і Эвера, і яны прывялі адтуль сына ягонага Ісаака.

35 І вярнуўся Ісаак дадому ў дом бацькі свайго ў Вірсавію, а Эліэзер і людзі ягоныя прыйшлі ў Харан; і яны спыніліся ў горадзе каля вадапою, і ён прымусіў сваіх вярблюдаў стаць на калені каля вады, і яны засталіся там.

36 І памаліўся Эліэзер, слуга Абрагама, і сказаў: Божа гаспадара майго Абрагама! пашлі мне сёння поспех і зрабі міласэрнасць гаспадару майму, каб Ты сёння выбраў жонку сыну гаспадара майго з яго роду.

37 І пачуў Гасподзь голас Эліэзера дзеля Абрагама, раба Свайго, і сустрэў дачку Ватуіла, сына Мілкі, жонкі Нахора, брата Абрагамавага. І прыйшоў Эліэзер у яе дом.

38 І раскажаў ім Эліэзер усё, што ён хваляваў, і што ён раб Абрагама, і яны вельмі ўзрадаваліся яму.

39 І ўсе яны дабраславілі Госпада, Які зрабіў гэта, і далі яму Рэбэку, дачку Ватуіла, за жонку Ісааку.

40 Маладая жанчына была вельмі прыгожая з выгляду; яна была нявінніца, а Рэбецы ў тыя дні было дзесяць гадоў.

41 І ў тую ноч Ватуіл і Лаван і дзеці ягоныя зрабілі свята, і прыйшоў Эліэзер і людзі ягоныя, і елі, і пілі, і весяліліся там у тую ноч.

42 І ўстаў Эліэзер раніцай, ён і людзі, якія былі з ім, і паклікаў увесь дом Ватуіла, кажучы: адпусціце мяне, каб я пайшоў да майго гаспадара. І ўсталі яны і адпусцілі Рэбэку і няньку яе Дэвору, дачку Уца, і далі ёй срэбра і золата, слуг і служанак, і дабраславілі яе.

43 І адправілі Эліэзера з ягонымі людзьмі; а слугі ўзялі Рэбэку, і ён пайшоў і вярнуўся да гаспадара свайго ў зямлю Ханаанскую.

44 І ўзяў Ісаак Рэбэку, і яна стала яго жонкай, і ён увёў яе ў намёт.

45 Ісааку было сорок гадоў, калі ён узяў сабе за жонку Рэбэку, дачку дзядзькі свайго Ватуіла.

РАЗДЗЕЛ 25

1 І было ў той час, калі Абрагам зноў узяў жонку ў старасці сваёй, і імя ёй было Хэтура, з зямлі Ханаанскай.

2 І яна нарадзіла яму Зімана, Ёкшана, Медана, Мадыяна, Ішбака і Шуаха, шасцярых сыноў. Дзеці Зімана былі: Авіхен, Моліх і Нарым.

3 Сыны Ёкшана былі: Шэба і Дэдан; сыны Медана: Аміда, Ёаў, Гохі, Елісей і Нотак; сыны Мадыяна: Эфа, Эфер, Ханох, Авіда і Элдаа.

4 А сыны Ішбака былі: Макіро, Беёдуа і Татор.

5 Сыны Шуаха былі: Білдад, Мамдад, Мунан і Мебан; усе гэтыя — плямёны дзяцей Хэтуры, Хананейкі, якіх яна нарадзіла Абрагаму Габрэю.

6 І адправіў Абрагам усіх гэтых, і даў ім падарункі, і яны пайшлі ад сына ягонага Ісаака жыць, дзе б яны ні знайшлі месца.

7 І ўсе яны пайшлі на гару на ўсход і пабудавалі сабе шэсць гарадоў, у якіх жывуць і дагэтуль.

8 Але сыны Шэбы і Дэдана, сыны Ёкшана, з дзецьмі сваімі не жылі з братамі сваімі ў гарадах сваіх, а падарожнічалі і разбівалі табары ў землях і пустынях да сённяшняга дня.

9 І пайшлі сыны Мадыяма, сына Абрагамавага, на ўсход зямлі Куш, і знайшлі там вялікую даліну ва ўсходняй краіне, і засталіся там, і пабудавалі горад, і пасяліліся ў ім. Гэта зямля Мадыям і дагэтуль.

10 І пасяліўся Мадыяніт у горадзе, які пабудоваў, ён і пяцёра сыноў ягоных, і ўсё, што належала яму.

11 А вось імёны сыноў Мадыямавых паводле іх імёнаў у іх гарадах: Эфа, Эфер, Ханох, Авіда і Эльдаа.

12 Сыны Эфы: Метак, Мешар, Аві і Цануа; сыны Эфэра: Эфрон, Цур, Алірун і Медзін; сыны Ханоха: Рэуіл, Рэкем, Азі, Аліэшуб і Алад.

13 Сыны Авіды былі: Хур, Мелуд, Керуры і Молхі; а сыны Эльдаі: Мікер, Рэба, Малхіа і Гавол; гэта імёны мадыяніцян паводле іхніх родаў; і пасля гэтага роды мадыяніцян распаўсюдзіліся па ўсёй зямлі мадыямскай.

14 А гэта радавод Ізмаіла, сына Абрагама, якога нарадзіла Абрагаму Агар, служанка Сары.

15 І ўзяў Ізмаіл жонку з зямлі Егіпецкай, і імя ёй было Рыва, гэта значыць Мэрыва.

16 Рыва нарадзіла Ізмаілу Наваёта, Кедара, Адбэла, Міўсама і сястру іхнюю Босмат.

17 І пакінуў Ізмаіл Рыву, жонку сваю, і яна пайшла ад яго і вярнулася ў Егіпет, у дом бацькі свайго, і жыла там, бо яна была вельмі дрэнная ў вачах Ізмаіла і ў вачах Абрагама, бацькі ягонага.

18 Ізмаіл пасля ўзяў жонку з зямлі Ханаанскай, і імя ёй было Малхут, і яна нарадзіла яму Нішму, Думу, Масу, Хадада, Тэму, Етура, Нафіша і Кедму.

19 Гэта сыны Ізмаіла, і гэта іх імёны: дванаццаць князёў паводле іхніх народаў; і пасля гэтага сем'і Ізмаіла разышліся, і Ізмаіл узяў сваіх дзяцей і ўсю маёмасць, якую ён набыў, разам з душамі сваёй сям'і і ўсім, што належала яму, і пайшлі жыць там, дзе знайшлі месца.

20 І пайшлі яны і пасяліліся каля пустыні Паран, і жылішча іх было ад Хавілы да Сура, што перад Егіптам, як ісці да Асірыі.

21 І Ізмаіл і сыны ягоныя жылі ў зямлі той, і нарадзіліся ў іх дзеці, і яны пладавіліся і вельмі размнажаліся.

22 А вось імёны сыноў Наваёта, першынца Ізмаілавага: Менд, Сэнд і Майон; а сыны Кедара: Алён, Кезем, Хамад і Ілі.

23 Сыны Адбэіла былі: Хамад і Явін; сыны Міўсама былі: Авадыя, Абедмелех і Еўш; гэта сем'і сыноў Рывы, жонкі Ізмаілавай.

24 Сыны Мішмы, сына Ізмаілавага: Шамуа, Захарыён і Авэд; а сыны Думы: Кецэд, Ілі, Махмад і Амэд.

25 Сыны Масы былі: Мэлон, Мула і Эвідадон; сыны Хадада былі: Азур, Мінцар і Эбедмелех; сыны Тэмы былі: Сэір, Садон і Якол.

26 Сыны Етура былі: Мэрыт, Яіш, Аліё і Пахот; сыны Нафіша: Эбэд-Тамед, Авісаф і Мір; сыны Кедмы: Каліп, Тахці і Амір; гэта былі дзеці Малхут, жонкі Ізмаіла, паводле іх родаў.

27 Усе гэтыя плямёны Ізмаіла паводле іхніх родаў, і яны жылі ў тых землях, дзе пабудавалі сабе гарады, і жывуць яны да сённяшняга дня.

28 І Рэбека, дачка Ватуіла, жонка Ісаака, сына Абрагамавага, была ў тыя дні бясплодная, і не мела ў яе дзяцей; і жыў Ісаак з бацькам сваім у зямлі Ханаанскай; і Гасподзь быў з Ісаакам; і памёр Арфаксад, сын Сіма, сына Ноя, у тыя дні, на сорак восьмым годзе жыцця Ісаака; і ўсіх дзён, якія пражыў Арфаксад, было чатырыста трыццаць восем гадоў, і ён памёр.

РАЗДЗЕЛ 26

1 І было пяцьдзясят дзевяты год жыцця Ісаака, сына Абрагамавага, і Рэбека, жонка ягоная, была ў тыя дні бясплодная.

2 І сказала Рэбека Ісааку: «Праўду чула я, гаспадару мой, што маці твая Сара была бясплодная ў свае дні, пакуль гаспадар мой Абрагам, бацька твой, не памаліўся за яе, і яна зачала ад яго».

3 Дык вось, устань і ты, памаліся Богу, і Ён пачуе малітву тваю і ўспомніць нас паводле міласэрнасці сваёй.

4 І адказаў Ісаак жонцы сваёй Рэбецы, кажучы: Абрагам ужо маліўся за мяне Богу, каб Ён памножыў ягонае нашчадства, таму цяпер гэтая бясплоднасць павінна прыйсці да нас ад цябе.

5 І сказала яму Рэбека: «Але ўстань і ты цяпер і памаліся, каб Гасподзь пачуў малітву тваю і даў мне дзяцей». І паслухаўся Ісаак слоў жонкі сваёй. І ўстаў Ісаак і жонка ягоная і пайшлі ў зямлю Морыя, каб там маліцца і шукаць Госпада. І калі яны прыйшлі туды, Ісаак устаў і памаліўся Госпаду за жонку сваю, бо яна была бясплодная.

6 І сказаў Ісаак: Госпадзе Божа неба і зямлі, Твая дабрыня і міласэрнасць напоўнены зямлёй! Ты, Які ўзяў бацьку майго з дому бацькі ягонага і з месца яго нараджэння, і прывёў яго ў гэтую зямлю, і сказаў яму: «Нашчадкаў тваім дам гэтую зямлю». Ты абяцаў яму і абвясціў яму: «Памножу нашчадкаў тваіх, як зоркі нябесныя і як пясок марскі». Няхай жа спраўдзяцца словы твае, якія ты сказаў бацьку майму.

7 Бо Ты — Гасподзь Бог наш, і вочы нашыя скіраваны на Цябе, каб даць нам патомства чалавека, як Ты абяцаў нам, бо Ты — Гасподзь Бог наш, і вочы нашыя скіраваны на Цябе адзінага.

8 І пачуў Гасподзь малітву Ісаака, сына Абрагамавага, і Гасподзь пачуў яго, і зачала Рэбека, жонка ягоная.

9 А праз сем месяцаў дзеці пачалі сварыцца ў яе ўлонні, і ёй стала вельмі балюча, бо яна стамілася з-за іх. І яна сказала ўсім жанчынам, якія тады былі ў краіне: «Ці здарылася з вамі нешта падобнае, што са мной?» І яны сказалі ёй: «Не».

10 І сказала яна ім: «Чаму я адна сярод усіх жанчын, якія былі на зямлі?» І пайшла яна ў зямлю Морыя, каб папрасіць Госпада з-за гэтага; і яна пайшла да Сіма і Эвера, сына ягонага, каб распытаць іх пра гэта, і каб яны папрасілі Госпада пра гэта адносна яе.

11 І яна таксама папрасіла Абрагама пашукаць і спытаць у Госпада пра ўсё, што з ёй здарылася.

12 І ўсе яны былі ў Госпада пра гэта, і прынеслі ёй слова ад Госпада і сказалі ёй: «Два дзіцяці ў тваім улонні, і два народы паўстануць з іх; і адзін народ будзе мацнейшы за другі, і большы будзе служыць меншаму».

13 Калі ж споўніліся дні родаў яе, яна ўкленчыла, і вось, блізняты ў чэраве яе, як сказаў ёй Гасподзь.

14 І выйшаў першы, увесь чырвоны, як валасяное адзенне, і ўвесь народ зямлі назваў яго Ісаў, кажучы: гэты стаў поўным ад улоння маці.

15 Пасля гэтага прыйшоў яго брат, і рука ягоная трымалася за пята Ісава; таму і далі яму імя Якаў.

16 Ісаак, сын Абрагама, меў шэсцьдзесят гадоў, калі спарадзіў іх.

17 І выраслі хлопчыкі да пятнаццаці гадоў сваіх, і яны ўвайшлі ў грамадства людзей. Ісаў быў чалавек хітры і падступны, і дасведчаны паляўнічы ў полі, а Якаў быў чалавек дасканалы і мудры, які жыў у намётах, пасвіў статкі і вучыўся законам Госпада і заповедзям бацькі свайго і маці свайго.

18 І Ісаак і дзеці яго дома жылі з Абрагамам, бацькам ягоным, у зямлі Ханаанскай, як загадаў ім Бог.

19 І пайшоў Ізмаіл, сын Абрагама, з дзецьмі сваімі і ўсім, што было іх, і вярнуліся яны адтуль у зямлю Хавіла, і пасяліліся там.

20 І ўсе дзеці наложніц Абрагама пайшлі жыць у зямлю ўсходнюю, бо Абрагам адправіў іх ад сына свайго і даў ім падарункі, і яны пайшлі.

21 І аддаў Абрагам усё, што меў, сыну свайму Ісааку, і ўсе скарбы свае аддаў яму.

22 І загадаў яму, кажучы: «Ці ж ты не ведаеш і не разумееш, што Гасподзь ёсць Бог на небе і на зямлі, і няма іншага, акрамя Яго?»

23 І Ён узяў мяне з дому бацькі майго і з месца майго нараджэння, і даў мне ўсе радасці зямлі; Ён вызваліў мяне ад рады бязбожнікаў, бо на Яго я спадзяваўся.

24 І Ён прывёў мяне на гэтае месца, і вызваліў мяне з Ур-Касдыма, і сказаў мне: «Нашчадкам тваім Я дам усе гэтыя землі, і яны атрымаюць іх у спадчыну, калі будуць выконваць заповедзі Мае, паставы Мае і законы Мае, якія Я загадаў табе і якія Я загадаю ім».

25 Дык вось, сыне мой, паслухайся голасу майго і выконвай заповедзі Госпада, Бога твайго, якія я наказаў

табе; не ўхіляйся з прамога шляху ні направа, ні налева, каб добра было табе і дзецям тваім пасля цябе навекі.

26 І памятай чудаўныя справы Госпада і Ягоную міласэрнасць, якую Ён праявіў да нас, вызваліўшы нас з рук ворагаў нашых, і Гасподзь, Бог наш, аддаў іх у рукі нашыя; дык вось, выконвай усё, што я загадаў табе, і не адхіляйся ад заповедзяў Бога твайго і не служы нікому, акрамя Яго, каб добра было табе і нашчадкам тваім пасля цябе.

27 І вучы дзяцей тваіх і нашчадкаў тваіх заповедзям Госпада і заповедзям Ягоным, і вучы іх праведнаму шляху, якім яны павінны ісці, каб ім было добра вечна.

28 І адказаў Ісаак бацьку свайму і сказаў яму: «Што загадаў мне Гасподзь, тое і зраблю, і не адступлю ад заповедзяў Госпада Бога майго; буду захоўваць усё, што Ён загадаў мне». І дабраславіў Абрагам сына свайго Ісаака і дзяцей сваіх; і Абрагам навучыў Якава настаўленню Госпада і шляхам Ягоным.

29 І памёр Абрагам у той час, на пятнаццатым годзе жыцця Якава і Ісава, сыноў Ісаакавых. А ўсіх дзён Абрагама было сто семдзесят пяць гадоў. І памёр ён, і прылучыўся да народу свайго ў старасці, стары і насычаны жыццём. І пахавалі яго Ісаак і Ізмаіл, сыны ягоныя.

30 І калі жыхары Ханаана пачулі, што Абрагам памёр, прыйшлі ўсе яны са сваімі царамі і князямі і ўсімі сваімі людзьмі пахаваць Абрагама.

31 І ўсе жыхары зямлі Харан, і ўсе сем'і дому Абрагамавага, і ўсе князі і вяльможы, і сыны Абрагама ад наложніц, усе прыйшлі, калі пачулі пра смерць Абрагама, і адплацілі Абрагаму за дабрыню, і сунешылі Ісаака, сына яго, і пахавалі Абрагама ў пяхоры, якую ён купіў у Эфрона Хэтэяніна і ў дзяцей ягоных, каб мець права на магільнае месца.

32 І ўсе жыхары Ханаана і ўсе, хто ведаў Абрагама, плакалі па Абрагам цэлы год, і мужчыны і жанчыны галасілі па ім.

33 І ўсе малыя дзеці і ўсе жыхары зямлі той плакалі па Абрагамаху, бо Абрагам быў добры да ўсіх іх і быў справядлівы перад Богам і людзьмі.

34 І не паўстаў чалавек, які баяўся Бога, як Абрагам, бо ён баяўся Бога свайго з маладосці сваёй і служыў Госпаду, і хадзіў усімі Ягонымі шляхамі праз усё жыццё сваё, ад дзяцінства свайго да дня смерці сваёй.

35 І Гасподзь быў з ім і вызваліў яго ад рады Німрода і яго народа, і калі ён пачаў вайну з чатырма царамі Элама, ён перамог іх.

36 І ён прывёў усіх дзяцей зямлі да служэння Богу, і ён навучыў іх шляхам Гасподнім, і даў ім пазнаць Госпада.

37 І ён разбіў гай і пасадзіў у ім вінаграднік, і заўсёды рыхтаваў у сваім намёце ежу і напоі для тых, хто праходзіў праз зямлю, каб яны маглі насыціцца ў ягоным доме.

38 І вызваліў Гасподзь Бог усю зямлю дзеля Абрагама.

39 Пасля смерці Абрагама Бог дабраславіў сына ягонага, Ісаака, і дзяцей ягоных. І быў Гасподзь з Ісаакам, як быў з Абрагамам, бацькам ягоным, бо Ісаак выконваў усе заповедзі Гасподнія, як наказаў яму Абрагам, бацька ягоны; ён не ўхіляўся ні направа, ні налева ад правільнага шляху, які наказаў яму бацька ягоны.

РАЗДЗЕЛ 27

1 Ісаў у той час, пасля смерці Абрагама, часта хадзіў у поле паляваць.

2 І Німрод, цар Вавілонскі, гэта значыць Амрафел, таксама часта хадзіў са сваімі адважнымі людзьмі на паляванне ў полі і шпацыраваў са сваімі людзьмі ў прахалоду дня.

3 І Німрод сачыў за Ісавам ва ўсе дні, бо ў сэрцы Німрода пачалася зайздрасць да Ісава ва ўсе дні.

4 І пайшоў Ісаў у поле паляваць і знайшоў Німрода, які ішоў па пустыні з двума людзьмі сваімі.

5 І ўсе ягонныя адважныя людзі і ягоны народ былі з ім у пустыні, але яны адышлі ад яго на аддаленне і пайшлі ад яго ў розныя бакі на паляванне. Ісаў схаваўся ад Німрода і чакаў яго ў пустыні.

6 А Німрод і яго людзі, якія былі з ім, не пазналі яго, і Німрод і яго людзі часта хадзілі па полі ў прахалоду дня, каб даведацца, дзе яго людзі палююць у полі.

7 І прыйшлі Німрод і двое з ягоных людзей, якія былі з ім, на месца, дзе яны былі, калі Ісаў раптам устаў са свайго сховішча, дастаў меч свой, і паспяшаўся, і пабег да Німрода, і адсек яму галаву.

8 І Ісаў змагаўся з двума людзьмі, якія былі з Німродам, і калі яны паклікалі яго, Ісаў павярнуўся да іх і забіў іх сваім мячом.

9 І ўсе адважныя людзі Німрода, якія пакінулі яго, каб ісці ў пустыню, пачулі крык здалёк, і пазналі галасы тых двух чалавек, і пабеглі даведацца пра прычыну гэтага, калі знайшлі свайго цара і двух людзей, якія былі з ім, якія ляжалі мёртвымі ў пустыні.

10 І калі Ісаў убачыў, што здалёк набліжаюцца моцныя людзі Німрода, ён уцёк і выратаваўся; і Ісаў узяў каштоўнае адзенне Німрода, якое бацька Німрода завяшчаў Німроду, і з дапамогай якога Німрод перамог усю зямлю, і пабег і схаваў яго ў сваім доме.

11 І ўзяў Ісаў тую вопратку і пабег у горад з-за людзей Німрода, і прыйшоў ён у дом бацькі свайго стомлены і знясілены ад бітвы, і быў гатовы памерці ад гора, калі падышоў да брата свайго Якава і сеў перад ім.

12 І сказаў ён брату свайму Якаву: «Вось, я сёння паміраю, дык навошта мне першародства?» І Якаў мудра паступіў з Ісавам у гэтай справе, і Ісаў прадаў сваё першародства Якаву, бо так было зроблена Госпадам.

13 І долю Ісава ў пячоры поля Махпела, якую Абрагам купіў у сыноў Хэтавых дзеля валодання магілай, Ісаў таксама прадаў Якаву, і Якаў купіў усё гэта ў брата свайго Ісава за пэўную цану.

14 І Якаў запісаў усё гэта ў кнігу, і засведчыў гэта пры сведках, і запячатаў яе, і кніга засталася ў руках Якава.

15 І калі памёр Німрод, сын Кушаў, людзі ягонныя ўзялі яго, прынеслі яго ў жаху і пахавалі яго ў ягоным горадзе. А ўсіх дзён жыцця Німрода было дзвесце пятнаццаць гадоў, і ён памёр.

16 Дні валадарання Німрода над народам зямлі былі сто восемдзесят пяць гадоў; і Німрод памёр ад меча Ісава ў сорама і пагардзе, і нашчадкі Абрагама забілі яго, як ён бачыў у сне сваім.

17 І пасля смерці Німрода яго царства падзялілася на мноства частак, і ўсе тыя часткі, якімі кіраваў Німрод, былі вернутыя адпаведным царам зямлі, якія вярнулі іх пасля смерці Німрода, і ўсе людзі з дому Німрода доўгі час былі ў рабстве ва ўсіх іншых цароў зямлі.

РАЗДЗЕЛ 28

1 І ў тыя дні, пасля смерці Абрагама, у тым годзе Гасподзь наслаў вялікі голад на зямлю; і калі голад лютаваў у зямлі Ханаанскай, Ісаак устаў, каб ісці ў Егіпет з-за голаду, як зрабіў Абрагам, бацька ягоны.

2 І з'явіўся Гасподзь Ісааку ў тую ноч і сказаў яму: «Не ідзі ў Егіпет, але ўстань і ідзі ў Герар, да Авімелеха, цара Філістымскага, і заставайся там, пакуль не скончыцца голад».

3 І ўстаў Ісаак і пайшоў у Герар, як загадаў яму Гасподзь, і заставаўся там цэлы год.

4 І калі Ісаак прыйшоў у Герар, народ зямлі той убачыў, што Рэбека, жонка ягоная, была прыгожая з выгляду. І жыхары Герара спыталі Ісаака пра жонку ягоную. І ён сказаў: «Яна сястра мая», бо баяўся назваць яе жонкай, каб не забілі яго народ зямлі той з-за яе.

5 І пайшлі князі Авімелехавыя і пахвалілі жанчыну цару, але ён не адказаў ім і не звярнуў увагі на іхнія словы.

6 Але ён пачуў, як яны казалі, што Ісаак назваў яе сваёй сястрой, таму цар стрымаў гэта ў сабе.

7 Калі Ісаак прабываў у той зямлі тры месяцы, Авімелех зірнуў у акно і ўбачыў, што Ісаак гуляе з Рэбекай, жонкай сваёю. Бо Ісаак жыў у знешнім доме цара, і дом Ісаака быў насупраць дома цара.

8 І сказаў цар Ісааку: што ты гэта зрабіў нам, сказаўшы пра жонку сваю: «Яна мая сястра»? як лёгка мог бы адзін з вялікіх людзей з народа пераспаць з ёй, і ты б тады навіў на нас грэх.

9 І сказаў Ісаак Авімелеху: я баяўся, каб не памерці за жонку маю, таму і сказаў: яна мая сястра.

10 У той час Авімелех загадаў усім сваім князям і знатым людзям, і яны ўзялі Ісаака і Рээку, жонку ягоную, і прывялі іх да цара.

11 І загадаў цар апануць іх у княжацкае адзенне і весці іх па вуліцах горада, і абвясціць перад імі па ўсёй краіне, кажучы: «Гэта той чалавек, і гэта яго жонка; хто дакранецца да гэтага чалавека або яго жонкі, той памрэ». І вярнуўся Ісаак з жонкай сваёй у царскі дом, і Гасподзь быў з Ісаакам, і ён усё больш і больш умеў і ні ў чым не меў нястачы.

12 І даў Гасподзь Ісааку ласку ў вачах Авімелеха і ўсіх ягоных падданных, і Авімелех добра ўчыніў з Ісаакам, бо Авімелех памятаў клятву і заповіт, які быў паміж ягоным бацькам і Абрагамам.

13 І сказаў Авімелех Ісааку: вось, уся зямля перад табою; жыві там, дзе табе заўгодна, пакуль не вернешся ў зямлю сваю. І даў Авімелех Ісааку палі і вінаграднікі і найлепшую частку зямлі Герарскай, каб сеяць, жаць і есці плады зямлі, пакуль не мінуцца дні голаду.

14 І пасеяў Ісаак у той зямлі і атрымаў у той самы год стокротна больш, і дабраславіў яго Гасподзь.

15 І гэты чалавек стаў вялікім, і ў яго было статак і статак, і мноства слуг.

16 Калі ж дні голаду мінулі, Гасподзь з'явіўся Ісааку і сказаў яму: «Устань, выйдзі з гэтага месца і вярніся ў зямлю тваю, у зямлю Ханаанскую». І ўстаў Ісаак і вярнуўся ў Хэўрон, што ў зямлі Ханаанскай, сам і ўсё, што было ў яго, як загадаў яму Гасподзь.

17 Пасля гэтага памёр Шэлах, сын Арпахшада, у тым годзе, гэта быў васямнаццаты год жыцця Якава і Ісава; і ўсіх дзён Шэлаха было чатырыста трыццаць тры гады, і ён памёр.

18 У той час Ісаак паслаў свайго малодшага сына Якава ў дом Сіма і Эвера, і той навучыўся запаведзям Госпада. І заставаўся Якаў у доме Сіма і Эвера трыццаць два гады. А Ісаў, брат ягоны, не пайшоў, бо не хацеў ісці, і застаўся ў доме бацькі свайго ў зямлі Ханаанскай.

19 І Ісаў пастаянна паляваў у полі, каб прынесці дадому што-небудзь, што мог здабыць; так рабіў Ісаў ва ўсе дні.

20 Ісаў быў чалавек хітры і падступны, які лавіў сэрцы людзей і спакушаў іх. Ісаў быў адважны чалавек у полі і з цягам часу пайшоў, як звычайна, на паляванне і дайшоў да поля Сэір, гэта значыць Эдом.

21 І заставаўся ён у зямлі Сэір, паляваючы ў полі, год і чатыры месяцы.

22 І ўбачыў там Ісаў у зямлі Сэір дачку аднаго Ханаанца, а імя ёй было Іегудзіт, дачку Бээры, сына Эфера, з роду Хэта, сына Ханаанскага.

23 І ўзяў яе сабе за жонку Ісаў і ўвайшоў да яе; сорок гадоў было Ісаву, калі ён узяў яе, і прывёў яе ў Хэўрон, зямлю, дзе жылі бацька ягоны, і пасяліўся там.

24 І сталася ў тыя дні, на сто дзесятым годзе жыцця Ісаака, гэта значыць на пяцідзесятым годзе жыцця Якава, у той год памёр Сім, сын Ноя; Сіму было шэсцьсот гадоў, калі ён памёр.

25 І памёр Сім, і вярнуўся Якаў да бацькі свайго ў Хэўрон, што ў зямлі Ханаанскай.

26 А на пяцьдзясят шостым годзе жыцця Якава прыйшлі людзі з Харана, і Рэбэцы расказалі пра яе брата Лавана, сына Ватуіла.

27 Бо жонка Лавана была ў тыя дні бясплодная і не нараджала дзяцей, і ўсе служанкі ягоныя не нараджалі яму дзяцей.

28 І ўспомніў Гасподзь пра Адыну, жонку Лавана, і яна зачала і нарадзіла дачок-блізнят. І назваў Лаван імёны дачок сваіх: старэйшую — Лія, а малодшую — Рахіль.

29 І прыйшлі тыя людзі і расказалі пра гэта Рэбэцы, і Рэбека вельмі ўзрадавалася, што Гасподзь наведаў яе брата і што ў яго з'явіліся дзеці.

РАЗДЗЕЛ 29

1 Ісаак, сын Абрагама, састарыўся і стаў у сталым узросце, і вочы ягоныя ад старасці ацяжэлі, і яны прытупіліся, і ён не мог бачыць.

2 У той час Ісаак паклікаў сына свайго Ісава і сказаў: вазьмі сваю зброю, свой калчан і лук; устань, выйдзі ў поле і здабый мне дзічыны; згатауй мне смачную ежу і прынясі мне; я пачем, каб дабраславіць цябе перад маёй сьмерцю, бо я ўжо састарыўся і пасівеў.

3 І зрабіў Ісаў так; і ўзяў сваю зброю і выйшаў у поле, каб упалываць дзічыну, як звычайна, каб прынесці бацьку свайму, як ён загадаў яму, каб дабраславіць яго.

4 І пачула Рэбека ўсе словы, якія Ісаак сказаў Ісаву, і паспяшалася паклікаць сына свайго Якава, кажучы: «Так казаў бацька твой брату твайму Ісаву, і так я чула; дык вось, паспяшайся і зрабі тое, што я скажу табе».

5 Устань і ідзі да статку і прынясі мне двух казлянят добрых. Я прынесу смачную ежу для бацькі твайго. Ты ж прынясі смачную ежу, каб ён пачеў, перш чым брат твой вернецца з палявання, каб бацька твой дабраславіў цябе.

6 І Якаў паспяшаўся і зрабіў так, як загадала яму маці; і прыгатаваў смачную страву і прынёс яе бацьку, перш чым Ісаў вярнуўся з палявання.

7 І сказаў Ісаак Якаву: хто ты, сыне мой? І сказаў ён: я — першынец твой Ісаў; я зрабіў так, як ты мне загадаў; дык вось, устань і пачеў маёй здабычы, каб душа твая дабраславіла мяне, як ты сказаў мне.

8 І ўстаў Ісаак, еў і піў, і суцешылася сэрца ягонае, і дабраславіў ён Якава. І пайшоў Якаў ад бацькі свайго. І як толькі Ісаак дабраславіў Якава і пайшоў ад яго, вось, Ісаў прыйшоў з палявання, і ён таксама прыгатаваў смачную ежу, і прынёс яе бацьку свайму, каб ён пачеў і дабраславіў яго.

9 І сказаў Ісаак Ісаву: хто гэта злавіў дзічыны і прынёс мне перад тваім прыходам, і каго я дабраславіў? І даведаўся Ісаў, што гэта зрабіў Якаў, брат ягоны, і разгневаўся Ісаў на Якава, брата ягонага, за тое, што той так з ім абышоўся.

10 І сказаў Ісаў: «Ці ж не правільна яго завуць Якавам? Бо ён двойчы мяне замяніў: ён забраў маё першародства, а цяпер забраў маё дабраславенне». І моцна заплакаў Ісаў. І калі Ісаў пачуў голас плачу сына свайго Ісава, ён сказаў Ісаву: «Што мне рабіць, сыне мой? Твой брат прыйшоў хітрасцю і забраў тваё дабраславенне». І зненавідзеў Ісаў Якава, брата свайго, за дабраславенне, якое даў яму бацька ягоны, і вельмі раззлаваўся на яго.

11 Якаў вельмі баяўся свайго брата Ісава, і ўстаў, і ўцёк у дом Эвера, сына Сімавага, і схаваўся там з-за свайго брата. А Якаву было шэсцьдзесят тры гады, калі ён выйшаў з зямлі Ханаанскай з Хэўрона, і хаваўся Якаў у доме Эвера чатырнаццаць гадоў з-за свайго брата Ісава, і там ён працягваў вучыцца шляхам Госпада і запаведзям Ягоным.

12 І калі Ісаў убачыў, што Якаў уцёк ад яго і што Якаў хітрасцю атрымаў дабраславенне, дык Ісаў вельмі засмуціўся і засмуціўся на бацьку свайго і маці свайго; і ён устаў, і ўзяў жонку сваю, і пайшоў ад бацькі свайго і маці свайго ў зямлю Сэір, і пасяліўся там; і ўбачыў там Ісаў жанчыну з дачок Хэта, якую звалі Босмат, дачка Элона Хэтэяніна, і ўзяў яе за жонку, акрамя сваёй першай жонкі, і назваў яе імем Ада, кажучы, што дабраславенне за гэты час прайшло ад яго.

13 І жыў Ісаў у зямлі Сэір шэсць месяцаў, не бачыўшы бацькі свайго і маці свайго. Пасля гэтага Ісаў узяў сваіх жонак і ўстаў, і вярнуўся ў зямлю Ханаанскую, і Ісаў пасяліў дзвюх сваіх жонак у доме бацькі свайго ў Хэўроне.

14 І жонкі Ісава дакучалі і раздражнялі Ісаака і Рэбэку сваімі ўчынкамі, бо яны не хадзілі шляхамі Госпада, а служылі багам бацькі свайго, драўляным і каменным, як навучыў іх бацька іхні, і яны былі больш злымі за бацькі свайго.

15 І яны пайшлі паводле злых жаданняў сваіх сэрцаў, і прыносілі ахвяры і палілі кадзіла Ваалам; і Ісаак і Рэбека стаміліся ад іх.

16 І сказала Рэбека: «Мне надакучыла жыць з-за дачок Хэтавых; калі Якаў возьме жонку з дачок Хэтавых, як гэтыя, з дачок гэтай зямлі, дык навошта мне жыць?»

17 І ў тыя дні Ада, жонка Ісава, зачала і нарадзіла яму сына, і назваў Ісаў імя сыну, які нарадзіўся ў яго: Эліфаз. Ісаву было шэсцьдзсят пяць гадоў, калі яна нарадзіла яго.

18 І памёр Ізмаіл, сын Абрагама, у тыя дні, на шэсцьдзсят чацвёртым годзе жыцця Якава; і ўсіх дзён жыцця Ізмаіла было сто трыццаць сем гадоў; і ён памёр.

19 І пачуў Ісаак, што Ізмаіл памёр, і аплакваў яго, і Ісаак аплакваў яго шмат дзён.

20 Калі прайшло чатырнаццаць гадоў, як Якаў пражыў у доме Эвера, Якаў захацеў пабачыць бацьку свайго і маці сваю. І прыйшоў Якаў у дом бацькі свайго і маці сваёй у Хэўрон. Ісаў у тыя дні забыўся, што зрабіў яму Якаў, адабраўшы ў яго дабраславенне ў тыя дні.

21 І калі Ісаў убачыў Якава, які ішоў да бацькі свайго і маці свайго, ён успомніў, што зрабіў яму Якаў, і вельмі разгневаўся на яго, і хацеў забіць яго.

22 Ісаак, сын Абрагама, быў стары і пажылы. І сказаў Ісаў: «Набліжаецца час смерці бацькі майго; і калі ён памрэ, я заб'ю Якава, брата майго».

23 І пераказалі гэта Рэбецы, і яна паспяшалася, паслала і паклікала сына свайго Якава і сказала яму: «Устань, ідзі і ўцякай у Харан да брата майго Лавана, і заставайся там некаторы час, пакуль не суціхне гнеў брата твайго на цябе, і тады ты вернешся».

24 І паклікаў Ісаак Якава і сказаў яму: Не бяры жонкі з дачок Ханаанскіх, бо так загадаў нам Абрагам, бацька наш, паводле слова Госпада, якое Ён загадаў яму, кажучы: нашчадкам тваім Я дам гэтую зямлю; калі дзеці твае будуць захоўваць заповіт Мой, які Я заключыў з табою, дык і Я выканаю дзецім тваім тое, што Я казаў табе, і не пакіну іх.

25 Дык вось, сыне мой, паслухайся голасу майго ва ўсім, што я загадаю табе, і не бярыце жонкі з дачок Ханаанскіх; устань, ідзі ў Харан, у дом Ватуіла, бацькі маці тваёй, і вазьмі сабе жонку адтуль з дачок Лавана, брата маці тваёй.

26 Дык вось, сцеражыся, каб не забыць Госпада, Бога твайго, і ўсе шляхі Ягонья ў зямлі, у якую ты ідзеш, і каб не злучыцца з народамі зямлі той, і не пайсці за марнасцю, і каб не пакінуць Госпада, Бога твайго.

27 Але калі прыйдзеш у зямлю, каб служыць там Госпаду, не ўхіляйся ні направа, ні налева ад шляху, які Я загадаў табе і якому ты навучыўся.

28 І няхай Усемагутны Бог дасць табе ласку ў вачах людзей зямлі, каб ты мог узяць там жонку паводле твайго выбару, добрую і праведную на шляхах Госпада.

29 І хай дасць Бог табе і нашчадкам тваім дабраславенне бацькі твайго Абрагама, і хай зробіць цябе пладавітым і памножыць цябе, і хай ты станеш

мноствам людзей у зямлі, у якую ты ідзеш, і хай Бог верне цябе ў гэтую зямлю, зямлю, дзе жыве бацька твой, з дзецьмі і з вялікім багаццем, з радасцю і з задавальненнем.

30 І скончыў Ісаак наказы Якаву і дабраславіў яго, і даў яму шмат дароў, а таксама срэбра і золата, і адпусціў яго. І паслухаўся Якаў бацьку свайго і маці свайго, пацалаваў іх і ўстаў, і пайшоў у Падан-Арам. А Якаву было семдзсят сем гадоў, калі ён выйшаў з зямлі Ханаанскай з Вірсавіі.

31 І пайшоў Якаў, каб ісці ў Харан, і паклікаў Ісаў сына свайго Еліфаза і таемна сказаў яму: «Спачатку вазьмі меч твой у руку і пераследуй Якава, і прайдзі перад ім па дарозе, і падпільнай яго, і забі яго мячом тваім на адной з гор, і вазьмі ўсё, што яму належала, і вярніся».

32 А Эліфаз, сын Ісава, быў чалавек спрытны і ўмелы страляць з лука, як навучыў яго бацька, і ён быў вядомы паляўнічы ў полі і адважны чалавек.

33 І зрабіў Эліфаз, як загадаў яму бацька. Эліфазу было тады трынаццаць гадоў. І ўстаў Эліфаз, пайшоў і ўзяў з сабой дзесяць братоў маці сваёй, і пагнаўся за Якавам.

34 І ён ішоў за Якавам і чакаў яго на мяжы зямлі Ханаанскай насупраць горада Сіхема.

35 І ўбачыў Якаў Эліфаза і людзей ягоных, што пераследвалі яго, і Якаў спыніўся на тым месцы, куды ішоў, каб даведацца, што гэта такое, бо ён не ведаў, што гэта такое. І Эліфаз дастаў меч свой і пайшоў далей, ён і людзі ягоныя, да Якава; і Якаў сказаў ім: што вам такое, што вы прыйшлі сюды, і што гэта значыць, што вы пераследуеце з мячамі вашымі?

36 І падышоў Эліфаз да Якава, і той адказаў яму і сказаў: «Так загадаў мне бацька мой, і цяпер я не адхілюся ад загадаў, якія даў мне бацька мой». І калі Якаў убачыў, што Ісаў сказаў Эліфазу ўжыць сілу, тады Якаў падышоў і памаліў Эліфаза і людзей ягоных, кажучы яму:

37 Глядзі на ўсё, што я маю, і што далі мне бацька мой і маці мой; вазьмі гэта сабе і ідзі ад мяне, і не забівай мяне, і хай гэта будзе табе залічана ў праведнасць.

38 І даў Гасподзь Якаву ласку ў вачах Эліфаза, сына Ісававага, і людзей ягоных; і яны паслухаліся голасу Якава і не забілі яго; і Эліфаз і людзі ягоныя забралі ўсё, што належала Якаву, разам са срэбрам і золатам, якое ён прывёз з Вірсавіі; не пакінулі яму нічога.

39 І пайшлі ад яго Эліфаз і людзі ягоныя, і вярнуліся да Ісава ў Вірсавію, і расказалі яму ўсё, што здарылася з імі з Якавам, і аддалі яму ўсё, што ўзялі ў Якава.

40 І разгневаўся Ісаў на Эліфаза, сына свайго, і на людзей сваіх, якія былі з ім, бо яны не забілі Якава.

41 І яны адказалі і сказалі Ісаву: «Якаў прасіў нас у гэтай справе не забіваць яго, таму мы злітаваліся над ім, і мы ўзялі ўсё, што належала яму, і прынеслі табе; і Ісаў узяў усё срэбра і золата, якое Еліфаз узяў у Якава, і паклаў іх у сваім доме».

42 У той час, калі Ісаў убачыў, што Ісаак дабраславіў Якава і загадаў яму, кажучы: «Не бяры жонкі з дачок Ханаанскіх», і што дачкі Ханаанскія былі дрэнныя ў вачах Ісаака і Рэбекі,

43 І пайшоў ён у дом свайго дзядзькі Ізмаіла і ўзяў сабе за жонку Махлату, дачку Ізмаіла, сястру Наваёта, апрача старэйшых жонак сваіх.

РАЗДЗЕЛ 30

1 І пайшоў Якаў, працягваючы свой шлях у Харан, і дайшоў да гары Морыя, і застаўся там на ўсю ноч каля горада Луз; і з'явіўся там Гасподзь Якаву ў тую ноч і сказаў яму: Я — Гасподзь, Бог Абрагама і Бог Ісаака, бацькі твайго; зямлю, на якой ты ляжыш, Я дам табе і нашчадкам тваім.

2 І вось, Я з табою і буду ахоўваць цябе ўсюды, куды ты пойдзеш, і памножу нашчадкаў тваіх, як зоркі на небе, і знішчу ўсіх ворагаў тваіх перад табою; і калі яны будуць змагацца з табою, яны не адолеюць цябе, і Я вярну цябе ў гэтую зямлю з радасцю, з дзецямі і з вялікім багаццем.

3 Якаў прачнуўся ад сну свайго і вельмі ўзрадаваўся з віданні, якую бачыў, і назваў гэтае месца Бэт-Эль.

4 І Якаў устаў з таго месца вельмі радасны, і калі ён ішоў, ногі ягоныя сталі лёгкімі ад радасці, і ён пайшоў адтуль у зямлю сыноў Усходу, і вярнуўся ў Харан, і сеў каля пастуховай крыніцы.

5 І знайшоў ён там людзей, якія ішлі з Харана пасьвіць статкі свае. І распытаў іх Якаў, і яны казалі: Мы з Харана.

6 І сказаў ім: «Ці ведаеце вы Лавана, сына Нахоравага?» Яны адказалі: «Мы ведаем яго, і вось, дачка ягоная Рахіль ідзе пасьвіць статак бацькі свайго». 7 Калі ён яшчэ гаварыў з імі, прыйшла Рахіль, дачка Лавана, пасьвіць авечак бацькі свайго, бо яна была пастухой.

8 І ўбачыў Якаў Рахіль, дачку Лавана, брата маці сваёй, і пабег, і пацалаваў яе, і ўзняў голас свой, і заплакаў.

9 І Якаў сказаў Рахіль, што ён сын Рэбэкі, сястры яе бацькі. І пабегла Рахіль і сказала бацьку свайму. А Якаў працягваў плакаць, бо ў яго не было нічога з сабой, каб прынесці ў дом Лавана.

10 І пачуў Лаван, што прыйшоў Якаў, сын ягонай сястры, і пабег, і пацалаваў яго, і абняў яго, і ўвёў яго ў дом, і даў яму хлеба, і ён еў.

11 І сказаў Якаў Лавану, што зрабіў яму Ісаў, брат ягоны, і што зрабіў яму сын ягоны Эліфаз у дарозе.

12 І жыў Якаў у доме Лавана адзін месяц, і Якаў еў і піў у доме Лавана. Пасля гэтага Лаван сказаў Якаву: Скажы мне, якая будзе твая ўзнагарода, бо як ты можаш служыць мне бясплатна?

13 А ў Лавана не было сыноў, а толькі дачкі, і іншыя яго жонкі і служанкі былі ў тыя дні бясплодныя. І вось імёны дачок Лавана, якіх нарадзіла яму жонка ягоная Адына: імя старэйшай — Лія, а імя малодшай — Рахіль; а Лія была пяшчотная, а Рахіль была прыгожая і прыгожая з выгляду, і Якаў пакахаў яе.

14 І сказаў Якаў Лавану: «Я буду служыць табе сем гадоў за Рахіль, малодшую дачку тваю». І Лаван пагадзіўся, і Якаў служыў Лавану сем гадоў за дачку сваю Рахіль.

15 А на другім годзе жыцця Якава ў Харане, гэта значыць на семдзесят дзевятым годзе жыцця Якава, у тым годзе памёр Эвер, сын Сімаў; яму было чатырыста шэсцьдзесят чатыры гады, калі ён памёр.

16 Калі Якаў пачуў, што Эвер памёр, ён вельмі засмуціўся, і плакаў і галасіў па ім шмат дзён.

17 А на трэці год пражывання Якава ў Харане нарадзіла яму Босмат, дачка Ізмаіла, жонка Ісава, сына, і Ісаў назваў яго імем Рагуіл.

18 І на чацвёртым годзе пражывання Якава ў доме Лавана наведаў Гасподзь Лавана і ўспомніў яго дзеля Якава, і нарадзіліся ў яго сыны: першынец ягоны быў Бэор, другі — Аліб, а трэці — Хораш.

19 І даў Гасподзь Лавану багацце і славу, сыноў і дачок, і чалавек гэты вельмі памнажаўся праз Якава.

20 І Якаў служыў у тыя дні Лавану ва ўсялякай працы, у доме і ў полі, і дабраславенне Гасподняе было на ўсім, што належала Лавану ў доме і ў полі.

21 А на пятым годзе памерла Іегудыт, дачка Бээры, жонка Ісава, у зямлі Ханаанскай, і ў яе не было сыноў, а толькі дачкі.

22 А вось імёны дачок яе, якіх яна нарадзіла Ісаву: імя старэйшай — Марзіт, а імя малодшай — Фуіт.

23 Калі памёр Іегудыт, Ісаў устаў і пайшоў, як звычайна, на Сэір паляваць у полі. І жыў Ісаў у зямлі Сэір доўгі час.

24 А ў шосты год Ісаў узяў сабе за жонку Алібаму, дачку Зэвэона Хівіцяніна, звыш іншых сваіх жонак, і прывёў яе Ісаў у зямлю Ханаанскую.

25 І Алібама зачала і нарадзіла Ісаву трох сыноў: Еуса, Яалана і Карэя.

26 І ў тыя дні ў зямлі Ханаанскай была спрэчка паміж пастухамі Ісава і пастухамі жыхароў зямлі Ханаанскай, бо статка і маёмасць Ісава былі занадта вялікія, каб ён мог заставацца ў зямлі Ханаанскай, у доме бацькі свайго, і зямля Ханаанская не магла ўтрымліваць яго з-за статку ягонага.

27 І калі Ісаў убачыў, што сварлівасць ягоная з жыхарамі зямлі Ханаанскай павялічылася, ён устаў і ўзяў сваіх жонак, і сыноў сваіх, і дачок сваіх, і ўсё, што належала яму, і быдла сваё, якое ён меў, і ўсю маёмасць сваю, якую ён набыў у зямлі Ханаанскай, і пайшоў ад жыхароў зямлі той у зямлю Сэір, і пасяліўся Ісаў і ўсё, што належала яму, у зямлі Сэір.

28 Час ад часу Ісаў хадзіў да бацькі свайго і маці сваёй у зямлі Ханаанскай, і ажаніўся Ісаў з Харэямі, і аддаў сваіх дачок за сыноў Сэіра Харэяніна.

29 І аддаў ён старэйшую дачку сваю Марзіт Ану, сыну Зэвэона, брату жонкі сваёй, а Пуіт аддаў Азару, сыну Білгана Харэяніна; і пасяліўся Ісаў на гары, ён і дзеці ягоныя, і яны пладавіліся і размнажаліся.

РАЗДЗЕЛ 31

1 І на сёмым годзе скончылася служба Якава, якую ён служыў Лавану, і сказаў Якаў Лавану: дай мне жонку маю, бо дні службы маёй скончыліся. І Лаван так і зрабіў. І сабралі Лаван і Якаў усіх людзей таго месца, і яны зрабілі свята.

2 І ўвечары прыйшоў Лаван у дом, а пасля прыйшоў туды Якаў з усімі, хто быў на банкеце, і Лаван патушыў усе агні ў доме.

3 І сказаў Якаў Лавану: «Навошта ты робіш гэта з намі?» І адказаў Лаван: «Гэта наш звычай рабіць у гэтай зямлі».

4 Пасля гэтага Лаван узяў сваю дачку Лію і прывёў яе да Якава; і прыйшоў да яе. А Якаў не ведаў, што гэта Лія.

5 І Лаван даў Зілпу, дачку сваю, Лію, служанку сваю, за служанку.

6 І ўсе людзі на банкеце ведалі, што Лаван зрабіў Якаву, але не расказалі Якаву пра гэта.

7 І ўсе суседзі прыйшлі ў тую ноч у дом Якава, і елі, і пілі, і весяліліся, і гралі перад Ліяй на тымпанах і танцавалі, і адказвалі перад Якавам: Хелеа, Хелеа.

8 Якаў пачуў іхнія словы, але не зразумеў іхняга значэння, бо падумаў, што такі, магчыма, іхні звычай у гэтай зямлі.

9 І суседзі сказалі гэтыя словы Якаву ўначы, і ўсе агні, якія былі ў доме, Лаван у тую ноч патушыў.

10 А раніцай, калі пачало світаць, Якаў павярнуўся да сваёй жонкі і ўбачыў, што гэта Лія, якая ляжала ў яго на грудзях. І сказаў Якаў: «Глядзіце, я ведаю, што казалі суседзі ўчора ўначы: «Гелія», — казалі яны, а я не ведаў».

11 І паклікаў Якаў Лавана і сказаў яму: што гэта ты зрабіў са мною? я ж служыў табе за Рахіль; чаму ж ты падмануў мяне і даў мне Лію?

12 І адказаў Лаван Якаву, кажучы: у нас цяпер не так робяць, каб малодшую аддаваць раней за старэйшую, дык калі ты хочаш узяць і яе сястру, вазьмі яе сабе на службу, якую ты будзеш служыць мне яшчэ сем гадоў.

13 Якаў так і зрабіў, і ўзяў сабе Рахіль за жонку, і служыў Лавану яшчэ сем гадоў. І прыйшоў Якаў да Рахілі, і пакахаў Рахіль больш, чым Лію. І даў ёй Лаван Валу, служанку сваю, за служанку.

14 І ўбачыў Гасподзь, што Лія ненавідзеная, і адчыніў Гасподзь яе ўлонне, і яна зачала і нарадзіла Якаву чатырох сыноў у тыя дні.

15 А вось імёны іх: Рувім, Сімяон, Левій і Юда. Пасля гэтага яна перастала нараджаць.

16 У той час Рахіль была бясплодная і не мела дзяцей. І зайздросціла Рахіль сястры сваёй Ліі. І, убачыўшы, што яна не родзіць дзяцей Якаву, узяла сваю служанку Валу і нарадзіла Якаву двух сыноў: Дана і Нэфталіма.

17 І ўбачыла Лія, што перастала нараджаць, і ўзяла служанку сваю Зілпу, і дала яе Якаву за жонку. І прыйшоў Якаў да Зілпы, і яна нарадзіла Якаву двух сыноў, Гада і Асіра.

18 І зноў зачала Лія і нарадзіла Якаву ў тыя дні двух сыноў і адну дачку. Вось імёны іх: Ісахар, Завулон і сястра іхняя Дзіна.

19 А Рахіль была ў тыя дні бясплодная, і малілася Рахіль Госпаду ў той час, кажучы: Госпадзе Божа, успомні мяне і наведай мяне, бо цяпер муж мой пакіне мяне, бо я не нарадзіла яму дзяцей.

20 І цяпер, Госпадзе Божа, пачуй маленьне маё перад Табой і паглядзі на маё гора, і дай мне дзяцей, як адной са служанак, каб я больш не цярпела ганьбы сваёй.

21 І пачуў яе Бог і адчыніў улонне яе, і Рахіль зачала і нарадзіла сына, і сказала: «Гасподзь зняў з мяне ганьбу». І назвала яго імем: Язэп, кажучы: «Няхай дадасць мне Гасподзь яшчэ аднаго сына». А Якаву было дзевяноста адзін год, калі яна нарадзіла яго.

22 У той час маці Якава, Рэбека, паслала да Якава сваю карміліцу Дэвору, дачку Уца, і двух слуг Ісаака.

23 І прыйшлі яны да Якава ў Харан і сказалі яму: Рэбека паслала нас да цябе, каб ты вярнуўся ў дом бацькі твайго, у зямлю Ханаанскую. І Якаў паслухаўся іх у тым, што сказала маці ягоная.

24 У той час скончыліся астатнія сем гадоў, якія Якаў служыў Лавану за Рахіль. І было гэта праз чатырнаццаць гадоў, якія ён пражыў у Харане, калі Якаў сказаў Лавану: аддай мне жонак маіх і адпусці мяне, каб я мог пайсці ў сваю зямлю, бо вось маці мая паслала да мяне з зямлі Ханаанскай, каб я вярнуўся ў дом бацькі майго.

25 І сказаў яму Лаван: «Не, калі я знайшоў ласку ў вачах тваіх, не пакідай мяне; прызначы мне сваю плату, і я дам яе, і заставайся ў мяне».

26 І сказаў яму Якаў: вось якую ўзнагароду ты мне дасі: я сёння прайду праз увесь твой статак і аддзялю ад яго ўсё ягна з плямкамі і плямамі, і карыя ягняты з авечак і коз; і калі ты зробіш мне гэта, я вярнуся і буду пасьвіць твой статак і трымаць яго, як раней.

27 І зрабіў Лаван так, і Лаван адабраў ад свайго статку ўсё, што сказаў Якаў, і даў яму.

28 І Якаў аддаў усё, што ён забраў з авечак Лавана, у рукі сваіх сыноў, і Якаў пасвіў астатнюю частку авечак Лавана.

29 І калі слугі Ісаака, якіх ён паслаў да Якава, убачылі, што Якаў не хоча вяртацца з імі ў зямлю Ханаанскую да бацькі свайго, дык яны пайшлі ад яго і вярнуліся ў зямлю Ханаанскую.

30 І Дэвора засталася з Якавам у Харане, і не вярнулася са слугамі Ісаака ў зямлю Ханаанскую, і Дэвора жыла з жонкамі і дзецьмі Якава ў Харане.

31 І служыў Якаў Лавану яшчэ шэсць гадоў. І калі авечкі пачалі нараджацца, Якаў аддзяляў ад іх плямістых і плямістых, як дамовіўся з Лаванам. І рабіў Якаў у Лавана шэсць гадоў. І размнажыўся гэты чалавек вельмі, і ў яго было статак, і служанкі, і слугі, і вярблюды, і аслы.

32 А ў Якава было дзвесце статкаў буйной рагатай жывёлы, і статкі яго былі вялікія і прыгожыя на выгляд і вельмі пладавітыя, і ўсе сем'і сыноў чалавечых жадалі атрымаць трохі статку Якава, бо яны былі вельмі заможныя.

33 І прыходзілі многія сыны чалавечыя, каб узяць з авечак Якава, і Якаў даваў ім авечку за раба, альбо за служанку, альбо за асла, альбо за вярблюда, альбо ўсё, чаго Якаў хацеў ад іх, яны давалі яму.

34 І Якаў набыў багацце, і гонар, і маёмасць праз гэтыя здзелкі з сынамі чалавечымі, і сыны Лавана зайздросцілі яму гэтай гонару.

35 І праз нейкі час пачуў ён словы сыноў Лавана, якія казалі: Якаў забрала ўсё, што было ў бацькі нашага, і з таго, што было ў бацькі нашага, ён набыў усю гэтую славу.

36 І Якаў зірнуў на твар Лавана і на твар яго дзяцей, і вось, яны ў тыя дні не былі да яго такімі, як раней.

37 І з'явіўся Гасподзь Якаву пасля заканчэння шасці гадоў і сказаў яму: устань, выйдзі з гэтай зямлі і вярніся ў зямлю тваёй радзімы, і Я буду з табою.

38 І ўстаў Якаў у той час, і пасадзіў сваіх дзяцей і жонак і ўсё, што было ў яго, на вярблюдаў, і пайшоў у зямлю Ханаанскую да бацькі свайго Ісаака.

39 А Лаван не ведаў, што Якаў пайшоў ад яго, бо Лаван у той дзень стрыг авечак.

40 І Рахіль украла ідалаў бацькі свайго, і ўзяла іх, і схавала іх на вярблюдзе, на якім сядзела, і пайшла далей.

41 А вось як выглядаюць выявы: бяруць першынца, забіваюць яго, абстрыгаюць валасы з галавы, бяруць соль, пасыпаюць галаву соллю і памазваюць яе алеем; потым бяруць маленькую медную або залатую таблічку і пішуць на ёй імя, і кладуць таблічку пад язык ягоны; і бяруць галаву з таблічкай пад язык і кладуць яе ў доме, і запальваюць перад ёй агні і кланяюцца ёй.

42 І ў той час, калі яны пакланяюцца яму, яно гаворыць з імі ва ўсім, пра што яны просяць яго, праз сілу імя, якое напісана на ім.

43 А некаторыя робяць іх у выглядзе фігур людзей з золата і срэбра і ідуць да іх у вядомыя ім часы, і фігуры атрымліваюць уплыў зорак і прадказваюць ім будучыню, і такімі былі выявы, якія Рахіль скрала ў свайго бацькі.

44 І Рахіль украла гэтых ідалаў, якія належалі яе бацьку, каб Лаван не ведаў праз іх, куды пайшоў Якаў.

45 І вярнуўся Лаван дадому і спытаў пра Якава і пра яго сям'ю, і не знайшоў яго. І пачаў Лаван шукаць сваіх ідалаў, каб даведацца, куды пайшоў Якаў, і не знайшоў іх. І пайшоў да іншых ідалаў і спытаў у іх, і сказалі яму, што Якаў уцёк ад яго да бацькі свайго, у зямлю Ханаанскую.

46 І ўстаў Лаван, і ўзяў сваіх братоў і ўсіх сваіх слуг, і выйшаў, і пагнаўся за Якавам, і дагнаў яго на гары Галаадскай.

47 І сказаў Лаван Якаву: што ты гэта зрабіў са мной, што ўцёк і падмануў мяне, і дачок маіх і дзяцей іхніх завёў у палон, узятых мячом?

48 І ты не дазволіў мне пацалаваць іх і адпусціць з радасцю, і ты ўкраў маіх багоў і пайшоў.

49 І адказаў Якаў Лавану, кажучы: «Я баяўся, каб ты не забрала ў мяне дачок тваіх; і цяпер, у каго знойдзеш багоў тваіх, той памрэ».

50 І Лаван шукаў ідалаў і агледзеў усе намёты і рэчы Якава, але не знайшоў іх.

51 І сказаў Лаван Якаву: «Мы заключым запавет паміж сабой, і гэта будзе сведчаннем паміж мной і табою; калі ты будзеш ліхапалохаць дачок маіх, альбо возьмеш іншых жонак, акрамя дачок маіх, дык Бог будзе сведкам паміж мною і табою ў гэтай справе».

52 І ўзялі яны камяні і зрабілі курган, і Лаван сказаў: «Гэта курган — сведчанне паміж мной і табою». Таму ён назваў яго Галаад.

53 І Якаў і Лаван прынеслі ахвяру на гары, і елі там каля кучы, і заначавалі на гары. І ўстаў Лаван рана раніцай, і плакаў разам з дочкамі сваімі, і пацалаваў іх, і вярнуўся ў сваё месца.

54 І паспяшаўся ён і паслаў сына свайго Бёра, якому было сямнаццаць гадоў, і Авіхора, сына Уца, сына Нахора, і з імі дзесяць чалавек.

55 І яны паспяшаліся і пайшлі, і прайшлі дарогай перад Якавам, і прыйшлі іншай дарогай у зямлю Сэіра.

56 І прыйшлі яны да Ісава і сказалі яму: «Так кажа твой брат і сваяк, брат тваёй маці Лаван, сын Ватуіла:

57 Ці чуў ты, што зрабіў мне Якаў, брат твой? Ён першы прыйшоў да мяне голы і непрыкрыты, і я выйшаў яму насустрач, і прывёў яго ў свой дом з гонарам, і ўзвялічыў яго, і даў яму дзвюх дачок маіх за жонак, і таксама дзвюх служанак маіх.

58 І дабраславіў яго Бог дзеля мяне, і ён вельмі размнажыўся, і ў яго нарадзіліся сыны, дачкі і служанкі.

59 У яго таксама велізарная колькасць авечак і статкаў, вярблюдаў і аслоў, а таксама мноства срэбра і золата; і калі ён убачыў, што яго багацце павялічылася, ён пакінуў мяне, пакуль я пайшоў стрыгчы авечак, а сам устаў і таемна ўцёк.

60 І пасадзіў ён жонак сваіх і дзяцей на вярблюдаў, і павёў усю сваю жывёлу і маёмасць, якую набыў у зямлі маёй, і ўзняў твар свой, каб ісці да бацькі свайго Ісаака, у зямлю Ханаанскую.

61 І ён не дазволіў мне пацалаваць маіх дачок і іхніх дзяцей, і ён завёў маіх дачок у палон, узятых мячом, і ён таксама ўкраў маіх багоў, і сам уцёк.

62 І вось Я пакінуў яго на гары патока Явук, яго і ўсё, што яму належала; яму нічога не бракуе.

63 Калі ты хочаш пайсці да яго, ідзі тады, і там ты яго знойдзеш, і ты зможаш зрабіць з ім, як жадае душа твая. І прыйшлі пасланцы Лавана і расказалі Ісаву ўсё гэта.

64 І пачуў Ісаў усе словы пасланцоў Лавана, і вельмі разгневаўся ягоны на Якава, і ўспомніў ён пра сваю нянавісць, і загарэўся ў ім гнеў ягоны.

65 І паспяшаўся Ісаў і ўзяў сваіх дзяцей і слуг і душу сваёй сям'і, шэсцьдзсят чалавек, і пайшоў і сабраў усіх сыноў Сэіра Харэяніна і іх народ, трыста сорок чалавек, і ўзяў усіх гэтых чатырохсот чалавек з аголенымі мячамі, і пайшоў да Якава, каб забіць яго.

66 І падзяліў Ісаў гэты лік на некалькі частак, і ўзяў шэсцьдзсят мужчын сваіх дзяцей і слуг і душы сваёй сям'і як адну галаву, і аддаў іх на апеку старэйшаму сыну свайму Эліфазу.

67 А астатнія галовы ён аддаў шасці сынам Сэіра Харэяніна і паставіў кожнага чалавека над яго родамі і дзецьмі.

68 І ўвесь гэты лагер пайшоў, як і быў, і Ісаў пайшоў сярод іх насустрач Якаву, і ён павёў іх хутка.

69 І пасланцы Лавана выправіліся ад Ісава і пайшлі ў зямлю Ханаанскую, і прыйшлі ў дом Рэбекі, маці Якава і Ісава.

70 І сказалі ёй, кажучы: «Вось, сын твой Ісаў пайшоў супраць брата свайго Якава з чатырмастамі людзьмі, бо пачуў, што той ідзе, і пайшоў, каб пачаць з ім вайну, пабіць яго і забраць усё, што ў яго».

71 І паспяшалася Рэбека і паслала семдзсят двух чалавек са слуг Ісаакавых насустрач Якаву на дарозе, бо сказала яна: «Можа, Ісаў пачне вайну на дарозе, калі сустрэне яго».

72 І пайшлі гэтыя пасланцы дарогай насустрач Якаву, і сустрэлі яго на дарозе да ручая, на другім баку ручая Явук. І сказаў Якаў, убачыўшы іх: Гэты лагер прызначаны мне ад Бога. І назваў Якаў імя таму месцу: Махнаім.

73 І Якаў пазнаў увесь народ бацькі свайго, і пацалаваў іх, і абняў іх, і пайшоў з імі. І распытаў іх Якаў пра бацьку свайго і маці сваю, і яны сказалі: Здаровы ў іх стан.

74 І сказалі гэтыя пасланцы Якаву: Рэбека, маці твая, паслала нас да цябе, кажучы: «Я чуў, сыне мой, што брат твой Ісаў выйшаў насустрач табе ў дарогу з людзьмі з сыноў Сэіра Харэяніна».

75 Дык вось, сыне мой, паслухайся голасу майго і падумай, што табе рабіць, і калі ён прыйдзе да цябе, папрасі яго, не кажы з ім неабдуманая, і дай яму падарунак з таго, што ў цябе ёсць, і з таго, чым Бог даў табе ласку.

76 І калі ён спытае цябе пра твае справы, нічога не хавай ад яго, магчыма, ён адверне свой гнеў супраць цябе, і ты тым самым выратуеш сваю душу, цябе і ўсё, што табе належыць, бо твой абавязак — шанаваць яго, бо ён твой старэйшы брат.

77 І пачуў Якаў словы маці сваёй, якія казалі яму пасланцы, і ўзняў Якаў голас свой, і горка заплакаў, і зрабіў так, як загадала яму маці.

РАЗДЗЕЛ 32

1 І паслаў Якаў пасланцоў да брата свайго Ісава ў зямлю Сэіра і прасіў яго прасіць.

2 І загадаў ім, кажучы: «Вось што скажыце гаспадару майму Ісаву: так кажа раб твой Якаў: хай гаспадар мой не думае, што дабраславенне бацькі майго, якім ён дабраславіў мяне, аказалася мне карысным».

3 Бо ўжо дваццаць гадоў я з Лаванам, і ён падманваў мяне і дзесяць разоў змяняў маю плату, як усё ўжо было сказана гаспадару майму.

4 І я служыў Яму ў доме Ягоным вельмі старанна, і пасля гэтага Бог убачыў маё гора, маю працу і справы рук маіх, і даў мне знайсці ласку і прыхільнасць у вачах Ягоных.

5 І пасля, па вялікай міласэрнасці і дабрыні Божай, я набыў валоў, аслоў і буйную рагатую жывёлу, а таксама слуг і служанак.

6 І вось, я іду ў зямлю маю, у дом свой, да бацькі майго і маці майго, якія ў зямлі Ханаанскай, і я паслаў расказаць пра ўсё гэта гаспадару майму, каб знайсці ласку ў вачах гаспадара майго, каб ён не падумаў, што я сам ад сябе набыў багацце, або што дабраславенне, якім дабраславіў мяне бацька мой, прынесла мне карысць.

7 І пайшлі тыя пасланцы да Ісава і знайшлі яго на межах зямлі Эдомскай, калі ён ішоў да Якава, і чатырыста чалавек з сыноў Сэіра Харэяніна стаялі з аголенымі мячамі.

8 І пасланцы Якава пераказалі Ісаву ўсе словы, якія Якаў сказаў ім пра Ісава.

9 І адказаў ім Ісаў з гонарам і пагардай і сказаў ім: «Праўда, я чуў, і праўду расказалі мне, што зрабіў Якаў Лавану, які ўзвысіў яго ў сваім доме і даў яму сваіх дочак за жонак, і ён спарадзіў сыноў і дочак, і вельмі памнажыў багацце і маёмасць у доме Лавана дзякуючы яму».

10 І калі ўбачыў ён, што багацце ягонае вялікае і багацце ягонае вялікае, ён уцёк з дому Лавана з усім сваім, і дачок Лаванавых ён адвёў ад аблічча бацькі іхняга, як палонных, забітых мячом, не сказаўшы яму пра гэта.

11 І не толькі Лавану Якаў зрабіў гэтак, але і мне ён зрабіў гэтак жа, і двое перасягнуў мяне, і ці ж мне маўчаць?

12 Дык вось, я сёння выйшаў з табарам сваім насустрач яму і зраблю з ім паводле жадання сэрца майго.

13 І вярнуліся пасланцы, і прыйшлі да Якава, і сказалі яму: «Мы прыйшлі да брата твайго, да Ісава, і пераказалі яму ўсе твае словы, і ён адказаў нам: вось, ён ідзе насустрач табе з чатырмастамі чалавек».

14 Дык вось, ведай і глядзі, што табе рабіць, і маліся перад Богам, каб Ён вызваліў цябе ад яго.

15 І пачуў Якаў словы брата свайго, якія той сказаў пасланцам Якава, і вельмі спалохаўся Якаў і засмуціўся.

16 І памаліўся Якаў Госпаду Богу свайму і сказаў: Госпадзе Божа бацькоў маіх, Абрагама і Ісаака! Ты сказаў мне, калі я выходзіў з дому бацькі майго, кажучы:

17 Я — Гасподзь, Бог бацькі твайго Абрагама і Бог Ісаака. Табе даю Я гэтую зямлю і нашчадкаў тваіх пасля цябе. Я зраблю нашчадкаў тваіх, як зоркі нябесныя, і ты распаўсюдзішся на чатыры бакі неба. У табе і ў нашчадках тваіх будуць дабраславенныя ўсе плямёны зямлі.

18 І Ты спраўдзіў словы Твае, і даў мне багацце, і дзяцей, і быдла, як найбольш жаданае сэрца маё дало Ты рабу Твайму; Ты даў мне ўсё, чаго я прасіў у Цябе, так што я ні ў чым не меў нястачы.

19 А ты пасля сказаў мне: «Вярніся да бацькоў тваіх і на радзіму тваю, і Я буду рабіць з табою ўсё яшчэ добра».

20 А цяпер, калі я прыйшоў, і Ты вызваліў мяне ад Лавана, я траплю ў рукі Ісава, які заб'е мяне разам з маці маіх дзяцей.

21 Дык вось, Госпадзе Божа, выратуй мяне і ад рук майго брата Ісава, бо я вельмі баюся яго.

22 А калі ўва мне няма праведнасці, дык зрабіце яе дзеля Абрагама і бацькі майго Ісаака.

23 Бо я ведаю, што дабрынёй і міласэрнасцю я набыў гэтае багацце; таму я малю Цябе сёння вызваліць мяне дабрынёй Тваёй і пачуць мяне.

24 І перастаў Якаў маліцца Госпаду, і падзяліў людзей, якія былі з ім з авечкамі і быдлам, на два табары, і аддаў палову Дамесеку, сыну Эліэзэра, рабу Абрагамаваму, для табара з яго дзецьмі, а другую палову аддаў брату свайму Эліяну, сыну Эліэзэра, для табара з яго дзецьмі.

25 І загадаў ім, кажучы: трымайцеся на адлегласці ў вашых табарах і не падыходзьце занадта блізка адзін да аднаго, бо калі Ісаў падыходзе да аднаго табара і заб'е яго, то другі табар, які будзе далёка ад яго, уцячэ ад яго.

26 І Якаў застаўся там у тую ноч, і ўсю ноч даваў сваім слугам загады адносна войска і сваіх дзяцей.

27 І пачуў Гасподзь малітву Якава ў той дзень, і вызваліў Гасподзь Якава з рук Ісава, брата ягонага.

28 І паслаў Гасподзь трох анёлаў з нябесных, і яны ішлі перад Ісавам і прыйшлі да яго.

29 І з'явіліся гэтыя анёлы Ісаву і ягонаму народу, як дзве тысячы чалавек, якія едуць на конях, узброеных усялякімі баявымі прыладамі, і яны з'явіліся ў вачах Ісава і ўсіх ягоных людзей падзеленымі на чатыры лагеры, з чатырма правадырамі.

30 І адзін табар рушыў далей, і знайшлі яны Ісава, які ішоў з чатырмастамі людзьмі насустрач брату свайму Якаву. І гэты табар пабег насустрач Ісаву і ягонаму народу і напалохаў іх. Ісаў упаў з каня ў страху, і ўсе ягоныя людзі адступілі ад яго на тым месцы, бо яны вельмі спалохаліся.

31 І ўвесь табар крычаў ім услед, калі яны ўцякалі ад Ісава, і ўсе воіны адказвалі, кажучы:

32 Ці ж мы рабы Якава, які ёсць раб Божы, дык хто ж можа супрацьстаяць нам? І сказаў ім Ісаў: «Дык вось, гаспадар мой і брат Якаў — ваш гаспадар, якога я не бачыў дваццаць гадоў, а цяпер прыйшоў пабачыць яго. Няўжо вы так са мной абыходзіцеся?»

33 Анёлы адказалі яму і сказалі: «Як жыве Гасподзь! калі б Якаў, пра якога ты кажаш, не быў тваім братам, мы б не пакінулі нікога з цябе і з твайго народу, але толькі дзеля Якава мы нічога ім не зробім».

34 І гэты лагер адышоў ад Ісава і яго людзей і адышоў. Ісаў і яго людзі адышлі ад іх прыкладна на лігу, калі насустрач яму прыйшоў другі лагер з усялякай зброяй, і яны таксама зрабілі з Ісавам і яго людзьмі тое ж самае, што першы лагер зрабіў з імі.

35 А калі яны пакінулі яго, каб ісці далей, вось, трэці табар ідзе да яго, і ўсе яны вельмі спалохаліся. І Ісаў упаў з каня, і ўвесь табар закрычаў, кажучы: сапраўды мы рабы Якава, які ёсць раб Божы, і хто можа супрацьстаяць нам?

36 І адказаў ім Ісаў, кажучы: «Якаў, гаспадар мой і ваш гаспадар — брат мой. Я ўжо дваццаць гадоў не бачыў яго твару, і сёння, пачуўшы, што ён ідзе, я выйшаў сёння насустрач яму, а вы так са мной абыходзіцеся?»

37 І яны адказалі яму і сказалі яму: жывы Гасподзь! калі б Якаў не быў твой брат, як ты казаў, дык у нас не пакінулася б ні рэшткаў ад цябе і ад тваіх людзей; але дзеля Якава, пра якога ты кажаш, што ён твой брат, мы не будзем умешвацца ні ў цябе, ні ў тваіх людзей.

38 І трэці табар таксама адышоў ад іх, і ён усё яшчэ працягваў свой шлях са сваімі людзьмі да Якава, калі чацвёрты табар падышоў да яго, і яны таксама зрабілі з ім і яго людзьмі тое ж самае, што і іншыя.

39 І калі Ісаў убачыў зло, якое чатыры анёлы зрабілі яму і яго людзям, ён вельмі спалохаўся Якава, брата свайго, і выйшаў яму насустрач з мірам.

40 І Ісаў хаваў сваю нянавісць да Якава, бо баяўся за сваё жыццё за брата свайго Якава, і бо ўяўляў сабе, што чатыры табары, на якія ён натрапіў, былі слугамі Якава.

41 І Якаў заначаваў у тую ноч са сваімі слугамі ў іхніх лагерах, і ён вырашыў са сваімі слугамі даць Ісаву падарунак з усяго, што было ў яго з ім, і з усёй маёмасці ягонай; і ўстаў Якаў раніцай, ён і ягоныя людзі, і выбралі яны з-паміж быдла падарунак для Ісава.

42 Вось колькасць дарункаў, якія Якаў выбраў са сваіх статкаў, каб даць брату свайму Ісаву: ён выбраў са статкаў дзевяць сорок галоў, і з вярблюдаў і аслоў выбраў па трыццаць, а са статкаў выбраў пяцьдзесят кароў.

43 І ён падзяліў іх усіх на дзесяць статкаў, і кожны род паставіў асобна, і аддаў іх у рукі дзесяці сваіх слуг, кожны статак асобна.

44 І загадаў ён ім і сказаў ім: трымайцеся на адлегласці адзін ад аднаго і рабіце адлегласць паміж статкамі; і калі Ісаў і тыя, хто з ім, сустрэнуцца з вамі і спытаюць вас: чые вы і куды вы ідзяце, і каму ўсё гэта перад вамі, вы скажаце ім: мы рабы Якава, і мы ішлі насустрач Ісаву з мірам; і вось, Якаў ідзе за намі.

45 А тое, што перад намі, — гэта падарунак, пасланы Якавам брату свайму Ісаву.

46 А калі яны скажуць вам: «Чаму ён марудзіць ззаду вас, каб сустрэць брата свайго і ўбачыць яго твар?» — дык вы адкажаце ім: «Ён ідзе з радасцю за намі сустрэць брата свайго, бо сказаў ён: «Я ўмілажаю яго дарункам, які яму дастаўлены, і пасля гэтага я ўбачу яго твар, можа, ён прыме мяне».

47 І ўвесь дар перайшоў у руках ягоных слугаў і пайшоў перад ім у той дзень, і ён начаваў у тую ноч са сваімі табарамі каля берага патока Явук. І ўстаў сярод ночы, і ўзяў сваіх жонак і сваіх служанак, і ўсё, што было ў яго, і ў тую ж ноч перайшоў іх праз брод Явук.

48 І калі ён перайшоў усё сваё маёмасць праз патак, Якаў застаўся адзін. І сустрэў яго чалавек, і ён змагаўся з ім у тую ноч да світання. І паварушыўся сустаў сцягна ў Якава ад барацьбы з ім.

49 А на світанні пакінуў чалавек Якава там, і дабраславіў яго, і пайшоў. А Якаў перайшоў ручай на світанні і стаў на сцягну сваё.

50 І ўзышло сонца, калі ён перайшоў ручай, і ён падышоў да месца, дзе былі ягоныя статкі і дзеці.

51 І яны ішлі да поўдня, і пакуль яны ішлі, падарункі праходзілі перад імі.

52 І Якаў узяў вочы свае і ўбачыў, і вось, Ісаў ідзе здалёк, і з ім шмат людзей, каля чатырохсот. І Якаў вельмі спалохаўся брата свайго.

53 І Якаў паспяшаўся і падзяліў дзяцей сваіх паміж жонкамі сваімі і служанкамі сваімі, а дачку сваю Дзіну паклаў у скрыню і аддаў яе ў рукі сваіх слуг.

54 І прайшоў ён перад сваімі дзецьмі і жонкамі насустрач брату свайму, і пакланіўся да зямлі, і пакланіўся сем разоў, пакуль не падышоў да брата свайго. І даў Бог Якаву знайсці ласку і прыхільнасць у вачах Ісава і людзей ягоных, бо пачуў Бог малітву Якава.

55 І страх і жах ахапілі Ісава, брата ягонага, бо Ісаў вельмі баяўся Якава за тое, што анёлы Божыя зрабілі з Ісавам, і гнеў Ісава на Якава ператварыўся ў дабрыню.

56 І калі Ісаў убачыў Якуба, што бяжыць да яго, ён таксама пабег да яго, абняў яго і ўпаў яму на шыю, і яны цалаваліся і плакалі.

57 І даў Бог страх і ласку да Якава ў сэрцы людзей, якія прыйшлі з Ісавам, і яны таксама пацалавалі Якава і абнялі яго.

58 А таксама Эліфаз, сын Ісава, і чатыры яго браты, сыны Ісава, плакалі разам з Якавам, і цалавалі яго, і абдымалі яго, бо страх перад Якавам напав на іх усіх.

59 І ўзняў Ісаў вочы свае і ўбачыў жанчын з іхнімі дзецьмі, дзецьмі Якава, якія ішлі за Якавам і кланяліся Ісаву на дарозе.

60 І сказаў Ісаў Якаву: хто гэта ў цябе, браце мой? ці твае дзеці яны, ці твае слугі? І адказаў Якаў Ісаву і сказаў: гэта мае дзеці, якіх Бог даў ласку твайму слуге.

61 І калі Якаў размаўляў з Ісавам і людзьмі ягонымі, Ісаў агледзеў увесь табар і сказаў Якаву: адкуль у цябе ўвесь табар, які я сустрэў учора ўначы? І Якаў сказаў: каб знайсці ласку ў вачах гаспадара майго, гэта тое, што Бог даў рабу твайму.

62 І прыйшлі падарункі перад Ісава, і Якаў пачаў уціскаць Ісава, кажучы: вазьмі падарункі, якія я прынёс гаспадару майму. Ісаў сказаў: навошта мне гэта? пакінь сабе тое, што ў цябе.

63 І сказаў Якаў: «Мой абавязак аддаць усё гэта, бо я ўбачыў твой твар, каб ты жыў у міры».

64 І адмовіўся Ісаў прыняць дарунак. І сказаў яму Якаў: «Малю цябе, гаспадару мой! Калі я знайшоў ласку ў вачах тваіх, прымі дарунак мой з рукі маёй, бо я бачыў твар твой, як быццам бачыў твар бога, бо ты быў дабраславёны мной».

65 І ўзяў Ісаў дарункі, і Якаў таксама даў Ісаву срэбра, золата і бдолах, бо вельмі ціснуў на яго, і той узяў іх.

66 І падзяліў Ісаў бядла, якое было ў лагеры, і аддаў палову людзям, якія прыйшлі з ім, бо яны прыйшлі за плату, а другую палову аддаў у рукі сваіх дзяцей.

67 А срэбра, золата і бдолах аддаў у рукі Еліфазу, старэйшаму сыну свайму. І сказаў Ісаў Якаву: «Давай застанемся з табою, і мы пойдзем павольна з табою, пакуль ты не прыйдзеш са мною да мяне, і мы будзем жыць там разам».

68 І адказаў Якаў брату свайму і сказаў: «Я зраблю так, як кажа мне гаспадар мой, але гаспадар мой ведае, што дзеці пяхотныя, і статкі з малымі, якія са мной, ідуць павольна, бо калі б яны пайшлі хутка, усе памерлі б, бо ты ведаеш іх цяжар і іхнюю стомленасць».

69 Дык няхай гаспадар мой пойдзе перад сваім слугою, а я пайду павольна дзеля дзяцей і статку, пакуль не прыйду ў дом гаспадара майго ў Сэір.

70 І сказаў Ісаў Якаву: «Я пастаўлю з табою некаторых з тых людзей, якія са мною, каб яны клапаціліся пра цябе ў дарозе і несці тваю працу і цяжар твой». Ён сказаў: «Навошта мне гэта, гаспадару мой, калі толькі я знайду ласку ў вачах тваіх?»

71 Вось, Я прыйду да цябе ў Сэір, каб жыць там разам, як ты сказаў; ідзі ж ты з народамі тваімі, бо Я пайду за табою.

72 І сказаў Якаў гэта Ісаву, каб аддаліць ад сябе Ісава і людзей ягоных, каб Якаў мог пасля пайсці ў дом бацькі свайго ў зямлю Ханаанскую.

73 І паслухаўся Ісаў голасу Якава, і вярнуўся Ісаў з чатырмастамі людзьмі, якія былі з ім па дарозе ў Сэір. І пайшоў Якаў і ўсё, што было з ім, у той дзень да краю зямлі Ханаанскай у яе межы, і застаўся там некаторы час.

РАЗДЗЕЛ 33

1 Праз нейкі час Якаў выйшаў з межаў зямлі і прыйшоў у зямлю Шалем, гэта значыць у горад Сіхем, што ў зямлі Ханаанскай, і спыніўся перад горадамі.

2 І купіў ён кавалак поля, якое было там, у сыноў Хамора, народу той зямлі, за пяць сікляў.

3 І пабудоваў там сабе Якаў дом, і паставіў там свой намёт, і зрабіў шалашы для сваёй жывёлы, таму і назваў гэтае месца Сукот.

4 І заставаўся Якаў у Сукоце год і шэсць месяцаў.

5 У той час некаторыя жанчыны з жыхароў той зямлі пайшлі ў горад Сіхем, каб танцаваць і весяліцца з дочкамі жыхароў горада. І калі яны выйшлі, тады Рахіль і Лія, жонкі Якава, з сем'ямі сваімі таксама пайшлі паглядзець на веселосць дочак горада.

6 І Дзіна, дачка Якава, пайшла з імі і ўбачыла дачок горада, і яны засталіся там перад гэтымі дачкамі, а ўсе жыхары горада стаялі каля іх, каб паглядзець на іх радасьць, і ўсе знатныя людзі горада былі там.

7 Стаяў там і Сіхем, сын Хамора, князь той зямлі, каб паглядзець на іх.

8 І ўбачыў Сіхем Дзіну, дачку Якава, якая сядзела з маці сваёй перад дочкамі горада; і дзяўчына вельмі спадабалася яму; і ён спытаў там у сяброў сваіх і ў народа свайго, кажучы: чыя гэта дачка сядзіць сярод жанчын, якіх я не ведаю ў гэтым горадзе?

9 І сказалі яму: «Гэта сапраўды дачка Якава, сына Ісаака Габрэя, якая жыве ў гэтым горадзе ўжо некаторы час. Калі пачулі, што дочки зямлі той выходзяць весяліцца, яна пайшла з маці сваёй і служанкамі, каб сесці сярод іх, як ты бачыш».

10 І ўбачыў Сіхем Дзіну, дачку Якава, і, зірнуўшы на яе, прыкінуўся да Дзіны душой сваім.

11 І паслаў ён, і забралі яе сілай. І прыйшла Дзіна ў дом Сіхема, і ён схапіў яе сілай, і спаў з ёю, і прыніжыў яе, і вельмі палюбіў яе, і пасадзіў яе ў свой дом.

12 І прыйшлі яны і расказалі пра гэта Якаву. Калі Якаў пачуў, што Сіхем зняславіў дачку ягоную Дзіну, Якаў паслаў дванаццаць слуг сваіх, каб узяць Дзіну з дома Сіхемавага. І пайшлі яны і прыйшлі ў дом Сіхемава, каб узяць адтуль Дзіну.

13 І калі яны прыйшлі, Сіхем выйшаў да іх са сваімі людзьмі і выгнаў іх з дому свайго, і не дазволіў ім прыйсці да Дзіны. Сіхем жа сядзеў з Дзінаю, цалаваў і абдымаў яе на іх вачах.

14 І вярнуліся слугі Якава і расказалі яму, кажучы: калі мы прыйшлі, ён і людзі ягоныя прагналі нас, і вось што зрабіў Сіхем з Дзінай на нашых вачах.

15 Якаў ведаў, што Сіхем зняславіў дачку ягоную, але нічога не сказаў. А сыны ягоныя пасвілі статкі ягоныя ў полі. І Якаў маўчаў, пакуль яны не вярнуліся.

16 І перш чым прыйшлі сыны ягоныя, Якаў паслаў дзвюх служанак з дачок сваіх слугаў, каб яны даглядалі Дзіну ў доме Сіхема і заставаліся з ёю. А Сіхем паслаў трох сваіх сяброў да свайго бацькі Хамора, сына Хідэкема, сына Фарэда, кажучы: вазьмі мне гэтую дзяўчыну за жонку.

17 І прыйшоў Хамор, сын Хідэкема, Хівіцянін, у дом свайго сына Сіхема, і сеў перад ім. І сказаў Хамор сыну свайму: Сіхем, хіба няма сярод дочак твайго народу жанчыны, пра якую ты возьмеш габрэйку, якая не з твайго народу?

18 І сказаў яму Сіхем: «Яе адну ты павінен вазьміць мне, бо яна прыемная ў вачах маіх». І зрабіў Гамор паводле слова сына свайго, бо быў вельмі любімы ім.

19 І выйшаў Гамор да Якава, каб пагаварыць з ім пра гэтае пытанне. І калі ён выйшаў з дому Сіхема, сына свайго, перш чым ён прыйшоў да Якава, каб пагаварыць з ім, вось, сыны Якава прыйшлі з поля, як толькі пачулі, што зрабіў Сіхем, сын Сіхоравы.

20 І вельмі засмуціліся мужчыны за сваю сястру, і ўсе яны вярнуліся дадому, раз'юшаныя, перш чым паспелі сабраць сваю жывёлу.

21 І прыйшлі яны і селі перад бацькам сваім, і сказалі яму, раз'юшаныя, кажучы: «Смерць належыць гэтаму чалавеку і дому ягонаму, бо Гасподзь, Бог усёй зямлі, загадаў Ною і дзецям ягоным, каб чалавек не рабаваў і не пералюбнічаў; вось, Сіхем спусташае і блудзі з сястрой нашай, і ніхто з усіх жыхароў горада не сказаў яму ні слова».

22 Ты ж ведаеш і разумееш, што Сыхем і яго бацька, і ўвесь горад павінны пакараць смерцю за тое, што ён зрабіў.

23 І калі яны гаварылі перад бацькам сваім пра гэта, вось, прыйшоў Гамор, бацька Сіхема, каб пераказаць Якаву словы сына свайго пра Дзіну, і сеў ён перад Якавам і перад сынамі ягонымі.

24 І сказаў ім Гамор, кажучы: «Сіхем, сын мой, прыхінуўся да вашай дачкі; дайце яе яму за жонку і ажаніцеся з намі; дайце нам ваших дачок, і мы дамо вам нашых дачок, і вы будзеце жыць з намі ў нашай зямлі, і мы будзем адзін народ у зямлі».

25 Бо зямля наша вельмі прасторная, дык жывіце і гандлюйце на ёй, і набывайце ў ёй валоданні, і рабіце на ёй, што хочаце, і ніхто не перашкодзіць вам, кажучы вам ні слова.

26 І перастаў Гамор гаварыць з Якавам і сынамі ягонымі, і вось, за ім прыйшоў сын ягоны Сіхем і сеў перад ім.

27 І сказаў Сіхем перад Якавам і сынамі ягонымі, кажучы: хай знайду я ласку ў вачах ваших, каб вы аддалі мне дачку вашу, і ўсё, што вы мне скажаце, я зраблю для яе.

28 Прасі ў мяне шмат пасагу і падарункаў, і я дам, і што б ты мне ні сказаў, я зраблю. І хто б не паўстаў супраць твайго загаду, той памрэ; толькі дайце мне дзяўчыну за жонку.

29 І адказвалі Сімяон і Левій Гамору і Сіхему, сыну ягонаму, хітра, кажучы: усё, што вы сказалі нам, мы зробім для вас.

30 Вось сястра наша ў тваім доме, але трымайся ад яе далей, пакуль мы не пашлем з гэтай справай да бацькі нашага Ісаака, бо без яго згоды мы нічога не можам зрабіць.

31 Бо Ён ведае шляхі бацькі нашага Абрагама, і ўсё, што Ён скажа нам, мы перакажам вам, нічога не ўтоім ад вас.

32 І сказалі гэта Сімяон і Левій Сіхему і бацьку ягонаму, каб знайсці падставу і параіцца, што рабіць з Сіхемам і яго горадам у гэтай справе.

33 І пачулі Сіхем і бацька ягоны словы Сімяона і Левія, і спадабалася ім гэта, і выйшлі Сіхем і бацька ягоны, каб ісці дадому.

34 І калі яны пайшлі, сыны Якава сказалі бацьку свайму: «Вось, мы ведаем, што смерць наканава на гэтым бязбожнікам і іх гораду, бо яны парушылі тое, што Бог загадаў Ною і яго дзецям і яго нашчадкам пасля іх».

35 А яшчэ за тое, што Сіхем зрабіў гэта з нашай сястрой Дзінай, апаганіўшы яе, бо такая агіднасць ніколі не павінна быць зроблена сярод нас.

36 Дык вось, ведай і разважай, што ты зробіш, і пашукай парады і падставы, што з імі зрабіць, каб забіць усіх жыхароў гэтага горада.

37 І сказаў ім Сімяон: «Вось вам добрая парада: скажыце ім абрэзаць усіх мужчын сярод іх, як мы абрэзаны; а калі яны не захочуць гэтага зрабіць, мы возьмем у іх дачку нашу і пойдзем ад іх».

38 І калі яны пагодзяцца зрабіць гэта і зробіць гэта, то, калі яны будуць знясілены болем, мы нападнем на іх з мячамі, як на ціхага і мірнага чалавека, і заб'ем кожнага мужчынскага полу сярод іх.

39 І парада Сімяона спадабалася ім, і Сімяон і Левій вырашылі зрабіць з імі так, як было прапанавана.

40 А на наступную раніцу зноў прыйшлі Сіхем і Хамор, бацька ягоны, да Якава і сыноў ягоных, каб пагаварыць пра Дзіну і пачуць, што адкажуць сыны Якава на іхнія словы.

41 І сыны Якава падманліва казалі ім: «Мы пераказалі бацьку нашаму Ісааку ўсе вашы словы, і вашы словы спадабаліся яму».

42 Але ён сказаў нам, кажучы: «Гэта загадаў яму Абрагам, бацька ягоны, ад Бога, Госпада ўсёй зямлі, каб кожны чалавек, які не з яго нашчадкаў і захаце ўзяць адну з яго дачок, абрэзаў усіх мужчын у сябе, як абрэзаны мы, і тады мы можам даць яму нашу дачку за жонку».

43 Мы расказалі табе ўсе нашыя шляхі, пра якія казаў нам бацька наш; бо мы не можам зрабіць тое, пра што ты казаў нам, — аддаць дачку нашу неабрэзанаму, бо гэта сорам для нас.

44 Але мы згодзімся з табою, даць табе нашу дачку, і возьмем дачок тваіх сабе, і будзем жыць сярод цябе і будзем адным народам, як ты казаў, калі ты паслухаешся нас і згодзішся быць, як мы, абрэзаць у цябе кожнага мужчынскага полу, як мы абрэзаны.

45 А калі ты не паслухаешся нас і не абрэжаш усіх мужчын, як абрэжацца мы, як мы загадалі, дык мы прыйдзем да цябе і возьмем у цябе дачку нашу і пойдзем ад цябе.

46 І пачулі Сіхем і Гамор, бацька ягоны, словы сыноў Якава, і гэта вельмі спадабалася ім. І паспяшаліся Сіхем і Гамор, бацька ягоны, выканаць жаданне сыноў Якава, бо Сіхем вельмі любіў Дзіну, і душа ягоная была прывязана да яе.

47 І паспяшаліся Сіхем і Гамор, бацька ягоны, да гарадской брамы, і сабралі ўсіх жыхароў свайго горада, і пераказалі ім словы сыноў Якава, кажучы:

48 Мы прыйшлі да гэтых людзей, сыноў Якава, і пагаварылі з імі пра іх дачку, і гэтыя людзі пагадзіліся зрабіць паводле нашай волі. І вось, зямля наша шырокая для іх, і яны будуць жыць на ёй і гандляваць на ёй, і мы будзем адзін народ; мы будзем браць іхніх дачок, а нашых дачок будзем даваць ім за жонак.

49 Але толькі пры гэтай умове гэтыя людзі пагодзяцца зрабіць гэта, каб кожны мужчына сярод нас быў абрэзаны, як яны абрэзаны, як загадаў ім іх Бог, і калі мы зробім паводле іх загаду абрэзацца, тады яны будуць жыць сярод нас разам са сваёй жывёлай і маёмасцю, і мы будзем адным народам з імі.

50 І калі ўсе жыхары горада пачулі словы Сіхема і бацькі ягонага Гамора, тады ўсе жыхары горада

пагадзіліся з гэтай прапановай і паслухаліся абрэзацца, бо Сіхем і бацька ягоны Гамор былі вельмі паважаныя імі, будучы князямі ў краіне.

51 На другі дзень Сіхем і Хамор, бацька ягоны, усталі рана раніцай і сабралі ўсіх мужчын свайго горада ў сярэдзіну горада, і паклікалі сыноў Якава, якія абрэзалі ў іх усіх мужчынскага полу ў той дзень і на наступны.

52 І абрэзалі яны Сіхема і Хамора, бацьку ягонага, і пяцых братоў Сіхема, і потым усталі і пайшлі кожны дадому, бо гэта было ад Госпада супраць горада Сіхем, і ад Госпада была парада Сімяона ў гэтай справе, каб Гасподзь аддаў горад Сіхем у рукі двух сыноў Якава.

РАЗДЗЕЛ 34

1 А колькасць усіх абрэзаных мужчынскага полу была шэсцьсот сорок пяць мужчын і дзвесце сорок шэсць дзяцей.

2 Але Хідэкем, сын Фарэда, бацька Эмора, і шэсць ягоных братоў не хацелі слухаць Сіхема і Эмора, бацьку ягонага, і не хацелі абразацца, бо прапанова сыноў Якава была агідная ў іх вачах, і яны вельмі разлажаліся з-за таго, што жыхары горада не паслухаліся іх.

3 А ўвечары другога дня знайшлі яны восем малых дзяцей, якія не былі абрэзаны, бо маці іх схавалі іх ад Сіхема і ад Хамора, бацькі ягонага, і ад жыхароў горада.

4 І паслалі Сіхем і яго бацька Хамор, каб прывесці іх да сябе, каб абрэзаць іх. Але Хідэкем і шэсць яго братоў кінуліся на іх з мячамі і хацелі забіць іх.

5 І яны спрабавалі забіць таксама Сіхема і бацьку ягонага Хамора, і Дзіну спрабавалі забіць разам з імі з-за гэтай справы.

6 І сказалі ім: што гэта вы зрабілі? хіба няма жанчын сярод дочак ваших братоў Хананейцаў, што вы хочаце ўзяць сабе дочак Габрэяў, якіх вы не ведалі раней, і робіце тое, чаго не загадвалі вам вашы бацькі?

7 Ці думаеш ты, што атрымаеш поспех дзякуючы гэтаму ўчынку, які ты зрабіў? І што ты адкажаш у гэтай справе сваім братам Хананейцам, якія прыйдуць заўтра і спытаюць цябе пра гэта?

8 А калі ваш учынак не падасца ім справядлівым і добрым, што вы зробіце для сваіх душ, а я — для нашых, бо не паслухаліся голасу нашага?

9 І калі жыхары зямлі гэтай і ўсе браты вашыя, сыны Хама, пачуюць пра ваш учынак і скажуць:

10 Дзеля габрэякі Сіхем і Хамор, бацька ягоны, і ўсе жыхары іх горада рабілі тое, чаго не ведалі і чаго не загадвалі ім іх продкі. Куды ж ты ўцячэш і дзе схаваш свой сорам ва ўсе дні твае перад братамі тваімі, жыхарамі зямлі Ханаанскай?

11 Дык вось, мы не можам цяпець таго, што ты зрабіў, і не можам насіць на сабе гэтага ярма, якога не загадалі нам нашыя продкі.

12 Вось, заўтра мы пойдзем і збярэм усіх нашых братоў, ханаанскіх братоў, якія жывуць у гэтай зямлі, і мы ўсе прыйдзем і паб'ем цябе і ўсіх, хто спадзяецца на цябе, так што не застанецца ні ад цябе, ні ад іх астатку.

13 І калі Хамор і сын ягоны Сіхем, і ўсе жыхары горада пачулі словы Хідэкема і братоў ягоных, яны вельмі

спалохаліся за сваё жыццё ад іх слоў і пакаяліся ў тым, што зрабілі.

14 І адказвалі Сіхем і Гамор, бацька ягоны, Хідэкему, бацьку свайму, і братам ягоным, і сказалі ім: Усе словы, якія вы сказалі нам, праўдзівыя.

15 Не кажыце і не думайце ў сэрцах ваших, што з любові да Габрэяў мы зрабілі гэта, чаго не загадвалі нам нашы продкі.

16 Але паколькі мы ўбачылі, што яны не маюць намеру і жадання задаволіць нашыя пажаданні адносна іх дачкі, каб мы ўзяць яе, акрамя як на гэтай умове, мы паслухаліся іх галасоў і зрабілі тое, што ты бачыў, каб задаволіць нашу патрэбу.

17 І калі мы атрымалі ад іх тое, пра што мы просім, мы вернемся да іх і зробім з імі тое, што вы нам скажаце.

18 Таму просім вас пачакаць і затрымацца, пакуль наша цела не ачуняе і мы зноў не станем моцнымі, і тады мы разам пойдзем супраць іх і зробім з імі тое, што ў ваших сэрцах і ў нашых.

19 І Дзіна, дачка Якава, пачула ўсе гэтыя словы, якія казалі Хідэкем і браты ягоныя, і што адказвалі ім Хамор і сын ягоны Сіхем і жыхары іхняга горада.

20 І паспяхалася яна і паслала адну са сваіх служанак, якую паслаў бацька яе даглядаць яе ў доме Сіхема, да Якава, бацькі свайго, і да братоў сваіх, кажучы:

21 Так раілі пра цябе Хідэкем і браты ягоныя, і так адказалі ім Хамор і Сіхем і жыхары горада.

22 І пачуў Якаў гэтыя словы, ён напоўніўся гневамі і абурэўся на іх, і гнеў ягоны ўспыхнуў супраць іх.

23 І пакляўся Сімяон і Левій, кажучы: жыве Гасподзь, Бог усёй зямлі! заўтра ў гэты час не застанецца ніводнага астатку ва ўсім горадзе.

24 І схаваліся дваццаць юнакоў, якія не былі абрэзаны, і гэтыя юнакі змагаліся з Сімяонам і Левіем, і Сімяон і Леві забілі васьмнаццаць з іх, а двое ўцяклі ад іх і выратаваліся ў вапнавых шахтах, якія былі ў горадзе, і Сімяон і Леві шукалі іх, але не маглі знайсці.

25 А Сімяон і Левій працягвалі хадзіць па горадзе і забілі ўсіх жыхароў горада лязом мяча, і не пакінулі нікога, хто б ацалеў.

26 І сталася вялікае хваляванне сярод горада, і крык жыхароў горада ўзняўся да неба, і ўсе жанчыны і дзеці закрывалі.

27 І Сімяон і Левій забілі ўвесь горад; не пакінулі ніводнага мужчынскага полу ў цэлым горадзе.

28 І забілі Хамора і Сіхема, сына ягонага, мечам, і забралі Дзіну з дома Сіхема, і пайшлі адтуль.

29 І пайшлі сыны Якава і вярнуліся, і знайшлі забітых, і разрабавалі ўсю іхнюю маёмасць, якая была ў горадзе і ў полі.

30 І калі яны забіралі здабычу, трыста чалавек усталі і кідалі на іх пыл і білі іх камянямі, калі Сімяон павярнуўся да іх і забіў іх усіх вастрыём мяча. І Сімяон павярнуўся перад Левіем і ўвайшоў у горад.

31 І забралі яны іх авечак, валоў і буйную рагатую жывёлу, а таксама астатніх жанчын і дзяцей, і павялі ўсіх іх, і адчынілі браму, і выйшлі, і прыйшлі да бацькі свайго Якава з сілай.

32 І ўбачыў Якаў усё, што яны зрабілі з горадам, і ўбачыў здабычу, якую яны забралі ў іх, і вельмі разгневаўся на іх, і сказаў ім Якаў: Што гэта вы мне

зrabілі? Вось, я знайшоў спакой сярод ханаанскіх жыхароў зямлі той, і ніхто з іх не ўмешваўся ў мяне.

33 А цяпер ты зrabіў мяне непрыемным для жыхароў гэтай зямлі, сярод Хананейцаў і Пэрэзэяў, а я — невялікая колькасць. І ўсе яны збяруцца супраць мяне і заб'юць мяне, калі пачуюць пра тваю працу з братамі сваімі, і я і мой дом будуць знішчаны.

34 І адказалі Сімяон і Левій і ўсе браты іхнія з імі Якава, бацьку свайму, і сказалі яму: вось, мы жывем у гэтай зямлі, а Сіхем зробіць так з сястрой нашай? Чаму ты маўчыш пра ўсё, што зrabіў Сіхем? І ці ён зробіць з сястрой нашай, як з распусніцай на вуліцы?

35 А жанчын, якіх Сімяон і Левій забралі ў палон з горада Сіхем і не забілі, было восемдзесят пяць, якія не ведалі мужчыны.

36 І сярод іх была маладая дзяўчына прыгожага выгляду і прыгожага выгляду, якую звалі Буна, і Сімяон узяў яе сабе за жонку. Колькасць мужчынскага полу, якіх яны ўзялі ў палон і не забілі, была сорак сем чалавек, а астатніх яны забілі.

37 І ўсе юнакі і дзяўчаты, якіх Сімяон і Левій забралі ў палон з горада Сіхем, былі рабамі ў сыноў Якава і ў іхніх дзяцей пасля іх, да таго дня, як сыны Якава выйшлі з зямлі Егіпецкай.

38 Калі Сімяон і Левій выйшлі з горада, усталі два юнакі, якія засталіся і схаваліся ў горадзе і не памерлі сярод гарадскіх жыхароў. І юнакі пайшлі ў горад, і пахадзілі па ім, і знайшлі горад пусты, без мужчын, і толькі жанчыны плакалі. І юнакі закрычалі і сказалі: «Вось такое зло зrabілі сыны Якава Габрэя гэтаму гораду, што сёння знішчылі адзін з гарадоў Ханаанскіх і не пабаяліся за жыццё сваё ва ўсёй зямлі Ханаанскай».

39 І пакінулі гэтыя людзі горад і пайшлі ў горад Тапнах, і прыйшлі туды і расказалі жыхарам Тапнаха ўсё, што з імі здарылася, і ўсё, што зrabілі сыны Якава з горадам Сіхем.

40 І дайшла гэтая вестка да Яшува, цара Тапнаха, і ён паслаў людзей у горад Сіхем, каб пабачыць тых юнакоў, бо цар не паверыў ім у гэтае апавяданне, кажучы: як маглі два чалавекі спустошыць такі вялікі горад, як Сіхем?

41 І вярнуліся пасланцы Яшува і паведамілі яму, кажучы: «Мы прыйшлі ў горад, і ён разбураны, няма там ніводнага чалавека, толькі жанчыны плачуць, і няма там ні авечак, ні жывёлы, бо ўсё, што было ў горадзе, забралі сыны Якава».

42 І Яшуў здзівіўся з гэтага, кажучы: як маглі два чалавекі зrabіць такое, знішчыць такі вялікі горад, і ніводзін чалавек не мог супрацьстаяць ім?

43 Бо падобнага не было з часоў Німрода, і нават з самых старажытных часоў не здаралася падобнага; і Яшуў, цар Тапнаха, сказаў свайму народу: «Будзьце адважныя, і мы пойдзем і будзем змагацца з гэтымі Габрэямі, і зробім з імі тое ж самае, што яны зrabілі з горадам, і мы адпомсцім за справу жыхароў горада».

44 І Яшуў, цар Тапнаха, раіўся са сваімі дарадцамі наконт гэтай справы, і сказалі яму дарадцы ягоныя: адзін ты не пераможаш габрэяў, бо яны павінны быць моцнымі, каб зrabіць гэтую справу з усім горадам.

45 Калі двое з іх спустошаць увесь горад, і ніхто не ўстоіць супраць іх, дык калі ты пойдзеш супраць іх, дык яны ўсе паўстануць супраць нас і знішчаць нас.

46 Але калі Ты пашлеш да ўсіх цароў, якія вакол нас, і няхай яны збяруцца разам, дык мы пойдзем з імі і будзем змагацца з сынамі Якава, і Ты пераможаш іх.

47 І пачуў Яшуў словы сваіх дарадцаў, і словы іх спадабаліся яму і народу ягонаму, і ён зrabіў так. І паслаў Яшуў, цар Тапнаха, да ўсіх цароў Амарэйскіх, якія акружалі Сіхем і Тапнах, кажучы:

48 Ідзі са мною і дапамажы мне, і мы паб'ем Якава Габрэя і ўсіх сыноў ягоных і знішчым іх з зямлі, бо так ён зrabіў з горадам Сіхем, а ты пра гэта не ведаеш?

49 І пачулі ўсе цары Амарэйскія пра зло, якое сыны Якава зrabілі гораду Сіхем, і вельмі здзівіліся з іх.

50 І сабраліся сем цароў Амарэйскіх з усімі сваімі войскамі, каля дзесяці тысяч чалавек з аголенымі мячамі, і прыйшлі ваяваць з сынамі Якава; і пачуў Якаў, што цары Амарэйскія сабраліся ваяваць з сынамі ягонымі, і вельмі спалохаўся Якаў, і гэта засмуціла яго.

51 І Якаў закрычаў на Сімеона і Левія, кажучы: што гэта вы зrabілі? навошта вы мне зrabілі бяду, каб навесці на мяне ўсіх сыноў Ханаана, каб знішчыць мяне і мой дом? Бо я быў спакойны, я і мой дом, а вы зrabілі мне гэта і падбухторылі жыхароў гэтай зямлі сваімі ўчынкамі.

52 І адказаў Юда бацьку свайму, кажучы: «Ці дарэмна мае браты Сімяон і Левій забілі ўсіх жыхароў Сіхема? Ці не за тое, што Сіхем прынізіў нашу сястру і парушыў загад Бога нашага, дадзены Ною і ягоным дзецям? Бо Сіхем сілай забраў нашу сястру і ўчыніў з ёю пералюб?»

53 І Сіхем зrabіў усё гэтае зло, і ніхто з жыхароў яго горада не перашкаджаў яму сказаць: «Навошта ты гэта робиш? Бо менавіта таму пайшлі мае браты і разбурылі горад, і Гасподзь аддаў яго ў рукі іхнія, бо жыхары яго пераступілі загады Бога нашага. Ці ж дарэмна яны зrabілі ўсё гэта?»

54 І цяпер чаго ты баішся ці сумуеш, і чаму ты абураешся на маіх братоў, і чаму ты раз'юшаны на іх?

55 Бог наш, Які аддаў у іхнія рукі горад Сіхем і яго жыхароў, аддасць у нашыя рукі і ўсіх ханаанскіх цароў, якія ідуць супраць нас, і мы зробім з імі тое ж самае, што мае браты зrabілі з Сіхемам.

56 Цяпер супакойся наконт іх і адкінь свой страх, але спадзявайся на Госпада Бога нашага і маліся Яму, каб Ён дапамог нам і вызваліў нас, і аддаў нашых ворагаў у нашыя рукі.

57 І паклікаў Юда аднаго са слуг свайго бацькі: ідзі і паглядзі, дзе знаходзяцца тыя цары, якія ідуць супраць нас, і іх войскі.

58 І пайшоў слуга, і зірнуў здалёк, і падняўся насупраць гары Сігон, і ўбачыў усе царскія лагеры, што стаялі ў полі, і вярнуўся да Юдэ і сказаў: вось, цары стаяць у полі з усімі сваімі лагерамі, народ вельмі шматлікі, як пясок на беразе мора.

59 І сказаў Юда Сымону і Левію і ўсім братам ягоным: «Умацуйцеся і будзьце адважнымі сынамі, бо з намі Гасподзь, Бог наш, не бойцеся іх».

60 Выйдзіце кожны, аперажыўшыся баявой зброяй сваёй, лукам сваім і мячом сваім, і мы пойдзем і будзем

змагацца з гэтымі неабрэзанымі людзьмі; Гасподзь — Бог наш, Ён выратуе нас.

61 І ўсталі яны, і кожны аперазыўся сваёй ваеннай зброяй, вялікі і малы, адзінаццаць сыноў Якава, і ўсе слугі Якава з імі.

62 І ўсе слугі Ісаака, якія былі з Ісаакам у Хэўроне, усе прыйшлі да іх, узброеныя ўсялякімі баявымі прыладамі, і сыны Якава і слугі іхнія, сто дванаццаць чалавек, пайшлі насустрач гэтым царам, і Якаў таксама пайшоў з імі.

63 І паслалі сыны Якава да бацькі свайго Ісаака, сына Абрагамавага, у Хэўрон, гэта значыць Кірэат-Арба, кажучы:

64 Молім Цябе за нас да Госпада Бога нашага, каб Ён абараніў нас ад рук Хананейцаў, якія ідуць супраць нас, і аддаў іх у рукі нашыя.

65 І памаліўся Ісаак, сын Абрагама, Госпаду за сыноў сваіх і сказаў: Госпадзе Божа! Ты абяцаў бацьку майму, кажучы: «Я памножу нашчадкаў тваіх, як зоркі на небе». Ты таксама абяцаў мне і спраўджваеш слова Тваё, калі цары Ханаанскія сабраліся разам, каб пачаць вайну з дзецьмі маімі, бо яны не ўчынілі гвалту.

66 Дык вось, Госпадзе Божа, Божа ўсёй зямлі, адхілі раду гэтых цароў, каб яны не ваявалі з маімі сынамі.

67 І хай гэтыя цары і іх народ усёляць у сэрцы страх перад маімі сынамі і знішчаць іхнюю гонар, і каб яны адварнуліся ад маіх сыноў.

68 І рукою Тваёю моцнаю і працягнутаю мышцаю вызвалі ад іх сыноў маіх і слуг іхніх, бо ў руках Тваіх сіла і моц, каб зрабіць усё гэта.

69 І пайшлі сыны Якава і слугі іхнія насустрач гэтым царам, і яны спадзяваліся на Госпада Бога свайго. І калі яны ішлі, Якаў, бацька іхні, таксама маліўся Госпаду і казаў: Госпадзе Божа, Божа магутны і ўзнёслы, Які валадарыў ад дзён старажытных, адгэтуль дагэтуль і наўсёгды;

70 Ты Той, Хто распальвае войны і спыняе іх, у Тваёй руцэ сіла і моц, каб узвышаць і знішчаць; о, няхай мая малітва будзе прымальнай перад Табой, каб Ты мог звярнуць да мяне з Тваёй міласэрнасцю, каб Ты ўразіў сэрцы гэтых цароў і іх народа жахам маіх сыноў, і напалохаў іх і іх лагеры, і з Тваёй вялікай дабрынёй вызваліў усіх тых, хто спадзяецца на Цябе, бо гэта Ты можаш падпарадкаваць нам людзей і пакласці пад нашу ўладу народы.

РАЗДЗЕЛ 35

1 І прыйшлі ўсе цары Амарэйскія і сталі ў полі, каб параіцца са сваімі дарадцамі, што рабіць з сынамі Якава, бо яны ўсё яшчэ баяліся іх, кажучы: «Вось, двое з іх забілі ўвесь горад Сіхем».

2 І пачуў Гасподзь малітвы Ісаака і Якава, і напоўніў сэрцы ўсіх дарадцаў гэтых цароў вялікім страхам і жахам, так што яны аднадушна ўсклікнулі,

3 Ці ж ты сёння неразумны, ці няма ў табе разумення, што ты будзеш змагацца з Габрэямі, і чаму ты сёння цешышся ўласнай пагібеллю?

4 Вось, двое з іх прыйшлі ў горад Сіхем без страху і жаху і забілі ўсіх жыхароў горада, так што ніхто не

ўстаў супраць іх, і як жа ты зможаш змагацца з імі ўсімі?

5 Ведаеш, што іх Бог вельмі любіць іх і ўчыніў для іх магутныя рэчы, якіх не было з даўніх дзён, і сярод усіх багоў народаў няма нікога, хто мог бы зрабіць падобныя да магутных спраў Ягоных.

6 Ён сапраўды вызваліў бацьку іх Абрагама, Габрэя, з рукі Німрода і з рукі ўсяго ягонага народа, які шмат разоў спрабаваў забіць яго.

7 Ён таксама выратаваў яго з агню, у які кінуў яго цар Німрод, і яго Бог выратаваў яго з яго.

8 І хто яшчэ можа зрабіць падобнае? Вядома, гэта Абрагам забіў пяцярых цароў Элама, калі яны дакрануліся да сына яго брата, які ў тых дні жыў у Садоме.

9 І ўзялі свайго слугу, вернага ў доме ягоным, і некалькіх з ягоных людзей, і пагналіся за царамі Элама ў адну ноч, і забілі іх, і вярнулі сыну брата ягонага ўсю маёмасць ягоную, якую забралі ў яго.

10 І вы ведаеце, што Бог гэтых габрэяў вельмі задаволены імі, і яны таксама задаволены Ім, бо ведаюць, што Ён вызваліў іх ад усіх ворагаў іхніх.

11 І вось, з любові да Бога свайго, Абрагам узяў свайго адзінага і дарагога сына і хацеў прынесці яго ў ахвяру свайму Богу, і калі б не Бог, які перашкодзіў яму зрабіць гэта, ён бы зрабіў гэта з любові да Бога свайго.

12 І ўбачыў Бог усе ягоныя справы, і пакляўся яму, і абяцаў яму, што выратуе сыноў ягоных і ўсё нашчадства ягонае ад усялякай бяды, якая іх напаткае, бо ён зрабіў гэта, і праз сваю любоў да Бога свайго задушыў сваё спачуванне да свайго дзіцяці.

13 І ці не чуў ты, што зрабіў іх Бог з фараонам, царом Егіпецкім, і з Авімелехам, царом Герарскім, узяўшы жонку Абрагама? Ён сказаў пра яе: «Яна мая сястра», каб яны не забілі яго з-за яе і не падумалі ўзяць яе сабе за жонку. І зрабіў Бог з імі і з іх народамі ўсё, пра што ты чуў.

14 І вось, мы самі бачылі на свае вочы, што Ісаў, брат Якава, прыйшоў да яго з чатырмастамі людзьмі, каб забіць яго, бо ён успомніў, што забраў у яго дабраславенне бацькі ягонага.

15 І выйшаў ён насустрач яму, калі той ішоў з Сірыі, каб забіць маці з дзецьмі, але хто выратаваў яго з рук ягоных, як не Бог ягоны, на Якога ён спадзяваўся? Ён выратаваў яго з рук брата ягонага і з рук ворагаў ягоных, і, безумоўна, зноў абароніць іх.

16 Хто ж не ведае, што гэта іх Бог натхніў іх сілай зрабіць з горадамі Сіхем тое зло, пра якое вы чулі?

17 Ці ж маглі б два чалавекі сваёй сілай знішчыць такія вялікія горады, як Сіхем, калі б не іх Бог, на якога яны спадзяваліся? Ён сказаў і зрабіў ім усё гэта, каб забіць жыхароў горада ў іх горадзе.

18 І ці зможаш ты адолець тых, хто выйшаў разам з твайго горада, каб змагацца з усімі імі, нават калі на дапамогу табе прыйдзе тысяча разоў большая колькасць?

19 Ведаеш і разумееш, што ты прыйшоў не ваяваць з імі, а ваяваць з іх Богам, Які выбраў іх, і таму вы ўсе прыйшлі сёння, каб быць знішчанымі.

20 Дык вось, устрымайцеся ад гэтага зла, якое вы спрабуеце наклікаць на сябе, і лепш вам не ісці на вайну з імі, хоць іх і мала, бо з імі іх Бог.

21 І калі цары Амарэйскія пачулі ўсе словы сваіх дарадцаў, сэрцы іхнія напоўніліся жахам, і яны баяліся сыноў Якава і не хацелі ваяваць з імі.

22 І яны прыхілілі вушы свае да слоў сваіх дарадцаў, і слухалі ўсе іхнія словы, і словы дарадцаў вельмі спадабаліся царам, і яны так і зрабілі.

23 І цары адварнуліся і ўстрымаліся ад сыноў Якава, бо не адважыліся падысці да іх, каб пачаць з імі вайну, бо вельмі баяліся іх, і сэрцы іх растала ў іх ад страху перад імі.

24 Бо гэта было ад Госпада да іх, бо Ён пачуў малітвы сваіх рабоў Ісаака і Якава, бо яны спадзяваліся на Яго; і ўсе гэтыя цары вярнуліся са сваімі таборамі ў той дзень, кожны ў свой горад, і яны ў той час не ваявалі з сынамі Якава.

25 І сыны Якава стаялі ў той дзень да вечара насупраць гары Сігон, і, бачачы, што гэтыя цары не прыйшлі ваяваць з імі, сыны Якава вярнуліся ў свае дамы.

РАЗДЗЕЛ 36

1 У той час Гасподзь з'явіўся Якаву і сказаў: устань, ідзі ў Вэтыль і заставайся там, і зрабі там ахвярнік Госпаду, Які з'явіўся табе і вызваліў цябе і сыноў тваіх ад бяды.

2 І ўстаў Якаў з сынамі сваімі і ўсім сваім, і пайшлі, і прыйшлі ў Бэтэль паводле слова Гасподняга.

3 Якаву было дзевяноста дзевяць гадоў, калі ён пайшоў у Вэтыль. І заставаўся Якаў і сыны ягоныя, і ўсе людзі, якія былі з ім, у Вэтылі ў Лузе, і пабудаваў там ахвярнік Госпаду, Які з'явіўся яму. І заставаўся Якаў і сыны ягоныя ў Вэтылі шэсць месяцаў.

4 У той час памерла Дэвора, дачка Уца, карміцелька Рэбекі, якая была з Якавам; і Якаў пахаваў яе пад Вэтылем пад дубам, які быў там.

5 І Рэбека, дачка Ватуіла, маці Якава, памерла ў той час у Хэўроне, гэта значыць Кірэат-Арба, і пахавана яна ў пячоры Махпела, якую Абрагам купіў у сыноў Хэтавых.

6 І было жыццё Рэбекі сто трыццаць тры гады, і яна памерла. І калі Якаў пачуў, што маці ягоная Рэбека памерла, ён горка заплакаў па маці сваёй і ўчыніў вялікую жалобу па ёй і па Дэворы, карміцельцы яе, пад дубам, і назваў гэтае месца Алон-Бахут.

7 І памёр Лаван Сірыец у тыя дні, бо пакараў яго Бог за тое, што ён парушыў заповіт, які быў паміж ім і Якавам.

8 Якаву было сто гадоў, калі з'явіўся яму Гасподзь, і дабраславіў яго, і назваў імя яму Ізраіль. І зачала ў тыя дні Рахіль, жонка Якава.

9 У той час Якаў і ўсё, што было з ім, рушылі з Вэтыля, каб ісці ў дом бацькі свайго, у Хэўрон.

10 І калі яны ішлі ў дарогу, і заставалася яшчэ зусім няшмат да Ефрафы, Рахіль нарадзіла сына, і ў яе былі цяжкія роды, і яна памерла.

11 І пахаваў яе Якаў на дарозе ў Эфрафу, гэта значыць Віфлеем, і паставіў над магілай яе помнік, які там і дагэтуль; і дзён Рахілі было сорок пяць гадоў, і яна памерла.

12 І назваў Якаў імя сыну свайму, якога нарадзіла яму Рахіль, Веньямін, бо ён нарадзіўся ў яго ў зямлі праваруч.

13 Пасля смерці Рахілі Якаў паставіў намёт свой у намёце Валы, служанкі яе.

14 І Рувім зайздросціў сваёй маці Ліі з-за гэтага, і напоўніўся гневамі, і раззлаваўся, і пайшоў, і ўвайшоў у намёт Валгі, і перасунуў адтуль ложка бацькі свайго.

15 У той час у сыноў Рувіма была адабрана доля першародства разам з царскім і святарскім саслоўем, бо ён апаганіў ложа бацькі свайго. І першародства было дадзена Язэпу, царства — Юдзе, а святарства — Левію, бо Рувім апаганіў ложа бацькі свайго.

16 Гэта радавод Якава, які нарадзіўся ў яго ў Падан-Араме; сыноў Якава было дванаццаць.

17 Сыны Ліі: першынец Рувім, потым Сімяон, Левій, Юда, Ісахар, Завулон і сястра іхняя Дзіна; а сыны Рахілі: Іосіф і Веньямін.

18 Сыны Зілпы, служанкі Ліі, былі Гад і Асір, а сыны Білгі, служанкі Рахілі, былі Дан і Нэфталі; гэта сыны Якава, якія нарадзіліся ў яго ў Падан-Араме.

19 І Якаў, і сыны ягоныя, і ўсё, што было ягонае, рушылі ў дарогу і прыйшлі ў Мамрэ, гэта значыць у Кірэат-Арбу, што ў Хэўроне, дзе жылі Абрагам і Ісаак. І Якаў, і сыны ягоныя, і ўсё, што было ягонае, жыў з бацькам сваім у Хэўроне.

20 А брат ягоны Ісаў і сыны ягоныя, і ўсё, што было ў яго, пайшлі ў зямлю Сэір і пасяліліся там, і атрымалі валоданні ў зямлі Сэір. І распадзіліся сыны Ісава і вельмі размнажыліся ў зямлі Сэір.

21 Вось радавод Ісава, які нарадзіўся ў яго ў зямлі Ханаанскай. Сыноў Ісава было пяць.

22 Ада нарадзіла Ісаву першынца ягонага Еліфаза, а таксама нарадзіла яму Рагуіла, а Алібама нарадзіла яму Еўша, Ялама і Карэя.

23 Гэта дзеці Ісава, якія нарадзіліся ў яго ў зямлі Ханаанскай; і сыны Эліфаза, сына Ісава: Тэман, Амар, Цэфо, Гатам, Кеназ і Амалек; а сыны Рагуіла: Нахат, Зерах, Шама і Міза.

24 Сыны Еўша: Тымна, Алва і Етэт; а сыны Ялама: Алах, Фінор і Кеназ.

25 Сыны Карэя былі: Тэман, Міўцар, Магдзіл і Эрам; гэта роды сыноў Ісава паводле іх князёўстваў у зямлі Сэір.

26 А вось імёны сыноў Сэіра Харэяніна, жыхароў зямлі Сэір: Лотан, Шавал, Цывеон, Ана, Дышан, Эзер і Дышон, сем сыноў.

27 А дзеці Лотана былі: Хоры, Геман і сястра іхняя Тымна, гэта значыць Тымна, якая прыйшла да Якава і сыноў ягоных, але яны не паслухаліся яе. І пайшла яна і стала наложніцай Эліфаза, сына Ісававага, і нарадзіла яму Амаліка.

28 Сыны Шавала былі: Алван, Манахат, Эвал, Шэфо і Анам. Сыны Цывеона былі: Ая і Ана. Гэта быў той Ана, які знайшоў Емімаў у пустыні, калі пасвіў аслоў Цывеона, бацькі свайго.

29 І калі ён пасвіў аслоў бацькі свайго, ён вёў іх у пустыню ў розны час, каб пакарміць іх.

30 І быў дзень, калі ён прывёў іх у адну з пустыняў на беразе мора, насупраць пустыні людзей, і калі ён карміў іх, вось, з другога боку мора наляцела вельмі

мощная бура і напала на аслоў, якія там пасвіліся, і ўсе яны спыніліся.

31 Пасля гэтага з пустыні з таго боку мора выйшла каля ста дваццаці вялікіх і страшных звяроў, і ўсе яны прыйшлі да месца, дзе былі аслы, і размясціліся там.

32 І гэтыя жывёлы, ад сярэдзіны ўніз, мелі форму дзяцей чалавечых, і ад сярэдзіны ўверх некаторыя мелі падабенства мядзведзяў, а некаторыя падабенства аслоў, з хвастамі ззаду паміж плячэй, якія дасягалі зямлі, як хвасты аслоў; і гэтыя жывёлы прыйшлі, узлезлі на гэтых аслоў і павялі іх, і яны пайшлі і пайшлі да гэтага дня.

33 Адна з гэтых жывёл падышла да Аны, ударыла яго хвостом і ўцякла адтуль.

34 І, убачыўшы гэтую працу, ён вельмі спалохаўся за сваё жыццё і ўцёк у горад.

35 І раскажаў ён сынам сваім і братам усё, што з ім здарылася. І многія людзі пайшлі шукаць аслоў, але не маглі іх знайсці. І Ана і браты ягоныя больш не хадзілі туды з наступнага дня, бо вельмі баяліся за сваё жыццё.

36 І дзеці Аны, сына Сэіра, былі: Дышон і сястра ягоная Ахлівама. А дзеці Дышона: Хемдан, Эшбан, Ітран і Херан. А дзеці Эцэра: Білган, Зааван і Акан. А дзеці Дышона: Уц і Аран.

37 Гэта роды сыноў Сэіра Харэяніна паводле князёўстваў іхніх у зямлі Сэір.

38 І пасяліўся Ісаў і дзеці ягоныя ў зямлі Сэіра Харэяніна, жыхара той зямлі, і яны валодалі ёю, і былі пладавітыя і вельмі размнажаныя. А Якаў і дзеці ягоныя і ўсё, што належала ім, жылі з бацькам сваім Ісаакам у зямлі Ханаанскай, як загадаў Гасподзь Абрагаму, бацьку іхняму.

РАЗДЗЕЛ 37

1 А ў сто пяты год жыцця Якава, гэта значыць у дзевяты год пражывання Якава з дзецьмі сваімі ў зямлі Ханаанскай, ён прыйшоў з Падан-Арама.

2 І ў тыя дні Якаў выправіўся з дзецьмі сваімі з Хэўрона, і пайшлі яны і вярнуліся ў горад Сіхем, яны і ўсё, што належала ім, і пасяліліся там, бо дзеці Якава атрымалі добрыя і сытныя пашы для свайго быдла ў горадзе Сіхем, бо горад Сіхем тады быў адбудаваны, і было ў ім каля трохсот мужчын і жанчын.

3 А Якаў і дзеці ягоныя, і ўсё, што належала яму, жылі на той частцы поля, якую Якаў купіў у Хамора, бацькі Сіхемавага, калі вярнуўся з Падан-Арама, перш чым Сімяон і Левій заваявалі горад.

4 І ўсе цары Ханаанскія і Амарэйскія, якія акружалі горад Сіхем, пачулі, што сыны Якава зноў прыйшлі ў Сіхем і пасяліліся там.

5 І сказалі яны: ці зноў прыйдуць сыны Якава Габрэя ў горад і будуць жыць у ім, пасля таго як яны пабілі яго жыхароў і выгналі іх? ці зноў яны вернуцца і выгнаць тых, хто жыве ў горадзе, ці забіць іх?

6 І зноў сабраліся ўсе цары Ханаанскія, і пайшлі разам, каб пачаць вайну з Якавам і сынамі ягонымі.

7 І Яшуў, цар Тапнаха, паслаў таксама да ўсіх цароў сваіх суседзяў, да Элана, цара Гааша, і да Іхурія, цара Сілома, і да Паратона, цара Хазара, і да Сусія, цара

Сартана, і да Лавана, цара Бэтхарана, і да Шавіра, цара Отнай, кажучы:

8 Прыйдзіце да мяне і дапамажыце мне, і мы заб'ём Якава Габрэя і сыноў ягоных, і ўсіх, хто яму належыць, бо яны зноў прыйшлі ў Сіхем, каб валодаць ім і забіваць яго жыхароў, як і раней.

9 І сабраліся ўсе гэтыя цары разам і прыйшлі з усімі сваімі лагерамі, народ вельмі шматлікі, як пясок на беразе мора, і ўсе яны былі насупраць Тапнаха.

10 І выйшаў супраць іх Яшуў, цар Тапнаха, з усім сваім войскам і размясціўся з імі табарам насупраць Тапнаха за горадам. І падзялілі ўсіх гэтых цароў на сем аддзяленняў, сем табараў супраць сыноў Якава.

11 І паслалі яны да Якава і сына ягонага абвясціць: «Выйдзіце да нас усе, і мы пагаворым разам на раўніне, і адпомсцім за жыхароў Сіхема, якіх вы забілі ў іх горадзе. І вы вернецеся ў горад Сіхем і будзеце жыць у ім, і забіваеце яго жыхароў, як і раней».

12 І пачулі гэта сыны Якава, і вельмі раззлаваліся на словы цароў Ханаанскіх. І дзесяць сыноў Якава паспяшаліся і ўсталі, і кожны з іх аперазаўся сваёй ваеннай зброяй; і было з імі сто два іхнія слугі, падрыхтаваныя да бою.

13 І ўсе гэтыя людзі, сыны Якава, са сваімі слугамі, пайшлі да гэтых цароў, і Якаў, бацька іхні, быў з імі, і ўсе яны стаялі на рудніку Сіхемскім.

14 І памаліўся Якаў Госпаду за сыноў сваіх, і працягнуў рукі свае да Госпада, і сказаў: Божа, Ты — Бог Усемагутны, Ты — Айцец наш, Ты стварыў нас, і мы — справа рук Тваіх; малю Цябе, вызвалі сыноў маіх па міласэрнасці Тваёй з рук ворагаў іхніх, якія сёння ідуць змагацца з імі, і выратуй іх з рук іхніх, бо ў руцэ Тваёй сіла і моц, каб выратаваць многіх з многіх.

15 І дай сынам маім, рабам тваім, сілу сэрца і моц, каб змагацца з ворагамі іхнімі, каб упасці іх і прымусяць ворагаў іхніх упасці перад імі, і не дай маім сынам і іхнім рабам загінуць ад рук сыноў Ханаанскіх.

16 Але калі Табе заўгодна забіць маіх сыноў і іхніх слуг, дык вазьмі іх па вялікай міласэрнасці Тваёй праз рукі слуг Тваіх, каб яны не загінулі сёння ад рук цароў Амарэйскіх.

17 І калі Якаў перастаў маліцца Госпаду, зямля затрэслася з месца свайго, і сонца пацямнела, і ўсе гэтыя цары спалохаліся, і вялікі жах ахапіў іх.

18 І Гасподзь пачуў малітву Якава, і Гасподзь уразіў сэрцы ўсіх цароў і іх войска жахам і трымценнем сыноў Якава.

19 Бо Гасподзь даў ім пачуць гук калясніц і гук магутных коней ад сыноў Якава і гук вялікага войска, якое суправаджала іх.

20 І ахапіў гэтых цароў вялікі жах перад сынамі Якава, і пакуль яны стаялі ў сваіх пакоях, вось, сыны Якава выступілі на іх са ста дванаццаццю мужчынамі з вялікім і жahlівым крыкам.

21 І калі цары ўбачылі, што сыны Якава ідуць да іх, яны яшчэ больш спалохаліся і хацелі адступіць ад сыноў Якава, як і спачатку, і не змагацца з імі.

22 Але яны не адступілі, кажучы: «Нам сорамна двойчы так адступаць ад Габрэяў».

23 І падышлі сыны Якава і выступілі супраць усіх гэтых цароў і іх войскаў, і ўбачылі, і вось, гэта быў вельмі магутны народ, шматлікі, як пясок марскі.

24 І сыны Якава паклікалі Госпада і сказалі: дапамажы нам, Госпадзе, дапамажы нам і пачуй нас, бо мы спадзяемся на Цябе, і не дай нам памерці ад рук гэтых неабрэзаных людзей, якія сёння прыйшлі супраць нас.

25 І сыны Якава аперазаліся ваеннай зброяй, і ўзялі ў рукі свае кожны свой шчыт і дзіду сваю, і пайшлі на бітву.

26 І пабег Юда, сын Якава, перад братамі сваімі, і дзесяць слугаў ягоных з ім, і пайшоў ён насустрач гэтым царам.

27 І Яшуў, цар Тапнаха, таксама выступіў першым са сваім войскам перад Юдэяй. І ўбачыў Юда Яшува і яго войска, што ішлі да яго. І ўспалымніўся гнеў Юды, і гнеў ягоны загарэўся ў ім, і ён пайшоў на бітву, у якой Юда рызыкаваў сваім жыццём.

28 Яшуб і ўсё войска ягонае ішлі на Юдэю, і ён ехаў на вельмі моцным і магутным кані. Яшуб быў вельмі адважны чалавек, пакрыты жалезам і медзью з галавы да ног.

29 І, седзячы на кані, ён страляў лукамі абедзвюма рукамі спераду і ззаду, як гэта было яго звычайка ў ўсіх яго бітвах, і ніколі не прамахваўся ў тым месцы, куды цэліў свае стрэлы.

30 І калі Яшуў прыйшоў ваяваць з Юдэяй і пусціў шмат стрэл у Юдэю, Гасподзь звязаў руку Яшува, і ўсе стрэлы, якія ён пусціў, адскочылі ў ягоных людзей.

31 І тады Яшуў ішоў да Юды, каб кінуць яму стрэлы, але адлегласць паміж імі была каля трыццаці локцяў. І калі Юда ўбачыў, што Яшуб пускае ў яго стрэлы, ён кінуўся да яго з усяй сваёй гнеўнай сілай.

32 І падняў Юда з зямлі вялікі камень, вагой шэсцьдзсят сікляў, і пабег Юда да Яшува, і ўдарыў каменем ягоным па шчыце, так што Яшув ашаломланы ад удару ўпаў з каня на зямлю.

33 І шчыт вырваўся з рукі Яшува, і ад сілы ўдару адскочыў на адлегласць каля пятнаццаці локцяў, і шчыт упаў перад другім табарам.

34 І цары, якія прыйшлі з Яшубам, убачылі здалёк сілу Юды, сына Якава, і што ён зрабіў Яшубу, і вельмі спалохаліся Юды.

35 І сабраліся яны каля лагера Яшува, бачачы ягонае замяшанне. І Юда дастаў свой меч і забіў сорок двух чалавек з лагера Яшува. І ўвесь лагер Яшува пабег ад Юды, і ніхто не ўстаяў перад ім. І пакінулі яны Яшува і пабеглі ад яго. А Яшув усё яшчэ ляжаў ніцма на зямлі.

36 Яшуў, убачыўшы, што ўсе людзі з ягонага лагера пабеглі ад яго, паспяшаўся і ўстаў з жахам супраць Юды і стаў на ногі свае насупраць Юды.

37 І ўступіў Яшуў у бой з Юдам, шчытом да шчыта, і ўсе людзі Яшува ўцяклі, бо вельмі баяліся Юды.

38 І ўзяў Яшуў дзіду сваю ў руку сваю, каб ударыць Юду па галаве ягонай, але Юда хутка прыхіліў свой шчыт да галавы супраць дзіды Яшува, і шчыт Юды прыняў удар ад дзіды Яшува, і шчыт таксама раскалоўся.

39 І калі Юда ўбачыў, што шчыт ягоны прабіты, ён паспешліва выхапіў меч свой і ўдарыў Яшува па

шчыкалатках, і адсек яму ногі, так што Яшув упаў на зямлю, і дзіда выпала з рукі ягонай.

40 І Юда паспешліва схопіў дзіду Яшува, адсек яму ёю галаву і кінуў яе каля яго ног.

41 І калі сыны Якава ўбачылі, што Юда зрабіў з Яшувам, усе яны пабеглі ў шэрагі іншых цароў, і сыны Якава змагаліся з войскам Яшува і з войскамі ўсіх цароў, якія былі там.

42 І сыны Якава забілі пятнаццаць тысяч сваіх воінаў, і яны білі іх, як бы білі па гарбузах, а астатнія ўцяклі, ратуючы сваё жыццё.

43 А Юда ўсё яшчэ стаяў каля цела Яшува і зняў з Яшува даспехі.

44 І Юда таксама зняў жалеза і медзь, якія былі на Яшуве, і вось, дзевяць чалавек з начальнікаў Яшува выйшлі ваяваць з Юдай.

45 І паспяшаўся Юда, узяў камень з зямлі і ўдарыў ім аднаго з іх па галаве, і чэрап яму быў праламаны, і цела ўпала з каня на зямлю.

46 А восем правадыроў, якія засталіся, убачыўшы сілу Юды, вельмі спалохаліся і ўцяклі. Юда з дзесяццю сваімі людзьмі пагнаўся за імі, дагнаў іх і забіў іх.

47 І сыны Якава працягвалі разбіваць войскі цароў і забілі многіх з іх, але тыя цары смела трымаліся сваіх правадыроў і не адступалі са сваіх месцаў, і яны крычалі супраць тых са сваіх войскаў, якія ўцякалі ад сыноў Якава, але ніхто не хацеў іх слухаць, бо яны баяліся за сваё жыццё, каб не памерці.

48 І ўсе сыны Якава, разбіўшы войскі цароў, вярнуліся і прыйшлі перад Юдэю, а Юда ўсё яшчэ забіваў васьмі правадыроў Яшува і здзіраў з іх вопратку.

49 І ўбачыў Левій Элона, цара Гааша, які ішоў да яго з чатырнаццаццю ваеначальнікамі сваімі, каб забіць яго; але Левій не ведаў гэтага напэўна.

50 І падышоў Элон са сваімі правадырамі бліжэй, і Левій азірнуўся і ўбачыў, што ззаду ў яго пачаўся бой. І пабег Левій з дванаццаццю сваімі слугамі, і пайшлі яны і забілі Элона і ягоных правадыроў вастрыём мяча.

РАЗДЗЕЛ 38

1 І прыйшоў Іхуры, цар Шыломскі, каб дапамагчы Элону і падышоў да Якава. Якаў нацягнуў лук, які быў у яго руцэ, і стрэліў у Іхурыя, і той памёр.

2 Калі Іхуры, цар Шыломскі, памёр, чатыры астатнія цары ўцяклі са свайго месца разам з астатнімі правадырамі і спрабавалі адступіць, кажучы: «У нас больш няма сілы супраць габрэяў, бо яны забілі трох цароў і іх правадыроў, якія былі мацнейшыя за нас».

3 І калі сыны Якава ўбачылі, што астатнія цары сышлі са свайго месца, яны пагналіся за імі. І прыйшоў таксама Якаў з рудніка Сіхемскага, з таго месца, дзе ён стаяў, і пагналіся за царамі, і падышлі да іх са сваімі слугамі.

4 А цары і начальнікі войскаў з астатнімі войскамі сваімі, бачачы, што сыны Якава набліжаюцца да іх, спалохаліся за сваё жыццё і ўцяклі, пакуль не дайшлі да горада Хазар.

5 І сыны Якава пагналіся за імі да брамы горада Хазар і нанеслі вялікую паразу царам і іх войскам, каля чатырох тысяч чалавек. І пакуль яны білі войска цароў,

Якаў страляў з лука, каб толькі пабіць цароў, і забіў іх усіх.

6 І ён забіў Паратона, цара Хацара, каля брамы горада Хацар; пасля гэтага ён забіў Сусія, цара Сартона, і Лавана, цара Бэт-Харына, і Шабіра, цара Махнаймы, і забіў іх усіх стрэламі, па адной стрэле ў кожнага з іх, і яны памерлі.

7 І сыны Якава, бачачы, што ўсе цары загінулі і што яны разбітыя і адступаюць, працягвалі бітву з войскамі цароў насупраць брамы Хазара і пабілі каля чатырохсот іхніх воінаў.

8 І загінулі ў той бітве трое слуг Якава. І калі Юда ўбачыў, што трое слуг ягоных загінулі, ён вельмі засмуціўся, і гнеў ягоны загарэўся ў ім на Амарэйцаў.

9 І ўсе людзі, якія засталіся з царскіх войскаў, вельмі баяліся за сваё жыццё, і пабеглі і разбілі браму сцен горада Хазар, і ўсе ўвайшлі ў горад, каб выратавацца.

10 І яны схаваліся сярод горада Хазар, бо горад Хазар быў вельмі вялікі і прасторны, і калі ўсе гэтыя войскі ўвайшлі ў горад, сыны Якава пабеглі за імі ў горад.

11 І выйшлі з горада чатыры адважныя мужы, вопытныя ў бітве, і сталі ля ўваходу ў горад, з аголенымі мячамі і дзідамі ў руках, і сталі насупраць сыноў Якава, і не дазволілі ім увайсці ў горад.

12 І пабег Нэфталі, і стаў паміж імі, і мячом сваім ударыў двух з іх, і адсек ім галовы адным ударам.

13 І ён павярнуўся да двух іншых, і вось, яны ўцяклі, і ён пагнаўся за імі, дагнаў іх, пабіў іх і забіў іх.

14 І прыйшлі сыны Якава ў горад і ўбачылі, і вось, там была яшчэ адна сцяна горада, і шукалі брамы сцяны, і не маглі знайсці яе. І ўскочыў Юда на верх сцяны, і пайшлі за ім Сімяон і Левій, і ўсе трое спусціліся са сцяны ў горад.

15 І Сімяон і Левій забілі ўсіх мужчын, якія пабеглі ў горад, каб выратавацца, і жыхароў горада з іхнімі жонкамі і дзецямі, яны забілі вастрыём мяча, і энк горада ўзнёсся да неба.

16 Дан і Нэфталім ускочылі на сцяну, каб паглядзець, адкуль чуваць плач. Бо сыны Якава занепакоеныя былі за сваіх братоў і чулі жыхароў горада, якія плачуць і моляцца: «Вазьміце ўсё, што ў нас у горадзе, і ідзіце, толькі не забівайце нас».

17 Калі Юда, Сімяон і Левій перасталі біць жыхароў горада, яны ўзышлі на сцяну і паклікалі Дана і Нэфталі, якія былі на сцяне, і астатніх братоў сваіх. І Сімяон і Левій паведамілі ім пра ўваход у горад. І ўсе сыны Якава прыйшлі забраць здабычу.

18 І сыны Якава забралі здабычу з горада Хазара, авечак і валоў, і маёмасць, і ўзялі ўсё, што можна было захапіць, і пайшлі ў той дзень з горада.

19 А на наступны дзень сыны Якава пайшлі ў Сартон, бо пачулі, што жыхары Сартона, якія засталіся ў горадзе, сабраліся, каб змагацца з імі за забойства іх караля, а Сартон быў вельмі высокім і ўмацаваным горадам, і вакол яго быў глыбокі вал.

20 А слуп вала быў каля пяцідзесяці локцяў, а шырыня ягоная — сорок локцяў, і не было месца, каб чалавек мог увайсці ў горад з-за вала. І сыны Якава ўбачылі гарадскі вал і шукалі ўваходу ў яго, але не маглі знайсці яго.

21 Бо ўваход у горад быў ззаду, і кожны, хто хацеў увайсці ў горад, ішоў гэтай дарогай і абыходзіў увесь горад, і пасля гэтага ўваходзіў у горад.

22 І сыны Якава, бачачы, што не могуць знайсці дарогі ў горад, вельмі разгневаліся; і жыхары горада, бачачы, што сыны Якава ідуць да іх, вельмі спалохаліся іх, бо пачулі пра іх сілу і пра тое, што яны зрабілі з Хазарам.

23 І жыхары горада Сартона не маглі выйсці насустрач сынам Якава, сабраўшыся ў горадзе, каб змагацца з імі, каб не пранікнуць у горад. Але калі яны ўбачылі, што яны ідуць на іх, яны вельмі спалохаліся іх, бо чулі пра іх сілу і пра тое, што яны зрабілі з Хазарам.

24 Дык жыхары Сартона хутка знеслі мост на дарозе да горада з яго месца, перш чым прыйшлі сыны Якава, і прынеслі яго ў горад.

25 І прыйшлі сыны Якава і шукалі ўваходу ў горад, і не маглі знайсці яго. І жыхары горада пайшлі на вяршыню сцяны і ўбачылі, і вось, сыны Якава шукаюць уваходу ў горад.

26 І жыхары горада дакаралі сыноў Якава з вяршыні сцяны і пракліналі іх. І пачулі сыны Якава гэтыя дакоры, і вельмі раз'юшыліся, і гнеў іх загарэўся ў іх.

27 І сыны Якава раззлаваліся на іх, і ўсе яны ўсталі і пераскочылі праз вал з усёй сілай сваёй, і праз сілу сваю перайшлі сорок локцяў вала.

28 І калі яны прайшлі вал, яны сталі пад гарадской сцяной і ўбачылі, што ўсе вароты горада зачыненыя жалезнымі дзвярыма.

29 І падышлі сыны Якава, каб выламаць вароты гарадской брамы, але жыхары не дазволілі ім, бо з вяршыні сцяны кідалі ў іх камяні і стрэлы.

30 А колькасць людзей, якія былі на сцяне, была каля чатырохсот чалавек. І калі сыны Якава ўбачылі, што жыхары горада не дазваляюць ім адчыніць гарадскія вароты, яны ўскочылі і пайшлі на вяршыню сцяны, а Юда пайшоў першым на ўсходнюю частку горада.

31 Гад і Асір пайшлі за ім да заходняга краю горада, а Сімяон і Левій — на поўнач, а Дан і Рувім — на поўдзень.

32 А людзі, якія былі на вяршыні сцяны, жыхары горада, убачыўшы, што сыны Якава ідуць да іх, усе яны ўцяклі ад сцяны, спусціліся ў горад і схаваліся сярод горада.

33 І Ісахар і Нэфталі, якія заставаліся пад сцяной, падышлі і выламалі гарадскія вароты, і распалілі агонь у гарадскіх варотах, так што жалеза распавілася. І ўсе сыны Якава ўвайшлі ў горад, яны і ўсе іхнія людзі, і біліся з жыхарамі горада Сартон, і пабілі іх вастрыём мяча, і ніхто не ўстаў перад імі.

34 І каля дзвюхсот чалавек уцякло з горада, і ўсе яны пайшлі і схаваліся ў адной вежы ў горадзе. Іуда пагнаўся за імі да вежы і разбурыў вежу, якая ўпала на людзей, і ўсе яны загінулі.

35 І сыны Якава пайшлі па даху той вежы і ўбачылі, і вось, у горадзе была яшчэ адна моцная і высокая вежа, і вяршыня яе дасягала неба. І сыны Якава паспяшаліся і спусціліся, і пайшлі з усімі сваімі людзьмі да той вежы, і знайшлі яе напоўненай каля трохсот мужчын, жанчын і дзяцей.

36 І сыны Якава ўчынілі вялікую паразу тым людзям у вежы, і тыя ўцяклі ад іх.

37 І пагналіся за імі Сімяон і Левій, і вось, з таго месца, дзе яны хаваліся, выйшлі да іх дванаццаць моцных і адважных людзей.

38 І тыя дванаццаць чалавек вялі жорсткую бітву супраць Сімяона і Левія, і Сімяон і Леві не маглі адолець іх, і тыя адважныя людзі зламалі шчыты Сімяона і Левія, і адзін з іх ударыў Левія па галаве сваім мячом, калі Леві паспешліва паднёс руку да галавы, бо баяўся мяча, і меч ударыў Левія ў руку, і яму не хапіла мала, каб рука Левія была адсечана.

39 І схапіў Левій меч адважнага чалавека ў руку сваю, і вырваў яго з рук таго чалавека, і ўдарыў ім па галаве моцнага чалавека, і адсек яму галаву.

40 І падышлі адзінаццаць чалавек, каб біцца з Левіем, бо ўбачылі, што адзін з іх забіты, і сыны Якава біліся, але сыны Якава не маглі адолець іх, бо тыя людзі былі вельмі моцныя.

41 І сыны Якава, бачачы, што не могуць адолець іх, Сімяон закрычаў гучна і жахліва, і адзінаццаць моцных мужоў ашаломелі ад голасу крыку Сімяона.

42 І пазналі Юдэі здалёк голас крыку Сымона, і Нэфталі і Юдэі пабеглі са сваімі шчытамі да Сымона і Левія, і знайшлі іх, якія змагаліся з гэтымі моцнымі людзьмі, і не маглі адолець іх, бо іхнія шчыты былі зламаныя.

43 І ўбачыў Нэфталі, што шчыты Сімяона і Левія зламаныя, і ўзяў у сваіх слуг два шчыты і прынёс іх Сімяону і Левію.

44 І Сымон, Левій і Юда ў той дзень змагаліся ўсе трое з адзінаццацю адважнымі воінамі да заходу сонца, але не маглі адолець іх.

45 І паведамлі пра гэта Якаву, і ён вельмі засмуціўся, і памаліўся Госпаду, і пайшоў ён і Нэфталі, сын ягоны, супраць гэтых адважных людзей.

46 І падышоў Якаў, і нацягнуў лук свой, і падышоў да адважных воінаў, і забіў трох з іхніх воінаў лукам, а астатнія восем павярнуліся назад. І вось, вайна пачалася супраць іх спераду і ззаду, і яны вельмі баяліся за сваё жыццё і не маглі ўстояць перад сынамі Якава, і пабеглі ад іх.

47 І ўцякаючы, сустрэлі яны Дана і Ашыра, якія ішлі насустрач ім, і раптоўна напалі на іх, і біліся з імі, і забілі двух з іх. А Юда і браты ягоныя пагналіся за імі, і пабілі астатніх з іх, і забілі іх.

48 І ўсе сыны Якава вярнуліся і абышлі горад, шукаючы, ці могуць знайсці якіх мужчын, і знайшлі яны каля дваццаці маладых мужчын у пячоры ў горадзе, і Гад і Асір пабілі іх усіх, а Дан і Нэфталі напалі на астатніх людзей, якія ўцяклі і выратаваліся з другой вежы, і пабілі іх усіх.

49 І сыны Якава пабілі ўсіх жыхароў горада Сартана, а жанчын і дзяцей пакінулі ў горадзе і не забілі іх.

50 І ўсе жыхары горада Сартана былі моцнымі людзьмі, адзін з іх пераследваў бы тысячу, а двое не ўцякалі б ад дзесяці тысяч астатніх людзей.

51 І сыны Якава пабілі ўсіх жыхароў горада Сартана лязом мяча, так што ніхто не ўстаў супроць іх, а жанчын пакінулі ў горадзе.

52 І сыны Якава забралі ўсю здабычу з горада, і захапілі, што хацелі, і забралі з горада авечак і статкаў і маёмасць, і сыны Якава зрабілі з Сартонам і яго

жыхарамі гэтак жа, як зрабілі з Хазарам і яго жыхарамі, і павярнуліся і пайшлі.

РАЗДЗЕЛ 39

1 І калі сыны Якава выйшлі з горада Сартана, яны прайшлі каля двухсот локцяў, калі сустрэлі жыхароў Тапнаха, якія ішлі ім насустрач, бо яны выйшлі ваяваць з імі, бо яны разбілі цара Тапнаха і ўсіх ягоных людзей.
2 І ўсе, хто заставаўся ў горадзе Тапнах, выйшлі ваяваць з сынамі Якава, і яны вырашылі вярнуць у іх здабычу і здабычу, якую яны захапілі ў Хазара і Сартана.

3 І астатнія жыхары Тапнаха змагаліся з сынамі Якава ў тым месцы, і сыны Якава пабілі іх, і тыя пабеглі ад іх, і гналіся за імі да горада Арбелан, і ўсе яны загінулі ад сыноў Якава.

4 І вярнуліся сыны Якава і прыйшлі ў Тапнах, каб забраць здабычу з Тапнаха. І калі яны прыйшлі ў Тапнах, пачулі, што жыхары Арбелана выйшлі ім насустрач, каб выратаваць здабычу сваіх братоў. І пакінулі сыны Якава дзесяць сваіх людзей у Тапнаху, каб абрабаваць горад, і самі выйшлі насустрач жыхарам Арбелана.

5 І выйшлі жыхары Арбелана са сваімі жонкамі ваяваць з сынамі Якава, бо іхнія жонкі былі дасведчаныя ў бітве, і выйшлі яны каля чатырохсот мужчын і жанчын.

6 І ўсе сыны Якава закрычалі гучным голасам, і ўсе яны пабеглі да жыхароў Арбелана з вялікім і страшным крыкам.

7 І пачулі жыхары Арбелана голас крыкаў сыноў Якава, і іх раў, падобны да раўту львоў і да раўту мора і яго хваль.

8 І страх і жах апанавалі іх сэрцы за сыноў Якава, і яны вельмі баяліся іх, і адступілі і ўцяклі ад іх у горад. А сыны Якава пагналіся за імі да гарадской брамы і напалі на іх у горадзе.

9 І сыны Якава біліся з імі ў горадзе, і ўсе жанчыны іхнія стралялі з прашак на сыноў Якава, і бой быў вельмі жорсткі паміж імі ўвесь той дзень да вечара.

10 І сыны Якава не маглі адолець іх, і сыны Якава ледзь не загінулі ў той бітве. І сыны Якава закрычалі да Госпада і вельмі ўзмацаваліся да вечара, і сыны Якава пабілі ўсіх жыхароў Арбелана вастрыём мяча, мужчын, жанчын і дзяцей.

11 А таксама астатніх людзей, якія ўцяклі з Сартана, сыны Якава пабілі іх у Арбелане, і сыны Якава зрабілі з Арбеланам і Тапнахам гэтак жа, як яны зрабілі з Хазарам і Сартонам, і калі жанчыны ўбачылі, што ўсе мужчыны загінулі, яны палезлі на дахі горада і пабілі сыноў Якава, абсыпаючы іх камянямі, як дажджом.

12 І сыны Якава паспяхаліся і ўвайшлі ў горад, і схапілі ўсіх жанчын, і пабілі іх мечам, і сыны Якава захапілі ўсю здабычу і здабычу, авечак і валоў і буйную рагатую жывёлу.

13 І сыны Якава зрабілі з Махнаймай тое ж самае, што зрабілі з Тапнахам, Хацарам і Сіломам, і павярнуліся адтуль і пайшлі.

14 А на пяты дзень сыны Якава пачулі, што сабраліся супраць іх на бітву жыхары Гааса, бо яны забілі іх цара

і іх начальнікаў, бо ў горадзе Гаасе было чатырнаццаць начальнікаў, і сыны Якава забілі іх усіх у першай бітве.

15 І сыны Якава ў той дзень аперазаліся ваеннай зброяй і пайшлі на вайну з жыхарамі Гааша. У Гаашы быў моцны і магутны народ з народа Амарэйцаў. Гааш быў самым моцным і найлепш умацаваным горадам з усіх гарадоў Амарэйцаў, і меў тры сцены.

16 І прыйшлі сыны Якава ў Гааш і знайшлі гарадскія вароты замкнёнымі, і каля пяцісот чалавек стаялі на вяршыні вонкавай сцяны, і народ, шматлікі, як пясок на беразе мора, быў у засадзе на сыноў Якава з-за горада, за ім.

17 І падышлі сыны Якава, каб адчыніць гарадскія вароты, і калі яны наблізіліся, вось тыя, што былі ў засадзе ззаду горада, выйшлі са сваіх месцаў і акружылі сыноў Якава.

18 Сыны Якава былі сціснутыя паміж жыхарамі Гааша, і бітва была і спераду, і ззаду іх, і ўсе людзі, якія былі на сцяне, кідалі на іх са сцяны стрэлы і камяні.

19 І Юда, бачачы, што жыхары Гааса сталі цяжэйшымі за іх, закрычаў пранізліва і моцна. І ўсе жыхары Гааса спалохаліся голасу крыку Юды, і людзі падалі са сцяны ад яго моцнага крыку. І ўсе, хто быў звонку і ў горадзе, вельмі спалохаліся за сваё жыццё.

20 А сыны Якава ўсё яшчэ набліжаліся, каб выламаць вароты горада, але жыхары Гааша кідалі на іх камяні і стрэлы з вяршыні сцяны і прымушалі іх уцякаць ад брамы.

21 І вярнуліся сыны Якава з-за горада супроць жыхароў Гааса, якія былі з імі, і пабілі іх жудасна, як бы б'юць па гарбузах, і не маглі яны ўстояць перад сынамі Якава, бо страх і жах ахапілі іх ад крыку Юды.

22 І сыны Якава забілі ўсіх тых людзей, якія былі за горадам. Сыны Якава ўсё яшчэ набліжаліся, каб пранікнуць у горад і змагацца пад гарадскімі сценамі, але не маглі, бо ўсе жыхары Гааса, якія заставаліся ў горадзе, акружылі сцены Гааса з усіх бакоў, так што сыны Якава не маглі падысці да горада, каб змагацца з імі.

23 І сыны Якава падышлі да аднаго кута, каб змагацца пад сцяной, але жыхары Гааса кідалі на іх стрэлы і камяні, як дождж, і яны ўцяклі з-пад сцяны.

24 І жыхары Гааша, якія былі на сцяне, бачачы, што сыны Якава не могуць адолець іх з-пад сцяны, дакаралі сыноў Якава такімі словамі, кажучы:

25 Што з табой у гэтай бітве, што ты не можаш перамагчы? Няўжо ты зробіш з магутным горадам Гааш і яго жыхарамі тое ж самае, што з гарадамі Амарэйцаў, якія былі менш моцныя? Ці ж ты зрабіў гэта з тымі слабымі сярод нас, і забіў іх ля ўваходу ў горад, бо ў іх не было сілы, калі яны напалохаліся голасу твайго крыку?

26 Ці зможаце вы цяпер змагацца на гэтым месцы? Тут вы ўсе памрэце, і мы адпомсцім за тыя гарады, якія вы спустошылі.

27 І жыхары Гааша моцна дакаралі сыноў Якава і зневажалі іх сваімі багамі, і кідалі ў іх са сцяны стрэлы і камяні.

28 І пачуў Юда і браты ягоныя словы жыхароў Гааса, і вельмі ўспыхнуў гнеў іхні, і Юда зайздросціў Богу

свайму ў гэтай справе, і заклікаў, кажучы: Госпадзе, дапамажы, пашлі дапамогу нам і братам нашым.

29 І ён пабег удалечыню з усёй сілы, з аголеным мячом у руцэ, і ўскочыў з зямлі і, сілай сваёй, узлез на сцяну, і меч выпаў з рукі ягонай.

30 І закрычаў Юда на сцяне, і ўсе людзі, якія былі на сцяне, жажнуліся, і некаторыя з іх упалі са сцяны ў горад і загінулі, а тыя, хто быў яшчэ на сцяне, убачыўшы сілу Юды, вельмі спалохаліся і ўцяклі ў горад, каб выратавацца.

31 І некаторыя адважыліся біцца з Юдай на сцяне і падышлі блізка, каб забіць яго, бо ўбачылі, што ў руцэ Юды няма меча, і вырашылі скінуць яго са сцяны да яго братоў. І дваццаць чалавек з горада падышлі ім на дапамогу, і акружылі Юду, і ўсе крычалі на яго, і набліжаліся да яго з аголенымі мячамі, і напалохалі Юду, і Юда крычаў сваім братам са сцяны.

32 Якаў і сыны ягоныя нацягнулі лук з-пад сцяны і паранілі трох мужчын, якія былі на вяршыні сцяны. Іуда працягваў крычаць і ўсклікнуў: «Госпадзе, дапамажы нам! Госпадзе, выратуй нас!» І закрычаў ён гучным голасам на сцяне, і крык быў чутны здалёк.

33 Пасля гэтага крыку ён зноў закрычаў. І ўсе людзі, якія акружалі Юду на вяршыні сцяны, жажнуліся, і, пачуўшы крык Юды і яго дрыготку, кожны кінуў меч з рукі сваёй і ўцёк.

34 І ўзялі Юдэі мячы, якія выпалі з рук іхніх, і біліся з імі, і забілі дваццаць чалавек з іх на сцяне.

35 А яшчэ каля васьмідзесяці мужчын і жанчын падняліся на гарадскую сцяну і ўсе акружылі Юдэю. І Гасподзь уклаў у іх сэрцы страх перад Юдэяй, так што яны не маглі падысці да Яго.

36 Якаў і ўсе, хто быў з ім, нацягнулі лук з-пад сцяны і забілі дзесяць чалавек на сцяне, і яны ўпалі пад сцяной перад Якавам і сынамі ягонымі.

37 І народ на сцяне, убачыўшы, што дваццаць з іхніх чалавек загінула, пабег на Юду з аголенымі мячамі, але не мог падысці да яго, бо вельмі напалохаўся сілы Юды.

38 І падышоў адзін з іхніх адважных, якога звалі Аруд, каб ударыць Юду па галаве сваім мячом. Але Юда паспешліва прыклаў шчыт да галавы сваёй, і меч ударыў у шчыт, і той раскалоўся напалам.

39 І гэты магутны чалавек, пасля таго як ён пабіў Юду, пабег, ратуючы сваё жыццё, ад страху перад Юдай, і ногі ягоныя паслізнуліся на сцяне, і ён упаў сярод сыноў Якава, якія былі пад сцяной, і сыны Якава ўдарылі яго і забілі яго.

40 І галава ў Юды балела ад удару моцнага чалавека, і Юда ледзь не памёр ад гэтага.

41 І закрычаў Юда на сцяне ад болю ад удару, калі пачуў яго Дан, і яго гнеў загарэўся ў ім. Ён устаў, адышоў здалёк, пабег і ўскочыў з зямлі і ўзышоў на сцяну з поўнай сілай гневу.

42 І калі Дан падышоў да сцяны каля Юдэі, усе людзі на сцяне, якія стаялі на сцяне супраць Юдэі, уцяклі, і падняліся да другой сцяны, і кідалі стрэлы і камяні ў Дана і Юду з другой сцяны, і спрабавалі адбіць іх ад сцяны.

43 І стрэлы і камяні ўдарылі Дана і Юду, і яны ледзь не загінулі на сцяне. І куды б Дан і Юда ні ўцякалі ад

сцяны, там іх атакавалі стрэламі і камянямі з другой сцяны.

44 А Якаў і сыны ягоныя ўсё яшчэ былі ля ўваходу ў горад пад першай сцяной і не маглі нацягнуць лук на жыхароў горада, бо яны не маглі іх бачыць, бо знаходзіліся на другой сцяне.

45 А Дан і Юда, калі яны больш не маглі цярапець камяні і стрэлы, што падалі на іх з другой сцяны, яны абодва скочылі на другую сцяну каля жыхароў горада. І калі жыхары горада, якія былі на другой сцяне, убачылі, што Дан і Юда прыйшлі да іх на другую сцяну, усе яны закрычалі і спусціліся ўніз, паміж сцен.

46 Якаў і сыны ягоныя пачулі крыкі жыхароў горада, якія ўсё яшчэ былі ля ўваходу ў горад, і яны занепакоіліся за Дана і Юду, якіх яны не бачылі, бо яны былі на другой сцяне.

47 І Нэфталі, раз'юшаны і раз'юшаны, пайшоў на першую сцяну, каб паглядзець, адкуль крыкі, якія яны чулі ў горадзе. Ісахар і Завулон падышлі, каб выламаць гарадскія вароты, і адчынілі гарадскія вароты, і ўвайшлі ў горад.

48 І Нэфталі пераскочыў з першай сцяны на другую і пайшоў на дапамогу сваім братам. І жыхары Гааса, якія былі на сцяне, убачыўшы, што Нэфталі трэці пайшоў на дапамогу сваім братам, усе ўцяклі і сышлі ў горад. І Якаў, і ўсе сыны ягоныя, і ўсе юнакі іхнія прыйшлі да іх у горад.

49 І сышлі Юда, Дан і Нэфталі з сцяны ў горад і пагналіся за жыхарамі горада. Сімяон і Левій былі з-за горада і не ведалі, што брама адчынена, і пайшлі адтуль на сцяну і спусціліся да братоў сваіх у горад.

50 І ўсе жыхары горада сышлі ў горад, і сыны Якава падышлі да іх з розных бакоў, і бітва завязалася супраць іх спераду і ззаду, і сыны Якава жудасна пабілі іх і забілі каля дваццаці тысяч мужчын і жанчын, і ніхто з іх не мог выстаяць супраць сыноў Якава.

51 І кроў пацякла па горадзе, як ручай, і кроў цякла, як ручай, да вонкавага боку горада і дасягнула пустыні Бэт-Хорын.

52 І жыхары Бэт-Харына ўбачылі здалёк кроў, што цякла з горада Гааш, і каля сямідзесяці чалавек з іх пабеглі паглядзець на кроў, і прыйшлі на месца, дзе была кроў.

53 І пайшлі яны па слядах крыві і падышлі да гарадской сцяны Гааша, і ўбачылі кроў, што цякла з горада, і пачулі голас енку жыхароў Гааша, бо ён падымаўся да неба, і кроў усё цякла, як ручай вады.

54 А ўсе сыны Якава працягвалі біць жыхароў Гааша і забівалі іх да вечара, каля дваццаці тысяч мужчын і жанчын. І сказалі жыхары Харына: «Гэта, безумоўна, справа Габрэў, бо яны ўсё яшчэ ваююць ва ўсіх гарадах Амарэйскіх».

55 І паспяхаліся тыя людзі і пабеглі ў Бэт-Хорын, і кожны ўзяў сваю ваенную зброю, і яны закрычалі ўсім жыхарам Бэт-Харына, і яны таксама аперазаліся ваенную зброю, каб ісці і змагацца з сынамі Якава.

56 Калі сыны Якава скончылі з пабіццём жыхароў Гааша, яны абышлі горад, каб абабраць усіх забітых, і, увайшоўшы ў глыбіню горада і далей, сустрэлі трох вельмі моцных людзей, у якіх не было ў руцэ іх меча.

57 І прыйшлі сыны Якава на месца, дзе яны былі, і моцныя людзі ўцяклі, і адзін з іх схопіў Завулону, які, як ён убачыў, быў малады і нізкага росту, і з усёй сілы кінуў яго на зямлю.

58 І падбег да яго Якаў з мячом сваім, і Якаў ударыў яго мячом ніжэй паясніцы, і рассек яго напалам, і цела ўпала на Завулону.

59 І падышоў другі і схопіў Якава, каб паваліць яго на зямлю. І Якаў павярнуўся да яго і закрычаў яму. А Сімяон і Левій пабеглі, ударылі яго мячом па сцёгнах і павалілі яго на зямлю.

60 І ўстаў магутны чалавек з зямлі ў гневе, ахоплены сілай, і Юда падышоў да яго, перш чым ён устаў на ногі, і ўдарыў яго па галаве мячом, і галава ягоная была расшчэплена, і ён памёр.

61 І трэці асілак, бачачы, што ягоныя таварышы забітыя, уцёк ад сыноў Якава, і сыны Якава пагналіся за ім па горадзе; і калі асілак уцякаў, ён знайшоў адзін з мячоў жыхароў горада, і ён падняў яго, і павярнуўся да сыноў Якава, і змагаўся з імі гэтым мячом.

62 І пабег магутны да Юды, каб ударыць яго па галаве мячом, але ў руцэ Юды не было шчыта. І калі ён хацеў ударыць яго, Нэфталі паспешліва ўзяў свой шчыт і прыклаў яго да галавы Юды, і меч магутнага чалавека зачэпіў шчыт Нэфталіма, і Юда ўцёк ад мяча.

63 І кінуліся Сімяон і Левій на дужага з мячамі сваімі і моцна ўдарылі яго мячамі сваімі, і два мячы ўвайшлі ў цела дужага і рассеклі яго напалам уздоўж.

64 І сыны Якава пабілі ў той час трох адважных мужчын разам з усімі жыхарамі Гааша, і дзень пачаў хіліцца да схіліцца.

65 І сыны Якава абышлі Гааш і забралі ўсю здабычу з горада, нават дзяцей і жанчын яны не пакінулі ў жывых, і сыны Якава зрабілі з Гаашам гэтак жа, як яны зрабілі з Сартонам і Сіломам.

РАЗДЗЕЛ 40

1 І сыны Якава забралі ўсю здабычу з Гааша і выйшлі з горада ўначы.

2 Яны выйшлі маршам да замка Бэтхорын, і жыхары Бэтхорын ішлі да замка, каб сустрэць іх, і ў тую ноч сыны Якава біліся з жыхарамі Бэтхорын у замку Бэтхорын.

3 І ўсе жыхары Бэтхорына былі адважнымі людзьмі, ніхто з іх не ўцёк перад тысячай чалавек, і яны змагаліся ў тую ноч за замак, і крыкі іх былі чутныя ў тую ноч здалёк, і зямля задрыжала ад іх крыкаў.

4 І ўсе сыны Якава баяліся тых людзей, бо яны не прывыклі змагацца ў цемры, і яны былі вельмі збянтэжаныя, і сыны Якава закрычалі да Госпада, кажучы: дапамажы нам, Госпадзе, выратуй нас, каб мы не памерлі ад рук гэтых неабрэзаных людзей.

5 І пачуў Гасподзь голас сыноў Якава, і Гасподзь навёў вялікі жах і замяшанне на жыхароў Бэт-Харына, і яны змагаліся паміж сабой у цемры ночы і білі адзін аднаго ў вялікай колькасці.

6 І сыны Якава, ведаючы, што Гасподзь наслаў дух разбэшчанасці на тых людзей, і што яны змагаюцца адзін з адным, выйшлі з асяроддзя атрадаў жыхароў Бэтхорына і пайшлі да спуску з замка Бэтхорын і далей,

і яны спакойна засталіся там са сваімі юнакамі ў тую ноч.

7 І жыхары Бэтхорына змагаліся ўсю ноч, адзін з братам сваім, а другі з суседам сваім, і крычалі яны ва ўсе бакі на замак, і іх крык быў чутны здалёк, і ўся зямля задрыжала ад іх голасу, бо яны былі мацнейшыя за ўсіх людзей на зямлі.

8 І ўсе жыхары гарадоў Ханаанскіх, Хэтэяў, Амарэйцаў, Хівеяў і ўсіх цароў Ханаанскіх, а таксама тыя, хто быў па той бок Ярда, пачулі ў тую ноч шум крыкаў.

9 І сказалі яны: «Гэта ж бітвы габрэяў, якія змагаюцца супраць сямі гарадоў, якія наблізіліся да іх; хто можа супрацьстаяць гэтым габрэям?»

10 І ўсе жыхары гарадоў Ханаанскіх і ўсе тыя, хто быў па той бок Ярда, вельмі баяліся сыноў Якава, бо казалі: «Вось, з намі будзе зроблена тое ж самае, што і з тымі гарадамі, бо хто можа ўстаяць перад іх вялікай сілай?»

11 І крыкі харынітаў былі вельмі вялікія ў тую ноч і ўсё ўзмацняліся; і яны білі адзін аднаго да раніцы, і многія з іх былі забітыя.

12 І настала раніца, і ўсе сыны Якава ўсталі на світанні і пайшлі да замка, і яны пабілі тых, хто застаўся з Харынітаў, жудасна, і ўсе яны былі забітыя ў замку.

13 І настаў шосты дзень, і ўсе жыхары Ханаана ўбачылі здалёк усіх жыхароў Бэт-Харына, якія ляжалі мёртвымі ў замку Бэт-Хорын, раскіданымі вакол, як тушы ягнят і коз.

14 І павялі сыны Якава ўсю здабычу, якую яны захапілі ў Гаасе, і пайшлі ў Бэт-Хорын, і знайшлі горад поўны людзей, як пяску марскога, і біліся з імі, і сыны Якава білі іх там да вечара.

15 І сыны Якава зрабілі з Бэт-Харынам тое ж самае, што зрабілі з Гаашам і Тапнахам, і тое ж самае, што зрабілі з Хазарам, Сартонам і Сіломам.

16 І сыны Якава ўзялі з сабой здабычу з Бэт-Харына і ўсю здабычу з гарадоў, і таго дня пайшлі дадому ў Сіхем.

17 І вярнуліся сыны Якава ў горад Сіхем, і засталіся за гарадамі, і адпачылі там ад вайны, і заначавалі там.

18 І ўсіх сваіх слуг разам з усёй здабычай, якую яны ўзялі з гарадоў, яны выйшлі за горад і не ўвайшлі ў горад, бо сказалі сабе: «Магчыма, яшчэ будуць змагацца з намі, і яны прыйдуць аблажыць нас у Сіхеме».

19 І заставаліся Якаў і сыны ягоныя, і слугі іхнія ў тую ноч і на наступны дзень на тым участку поля, які Якаў купіў у Гамора за пяць сікляў, і ўсё, што яны захапілі, было ў іх.

20 І ўся здабыча, якую захапілі сыны Якава, была ў полі, велізарная, як пясок на беразе мора.

21 І жыхары зямлі той назіралі за імі здалёк, і ўсе жыхары зямлі той баяліся сыноў Якава, якія зрабілі гэта, бо ніводзін цар з даўніх дзён не рабіў падобнага.

22 І сем цароў Ханаанскіх вырашылі заключыць мір з сынамі Якава, бо яны вельмі баяліся за жыццё сваё за сыноў Якава.

23 І ў той дзень, а гэта быў сёмы дзень, Яфія, цар Хэўронскі, таемна паслаў да цара Гайскага, і да цара Гаваонскага, і да цара Шалеманскага, і да цара

Адуламаскага, і да цара Лахіскага, і да цара Хазара, і да ўсіх ханаанскіх цароў, якія былі пад іх уладай, кажучы:

24 Ідзі са мною і прыйдзі да мяне, і мы пойдзем да сыноў Якава, і я заключу з імі мір і заключу з імі дамову, каб усе твае землі не былі знішчаны мячамі сыноў Якава, як яны зрабілі з Сіхемам і гарадамі вакол яго, як ты чуў і бачыў.

25 А калі прыйдзеш да мяне, не прыходзь з многімі людзьмі, але хай кожны цар прывядзе трох сваіх галоўных тысячнікаў, і кожны тысячнік няхай прывядзе трох сваіх афіцэраў.

26 І прыйдзіце ўсе вы ў Хэўрон, і мы разам пойдзем да сыноў Якава і папросім іх заключыць з намі мірны дагавор.

27 І ўсе тыя цары зрабілі так, як паслала да іх цар Хэўронскі, бо ўсе яны былі пад ягонай радай і загадам, і сабраліся ўсе цары Ханаанскія, каб ісці да сыноў Якава, каб заключыць з імі мір; і сыны Якава вярнуліся і пайшлі на частку поля, якая была ў Сіхеме, бо не давяралі царам зямлі.

28 І вярнуліся сыны Якава і заставаліся на тым участку поля дзесяць дзён, і ніхто не прыйшоў ваяваць з імі.

29 І калі сыны Якава ўбачылі, што няма ніякіх відавочных прычын вайны, сабраліся ўсе яны і пайшлі ў горад Сіхем, а сыны Якава засталіся ў Сіхеме.

30 І праз сорок дзён сабраліся ўсе цары Амарэйскія з усіх сваіх месцаў і прыйшлі ў Хэўрон да Яфіі, цара Хэўронскага.

31 І колькасць цароў, якія прыйшлі ў Хэўрон, каб заключыць мір з сынамі Якава, была дваццаць адзін цар, і колькасць правадыроў, якія прыйшлі з імі, была шэсцьдзесят дзевяць, і людзей іхніх было сто восемдзесят дзевяць. І ўсе гэтыя цары і людзі іхнія адпачылі каля гары Хэўрон.

32 І выйшаў цар Хэўронскі з трыма сваімі ваеначальнікамі і дзевяццю людзьмі, і гэтыя цары вырашылі пайсці да сыноў Якава, каб заключыць мір.

33 І сказалі яны цару Хэўронскаму: «Ідзі перад намі ты са сваімі людзьмі і гавары за нас з сынамі Якава, і мы пойдзем за табою і пацвердзім словы твае». І цар Хэўронскі так і зрабіў.

34 І пачулі сыны Якава, што ўсе цары Ханаанскія сабраліся і спыніліся ў Хэўроне, і паслалі сыны Якава чатырох сваіх слуг у якасці выведнікаў, кажучы: ідзіце і выведвайце гэтых цароў, і вышуквайце і даследуйце іх людзей, ці мала іх, ці шмат; і калі іх мала, пералічыце іх усіх і вярніцеся.

35 І слугі Якава таемна пайшлі да гэтых цароў і зрабілі так, як загадалі ім сыны Якава. І вярнуліся ў той дзень да сыноў Якава і сказалі ім: «Мы прыйшлі да тых цароў, і іх мала, і мы пералічылі іх усіх, і вось, іх было дзвесце восемдзесят восем, цароў і людзей».

36 І сказалі сыны Якава: «Іх мала, таму мы не ўсе пойдзем да іх». І ўсталі сыны Якава раніцай і выбралі сабе шэсцьдзесят два чалавекі, і дзесяць сыноў Якава пайшлі з імі; і яны аперазаліся ваеннай зброяй, бо казалі: «Яны ідуць ваяваць з намі», бо не ведалі, што тыя ідуць заключыць з імі мір.

37 І пайшлі сыны Якава са сваімі слугамі да брамы Сіхемскай насустрач тым царам, і бацька іхні Якаў быў з імі.

38 І калі яны выйшлі, вось, цар Хэўронскі і тры ягоныя ваеначальнікі і дзевяць чалавек з ім ідуць па дарозе насустрач сынам Якава. І сыны Якава ўзнялі вочы свае і ўбачылі здалёк Яфію, цара Хэўронскага, і ягоных ваеначальнікаў, які ішоў да іх. І сыны Якава сталі каля брамы Сіхемскай і не пайшлі далей.

39 І цар Хэўронскі працягваў наступаць, ён і ягоныя начальнікі, пакуль не наблізіўся да сыноў Якава, і пакланіўся ім да зямлі, сам і ягоныя начальнікі. І сеў цар Хэўронскі з начальнікамі сваімі перад Якавам і сынамі ягонымі.

40 І сказалі яму сыны Якава: што з табой здарылася, цар Хэўронскі? чаму ты прыйшоў да нас сёння? чаго ты патрабуеш ад нас? І сказаў цар Хэўронскі Якаву: прашу цябе, гаспадару мой, усе цары Ханаанскія сёння прыйшлі, каб заключыць з табой мір.

41 І пачулі сыны Якава словы цара Хэўронскага і не пагадзіліся з яго прапановамі, бо сыны Якава не паверылі яму, бо думалі, што цар Хэўронскі гаварыў з імі падманліва.

42 І даведаўся цар Хэўронскі з слоў сыноў Якава, што яны не паверылі яго словам, і цар Хэўронскі падышоў бліжэй да Якава і сказаў яму: «Прашу цябе, гаспадару мой, будзь упэўнены, што ўсе гэтыя цары прыйшлі да цябе з мірам, бо яны прыйшлі не з усімі сваімі людзьмі і не прынеслі з сабой ваеннай зброі, бо яны прыйшлі шукаць міру ў гаспадара майго і ў сыноў ягоных».

43 І сыны Якава адказалі цару Хэўронскаму, кажучы: «Пашлі да ўсіх гэтых цароў, і калі ты скажаш нам праўду, няхай яны прыйдуць да нас паасобку; а калі яны прыйдуць да нас бяззбройнымі, тады мы будзем ведаць, што яны шукаюць ад нас міру».

44 І паслаў Яфія, цар Хэўронскі, аднаго са сваіх людзей да цароў, і ўсе яны прыйшлі перад сынамі Якава і пакланіліся ім да зямлі. І селі гэтыя цары перад Якавам і сынамі ягонымі, і сказалі ім:

45 Мы чулі ўсё, што ты зрабіў з царамі Амарэйскімі мячом тваім і вельмі моцнай рукой, так што ніхто не мог устояць перад табой, і мы баяліся цябе за сваё жыццё, каб не здарылася з намі тое, што здарылася з імі.

46 Дык вось, мы прыйшлі да цябе, каб заключыць паміж намі мірны дагавор. Дык вось, заключы з намі заповіт міру і праўды, каб ты не ўмешваўся ў нашы справы, як і мы не ўмешваліся ў цябе.

47 І сыны Якава зразумелі, што яны сапраўды прыйшлі шукаць у іх міру, і сыны Якава паслухаліся іх і заключылі з імі заповіт.

48 І сыны Якава пакляліся ім, што не будуць умешвацца ў іх справы, і ўсе цары Ханаанскія таксама пакляліся ім, і сыны Якава зрабілі іх данінай з таго дня і далей.

49 І пасля гэтага ўсе правадыры гэтых цароў са сваімі людзьмі прыйшлі да Якава, з дарункамі ў руках для Якава і сыноў ягоных, і пакланіліся яму да зямлі.

50 І пачалі гэтыя цары ўгаворваць сыноў Якава і прасіць іх вярнуць усю здабычу, якую яны захапілі ў сямі гарадоў Амарэйскіх. І сыны Якава зрабілі гэта, і вярнулі ўсё, што захапілі, жанчын, дзяцей, быдла і ўсю здабычу, якую яны захапілі, і адпусцілі іх, і яны пайшлі кожны ў свой горад.

51 І ўсе гэтыя цары зноў пакланіліся сынам Якава і паслалі ім шмат дароў у тыя дні, і сыны Якава адправілі гэтых цароў і іхніх людзей, і яны мірна пайшлі ад іх у свае гарады, і сыны Якава таксама вярнуліся ў свой дом, у Сіхем.

52 І быў мір з таго дня і далей паміж сынамі Якава і царамі Ханаанскімі, пакуль сыны Ізраілевыя не атрымалі ў спадчыну зямлю Ханаанскую.

РАЗДЗЕЛ 41

1 І ў другі год сыны Якава рушылі з Сіхема і прыйшлі ў Хэўрон да бацькі свайго Ісаака, і пасяліліся там, а статкі і буйную рагатую жывёлу яны штодня пасвілі ў Сіхеме, бо там у тыя дні былі добрыя і тучныя пашы, і Якаў і сыны ягоныя і ўся іх сям'я жылі ў даліне Хэўрона.

2 І было ў тыя дні, у той год, на сто шосты год жыцця Якава, на дзесяты год пасля вяртання Якава з Падан-Арама, памерла Лія, жонка Якава; ёй было пяцьдзясят адзін год, калі яна памерла ў Хэўроне.

3 І пахавалі яе Якаў і сыны ягоныя ў пячоры поля Махпела, што ў Хэўроне, якую Абрагам купіў у сыноў Хэтавых, каб мець сабе месца для пахавання.

4 І сыны Якава жылі з бацькам сваім у даліне Хэўрона, і ўсе жыхары зямлі ведалі іх сілу, і слава іх разышлася па ўсёй зямлі.

5 І Язэп, сын Якава, і Бен'ямін, брат ягоны, сыны Рахілі, жонкі Якава, былі яшчэ маладыя ў тыя дні і не хадзілі з братамі сваімі падчас бітваў па ўсіх гарадах Амарэйскіх.

6 І калі Язэп убачыў сілу сваіх братоў і іх веліч, ён хваліў іх і ўзвышаў іх, але ён лічыў сябе вышэйшым за іх і ўзвышаўся над імі; і Якаў, яго бацька, таксама любіў яго больш за ўсіх сваіх сыноў, бо ён быў сынам яго старасці, і з любові да яго ён зрабіў яму шматколерную вопратку.

7 І калі Язэп убачыў, што бацька любіць яго больш за братоў ягоных, ён усё больш узвышаўся над братамі сваімі і даносіў бацьку свайму благія чуткі пра іх.

8 І сыны Якава, бачачы ўсё, што Язэп рабіў з імі, і што бацька іхні любіў яго больш за ўсіх іх, зненавідзелі яго і не маглі гаварыць з ім мірна ва ўсе дні.

9 А Язэпу было сямнаццаць гадоў, і ён усё яшчэ ўзвышаўся над сваімі братамі і думаў узвысіцца над імі.

10 У той час ён бачыў сон, і прыйшоў да сваіх братоў, і расказаў ім свой сон, і сказаў ім: «Мне бачыў сон: вось, мы ўсе вяжам снапы ў полі, і мой сноп падняўся і стаў на зямлю, а вашы снапы абступілі яго і пакланіліся яму».

11 І адказалі яму браты ягоныя і сказалі яму: што азначае гэты сон, які табе прысніўся? ці думаеш ты ў сэрцы сваім цараваць ці панаваць над намі?

12 І зноў ён прыйшоў і расказаў пра гэта Якаву, бацьку свайму. І пацалаваў Якаў Язэпа, пачуўшы гэтыя словы з яго вуснаў, і дабраславіў Якаў Язэпа.

13 І калі сыны Якава ўбачылі, што бацька іхні дабраславіў Язэпа і пацалаваў яго, і што ён вельмі яго любіць, яны пачалі зайздросціць яму і яшчэ больш зненавідзець яго.

14 Пасля гэтага Язэп сніў яшчэ адзін сон і расказаў яго бацьку свайму ў прысутнасці братоў сваіх. І сказаў Язэп бацьку свайму і братам свайму: «Вось, я зноў сніў сон, і вось, сонца і месяц і адзінаццаць зорак пакланіліся мне».

15 І пачуў бацька ягоны словы Язэпа і ягоны сон, і бачачы, што браты ягоныя ненавідзелі Язэпа за гэтую справу, Якаў выкрыў Язэпа перад братамі ягонымі за гэтую справу, кажучы: што азначае гэты сон, які ты сніў, і што ты ўзвышаешся перад братамі тваімі, якія старэйшыя за цябе?

16 Ці думаеш ты ў сэрцы сваім, што я, твая маці і адзінаццаць тваіх братоў прыйдзем і паклонімся табе, калі ты кажаш гэта?

17 І зайздросцілі яму браты ягоныя за словы ягоныя і за сны ягоныя, і ненавідзелі яго, а Якаў захоўваў сны гэтыя ў сэрцы сваім.

18 І пайшлі сыны Якава аднаго дня пасці статак бацькі свайго ў Сіхеме, бо ў тыя дні яны яшчэ былі пастухамі; і пакуль сыны Якава ў той дзень пасвіліся ў Сіхеме, яны замарудзіліся, і час збіраць быдла мінуў, а яны ўсё не прыйшлі.

19 І ўбачыў Якаў, што сыны ягоныя затрымліваюцца ў Сіхеме, і сказаў сабе: «Магчыма, жыхары Сіхема паўсталі ваяваць з імі, таму яны і замарудзіліся прыйсці сёння».

20 І паклікаў Якаў сына свайго Язэпа і загадаў яму, кажучы: «Вось, браты твае пасуцца сёння ў Сіхеме, і вось, яны яшчэ не вярнуліся; дык вось, ідзі і паглядзі, дзе яны, і прынясі мне вестку пра здароўе братоў тваіх і пра здароўе статку».

21 І паслаў Якаў сына свайго Язэпа ў даліну Хэўронскую. Язэп пайшоў па братоў сваіх у Сіхем, але не знайшоў іх. І Язэп абышоў поле, якое было каля Сіхема, каб паглядзець, куды павярнулі браты ягоныя, і заблудзіўся ў пустыні, і не ведаў, якім шляхам яму ісці.

22 І знайшоў яго анёл Гасподні, які блукаў па дарозе ў поле, і сказаў Язэп анёлу Гасподняму: «Я шукаю братоў маіх; ці не чуў ты, дзе яны пасуцца?» І сказаў анёл Гасподні Язэпу: «Я бачыў братоў тваіх, якія пасліся тут, і чуў, як яны казалі, што пойдучь пасціцца ў Датан».

23 І паслухаўся Язэп голасу анёла Гасподняга, і пайшоў да братоў сваіх у Датан, і знайшоў іх у Датане, якія пасвілі статак.

24 І пайшоў Язэп да сваіх братоў, і перш чым ён падышоў да іх, яны вырашылі забіць яго.

25 І сказаў Сімяон братам сваім: «Вось, сёння да нас ідзе чалавек сноў; дык вось, пойдзем, заб'ем яго і кінем яго ў адну з ям, якія ёсць у пустыні, і калі бацька яго будзе шукаць яго ў нас, мы скажам, што яго з'еў ліхі звер».

26 І пачуў Рувім словы сваіх братоў пра Язэпа і сказаў ім: «Не рабіце гэтага, бо як жа нам глядзець на бацьку нашага Якава? Кіньце яго ў гэтую яму, каб ён памёр там, але не працягвайце на яго рукі, каб праліць кроў ягоную». Рувім сказаў гэта, каб выратаваць яго з рук іхніх і вярнуць яго да бацькі ягонага.

27 І калі Язэп прыйшоў да сваіх братоў, ён сеў перад імі, і яны напалі на яго, схпілі яго і павалілі яго на

зямлю, і знялі з яго рознакаляровую вопратку, якая была на ім.

28 І ўзялі яго і кінулі ў яму, і ў яме не было вады, а толькі змеі і скарпіёны. І спалохаўся Язэп змей і скарпіёнаў, якія былі ў яме. І закрычаў Язэп гучным голасам, і Гасподзь схаваў змей і скарпіёнаў у сцяне ямы, і яны не зрабілі Язэпу ніякай шкоды.

29 І паклікаў Язэп з ямы братоў сваіх і сказаў ім: што я зрабіў вам і ў чым зграшыў? чаму вы не баіцеся Госпада перада мной? хіба я не з вашых костак і плоці? і хіба Якаў не ваш бацька, мой бацька? чаму вы робіце гэта са мной сёння? і як вы зможаце ўшанаваць бацьку нашага Якава?

30 І ён працягваў крычаць і клікаць сваіх братоў з ямы, і казаў: «Юда, Сымоне і Леві, браты мае, падніміце мяне з месца цемры, у якім вы мяне паклалі, і прыйдзіце сёння, каб злітавацца нада мной, вы, дзеці Госпада і сыны Якава, бацькі майго. І калі я зграшыў перад вамі, ці ж вы не сыны Абрагама, Ісаака і Якава? Калі яны бачылі сірату, яны злітаваліся над ім, або галоднага, яны давалі яму хлеба есці, або смаглога, яны давалі яму вады піць, або голага, яны накрывалі яго адзеннем!»

31 І як жа ты не спачуваеш брату свайму, бо я з плоці і костак тваіх, і калі я зграшыў перад табой, дык ты зробіш гэта з-за бацькі майго!

32 І сказаў Язэп гэтыя словы з ямы, і браты ягоныя не маглі слухаць яго і прыхіліць вуха свайго да слоў Язэпа; і Язэп плакаў і плакаў у яме.

33 І сказаў Язэп: «О, каб бацька мой ведаў сёння пра ўчынак, які зрабілі мне браты мае, і пра словы, якія яны сёння казалі мне».

34 І ўсе браты ягоныя пачулі ягоны плач і стогн у яме, і пайшлі браты ягоныя і выйшлі з ямы, каб не чуць стогну Язэпа і ягонага плачу ў яме.

РАЗДЗЕЛ 42

1 І пайшлі яны і селі на другім баку, прыкладна на адлегласць стрэлу з лука, і селі там есці хлеб. І, еўшы, раіліся, што з ім зрабіць: ці забіць яго, ці вярнуць да бацькі.

2 Калі яны раіліся, то паднялі вочы свае і ўбачылі: вось, здалёк ідзе адрад ізмаільцяў па дарозе Галаадскай, ідучы ў Егіпет.

3 І сказаў ім Юда: «Якая нам карысць, калі мы заб'ем нашага брата? Можна, Бог запатрабуе яго ад нас? Вось парада, якую вы павінны зрабіць з ім: вось, гэтае войска ізмаільцяў ідзе ў Егіпет,

4 Дык вось, давайце пакінем яго перад імі, і хай не будзе на ім рука наша, каб яны не вялі яго з сабой, і ён не згубіўся сярод людзей зямлі, і мы не заб'ем яго сваімі рукамі. І спадабалася гэта братам ягоным, і яны зрабілі паводле слова Юды.

5 І калі яны абмяркоўвалі гэтае пытанне, і перш чым да іх падышоў народ ізмаільцяў, прайшлі міма іх сем мадыямскіх купцоў, і, праходзячы, яны адчулі смагу. І паднялі вочы свае і ўбачылі яму, у якой быў замураваны Язэп, і зірнулі, і вось, на ім усялякія птушкі.

6 І пабеглі гэтыя мадыяніцяне да ямы піць ваду, бо думалі, што там вада. І, падышоўшы да ямы, пачулі голас Язэпа, які плача і рыдае ў яме. І зірнулі ў яму і ўбачылі там юнака прыгожага выгляду і добрага твару.

7 І паклікалі яны яго і сказалі: «Хто ты і хто прывёў цябе сюды і хто паклаў цябе ў гэтую яму ў пустыні?» І ўсе яны дапамаглі падняць Язэпа, і выпягнулі яго, і выпягнулі яго з ямы, і ўзялі яго, і пайшлі ў дарогу, і мінулі яго братоў.

8 А тыя сказалі ім: «Навошта вы гэта робіце? Забіраеце ў нас нашага слугу і сыходзіце? Мы кінулі гэтага юнака ў яму, бо ён узбунтаваўся супраць нас. А вы прыходзіце, выпягваеце яго і адводзіце. Дык вось, вярніце нам нашага слугу».

9 І адказвалі Мадыяніцяне і сказалі сынам Якава: ці гэта ваш слуга, ці гэты чалавек служыць вам? Можа, вы ўсе ягоныя слугі, бо ён прыгажэйшы і лепш з выгляду за ўсіх вас, і чаму вы ўсе кажаце нам няпраўду?

10 Дык вось, мы не будзем слухаць тваіх слоў і не будзем звяртаць на цябе ўвагі, бо мы знайшлі юнака ў яме ў пустыні і ўзялі яго; таму мы пойдзем далей.

11 І падышлі да іх усе сыны Якава, і ўсталі на іх, і сказалі ім: «Вярніце нам нашага раба, і чаму вы ўсе хочаце паміраць ад меча?» І закрычалі мадыяніцяне супраць іх, і дасталі мечы свае, і падышлі, каб біцца з сынамі Якава.

12 І вось, Сімяон устаў з месца свайго супраць іх, ускочыў на зямлю, дастаў меч свой і падышоў да мадыяніцяна, і закрычаў перад імі страшэнна, так што крык яго быў чутны здалёк, і зямля задрыжала ад крыку Сімяона.

13 І мадыяніцяне вельмі спалохаліся Сімяона і голасу ягоных крыкаў, і ўпалі ніцма, і вельмі напалохаліся.

14 І сказаў ім Сімяон: сапраўды я Сімяон, сын Якава Габрэя, які разам з братам сваім знішчыў горад Сіхем і гарады Амарэйскія; няхай яшчэ і мне Бог зробіць так, што калі б усе вашы браты, сыны Мадыямскія, і цары Ханаанскія прыйшлі з вамі, яны не маглі б ваяваць са мною.

15 Дык вось, вярні нам юнака, якога ты ўзяў, каб я не аддаў цела тваё птушкам нябесным і звярам зямным.

16 Мадыяніцяне яшчэ больш баяліся Сімяона і з жахам і страхам падышлі да сыноў Якава, кажучы:

17 Сапраўды, ты сказаў, што гэты юнак — твой слуга, і што ён узбунтаўся супраць цябе, і таму ты кінуў яго ў яму. Што ж ты зробіш са слугою, які ўзбунтаўся супраць свайго гаспадара? Дык вось, прадай яго нам, і мы дамо табе ўсё, што табе трэба за яго. І Госпаду было прыемна зрабіць гэта, каб сыны Якава не забілі брата свайго.

18 І ўбачылі мадыяніцяне, што Язэп быў прыгожы з выгляду і прыгожы з твару, і яны закахаліся ў яго сэрцах і спышаліся купіць яго ў братоў ягоных.

19 І сыны Якава паслухаліся мадыяніцянаў і прадалі ім брата свайго Язэпа за дваццаць срэбранікаў. Рувіма, брата іхняга, з імі не было. І мадыяніцяне ўзялі Язэпа і пайшлі далей у Галаад.

20 Яны ішлі па дарозе, і мадыяніцяне пашкадавалі пра тое, што зрабілі, купіўшы юнака, і сказалі адзін аднаму: што гэта мы зрабілі, забраўшы гэтага юнака ў габрэяў, які прыгожы з выгляду і прыгожы з выгляду?

21 Магчыма, гэтага юнака выкралі з зямлі Габрэяў, і чаму мы зрабілі гэта? І калі яго будучь шукаць і знойдуць у нашых руках, мы памром ад яго.

22 Цяпер, напэўна, яго прадалі нам адважныя і магутныя людзі, сілу аднаго з тых, каго вы бачылі сёння; магчыма, яны выкралі яго з ягонай зямлі сваёй сілай і моцнай рукой, і таму прадалі яго нам за мізэрную цану, якую мы ім далі.

23 І калі яны так размаўлялі паміж сабой, яны зірнулі, і вось, натоўп ізмаільцяна, які ішоў спачатку, і якога бачылі сыны Якава, наступаў на мадыяніцяна. І сказалі мадыяніцяне адзін аднаму: «Хадзем, прадамо гэтага юнака натоўпу ізмаільцяна, які ідзе насустрач нам, і возьмем за яго тое малае, што мы далі за яго, і выратуемся ад ягонай злачыннасці».

24 І яны так і зрабілі, і дайшлі да ізмаільцяна, і мадыяніцяне прадалі Іосіфа ізмаільцянам за дваццаць срэбранікаў, якія яны аддалі за яго братам ягоным.

25 І пайшлі мадыяніцяне сваёй дарогай у Галаад, а ізмаільцяне ўзялі Язэпа, пасадзілі яго на аднаго з вярблюдаў і павялі яго ў Егіпет.

26 І пачуў Іосіф, што ізмаільцяне ідуць у Егіпет, і заплакаў Іосіф з-за гэтага, што ён будзе так далёка ад зямлі Ханаанскай, ад свайго бацькі, і горка плакаў, едучы на вярблюдзе, і адзін з іх людзей заўважыў яго і прымусіў яго сысці з вярблюда і ісці пешшу, і, нягледзячы на гэта, Іосіф працягваў плакаць і плакаць, і казаў ён: О, мой бацька, мой бацька.

27 І адзін ізмаільцянін устаў і ўдарыў Язэпа па шчацэ, і той усё яшчэ плакаў; і Язэп стаміўся ў дарозе і не мог ісці далей з-за горычы ў душы сваёй, і ўсе білі яго і прыгнталі яго ў дарозе, і палохалі яго, каб ён перастаў плакаць.

28 І ўбачыў Гасподзь амбіцыі Язэпа і ягоныя пакуты, і наслаў Гасподзь на тых людзей цемру і бязладдзе, і рука кожнага, хто біў яго, высахла.

29 І сказалі яны адзін аднаму: што гэта Бог зрабіў нам у дарозе? А яны не ведалі, што гэта здарылася з імі праз Язэпа. І пайшлі людзі тыя ў дарогу, і прайшлі дарогай Эфрафскай, дзе пахавана Рахіль.

30 І прыйшоў Язэп да магілы маці сваёй, і паспешаўся Язэп і пабег да магілы маці сваёй, і ўпаў на магілу і заплакаў.

31 І Язэп гучна закрычаў на магіле маці сваёй і сказаў: «Маці мая, маці мая, ты, што нарадзіла мяне! Устань і паглядзі на сына твайго! Ён прададзены ў рабства, і няма каму яго пашкадаваць».

32 Устань і паглядзі на сына твайго, плач са мной над маімі пакутамі і паглядзі на сэрца братоў маіх.

33 Устань, маці маю, устань, прачніся ад сну твайго дзеля мяне і кіруй сваімі бітвамі супраць братоў маіх! О, як яны знялі з мяне вопратку, і ўжо двойчы прадалі мяне ў рабства, і разлучылі мяне з бацькам маім, і няма каму пашкадаваць мяне.

34 Устань і выкладзі справу сваю супраць іх перад Богам і паглядзі, каго Бог апраўдае на судзе, а каго асудзіць.

35 Устань, маці мая, устань, прачніся ад сну твайго і паглядзі на бацьку майго, як сёння маецца яго душа са мной, і суцеш яго, і супакой яго сэрца.

36 І працягваў Язэп гаварыць гэтыя словы, і Язэп закрычаў і горка заплакаў на магіле маці сваёй; і ён перастаў гаварыць, і ад горычы сэрца ён застыў, як камень на магіле.

37 І пачуў Язэп голас, які гаварыў да яго з-пад зямлі, і адказаў яму з горыччу ў сэрцы, голасам плачу і малітвы такімі словамі:

38 Сыне мой, сыне мой Іосіфе, Я чуў голас плачу твайго і голас галашэння твайго; Я бачыў слёзы твае; Я ведаю твае пакуты, сыне мой, і мне сумна за цябе, і да гора майго дадаецца вялікі смутак.

39 Дык вось, сыне мой, Язэп, спадзявайся на Госпада і чакай Яго, і не бойся, бо Гасподзь з табою, Ён выратуе цябе ад усялякай бяды.

40 Устань, сыне мой, ідзі ў Егіпет з гаспадарамі тваімі і не бойся, бо Гасподзь з табою, сыне мой. І яна працягвала казаць Язэпу тыя самыя словы і маўчала.

41 І пачуў гэта Іосіф, і вельмі здзівіўся гэтаму, і працягваў плакаць; і пасля гэтага адзін з ізмаільцяў убачыў яго, як ён плача і рыдае на магіле, і разгневаўся на яго, і выгнаў яго адтуль, і біў яго, і пракляў яго.

42 І сказаў Язэп людзям тым: хай знайду я ласку ў вачах вашых, каб вы прынялі мяне назад у дом бацькі майго, і ён дасць вам багацце.

43 Яны ж адказалі яму: «Ці ж ты не раб? Дзе твой бацька? Калі б у цябе быў бацька, цябе б ужо двойчы не прадалі ў рабства за такую нізкую цану». І гнеў іхні ўсё яшчэ разгараўся на яго, і яны працягвалі біць яго і караць яго, а Язэп горка плакаў.

44 І ўбачыў Гасподзь пакуты Язэпа, і зноў пакараў Гасподзь гэтых людзей і пакараў іх, і Гасподзь навёў цемру, якая ахінула іх на зямлю, і бліснула маланка, і грывеў гром, і зямля задрыжала ад голасу грому і моцнага ветру, і людзі былі ў жаху і не ведалі, куды ім ісці.

45 І спыніліся звяры і вярблюды, і вялі іх, але тыя не хацелі ісці, білі іх, і яны прыгнуліся да зямлі. І сказалі людзі адзін аднаму: што гэта Бог зробіў нам? якія нашы правіны і якія нашы грахі, што гэта нас так спасцігла?

46 І адзін з іх сказаў ім у адказ: «Магчыма, з-за граху, што мы ўчынілі гэтаму рабу, гэта здарылася з намі сёння; дык вось, моцна маліце Яго дараваць нам, і тады мы даведаемся, з-за каго гэтае зло спасцігла нас, і калі Бог злітуецца над намі, тады мы даведаемся, што ўсё гэта прыйшло да нас з-за граху, што мы ўчынілі гэтаму рабу».

47 І зрабілі так людзі тыя, і малілі Язэпа, і прасілі яго дараваць ім, і сказалі яны: «Мы зграшылі перад Госпадам і перад табою; дык вось, папрасі ў Бога твайго, каб Ён адхіліў гэтую смерць ад нас, бо мы зграшылі перад Ім».

48 І зробіў Іосіф паводле іх слоў, і Гасподзь паслухаў Іосіфа, і Гасподзь адмяніў пошасць, якую Ён наслаў на тых людзей з-за Іосіфа, і звяры падняліся з зямлі, і яны павялі іх, і яны пайшлі далей, і лютая бура сціхла, і зямля супакоілася, і людзі працягнулі свой шлях, каб спусціцца ў Егіпет, і людзі ведалі, што гэтае бедства напаткала іх з-за Іосіфа.

49 І сказалі яны адзін аднаму: «Вось, мы ведаем, што гэта з-за ягонага пакуты спасцігла нас гэтае бедства; дык чаму ж мы павінны наклікаць гэтую смерць на

нашы душы? Давайце параімся, што рабіць з гэтым работам».

50 Адзін адказаў і сказаў: «Ён загадаў нам вярнуць яго да бацькі; дык вось, хадзем, вярнём яго і пойдзем туды, дзе ён скажа нам, і возьмем з яго роду выплату, якую мы за яго заплацілі, і тады пойдзем».

51 І адзін адказаў зноў і сказаў: «Вось, гэтая парада вельмі добрая, але мы не можам яе зрабіць, бо шлях вельмі далёкі ад нас, і мы не можам збочыць з дарогі нашай».

52 І яшчэ адзін адказаў ім: «Вось парада, якую трэба прыняць, мы не адхілімся ад яе: вось, мы сёння ідзем у Егіпет, і калі прыйдзем у Егіпет, прадамо яго там за дарага, і выратуемся ад ягонай злачыннасці».

53 І гэта спадабалася людзям, і яны зрабілі так, і працягнулі свой шлях у Егіпет з Іосіфам.

РАЗДЗЕЛ 43

1 І калі сыны Якава прадалі свайго брата Язэпа мадыяніянам, іх сэрцы закалаціліся за яго, і яны пакаяліся ў сваіх учынках, і шукалі Яго, каб вярнуць Яго, але не маглі знайсці Яго.

2 І вярнуўся Рувім да ямы, у якую быў пакінуты Язэп, каб выцягнуць яго і вярнуць яго бацьку. Рувім стаяў каля ямы і не чуў ніводнага слова. І паклікаў ён Язэпа! Язэп! Але ніхто не адказаў і не вымавіў ні слова.

3 І сказаў Рувім: «Язэп памёр ад страху, альбо нейкая змяя прычыніла яму смерць». І спусціўся Рувім у яму, і шукаў Язэпа, і не знайшоў яго ў яме, і выйшаў зноў.

4 І разадраў Рувім вопратку сваю і сказаў: «Дзіцяці няма, і як я паміру бацьку з ім, калі ён памёр?» І пайшоў ён да братаў сваіх і знайшоў іх, якія смуткавалі па Язэпу і раіліся, як памірыцца з бацькам з ім. І сказаў Рувім братам сваім: «Я прыйшоў да ямы, і вось, Язэпа няма там; што ж мы скажам бацьку нашаму? Бо бацька мой толькі будзе шукаць хлопчыка ў мяне».

5 І адказалі яму браты ягоныя, кажучы: «Мы зрабілі гэта і гэтак, і нашыя сэрцы потым закаціліся за гэты ўчынак, і цяпер мы сядзім і шукаем падставы, як нам прымірыць бацьку нашага з гэтым».

6 І сказаў ім Рувім: што гэта вы зрабілі, што звялі сівізну нашага бацькі ў смутку ў магілу? нядобра вы зрабілі.

7 І Рувім сеў з імі, і ўсе яны ўсталі і пакляліся адзін аднаму не казаць пра гэта Якаву, і ўсе яны сказалі: «Хто раскажа пра гэта нашаму бацьку або яго сям'і, або хто раскажа пра гэта каму-небудзь з дзяцей зямлі гэтай, на таго мы ўсе паўстанем і заб'ём яго мячом».

8 І сыны Якава баяліся адзін аднаго з гэтай справы, ад малога да старога, і ніхто не вымавіў ні слова, і яны хавалі гэтую справу ў сэрцах сваіх.

9 І пасля гэтага яны селі, каб вырашыць і прыдумаць, што сказаць бацьку свайму Якаву пра ўсё гэта.

10 І сказаў ім Ісахар: вось вам парада, калі вам гэта падабаецца: вазьміце вопратку Язэпава, разарвіце яе і закаліце казляня, акуніце яго ў кроў ягоную.

11 І пашліце гэта нашаму бацьку, і калі ён убачыць гэта, ён скажа, што яго з'еў ліхі звер, таму разарвіце яго вопратку, і вось, яго кроў будзе на яго вопратцы, і

дзякуючы гэтаму мы вызвалімся ад нараканняў нашага бацькі.

12 І спадабалася ім парада Ісахара, і яны паслухаліся яго і зрабілі паводле слова Ісахара, якое ён параіў ім.

13 І паспяхаліся яны, узялі вопратку Язэпау і разарвалі яе, і закалолі казляня, і акунулі вопратку ў кроў казляняці, і патапталі яе ў пыл, і паслалі вопратку бацьку свайму Якаву праз Нэфталіма, і загадалі яму сказаць такія словы:

14 Мы сабралі быдла і дайшлі да дарогі ў Сіхем і далей, і знайшлі гэтую вопратку на дарозе ў пустыні, прасякнутую крывёю і пылам; дык вось, ведай, ці гэта вопратка твайго сына, ці не.

15 І пайшоў Нэфталі, і прыйшоў да бацькі свайго, і той даў яму вопратку, і пераказаў яму ўсе словы, якія наказалі яму браты ягоныя.

16 І ўбачыў Якаў вопратку Язэпау і пазнаў яе, і ўпаў тварам на зямлю, і застыў, як камень. Пасля гэтага ўстаў і закрычаў гучным голасам і плачам, і сказаў: Гэта вопратка сына майго Язэпа!

17 І Якаў паспяхаўся і паслаў аднаго са сваіх слуг да сваіх сыноў. І пайшоў ён да іх і знайшоў іх, калі яны ішлі дарогай са статкам.

18 І прыйшлі сыны Якава да бацькі свайго пад вечар, і вось, вопратка іхняя была падраная, і пыл быў на галовах іхніх, і яны знайшлі бацьку свайго, які крычаў і плакаў гучным голасам.

19 І сказаў Якаў сынам сваім: «Скажы мне праўду, якое зло вы сёння наклікалі на мяне?» І адказалі яны Якаву, бацьку свайму, і сказалі: «Мы ішлі сёння пасля таго, як сабралі статак, і прыйшлі да горада Сіхем па дарозе ў пустыні, і знайшлі гэтую вопратку, напоўненую крывёю, на зямлі, і мы ведалі пра гэта, і паслалі да цябе, калі б ты мог ведаць пра гэта».

20 І пачуў Якаў словы сыноў сваіх і закрычаў гучным голасам, кажучы: гэта вопратка сына майго; люты звер з'еў яго; Язэп разарваны на кавалкі; бо я паслаў яго сёння паглядзець, ці здаровы ты і ці здаровы статак, і прынесці мне вестку ад цябе. Ён пайшоў, як я загадаў яму. І вось што здарылася з ім сёння, калі я думаў, што сын мой з табой.

21 І сыны Якава адказалі і сказалі: «Ён не прыходзіў да нас, і мы не бачылі Яго з таго часу, як мы выйшлі ад цябе, і дагэтуль».

22 І пачуў Якаў іхнія словы, ён зноў закрычаў гучна, і ўстаў, і разадраў вопратку сваю, і надзеў вярэту на сцёгны свае, і горка заплакаў, і заплакаў, і ўзняў голас свой, і ўсклікнуў, і сказаў гэтыя словы:

23 Сыне мой, сыне мой, Язэпе! Я паслаў цябе сёння дзеля дабрабыту братоў тваіх, і вось, ты разарваны; праз маю руку гэта здарылася з сынам маім.

24 Смуткую я па табе, Язэпе, сыне мой, смуткую я па табе; які ж ты быў мілы для мяне пры жыцці, а цяпер якая ж горкая для мяне твая смерць.

25 О каб я памёр замест цябе, Язэпе, сыне мой, бо мне вельмі сумна па табе, сыне мой, сыне мой. Язэпе, сыне мой, дзе ты і куды цябе пацягнула? Устань, устань з месца свайго і прыйдзі і паглядзі на мой смутак па табе, сыне мой Язэпе.

26 Прыйдзі ж і палічы слёзы, што цякуць з вачэй маіх па шчоках маіх, і ўзнясі іх перад Госпадам, каб адварнуўся ад мяне гнеў Ягоны.

27 О Іосіфе, сыне мой, як ты ўпаў ад рукі таго, ад каго ніхто не ўпаў ад пачатку свету да гэтага дня; бо ты быў аддадзены смерці ўдарам ворага, жорстка абыходзіўся з табой, але я ведаю, што гэта здарылася з табой з-за мноства маіх грахоў.

28 Устань і паглядзі, які горкі мой гора за цябе, сыне мой, хоць я цябе і не выхаваў, і не даў табе дыхання і душы, але Бог стварыў цябе, і пабудаваў косці твае, і пакрыў іх плоццю, і ўдыхнуў у ноздры твае дыханне жыцця, і тады Ён даў цябе мне.

29 Цяпер Бог, Які даў цябе мне, Ён узяў цябе ў мяне, і вось што з табой здарылася.

30 І Якаў працягваў гаварыць падобныя словы пра Язэпа, і горка заплакаў, і ўпаў на зямлю, і змоўк.

31 І ўсе сыны Якава, бачачы бяду бацькі свайго, пакаяліся ў тым, што зрабілі, і горка плакалі.

32 І ўстаў Юда, падняў галаву бацькі свайго з зямлі і паклаў яе сабе на калені, і выпер слёзы бацькі свайго са шчок сваіх. І Юда заплакаў вельмі вялікім плачам, а галава бацькі ягоная ляжала ў яго на каленях, нерухомая, як камень.

33 І ўбачылі сыны Якава гора бацькі свайго, і ўзнялі голас свой, і працягвалі плакаць. А Якаў усё яшчэ ляжаў на зямлі, як камень.

34 І ўсе сыны ягоныя, і слугі ягоныя, і дзеці слугаў ягоных усталі і сталі вакол яго, каб суцешыць яго, але ён не хацеў суцешыцца.

35 І ўстаў увесь дом Якава і плакаў вялікім горам з-за Язэпа і гора бацькі свайго. І дайшла вестка да Ісаака, сына Абрагама, бацькі Якава, і ён горка заплакаў з-за Язэпа, ён і ўся яго сям'я. І пайшоў ён з месца свайго пражывання ў Хэўроне, і людзі ягоныя з ім, і суцешыў Якава, сына свайго, але той не хацеў суцешыцца.

36 Пасля гэтага Якаў устаў з зямлі, і слёзы ліліся па шчоках ягоных, і сказаў ён сынам сваім: «Устаньце, вазьміце свае мячы і лукі, і выйдзіце ў поле і пашукайце, ці знойдзеце вы цела майго сына, і прынясеце яго мне, каб я мог пахаваць яго».

37 Пашукайце таксама сярод звяроў і палойце на іх, і тое, што першае прыйдзе, перш чым вы схапіце і прынясеце мне, можа, Гасподзь сёння пашкадуе маю бяду і падрыхтуе перад вамі тое, што разарвала сына майго, і прынясе мне, і я адпомшчу за справу сына майго.

38 І зрабілі сыны ягоныя, як загадаў ім бацька іхні, і ўсталі яны рана раніцай, і ўзялі кожны свой меч і лук свой у руку сваю, і выйшлі ў поле паляваць на звяроў.

39 А Якаў усё яшчэ крычаў і плакаў, хадзіў па доме і пляскаў у далоні, кажучы: «Язэп, сын мой, Язэп, сын мой».

40 І пайшлі сыны Якава ў пустыню, каб злавіць звяроў, і вось, на іх ідзе воўк, і яны схапілі яго, і прывялі яго да бацькі свайго, і сказалі яму: гэта першы, каго мы знайшлі, і мы прывялі яго да цябе, як ты загадаў нам, а цела сына твайго мы не маглі знайсці.

41 І ўзяў Якаў жывёлу з рук сваіх сыноў, і закрычаў гучным голасам і плачам, трымаючы жывёлу ў руцэ сваёй, і сказаў з горкім сэрцам да жывёлы: чаму ты з'еў

сына майго Язэпа, і як ты не пабаяўся Бога зямлі і маёй бяды за сына майго Язэпа?

42 Ты дарэмна з'еў сына майго, бо ён не ўчыніў ніякага гвалту, і тым самым зрабіў мяне вінаватым за яго, таму Бог спагнае таго, каго пераследуюць.

43 І адчыніў Гасподзь пашчу зверу, каб суцешыць Якава сваімі словамі, і ён адказаў Якаву і сказаў яму гэтыя словы,

44 Як жыве Бог, Які стварыў нас на зямлі, і як жыве душа твая, гаспадару мой, я не бачыў сына твайго і не разарваў яго на кавалкі, але з далёкай краіны прыйшоў я шукаць сына майго, які сёння пакінуў мяне, і я не ведаю, жывы ён ці мёртвы.

45 І вось, я прыйшоў сёння ў поле шукаць сына майго, і знайшлі мяне сыны вашыя, і схавалі мяне, і павялічылі мой боль, і сёння прывялі мяне да вас, і я сказаў вам усе мае словы.

46 Дык вось, сыне чалавечы, я ў тваіх руках, і рабі са мной сёння, што табе заўгодна. Але клянуся Богам, Які стварыў мяне! Я не бачыў сына твайго і не раздзіраў яго, і плоць чалавечая не ўваходзіла ў рот мой ва ўсе дні жыцця майго.

47 І пачуў Якаў словы зверу, і вельмі здзівіўся, і выпусціў зверу з рук сваіх, і ён пайшоў сваёй дарогай.

48 А Якаў усё яшчэ плакаў і плакаў па Язэпу дзень за днём, і аплакваў сына свайго шмат дзён.

РАЗДЗЕЛ 44

1 І сыны Ізмаіла, якія купілі Язэпа ў мадыяніян, якія купілі яго ў братоў ягоных, пайшлі з Язэпам у Егіпет, і прыйшлі да межаў Егіпта, і калі яны наблізіліся да Егіпта, яны сустрэлі чатырох чалавек з сыноў Мэдана, сына Абрагамавага, якія выйшлі з зямлі Егіпецкай у дарогу.

2 І сказалі ім ізмаільцыне: «Ці хочаце вы купіць у нас гэтага раба?» І сказалі яны: «Ададце яго нам». І ададалі ім Язэпа, і яны ўбачылі яго, што ён вельмі прыгожы юнак, і купілі яго за дваццаць сікляў.

3 І ізмаільцыне працягнулі свой шлях у Егіпет, і міданцы таксама вярнуліся ў той дзень у Егіпет, і міданцы сказалі адзін аднаму: «Вось, мы чулі, што Патыфар, царадзеец фараона, начальнік целахоўцаў, шукае добрага слугу, які б стаў перад ім, каб служыць яму і паставіць яго над сваім домам і ўсім, што яму належала».

4 Дык вось, прадамо яго яму за колькі захочам, калі ён зможа даць нам тое, што нам спатрэбіцца для яго.

5 І пайшлі гэтыя меданяне і прыйшлі ў дом Патыфара і сказалі яму: «Мы чулі, што ты шукаеш добрага слугі сабе. Вось у нас ёсць слуга, які згодзіцца табе, калі ты можаш даць нам тое, што мы пажадаем, і мы прадамо яго табе».

6 І сказаў Патыфар: «Прывядзіце яго да мяне, і я пабачу яго, і калі ён будзе мне даспадобы, я дам вам усё, што вы запатрабуеце для яго».

7 І пайшлі меданімы, і прывялі Язэпа, і паставілі яго перад Патыфарам, і той убачыў яго, і вельмі спадабаўся яму. І сказаў ім Патыфар: Скажыце мне, чаго вы патрабуеце для гэтага юнака?

8 І сказалі яны: «Мы хочам за яго чатырыста срэбранікаў». Патыфар сказаў: «Я дам табе, калі ты прынясеш мне запіс аб яго продажы і раскажаш мне пра яго гісторыю, бо, магчыма, яго ўкралі, бо гэты юнак не раб і не сын раба, але я бачу ў ім выгляд прыгожага і прыгожага чалавека».

9 І пайшлі міданцы і прывялі да яго ізмаільцын, якія прадалі яго ім, і сказалі яму, кажучы: ён раб, і мы прадалі яго ім.

10 І пачуў Патыфар словы ізмаільцын, калі аддаў срэбра міданімам. І міданімы ўзялі срэбра і пайшлі ў дарогу, а ізмаільцыне таксама вярнуліся дадому.

11 І ўзяў Патыфар Язэпа і прывёў яго ў свой дом, каб служыць яму. І знайшоў Язэп ласку ў вачах Патыфара, і той даверыўся яму, і паставіў яго над сваім домам, і ўсё, што належала яму, аддаў у яго рукі.

12 І быў Гасподзь з Іосіфам, і ён стаў паспяховым чалавекам, і дабраславіў Гасподзь дом Патыфара дзеля Іосіфа.

13 І Патыфар пакінуў усё, што меў, у руках Язэпа, і Язэп быў тым, хто кіраваў уваходам і выходам рэчаў, і ўсё рэгулявалася па яго волі ў доме Патыфара.

14 А Язэпу было васьмнаццаць гадоў, юнак з прыгожымі вачыма і прыгожым выглядам, і падобнага да яго не было ва ўсёй зямлі Егіпецкай.

15 У той час, калі ён быў у доме гаспадару свайго, уваходзячы і выходзячы з дому і абслугоўваючы гаспадару свайго, Зэліка, жонка гаспадару яго, падняла вочы свае на Язэпа і зірнула на яго, і вось, ён быў юнак прыгожы і прыгожы з выгляду.

16 І яна закахалася ў яго прыгажосці ў сваім сэрцы, і душа яе была прывязана да Язэпа, і яна спакушала яго дзень за днём. І Зэліка спакушала Язэпа кожны дзень, але Язэп не ўзняў вачэй, каб паглядзець на жонку гаспадару свайго.

17 І сказала яму Зэліка: «Які прыгожы твой выгляд і постаць! Я бачыла ўсіх рабынь і не бачыла такой прыгожай рабыні, як ты». І сказаў ёй Іосіф: «Той, хто стварыў мяне ў чэраве маці маёй, стварыў усіх людзей».

18 І сказала яна яму: «Якія прыгожыя вочы твае, якімі ты асляпіў усіх жыхароў Егіпта, мужчын і жанчын». І ён сказаў ёй: «Якія прыгожыя яны, пакуль мы жывым! Але калі б ты ўбачыла іх у магіле, ты б адышла ад іх».

19 І сказала яна яму: «Якія прыгожыя і прыемныя ўсе словы твае! Вазьмі ж арфу, якая ў доме, і іграй рукамі тваімі, і мы паслухаем словы твае».

20 І сказаў ён ёй: «Якія прыгожыя і прыемныя мае словы, калі я абвяшчаю хвалу Богу майму і славу Ягоную». І яна сказала яму: «Якія прыгожыя валасы тваёй галавы! Вось залаты грэбень, які ў доме, вазьмі яго і завівай сабе валасы».

21 І сказаў ёй: «Дакуль ты будзеш казаць гэтыя словы? Перастань казаць мне гэтыя словы, устань і займіся сваімі хатнімі справамі».

22 І сказала яна яму: «У маім доме нікога няма, і няма чаго рабіць, акрамя слоў тваіх і тваіх жаданняў». Аднак, нягледзячы на ўсё гэта, яна не магла прывесці да сябе Язэпа, і ён не скіраваў на яе вока, а скіраваў вочы свае на зямлю.

23 І Зэліка ў сэрцы сваім жадала Язэпа, каб ён спаў з ёю. І ў той час, калі Язэп сядзеў у доме і рабіў сваю

працу, прыходзіла Зэліка і села перад ім, і яна штодня спакушала яго сваімі словамі, каб ён спаў з ёю ці зірнуў на яе. Але Язэп не слухаў яе.

24 І сказала яму: калі ты не зробіш паводле маіх слоў, я пакараю цябе смерцю і накладу на цябе жалезнае ярмо.

25 І сказаў ёй Іосіф: сапраўды Бог, Які стварыў чалавека, вызваляе кайданы вязняў, і Ён вызваліць мяне з тваёй цяжкісці і ад твайго суда.

26 А калі яна не магла пераканаць яго, і душа яе ўсё яшчэ была прывязана да яго, то жаданне ўвяло яе ў цяжкую хваробу.

27 І ўсе жанчыны Егіпцяні прыйшлі наведць яе і сказалі ёй: «Чаму ты так занябала? Ні ў чым не маеш нястачы! Твой муж — вялікі і паважаны князь у вачах цара. Няўжо табе не хапае чаго-небудзь з таго, чаго жадае тваё сэрца?»

28 І адказала ім Зэліка, кажучы: «Сёння вам стане вядома, адкуль гэтая бяда, у якой вы мяне бачыце». І загадала яна служанкам сваім прыгатаваць ежу для ўсіх жанчын, і зрабіла для іх банкет, і ўсе жанчыны елі ў доме Зэлікі.

29 І дала яна ім нажы, каб ачысціць цытроны і з'есці іх, і загадала апрануць Іосіфа ў дарагое адзенне, і каб ён з'явіўся перад імі. І Іосіф з'явіўся перад імі, і ўсе жанчыны глядзелі на Іосіфа і не маглі адвесці ад яго вачэй, і ўсе яны парэзалі сабе рукі нажамі, якія былі ў іх руках, і ўсе цытроны, якія былі ў іх руках, былі поўныя крыві.

30 І яны не ведалі, што зрабілі, але працягвалі глядзець на прыгажосць Язэпа і не адводзілі ад яго вачэй сваіх.

31 І Зэліка ўбачыла, што яны зрабілі, і сказала ім: «Што гэта за праца, якую вы зрабілі? Вось, я дала вам цытрынавыя ягады есці, а вы ўсе парэзалі рукі».

32 І ўсе жанчыны ўбачылі іх рукі, і вось, яны былі поўныя крыві, і кроў іх сцякала па іх вопратцы, і яны сказалі ёй: гэты раб у тваім доме адолеў нас, і мы не маглі адвесці ад яго павек нашых з-за яго прыгажосці.

33 І сказала ім: «Напэўна, гэта здарылася з вамі ў тую ж хвіліну, калі вы зірнулі на яго і не маглі стрымацца ад яго; як жа я магу стрымацца, калі ён пастаянна ў маім доме, і я бачу яго дзень за днём, як ён уваходзіць і выходзіць з майго дома? Як жа я магу не загінуць з-за гэтага?»

34 І яны сказалі ёй: «Словы праўдзівыя, бо хто можа ўбачыць гэты прыгожы вобраз у доме і ўстрымацца ад яго? Хіба ён не твой раб і слуга ў тваім доме, і чаму ты не кажаш яму тое, што ў тваім сэрцы, і дазваляеш сваёй душы гінуць з-за гэтай справы?»

35 І яна сказала ім: «Я кожны дзень спрабую пераканаць яго, але ён не згаджаецца на мае пажаданні. Я абяцала яму ўсё добрае, але не атрымала ад яго нічога ўзамен. Таму я, як бачыце, у такім жа дрэнным стане».

36 І Зэліка вельмі захварэла з-за сваёй любоўю да Язэпа, і яна вельмі закахалася ў яго, і ўсе людзі з дому Зэлікі і яе мужа нічога не ведалі пра гэта, што Зэліка захварэла з-за сваёй любові да Язэпа.

37 І ўсе людзі ў доме яе пыталіся ў яе: «Чаму ты хвора я і знісіленая, і нічога не маеш?» А яна сказала ім: «Я не ведаю пра гэта, што з кожным днём усё больш і больш мучыць мяне».

38 І ўсе жанчыны і сяброўкі яе прыходзілі штодня да яе і размаўлялі з ёй, і яна сказала ім: «Гэта можа быць толькі дзякуючы любові Язэпа». І яны сказалі ёй: «Схапі яго і схапі яго таемна, можа, ён паслухае цябе і адхіліць ад цябе гэтую смерць».

39 І Зэліка ўсё больш аддалялася ад кахання да Язэпа, і яна ўсё больш заняпадала, пакуль ледзь не засталася ў яе сіла стаяць.

40 І вось, аднаго дня Язэп рабіў працу гаспадара свайго ў доме, і Зэліка прыйшла таемна і напала на яго. Язэп паўстаў на яе, і быў ён мацнейшы за яе, і зваліў яе на зямлю.

41 І Зэліка плакала ад жадання сэрца свайго да яго, і маліла яго з плачам, і слёзы цяклі па яе шчоках, і яна гаварыла з ім голасам малення і з горыччу душы, кажучы:

42 Ці чуў ты калі-небудзь, бачыў ці ведаў пра такую прыгожую жанчыну, як я, ці лепшую за мяне, якая штодня размаўляе з табой, упадае ў заняпад з-за кахання да цябе, аддае табе ўсю гэту пашану, і ты ўсё роўна не слухаеш майго голасу?

43 А калі гэта будзе з-за страху перад гаспадаром тваім, каб ён не пакараў цябе, дык, як жыве кароль, ніякай шкоды не здарыцца з табой ад гаспадара твайго за гэта. Дык вось, паслухай мяне і згадзіся дзеля гонару, які я табе ўдзяліў, і адхілі ад мяне гэтую смерць, і чаму я павінна паміраць дзеля цябе? І яна перастала гаварыць.

44 І адказаў ёй Язэп, кажучы: «Не кажы мне і пакінь гэтую справу гаспадару майму; вось, гаспадар мой не ведае, што ў мяне ў доме, бо ўсё, што яму, ён аддаў у рукі мае; і як жа я зраблю гэта ў доме гаспадара майго?»

45 Бо ён вельмі ўшанаваў мяне ў сваім доме і паставіў мяне над сваім домам, і ўзвысіў мяне, і няма ў гэтым доме нікога большага за мяне, і гаспадар мой нічога не ўстрымаўся ад мяне, акрамя цябе, жонкі ягонай. Як жа ты можаш казаць мне такія словы? Як я магу зрабіць гэтае вялікае зло і грэх перад Богам і перад мужам тваім?

46 А цяпер устрымайся ад мяне і не кажы больш такіх слоў, бо я не буду слухаць тваіх слоў. Але Зэліка не хацела слухаць Язэпа, калі ён казаў ёй гэтыя словы, але яна кожны дзень угаворвала яго паслухаць яе.

47 І пасля гэтага паток Егіпецкі напоўніўся вышэй за ўсе свае берагі, і ўсе жыхары Егіпта выйшлі, і таксама цар і князі выйшлі з тымпанамі і танцамі, бо гэта была вялікая радасць у Егіпце і свята ў час разліву мора Сіхор, і яны пайшлі туды радавацца ўвесь дзень.

48 І калі егіпцяне выйшлі да ракі весяліцца, як было ў іх звычайна, усе людзі з дому Патыфара пайшлі з імі, але Зэліка не захацела ісці з імі, бо сказала: «Я хвора я». І засталася яна адна ў доме, і нікога іншага не было з ёй у доме.

49 І яна ўстала і ўзнялася ў свой храм у доме, і апранулася ў княжацкае адзенне, і ўсклала на галаву каштоўныя камяні з оніксу, інкруставаныя срэбрам і золатам, і ўпрыгожыла свой твар і скуру ўсялякімі жаночымі ачышчальнымі вадкасцямі, і яна напамінала храм і дом касіай і ладанам, і памазала мірай і алоэ, і пасля гэтага села ля ўваходу ў храм, у пераходзе дома, праз які праходзіў Іосіф, каб зрабіць сваю працу. І вось,

Іосіф прыйшоў з поля і ўвайшоў у дом, каб зрабіць працу свайго гаспадара.

50 І прыйшоў ён да месца, праз якое меў прайсці, і ўбачыў усю працу Зэлікі, і павярнуў назад.

51 І ўбачыла Зэліка, што Іосіф адварнуўся ад яе, і яна паклікала яго, кажучы: «Што з табой, Іосіфе? Ідзі на сваю працу, і вось, я дам табе месца, пакуль ты не прайдзеш да свайго месца».

52 І вярнуўся Іосіф і прыйшоў у дом, і пайшоў адтуль на месца свайго сядзення, і сеў, каб рабіць працу свайго гаспадара, як звычайна. І вось, Зэліка прыйшла да яго і стала перад ім у княжацкім адзенні, і пах ад яе адзення разнісіўся далёка.

53 І яна паспяшалася, схапіла Язэпа і вопратку ягоную і сказала яму: «Як жыве цар, калі ты не выканаеш просьбу маю, ты памрэш сёння!» І яна паспяшалася, працягнула другую руку, дастала меч з-пад вопраткі і паклала яго на шыю Язэпу, і сказала: «Устань і выканай просьбу маю, а калі не, ты памрэш сёння».

54 І спалохаўся Язэп яе, што яна зрабіла гэта, і ўстаў, каб уцячы ад яе. Але яна схапіла яго за пярэдняю частку адзення. Ад жаху перад уцёкамі разарвалася вопратка, якую схапіла Зэліка. І пакінуў Язэп вопратку ў руках Зэлікі. Ён уцёк і выйшаў, бо баяўся.

55 І калі Зэліка ўбачыла, што вопратка Язэпа разарвана, і што ён пакінуў яе ў яе руцэ і ўцёк, яна спалохалася за сваё жыццё, каб не разышлася чутка пра яе, і ўстала, і зрабіла хітрасць, і скінула вопратку, у якую была апранута, і апранула іншую вопратку сваю.

56 І ўзяла яна вопратку Язэпава, паклала яе побач з сабой і пайшла, села на тым месцы, дзе сядзела падчас хваробы, перш чым хатнія пайшлі да ракі. І паклікала маладога хлопца, які тады быў у доме, і загадала яму паклікаць да сябе хатніх.

57 І, убачыўшы іх, сказала ім гучным голасам і з плачам: «Глядзіце, якога Габрэя прывёў да мяне ў дом ваш гаспадар, бо ён прыйшоў сёння спаць са мною».

58 Калі ты выйшаў, ён увайшоў у дом і, убачыўшы, што ў доме нікога няма, падышоў да мяне і схапіў мяне, каб легчы са мною.

59 І я схапіў яго вопратку, разадраў яе і закрычаў на яго гучным голасам. Але калі я ўзвысіў голас свой, ён спалохаўся за сваё жыццё, пакінуў перада мной вопратку сваю і ўцёк.

60 А людзі ў яе доме нічога не сказалі, але вельмі разлаваліся на Язэпа, і пайшлі да гаспадара ягонага і пераказалі яму словы ягонай хітрасці.

61 І Патыфар вярнуўся дадому раз'юшаны, і жонка ягоная закрычала яму, кажучы: што ты мне зрабіў, прывёўшы ў дом майго раба-бяла? Ён прыйшоў да мяне сёння пагуляць са мной. Вось што ён зрабіў са мной сёння.

62 І Патыфар пачуў словы сваёй жонкі і загадаў цяжкімі ўдарамі па Іосіфу, і так з ім і зрабілі.

63 І калі яны білі яго, Язэп закрычаў гучным голасам і ўзняў вочы да неба, і сказаў: Госпадзе Божа! Ты ведаеш, што я невінаваты ва ўсім гэтым; чаму ж мне сёння памерці праз хлусню, ад рукі гэтых неабрэзаных бязбожнікаў, якіх Ты ведаеш?

64 І калі людзі Патыфара білі Язэпа, ён працягваў крычаць і плакаць, і там было дзіця

адзінаццацімесячнага ўзросту, і Гасподзь адчыніў вусны дзіцяці, і яно прамовіла гэтыя словы перад людзьмі Патыфара, якія білі Язэпа, кажучы:

65 Чаго вам трэба ад гэтага чалавека і чаму вы робіце яму такое зло? Маці мая гаворыць няпраўду і гаворыць няпраўду; вось што было зроблена.

66 І дзіця дакладна расказала ім усё, што здарылася, і ўсе словы Зэлікі да Язэпа дзень за днём ён абвяшчаў ім.

67 І ўсе людзі пачулі словы дзіцяці і вельмі здзівіліся словам дзіцяці, і дзіця перастала гаварыць і змоўкла.

68 І Патыфар вельмі засаромеўся слоў сына свайго і загадаў сваім людзям больш не біць Язэпа, і людзі перасталі біць Язэпа.

69 І Патыфар узяў Язэпа і загадаў прывесці яго перад святарамі, якія былі суддзямі цара, каб яны судзілі яго ў гэтай справе.

70 І Патыфар і Іосіф прыйшлі да святароў, якія былі царскімі суддзямі, і ён сказаў ім: «Вырашыце, які суд належыць рабу, бо ён так зрабіў».

71 І сказалі святары Язэпу: «Чаму ты зрабіў гэта са сваім гаспадаром?» І адказаў ім Язэп, кажучы: «Не так, гаспадары мае, вось у чым справа». І сказаў Патыфар Язэпу: «Я аддаў у твае рукі ўсё, што належала мне, і нічога не ўтоіў ад цябе, акрамя маёй жонкі; як жа ты мог зрабіць такое зло?»

72 І адказаў Язэп, кажучы: «Не так, гаспадару мой! Як жыве Гасподзь і як жыве душа твая, гаспадару мой! Слова, якое ты чуў ад жонкі тваёй, няпраўда, бо так было сёння».

73 Ужо год мінуў, як я живу ў тваім доме; ці бачыў ты ўва мне якую-небудзь беззаконьне, ці што-небудзь такое, за што мог бы запатрабаваць маёй душы?

74 І сказалі святары Патыфару: «Пашлі, каб яны прынеслі нам падраную вопратку Язэпа, і няхай мы паглядзім на ёй дзірку. Калі ж дзірка перад вопраткай, то твар ягоны быў супраць яе, і яна схапіла яго, каб прыйсці да яе, і жонка твая падманам зрабіла ўсё, што сказала».

75 І прынеслі вопратку Язэпава перад святароў, якія былі суддзямі, і ўбачылі яны, і вось, дзірка была перад Язэпам, і ўсе святары-суддзі зразумелі, што яна ціснула на яго, і сказалі яны: «Не гэты раб павінен быць асуджаны на смерць, бо ён нічога не зрабіў, але яго прысуд такі, каб яго пасадзілі ў турму з-за чуткі, якая праз яго пайшла на тваю жонку».

76 І Патыфар пачуў іхнія словы і пасадзіў яго ў турму, дзе ўтрымліваюцца царскія вязні, і быў Язэп у турме дванаццаць гадоў.

77 І нягледзячы на гэта, жонка гаспадара яго не адварнулася ад яго і не пераставала гаварыць з ім дзень за днём, каб слухаць яе. І праз тры месяцы Зэліка працягвала хадзіць да Язэпа ў дом цямніцы дзень за днём і ўгаворвала яго слухаць яе. І сказала Зэліка Язэпу: «Як доўга ты будзеш заставацца ў гэтым доме? Але паслухайся майго голасу, і Я выведу цябе з гэтага дома».

78 І адказаў ёй Іосіф, кажучы: «Лепш мне заставацца ў гэтым доме, чым слухаць твае словы і грашыць перад Богам». А яна сказала яму: «Калі ты не выканаеш маёй волі, я вырву табе вочы, закую твае ногі ў кайданы і аддам цябе ў рукі тых, якіх ты не ведаў раней».

79 І адказаў ёй Іосіф і сказаў: «Вось, Бог усёй зямлі мае сілу вызваліць мяне ад усяго, што ты можаш зрабіць мне, бо Ён адчыняе вочы сляпым і вызваляе звязаных, і ахоўвае ўсіх чужынцаў, якія не ведаюць гэтай зямлі».

80 І калі Зэліка не змагла пераканаць Язэпа паслухаць яе, яна перастала ісці спакушаць яго; і Язэп усё яшчэ быў зачынены ў доме зачыненых. І Якаў, бацька Язэпа, і ўсе яго браты, якія былі ў зямлі Ханаанскай, усё яшчэ плакалі і плакалі ў тыя дні па Язэпу, бо Якаў не хацеў суцешыцца за сына свайго Язэпа, і Якаў гучна плакаў, і плакаў, і плакаў усе тыя дні.

РАЗДЗЕЛ 45

1 І было ў той час, у той год, калі Язэп сышоў у Егіпет, пасля таго як яго прадалі браты ягоныя, Рувім, сын Якава, пайшоў у Тымну і ўзяў сабе за жонку Эліурам, дачку Авія Хананеяніна, і ўвайшоў да яе.

2 І Эліурам, жонка Рувіма, зачала і нарадзіла яму Ханоха, Палу, Хецрона і Кармі, чатырох сыноў; а Сымон, брат ягоны, узяў за жонку Дзіну, сястру ягоную, і яна нарадзіла яму Мемуіла, Яміна, Агада, Яхіна і Захара, пяць сыноў.

3 Пасля гэтага ён прыйшоў да Буны, хананейскай жанчыны, гэта тая самая Буна, якую Сімяон узяў у палон з горада Сіхем. Буна была перад Дзінаю і хадзіла да яе. І прыйшоў да яе Сімяон, і яна нарадзіла яму Саўла.

4 І пайшоў Юда ў той час у Адулам, і прыйшоў да чалавека з Адулама, якога звалі Хіра. І ўбачыў там Юда дачку чалавека з Ханаана, якога звалі Алія, дачка Шуі, і ўзяў яе, і прыйшоў да яе. І нарадзіла Алія Юду Іра, Анана і Шылома, трох сыноў.

5 І пайшлі Левій і Ісахар у зямлю ўсходнюю, і ўзялі сабе за жонак дачок Ёвава, сына Ёктана, сына Эвера; і ў Ёвава, сына Ёктана, было дзве дачкі: імя старэйшай — Адына, а імя малодшай — Арыда.

6 І ўзяў Левій Адыну, а Ісахар узяў Арыду, і прыйшлі яны ў зямлю Ханаанскую, у дом бацькі свайго. І нарадзіла Адына Левію Герсона, Кеата і Мерары, трох сыноў.

7 І Арыда нарадзіла Ісахару Толу, Фуву, Ёва і Шамрона, чатырох сыноў; а Дан пайшоў у зямлю Маавіцкую і ўзяў сабе за жонку Афлалет, дачку Хамудана Маавіцяніна, і прывёў яе ў зямлю Ханаанскую.

8 А Афлалет была бясплодная, і ў яе не было дзяцей. І ўспомніў Бог пра Афлалету, жонку Дана, і яна зачала і нарадзіла сына, і назвала яго імем Хушым.

9 І пайшлі Гад і Нэфталі ў Харан і ўзялі адтуль за жонак дачок Амурама, сына Уца, сына Нахора.

10 А вось імёны дачок Амурама: імя старэйшай — Мерыма, а імя малодшай — Узіт; і Нэфталі ўзяў Мерыму, а Гад узяў Узіта, і прывёў іх у зямлю Ханаанскую, у дом бацькі іхняга.

11 Мэрыма нарадзіла Нэфталіму Яхцэіла, Гунія, Язэра і Шалема, чатырох сыноў; а Узіт нарадзіла Гад-Цэфіёну Хагі, Шунія, Эцбона, Эрыя, Ародыя і Аралі, сем сыноў.

12 І выйшаў Асір і ўзяў сабе за жонку Адону, дачку Афлала, сына Хадада, сына Ізмаіла, і прывёў яе ў зямлю Ханаанскую.

13 І памерла Адон, жонка Асірава, у тыя дні; у яе не было дзяцей; і пасля смерці Адона Асір пайшоў на другі бок ракі і ўзяў сабе за жонку Хадур, дачку Авімаіла, сына Эвера, сына Сімавага.

14 А маладая жанчына была прыгожага выгляду і разумная, і яна была жонкай Малкііла, сына Элама, сына Сімавага.

15 І нарадзіла Хадур Малкіілу дачку, і ён назваў яе імя Серах. І памёр Малкііл пасля гэтага, і пайшла Хадур і засталася ў доме бацькі свайго.

16 Пасля смерці жонкі ў Ашыра ён пайшоў і ўзяў Хадур за жонку і прывёў яе ў зямлю Ханаанскую, і Серах, дачку яе, прывёў з імі. Яна была тры гады, і дзяўчына была выгадавана ў доме Якава.

17 А дзяўчына была прыгожага выгляду і хадзіла святымі шляхамі сыноў Якава; ёй нічога не бракавала, і Гасподзь даў ёй мудрасць і розум.

18 І Хадур, жонка Асірава, зачала і нарадзіла яму Імну, Ішву, Ішві і Берыю, чатырох сыноў.

19 І пайшоў Завулон у Мадыям, і ўзяў сабе за жонку Мэрышу, дачку Малада, сына Авіды, сына Мадыяма, і прывёў яе ў зямлю Ханаанскую.

20. Мэруша нарадзіла Завулону Сэрэда Элона і Яхлеіла; тры сыны.

21 І паслаў Якаў да Арама, сына Цовы, сына Тэраха, і ўзяў ён для сына свайго Веньяміна Мэхалію, дачку Арама, і яна прыйшла ў зямлю Ханаанскую, у дом Якава. А Веньяміну было дзесяць гадоў, калі ён узяў Мэхалію, дачку Арама, за жонку.

22 І Мэхалія зачала і нарадзіла Веньяміну Бэлу, Бэхера, Ашбела, Геру і Наамана, пяць сыноў; а Веньямін пайшоў пасля гэтага і ўзяў сабе за жонку Арыбату, дачку Шамрона, сына Абрагамавага, акрамя сваёй першай жонкі; яму было васьмнаццаць гадоў; і Арыбата нарадзіла Веньяміну Ахі Воша, Мупіма, Хупіма і Орда, пяць сыноў.

23 І ў тыя дні Юда пайшоў у дом Сіма і ўзяў Тамар, дачку Элама, сына Сіма, за жонку для свайго першынца, Іра.

24 І прыйшоў Ір да сваёй жонкі Тамары, і яна стала яго жонкай. І, прыйшоўшы да яе, ён знішчыў сваё племя, і яго ўчынак быў ліхім у вачах Госпада, і забіў яго Гасподзь.

25 Пасля смерці Іра, першынца Іудавага, Іуда сказаў Анану: «Ідзі да жонкі брата твайго, вазьмі яе за жонку, як бліжэйшую сваячку, і аднаві нашчадкаў брату свайму».

26 Анан узяў Тамар сабе за жонку і ўвайшоў да яе. Анан рабіў тое ж самае, што і брат ягоны, і быў ён неспадобны ў вачах Госпада, і Ён забіў і яго.

27 Калі ж Анан памёр, Юда сказаў Тамар: «Заставайся ў доме бацькі твайго, пакуль не падрасце сын мой Шыло». І Юда перастаў жадаць аддаць Тамар Шыло, бо сказаў сабе: «Можа, і ён памрэ, як браты ягоныя».

28 І ўстала Тамар, пайшла і засталася ў доме бацькі свайго. І жыла Тамар у доме бацькі свайго некаторы час.

29 У наступны год памерла Алія, жонка Іуды; і суцешыўся Іуда за сваю жонку. Пасля смерці Аліі Іуда пайшоў з сябрам сваім Хірай у Тымну стрыгчы авечак.

30 І пачула Тamar, што Юда пайшоў у Тымну стрыгчы авечак, і што Шыло вырасла, і Юда не захапіўся ёю.

31 І ўстала Тamar, скінула з сябе вопратку ўдоўства свайго, надзела на сябе вэлюм і цалкам накрылася, і пайшла і села на вуліцы, што на дарозе ў Тымну.

32 І праходзіў Юда, убачыў яе і ўзяў яе, і падышоў да яе, і яна зачала ад яго. І ў час родаў у яе ў чэраве з'явіліся двойняты. І ён назваў імя першаму Фарэс, а другому — Зара.

РАЗДЗЕЛ 46

1 У тыя дні Язэп быў усё яшчэ ўвязнены ў турме ў зямлі Егіпецкай.

2 У той час слугі фараона стаялі перад ім, галоўны чашнік і галоўны пекары, якія належалі цару Егіпецкаму.

3 І ўзяў чашнік віно і паставіў перад царом, каб ён піў, а пекар паставіў перад царом хлеб, каб ён еў. І піў цар віно і еў хлеб, ён і яго слугі і слугі, якія елі за царскім сталом.

4 І пакуль яны елі і пілі, чашнік і пекар заставаліся там, і слугі фараона знайшлі шмат мух у віне, якое прынёс чашнік, і каменьчыкі салетры знайшліся ў хлебе пекара.

5 І начальнік целахоўцаў паставіў Язэпа слугою пры цароўцах фараонавых, і былі цароўцы фараонавыя ў няволенні адзін год.

6 І ў канцы года ім абодвум сніліся сны ў адну ноч у месцы зняволення, дзе яны былі. А раніцай прыйшоў да іх Іосіф, каб, як звычайна, даглядаць іх, і ўбачыў іх, і вось, твары іх былі засмучаныя і сумныя.

7 І спытаў іх Іосіф: «Чаму вашы твары сёння сумныя і прыгнечаныя?» І яны казалі яму: «Нам сніўся сон, і няма каму яго растлумачыць». І сказаў ім Іосіф: «Раскажыце мне ваш сон, і Бог дасць вам адказ міру, як вы жадаеце».

8 І чашнік расказаў свой сон Язэпу, кажучы: «Я бачыў у сне, і вось перада мной вялікая вінаградная лаза, і на гэтай лазе я ўбачыў тры галіны, і вінаградная лаза хутка заквітнела і дасягнула вялікай вышыні, і гронкі яе паспелі і сталі вінаградам».

9 І я ўзяў вінаград, выціснуў яго ў кубак і падаў у руку фараону, і ён піў; і сказаў яму Іосіф: тры галінкі, якія былі на вінаграднай лазе, — гэта тры дні.

10 Але праз тры дні цар загадае вывесці цябе і верне цябе на тваю пасаду, і ты будзеш піць цару віно, як і раней, калі ты быў ягоным чашнікам; але няхай я знайду ласку ў вачах тваіх, каб ты ўспомніў пра мяне фараону, калі табе будзе добра, і каб ты зрабіў мне ласку, і вывеў мяне з гэтай цямніцы, бо мяне выкралі з зямлі Ханаанскай і прадалі ў рабства ў гэтым месцы.

11 І тое, што табе казалі пра жонку гаспадара майго, няпраўда, бо мяне дарэмна пасадзілі ў гэтую цямніцу. І адказаў чашнік Язэпу, кажучы: калі цар будзе добра са мной абыходзіцца, як спачатку, як ты мне апошні раз растлумачыў, я зраблю ўсё, што ты пажадаеш, і выведу цябе з гэтай цямніцы.

12 І пекар, бачачы, што Іосіф дакладна растлумачыў сон чашніка, падышоў і расказаў Іосіфу ўвесь свой сон.

13 І сказаў яму: «У сне я бачыў тры белыя кошыкі на галаве маёй; і я зірнуў, і вось, у верхнім кошыку

ўсялякая печаная ежа для фараона, і вось птушкі клююць яе з галавы маёй».

14 І сказаў яму Язэп: тры кошыкі, якія ты бачыў, — гэта тры дні; але праз тры дні фараон адсячэ табе галаву і павесіць цябе на дрэве, і птушкі будуць з'ядаць тваё цела з цябе, як ты бачыў у сне сваім.

15 У тыя дні царыца павінна была нарадзіць, і ў той дзень яна нарадзіла сына цару Егіпта. І абвясцілі, што цар атрымаў свайго першынца, і ўвесь народ Егіпта разам з вяльможамі і слугамі фараона вельмі ўзрадаваўся.

16 І на трэці дзень пасля яго нараджэння фараон справіў свята для сваіх цароў і слуг, для войска зямлі Сігор і зямлі Егіпецкай.

17 І ўвесь народ Егіпта і слугі фараона прыйшлі есці і піць з царом на бяседзе сына ягонага і цешыцца радасцю цара.

18 І ўсе царскія чыноўнікі і яго слугі весяліліся ў той час восем дзён на свята, і весяліліся яны пад усялякія музычныя інструменты, пад тымпаны і танцамі ў царскім доме восем дзён.

19 А чашнік, якому Іосіф растлумачыў яго сон, забыўся пра Іосіфа і не ўгадаў пра яго цару, як абяцаў, бо гэта было ад Госпада, каб пакараць Іосіфа за тое, што ён спадзяваўся на чалавека.

20 І заставаўся Язэп пасля гэтага ў вязніцы два гады, пакуль не споўнілася яму дванаццаць гадоў.

РАЗДЗЕЛ 47

1 Ісаак, сын Абрагама, жыве ў тыя дні ў зямлі Ханаанскай; ён быў вельмі стары, ста васьмідзесяці гадоў; а Ісаў, сын ягоны, брат Якава, быў у зямлі Эдомскай, і ён і сыны ягоныя мелі валоданне ў ёй сярод сыноў Сэіра.

2 І пачуў Ісаў, што бацьку ягонаму набліжаецца час памерці, і прыйшоў ён, сыны ягоныя і сям'я ягоная ў зямлю Ханаанскую, у дом бацькі свайго. А Якаў і сыны ягоныя выйшлі з Хэўрона, дзе жылі яны, і прыйшлі ўсе да бацькі свайго Ісаака, і знайшлі Ісаа і сыноў ягоных у намёце.

3 А Якаў і сыны ягоныя сядзелі перад бацькам сваім Ісаакам; а Якаў усё яшчэ аплакваў сына свайго Іосіфа.

4 І сказаў Ісаак Якаву: «Прывядзі да мяне сюды сыноў тваіх, і я дабраслаўлю іх». І прывёў Якаў адзінаццаць дзяцей сваіх перад бацьку свайму Ісааку.

5 І паклаў Ісаак рукі свае на ўсіх сыноў Якава, і абняў іх, і абняў іх, і пацалаваў іх аднаго за адным, і дабраславіў іх Ісаак у той дзень, і сказаў ім: хай дабраславіць вас Бог бацькоў ваших і хай памножыць нашчадкаў ваших, як зоркі на небе, па колькасці.

6 І дабраславіў Ісаак сыноў Ісаава, кажучы: хай Бог зробіць цябе страшыдлам і палогам усім, хто цябе ўбачыць, і ўсім ворагам тваім.

7 І паклікаў Ісаак Якава і сыноў ягоных, і ўсе яны прыйшлі і селі перад Ісаакам. Ісаак сказаў Якаву: Гасподзь, Бог усёй зямлі, сказаў мне: «Нашчадкам тваім Я дам гэтую зямлю ў спадчыну, калі сыны твае будуць захоўваць Мае паставы і Мае шляхі, і Я выканаю ім клятву, якой Я кляўся бацьку твайму Абрагаму».

8 Дык вось, сыне мой, вучы дзяцей тваіх і дзяцей дзяцей тваіх баяцца Госпада і хадзіць добрым шляхам, які заўгодны Госпаду, Богу твайму. Бо калі ты будзеш захоўваць шляхі Госпада і Ягоныя пастановы, дык і Гасподзь будзе захоўваць для цябе заповіт Свой з Абрагамам і будзе добра рабіць табе і нашчадкам тваім ва ўсе дні.

9 І калі Ісаак скончыў наказы Якаву і дзецям сваім, ён выпусціў дух і памёр, і прылучыўся да народу свайго.

10 І Якаў і Ісаў упалі на аблічча Ісаака, бацькі свайго, і плакалі. Ісааку было сто восемдзесят гадоў, калі ён памёр у зямлі Ханаанскай, у Хэўроне. І сыны ягоныя аднеслі яго ў пячору Махпела, якую Абрагам купіў у сыноў Хэтавых ва ўласнасць для пахавання.

11 І ўсе цары зямлі Ханаанскай пайшлі з Якавам і Ісавам хаваць Ісаака, і ўсе цары Ханаанскі аддалі Ісааку вялікую пашану пасля яго смерці.

12 І сыны Якава і сыны Ісава хадзілі басанож навокал, ідучы і плакалі, пакуль не прыйшлі ў Кірэат-Арбу.

13 І пахавалі Якаў і Ісаў бацьку свайго Ісаака ў пячоры Махпела, што ў Кірэат-Арбе ў Хэўроне, і пахавалі яго з вялікай пашанай, як на пахаванні цароў.

14 І Якаў і сыны ягоныя, і Ісаў і сыны ягоныя, і ўсе цары Ханаанскія ўчынілі вялікі і цяжкі плач, і пахавалі яго, і аплакавалі яго шмат дзён.

15 І па смерці Ісаака ён пакінуў свае статкі і маёмасць і ўсё, што належала яму, сваім сынам; і сказаў Ісаў Якаву: «Вось, усё, што засталася ў бацькі нашага, мы падзялім на дзве часткі, і я буду выбіраць». І сказаў Якаў: «Мы зробім гэта».

16 І ўзяў Якаў усё, што засталася ў Ісаака ў зямлі Ханаанскай, быдла і маёмасць, і падзяліў іх на дзве часткі перад Ісавам і сынамі ягонымі, і сказаў Ісаву: «Вось усё гэта перад табою; выберы сабе палову, якую хочаш вазьмі».

17 І сказаў Якаў Ісаву: паслухай, што я скажу табе: Гасподзь, Бог неба і зямлі, сказаў бацькам нашым Абрагаму і Ісааку, кажучы: нашчадкам тваім дам гэтую зямлю ў спадчыну навекі.

18 Дык вось, усё, што засталася ў бацькі нашага, перад табою, і вось уся зямля перад табою; выберы сабе з іх, што табе заўгодна.

19 Калі ты жадаеш усю зямлю, вазьмі яе сабе і сваім дзецям назаўжды, а я вазьму гэтае багацце; і калі ты жадаеш багацця, вазьмі яго сабе, і я вазьму гэтую зямлю сабе і сваім дзецям, каб яны атрымалі яе ў спадчыну назаўжды.

20 А Наваёт, сын Ізмаіла, быў тады ў зямлі з дзецьмі сваімі. І пайшоў у той дзень Ісаў і раіўся з ім, кажучы:

21 Так сказаў мне Якаў і так адказаў мне. Дык вось, дай сваю парадку, і мы паслухаем.

22 І сказаў Наваёт: што гэта Якаў сказаў табе? вось, усе сыны Ханаанскі жывуць спакойна ў сваёй зямлі, і Якаў кажа, што ён будзе валодаць ёю з нашчадкамі сваімі ва ўсе дні.

23 Дык вось, ідзі і вазьмі ўсё багацце бацькі твайго, а брата твайго Якава пакінь у зямлі, як ён казаў.

24 І ўстаў Ісаў і вярнуўся да Якава, і зрабіў усё, што параіў яму Наваёт, сын Ізмаілаў; і ўзяў Ісаў усё багацце, якое засталася ў Ісаака, душы, жывёлу, статкі і маёмасць, і ўсё багацце; ён нічога не даў брату свайму;

і Якаў узяў усю зямлю Ханаанскую ад ракі Егіпецкай да ракі Еўфрат, і ўзяў яе ў вечнае валоданне, і для сваіх дзяцей і для свайго нашчадка пасля яго навекі.

25 Якаў таксама ўзяў у свайго брата Ісава пячору Махпелу, якая ў Хэўроне, якую Абрагам купіў у Эфрона ва ўласнасць для пахавання сябе і нашчадкаў сваіх навекі.

26 І Якаў запісаў усё гэта ў купчую кнігу, і падпісаў яе, і засведчыў усё гэта перад чатырма вернымі сведкамі.

27 І вось словы, якія Якаў напісаў у кнізе, кажучы: зямля Ханаанская і ўсе гарады Хэтэяў, Хівеяў, Евусеяў, Амарэяў, Пэрэзеяў і Гергесеяў, усе сем народаў ад ракі Егіпецкай да ракі Еўфрат.

28 А горад Хэўрон, Кірэат-Арбу, і пячору, якая ў ім, — усё гэта Якаў купіў у брата свайго Ісава за цану, у валоданне і ў спадчыну нашчадкам сваім пасля яго навекі.

29 І ўзяў Якаў кнігу куплі і подпіс, заповедзь і пастановы, і кнігу адкрыцця, і паклаў іх у гліняны посуд, каб яны доўга захоўваліся, і аддаў іх у рукі сваіх дзяцей.

30 Ісаў узяў усё, што пакінуў яму бацька ягоны пасля смерці ягонай ад Якава, брата ягонага, і ўзяў усю маёмасць, ад людзей да жывёлы, ад вярблюдаў да аслоў, ад валоў да ягнят, срэбра і золата, камяні і бдолах, і ўсё багацце, якое належала Ісааку, сыну Абрагамаваму; не засталася нічога, чаго б Ісаў не ўзяў сабе з усяго, што пакінуў Ісаак пасля смерці сваёй.

31 І ўзяў усё гэта Ісаў, і пайшоў ён і яго дзеці дадому ў зямлю Сэір Харэяніна, далёка ад Якава, брата свайго, і ад яго дзяцей.

32 І Ісаў меў валоданне сярод сыноў Сэіра, і з таго дня і далей Ісаў не вярнуўся ў зямлю Ханаанскую.

33 І ўся зямля Ханаанская стала спадчынай сыноў Ізраілевых, спадчынай вечнай, а Ісаў з усімі дзецьмі сваімі атрымаў у спадчыну гару Сэір.

РАЗДЗЕЛ 48

1 У тыя дні, пасля смерці Ісаака, Гасподзь загадаў і наслаў голад на ўсю зямлю.

2 У той час фараон, цар Егіпецкі, сядзеў на троне сваім у зямлі Егіпецкай, і ляжаў у ложку сваім, і сніліся яму сны. І ўбачыў фараон у сне, што ён стаіць на беразе ракі Егіпецкай.

3 І калі ён стаяў, убачыў, і вось, сем кароў, тоўстых целам і прыгожых выглядам, выходзяць з ракі.

4 І выйшлі за імі сем іншых кароў, худых целам і кепскіх з выгляду, і сем кепскіх з выгляду праглынулі прыгожых; і выгляд іх быў такі ж кепскі, як і раней.

5 І прачнуўся ён, і зноў заснуў, і сніўся яму другі раз: вось, на адной сцябліне вырасла сем каласоў густых і добрых, а за імі вырасла сем тонкіх каласоў, высушаных усходнім ветрам, і тонкія каласы праглынулі поўныя. І прачнуўся фараон ад свайго сну.

6 А ранняй успомніў цар свае сны, і дух ягоны быў вельмі засмучаны з-за сваіх сноў. І цар паспяшаўся, і паслаў, і паклікаў усіх егіпецкіх чараўнікоў і мудрацоў, і яны прыйшлі і сталі перад фараонам.

7 І сказаў ім цар: «Мне сніліся сны, і няма каму іх растлумачыць». І сказалі яны цару: «Раскажы свае сны слугам сваім, і мы паслухаем».

8 І раскажаў ім цар свае сны, і ўсе яны адказалі і сказалі ў адзін голас цару: «Хай жыве цар вечна!» І вось тлумачэнне тваіх сноў.

9 Сем добрых кароў, якіх ты бачыў, азначаюць сем дачок, якія народзяцца ў цябе ў апошнія дні, а сем кароў, якія ты бачыў, як яны выйшлі за імі і праглынулі іх, — гэта знак таго, што дочки, якія народзяцца ў цябе, усе памруць пры жыцці цара.

10 А тое, што ты бачыў у другім сне, пра сем поўных добрых каласоў збожжа, што вырастаюць на адной сцябле, вось іх тлумачэнне: ты пабудуеш сабе ў апошнія дні сем гарадоў па ўсёй зямлі Егіпецкай; і тое, што ты бачыў пра сем выпаленых каласоў збожжа, якія вырастаюць за імі і праглынаюць іх, пакуль ты бачыў іх сваімі вачыма, ёсць знак таго, што гарады, якія ты пабудуеш, будуць усе разбураны ў апошнія дні, пры жыцці цара.

11 Калі яны казалі гэтыя словы, цар не прыхіліў вуха свайго да іхніх слоў і не звярнуў на іх увагі, бо цар ведаў мудрасцю сваёй, што яны не далі правільнага тлумачэння сноў. І калі яны скончылі гаварыць перад царом, цар адказаў ім, кажучы: «Што гэта за слова, якое вы мне сказалі? сапраўды вы сказалі няпраўду і сказалі няпраўду; дык вось, растлумачце мае сны правільна, каб вам не памерці».

12 Пасля гэтага цар загадаў, і паслаў і паклікаў іншых мудрацоў, і яны прыйшлі і сталі перад царом, і цар раскажаў ім свае сны, і ўсе яны адказалі яму паводле першага тлумачэння. І разгневаўся цар, і ён вельмі разгневаўся, і сказаў ім цар: «Вы кажаце няпраўду і няпраўду».

13 І загадаў цар абвясціць па ўсёй зямлі Егіпецкай: «Пастанова цара і яго вяльможаў: кожны мудры чалавек, які ведае і разумее тлумачэнне сноў і не прыйдзе сёння да цара, будзе пакараны смерцю».

14 І чалавек, які растлумачыць цару правільнае тлумачэнне ягоных сноў, будзе яму дадзена ўсё, што ён будзе патрабаваць ад цара. І прыйшлі да цара ўсе мудрацы зямлі Егіпецкай, і ўсе чарадзеі і вешчуны, якія былі ў Егіпце, і ў Гошэне, і ў Раамсесе, і ў Тахпанхесе, і ў Сігоры, і ва ўсіх месцах на межах Егіпта, і ўсе яны сталі перад царом.

15 І сабраліся ўсе вяльможы і князі, і слугі цара з усіх гарадоў Егіпта, і ўсе яны селі перад царом, і цар раскажаў свае сны мудрацам і князям, і ўсе, хто сядзеў перад царом, былі здзіўлены гэтым віданнем.

16 І ўсе мудрацы, якія былі перад царом, вельмі падзяліліся ў тлумачэнні ягоных сноў; некаторыя з іх растлумачылі іх цару, кажучы: сем добрых кароў — гэта сем цароў, якія з царскага нашчадка паўстануць над Егіптам.

17 А сем дрэнных кароў — гэта сем князёў, якія паўстануць супраць іх у апошнія дні і знішчаць іх; а сем каласоў — гэта сем вялікіх князёў, якія належаць Егіпту, якія ўпадуць у рукі сямі менш магутных князёў сваіх ворагаў у войнах гаспадары нашага цара.

18 А некаторыя з іх растлумачылі цару наступнае: «Сем добрых кароў — гэта моцныя гарады Егіпта, а

сем дрэнных кароў — гэта сем народаў зямлі Ханаанскай, якія ў апошнія дні нападуць на сем гарадоў Егіпта і знішчаць іх».

19 А тое, што ты бачыў у другім сне, пра сем добрых і дрэнных каласоў збожжа, ёсць знак таго, што ўлада Егіпта зноў вернецца да твайго нашчадка, як і раней.

20 І ў яго цараванне жыхары гарадоў Егіпта павернуцца супраць сямі гарадоў Ханаана, якія мацнейшыя за іх, і знішчаць іх, і ўлада Егіпта вернецца да нашчадкаў тваіх.

21 І некаторыя з іх сказалі цару: вось тлумачэнне тваіх сноў: сем добрых кароў — гэта сем царыц, якіх ты возьмеш сабе за жонак у апошнія дні, а сем дрэнных кароў азначаюць, што ўсе гэтыя жанчыны памруць пры жыцці цара.

22 А сем добрых і дрэнных каласоў збожжа, якія ты бачыў у другім сне, — гэта чатырнаццаць дзяцей, і ў апошнія дні яны паўстануць і будуць змагацца паміж сабой, і сем з іх заб'юць сем мацнейшых.

23 І некаторыя з іх сказалі цару такія словы: «Сем добрых кароў азначаюць, што ў цябе народзіцца сем дзяцей, і яны заб'юць сем дзяцей тваіх унукаў у апошнія дні; а сем добрых каласоў збожжа, якія ты бачыў у другім сне, — гэта тыя князі, супраць якіх сем іншых, менш магутных князёў будуць змагацца і знішчыць іх у апошнія дні і адпомсцяць за справу тваіх дзяцей, і ўлада зноў вернецца да твайго нашчадкаў».

24 І выслухаў цар усе словы мудрацоў Егіпецкіх і іх тлумачэнне сноў ягоных, і нішто з гэтага не спадабалася цару.

25 І зразумеў цар у сваёй мудрасці, што яны не зусім правільна казалі ўсе гэтыя словы, бо гэта было ад Госпада, каб сарваць словы мудрацоў Егіпта, каб Язэп мог выйсці з дому вязніцы і каб ён стаў вялікім у Егіпце.

26 І ўбачыў цар, што ніхто з усіх мудрацоў і чараўнікоў Егіпецкіх не гаварыў з ім правільна, і разгневаўся цар, і гнеў ягоны загарэўся ў ім.

27 І загадаў цар, каб усе мудрацы і чараўнікі выйшлі ад яго, і ўсе яны выйшлі ад цара з сорамам і ганьбай.

28 І загадаў цар абвясціць па ўсім Егіпце, каб забілі ўсіх чараўнікоў, якія былі ў Егіпце, і каб ніводны з іх не застаўся жывы.

29 І ўсталі начальнікі целаахоўцаў цара, і кожны дастаў свой меч, і пачалі біць егіпецкіх чараўнікоў і мудрацоў.

30 Пасля гэтага прыйшоў Мерод, галоўны чашнік царскі, і пакланіўся цару, і сеў перад ім.

31 І сказаў чашнік цару: хай жыве цар вечна, і хай узвышаецца ўлада ягоная ў краіне.

32 У тыя дні, а мінула ўжо два гады, Ты разгневаўся на раба Твайго і аддаў мяне пад варту, і я некаторы час быў пад вартай, я і галоўны пекары.

33 Быў з намі слуга-габрэй, начальнік целаахоўнай варты, якога звалі Іосіф, бо гаспадар ягоны разгневаўся на яго і аддаў яго ў цямніцу, і ён там служыў нам.

34 А праз нейкі час, калі мы былі ў варце, нам сніліся сны ў адну ноч, мне і начальніку пекараў; кожнаму снілася сваё тлумачэнне сну.

35 І мы прыйшлі раніцай і расказалі іх таму слуге, і ён растлумачыў нам нашы сны, кожнаму паводле яго сну, правільна растлумачыў.

36 І сталася, як ён растлумачыў нам, так і сталася; ніводнае з яго слоў не збылося.

37 Дык вось, гаспадар мой і цар, не забівайце народ Егіпта дарэмна; вось, гэты раб усё яшчэ замкнёны ў доме начальнікам целаахоўцаў, гаспадаром сваім, у доме вязніцы.

38 Калі цару будзе заўгодна, няхай пакліча яго, каб ён прыйшоў да цябе і растлумачыў табе правільнае тлумачэнне сну, які табе прысніўся.

39 І пачуў цар словы галоўнага чашніка, і загадаў цар не забіваць егіпецкіх мудрацоў.

40 І загадаў цар слугам сваім прывесці да яго Язэпа, і сказаў ім цар: Ідзіце да яго і не палохайце яго, каб ён не заблытаўся і не ведаў, як правільна гаварыць.

41 І пайшлі слугі цара да Язэпа, і паспешліва вывелі яго з цямніцы, і слугі цара пагалілі яго, і ён змяніў сваю цямнічную вопратку, і прыйшоў да цара.

42 А цар сядзеў на сваім царскім троне ў княжацкім убары, аперазаны залатым ефодам, і чыстае золата, якое было на ім, ззяла, і карбункул, і рубін, і смарагд, разам з усімі каштоўнымі камянямі, якія былі на галаве цара, асляплялі вочы. Іосіф вельмі здзіўляўся цару.

43 А трон, на якім сядзеў цар, быў пакрыты золатам і срэбрам і аніксам, і меў семдзсят прыступак.

44 І было ў іх звычай па ўсёй зямлі Егіпецкай, што кожны чалавек, які прыходзіў гаварыць з царом, калі ён быў князем або паважаным у вачах цара, узыходзіў на царскі трон да трыццаці першай прыступкі, а цар спускаўся на трыццаці шостую прыступку і гаварыў з ім.

45 Калі ён быў з простага людю, ён падымаўся на трэцюю прыступку, а цар спускаўся на чацвёртую і размаўляў з ім, і ў іх быў звычай, што кожны чалавек, які разумеў гаварыць на ўсіх сямідзесяці мовах, падымаўся на семдзсят прыступак і ішоў наверх і размаўляў, пакуль не даходзіў да цара.

46 А той, хто не мог прайсці семдзсят, падымаўся на столькі прыступак, колькі моў ведаў.

47 І ў тыя дні ў Егіпце было звычайна, каб ніхто не кіраваў над імі, акрамя таго, хто разумеў сямідзесяці моваў.

48 І калі Язэп прыйшоў перад царом, ён пакланіўся перад царом да зямлі і падняўся на трэцюю прыступку, а цар сеў на чацвёртую прыступку і размаўляў з Язэпам.

49 І сказаў цар Язэпу: мне сніўся сон, і няма тлумачальніка, каб растлумачыць яго правільна; і я загадаў сёння, каб прыйшлі да мяне ўсе егіпецкія чараўнікі і мудрацы ягоныя, і я раскажаў ім мае сны, і ніхто не растлумачыў іх мне правільна.

50 І пасля гэтага я сёння пачуў пра цябе, што ты чалавек мудры і можаш правільна растлумачыць кожны сон, які чуеш.

51 І адказаў Іосіф фараону, кажучы: Няхай фараон раскажа свае сны, якія яму сніліся; сапраўды, тлумачэнні належаць Богу. І раскажаў фараон Іосіфу свае сны, сон пра кароў і сон пра каласы, і цар перастаў гаварыць.

52 І тады Язэп быў апрануты ў Духа Богага перад царом, і ён ведаў усё, што павінна было здарыцца з царом з таго дня і далей, і ён ведаў правільнае тлумачэнне царскага сну, і ён гаварыў перад царом.

53 І знайшоў Язэп ласку ў вачах цара, і цар прыхіліў вушы свае і сэрца сваё, і выслухаў усе словы Язэпа. І сказаў Язэп цару: не думай, што гэта два сны, бо гэта толькі адзін сон, бо тое, што Бог вырашыў зрабіць па ўсёй зямлі, Ён паказаў цару ў сне ягоным, і вось правільнае тлумачэнне твайго сну:

54 Сем добрых кароў і каласоў — гэта сем гадоў, і сем дрэнных кароў і каласоў — гэта таксама сем гадоў; гэта адзін сон.

55 Вось, сем гадоў, якія надыходзяць, будзе вялікі багацце па ўсёй зямлі, а пасля іх прыйдуць сем гадоў голаду, вельмі цяжкі голад; і ўсё багацце будзе забыта на зямлі, і голад знішчыць жыхароў зямлі.

56 Цару прысніўся адзін сон, і сон паўтарылі фараону, бо гэтае слова вызначана Богам, і Бог неўзабаве здзейсніць яго.

57 Дык вось, Я дам табе парад і выратую душу тваю і душы жыхароў зямлі ад бедства голаду, каб ты пашукаў па ўсім сваім царстве чалавека вельмі разумнага і мудрага, які ведае ўсе справы кіравання, і паставіў яго кіраўніком над зямлёй Егіпецкай.

58 І няхай чалавек, якога ты паставіш над Егіптам, паставіць пад сябе наглядачыкаў, каб яны збіралі ўвесь хлеб будучых добрых гадоў, і хай яны захоўвалі збожжа і клалі яго ў тыя ж скарбы, якія ты прызначыў.

59 І няхай яны захоўваюць гэтую ежу на сем гадоў голаду, каб яна была знойдзена для цябе і для твайго народа і для ўсёй тваёй зямлі, і каб ты і твая зямля не былі вынішчаны голадам.

60 Хай будзе загадана ўсім жыхарам зямлі, каб кожны збіраў ураджай свайго поля, усялякую ежу, на працягу сямі добрых гадоў і складваў яго ў свае сховішчы, каб ён знайшоўся ў іх у дні голаду і каб яны маглі жыць гэтым.

61 Гэта правільнае тлумачэнне твайго сну, і гэта парада, дадзеная для выратавання тваёй душы і душ усіх тваіх падданных.

62 І адказаў цар і сказаў Язэпу: «Хто кажа гэта? І хто ведае, што словы твае слушныя?» І сказаў ён цару: «Гэта будзе табе знакам ва ўсіх маіх словах, што яны праўдзівыя і што мая парада добрая для цябе».

63 Вось, жонка твая сёння сядзіць на родавым крэсла і народзіць табе сына, і ты будзеш радавацца разам з ім; калі дзіця тваё выйдзе з улоння маці сваёй, першынец твой, які нарадзіўся два гады таму, памрэ, і ты будзеш сцешаны ў дзіцяці, якое народзіцца ў цябе сёння.

64 І скончыў Язэп гаварыць гэтыя словы цару, і пакланіўся цару, і выйшаў. І калі Язэп выйшаў ад цара, тыя цуды, якія Язэп сказаў цару, спраўдзіліся ў той дзень.

65 І нарадзіла царыца сына ў той дзень, і пачуў цар радасную вестку пра свайго сына, і ўзрадаваўся. І калі веснік выйшаў ад цара, царскія слугі знайшлі першынца цара, які ляжаў мёртвым на зямлі.

66 І быў вялікі плач і шум у царскім доме, і пачуў цар і сказаў: «Што гэта за шум і плач, які я чуў у доме?» І паведамілі цару, што памёр ягоны першынец; тады цар зразумеў, што ўсе словы Язэпа, якія ён сказаў, былі слушнымі, і цар сцешыўся за сына свайго, бо дзіця нарадзілася ў яго ў той дзень, як сказаў Язэп.

РАЗДЗЕЛ 49

1 Пасля гэтых падзей цар паслаў і сабраў усіх сваіх чыноўнікаў і слуг, і ўсіх князёў і вельможаў, якія належалі цару, і ўсе яны прыйшлі перад цара.

2 І сказаў ім цар: «Вось, вы бачылі і чулі ўсе словы гэтага габрэя і ўсе цуды, якія ён абвясціў, што спраўдзяцца, і ніводнае з яго слоў не спраўдзілася».

3 Ты ведаеш, што ён правільна растлумачыў сон, і ён абавязкова збудзецца. Дык вось, парайся і ведай, што табе рабіць, і як зямля будзе вызвалена ад голаду.

4 Шукайце і паглядзіце, ці можна знайсці падобнага да яго, у чым сэрцы ёсць мудрасць і веды, і я пастаўлю яго над зямлёй.

5 Бо ты чуў, што параіў габрэйскі чалавек адносна гэтага, каб выратаваць зямлю ад голаду, і я ведаю, што зямля не будзе выратавана ад голаду інакш, як па парадзе габрэя, які параіў мне.

6 І ўсе яны адказалі цару і сказалі: «Добрая парада, якую даў Габрэй наконт гэтага; дык вось, гаспадару наш і цару, вось, уся зямля ў тваёй руцэ; рабі тое, што табе падабаецца».

7 Таго, каго ты абярэш, і каго ты ў сваёй мудрасці ведаеш, што ён мудры і здольны выратаваць зямлю сваёй мудрасцю, таго цар прызначыць падначаленым сабе над зямлёй.

8 І сказаў цар усім саноўнікам: «Я падумаў, што, паколькі Бог адкрыў гэтаму габрэю ўсё, што Ён казаў, няма ва ўсёй зямлі такога разумнага і мудрага, як ён; калі гэта будзе заўгодна ў вачах ваших, я пастаўлю яго над зямлёй, бо ён выратуе зямлю сваёй мудрасцю».

9 І ўсе чыноўнікі адказалі цару і сказалі: «Але ж у законах Егіпта напісана, і нельга парушаць, што ніхто не павінен валадарыць над Егіптам і быць другім пасля цара, акрамя таго, хто ведае ўсе мовы сыноў чалавечых».

10 Дык вось, гаспадар наш і цар, вось гэты габрэй, які ўмее гаварыць толькі па-габрэйску, як жа ён можа быць над намі другім пад уладай, чалавек, які нават мовы нашай не ведае?

11 І цяпер просім цябе, пакліч яго, і няхай ён прыйдзе да цябе, і выпрабуй яго ва ўсім, і зрабі, што палічыш патрэбным.

12 І сказаў цар: «Заўтра гэта будзе зроблена, і слова, якое ты сказаў, добрае». І ўсе чыноўнікі прыйшлі ў той дзень да цара.

13 І ў тую ноч паслаў Гасподзь аднаго са сваіх анёлаў-служыцеляў, і ён прыйшоў у зямлю Егіпецкую да Язэпа. І стаў анёл Гасподні над Язэпам. І вось, Язэп ляжаў у ложку ўначы ў доме гаспадара свайго ў цямніцы, бо гаспадар ягоны зноў кінуў яго ў цямніцу з-за жонкі ягонай.

14 І разбудзіў яго анёл са сну, і ўстаў Язэп і стаў на ногі свае. І вось, анёл Гасподні стаіць насупраць яго; і анёл Гасподні гаварыў з Язэпам, і навучыў яго ўсім мовам чалавечым у тую ноч, і ён назваў яго імем Язэп.

15 І анёл Гасподні адышоў ад яго, а Язэп вярнуўся і лёг на ложка свой. І Язэп быў здзіўлены віданнем, якое бачыў.

16 Раніцай цар паклікаў усіх сваіх еўнухаў і слуг, і ўсе яны прыйшлі і селі перад царом. І загадаў цар прывесці

Язэпа. І пайшлі слугі цара і прывялі Язэпа перад фараонам.

17 І выйшаў цар і ўзышоў на прыступках трона, і Язэп гаварыў з царом на ўсіх мовах, і Язэп падышоў да яго і гаварыў з царом, пакуль той не прыйшоў да цара на сямідзесятай прыступцы, і той сеў перад царом.

18 І вельмі ўзрадаваўся цар за Язэпа, і ўсе царскія еўнухі вельмі ўзрадаваліся разам з царом, калі пачулі ўсе словы Язэпа.

19 І спадабалася гэта цару і чыноўнікам прызначыць Язэпа другім пасля цара над усёй зямлёй Егіпецкай. І сказаў цар Язэпу, кажучы:

20 Ты параіў мне паставіць мудрага чалавека над зямлёй Егіпецкай, каб мудрасцю сваёй выратаваць зямлю ад голаду; дык вось, Бог адкрыў табе ўсё гэта і ўсе словы, якія ты сказаў, і няма ў зямлі разумнага і мудрага чалавека, падобнага да цябе.

21 І не будзеш ты больш называцца Язэп, але будзе імя тваё Цафнат-Панэа; ты будзеш другім пасля мяне, і паводле слова твайго будучы кіравацца ўсе справы майго кіравання, і паводле слова твайго будзе выходзіць і ўваходзіць народ мой.

22 І з-пад тваёй рукі мае слугі і чыноўнікі будучы атрымліваць сваю штормесячную плату, і табе будзе пакланяцца ўвесь народ зямлі; толькі на маім троне я буду большы за цябе.

23 І зняў цар пярсцёнак з рукі сваёй і надзеў яго на руку Язэпа; і апрануў цар Язэпа ў княжацкую вопратку, і ўсклаў на галаву яго залаты вянок, і на шыю яму ўсклаў залаты ланцуг.

24 І загадаў цар слугам сваім, і яны пасадзілі яго на другой калясніцы, якая належала цару, і якая ехала насупраць царскай калясніцы. І пасадзіў ён яго на вялікім і моцным кані з царскіх коней, і правёў па вуліцах зямлі Егіпецкай.

25 І загадаў цар усім, хто граў на тымпанах, гусях і іншых музычных інструментах, пайсці з Язэпам; тысяча тымпанаў, тысяча мехалотаў і тысяча невалімаў пайшлі за ім.

26 І пяць тысяч чалавек з аголенымі мячамі, што блішчэлі ў руках іхніх, ішлі і гулялі перад Язэпам, і дваццаць тысяч знатных людзей царскіх, апранутых паясамі са скуры, пакрытай золатам, ішлі праваруч Язэпа, а дваццаць тысяч — леваруч. І ўсе жанчыны і дзяўчаты хадзілі па дахах або стаялі на вуліцах, гулялі і радуючыся Язэпу, і глядзелі на ягоны выгляд і на яго прыгажосць.

27 А людзі цара ішлі перад ім і ззаду яго, памаючы дарогу ладанам і касіям, і ўсялякімі добрымі духмянымі рэчывамі, і раскідалі ўздоўж дарогі смірну і алоэ. І дваццаць чалавек абвясчалі гэтыя словы перад ім па ўсёй краіне гучным голасам:

28 Бачыце гэтага чалавека, якога цар абраў сваім другім слугою? Усе справы ўрада будучы кіравацца ім, і той, хто парушыць яго загады і не паклоніцца перад ім да зямлі, памрэ, бо ён паўстане супраць цара і яго другога слугі.

29 І калі веснікі перасталі абвясчаць, увесь народ Егіпта пакланіўся Язэпу да зямлі і сказаў: «Хай жыве цар і хай жыве другі ягоны». І ўсе жыхары Егіпта пакланіліся на дарозе, і калі веснікі наблізіліся да іх,

яны пакланіліся і радаваліся пад усялякія тымпаны, мехол і невал перад Язэпам.

30 І Язэп, седзячы на кані, узняў вочы да неба і ўсклікнуў: «Ён падымае беднага з пылу, Ён падымае ўбогага з гною. Госпадзе Саваоф, шчаслівы чалавек, які спадзяецца на Цябе».

31 І прайшоў Язэп па зямлі Егіпецкай з рабамі фараонавымі і саноўнікамі, і яны паказалі яму ўсю зямлю Егіпецкую і ўсе царскія скарбы.

32 І вярнуўся Язэп і прыйшоў у той дзень да фараона, і даў цар Язэпу валоданне ў зямлі Егіпецкай, валоданне палямі і вінаграднікамі, і даў цар Язэпу тры тысячы талантаў срэбра і тысячу талантаў золата, і камяні онікс і бдолах, і многія падарункі.

33 На наступны дзень цар загадаў усяму народу Егіпта прыносіць Язэпу ахвяраванні і дарункі, і таго, хто парушыць загад цара, пакараць смерцю. І зрабілі ўзвышша на вуліцы горада і расклалі там вопратку, і кожны, хто прыносіў што-небудзь Язэпу, клаў гэта на ўзвышша.

34 І ўвесь народ Егіпта кінуў што-небудзь на ўзвышша: адзін залатую завушніцу, а другі — пярсцёнкі і завушніцы, і розны посуд залаты і срэбны, і камяні оніксу і бдолах кінуў ён на ўзвышша; кожны даў з таго, што меў.

35 І ўзяў Язэп усё гэта і паклаў у свае скарбніцы, і ўсе царскія чыноўнікі і вяльможы ўзвялічылі Язэпа і далі яму шмат падарункаў, бачачы, што цар абраў яго сваім другім пасадам.

36 І паслаў цар да Патыфера, сына Ахірама, святара Она, і ўзяў яго маладую дачку Аснату і даў яе Язэпу за жонку.

37 А дзяўчына была вельмі прыгожая з твару, дзева, якой чалавек не ведаў, і Язэп узяў яе за жонку; і сказаў цар Язэпу: «Я фараон, і акрамя цябе ніхто не адважыцца падняць ні рукі сваёй, ні нагі сваёй, каб кіраваць маім народам па ўсёй зямлі Егіпецкай».

38 Язэпу было трыццаць гадоў, калі ён стаў перад фараонам. І выйшаў Язэп ад цара і стаў другім пры цары ў Егіпце.

39 І даў цар Язэпу сто слуг, каб яны служылі яму ў ягоным доме; і паслаў Язэп і купіў шмат слуг, і яны засталіся ў доме Язэпа.

40 Тады Язэп пабудаваў сабе вельмі пышны дом, падобны да царскіх дамоў, перад дваром царскага палаца, і зрабіў у доме вялікі храм, вельмі вытанчаны на выгляд і зручны для свайго пражывання; тры гады Язэп будаваў свой дом.

41 І зрабіў сабе Язэп вельмі прыгожы трон з мноства золата і срэбра, і пакрыў яго камянямі оніксу і бдэліем, і зрабіў на ім падабенства ўсёй зямлі Егіпецкай і падабенства ракі Егіпецкай, якая арашае ўсю зямлю Егіпецкую; і Язэп спакойна сядзеў на сваім троне ў сваім доме, і Гасподзь памножыў мудрасць Язэпа.

42 І ўсе жыхары Егіпта, і слугі фараона, і яго князі вельмі любілі Язэпа, бо гэта было ад Госпада да Язэпа.

43 У Язэпа было войска, якое выходзіла ў войсках і войсках колькасцю ў сорак тысяч шэсцьсот узброеных чалавек, каб дапамагчы цару і Язэпу супраць ворага, акрамя царскіх чыноўнікаў і яго слуг і жыхароў Егіпта без ліку.

44 І даў Язэп сваім адважным людзям і ўсяму свайму войску шчыты і дзіды, і шапкі, і латы, і камяні для прашчаў.

РАЗДЗЕЛ 50

1 У той час сыны Тарсіса пайшлі супраць сыноў Ізмаіла і пачалі вайну з імі, і сыны Тарсіса доўга рабавалі Ізмаільцян.

2 І сыны Ізмаіла былі ў тыя дні малыя па колькасці, і яны не маглі адолець сыноў Тарсіса, і яны былі вельмі прыгнечаныя.

3 І старэйшыны ізмаільцян паслалі да цара Егіпецкага запіску: «Пашлі да сваіх слуг наглядчыкаў і войска, каб яны дапамаглі нам змагацца з сынамі Тарсіса, бо мы ўжо даўно іх вынішчаем».

4 І паслаў фараон Язэпа з адважнымі людзьмі і войскам, якія былі з ім, і таксама з адважнымі людзьмі сваімі з царскага дома.

5 І пайшлі яны ў зямлю Хавіла да сыноў Ізмаілавых, каб дапамагчы ім супраць сыноў Тарсіса. І сыны Ізмаілавых ваявалі з сынамі Тарсіса. І пабіў Язэп Тарсісеяў і падпарадкаваў усю зямлю іхнюю, і сыны Ізмаіла жывуць у ёй да сённяшняга дня.

6 Калі ж зямля Тарсіс была ўпакорана, усе Тарсісэі ўцяклі і прыйшлі да межаў сваіх братоў, сыноў Явана. І вярнуўся Язэп з усімі сваімі адважнымі людзьмі і войскам у Егіпет, і ніводзін з іх не знік.

7 І ў другі год валадарання Язэпа над Егіптам, у другі год валадарання Язэпа, Гасподзь даў вялікі ўраджай па ўсёй зямлі на сем гадоў, як казаў Язэп, бо Гасподзь дабраславіў увесь ураджай зямлі ў тыя дні на сем гадоў, і яны елі і насычаліся вельмі.

8 І ў той час у Язэпа былі падначаленыя наглядчыкі, і яны збіралі ўвесь хлеб добрых гадоў, і набіралі збожжа год за годам, і клалі яго ў скарбніцы Язэпа.

9 І кожны раз, калі яны збіралі ежу, Іосіф загадваў прыносіць збожжа ў каласах, а таксама прыносіць з ім трохі зямлі з поля, каб яно не сапсавалася.

10 І рабіў Язэп гэтак год за годам, і назапасіў ён збожжа, як пяску марскога, вельмі шмат, бо запасы яго былі велізарныя і не маглі быць вылічаны ад багацця.

11 І ўсе жыхары Егіпта сабралі ў свае запасы вялікую колькасць усялякай ежы на працягу сямі добрых гадоў, але яны не рабілі з ёй так, як рабіў Язэп.

12 І ўся ежа, якую Язэп і егіпцяне сабралі за сем гадоў багацця, была захавана для зямлі ў запасы на сем гадоў голаду, для пражывання ўсёй зямлі.

13 І напоўнілі жыхары Егіпта кожны свае сховішчы і сваё схаванае месца збожжам, каб падсілкавацца падчас голаду.

14 І расклаў Язэп усю ежу, якую сабраў, па ўсіх гарадах Егіпта, і замкнуў усе склады, і паставіў над імі вартавых.

15 І жонка Язэпа, Осната, дачка Потыферы, нарадзіла яму двух сыноў: Манасію і Яфрэма. Язэпу было трыццаць чатыры гады, калі ён спарадзіў іх.

16 І выраслі хлопчыкі, і хадзілі Ягонымі шляхамі і паводле Ягоных настаўленняў, не ўхіляліся ні направа, ні налева ад шляху, якому вучыў іх бацька.

17 І Гасподзь быў з хлопчыкамі, і яны выраслі, і сталі разумнымі і ўмелымі ва ўсякай мудрасці і ва ўсіх справах кіравання, і ўсе царскія чыноўнікі і ягонныя вяльможы з жыхароў Егіпта ўзвышалі хлопчыкаў, і яны былі выхаваны сярод царскіх дзяцей.

18 І скончыліся сем гадоў багацця, якія былі па ўсёй зямлі, і насталі пасля іх сем гадоў голаду, як казаў Язэп, і быў голад па ўсёй зямлі.

19 І ўбачыў увесь народ Егіпта, што ў зямлі Егіпецкай пачаўся голад, і адчыніў увесь народ Егіпта свае запасы збожжа, бо голад апанаваў іх.

20 І знайшлі яны ўсю ежу, якая была ў іхніх запасах, поўную шкоднікаў і непрыдатную для ежы, і голад пачаўся па ўсёй зямлі, і ўсе жыхары Егіпта прыйшлі і плакалі перад фараонам, бо голад моцна ахопліваў іх.

21 І сказалі яны фараону: «Дай ежы рабам тваім, каб мы не паміралі ад голаду на вачах тваіх, і мы, і дзеці нашыя?»

22 І адказаў ім фараон, кажучы: «Чаму вы крычыце да мяне? Ці ж не загадаў Язэп захоўваць збожжа на сем гадоў багацця на гады голаду? Чаму ж вы не паслухаліся яго голасу?

23 І адказаў народ Егіпта цару, кажучы: «Як жыве душа твая, гаспадар наш! рабы твае зрабілі ўсё, што загадаў Язэп. Бо рабы твае сабралі ўсе ўраджаі сваіх палёў за сем гадоў багацця і паклалі ў сховішчы да гэтага дня».

24 І калі голад адолеў тваіх слуг, мы адчынілі нашыя кладоўкі, і вось, уся наша прадукцыя была поўная шкоднікаў і непрыдатная для ежы.

25 І калі цар пачуў усё, што здарылася з жыхарамі Егіпта, цар вельмі спалохаўся голаду і вельмі напалохаўся; і адказаў цар народу Егіпта, кажучы: «Паколькі ўсё гэта здарылася з вамі, ідзіце да Язэпа, рабіце ўсё, што ён скажа вам, не парушайце яго загадаў».

26 І выйшаў увесь народ Егіпецкі і прыйшоў да Язэпа, і сказаў яму: дай нам ежы, і чаму мы павінны паміраць перад табою ад голаду? Бо мы збіралі ўраджаі свой сем гадоў, як ты загадаў, і клалі яго ў запас, і вось што з намі здарылася.

27 І калі Язэп пачуў усе словы егіпецкага народа і тое, што з ім здарылася, Язэп адчыніў усе свае сховішчы з ураджаем і прадаў яго егіпецкаму народу.

28 І голад пашырыўся па ўсёй зямлі, і голад быў ва ўсіх краях, але ў зямлі Егіпецкай былі прадукты на продаж.

29 І ўсе жыхары Егіпта прыходзілі да Язэпа купіць збожжа, бо голад моцна ўзяў на сябе іх, і ўсё збожжа ў іх сапсавалася, і Язэп прадаваў яго кожны дзень усім жыхарам Егіпта.

30 І ўсе жыхары зямлі Ханаанскай і Філістымлян, і тыя, што жылі за Ярданам, і сыны ўсходу, і ўсе гарады далёкіх і блізкіх земляў пачулі, што ў Егіпце ёсць збожжа, і ўсе яны прыйшлі ў Егіпет купіць збожжа, бо голад апанаваў іх.

31 І адчыніў Язэп запасы збожжа і паставіў над імі наглядчыкаў, і яны кожны дзень стаялі і прадавалі ўсім, хто прыходзіў.

32 І ведаў Язэп, што яго браты таксама прыйдуць у Егіпет купіць збожжа, бо голад панаваў па ўсёй зямлі. І

загадаў Язэп усяму народу свайму абвясціць пра гэта па ўсёй зямлі Егіпецкай, кажучы:

33 Гэта волю цара, яго другога сану і іх вяльможаў, каб кожны, хто хоча купіць збожжа ў Егіпце, не пасылаў сваіх слуг у Егіпет купляць, але сваіх сыноў, а таксама любы Егіпцянін ці Хананей, які прыйдзе з якіх-небудзь складоў ад куплі збожжа ў Егіпце і пойдзе прадаваць яго па ўсёй зямлі, ён памрэ, бо ніхто не будзе купляць, акрамя як для ўтрымання сваёй сям'і.

34 І кожны, хто вядзе двух ці трох жывёл, памрэ, бо чалавек павінен весці толькі сваю жывёлу.

35 І паставіў Язэп вартавых каля брам Егіпта і загадаў ім, кажучы: «Калі хто прыйдзе купляць збожжа, не ўпускайце яго, пакуль не запішучь яго імя, і імя яго бацькі, і імя бацькі яго бацькі. А што будзе напісана ўдзень, дашліце мне іх імёны ўвечары, каб я ведаў іх імёны».

36 І паставіў Язэп наглядчыкаў па ўсёй зямлі Егіпецкай і загадаў ім рабіць усё гэта.

37 І зрабіў Язэп усё гэта і ўстанавіў гэтыя пастановы, каб ведаць, калі яго браты павінны прыйсці ў Егіпет купіць збожжа; і народ Язэпа штодня абвясчаў у Егіпце гэтыя словы і пастановы, якія загадаў Язэп.

38 І ўсе жыхары ўсходняй і заходняй краіны і ўсёй зямлі пачулі пра пастановы і законы, якія Язэп устанавіў у Егіпце, і жыхары крайніх краёў зямлі прыходзілі і куплялі збожжа ў Егіпце дзень за днём, і потым адыходзілі.

39 І ўсе наглядчыкі Егіпта рабілі так, як загадаў Язэп. І ўсіх, хто прыходзіў у Егіпет купляць збожжа, вартаўнікі брамы запісвалі імёны іхнія і імёны бацькоў іхніх і прыносілі іх кожны дзень увечары да Язэпа.

РАЗДЗЕЛ 51

1 Пасля таго Якаў пачуў, што ў Егіпце ёсць збожжа, і паклікаў сыноў сваіх пайсці ў Егіпет купіць збожжа, бо і там пацярпеў голад. І паклікаў сыноў сваіх, кажучы:

2 Вось, я чую, што ў Егіпце ёсць збожжа, і ўсе народы зямлі ходзяць туды купляць яго. Дык чаму ж вы хочаце задаволіцца перад усёй зямлёй? Ідзіце і вы ў Егіпет і купіце нам трохі збожжа сярод тых, хто туды прыйдзе, каб нам не памерці.

3 І сыны Якава паслухаліся голасу бацькі свайго і ўсталі, каб пайсці ў Егіпет, каб купіць збожжа сярод іншых, хто туды прыходзіў.

4 І загадаў ім Якаў, бацька іхні, кажучы: «Калі ўвойдзеце ў горад, не ўваходзьце разам праз адну браму, дзеля жыхароў той зямлі».

5 І пайшлі сыны Якава, і пайшлі яны ў Егіпет, і сыны Якава зрабілі ўсё, як загадаў ім бацька іхні; але Якаў не паслаў Веняміна, бо сказаў: каб не здарылася з ім што-небудзь у дарозе, як з братам ягоным; і пайшлі дзесяць сыноў Якава.

6 І калі сыны Якава ішлі ў дарогу, яны пакаяліся ў тым, што зрабілі з Язэпам, і сказалі адзін аднаму: «Мы ведаем, што брат наш Язэп пайшоў у Егіпет, і цяпер мы будзем шукаць яго там, куды пойдзем, і калі знойдзем яго, то возьмем яго ў гаспадара ягонага за выкуп, а калі не, то сілай і памром за яго».

7 І сыны Якава пагадзіліся на гэта і ўмацавалі сябе дзеля Язэпа, каб выратаваць яго з рукі гаспадара ягонага. І пайшлі сыны Якава ў Егіпет; і калі яны наблізіліся да Егіпта, яны разышліся адзін ад аднаго, і прайшлі праз дзесяць брам Егіпецкіх, і вартаўнікі брамы запісалі іх імёны ў той дзень, і прывялі іх да Язэпа ўвечары.

8 І прачытаў Іосіф імёны з рукі гарадскіх брамнікаў, і знайшоў, што браты ягоныя ўвайшлі праз дзесяць брам горада. І загадаў Іосіф у той час абвясціць пра гэта па ўсёй зямлі Егіпецкай, кажучы:

9 Ідзіце ўсе вартаўнікі сховішчаў, зачыніце ўсе сховішчы і пакіньце адчыненым толькі адзін, каб тыя, хто прыйдзе, маглі купіць у ім.

10 І ўсе слугі Язэпа зрабілі так у той час, і зачынілі ўсе склады, пакінуўшы толькі адзін адкрытым.

11 І аддаў Язэп імёны сваіх братоў таму, хто быў пастаўлены над сховішчамі, і сказаў яму: «Хто прыйдзе да цябе купляць збожжа, спытай яго імя, і калі прыйдуць да цябе людзі з гэтымі імёнамі, схопі іх і адправі іх». І яны так і зрабілі.

12 І калі сыны Якава прыйшлі ў горад, яны сабраліся ў горадзе, каб шукаць Язэпа, перш чым купіць сабе збожжа.

13 І пайшлі яны да муроў блудніц, і шукалі Язэпа ў мурах блудніц тры дні, бо думалі, што Язэп прыйдзе ў муры блудніц, бо Язэп быў вельмі прыгожы і прыгожы з выгляду. І сыны Якава шукалі Язэпа тры дні, і не маглі знайсці яго.

14 І чалавек, які быў пастаўлены над сховішчам, шукаў тыя імёны, якія даў яму Іосіф, і не знайшоў іх.

15 І паслаў ён да Язэпа сказаць: «Ужо тры дні мінулі, а тыя людзі, імёны якіх ты мне назваў, не прыйшлі». І паслаў Язэп слуг знайсці гэтых людзей па ўсім Егіпце і прывесці іх да Язэпа.

16 І пайшлі слугі Язэпава, і прыйшлі ў Егіпет, і не знайшлі іх; і пайшлі ў Гошэн, і там іх не было; і пайшлі ў горад Раамсэс, і не знайшлі іх.

17 І паслаў Язэп шаснаццаць слуг шукаць сваіх братоў, і яны пайшлі і разышліся па чатырох кутах горада. І чацвёрта слуг увайшлі ў дом распусніц і знайшлі там дзесяць чалавек, якія шукалі брата свайго.

18 І тыя чатыры чалавекі ўзялі іх і прывялі да Яго, і пакланіліся Яму да зямлі. А Іосіф сядзеў на троне сваім у храме сваім, апрануты ў княжацкае адзенне, і на галаве ў яго была вялікая залатая карона, і ўсе магутныя людзі сядзелі вакол яго.

19 І ўбачылі сыны Якава Язэпа, і выгляд ягоны, і прыгажосць ягоны, і годнасць твару здаліся ім цудоўнымі, і зноў пакланіліся яму да зямлі.

20 І ўбачыў Іосіф сваіх братоў і пазнаў іх, але яны не пазналі яго, бо Іосіф быў вельмі вялікі ў іхніх вачах, таму яны не пазналі яго.

21 І сказаў ім Язэп: «Адкуль вы прыйшлі?» І ўсе яны адказалі і сказалі: «Слугі твае прыйшлі з зямлі Ханаанскай купіць збожжа, бо голад пануе па ўсёй зямлі. І пачулі слугі твае, што ў Егіпце ёсць збожжа, і прыйшлі яны разам з іншымі прыбылымі купіць збожжа для пражывання».

22 І адказаў ім Іосіф, кажучы: «Калі вы прыйшлі купіць, як кажаце, то чаму вы ўваходзіце праз дзесяць варот горада? Магчыма, вы прыйшлі агледзець зямлю».

23 І ўсе яны разам адказалі Язэпу і сказалі: «Няпраўда, гаспадар мой, мы маем рацыю; рабы твае не выведнікі, а прыйшлі купіць збожжа, бо ўсе рабы твае — браты, сыны аднаго чалавека ў зямлі Ханаанскай, і бацька наш загадаў нам, кажучы: «Калі вы прыйдзеце ў горад, не ўваходзьце разам праз адну браму з-за жыхароў зямлі той»».

24 І зноў адказаў ім Язэп і сказаў: гэта тое самае, што я казаў вам: вы прыйшлі агледзець зямлю, таму вы ўсе прыйшлі праз дзесяць варот горада; вы прыйшлі паглядзець на галізню зямлі.

25 Кожны, хто прыходзіць купіць збожжа, ідзе сваёй дарогай. Ты ўжо тры дні ў гэтай зямлі. Што ж ты робіш у сцянах распусных жытлоў, у якіх ты ўжо тры дні? Так робяць выведнікі.

26 І сказалі яны Язэпу: «Няхай гаспадар наш так не кажа, бо мы дванаццаць братоў, сыны бацькі нашага Якава, у зямлі Ханаанскай, сына Ісаака, сына Абрагама, Габрэя; і вось, малодшы сёння з бацькам нашым у зямлі Ханаанскай, а аднаго няма, бо ён знік ад нас, і мы думалі, што ён можа быць у гэтай зямлі, таму мы шукаем яго па ўсёй зямлі і прыйшлі нават у дамы распусніц, каб знайсці яго там».

27 І сказаў ім Язэп: «Ці шукалі вы Яго па ўсёй зямлі, што застаўся вам толькі Егіпет, каб шукаць Яго? І што рабіў бы брат ваш у дамах распусніц, калі б ён быў у Егіпце? Ці ж не казалі вы: «Вы з сыноў Ісаака, сына Абрагамавага, і што ж будучь рабіць сыны Якава ў дамах распусніц?»»

28 І сказалі яны яму: «Мы чулі, што ізмаільцыяне выкралі яго ў нас, і нам расказалі, што прадалі яго ў Егіпет, а твой раб, наш брат, вельмі прыгожы і прыгожы з твару, таму мы падумалі, што ён напэўна будзе ў дамах распусніц. Таму і пайшлі туды твае рабы, каб знайсці яго і даць за яго выкуп».

29 І адказаў ім Іосіф: «Вы кажаце няпраўду і няпраўду, кажучы пра сябе, што вы сыны Абрагама. Як жыве фараон, вы выведнікі, таму і прыйшлі ў дамы распусніц, каб вас не пазналі».

30 І сказаў ім Язэп: «Калі вы знойдзеце яго, і гаспадар ягоны запатрабуе ад вас вялікую плату, ці заплаціце вы за яго?» Яны сказалі: «Дадуць».

31 І сказаў ім: «Калі гаспадар ягоны не згодзіцца аддаць яго за вялікую цану, што вы зробіце яму дзеля яго?» І яны адказалі яму: «Калі ён не аддасць яго нам, мы заб'ем яго, а брата нашага возьмем і пойдзем».

32 І сказаў ім Язэп: вось што я сказаў вам; вы выведнікі, бо прыйшлі забіваць жыхароў гэтай зямлі; бо мы чулі, што двое з вашых братоў забілі ўсіх жыхароў Сіхема ў зямлі Ханаанскай з-за вашай сястры, а вы цяпер прыйшлі рабіць тое ж самае ў Егіпце з-за вашага брата.

33 Па гэтым я даведаюся, што вы сумленныя людзі: калі вы пашлеце аднаго з вас, каб ён забраў вашага малодшага брата ад вашага бацькі і прывёў яго да мяне, і такім чынам я даведаюся, што вы маеце рацыю.

34 І паклікаў Язэп семдзсят сваіх адважных людзей і сказаў ім: вазьміце гэтых людзей і прывядзіце іх у варту.

35 І ўзялі адважныя людзі дзесяць чалавек, схапілі іх і пасадзілі ў варта, і яны былі ў вартавым доме тры дні.

36 А на трэці дзень Іосіф вывеў іх з трыбуны і сказаў ім: «Зрабіце гэта для сябе, калі вы сумленныя людзі, каб вы засталіся жывыя: адзін з вашых братоў будзе ўтрымлівацца ў трыбуне, а вы пойдзеце і забярыце збожжа для вашай сям'і ў зямлю Ханаанскую, і прывядзеце свайго малодшага брата і прывядзіце яго да мяне сюды, каб я ведаў, што вы сумленныя людзі, калі зробіце гэта».

37 І выйшаў Іосіф ад іх, і ўвайшоў у пакой, і заплакаў вялікім плачам, бо ў ім узнікла шкадаванне да іх. І ён умыў твар свой, і вярнуўся да іх, і ўзяў ад іх Сімяона і загадаў звязаць яго, але Сімяон не хацеў гэтага рабіць, бо ён быў вельмі магутным чалавекам, і яны не маглі звязаць яго.

38 І паклікаў Язэп сваіх адважных людзей, і семдзсят адважных мужчын выйшлі перад ім з аголенымі мячамі ў руках, і сыны Якава вельмі спалохаліся іх.

39 І сказаў ім Іосіф: «Схапіце гэтага чалавека і пасадзіце яго ў цямніцу, пакуль не прыйдуць да яго браты». І паспяшаліся адважныя людзі Іосіфа і ўсе яны схапілі Сімяона, каб звязаць яго. І Сімяон закрычаў гучна і страшна, і крык быў чутны здалёк.

40 І ўсе адважныя людзі Язэпа вельмі спалохаліся ад крыку, упалі на твары свае, і вельмі спалохаліся, і ўцяклі.

41 І ўсе людзі, якія былі з Язэпам, уцяклі, бо вельмі баяліся за сваё жыццё, і засталіся там толькі Язэп і Манасія, сын ягоны. І Манасія, сын Язэпа, убачыў сілу Сімяона і вельмі разгневаўся.

42 І ўстаў Манаса, сын Язэпа, на Сімеона, і Манаса моцна ўдарыў Сімеона кулаком па патыліцы, і Сімеон сціх у сваёй лютасці.

43 І Манаса схапіў Сімеона, і моцна схапіў яго, і звязаў яго, і завёў яго ў дом цямніцы. І ўсе сыны Якава былі здзіўлены ўчынкам юнака.

44 І сказаў Сімяон братам сваім: «Ніхто з вас не павінен казаць, што гэта забойства егіпцяніна, але гэта забойства дома бацькі майго».

45 Пасля гэтага Язэп загадаў паклікаць таго, хто быў пастаўлены над сховішчам, каб ён напоўніў іхнія мяшкі збожжам, колькі яны маглі несці, і вярнуў кожнаму срэбра ў ягоны мяшок, і даў ім запас на дарогу, і так ён зрабіў з імі.

46 І загадаў ім Іосіф, кажучы: сцеражыцеся, каб не парушыць загаду майго і не прывесці брата вашага, як я сказаў вам. Калі вы прывядзеце брата вашага сюды да мяне, тады я даведаюся, што вы сумленныя людзі, і будзеце гандляваць гэтай зямлёй, і я вярну вам брата вашага, і вы вернецеся з мірам да бацькі вашага.

47 І ўсе яны адказалі і сказалі: «Як скажа наш гаспадар, так і зробім». І пакланіліся яму да зямлі.

48 І ўзвалілі кожны збожжа сваё на асла свайго, і пайшлі яны, каб ісці ў зямлю Ханаанскую да бацькі свайго; і прыйшлі яны на заезд, і Левій расцягнуў свой мяшок, каб даць корму аслу свайму, і ўбачыў ён, і вось, грошы ягоныя ўсё яшчэ ў мяшку ягоным паводле вагі.

49 І чалавек той вельмі спалохаўся і сказаў сваім братам: «Мае грошы вернутыя, і вось, яны ў маім

мяшку». І людзі тыя вельмі спалохаліся і сказалі: «Што гэта Бог зрабіў з намі?»

50 І ўсе яны сказалі: дзе ласка Госпада да бацькоў нашых, да Абрагама, Ісаака і Якава, што Гасподзь аддаў нас сёння ў рукі цара Егіпецкага, каб ён змовіўся супраць нас?

51 І сказаў ім Юда: «Сапраўды, мы вінаватыя перад Госпадам Богам нашым, бо прадалі брата нашага, цела нашае; чаму ж вы кажаце: «дзе міласэрнасць Госпада да бацькоў нашых?»

52 І сказаў ім Рувім: ці не казаў я вам: не грашыце супроць хлопчыка? А вы не паслухаліся мяне. Цяпер Бог патрабуе Яго ад нас. Як жа вы кажаце: дзе міласэрнасць Госпада да бацькоў нашых? Вы ж грашылі перад Госпадам?

53 І яны заначавалі ў тым месцы, а раніцай усталі, нагрузілі збожжа на аслоў сваіх і павялі іх, і пайшлі далей, і прыйшлі ў дом бацькі свайго ў зямлі Ханаанскай.

54 І выйшаў Якаў і сям'я ягоная насустрач сынам ягоным, і ўбачыў Якаў, і вось, няма з імі брата іхняга Сымона. І сказаў Якаў сынам сваім: Дзе ваш брат Сымона, якога я не бачу? І расказалі яму сыны ягоныя ўсё, што здарылася з імі ў Егіпце.

РАЗДЗЕЛ 52

1 І ўвайшлі яны ў свой дом, і кожны адкрыў свой мяшок, і ўбачылі, і вось, там у кожнага кашалёк грошай. І яны і іх бацька вельмі спалохаліся.

2 І сказаў ім Якаў: што гэта вы мне зрабілі? Я паслаў брата вашага Язэпа спытаць пра ваша здароўе, і вы сказалі мне: дзікі звер з'еў яго.

3 І Сімяон пайшоў з вамі купіць ежы, і вы кажаце, што цар Егіпецкі пасадзіў яго ў турму, і вы хочаце ўзяць Веняміна, каб забіць і яго, і звесці мае сівізны ад гора ў магілу за Веняміна і яго брата Іосіфа.

4 Дык вось, сын мой не пойдзе з вамі, бо брат ягоны памёр, і ён застаўся адзін, і можа здарыцца з ім няшчасце на дарозе, па якой вы пойдзеце, як здарылася з братам ягоным.

5 І сказаў Рувім бацьку свайму: Ты заб'еш двух маіх сыноў, калі я не прывяду твайго сына і не пастаўлю яго перад табою. І сказаў Якаў сынам сваім: Заставайцеся тут і не хадзіце ў Егіпет, бо сын мой не пойдзе з вамі ў Егіпет і не памрэ, як яго брат.

6 І сказаў ім Юда: «Устрымайцеся ад яго, пакуль не скончыцца збожжа, і тады ён скажа: «Звядзіце брата вашага», бо ягонае жыццё і жыццё ягонай сям'і будуць у небяспецы з-за голаду».

7 І ў тыя дні голад моцна паносіў усю зямлю, і ўсе народы зямлі пайшлі і прыйшлі ў Егіпет купіць ежы, бо голад моцна павялічыўся сярод іх, і сыны Якава заставаліся ў Ханаане год і два месяцы, пакуль не скончылася іх збожжа.

8 І сталася, калі ў іх скончылася збожжа, што ўвесь дом Якава пачаў цяпець ад голаду, і ўсе дзеці сыноў Якава сабраліся разам, і падышлі да Якава, і ўсе абступілі яго, і сказалі яму: дай нам хлеба, і чаму мы ўсе павінны гінуць ад голаду ў тваёй прысутнасці?

9 Якаў пачуў словы дзяцей свайго сына і заплакаў вялікім плачам, і ў ім узнікла ў ім шкадаванне. І паклікаў Якаў сваіх сыноў, і ўсе яны прыйшлі і селі перад ім.

10 І сказаў ім Якаў: «Ці ж вы не бачылі, як вашы дзеці сёння плачуць нада мной і кажуць: «Дайце нам хлеба», а няма? Дык вось, вярніцеся і купіце нам трохі ежы».

11 І адказаў Юда і сказаў бацьку свайму: калі пашлеш з намі брата нашага, мы пойдзем і купім табе збожжа, а калі не пашлеш, дык мы не пойдзем, бо цар Егіпецкі асабліва загадаў нам, кажучы: не паказвайце мяне перад вачыма, калі не будзе з вамі брата вашага; бо цар Егіпецкі — моцны і магутны цар, і калі мы пойдзем да яго без брата нашага, дык нас усіх аддадуць мёртвай.

12 Ці ж ты не ведаеш і ці ж ты не чуў, што гэты цар вельмі магутны і мудры, і няма падобнага да яго на ўсёй зямлі? Вось, мы бачылі ўсіх цароў зямлі і не бачылі такога цара, цара Егіпецкага; сапраўды, сярод усіх цароў зямлі няма большага за Авімелеха, цара Філістымлянскага, але цар Егіпецкі большы і магутнейшы за яго, і Авімелеха можна параўнаць толькі з адным з ягоных чыноўнікаў.

13 Ойча, ты не бачыў яго палаца і яго трона, і ўсіх яго слуг, якія стаяць перад ім; ты не бачыў таго цара на яго троне ў яго пышнасці і каралеўскім абліччы, апранутага ў каралеўскае адзенне з вялікай залатой каронай на галаве; ты не бачыў гонару і славы, якія даў яму Бог, бо няма падобнага да яго на ўсёй зямлі.

14 Ойча, ты не бачыў мудрасці, розуму і ведаў, якія Бог даў яму ў сэрца, і не чуў салодкага голасу Яго, калі Ён гаварыў з намі.

15 Не ведаем, ойча, хто раскажаў яму нашы імёны і ўсё, што з намі здарылася. Але ён таксама спытаў пра цябе, кажучы: «Ці жывы яшчэ твой бацька, і ці ўсё з ім добра?»

16 Ты не бачыў, каб ён кіраваў справамі кіравання Егіпта, не пытаючыся ў фараона, гаспадара свайго; ты не бачыў страху і трывогі, якія ён выклікаў ва ўсіх Егіпціян.

17 А калі мы адышлі ад яго, мы пагражалі зрабіць з Егіптам тое ж самае, што і з астатнімі гарадамі Амарэйскіх, і мы вельмі разгневаліся на ўсе ягоныя словы, якія ён казаў пра нас як пра выведнікаў. І вось, калі мы зноў прыйдзем перад ім, ягоны жах нападзе на ўсіх нас, і ніхто з нас не зможа сказаць яму ні малога, ні вялікага слова.

18 Дык вось, бацька мой, пашлі з намі хлопчыка. Мы пойдзем і купім табе ежы, каб пракарміць сябе, і не памром з голаду. І сказаў Якаў: «Чаму ты так дрэнна абышоўся са мной, сказаўшы цару, што ў цябе ёсць брат? Што ты мне зрабіў?»

19 І сказаў Юда Якаву, бацьку свайму: аддай хлопчыка мне, і мы ўстанем і пойдзем у Егіпет, і купім збожжа, і вернемся; і калі мы вернемся, калі хлопчыка не будзе з намі, тады я буду вінаваты перад табою на ўсё дні.

20 Ці бачыў Ты, як усе нашыя немаўляты плачуць па Табе ад голаду, і няма ў Тваёй руцэ сілы насыціць іх? Дык вось, няхай Ты злігуешся над імі і адправі нашага брата з намі, і мы пойдзем.

21 Бо як адкрыецца табе ласка Госпада да нашых продкаў, калі ты кажаш: «цар Егіпецкі забярэ сына

твайго?» Жывы Гасподзь, я не пакіну яго, пакуль не прывяду яго і не пастаўлю перад табою. Але маліся за нас Госпаду, каб Ён абышоўся з намі міласэрна і зрабіў нас прыхільнымі і міласэрнымі да цара Егіпецкага і яго людзей. Бо калі б мы не марудзілі, мы б ужо вярнуліся другі раз з сынам тваім.

22 І сказаў Якаў сынам сваім: «Я спадзяюся на Госпада Бога, што Ён выратуе вас і дасць вам ласку ў вачах цара Егіпецкага і ў вачах усіх ягоных людзей».

23 Дык вось, устань і ідзі да таго чалавека, і вазьмі яму ў рукі свае дарунак з таго, што можна знайсці ў зямлі, і прынясі яго перад ім. І няхай Усемагутны Бог дасць табе міласэрнасць перад Ім, каб Ён паслаў з вамі вашых братоў Веняміна і Сімяона.

24 І ўсе людзі ўсталі, і ўзялі брата свайго Веняміна, і ўзялі ў рукі свае вялікі дар з найлепшых рэчаў зямлі, і ўзялі таксама падвойную долю срэбра.

25 І Якаў строга загадаў сынам сваім пра Веняміна, кажучы: сперажыцеся яго ў дарозе, у якую вы пойдзеце, і не адлучайцеся ад яго ў дарозе, ані ў Егіпце.

26 І Якаў устаў з сыноў сваіх, і правёў рукі свае, і маліўся Госпаду за сыноў сваіх, кажучы: Госпадзе Божа неба і зямлі! успомні заповіт Твой з бацькам нашым Абрагамам, успомні яго з бацькам маім Ісаакам, і ўчыні міласэрнасць сынам маім, і не аддай іх у рукі цара Егіпецкага; зрабі гэта, малю Цябе, Божа, дзеля міласэрнасці Тваёй, і выратуй усіх дзяцей маіх, і выратуй іх з улады Егіпта, і пашлі ім двух братоў іхніх.

27 І ўсе жонкі сыноў Якава і дзеці іхнія паднялі вочы свае да неба, і ўсе яны плакалі перад Госпадам, і клікалі Яго, каб Ён вызваліў бацькоў іхніх з рукі цара Егіпецкага.

28 І Якаў напісаў запіс цару Егіпецкаму і аддаў яго ў рукі Юды і ў рукі сыноў ягоных цару Егіпецкаму, кажучы:

29 Ад раба твайго Якава, сына Ісаака, сына Абрагама, Габрэя, князя Божага, магутнаму і мудраму цару, які адкрывае таямніцы, цару Егіпта, прывітанне.

30 Хай будзе вядома гаспадару майму, цару Егіпецкаму, што ў зямлі Ханаанскай моцна апанаваў нас голад, і я паслаў да цябе сыноў маіх, каб купіць нам у цябе трохі ежы для нашай падтрымкі.

31 Бо сыны мае акружылі мяне, і я, вельмі стары, не магу бачыць вачыма сваімі, бо вочы мае вельмі ацяжэлі ад старасці, а таксама ад штодзённага плачу па сыне маім, па Язэпу, які знік ад мяне, і я загадаў сынам сваім, каб яны не ўваходзілі ў вароты горада, калі прыйдуць у Егіпет, з-за жыхароў той зямлі.

32 І Я загадаў ім абысці Егіпет і шукаць сына Майго Язэпа, можа, знойдуць яго там. І яны так і зрабілі, і ты палічыў іх выведнікамі зямлі той.

33 Хіба мы не чулі пра цябе, што ты растлумачыў сон фараона і сказаў яму праўду? Як жа ты ў сваёй мудрасці не ведаеш, ці мае сыны выведнікі, ці не?

34 Дык вось, гаспадару мой і цару, вось, я пасылаю сына майго перад табою, як ты казаў сынам маім; прашу цябе, звярні на яго вочы, пакуль ён не вернецца да мяне ў міры з братамі сваімі.

35 Бо хіба ты не ведаеш, ці не чуў ты, што зрабіў Бог наш з фараонам, калі ўзяў маю маці Сарру, і што Ён зрабіў з Авімелехам, царом Філістымлян, з-за яе, і што

зробіў бацька наш Абрагам з дзевяццю царамі Элама, як ён забіў іх усіх з невялікай колькасцю людзей, якія былі з ім?

36 А таксама тое, што зрабілі два мае сыны Сімяон і Левій з васьмю гарадамі Амарэяцаў, як яны знішчылі іх з-за сястры іх Дзіны?

37 І таксама з-за брата свайго Веньяміна яны суцяшаліся стратай яго брата Іосіфа; што ж яны зробіць для яго, калі ўбачаць, што рука якога-небудзь народа перамагае іх дзеля яго?

38 Ці ж ты не ведаеш, цару Егіпта, што сіла Божая з намі, і што Бог заўсёды чуе нашыя малітвы і не пакідае нас ва ўсе дні?

39 І калі сыны мае расказалі мне пра твае справы з імі, я не заклікаў Госпада з-за цябе, бо тады ты б загінуў з людзьмі тваімі, перш чым прыйшоў да цябе сын мой Веньямін. Але я падумаў, што, паколькі сын мой Сымон быў у тваім доме, можа, ты абыдзешся з ім міласэрна, таму я не зрабіў табе гэтага.

40 Дык вось, сын мой Веньямін ідзе да цябе з сынамі маімі; сцеражыся яго і звярні на яго вочы свае, і тады Бог зверне вочы свае на цябе і на ўсё царства тваё.

41 Цяпер я сказаў табе ўсё, што ў мяне на сэрцы. Вось сыны мае ідуць да цябе са сваім братам. Ты агледзіш дзеля іх усю зямлю і адпусці іх у міры з іхнімі братамі.

42 І Якаў аддаў гэты летапіс сынам сваім пад апеку Юдзі, каб яны аддалі яго цару Егіпта.

РАЗДЗЕЛ 53

1 І ўсталі сыны Якава, і ўзялі Веньяміна і ўсе дарункі, і пайшлі, і прыйшлі ў Егіпет, і сталі перад Язэпам.

2 І ўбачыў Іосіф сярод іх брата свайго Веньяміна і прывітаў іх, і гэтыя людзі прыйшлі ў дом Іосіфа.

3 І загадаў Іосіф начальніку дому свайго даць братам ягоным есці, і той так і зрабіў.

4 А апоўдні Іосіф паклікаў людзей з Веньямінам. І расказалі людзі начальніку дома Іосіфавага пра срэбра, якое было вернута ў мяшкі іхнія. І сказаў ён ім: «Добра вам будзе, не бойцеся». І прывёў да іх брата іхняга Сымона.

5 І сказаў Сімяон братам сваім: «Гаспадар Егіпцяна абышоўся са мною вельмі добра; ён не трымаў мяне ў вязях, як вы бачылі на свае вочы; калі вы выйшлі з горада, ён адпусціў мяне на волю і добра абышоўся са мною ў сваім доме».

6 І ўзяў Юда Веньяміна за руку, і падышлі яны да Язэпа, і пакланіліся яму да зямлі.

7 І людзі аддалі падарунак Язэпу, і ўсе селі перад ім, і Язэп сказаў ім: «Ці добра вам, ці добра вашым дзецям, ці добра вашаму старому бацьку?» І яны сказалі: «Добра». І ўзяў Юда сведчанне, якое паслаў Якаў, і аддаў яго ў рукі Язэпа.

8 І прачытаў Іосіф ліст і пазнаў почырк бацькі свайго, і захацеў заплакаць, і ўвайшоў ён у пакой, і заплакаў вялікім плачам; і выйшаў.

9 І ўзняў ён вочы свае і ўбачыў брата свайго Веньяміна, і сказаў: ці гэта твой брат, пра якога ты казаў мне? І падышоў Веньямін да Язэпа, і Язэп паклаў руку яму на галаву і сказаў яму: хай будзе Бог міласэрны да цябе, сыне мой.

10 І калі Язэп убачыў брата свайго, сына маці сваёй, ён зноў захацеў плакаць, і ўвайшоў у пакой, і плакаў там, і ўмыў твар свой, і выйшаў, і перастаў плакаць, і сказаў: «Прыгатуйце ежу».

11 І ў Язэпа была чаша, з якой ён піў, і яна была срэбная, прыгожа інкруставаная камянямі оніксу і бдэліем, і Язэп ударыў па чашы на вачах у сваіх братоў, калі яны сядзелі з ім есці.

12 І сказаў Іосіф людзям: «Я ведаю з гэтай чашы, што Рувім, першынец, і Сімяон, і Левій, і Юда, і Ісахар, і Завулон — дзеці ад адной маці; сядайце есці паводле родаў вашых».

13 І іншых ён размясціў паводле іх нараджэння і сказаў: «Я ведаю, што ў гэтага малодшага брата твайго няма брата, і ў мяне, як і ў яго, няма брата; таму няхай ён сядзе есці са мной».

14 І Веньямін падняўся перад Язэпам і сеў на троне, і людзі бачылі ўчынкi Язэпа і здзіўляліся ім; і елі і пілі ў той час з Язэпам, і ён тады даў ім падарункі, і Язэп даў адзін падарунак Веньяміну, і Манасія і Яфрэм бачылі ўчынкi бацькі свайго і таксама далі яму падарункі, і Осната дала яму адзін падарунак, і гэта было пяць падарункаў у руках Веньяміна.

15 І прынёс ім Язэп віно піць, але яны не хацелі піць і сказалі: «З таго дня, як Язэп знік, мы не пілі віна і не елі ніякай смачнай ежы».

16 І пакляўся ім Іосіф і моцна настойваў на іх, і яны шмат пілі з ім у той дзень. Пасля гэтага Іосіф звярнуўся да брата свайго Веньяміна, каб пагаварыць з ім, а Веньямін усё яшчэ сядзеў на троне перад Іосіфам.

17 І сказаў яму Іосіф: «Ці нарадзіў ты дзяцей?» І сказаў ён: «У твайго раба дзесяць сыноў, і вось іх імёны: Бэла, Бэхер, Ашбал, Гера, Нааман, Ахі, Рош, Мупім, Хупім і Орд; і я назваў іх імёнамі ў гонар майго брата, якога я не бачыў».

18 І загадаў ён ім прынесці яму яго карту зорак, па якой Язэп ведаў усе часы, і сказаў Язэп Веньяміну: «Я чуў, што габрэі ведаюць усю мудрасць; ці ведаеш ты што-небудзь пра гэта?»

19 І сказаў Веньямін: «Твой раб таксама ведае ўсю мудрасць, якой навучыў мяне бацька мой». І сказаў Язэп Веньяміну: «Паглядзі на гэтую прыладу і даведайся, дзе ў Егіпце твой брат Язэп, пра якога ты казаў, што ён сышоў у Егіпет».

20 І Веньямін убачыў тую прыладу з картай зорак нябесных, і ён быў мудры і зазірнуў у яе, каб даведацца, дзе яго брат, і Веньямін падзяліў усю зямлю Егіпецкую на чатыры часткі, і ён знайшоў, што той, хто сядзеў на троне перад ім, быў яго брат Іосіф, і Веньямін вельмі здзіўляўся, і калі Іосіф убачыў, што яго брат Веньямін так здзіўлены, ён сказаў Веньяміну: Што ты бачыў, і чаму ты здзіўлены?

21 І сказаў Веньямін Язэпу: «Я бачу па гэтым, што брат мой Язэп сядзіць тут са мной на троне». І сказаў яму Язэп: «Я — брат твой Язэп; не расказвай пра гэта братам тваім; вось, я пашлю цябе з імі, калі яны пойдучь, і загадаю вярнуць іх у горад, і забяру цябе ад іх».

22 І калі яны рызыкнучь сваім жыццём і будуць змагацца за цябе, тады я буду ведаць, што яны пакаяліся ў тым, што зрабілі са мной, і я дам ім Сябе

ведаць. А калі яны пакінуць цябе, калі я вазьму цябе, тады ты застанешся са мной, і я буду змагацца з імі, і яны пойдучь, і я не зраблюся ім вядомым.

23 У той час Язэп загадаў свайму вартаўніку напоўніць іхнія мяшкі ежай, і пакласці кожнаму срэбра ў ягоны мяшок, і пакласці кубак у мяшок Веньяміна, і даць ім запасаў на дарогу. І яны так і зрабілі з імі.

24 А на наступны дзень рана раніцай усталі людзі, нагрузілі збожжа на аслоў сваіх і пайшлі з Веньямінам, і пайшлі ў зямлю Ханаанскую з Веньямінам, братам сваім.

25 Яны не паспелі далёка адысці ад Егіпта, як Язэп загадаў таму, хто быў пастаўлены над ягоным домам, кажучы: устань, пераследуй гэтых людзей, пакуль яны не адышлі далёка ад Егіпта, і скажы ім: чаму вы ўкралі кубак гаспадара майго?

26 І ўстаў афіцэр Язэпавы, падышоў да іх і пераказаў ім усе словы Язэпавы. Пачуўшы гэта, яны вельмі разгневаліся і сказалі: «У каго знойдзецца чаша гаспадара твайго, той памрэ, а мы таксама станем рабамі».

27 І паспяхаліся яны, і кожны зняў свой мяшок з асла свайго, і пашукалі ў сваіх мяшках, і кубак знайшоўся ў мяшку Веньяміна. І разадралі ўсе вопратку сваю, і вярнуліся ў горад, і білі Веньяміна на дарозе, білі яго бесперапынна, пакуль ён не ўвайшоў у горад, і не сталі яны перад Язэпам.

28 І разгневаўся Юда, і сказаў ён: «Гэты чалавек толькі для таго і вярнуў мяне, каб сёння знішчыць Егіпет».

29 І прыйшлі людзі ў дом Язэпа, і знайшлі Язэпа, які сядзеў на троне сваім, і ўсіх магутных людзей, якія стаялі праваруч і леваруч ад яго.

30 І сказаў ім Іосіф: што гэта вы зрабілі, што ўзялі мой срэбны кубак і пайшлі? Але я ведаю, што вы ўзялі мой кубак, каб даведацца, у якой частцы зямлі ваш брат.

31 І сказаў Юда: што нам сказаць гаспадару нашаму, што нам гаварыць і як нам апраўдацца? Бог сёння знайшоў віну ўсіх рабоў тваіх, таму і зрабіў з намі сёння гэта.

32 І ўстаў Язэп, схопіў Веньяміна і адабраў яго ад братоў ягоных, і, прыйшоўшы ў дом, замкнуў перад імі дзверы. І загадаў Язэп начальніку свайго дома сказаць ім: «Так кажа цар: ідзіце з мірам да бацькі вашага; вось, я ўзяў чалавека, у чыёй руцэ знайшоўся мой кубак».

РАЗДЗЕЛ 54

1 І калі Юда ўбачыў, што Язэп учыніў з імі, падышоў да яго, выламаў дзверы і прыйшоў з братамі сваімі да Язэпа.

2 І сказаў Юда Язэпу: «Няхай гэта не будзе засмучаным у вачах гаспадара майго! Ці можа раб твой сказаць слова перад табою?» І сказаў яму Язэп: «Гавары».

3 І гаварыў Юда перад Язэпам, і браты ягоныя стаялі там перад імі; і сказаў Юда Язэпу: калі мы ўпершыню прыйшлі да гаспадара нашага купіць ежы, ты палічыў нас выведнікамі зямлі, і мы прывялі да цябе Веньяміна, а ты ўсё яшчэ здзекуешся з нас дагэтуль.

4 Дык вось, няхай цар пачуе мае словы і пашлі да цябе брата нашага, каб ён пайшоў з намі да бацькі нашага,

каб не загінула сёння душа твая з усімі душамі жыхароў Егіпта.

5 Ці ж ты не ведаеш, што двое маіх братоў, Сімяон і Левій, зрабілі з горадам Сіхем і з сямю гарадамі Амарэйскімі з-за сястры нашай Дзіны, а таксама што яны хацелі зрабіць дзеля брата свайго Веньяміна?

6 А я, з маёй сілай, большы і мацнейшы за іх абодвух, іду сёння на цябе і на тваю зямлю, калі ты не захочаш паслаць нашага брата.

7 Ці ж ты не чуў, што зрабіў з фараонам Бог наш, Які выбраў нас, за Сарру, маці нашу, якую Ён забраў у бацькі нашага, што пакараў яго і дом ягоны цяжкімі пошасцямі, пра якія егіпцяне расказваюць адзін аднаму пра гэтакія чуда? Так зробіць Бог наш з табою за Веньяміна, якога ты сёння ўзяў у бацькі ягонага, і за тых бедствы, якія ты сёння насылаеш на нас у зямлі тваёй; бо Бог наш успомніць завет Свой з Абрагамам, бацькам нашым, і навядзе на цябе бедства за тое, што ты сёння засмуціў душу бацькі нашага.

8 Дык вось, паслухай мае словы, якія я сёння сказаў табе, і адпусці нашага брата, каб ён не пайшоў, каб ты і народ тваёй зямлі не загінулі ад меча, бо вы ўсе не можаце адолець мяне.

9 І адказаў Іосіф Юдзе, кажучы: «Чаму ты расплюшчыў рот свой і чаму ты хвалішся перад намі, кажучы: «З табою сіла»? Як жыве фараон! Калі я загадаю ўсім маім адважным людзям змагацца з вамі, дык ты і гэтыя браты твае патанеце ў багне».

10 І сказаў Юда Язэпу: «Табе і народу твайму належыць баяцца Мяне; жывы Гасподзь, калі я дастану меч свой, дык не ўкладу яго ў похву, пакуль сёння не паб'ю ўсяго Егіпта, і пачну з цябе і скончу з фараонам, гаспадаром тваім».

11 І адказаў Язэп і сказаў яму: «Не толькі ў цябе сіла; я мацнейшы і магутнейшы за цябе; калі ты дастанеш свой меч, я пакладзе яго на шыю табе і на шыю ўсім братам тваім».

12 І сказаў яму Юда: «Калі я сёння адкрыю вусны свае на цябе, я праглыну цябе, і ты будзеш знішчаны з зямлі і сёння загінеш з твайго царства». І сказаў Язэп: «Калі ты адкрыеш вусны свае, у мяне ёсць сіла і моц, каб зачыніць твой вусны каменем, так што ты не зможаш вымавіць ні слова; паглядзі, колькі камянёў перад намі! Я магу ўзяць камень і ўціснуць яго ў твой рот і зламаць сківіцы твае».

13 І сказаў Юда: «Бог — сведчка паміж намі, што мы дагэтуль не хацелі ваяваць з табою; толькі аддай нам брата нашага, і мы пойдзем ад цябе». І адказаў Язэп і сказаў: «Як жыве фараон! калі б усе цары Ханаанскія сабраліся з табой, вы не бралі б яго з маёй рукі».

14 Дык вось, ідзі да бацькі твайго, а брат твой будзе мне рабом, бо ён абрабаваў царскі дом. І сказаў Юда: «Што табе да гэтага і да царскай годнасці? Цар пасылае з дому свайго па ўсёй краіне срэбра і золата ў падарункі і на выдаткі, а ты ўсё яшчэ кажаш пра свой кубак, які ты паклаў у торбу нашага брата, і кажаш, што ён украў яго ў цябе».

15 Няхай не дасць Бог нашаму брату Веньяміну ці каму-небудзь з нашчадкаў Абрагама зрабіць гэта, каб абкрасці цябе ці каго-небудзь іншага, няхай гэта будзе цар, князь ці любы іншы чалавек.

16 Дык вось, спыні гэтае абвінавачванне, каб не пачула ўся зямля тваіх слоў: «За невялікую суму срэбра цар Егіпецкі спрачаўся з гэтымі людзьмі, абвінаваціў іх і ўзяў брата іх у рабы».

17 І адказаў Іосіф і сказаў: «Вазьміце гэтую чашу і ідзіце ад Мяне, і пакіньце брата вашага ў рабы, бо гэта суд злодзея — быць рабом».

18 І сказаў Юда: «Чаму табе не саромецца слоў тваіх, што ты пакідаеш брата нашага і бярэш свой келіх? Калі б ты даў нам свой келіх ці ў тысячу разоў больш, мы не пакінем брата нашага за срэбра, якое ёсць у руцэ каго-небудзь, каб не памерці за яго».

19 І адказаў Язэп: чаму ты пакінуў брата твайго і прадаў яго за дваццаць срэбранікаў і да гэтага дня? чаму ж ты не робіш тое ж самае з гэтым братам тваім?

20 І сказаў Юда: «Гасподзь — сведка паміж мною і табою, што мы не жадаем тваіх войнаў; дык вось, аддай нам нашага брата, і мы пойдзем ад цябе без сваркі».

21 І адказаў Язэп і сказаў: «Калі б зышліся ўсе цары зямлі, яны не змогуць узяць брата вашага з рукі маёй». І сказаў Юда: «Што мы скажам бацьку нашаму, калі ён убачыць, што брат наш не ідзе з намі, і будзе горкаваць па ім?»

22 І адказаў Язэп і сказаў: вось што ты скажаш бацьку твайму: вяроўка пайшла за вядром.

23 І сказаў Юда: «Сапраўды, ты цар! Чаму ты гаворыш такія рэчы, выносячы няпраўду? Гора цару, які падобны да цябе».

24 І адказаў Язэп і сказаў: «Няма хітрасці ў слове, якое я сказаў пра вашага брата Язэпа, бо вы прадалі яго мадыяніцінам за дваццаць срэбранікаў, і вы адракліся перад вашым бацькам, сказаўшы яму: «Ліхі звер з'еў яго, Язэп разарваны».

25 І сказаў Юда: «Вось, агонь Сімаў гарыць у маім сэрцы; цяпер я спалю ўсю зямлю тваю агнём». І адказаў Язэп і сказаў: «Сапраўды, твая нявестка Тамар, якая забіла тваіх сыноў, патушыла агонь Сіхема».

26 І сказаў Юда: «Калі я вырву адзін валасок з цела майго, дык напоўнім увесь Егіпет крывёю ягонай».

27 І адказаў Іосіф і сказаў: «Так у цябе звычайна робіцца, як ты зрабіў з братам тваім, якога ты прадаў: ты акунуў яго вопратку ў кроў і прынёс яе бацьку твайму, каб ён сказаў, што яго з'еў ліхі звер, і вось яго кроў».

28 І пачуў Юда гэтае слова, і вельмі разгневаўся, і гнеў ягоны ў ім загарэўся. І вось, перад ім на тым месцы быў камень, вагой каля чатырохсот сікляў. І разгневаўся Юда, і ўзяў ён камень у адну руку, кінуў яго да неба і злавіў яго левай рукой.

29 І паклаў ён яго сабе пад ногі і сеў на яго з усёй сілы сваёй, і камень ператварыўся ў пыл ад сілы Юды.

30 І ўбачыў Язэп учынак Юды і вельмі спалохаўся, але загадаў Манасу, сыну свайму, і той зрабіў з другім каменем падобна да ўчынку Юды. І сказаў Юда братам сваім: Няхай ніхто з вас не кажа: «гэты чалавек егіпцянін», але, зрабіўшы гэта, ён з роду нашага бацькі.

31 І сказаў Іосіф: «Не толькі табе дадзена сіла, бо мы таксама моцныя людзі, і чаму ты хвалішся перад усімі намі?» І сказаў Іуда Іосіфу: «Пашлі да сябе нашага брата і не губі сваёй краіны сёння».

32 І адказаў ім Іосіф і сказаў: «Ідзіце і скажыце бацьку вашаму, што люты звер з'еў яго, як вы казалі пра брата вашага Іосіфа».

33 І сказаў Юда свайму брату Нэфталіму, і той сказаў яму: «Паспяшайся, ідзі і пералічы ўсе вуліцы Егіпта і прыйдзі і раскажы мне». І сказаў яму Сімяон: «Няхай гэта цябе не бяда; цяпер я пайду на гару і вазьму з гары адзін вялікі камень, і паб'ю яго па ўсім Егіпце, і заб'ю ўсіх, хто ў ім».

34 І чуў Язэп усе гэтыя словы, якія казалі яму браты ягоныя, і яны не ведалі, што Язэп разумее іх, бо думалі, што ён не ўмее габрэўскай мовы.

35 І вельмі спалохаўся Язэп слоў сваіх братоў, каб яны не знішчылі Егіпет, і загадаў сыну свайму Манасіі, кажучы: ідзі хутчэй і збяры да мяне ўсіх жыхароў Егіпта і ўсіх адважных людзей, і няхай яны прыйдуць да мяне конна і пехатою, і з усялякімі музычнымі інструментамі. І пайшоў Манасія і зрабіў так.

36 І пайшоў Нэфталі, як загадаў яму Юда, бо Нэфталі быў лёгка на нагах, як хуткі алень, і хадзіў па каласах, і яны не ламаліся пад ім.

37 І пайшоў ён і пералічыў усе вуліцы Егіпта, і знайшоў іх дванаццаць, і паспешліва пайшоў і абвясціў Юдэю. І сказаў Юда братам сваім: «Спяшайцеся і прыкладзеце кожны свой меч да паясніцы, і мы прыйдзем на Егіпет і паб'ем іх усіх, і не пакінем ніводнага астатку».

38 І сказаў Юда: «Вось, я знішчу тры вуліцы сваёй сілай, а вы кожны знішчыце адну вуліцу». І калі Юда казаў гэтае слова, вось, жыхары Егіпта і ўсе адважныя людзі ідуць да іх з усялякімі музычнымі інструментамі і з гучным крыкам.

39 Іх колькасць складала пяцьсот вершнікаў і дзесяць тысяч пяхотнікаў, і чатырыста мужчын, якія маглі змагацца без мяча і дзіды, толькі рукамі і сілай.

40 І ўсе адважныя людзі прыйшлі з вялікім крыкам і гневам, і ўсе яны акружылі сыноў Якава і напалохалі іх, і зямля задрыжала ад голасу іх крыку.

41 І калі сыны Якава ўбачылі гэтыя войскі, яны вельмі спалохаліся за сваё жыццё, і Язэп зрабіў гэта, каб напалохаць сыноў Якава і супакоіць іх.

42 І, убачыўшы некаторых сваіх братоў, што яны напалохаліся, Юда сказаў ім: «Чаго вы баіцеся, калі з намі ласка Божая?» І калі Юда ўбачыў, што ўсе егіпцяне акружылі іх па загадзе Язэпа, каб напалохаць іх, толькі Язэп загадаў ім, кажучы: «Не чапайце нікога з іх».

43 Тады Юда паспешліва выхапіў меч свой і закрычаў гучна і горка, і ўдарыў мячом сваім, і скочыў на зямлю, і працягваў крычаць на ўвесь народ.

44 І калі ён зрабіў гэта, Гасподзь навёў жах на Юду і братоў ягоных і на ўвесь народ, які акружаў іх.

45 І ўсе яны пабеглі ад крыку, і яны вельмі спалохаліся і падалі адзін на аднаго, і многія з іх загінулі, падаючы. І ўсе яны пабеглі ад Юды і братоў ягоных і ад Язэпа.

46 А калі яны ўцякалі, Юда і браты ягоныя пагналіся за імі да дома фараонавага, і ўсе яны ўцяклі. І зноў Юда сеў перад Язэпам і зараў на яго, як леў, і закрычаў на яго вялікім і страшным крыкам.

47 І крык быў чутны здалёк, і ўсе жыхары Сукота пачулі яго, і ўвесь Егіпет задрыжаў ад гуку крыку, і

сцены Егіпта і зямлі Гошэн абваліліся ад трасяніны зямлі, і фараон упаў з трона свайго на зямлю, і ўсе цяжарныя жанчыны Егіпта і Гошэн зрабілі выкідак, калі пачулі шум трасяніны, бо яны вельмі спалохаліся.

48 І паслаў фараон сказаць: «Што гэта здарылася сёння ў зямлі Егіпецкай?» І прыйшлі яны і расказалі яму ўсё ад пачатку да канца. І фараон спалохаўся, і здзівіўся, і вельмі спалохаўся.

49 І пачуўшы ўсё гэта, ён яшчэ больш спалохаўся і паслаў да Язэпа сказаць: «Ты прывёў да мяне Габрэяў, каб знішчыць увесь Егіпет; што ты зробіш з гэтым хітрым рабом? Адпусці яго, і хай ён пойдзе з братамі сваімі, і няхай мы не загінем ад іхняга злачынства, і мы, і ўвесь Егіпет».

50 А калі ты не хочаш гэтага рабіць, адкінь ад сябе ўсе мае каштоўныя рэчы і ідзі з імі ў іх зямлю, калі табе гэта падабаецца, бо яны сёння знішчаць усю маю краіну і заб'юць увесь мой народ; нават усе жанчыны Егіпта выкінулі ад крыку; паглядзі, што яны зрабілі, проста крычачы і гаварыўшы, больш за тое, калі яны будуць змагацца з мячом, яны знішчаць зямлю; дык вось, выберы тое, чаго ты жадаеш, ці мяне, ці габрэяў, ці Егіпет, ці зямлю габрэяў.

51 І прыйшлі яны і пераказалі Язэпу ўсе словы фараона, якія ён сказаў пра яго. Ізэп вельмі спалохаўся слоў фараона. А Юда і браты ягоныя ўсё яшчэ стаялі перад Язэпам, абураныя і раз'юшаныя. І ўсе сыны Якава зароўлі на Язэпа, як зароў мора і яго хвалі.

52 І вельмі баяўся Іосіф сваіх братоў і фараона, і шукаў падставы, каб паказаць сябе сваім братам, каб яны не знішчылі ўвесь Егіпет.

53 І загадаў Язэп сыну свайму Манасіі. І пайшоў Манасія і падышоў да Юды, і паклаў руку сваю на плячо ягонае, і сціх гнеў Юды.

54 І сказаў Юда сваім братам: «Няхай ніхто з вас не кажа, што гэта ўчынак егіпецкага юнака, бо гэта ўчынак дому бацькі майго».

55 І ўбачыўшы і ведаючы, што гнеў Іуды сціх, Іосіф падышоў, каб гаварыць з Іудам лагоднымі словамі.

56 І сказаў Іосіф Юду: «Праўду ты кажаш і сёння пацвердзіў свае словы пра сілу тваю, і хай Бог твой, Які ўдзячны табе, памножыць дабрабыт твой; але скажы мне праўду, чаму з усіх братоў тваіх ты спрачаешся са мной з-за хлопчыка, бо ніхто з іх не сказаў мне ні слова пра яго».

57 І адказаў Юда Язэпу, кажучы: «Ты ж ведаеш, што я быў залогам за хлопчыка ягонаму бацьку, кажучы: калі я не прывяду яго да яго, я буду вінаваты перад ім назаўжды».

58 Таму я звярнуўся да цябе з усіх маіх братоў, бо я ўбачыў, што ты не жадаеш дазволіць яму сысці ад цябе; дык вось, няхай я знайду ласку ў вачах тваіх, каб ты паслаў яго ісці з намі, і вось, я застануся замест яго, каб служыць табе ва ўсім, што ты пажадаеш, бо куды б ты мяне ні паслаў, я пайду служыць табе з вялікай энергіяй.

59 Пашлі мяне да магутнага цара, які паўстаў супраць цябе, і ты даведаешся, што я зраблю з ім і з яго зямлёй; хоць бы ў яго была конніца і пяхота, альбо вельмі моцны народ, я заб'ю іх усіх і прынясу перад цябе галаву цара.

60 Хіба ты не ведаеш, ці не чуў ты, што Абрагам, бацька наш, са сваім слугою Эліэзерам пабіў усіх цароў Элама з іхнім войскам за адну ноч, і не пакінулі ніводнага ў жывых. І з таго дня сіла бацькі нашага дадзена нам у спадчыну, нам і нашчадкам нашым навікі.

61 І адказаў Іосіф і сказаў: «Праўду ты кажаш, і ў тваіх вуснах няма хлусні, бо нам таксама казалі, што ў Габрэяў ёсць сіла, і што Гасподзь Бог іхні мае вялікую радасць у іх, і хто ж можа супрацьстаяць ім?»

62 Аднак на гэтай умове я пашлю вашага брата, калі вы прывядзеце да мяне яго брата, сына яго маці, пра якога вы казалі, што ён пайшоў ад вас у Егіпет; і калі вы прывядзеце да мяне яго брата, я возьму яго замест яго, бо ніхто з вас не быў заручнікам для вашага бацькі; і калі ён прыйдзе да мяне, тады я пашлю з вамі яго брата, за якога вы былі заручнікам.

63 І разважаўся Юда на Язэпа, калі ён сказаў гэтае слова, і з вачэй ягоных пацякла кроў ад гневу, і ён сказаў сваім братам: «Як гэты чалавек сёння імкнецца да пагібелі сабе і ўсяму Егіпту!»

64 І адказаў Сімяон Іосіфу, кажучы: «Ці ж не казалі мы табе спачатку, што не ведаем дакладнага месца, куды ён пайшоў, і ці жывы ён, ці мёртвы? Чаму гаспадар наш кажа такія рэчы?»

65 І, зірнуўшы на твар Юды, Язэп зразумеў, што гнеў ягоны пачаў разгарацца, калі ён сказаў яму: «Прывядзіце да мяне іншага вашага брата замест гэтага брата».

66 І сказаў Іосіф братам сваім: «Вы ж казалі, што брат ваш памёр ці знік? Калі ж я паклічу яго сёння, і ён прыйдзе да вас, ці аддасце вы мне яго замест брата ягонага?»

67 І пачаў Іосіф гаварыць і клікаць: Іосіф, Іосіф, прыйдзі сёння да мяне і пакажыся сваім братам і сядзь перад імі.

68 І калі Іосіф сказаў гэта перад імі, яны паглядзелі кожны ў іншы бок, каб убачыць, адкуль Іосіф прыйдзе перад імі.

69 І назіраў Іосіф за ўсімі іхнімі ўчынками і сказаў ім: «Чаму вы глядзіце туды і сюды? Я — Іосіф, якога вы прадалі ў Егіпет; дык вось, не засмучайцеся, што вы прадалі мяне, бо Бог паслаў мяне перад вамі, каб дапамагчы вам падчас голаду».

70 І браты ягоныя спалохаліся яго, калі пачулі словы Язэпа, і Юда вельмі спалохаўся яго.

71 І калі Венямін пачуў словы Язэпа, ён быў перад імі ў сярэдзіне дома. І падбег Венямін да брата свайго Язэпа, і абняў яго, і ўпаў яму на шыю, і яны плакалі.

72 І калі браты Язэпа ўбачылі, што Венямін абняў брата свайго і заплакаў разам з ім, яны таксама накінуліся на Язэпа і абнялі яго, і плакалі разам з Язэпам вялікім плачам.

73 І пачуўся голас у доме Язэпа, што яны браты Язэпа, і гэта вельмі спадабалася фараону, бо ён баяўся іх, каб яны не знішчылі Егіпет.

74 І паслаў фараон сваіх слуг да Язэпа павіншаваць яго з прыходам братоў ягоных да яго. І прыйшлі ўсе ваеначальнікі і войскі, якія былі ў Егіпце, каб парадавацца разам з Язэпам. І ўвесь Егіпет вельмі радаваўся за братоў Язэпавых.

75 І паслаў фараон сваіх слуг да Язэпа, кажучы: «Скажы братам тваім, каб яны прынеслі ўсё, што ім належыць, і няхай прыйдуць да мяне, і я пасялю іх у найлепшай частцы зямлі Егіпецкай». І яны так і зрабілі.

76 І загадаў Іосіф таму, хто быў пастаўлены над сваім домам, прынесці сваім братам дары і вопратку, і ён прынёс ім шмат вопраткі, царскіх мантый, і шмат дароў, і Іосіф падзяліў іх паміж сваімі братамі.

77 І ён даў кожнаму з братоў сваіх па пераменнай вопратцы з золата і срэбра і трыста срэбранікаў, і загадаў Іосіф апрануць іх усіх у гэтую вопратку і прывесці да фараона.

78 І фараон, убачыўшы, што ўсе браты Язэпа былі адважныя людзі і прыгожыя з выгляду, вельмі ўзрадаваўся.

79 Пасля гэтага яны выйшлі ад фараона, каб пайсці ў зямлю Ханаанскую да бацькі свайго, і брат іхні Веньямін быў з імі.

80 І ўстаў Іосіф і даў ім ад фараона адзінаццаць калясніц, і Іосіф даў ім сваю калясніцу, на якой ён ехаў у дзень каранаванні сваёй у Егіпце, каб прывесці бацьку свайго ў Егіпет; і паслаў Іосіф усім сынам братоў сваіх вопратку паводле іх колькасці і па сто срэбранікаў кожнаму з іх, і таксама паслаў вопратку жонкам братоў сваіх з вопраткі жонак цара, і паслаў іх.

81 І ён даў кожнаму з братоў сваіх па дзесяць чалавек, каб яны пайшлі з імі ў зямлю Ханаанскую, каб служыць ім, служыць іхнім дзесяцям і ўсім, хто належыць ім, калі яны ідуць у Егіпет.

82 І паслаў Язэп праз брата свайго Веньяміна дзесяць вопратак для дзесяці сыноў сваіх, большую частку, чым для астатніх дзяцей сыноў Якава.

83 І паслаў ён кожнаму па пяцьдзясят срэбранікаў і дзесяць калясніц дзеля фараона, і паслаў бацьку ягонаму дзесяць аслоў, наўючаных усімі егіпецкімі дабротамі, і дзесяць аслоў, наўючаных збожжам, хлебам і ежай для бацькі ягонага і для ўсіх, хто быў з ім, як запасы на дарогу.

84 І паслаў ён сястры сваёй Дзіне вопратку срэбную і залатую, і ладан, і смірну, і алоз, і жаночыя ўпрыгожанні ў вялікай колькасці, і паслаў гэта ад жонак фараонавых жонкам Веньямінавым.

85 І ён даў усім сваім братам, а таксама іхнім жонкам, ўсялякія камяні оніксу і бдэлію, і з усіх каштоўных рэчаў сярод знатных людзей Егіпта не засталася нічога з усіх каштоўных рэчаў, акрамя таго, што Іосіф паслаў у дом свайго бацькі.

86 І адпусціў ён братоў сваіх, і яны пайшлі, і паслаў з імі брата свайго Веньяміна.

87 І выйшаў з імі Язэп, каб суправаджаць іх па дарозе да межаў Егіпта, і загадаў ім пра бацьку свайго і сям'ю сваю ісці ў Егіпет.

88 І сказаў ім: «Не сварыцеся ў дарозе, бо гэта ад Госпада, каб уберагчы вялікі народ ад голаду, бо яшчэ пяць гадоў будзе голад у зямлі».

89 І загадаў ім, кажучы: «Калі вы прыйдзеце ў зямлю Ханаанскую, не прыходзьце неадкладна да майго бацькі ў гэтай справе, але рабіце паводле сваёй мудрасці».

90 І перастаў Язэп загадваць ім, і павярнуўся, і вярнуўся ў Егіпет, а сыны Якава пайшлі ў зямлю

Ханаанскую з радасцю і веселасцю да бацькі свайго Якава.

91 І прыйшлі яны да межаў зямлі і сказалі адзін аднаму: што нам рабіць у гэтай справе перад нашым бацькам? Бо калі мы прыйдзем да яго нечакана і раскажам яму ўсю справу, ён вельмі спалохаецца нашых слоў і не паверыць нам.

92 І ішлі яны, пакуль не падышлі блізка да сваіх дамоў, і знайшлі Серах, дачку Асірава, якая выходзіла ім насустрач. Дзяўчына была вельмі добрая і хітрая, і ўмела іграць на гуслях.

93 І паклікалі яе, і яна падышла да іх, і пацалавала іх. Яны ўзялі яе і далі ёй арфу, кажучы: «Ідзі перад бацьку нашым, сядзь перад ім, і іграй на арфе, і кажы гэтыя словы».

94 І яны загадалі ёй ісці ў іх дом. Яна ўзяла арфу і паспешалася перад імі, і падышла, і села побач з Якавам.

95 І яна добра іграла і спявала, і прамаўляла салодкімі словамі сваімі: «Дзядзька мой Іосіф жывы і валадарыць па ўсёй зямлі Егіпецкай, і ён не памёр».

96 І яна працягвала паўтараць і прамаўляць гэтыя словы, і Якаў пачуў яе словы, і яны былі яму прыемныя.

97 Ён слухаў, як яна паўтарала іх двойчы і тройчы, і радасць напоўніла сэрца Якава ад салодкасці яе слоў, і Дух Божы быў на ім, і ён ведаў, што ўсе яе словы праўдзівыя.

98 І Якаў дабраславіў Серах, калі яна сказала яму гэтыя словы, і ён сказаў ёй: «Дачка мая, хай смерць не пераможа цябе, бо ты ажывіла мой дух; толькі гавары яшчэ перада мной, як ты казала, бо ты ўзрадавала мяне ўсімі словамі тваімі».

99 І яна працягвала спяваць гэтыя словы, і Якаў слухаў, і гэта спадабалася яму, і ён узрадаваўся, і Дух Божы быў на ім.

100 Пакуль ён яшчэ гаварыў з ёю, вось, сыны ягоныя прыбылі да яго з конямі і калясніцамі, і царскімі ўборамі, і слугі бягуць перад імі.

101 І Якаў устаў ім насустрач, і ўбачыў сваіх сыноў, апранутых у царскія шаты, і ўбачыў усе скарбы, якія паслаў ім Іосіф.

102 І сказалі яму: «Ведайце, што брат наш Іосіф жывы, і гэта ён кіруе ўсёй зямлёй Егіпецкай, і гэта ён гаварыў з намі, як мы вам казалі».

103 І Якаў пачуў усе словы сваіх сыноў, і сэрца ягонае затрымцела ад іхніх слоў, бо ён не мог ім паверыць, пакуль не ўбачыў усё, што даў ім Іосіф, і што паслаў яму, і ўсе знакі, якія Іосіф сказаў ім.

104 І яны адкрылі перад ім і паказалі яму ўсё, што паслаў Іосіф, яны далі кожнаму тое, што паслаў яму Іосіф, і ён ведаў, што яны сказалі праўду, і ён вельмі ўзрадаваўся, прачытаўшы пра свайго сына.

105 І сказаў Якаў: «Даволі мне, што сын мой Іосіф яшчэ жывы; я пайду і пабачу яго, перш чым памру».

106 І расказалі яму сыны ягоныя ўсё, што з імі здарылася, і Якаў сказаў: «Я пайду ў Егіпет, каб пабачыць сына майго і нашчадкаў ягоных».

107 І Якаў устаў і апрануў вопратку, якую паслаў яму Іосіф, і, памыўшыся і пастрыгшы валасы, надзеў на галаву цюрбан, які паслаў яму Іосіф.

108 І ўсе людзі дома Якава і іх жонкі апрануліся ў вопратку, якую паслаў ім Іосіф, і вельмі ўзрадаваліся Іосіфу, што ён усё яшчэ жывы і валадарыць у Егіпце,
109 І пачулі пра гэта ўсе жыхары Ханаана, і прыйшлі, і вельмі ўзрадаваліся разам з Якавам, што ён усё яшчэ жывы.

110 І Якаў зрабіў ім трохдзённую гасцывую вячэру, і ўсе цары Ханаанскі і вяльможы зямлі елі і пілі і весяліліся ў доме Якава.

РАЗДЗЕЛ 55

1 І сталася пасля гэтага, што Якаў сказаў: «Я пайду і пабачу сына майго ў Егіпце, а потым вярнуся ў зямлю Ханаанскую, пра якую Бог казаў Абрагаму, бо я не магу пакінуць зямлю маёй радзімы».

2 І было да яго слова Гасподняе: «Ідзі ў Егіпет з усім домам сваім і заставайся там; не бойся ісці ў Егіпет, бо там Я зраблю ад цябе вялікі народ».

3 І сказаў Якаў сам сабе: пайду і пагляджу сына майго, ці ёсць яшчэ ў сэрцы ягоным страх перад Богам ягоным сярод усіх жыхароў Егіпта.

4 І сказаў Гасподзь Якаву: «Не бойся за Язэпа, бо ён усё яшчэ захоўвае сваю беззаганнасць, каб служыць Мне, як табе заўгодна». І Якаў вельмі ўзрадаваўся за сына свайго.

5 У той час Якаў загадаў сынам сваім і дому сваім ісці ў Егіпет, паводле слова Госпада, якое было да яго. І ўстаў Якаў з сынамі сваімі і ўсім домам сваім, і выйшаў з зямлі Ханаанскай, з Вірсавіі, з радасцю і веселасцю сэрца, і пайшлі яны ў зямлю Егіпецкую.

6 І сталася, калі яны наблізіліся да Егіпта, Якаў паслаў Юду перад сабой да Язэпа, каб ён паказаў яму сітуацыю ў Егіпце. І зрабіў Юда паводле слова бацькі свайго. І паспяшаўся, і пабег, і прыйшоў да Язэпа. І яны выдзелілі ім месца ў зямлі Гошэн для ўсяго дома ягонага. І вярнуўся Юда і пайшоў дарогай да бацькі свайго.

7 І запрэг Язэп калясніцу, і сабраў усіх сваіх моцных людзей і слуг сваіх і ўсіх кіраўнікоў Егіпта, каб ісці насустрач бацьку свайму Якаву. І быў абвешчаны загад Язэпа ў Егіпце: «Усе, хто не пойдзе насустрач Якаву, памруць».

8 І выйшаў на наступны дзень Язэп з усім Егіптам, вялікім і моцным войскам, усе апранутыя ў вопратку з тонкага вісону і пурпury, і з срэбнымі і залатымі прыладамі і з баявымі прыладамі.

9 І ўсе яны пайшлі насустрач Якаву з усялякімі музычнымі інструментамі, з барабанами і тымпанамі, пасыпаючы смірну і алоў ўздоўж дарогі, і ўсе яны ішлі такім чынам, і зямля задрыжала ад іх крыкаў.

10 І ўсе жанчыны Егіпцяне выйшлі на дахі Егіпта і на сцяны, каб сустрэць Якава, а на галаве Язэпа была царская карона фараона, бо фараон паслаў яе яму, каб ён надзеў яе, калі ён пойдзе насустрач бацьку свайму.

11 І калі Язэп падышоў да бацькі свайго на пяцідзясят локцяў, ён сышоў з калясніцы і пайшоў да бацькі свайго. І калі ўсе князі Егіпта і вяльможы яго ўбачылі, што Язэп пайшоў пешшу да бацькі свайго, яны таксама сышлі і пайшлі пешшу да Якава.

12 І калі Якаў падышоў да лагера Язэпавага, Якаў убачыў лагер, які ішоў насустрач яму з Язэпам, і гэта спадабалася яму, і Якаў здзівіўся гэтаму.

13 І сказаў Якаў Юдзе: Хто той чалавек, якога я бачу ў лагера Егіпецкім, апранутага ў царскія шаты, у вельмі чырвоным адзенні на ім і з царскім вянком на галаве, які сышоў з калясніцы сваёй і ідзе да нас? І адказаў Юда бацьку свайму, кажучы: Гэта сын твой Іосіф, цар. І ўзрадаваўся Якаў, бачачы славу сына свайго.

14 І падышоў Язэп да бацькі свайго і пакланіўся бацьку свайму, і ўсе людзі лагера пакланіліся разам з ім да зямлі перад Якавам.

15 І вось, Якаў пабег і паспяшаўся да сына свайго Язэпа, і ўпаў яму на шыю, і пацалаваў яго, і яны заплакалі. І Язэп абняў бацьку свайго і пацалаваў яго, і яны заплакалі, і ўсе егіпецкія людзі заплакалі разам з імі.

16 І сказаў Якаў Язэпу: «Цяпер я памру з радасцю, калі ўбачу твар твой, бо ты яшчэ жывы і ў славе».

17 І сыны Якава, і жонкі іхнія, і дзеці іхнія, і слугі іхнія, і ўвесь дом Якава вельмі плакалі разам з Язэпам, і цалавалі яго, і моцна плакалі разам з ім.

18 І вярнуўся пасля гэтага Язэп і ўвесь народ ягоны ў Егіпет, і Якаў і сыны ягоныя, і ўсе дзеці ягонага дома пайшлі з Язэпам у Егіпет, і Язэп пасяліў іх у найлепшай частцы Егіпта, у зямлі Гошэн.

19 І сказаў Язэп бацьку свайму і братам сваім: «Я пайду і паведамлю фараону, кажучы: мае браты і дом бацькі майго і ўсё, што іх, прыйшлі да мяне, і вось яны ў зямлі Гошэн».

20 І зрабіў Язэп так, і ўзяў з братоў сваіх Рувіма, Ісахара Завулону і Веньяміна, брата свайго, і прадставіў іх фараону.

21 І сказаў Язэп фараону, кажучы: «Мае браты і дом бацькі майго і ўсё, што належала ім, разам са сваімі статкамі і быдлам прыйшлі да мяне з зямлі Ханаанскай, каб пажыць у Егіпце, бо голад моцна апантаў іх».

22 І сказаў фараон Язэпу: пасялі бацьку твайго і братоў твайго ў найлепшай частцы зямлі, не адмаўляй ім усяму добраму і дай ім есці тлушч зямлі.

23 І адказаў Язэп, кажучы: вось, я паставіў іх у зямлі Гошэн, бо яны пастухі; няхай яны застануцца ў Гошэне і пасвіць статкі свае асобна ад Егіпцяна.

24 І сказаў фараон Язэпу: «Зрабі з братамі тваімі ўсё, што яны скажуць табе». І сыны Якава пакланіліся фараону і пайшлі ад яго з мірам. Пасля гэтага Язэп прывёў бацьку свайго да фараона.

25 І прыйшоў Якаў і пакланіўся фараону, і дабраславіў Якаў фараона, і той выйшаў; і пасяліўся Якаў і ўсе сыны ягоныя, і ўся сям'я ягоная ў зямлі Гошэн.

26 На другі год, гэта значыць на сто трыццатым годзе жыцця Якава, Язэп карміў бацьку свайго і братоў сваіх і ўсю сям'ю бацькі свайго хлебам паводле дзяцей іхніх ва ўсе дні голаду; ім нічога не бракавала.

27 І даў ім Язэп найлепшую частку ўсёй зямлі; найлепшае з Егіпта яны мелі ва ўсе дні Язэпа; і Язэп таксама даваў ім і ўсяму дому бацькі свайго вопратку і ўборы год за годам; і сыны Якава жылі спакойна ў Егіпце ва ўсе дні брата свайго.

28 І Якаў заўсёды еў за сталом Язэпавым; Якаў і сыны ягоныя не адыходзілі ад стала Язэпавага ні ўдзень, ні ўначы, акрамя таго, што елі сыны Якава ў сваіх дамах.

29 І ўвесь Егіпет еў хлеб у дні голаду з дому Язэпавага, бо ўсе Егіпцяне прадалі ўсё, што належала ім, з-за голаду.

30 І купіў Язэп усе землі і палі Егіпта за хлеб дзеля фараона, і Язэп забяспечваў увесь Егіпет хлебам ва ўсе дні голаду. І збіраў Язэп усё срэбра і золата, якое прыходзіла да яго за хлеб, які яны куплялі па ўсёй зямлі, і ён назапасіў шмат золата і срэбра, акрамя вялікай колькасці оніксу, бдолаха і каштоўнага адзення, якое яны прыносілі Язэпу з усіх куткоў зямлі, калі іх грошы канчаліся.

31 І ўзяў Язэп усё срэбра і золата, якое трапляла ў яго рукі, каля сямідзiesiąці двух талентаў золата і срэбра, а таксама вялікае мноства камянёў оніксу і бдэлію, і пайшоў Язэп і схаваў іх у чатырох частках, і адну частку ён схаваў у пустыні каля Чырвонага мора, а адну частку каля ракі Пераф, а трэцюю і чацвёртую частку ён схаваў у пустыні насупраць пустыні Персіі і Мідыі.

32 І ўзяў ён частку золата і срэбра, што засталася, і раздаў усім сваім братам і ўсяму дому бацькі свайго і ўсім жанчынам дому бацькі свайго, а астатняе прынёс у дом фараона, каля дваццаці талентаў золата і срэбра.

33 І аддаў Язэп усё золата і срэбра, што засталася, фараону, і фараон паклаў яго ў скарбніцу. І спыніўся голад у зямлі пасля таго часу, і сеялі і жалі па ўсёй зямлі, і атрымлівалі сваю звычайную колькасць год за годам; ім нічога не бракавала.

34 І Язэп жыў спакойна ў Егіпце, і ўся зямля была пад ягонай радай, і бацька ягоны і ўсе браты ягоныя жылі ў зямлі Гошэн і валодалі ёю.

35 Язэп быў вельмі стары, пажылы ў жыцці, і два сыны ягоныя, Яфрэм і Манасія, пастаянна заставаліся ў доме Якава разам з сынамі сыноў Якава, братамі іхнімі, каб вучыцца шляхам Госпада і закону Ягонаму.

36 І пасяліўся Якаў і сыны ягоныя ў зямлі Егіпецкай, у зямлі Гошэн, і яны валодалі ёю, і пладаносіліся, і размнажаліся ў ёй.

РАЗДЗЕЛ 56

1 І жыў Якаў у зямлі Егіпецкай сямнаццаць гадоў, і дзён Якава, і гадоў жыцця ягонага, было сто сорок сем гадоў.

2 У той час Якаў захварэў на хваробу, ад якой памёр, і паслаў ён паклікаць сына свайго Іосіфа з Егіпта. І прыйшоў сын ягоны Іосіф з Егіпта, і Іосіф прыйшоў да бацькі свайго.

3 І сказаў Якаў Язэпу і сынам ягоным: вось, я паміраю, і Бог продкаў вашых наведзе вас і верне вас у зямлю, якую Гасподзь кляўся даць вам і дзецям вашым пасля вас. Дык вось, калі я памру, пахавайце мяне ў пяхоры, якая ў Махпеле ў Хэўроне, у зямлі Ханаанскай, побач з продкамі маімі.

4 І Якаў узяў з сыноў сваіх клятву пахаваць яго ў Махпеле ў Хэўроне, і сыны ягоныя кляліся яму наконт гэтага.

5 І загадаў ім, кажучы: служыце Госпаду Богу вашаму, бо Той, Хто вызваліў бацькоў вашых, вызваліць і вас ад усялякай бяды.

6 І сказаў Якаў: паклічце да мяне ўсіх дзяцей вашых. І прыйшлі ўсе сыны сыноў Якава і селі перад ім, і дабраславіў іх Якаў, і сказаў ім: Гасподзь, Бог бацькоў вашых, дасць вам тысячу разоў больш і дабраславіць вас, і хай дасць вам дабраславенне бацькі твайго Абрагама. І выйшлі ўсе сыны сыноў Якава ў той дзень, пасля таго як Ён дабраславіў іх.

7 І на наступны дзень зноў паклікаў Якаў сваіх сыноў, і ўсе сабраліся, і прыйшлі да яго, і селі перад ім. І дабраславіў Якаў сыноў сваіх у той дзень перад смерцю сваёю, кожны дабраславіў паводле свайго дабраславення; вось, гэта напісана ў кнізе закона Гасподняга пра Ізраіля.

8 І сказаў Якаў Юду: «Я ведаю, сыне мой, што ты моцны чалавек дзеля братоў тваіх; валадары над імі, і сыны твае будуць валадарыць над сынамі сваімі вечна».

9 Навучы толькі сыноў тваіх страляць з лука і ўсялякай ваеннай зброі, каб яны маглі змагацца ў бітвах брата свайго, які будзе панаваць над ворагамі сваімі.

10 І зноў Якаў загадаў сынам сваім у той дзень, кажучы: вось, я сёння прылучаюся да народу майго; выведзіце мяне з Егіпта і пахавайце мяне ў пяхоры Махпела, як я загадаў вам.

11 Але сцеражыцеся, каб ніхто з вашых сыноў не панёс мяне, а толькі вы самі. Вось як вы зробіце са мной, калі панясеце маё цела, каб ісці з ім у зямлю Ханаанскую, каб пахаваць мяне,

12 Юда, Ісахар і Завулон будуць несці мае мары з усходняга боку; Рувім, Сімяон і Гад з поўдня, Яфрэм, Манасія і Веньямін з захаду, Дан, Асір і Нэфталі з поўначы.

13 Няхай не нясе з табою Левій, бо ён і сыны ягоныя будуць несці каўчэг завету Гасподняга з сынамі Ізраілевымі ў лагеры; і сын мой няхай не нясе Язэп, бо хай будзе слава ягоная, як цар; аднак жа Яфрэм і Манасія будуць замест іх.

14 Вось што вы будзеце рабіць са мной, калі будзеце весці мяне: не занядайце нічога з таго, што я загадваю вам; і калі вы будзеце рабіць гэта са мной, Гасподзь успомніць вас і дзяцей тваіх пасля вас наvekі.

15 І вы, сыны мае, шануйце кожны брата свайго і родзіча свайго, і загадвайце дзецям вашым і дзецям дзяцей вашых пасля вас служыць Госпаду Богу бацькоў вашых ва ўсе дні.

16 каб падоўжыць дні твае на зямлі, ты і дзеці твае, і дзеці дзяцей тваіх навекі, калі вы будзеце рабіць добрае і справядлівае ў вачах Госпада, Бога твайго, ходзячы ўсімі Ягонымі шляхамі.

17 І ты, сын мой Іосіф, даруй, прашу цябе, раны братоў тваіх і ўсе іхнія правіны і крыўду, якую яны табе прычынілі, бо Бог прызначыў гэта на карысць табе і дзецям тваім.

18 І, сыне мой, не пакідай братоў тваіх жыхарам Егіпта і не крыўдзі іх, бо вось, я аддаю іх у рукі Божыя і ў рукі твае, каб ты ахоўваў іх ад Егіпцянаў. І адказалі сыны Якава бацьку свайму, кажучы: «Ойча наш, усё, што ты загадаў нам, мы зробім; хай толькі Бог будзе з намі».

19 І сказаў Якаў сынам сваім: хай будзе Бог з вамі, калі вы будзеце трымацца ўсіх шляхоў Ягоных; не ўхіляйцеся ад шляхоў Ягоных ні направа, ні налева, робячы тое, што добрае і справядлівае ў вачах Ягоных.

20 Бо я ведаю, што многія і цяжкія бяды спаткаюць вас у апошнія дні на зямлі, дык дзеці вашы і дзеці дзяцей, толькі служыце Госпаду, і Ён выратуе вас ад усіх бядотаў.

21 І калі ты пойдзеш за Богам, каб служыць Яму, і будзеш вучыць сваіх дзяцей пасля сябе і дзяцей сваіх дзяцей пазнаваць Госпада, тады Гасподзь паставіць табе і сваім дзецям слугу з ліку вашых дзяцей, і Гасподзь вызваліць цябе рукой Сваёй ад усялякай бяды, і выведзе цябе з Егіпта, і верне цябе ў зямлю бацькоў тваіх, каб ты бяспечна валодаў ёю.

22 І перастаў Якаў загадваць сынам сваім, і паклаў ногі свае на ложак, і памёр, і прылучыўся да народу свайго.

23 І прыпаў Іосіф да бацькі свайго, і закрычаў, і плакаў над ім, і пацалаваў яго, і ўсклікнуў горкім голасам, і сказаў: «Ойча мой, ойча мой!»

24 І прыйшлі жонкі сына ягонага і ўвесь ягоны дом, і накінуліся на Якава, і плакалі над ім, і галасілі вельмі гучным голасам пра Якава.

25 І ўсе сыны Якава ўсталі разам, і разадралі вопратку сваю, і ўсе яны паклалі вярэту на сцёгны свае, і ўпалі на твар свой, і кідалі пыл з галаваў сваіх да неба.

26 І паведамілі пра гэта Аснаце, жонцы Язэпавай. Яна ўстала, узяла мяшок і пайшла, і ўсе егіпецкія жанчыны, якія былі з ёй, плакалі і плакалі па Якаву.

27 І ўсе егіпецкія жыхары, якія ведалі Якава, сабраліся ў той дзень, пачуўшы пра гэта, і ўвесь Егіпет плакаў шмат дзён.

28 А таксама жанчыны з зямлі Ханаанскай прыйшлі ў Егіпет, калі пачулі, што Якаў памёр, і аплаквалі яго ў Егіпце семдзесят дзён.

29 І сталася пасля гэтага, што Язэп загадаў сваім слугам, лекарам, бальзамаваць бацьку ягонага смірнай і ладанам і ўсялякім ладанам і духмянымі рэчывамі, і лекары бальзамавалі Якава, як загадаў ім Язэп.

30 І ўвесь народ Егіпта і старэйшыны, і ўсе жыхары зямлі Гошэн плакалі і галасілі па Якаву, і ўсе сыны ягоныя і дзеці дома ягонага плакалі і галасілі па бацьку сваім Якаву шмат дзён.

31 А як мінулі дні ягонага плачу, праз семдзесят дзён, сказаў Язэп фараону: «Я пайду і пахаваю бацьку майго ў зямлі Ханаанскай, як ён узяў з мяне клятву, і тады вярнуся».

32 І паслаў фараон Язэпа, кажучы: «Ідзі і пахавай бацьку свайго, як ён сказаў і як ён узяў з цябе клятву». І ўстаў Язэп з усімі братамі сваімі, каб ісці ў зямлю Ханаанскую, каб пахаваць бацьку свайго Якава, як ён загадаў ім.

33 І загадаў фараон абвясціць па ўсім Егіпце, кажучы: хто не пойдзе з Іосіфам і братамі сваімі ў зямлю Ханаанскую пахаваць Якава, той памрэ.

34 І пачуў увесь Егіпет пра фарановы загад, і ўсе разам усталі, і ўсе слугі фараона, і старэйшыны ягонага дома, і ўсе старэйшыны зямлі Егіпецкай пайшлі з Іосіфам, і ўсе чыноўнікі і вяльможы фараона пайшлі, як слугі Іосіфа, і пайшлі пахаваць Якава ў зямлі Ханаанскай.

35 І сыны Якава панеслі насілкі, на якіх ён ляжаў; як загадаў ім бацька іхні, так зрабілі з ім сыны ягоныя.

36 А палонка была з чыстага золата, і вакол яе былі інкруставаны камянямі оніксу і бдэлію; і пакрыццё палонкі было залатым тканым вырабам, звязаным ніткамі, і на іх былі кручкі з камянёў оніксу і бдэлію.

37 І ўсклаў Іосіф на галаву бацькі свайго Якава вялікую залатую карону і ўклаў у руку яму залаты скіпетр, і яны абступілі насілкі, як гэта было звычай цароў пры іх жыцці.

38 І ўсе войскі Егіпта ішлі перад ім у гэтым страі, спачатку ўсе моцныя людзі фараона і моцныя людзі Язэпа, а за імі астатнія жыхары Егіпта, і ўсе яны былі апранутыя мячамі і ў латы, і на іх была ваенная зброя.

39 І ўсе тыя, хто плакаў і галасіў, пайшлі насупраць мары, ідучы, плачучы і галасуючы; астатнія людзі ішлі за марамі.

40 І падышоў Язэп і яго сям'я да пакла, босыя і плачучы, а астатнія слугі Язэпа абышлі яго; кожны меў на сабе свае ўпрыгожанні, і ўсе яны былі ўзброены ваеннай зброяй.

41 І пяцьдзясят слуг Якава ішлі перад марамі і пасыпалі па дарозе смірну і алоэ і ўсялякія духмяныя рэчывы. І ўсе сыны Якава, якія насілі мары, хадзілі па духмяных рэчывах, а слугі Якава ішлі перад імі, пасыпаючы духмяныя рэчывы па дарозе.

42 І пайшоў Язэп з вялікім табарам, і рабілі яны так кожны дзень, пакуль не прыйшлі ў зямлю Ханаанскую, і прыйшлі да гумна Атада, што на другім баку Ярдана, і аплаквалі там вельмі вялікі і цяжкі плач.

43 І пачулі пра гэта ўсе цары Ханаанскія, і выйшлі ўсе, кожны са свайго дома, трыццаць адзін цар Ханаанскі, і ўсе яны прыйшлі са сваімі людзьмі, каб аплакваць і плакаць па Якаву.

44 І ўсе гэтыя цары ўбачылі труну Якава, і вось, на ёй карона Язэпа, і яны таксама ўсклалі свае кароны на труну, і абнеслі яе каронамі.

45 І ўсе гэтыя цары ўчынілі ў тым месцы вялікі і цяжкі плач з сынамі Якава і Егіпта па Якаву, бо ўсе цары Ханаанскі ведалі мужнасць Якава і сыноў ягоных.

46 І дайшла вестка да Ісава, кажучы: Якаў памёр у Егіпце, і сыны ягоныя і ўвесь Егіпет перавоззяць яго ў зямлю Ханаанскую, каб пахаваць яго.

47 І пачуў гэта Ісаў і жыў на гары Сэір. І ўстаў ён, сыны ягоныя, і ўвесь народ ягоны, і ўся сям'я ягоная, народ вельмі вялікі, і прыйшлі яны плакаць і аплакваць Якава.

48 І сталася, калі Ісаў прыйшоў, ён аплакваў свайго брата Якава. І ўвесь Егіпет і ўвесь Ханаан зноў падняліся і аплаквалі вялікім плачам разам з Ісавам па Якаву ў тым месцы.

49 І прывялі Язэп і браты ягоныя Якава, бацьку свайго, адтуль, і пайшлі ў Хэўрон, каб пахаваць Якава ў пячоры каля бацькоў ягоных.

50 І прыйшлі яны ў Кірэат-Арбу, да пячоры. Калі яны прыйшлі, Ісаў з сынамі сваімі стаў супраць Язэпа і братаў сваіх у пячоры, кажучы: Якаў не павінен быць пахаваны ў ёй, бо яна наша і бацькі нашага.

51 І пачулі Язэп і браты ягоныя словы сыноў Ісававых і вельмі разгневаліся. І падышоў Язэп да Ісава і сказаў: што гэта за слова, якое яны казалі? сапраўды, бацька

мой Якаў купіў гэта ў цябе за вялікае багацце пасля смерці Ісаака, дваццаць пяць гадоў таму, і ўсю зямлю Ханаанскую ён купіў у цябе і ў сыноў тваіх і ў нашчадкаў тваіх пасля цябе.

52 Якаў купіў яе для сваіх сыноў і нашчадкаў сваіх пасля сябе ў спадчыну назаўжды. Чаму ж ты кажаш гэта сёння?

53 І адказаў Ісаў і сказаў: «Ты кажаш няпраўду і гаворыш няпраўду, бо я нічога не прадаў ва ўсёй гэтай зямлі, як ты кажаш, і брат мой Якаў не купіў нічога майго ў гэтай зямлі».

54 І сказаў Ісаў гэта, каб падмануць Язэпа сваімі словамі, бо Ісаў ведаў, што Язэпа не было ў тыя дні, калі Ісаў прадаў Якаву ўсё, што належала яму ў зямлі Ханаанскай.

55 І сказаў Язэп Ісаву: «Сапраўды, мой бацька ўклаў гэта ў купчы запіс, і засведчыў запіс пры сведках, і вось ён у нас у Егіпце».

56 І адказаў Ісаў і сказаў яму: прынясі запіс, усё, што знойдзеш у запісе, і мы зробім гэта.

57 І паклікаў Язэп Нэфталіма, брата свайго, і сказаў яму: «Паспяшайся, не спыняйся, бяжы ў Егіпет і прынясі ўсе запісы: купчы запіс, запячатаны запіс і адкрыты запіс, а таксама ўсе першыя запісы, у якіх запісаны ўсе здзелкі аб праве першародства.

58 І прывядзі іх да нас сюды, каб мы даведаліся ад іх усе словы Ісава і сыноў ягоных, якія яны казалі сёння.

59 І паслухаўся Нэфталі голасу Язэпа і паспяшаўся і пабег, каб спуціцца ў Егіпет; а Нэфталі быў лягчэйшы за ўсіх аленьяў, якія былі ў пустыні, бо ён хадзіў па каласах збожжа, не чапляючы іх.

60 І калі Ісаў убачыў, што Нэфталі пайшоў прынесці запісы, ён і сыны ягоныя ўзмацнілі супраціўленне пячоры, і Ісаў і ўвесь народ ягоны паўстаў супраць Язэпа і братоў ягоных на вайну.

61 І ўсе сыны Якава і народ Егіпта змагаліся з Ісавам і людзьмі ягонымі, і сыны Ісава і народ ягоны былі разбітыя сынамі Якава, і сыны Якава забілі з народу Ісава сорок чалавек.

62 А Хушым, сын Дана, сына Якава, быў у той час з сынамі Якава, але ён быў каля ста локцяў ад месца бітвы, бо ён заставаўся з сынамі сыноў Якава каля Якававых трунаў, каб сцерагчы іх.

63 І Чушым быў нямы і глухі, усё ж ён разумеў голас жаху сярод людзей.

64 І спытаў ён, кажучы: «Чаму вы не хаваеце забітых, і што гэта за вялікі жах?» І яны адказалі яму словамі Ісава і сыноў ягоных. І ён пабег да Ісава сярод бітвы і забіў Ісава мячом, і адсек яму галаву, і яна адскочыла далёка, і Ісаў упаў сярод людзей у бітве.

65 І калі Хусім зрабіў гэта, сыны Якава адолелі сыноў Ісава, і сыны Якава сілай пахавалі бацьку свайго Якава ў пячоры, і сыны Ісава бачылі гэта.

66 І пахавалі Якава ў Хэўроне, у пячоры Махпела, якую Абрагам купіў у сыноў Хэтавых дзеля валодання месцам для пахавання, і пахавалі яго ў вельмі дарагім адзенні.

67 І ніводнаму цару не аказвалі такой пашаны, якую Іосіф аказваў свайму бацьку пасля яго смерці, бо ён пахаваў яго з вялікай пашанай, як хаваюць цароў.

68 І Язэп і браты ягоныя зрабілі жалобу па бацьку сваім сем дзён.

РАЗДЗЕЛ 57

1 Пасля гэтага сыны Ісава павялі вайну з сынамі Якава, і сыны Ісава ваявалі з сынамі Якава ў Хэўроне, а Ісаў усё яшчэ ляжаў мёртвы і не быў пахаваны.

2 І бітва паміж імі была жорсткая, і сыны Ісава былі разбітыя сынамі Якава, і сыны Якава забілі з сыноў Ісава восемдзесят чалавек, і ніводзін не памёр з народа сыноў Якава; і рука Язэпа пераважыла над усім народам сыноў Ісава, і ён узяў у палон Цэфа, сына Еліфаза, сына Ісава, і пяцьдзесят людзей ягоных, і закаваў іх жалезнымі ланцугамі, і аддаў іх у рукі сваіх слуг, каб яны адвялі іх у Егіпет.

3 Калі сыны Якава забралі ў палон Цэфа і народ ягоны, усе астатнія вельмі спалохаліся за сваё жыццё з дому Ісава, каб і самі не трапіць у палон. І ўсе ўцяклі з Эліфазам, сынам Ісава, і з народам ягоным, з цэлам Ісава, і пайшлі сваёй дарогай да гары Сэір.

4 І прыйшлі яны да гары Сэір і пахавалі Ісава на Сэіры, але галавы ягонай не прынеслі з сабой на Сэір, бо яна была пахавана на тым месцы, дзе была бітва ў Хэўроне.

5 І сталася, калі сыны Ісава ўцяклі ад сыноў Якава, сыны Якава пагналіся за імі да межаў Сэіра, але не забілі ніводнага чалавека з іх, калі тыя пагналіся за імі, бо цела Ісава, якое яны неслі з сабой, выклікала ў іх замяшанне, таму яны ўцяклі. І сыны Якава павярнуліся ад іх і пайшлі да месца, дзе былі іхнія браты ў Хэўроне, і заставаліся там у той дзень і ў наступны дзень, пакуль не адпачылі ад бітвы.

6 І сталася на трэці дзень, што сабралі яны ўсіх сыноў Сэіра Харэяніна, і сабралі ўсіх жыхароў усходу, мноства народу, як пясок марскі, і пайшлі і сышлі ў Егіпет, каб ваяваць з Язэпам і братамі ягонымі, каб вызваліць братоў сваіх.

7 І пачулі Іосіф і ўсе сыны Якава, што сыны Ісава і дзеці ўсходу пайшлі на іх вайной, каб выратаваць братоў сваіх.

8 І выйшаў Язэп і браты ягоныя, і моцныя людзі Егіпцяне, і ваявалі ў горадзе Раамсэс, і Язэп і браты ягоныя нанеслі вялікую паразу сынам Ісава і сынам усходу.

9 І забілі яны з іх шэсцьсот тысяч чалавек, і забілі сярод іх усіх моцных з сыноў Сэіра Харэяніна; засталася толькі некалькі з іх, і яны забілі таксама вельмі шмат сыноў усходу і сыноў Ісава; і Эліфаз, сын Ісава, і ўсе сыны ўсходу ўцяклі ад Язэпа і яго братоў.

10 І пераследвалі іх Язэп і браты ягоныя, пакуль яны не прыйшлі ў Сукхот, і забілі з іх у Сукхоце трыццаць чалавек, а астатнія ўцяклі, і кожны ўцёк у свой горад.

11 І адышлі ад іх Язэп і браты ягоныя, і моцныя егіпецкія з радасцю і вясёлым сэрцам, бо яны разбілі ўсіх ворагаў іхніх.

12 А Цэфа, сын Эліфазаў, і людзі ягоныя былі ўсё яшчэ рабамі ў Егіпце ў сыноў Якава, і пакуты іхнія павялічыліся.

13 І калі сыны Ісава і сыны Сэіра вярнуліся ў сваю зямлю, сыны Сэіра ўбачылі, што ўсе яны трапілі ў рукі сыноў Якава і народа Егіпта з-за бітвы сыноў Ісава.

14 І сказалі сыны Сэіра сынам Ісава: «Вы бачылі і ведаеце, што гэты лагер быў разбіты з-за вас, і не засталася ніводнага моцнага чалавека і ваяра».

15 Дык вось, выйдзіце з нашай зямлі, ідзіце ад нас у зямлю Ханаанскую, у зямлю пражывання вашых бацькоў; чаму вышы дзеці будучы ўспадкоўваць спадчыну нашых дзяцей у апошнія дні?

16 І сыны Ісава не хацелі слухацца сыноў Сэіра, і сыны Сэіра вырашылі пачаць з імі вайну.

17 І паслалі сыны Ісава таемна да Ангя, цара Афрыкі, гэта значыць Дзінгаваха, сказаць:

18 Пашлі да нас некаторых з тваіх людзей, і няхай яны прыйдуць да нас, і мы будзем змагацца разам з сынамі Сэіра Харэяніна, бо яны вырашылі змагацца з намі, каб выгнаць нас з гэтай зямлі.

19 І зрабіў так Ангей, цар Дынгавы, бо ў тыя дні ён быў прызны да сыноў Ісава, і Ангей паслаў да сыноў Ісава пяцьсот адважных пяхотнікаў і восемсот вершнікаў.

20 І паслалі сыны Сэіра да сыноў усходу і да сыноў Мадыема сказаць: «Вы бачылі, што зрабілі з намі сыны Ісава, праз якіх мы амаль усе загінулі ў бітве іх з сынамі Якава».

21 Дык вось, прыйдзіце да нас і дапамажыце нам, і мы будзем змагацца з імі разам, і выганім іх з зямлі, і адпомсцім за братоў нашых, якія загінулі за іх у бітве з братамі іхнімі, сынамі Якава.

22 І ўсе сыны ўсходу паслухаліся сыноў Сэіра, і прыйшлі да іх каля васьмісот чалавек з аголенымі мячамі, і сыны Ісава ваявалі з сынамі Сэіра ў той час у пустыні Паран.

23 І сыны Сэіра адолелі сыноў Ісава, і сыны Сэіра забілі ў той дзень сыноў Ісава ў той бітве каля двухсот чалавек з народа Ангяса, цара Дынгавы.

24 І на другі дзень зноў прыйшлі сыны Ісава, каб другі раз біцца з сынамі Сэіра, і бітва была жорсткая для сыноў Ісава і на гэты раз, і вельмі іх турбавала з-за сыноў Сэіра.

25 І калі сыны Ісава ўбачылі, што сыны Сэіра сталі мацнейшымі за іх, некаторыя людзі з сыноў Ісава павярнуліся і пайшлі на дапамогу сынам Сэіра, ворагам іхнім.

26 І загінула яшчэ з народа сыноў Ісава ў другой бітве пяцьдзесят восем чалавек з народа ў Ангей, цара Дынгавы.

27 А на трэці дзень пачулі сыны Ісава, што некаторыя з братоў іхніх адышлі ад іх, каб змагацца з імі ў другой бітве; і сыны Ісава, пачуўшы гэта, заплакалі.

28 І сказалі яны: «Што нам рабіць з братамі нашымі, якія адварнуліся ад нас, каб дапамагчы сынам Сэіра, ворагам нашым?» І паслалі сыны Ісава да Ангя, цара Дынгавы, сказаць:

29 Дашліце нам яшчэ іншых людзей, каб мы разам з імі змагаліся з сынамі Сэіра, бо яны ўжо ўдвая мацнейшыя за нас.

30 І зноў паслаў Ангей да сыноў Ісава каля шасцісот адважных воінаў, і яны прыйшлі дапамагчы сынам Ісава.

31 Праз дзесяць дзён сыны Ісава зноў пайшлі вайной з сынамі Сэіра ў пустыні Паран, і бітва была вельмі жорсткая з сынамі Сэіра, і сыны Ісава адолелі ў гэты

час сыноў Сэіра, і сыны Сэіра былі разбітыя сынамі Ісава, і сыны Ісава забілі ў іх каля дзвюх тысяч чалавек. 32 І ўсе адважныя людзі з сыноў Сэіра загінулі ў гэтай бітве, і засталіся толькі малыя дзеці іхнія, якія засталіся ў іхніх гарадах.

33 І ўсе мадыяніцыяне і сыны ўсходу ўцяклі ад бітвы, і пакінулі сыноў Сэіра і ўцяклі, калі ўбачылі, што бітва жорсткая для іх. І сыны Ісава пераследвалі ўсіх сыноў усходу, пакуль яны не дайшлі да іх зямлі.

34 І сыны Ісава забілі з іх каля дзвюхсот пяцідзесяці чалавек, і з народа сыноў Ісававых загінула ў той бітве каля трыццаці чалавек, але гэтае бедства прыйшло на іх, бо браты іх адварнуліся ад іх, каб дапамагчы сынам Сэіра Харэяніна. І сыны Ісава зноў пачулі пра ліхія ўчынкі сваіх братоў, і зноў яны плакалі з-за гэтай рэчы.

35 І сталася пасля бітвы, што сыны Ісава вярнуліся і прыйшлі дадому ў Сэір, і сыны Ісава забілі тых, хто застаўся ў зямлі сыноў Сэіра; яны забілі таксама іхніх жонак і дзяцей, не пакінулі нікога ў жывых, акрамя пяцідзесяці маладых хлопчыкаў і дзяўчат, якіх яны пакінулі жывымі, і сыны Ісава не забілі іх, і хлопчыкі сталі іхнімі рабамі, а дзяўчат яны ўзялі сабе за жонак.

36 І пасяліліся сыны Ісава на Сэіры замест сыноў Сэіра, і атрымалі ў спадчыну іхнюю зямлю, і валодалі ёю.

37 І сыны Ісава ўзялі ўсё, што належала ў зямлі сыноў Сэіра, таксама іх статкі, і іх валы, і іх маёмасць, і ўсё, што належала сынам Сэіра, узялі сыны Ісава, і сыны Ісава жылі ў Сэіры замест сыноў Сэіра да сённяшняга дня, і сыны Ісава падзялілі зямлю на надзелы пяці сынам Ісава, паводле іх родаў.

38 І сталася ў тыя дні, што сыны Ісава вырашылі каранаваць над сабой цара ў зямлі, якую яны атрымалі ў валоданне. І сказалі яны адзін аднаму: «Не, бо ён будзе валадарыць над намі ў нашай зямлі, і мы будзем пад ягонай радай, і ён будзе весці нашы войны супраць нашых ворагаў». І яны так і зрабілі.

39 І ўсе сыны Ісава пакляліся, кажучы: што ніхто з іхніх братоў не будзе панаваць над імі, а толькі чужынец, які не з іхніх братоў, бо душы ўсіх сыноў Ісава былі агорчаны, кожны на свайго сына, брата і сябра, з-за зла, якое яны цяпелі ад сваіх братоў, калі ваявалі з сынамі Сэіра.

40 Таму сыны Ісава пакляліся, кажучы: ад таго дня яны не будуць выбіраць сабе цара з братоў сваіх, а выбяруць з чужой зямлі, і так дагэтуль.

41 І быў там чалавек з народа Ангяса, цара Дынгавы; яго імя было Бэла, сын Бэора, які быў вельмі адважны чалавек, прыгожы і прыгожы і мудры ва ўсёй мудрасці, і чалавек разумны і парадны; і не было нікога з народа Ангяса, падобнага да яго.

42 І ўзялі яго ўсе сыны Ісава, памазалі яго і каранавалі яго на цара, і пакланіліся яму, і сказалі яму: Няхай жыве цар, няхай жыве цар!

43 І яны распасцёрлі палатно, і прынеслі яму кожны залатыя і срэбныя завушніцы, альбо пярсцёнкі, альбо бранзалеты, і зрабілі яго вельмі багатым срэбрам і золатам, камянямі оніксу і бдэліем, і зрабілі яму царскі трон, і ўсклалі на яго галаву царскую карону, і пабудаваў яму палац, і ён жыў у ім, і стаў ён царом над усімі сынамі Ісава.

44 І ўзялі жыхары Ангеі плату за сваю бітву з сыноў Ісава, і пайшлі, і вярнуліся ў той час да гаспадара свайго ў Дзінхаву.

45 І валадарыў Бэла над сынамі Ісава трыццаць гадоў, і сыны Ісава жылі ў зямлі замест сыноў Сэіра, і жылі яны спакойна замест іх да сённяшняга дня.

РАЗДЗЕЛ 58

1 І сталася на трыццаць другім годзе паходжання сыноў Ізраілевых у Егіпет, гэта значыць на семдзсят першым годзе жыцця Язэпа, што ў тым годзе памёр фараон, цар Егіпецкі, і замест яго зацараваў сын ягоны Магрон.

2 І загадаў фараон перад смерцю сваёй Іосіфу быць бацькам для сына ягонага, Магрона, і каб Магрон быў пад апекай Іосіфа і пад ягонай парадай.

3 І ўвесь Егіпет пагадзіўся з гэтым, каб Язэп быў царом над імі, бо ўсе Егіпцяне любілі Язэпа, як і ўчора, толькі Магрон, сын фараона, сеў на трон бацькі свайго, і ён стаў царом у тыя дні замест бацькі свайго.

4 Магрону было сорок адзін год, калі ён пачаў валадарыць, і сорок гадоў ён валадарыў у Егіпце, і ўвесь Егіпет назваў яго імем Фараон, па імені яго бацькі, як было ў іх звычаі рабіць у Егіпце з кожным царом, які валадарыў над імі.

5 І сталася, калі фараон зацараваў замест бацькі ягонага, што ён аддаў законы Егіпта і ўсе справы кіравання ў рукі Язэпа, як загадаў яму бацька ягоны.

6 І стаў Язэп царом над Егіптам, бо ён кіраваў усім Егіптам, і ўвесь Егіпет быў пад яго апекай і пад яго парадай, бо ўвесь Егіпет схіліўся да Язэпа пасля смерці фараона, і яны вельмі любілі яго, каб ён цараваў над імі.

7 Але сярод іх былі некаторыя, якім ён не спадабаўся, бо яны казалі: «Ніхто чужы не павінен валадарыць над намі». Аднак у тыя дні, пасля смерці фараона, уся ўлада над Егіптам перайшла да Язэпа, які рабіў усё, што хацеў, па ўсёй зямлі без умяшання каго-небудзь.

8 І ўвесь Егіпет быў пад уладай Язэпа, і Язэп ваяваў з усімі навакольнымі ворагамі сваімі і ўпакорыў іх; таксама ўсю зямлю і ўсіх Філістымлян да межаў Ханаана ўпакорыў Язэп, і ўсе яны былі пад яго ўладай, і яны давалі Язэпу штогадовы падатак.

9 І сеў фараон, цар Егіпецкі, на троне замест бацькі свайго, але ён быў пад кіраўніцтвам і парадай Язэпа, як спачатку быў пад кіраўніцтвам бацькі свайго.

10 І валадарыў ён толькі ў зямлі Егіпецкай паводле парады Язэпа; але Язэп валадарыў у тады над усёй краінай ад Егіпта да вялікай ракі Пераф.

11 І меў Язэп поспех ва ўсіх сваіх шляхах, і Гасподзь быў з ім, і даў Гасподзь Язэпу большую мудрасць, і гонар, і славу, і любоў да яго ў сэрцах егіпцян і па ўсёй зямлі, і валадарыў Язэп над усёй краінай сорок гадоў.

12 І ўсе землі Філістымлян, і Ханаан, і Сідон, і па той бок Ярдана прыносілі Язэпу падарункі ва ўсе яго дні, і ўся краіна была ў руках Язэпа, і яны прыносілі яму штогадовую даніну, як гэта было прадугледжана, бо Язэп ваяваў з усімі навакольнымі ворагамі і перамаг іх, і ўся краіна была ў руках Язэпа, і Язэп спакойна сядзеў на сваім троне ў Егіпце.

13 І ўсе браты ягоныя, сыны Якава, жылі спакойна ў зямлі ва ўсе дні Язэпа, і яны пладавіліся і вельмі размнажаліся ў зямлі, і служылі Госпаду ва ўсе дні свае, як загадаў ім бацька іх Якаў.

14 І сталася праз шмат дзён і гадоў, калі сыны Ісава спакойна жылі ў сваёй зямлі з Бэлай, царом сваім, што сыны Ісава распладзіліся і размнажыліся ў зямлі, і яны вырашылі ісці і змагацца з сынамі Якава і ўсім Егіптам, і вызваліць брата свайго Цэфа, сына Эліфазавага, і яго людзей, бо яны былі ў тыя дні яшчэ рабамі ў Язэпа.

15 І паслалі сыны Ісава да ўсіх сыноў усходу, і тыя заключылі з імі мір, і прыйшлі да іх усе сыны ўсходу, каб ісці з сынамі Ісава ў Егіпет на вайну.

16 І прыйшлі да іх таксама з народа Ангеаса, цара Дынгабы, і паслалі яны таксама да сыноў Ізмаіла, і тыя таксама прыйшлі да іх.

17 І сабраўся ўвесь гэты народ і прыйшоў да Сэіра, каб дапамагчы сынам Ісава ў іх бітве, і гэты лагер быў вельмі вялікі і насычаны людзьмі, шматлікімі, як пясок марскі, каля васьмісот тысяч чалавек пяхоты і конніцы, і ўсе гэтыя войскі пайшлі ў Егіпет, каб ваяваць з сынамі Якава, і размясціліся лагерам каля Раамсэса.

18 І выйшаў Язэп з братамі сваімі з адважнымі егіпецкімі людзьмі, каля шасцісот чалавек, і яны ваявалі з імі ў зямлі Раамсэса; і сыны Якава ў той час зноў ваявалі з сынамі Ісава, у пяцідзесяты год паходжання сыноў Якава ў Егіпет, гэта значыць у трыццаты год валадарання Бэлы над сынамі Ісава ў Сэіры.

19 І аддаў Гасподзь усіх моцных людзей Ісава і сыноў усходу ў рукі Язэпа і братоў ягоных, і народ сыноў Ісава і сыноў усходу быў пабіты перад Язэпам.

20 І з сыноў Ісава і з дзяцей усходу, якія былі забітыя, упала перад сынамі Якава каля дзвюхсот тысяч чалавек, і цар іхні Бэла, сын Бэора, загінуў з імі ў бітве. Калі сыны Ісава ўбачылі, што цар іхні загінуў у бітве і загінуў, рукі іх аслаблі ў бітве.

21 А Язэп і браты ягоныя і ўвесь Егіпет працягвалі біць народ дому Ісава; і ўвесь народ Ісава баяўся сыноў Якава і ўцёк ад іх.

22 І пераследвалі іх Язэп і браты ягоныя, і ўвесь Егіпет цэлы дзень дарогі, і забілі з іх каля трохсот чалавек, білі іх на дарозе; і потым тыя павярнулі ад іх.

23 І вярнуліся Язэп і ўсе браты ягоныя ў Егіпет, і ніводзін чалавек не знік з іх, а з Егіпцян загінула дванаццаць чалавек.

24 А калі Іосіф вярнуўся ў Егіпет, ён загадаў яшчэ больш звязаць Цэфа і яго людзей, і яны закавалі іх у кайданы і павялічылі іх пакуты.

25 І ўсе сыны Ісава і сыны ўсходу вярнуліся з сорамам кожны ў свой горад, бо ўсе адважныя людзі, якія былі з імі, загінулі ў бітве.

26 І калі сыны Ісава ўбачылі, што цар іхні загінуў у бітве, яны паспяшаліся і ўзялі чалавека з народа сыноў усходу; імя яму было Ёвав, сын Зараха, з зямлі Боцра, і паставілі яго царом над сабой замест Бэлы, цара іхняга.

27 І сеў Ёваў на троне Бэлы, як цар замест яго, і валадарыў Ёваў у Эдоме над усімі сынамі Ісава дзесяць гадоў, і сыны Ісава больш не хадзілі ваяваць з сынамі Якава з таго дня і далей, бо сыны Ісава ведалі адвагу сыноў Якава і вельмі баяліся іх.

28 Але з таго дня і далей сыны Ісава ненавідзелі сыноў Якава, і нянавісьць і варожасць былі вельмі моцныя паміж імі ва ўсе дні да гэтага дня.

29 І сталася пасля гэтага, праз дзесяць гадоў, што памёр Ёваў, сын Зараха, з Боцры. І ўзялі сыны Ісава чалавека з зямлі Тэман, па імені Хушам, і паставілі яго царом над сабой замест Ёвава. І валадарыў Хушам у Эдоме над усімі сынамі Ісава дваццаць гадоў.

30 І Язэп, цар Егіпецкі, і яго браты, і ўсе сыны Ізраілевых жылі ў бяспецы ў Егіпце ў тыя дні разам з усімі сынамі Язэпа і яго братамі, без перашкод і няшчасных выпадкаў, і зямля Егіпецкая ў той час была ў спакоі ад вайны ў дні Язэпа і яго братаў.

РАЗДЗЕЛ 59

1 І вось імёны сыноў Ізраілевых, якія жылі ў Егіпце, якія прыйшлі з Якавам, усе сыны Якава прыйшлі ў Егіпет, кожны са сваёй сям'ёй.

2 Дзеці Ліі былі: Рувім, Сімяон, Левій, Юда, Ісахар і Завулон, і сястра іхняя Дзіна.

3 Сыны Рахілі былі: Іосіф і Венямін.

4 А сыны Зілпы, служанкі Ліі, былі: Гад і Асір.

5 Сыны Білгі, служанкі Рахілі, былі: Дан і Нефталім.

6 А гэта былі іхнія нашчадкі, якія нарадзіліся ў іх у зямлі Ханаанскай, перш чым яны прыйшлі ў Егіпет з бацькам сваім Якавам.

7 Сыны Рувіма былі: Ханох, Палу, Хецрон і Кармі.

8 А сыны Сімяона былі: Емуіл, Ямін, Агад, Яхін, Захар і Саўл, сын хананейкі.

9 А дзеці Левія былі: Герсон, Кеат і Мерары, і сястра іхняя Ёхавэда, якая нарадзілася ў іх, калі яны ішлі ў Егіпет.

10 А сыны Юды былі: Ір, Анан, Шэлах, Фарэс і Зарах.

11 І памерлі Ір і Анан у зямлі Ханаанскай; а сыны Фарэса былі Хецрон і Хамул.

12 Сыны Ісахара былі: Тола, Фува, Ёў і Шамрон.

13 Сыны Завулона былі: Серэд, Элон і Яхлеіл, а сын Дана — Хушым.

14 А сыны Нэфталі былі: Якцэіл, Гуні, Іэцэр і Шылам.

15 Сыны Гада былі: Цыфіён, Хагі, Шуні, Эцбон, Эры, Ародзі і Арэлі.

16 А дзеці Асіравыя: Імна, Ішва, Ішві, Берыя і сястра іхняя Серах; а сыны Берыі: Хебер і Малхііл.

17 А сыны Веняміна былі: Бэла, Бэхер, Ашбел, Гера, Нааман, Ахі, Рош, Мупім, Хупім і Орд.

18 Сыны Язэпа, якія нарадзіліся ў яго ў Егіпце, былі: Манасія і Яфрэм.

19 А ўсіх душ, што выйшлі з чэрава Якава, было семдзсят душ; гэта тыя, што прыйшлі з Якавам, бацькам сваім, у Егіпет, каб жыць там. І Язэп і ўсе браты ягоныя жылі спакойна ў Егіпце, і елі найлепшае з Егіпта ва ўсе дні жыцця Язэпавага.

20 І жыў Язэп у зямлі Егіпецкай дзевяноста тры гады, і валадарыў Язэп над усім Егіптам восемдзсят гадоў.

21 Калі наблізіліся дні Язэпавай смерці, ён паслаў і паклікаў сваіх братаў і ўвесь дом бацькі свайго, і ўсе яны сабраліся і селі перад ім.

22 І сказаў Язэп сваім братам і ўсяму дому бацькі свайго: «Вось, я паміраю, і Бог абавязкова наведзе вас і

вывядзе вас з гэтай зямлі ў зямлю, якую Ён кляўся бацькам вашым даць ім».

23 І калі Бог наведзе вас, каб вывесці вас адсюль у зямлю ваших бацькоў, тады вынесіце і мае косці з сабой адсюль.

24 І Язэп узяў з сыноў Ізраілевых клятву за іхніх нашчадкаў, кажучы: «Бог абавязкова наведзе вас, і вы вынесіце мае косці з сабой адсюль».

25 І сталася пасля гэтага, што Язэп памёр у тым годзе, у семдзсят першым годзе пасля таго, як ізраільцыяне сышлі ў Егіпет.

26 Язэпу было сто дзесяць гадоў, калі ён памёр у зямлі Егіпецкай. І ўсталі ўсе браты ягоныя і ўсе слугі ягоныя, і набальзамавалі Язэпа паводле свайго звычаю. І аплакавалі яго браты ягоныя і ўвесь Егіпет семдзсят дзён.

27 І паклалі Язэпа ў труну, напоўненую пахошчамі і ўсялякімі духмянымі рэчывамі, і пахавалі яго каля ракі Сіхор, і сыноў ягоных, і ўсіх братаў ягоных, і ўвесь дом бацькі ягонага ўчыніў па ім сямідзённую жалобу.

28 І сталася пасля смерці Язэпа, што ўсе Егіпцяне ў тыя дні пачалі панаваць над сынамі Ізраілевымі. І фараон, цар Егіпта, які панаваў замест свайго бацькі, прыняў усе законы Егіпта і кіраваў усім кіраваннем Егіпта пад сваёй радай, і ён бяспечна панаваў над сваім народам.

РАЗДЗЕЛ 60

1 І настаў год, семдзсят другі год ад сыходу сыноў Ізраілевых у Егіпет, пасля смерці Язэпа, Цэфо, сын Эліфаза, сына Ісава, уцёк з Егіпта, ён і людзі ягоныя, і пайшлі.

2 І прыйшоў ён у Афрыку, гэта значыць у Дзінгаву, да Ангя, цара Афрыкі, і Ангяс прыняў іх з вялікай пашанай і паставіў Зефа начальнікам свайго войска.

3 І Зефо знайшоў ласку ў вачах Ангя і ў вачах свайго народа, і Зефо быў правадыром войска ў Ангя, цара Афрыкі, на працягу многіх дзён.

4 І Цэфо спакусіў Ангя, цара Афрыкі, сабраць усё сваё войска, каб пайсці і змагацца з егіпцянамі і з сынамі Якава і адпомсціць за іх за справу сваіх братаў.

5 Але Ангей не хацеў слухаць Цэфона, бо ведаў сілу сыноў Якава і тое, што яны зрабілі з яго войскам у вайне з сынамі Ісава.

6 І Цэфо быў у тыя дні вельмі вялікі ў вачах Ангя і ў вачах усяго свайго народа, і ён пастаянна спакушаў іх ваяваць супраць Егіпта, але яны не хацелі.

7 І сталася ў тыя дні ў зямлі Хітым, у горадзе Пузімна, чалавек па імені Узу, і ён быў абагаўлены дзецьмі Хітым, і чалавек памёр, і ў яго не было сына, толькі адна дачка, якую звалі Янія.

8 А дзяўчына была надзвычай прыгожая, мілая і разумная, і не было нікога падобнага да яе па прыгажосці і мудрасці ва ўсёй краіне.

9 І ўбачыў яе народ Ангя, цара Афрыкі, і прыйшлі, і пахвалілі яе перад ім. І паслаў Ангяс да дзяцей Хітымаў і папрасіў узяць яе сабе за жонку, і народ Хітымаў пагадзіўся даць яе яму за жонку.

10 І калі пасланцы Ангя выправіліся з зямлі Хітым, каб адправіцца ў дарогу, вась пасланцы Турна, цара

Бібенту, прыбылі ў Хітым, бо Турн, цар Бібенту, таксама паслаў сваіх пасланцоў прасіць Янію для сябе ў жонкі, бо ўсе яго людзі таксама хвалілі яе перад ім, таму ён паслаў да яе ўсіх сваіх слуг.

11 І прыйшлі слугі Турна ў Хітым і папрасілі Янію, каб яна ўзяць яе за жонку свайму цару Турну.

12 І жыхары Хіціма сказалі ім: «Мы не можам аддаць яе, бо Ангей, цар Афрыкі, хацеў, каб яна ўзяць яе яму за жонку, перш чым вы прыйшлі, і каб мы аддалі яе яму, і таму цяпер мы не можам зрабіць гэта, каб пазбавіць Ангеля дзяўчыны, каб аддаць яе Турну».

13 Бо мы вельмі баімся Ангеля, каб ён не выступіў супраць нас вайной і не знішчыў нас, і Турн, гаспадар твой, не змог бы выратаваць нас ад яго рукі.

14 І калі пасланцы Турнуса пачулі ўсе словы сыноў Хітым, яны вярнуліся да свайго гаспадара і пераказалі яму ўсе словы сыноў Хітым.

15 І сыны Хіціма паслалі Ангелю паведамленне: «Вось, Турн паслаў па Янію, каб узяць яе сабе за жонку, і вось што мы яму адказалі; і мы чулі, што ён сабраў усё сваё войска, каб ісці ваяваць супраць цябе, і ён мае намер прайсці дарогай Сардуніі, каб змагацца з тваім братам Лукам, а пасля гэтага ён прыйдзе змагацца супраць цябе».

16 І пачуў Ангей словы сыноў Хітымскіх, якія яны даслалі яму ў запісе, і разгневаўся ён, і ўстаў, і сабраў усё сваё войска, і прыйшоў праз астравы мора, дарогай у Сардунію, да свайго брата Лука, цара Сардуніі.

17 І пачуў Ніблос, сын Лука, што ідзе яго дзядзька Ангей, і выйшаў яму насустрач з цяжкім войскам, і пацалаваў яго, і абняў, і сказаў Ніблос Ангелю: «Калі ты спытаеш майго бацьку пра яго дабрабыт, калі я пайду з табою ваяваць з Турнам, папрасі яго прызначыць мяне начальнікам свайго войска». І Ангейс так і зрабіў, і прыйшоў да свайго брата, і брат яго выйшаў яму насустрач, і спытаў яго пра яго дабрабыт.

18 Ангей спытаў свайго брата Лука пра яго дабрабыт і прызначыў яго сына Нібла начальнікам войска. Лук так і зрабіў. Ангей і яго брат Лук паўсталі і пайшлі на Турн на бітву, і з імі было вялікае войска і моцны народ.

19 І ён прыбыў на караблях, і яны прыбылі ў вобласць Аштарах, і вось, Турн ідзе ім насустрач, бо ён выйшаў у Сардунію і меў намер знішчыць яе, а потым пераправіцца адтуль у Ангелю, каб змагацца з ім.

20 І сустрэліся Ангей і Лук, яго брат, з Турнам у даліне Канопіі, і бітва паміж імі была моцная і лютая ў тым месцы.

21 І бітва была жорсткая для Лука, цара Сардуніі, і ўсё яго войска загінула, і Ніблос, сын яго, таксама загінуў у гэтай бітве.

22 І загадаў дзядзька ягоны Ангей сваім слугам, і яны зрабілі для Нібла залатую труну і паклалі яго ў яе, і Ангей зноў пачаў бітву супраць Турна, і Ангей быў мацнейшы за яго, і ён забіў яго, і ён пабіў увесь яго народ вастрём мяча, і Ангей адпомсціў за справу Нібла, сына свайго брата, і за справу войска свайго брата Лука.

23 Калі ж Турн памёр, рукі тых, хто ацалеў у бітве, аслаблі, і яны ўцяклі ад Ангеля і яго брата Лука.

24 Ангей і яго брат Лук пераследвалі іх да вялікай дарогі, якая паміж Алфанам і Ромай, і яны забілі ўсё войска Турна вастрём мяча.

25 І Лук, цар Сардуніі, загадаў сваім слугам зрабіць медную труну і пакласці ў яе цела яго сына Нібла, і пахавалі яго на гэтым месцы.

26 І пабудавалі яны на ёй высокую вежу там, на вялікай дарозе, і назвалі яе імем Ніблоса, якое носіць імя да гэтага дня, і пахавалі там жа Турна, цара Бібенту, на тым месцы разам з Ніблосам.

27 І вось, на вялікай дарозе паміж Альфану і Ромай магіла Ніблоса знаходзіцца з аднаго боку, а магіла Турна — з другога, і паміж імі брук да гэтага дня.

28 Калі Ніблоса пахавалі, яго бацька Лук вярнуўся са сваім войскам у сваю зямлю Сардунію, а яго брат Ангей, цар Афрыкі, пайшоў са сваім народам у горад Бібенту, гэта значыць горад Турнус.

29 І жыхары Бібенту пачулі пра яго славу і вельмі спалохаліся яго, і выйшлі сустрэць яго з плачам і маленнем, і жыхары Бібенту малілі Ангеля не забіваць іх і не разбураць іх горад; і ён так і зрабіў, бо Бібенту ў тыя дні лічыўся адным з гарадоў дзяцей Хітым; таму ён не разбурываў горад.

30 Але з таго дня войскі цара Афрыкі хадзілі ў Хітым, каб рабаваць і рабаваць яго, і кожны раз, калі яны ішлі туды, ішоў з імі Цэфо, начальнік войска Ангеля.

31 І пасля гэтага Ангей павярнуўся са сваім войскам і прыйшлі яны да горада Пузімна, і Ангей узяў адтуль Янію, дачку Узу, за жонку і прывёў яе ў свой горад у Афрыцы.

РАЗДЗЕЛ 61

1 І сталася ў той час, што фараон, цар Егіпецкі, загадаў усяму народу свайму пабудаваць яму моцны палац у Егіпце.

2 І ён таксама загадаў сынам Якава дапамагаць егіпцянам у будаўніцтве, і егіпцяне пабудавалі прыгожы і вытанчаны палац для царскага жылля, і ён пасяліўся ў ім, і ён аднавіў свой урад, і ён панаваў бяспечна.

3 І памёр Завулон, сын Якава, у тым годзе, гэта значыць у семдзесят другім годзе пасля перасялення сыноў Ізраілевых у Егіпет. І памёр Завулон ва ўзросце ста чатырнаццаці гадоў, і быў пакладзены ў труну і аддадзены ў рукі дзяцей сваіх.

4 А ў семдзесят пяты год памёр яго брат Сімяон, якому было сто дваццаць гадоў, калі ён памёр; і яго паклалі ў труну і аддалі ў рукі яго дзяцей.

5 І Цэфо, сын Эліфаза, сына Ісава, правадыр войска Ангеля, цара Дынгаваўскага, штодня ўгаворваў Ангеля падрыхтавацца да бітвы, каб змагацца з сынамі Якава ў Егіпце. Але Ангеляс не хацеў гэтага рабіць, бо слугі яго казалі яму пра ўсю мужнасць сыноў Якава, што яны зрабілі з імі ў бітве з сынамі Ісава.

6 І ў тыя дні Цэфо штодня падманваў Ангеля біцца з сынамі Якава.

7 Праз нейкі час Ангей паслухаўся слоў Зефо і згадзіўся з ім змагацца з сынамі Якава ў Егіпце. І сабраў Ангей увесь свой народ, народ шматлікі, як пясок на беразе мора, і вырашыў ісці ў Егіпет на вайну.

8 А сярод слуг Ангя быў юнак пятнаццаці гадоў, імя яму было Валаам, сын Бэора; юнак быў вельмі мудры і ведаў мастацтва вядзьмарства.

9 І сказаў Ангій Валааму: «Прашу цябе, зачаруй нас чарамі, каб мы ведалі, хто пераможа ў гэтай бітве, да якой мы цяпер ідзем».

10 І загадаў Валаам прынесці яму воск, і зрабіў з яго падабенства калясніц і вершнікаў, якія сімвалізавалі войска Ангя і войска Егіпта, і паклаў іх у хітра падрыхтаваныя для гэтай мэты воды, і ўзяў у рукі галіны міртавых дрэў, і праявіў сваю хітрасць, і злучыў іх над вадой, і з'явіліся яму ў вадзе падобныя выявы войска Ангя, якое падала перад падобнымі выявамі егіпцянаў і сыноў Якава.

11 І Валаам раскажаў пра гэта Ангю, і Ангяс знясіліўся і не ўзброіўся, каб ісці ў Егіпет на вайну, і застаўся ў сваім горадзе.

12 І калі Цэфо, сын Эліфаза, убачыў, што Ангей адчайна хоча ісці на вайну з Егіпцянамі, Цэфо ўцёк ад Ангя з Афрыкі і пайшоў, і прыйшоў у Хітым.

13 І ўсе жыхары Хітымаў прынялі яго з вялікай пашанай і наймалі яго весці свае бітвы ва ўсе дні. І Цэфо вельмі разбагацеў у тыя дні, і войскі цара Афрыкі ўсё яшчэ распаўсюджваліся ў тыя дні, і сыны Хітымаў сабраліся і пайшлі на гару Куптыцыя з-за войскаў Ангя, цара Афрыкі, якія наступалі на іх.

14 Адноўчы Цэфо згубіў маладую цялушку, і пайшоў шукаць яе, і пачуў, як яна мычыць вакол гары.

15 І пайшоў Цэфо і ўбачыў, і вось, вялікая пачора ля падножжа гары, і там ля ўваходу ў пачору быў вялікі камень. І Цэфо раскалоў камень, і ўвайшоў у пачору, і ўбачыў, і вось, вялікая жывёліна пажырала вала; ад сярэдзіны ўверх яна была падобная да чалавека, а ад сярэдзіны ўніз яна была падобная да жывёліны. І ўстаў Цэфо на жывёліну і забіў яе сваімі мячамі.

16 І пачулі пра гэта жыхары Хітыма і вельмі ўзрадаваліся, і сказалі: што нам рабіць з гэтым чалавекам, які забіў гэтую жывёлу, што пажырала нашу жывёлу?

17 І сабраліся ўсе, каб прысвяціць яму адзін дзень у годзе, і назвалі яго імем Цэфо, і прыносілі яму выпіўныя ахвяры год за годам у гэты дзень і прыносілі яму дарункі.

18 У той час Янія, дачка Узу, жонка цара Ангя, захварэла, і хвароба яе моцна адчувалася Ангеем і ягонымі слугамі, і Ангеес сказаў сваім мудрацам: «Што мне рабіць з Яніяй і як мне вылечыць яе ад хваробы?» І сказалі яму мудрацы ягоныя: «Паветра нашай краіны не падобнае да паветра зямлі Хітым, і наша вада не падобная да іхняй вады, таму і захварэла царыца».

19 Бо з-за змены паветра і вады яна захварэла, а таксама таму, што ў сваёй краіне піла толькі ваду з Пурмы, якую яе продкі прывезлі сюды па мастах.

20 І Ангей загадаў сваім слугам, і яны прынеслі яму ў пасудзінах воды Пурмы, якая належала Хітымскай, і яны ўзважылі гэтую ваду з усімі водамі зямлі Афрыкі, і яны выявілі, што гэтая вада лягчэйшая за воды Афрыкі.

21 І Ангей убачыў гэта, і загадаў усім сваім чыноўнікам сабраць камянекаў тысячамі і дзесяткамі тысяч, і яны цясілі камень без ліку, і прыйшлі будаўнікі і пабудавалі надзвычай моцны мост, і яны

правялі крыніцу вады з зямлі Хітым у Афрыку, і гэтыя воды былі для царыцы Яніі і для ўсіх яе клопатаў, каб піць з іх і пячы, мыць і купацца ёю, а таксама паліваць ёю ўсё насенне, з якога можна атрымаць ежу, і ўсе плады зямлі.

22 І загадаў цар прывезці хітымскую зямлю на вялікіх караблях, і прывезлі таксама камяні для будаўніцтва, і будаўнікі пабудавалі палацы для царыцы Яніі, і царыца ачуняла ад хваробы.

23 І ў той год войскі Афрыкі працягвалі прыходзіць у зямлю Хітым, каб рабаваць, як звычайна. І пачуў пра іх Цэфо, сын Эліфаза, справядзачу і аддаў загад пра іх, і змагаўся з імі, і яны ўцяклі ад яго, і ён вызваліў зямлю Хітым ад іх.

24 І ўбачылі сыны Хітымскія адвагу Цэфа, і сыны Хітымскія рашуча прынялі рашэнне, і паставілі Цэфа царом над сабой, і ён стаў царом над імі, і пакуль ён валадарыў, яны пайшлі падпарадкоўваць сыноў Тувала і ўсе навакольныя астравы.

25 І пайшоў на чале іх цар Цэфо, і яны абвясцілі вайну з Тувалам і астравамі, і яны падпарадкавалі іх, і калі яны вярнуліся з бітвы, яны аднавілі яго ўладу, і яны пабудавалі для яго вельмі вялікі палац для яго царскага жылля і месца, і яны зрабілі для яго вялікі трон, і Цэфо валадарыў над усёй зямлёй Хітым і над зямлёй Італіі пяцьдзесят гадоў.

РАЗДЗЕЛ 62

1 У тым годзе, семдзесят дзевятым пасля перасялення сыноў Ізраілевых у Егіпет, памёр Рувім, сын Якава, у зямлі Егіпецкай. Рувіму было сто дваццаць пяць гадоў, калі ён памёр. І паклалі яго ў труну, і аддалі яго ў рукі дзяцей ягоных.

2 А ў васьмідзесятым годзе памёр ягоны брат Дан; яму было сто дваццаць гадоў, калі ён памёр; і яго паклалі ў труну і аддалі ў рукі ягоных дзяцей.

3 І ў тым годзе памёр Хушам, цар Эдомскі, і пасля яго валадарыў Гадад, сын Бедада, трыццаць пяць гадоў; а ў восемдзесят першым годзе памёр Ісахар, сын Якава, у Егіпце. Ісахару было сто дваццаць два гады, калі ён памёр. І пахавалі яго ў труне ў Егіпце і аддалі ў рукі яго дзяцей.

4 А ў восемдзесят другім годзе памёр Асір, брат ягоны. Яму было сто дваццаць тры гады, калі ён памёр. І пахавалі яго ў труне ў Егіпце і аддалі ў рукі дзяцей ягоных.

5 І памёр Гад у восемдзесят трэці год, сто дваццаць пяць гадоў яму было, калі ён памёр, і быў пакладзены ў труну ў Егіпце і аддадзены ў рукі дзяцей ягоных.

6 І сталася ў восемдзесят чацвёрты год, гэта значыць пяцідзесяты год валадарання Гадада, сына Бедада, цара Эдомскага, што Гадад сабраў усіх сыноў Ісава, і падрыхтаваў усё сваё войска, каля чатырохсот тысяч чалавек, і пайшоў у зямлю Маава, і пайшоў ваяваць з Маавам і рабіць іх сабе данінай.

7 І пачулі гэта сыны Маава і вельмі спалохаліся, і паслалі да сыноў Мадыяма, каб яны дапамаглі ім змагацца з Хададам, сынам Бедадавым, царом Эдомскім.

8 І прыйшоў Адад у зямлю Маавіцкую, і выйшлі насустрач яму Маавіцяне і сыны Мадыяма, і выстраіліся супраць яго ў баявы парад на полі Маавіцкім.

9 І ваяваў Гадад з Маавам, і загінула з сыноў Маава і сыноў Мадыяма шмат забітых, каля дзвюхсот тысяч чалавек.

10 І бітва з Маавам была вельмі жорсткая. І калі сыны Маава ўбачылі, што бітва жорсткая, яны аслабілі рукі свае і павярнулі спіну, і пакінулі сыноў Мадыяма весці бітву.

11 І сыны Мадыяма не ведалі намераў Маава, але яны ўмацавалі сябе ў бітве і ваявалі з Ададам і ўсім яго войскам, і ўвесь Мадыям упаў перад ім.

12 І пабіў Гадад усіх Мадыяніян цяжкімі разборкамі, забіў іх мечам, і не пакінуў нікога, хто б ацалеў з тых, хто прыйшоў дапамагчы Мааву.

13 Калі ўсе сыны Мадыяма загінулі ў бітве, а сыны Маава ўцяклі, Гадад зрабіў усіх Маавіцян у той час сабе данінай, і яны сталі пад яго ўладай, і яны давалі штогадовы падатак, як было загадана. І Гадад павярнуўся ў сваю зямлю.

14 А калі праз год астатнія жыхары Мадыяма, якія былі ў зямлі, пачулі, што ўсе іх браты загінулі ў бітве з Хададам за Маава, бо сыны Маава адступілі ў бітве і пакінулі Мадыяма змагацца, тады пяць князёў Мадыяма вырашылі з астатнімі сваімі братамі, якія засталіся ў іх зямлі, змагацца з Маавам, каб адпомсціць за справу сваіх братоў.

15 І паслалі сыны Мадыяма да ўсіх сваіх братоў, сыноў усходу, і ўсе браты свае, усе сыны Хэтуры, прыйшлі дапамагчы Мадыяму ваяваць з Маавам.

16 І пачулі сыны Маава пра гэта і вельмі спалохаліся, што ўсе сыны ўсходу сабраліся супраць іх на вайну. І паслалі сыны Маава ў зямлю Эдомскую Гададу, сыну Бедадаму, памятнае паведамленне:

17 Прыйдзіце да нас і дапамажыце нам, і мы разграмім Мадыяніцянаў, бо яны ўсе сабраліся разам і пайшлі супраць нас з усімі сваімі братамі, сынамі ўсходу, каб змагацца, каб адпомсціць за Мадыяніцянаў, якія загінулі ў бітве.

18 І выйшаў Гадад, сын Бедада, цар Эдомскі, з усім сваім войскам і пайшоў у зямлю Маавіцкую, каб ваяваць з Мадыяніцянамі. І мадыяніцяне і сыны ўсходу ваявалі з Маавіцянамі на полі Маавіцкім, і бітва была вельмі лютая паміж імі.

19 І пабіў Гадад усіх сыноў Мадыяма і сыноў усходу вастрыём мяча, і ў той час Гадад вызваліў Маава з рук Мадыяма; і тыя, хто застаўся з Мадыяма і сыноў усходу, уцяклі ад Гадада і яго войска. Гадад пераследваў іх да іх зямлі і пабіў іх вельмі цяжкім пабоем, і забітыя ўпалі на дарозе.

20 І вызваліў Гадад Маава з рук Мадыяніцянаў, бо ўсе сыны Мадыяніцянаў загінулі ад меча. Гадад павярнуўся і вярнуўся ў сваю зямлю.

21 І з таго дня сыны Мадыяма ненавідзелі сыноў Маава, бо тыя загінулі ў бітве за іх, і была паміж імі вялікая і моцная варожасць ва ўсе дні.

22 І ўсе Мадыяніцяне, якія былі знойдзены на дарозе ў зямлю Маавіцкую, загінулі ад меча Маавіцкага, і ўсе Маавіцяне, якія былі знойдзены на дарозе ў зямлю

Маавіцкую, загінулі ад меча Мадыяніцянаў; так рабілі Мадыяніцяне Маавам і Маавіцяне Мадыяніцянам шмат дзён.

23 І сталася ў той час, што Юда, сын Якава, памёр у Егіпце, на восемдзсят шостым годзе пасля перасялення Якава ў Егіпет. Юда меў сто дваццаць дзевяць гадоў, калі памёр. І забальзамавалі яго, паклалі ў труну і аддалі ў рукі дзяцей ягоных.

24 А ў восемдзсят дзевятым годзе памёр Нэфталі, яму было сто трыццаць два гады, і яго паклалі ў труну і аддалі ў рукі ягоных дзяцей.

25 І сталася ў дзевяноста першы год паходу Ізраільцян у Егіпет, гэта значыць у трыццаты год валадарання Цэфа, сына Эліфаза, сына Ісава, над сынамі Хітымскімі, што сыны Афрыкі напалі на сыноў Хітымскіх, каб абрабаваць іх, як звычайна, але яны не нападлі на іх ужо трынаццаць гадоў.

26 І прыйшлі яны да іх у тым годзе, і выйшаў супраць іх Цэфо, сын Эліфаза, з некаторымі сваімі людзьмі і люта пабіў іх. І войскі Афрыкі ўцяклі ад Цэфа, і забітыя падалі перад ім. І Цэфо і яго людзі пераследвалі іх, ідучы і білі іх, пакуль яны не наблізіліся да Афрыкі.

27 І пачуў Ангей, цар Афрыкі, пра тое, што зрабіў Зефо, і гэта вельмі засмуціла яго, і Ангей баяўся Зефо ўсе дні.

РАЗДЗЕЛ 63

1 І памёр Левій, сын Якава, у Егіпце ў дзевяноста трэцім годзе. Левію было сто трыццаць сем гадоў, калі ён памёр. І паклалі яго ў труну, і аддалі ў рукі дзяцей ягоных.

2 І сталася пасля смерці Левія, калі ўвесь Егіпет убачыў, што сыны Якава, браты Язэпа, памерлі, і ўсе Егіпцяне пачалі прыгнятаць сыноў Якава і горка клапаціцца пра іх жыццё з таго дня да дня выхаду іх з Егіпта, і забралі з іх рук усе вінаграднікі і палі, якія даў ім Язэп, і ўсе прыгожыя дамы, у якіх жылі сыны Ізраілевыя, і ўвесь тлушч Егіпта; усё забралі егіпцяне ў сыноў Якава ў тыя дні.

3 І рука ўсяго Егіпта ў тыя дні ўсё больш цяжкім стала супраць сыноў Ізраілевых, і Егіпцяне лічылі Ізраільцян так, што сыны Ізраілевыя не стаміліся жыць ад Егіпцян.

4 І сталася ў тыя дні, на сто другім годзе пасля перасялення Ізраіля ў Егіпет, што памёр фараон, цар Егіпецкі, і зацараваў замест яго сын ягоны Мэлал. І ўсе магутныя людзі Егіпта і ўсё пакаленне, якое ведала Язэпа і братоў ягоных, памерлі ў тыя дні.

5 І замест іх паўстала іншае пакаленне, якое не ведала сыноў Якава і ўсяго дабра, якое яны ім зрабілі, і ўсёй іхняй сілы ў Егіпце.

6 Таму ўвесь Егіпет з таго дня пачаў горка клапаціцца пра жыццё сыноў Якава і прыгнятаць іх усялякімі цяжасцямі, бо яны не ведалі сваіх продкаў, якія выратавалі іх у дні голаду.

7 І гэта таксама было ад Госпада для дзяцей Ізраіля, каб прынесці ім карысць у іх апошнія дні, каб усе дзеці Ізраіля маглі ведаць Госпада Бога свайго.

8 і каб ведаць знакі і магутныя цуды, якія Гасподзь учыніць у Егіпце дзеля народа Свайго Ізраіля, каб сыны Ізраілевыя баяліся Госпада Бога бацькоў сваіх і

хадзілі ўсімі шляхамі Ягонымі, яны і нашчадкі іхнія пасля іх ва ўсе дні.

9 Дваццаць гадоў было Мелолу, калі ён пачаў валадарыць, і валадарыў ён дзевяноста чатыры гады. І ўвесь Егіпет назваў яго імем Фараон, па імені яго бацькі, як было ў іх звычай рабіць з кожным царом, які валадарыў над імі ў Егіпце.

10 У той час усе войскі Ангя, цара Афрыкі, выйшлі, каб, як звычайна, разышліся па зямлі Хітымскай дзеля рабавання.

11 І пачуў пра іх вестку Цэфо, сын Эліфаза, сына Ісававага, і выйшаў ім насустрач са сваім войскам, і біўся з імі там на дарозе.

12 І Цэфо пабіў войска цара Афрыкі вастрём мяча, і не пакінуў з іх нікога, хто б ацалеў, і ніхто не вярнуўся да свайго гаспадара ў Афрыку.

13 І пачуў Ангей пра тое, што зрабіў Зефо, сын Эліфазаў, з усім сваім войскам, што ён знішчыў яго, і сабраў Ангей усе свае войскі, усіх людзей зямлі Афрыканскай, народ, шматлікі, як пясок на беразе мора.

14 І паслаў Ангей да свайго брата Лука, кажучы: «Прыйдзі да мяне з усімі сваімі людзьмі і дапамажы мне разбіць Зефо і ўсіх дзяцей Хітымскіх, якія знішчылі маіх людзей». І прыйшоў Лук з усім сваім войскам, вельмі вялікай сілай, каб дапамагчы Ангю, свайму брату, змагацца з Зефо і дзецьмі Хітымскімі.

15 І пачулі гэты Цэфо і сыны Хітымскія, і вельмі спалохаліся, і вялікі жах ахапіў іх сэрцы.

16 І Цэфо паслаў таксама ліст у зямлю Эдомскую да Гадада, сына Бедада, цара Эдомскага, і да ўсіх сыноў Ісава, у якім гаварылася:

17 Я чуў, што Ангей, цар Афрыкі, ідзе да нас са сваім братам на вайну супраць нас, і мы вельмі баімся яго, бо войска ў яго вельмі вялікае, тым больш што ён ідзе супраць нас са сваім братам і сваім войскам.

18 Дык вось, і ты таксама падыдзі да мяне і дапамажы мне, і мы будзем змагацца разам супраць Ангя і яго брата Лука, і ты выратуеш нас з іхніх рук; а калі не, дык ведай, што мы ўсе памром.

19 І паслалі сыны Ісава ліст да сыноў Хітымскіх і да цара іхняга Цэфо, кажучы: «Мы не можам ваяваць з Ангеем і яго народамі, бо паміж намі ўжо шмат гадоў заповіт міру, ад дзён Бэлы, першага цара, і ад дзён Язэпа, сына Якава, цара Егіпецкага, з якім мы ваявалі па той бок Ярдана, калі ён пахаваў свайго бацьку».

20 І пачуў Цэфо словы сваіх братоў, сыноў Ісава, і ўстрымаўся ад іх, і Цэфо вельмі спалохаўся Ангя.

21 Ангей і Лук, брат ягоны, выстраілі ўсё сваё войска, каля васьмісот тысяч чалавек, супраць сыноў Хітымскіх.

22 І ўсе сыны Хітымскія сказалі Цэфону: «Памаліся за нас Богу тваіх бацькоў, можа, Ён выратуе нас ад рукі Ангя і яго войска, бо мы чулі, што Ён вялікі Бог і што Ён выратуе ўсіх, хто спадзяецца на Яго».

23 І пачуў Цэфо словы іхнія, і звярнуўся Цэфо да Госпада, і сказаў:

24 Госпадзе, Божа Абрагама і Ісаака, продкаў маіх! Сёння я ведаю, што Ты — сапраўдны Бог, а ўсе багі народаў — марныя і нікчэмныя.

25 Успомні мне сёння заповіт Твой з Абрагамам, бацькам нашым, які нам паведамілі продкі нашыя, і

ўчыні мне сёння міласэрнасць дзеля Абрагама і Ісаака, бацькоў нашых, і выратуй мяне і дзяцей Хітымскіх ад рукі цара Афрыкі, які ідзе супраць нас на вайну.

26 І пачуў Гасподзь голас Цэфона і ўважліва паставіўся да яго дзеля Абрагама і Ісаака, і вызваліў Гасподзь Цэфона і сыноў Хітымскіх з рукі Ангя і ягонага народа.

27 І ў той дзень Цэфо змагаўся з Ангеем, царом Афрыкі, і з усім яго народам, і аддаў Гасподзь увесь народ Ангя ў рукі сыноў Хітымаў.

28 І бітва супраць Ангя была жорсткая, і Зефон пабіў усіх жыхароў Ангя і Лука, брата яго, мечам, і загінула ад іх да вечара таго дня каля чатырохсот тысяч чалавек.

29 І калі Ангей убачыў, што ўсе яго людзі загінулі, ён паслаў ліст усім жыхарам Афрыкі, каб яны прыйшлі да яго і дапамаглі яму ў бітве, і напісаў у лісце: «Усе, хто знаходзіцца ў Афрыцы, няхай прыходзяць да мяне ад дзесяці гадоў і вышэй; няхай усе прыходзяць да мяне, і калі ён не прыйдзе, ён памрэ, і ўсё, што ў яго ёсць, з усім яго сям'ёй, забярэ цар».

30 І ўсе астатнія жыхары Афрыкі былі напалоханыя словамі Ангя, і выйшлі з горада каля трохсот тысяч мужчын і хлопчыкаў ад дзесяці гадоў і вышэй, і прыйшлі да Ангя.

31 Праз дзесяць дзён Ангей аднавіў бітву супраць Цэфо і сыноў Хітымскіх, і бітва паміж імі была вельмі вялікая і жорсткая.

32 З войска Ангя і Лука Зефон паслаў яму на дапамогу многіх параненых, каля дзвюх тысяч чалавек, і Сасіфтар, начальнік войска Ангя, загінуў у гэтай бітве.

33 Калі ж Сасіфтар упаў, афрыканскія войскі павярнуліся да ўцекачоў, і яны ўцяклі, і Ангей і Лук, яго брат, былі з імі.

34 І пагналіся за імі Цэфо і сыны Хітымаў, і моцна разбілі іх на дарозе каля дзвюхсот чалавек. І пагналіся яны за Аздрубалом, сынам Ангя, які ўцёк з бацькам сваім, і забілі дваццаць чалавек ягоных на дарозе. Аздрубал уцёк ад сыноў Хітымаў, і яны не забілі яго.

35 Ангей і Лук, яго брат, уцяклі з астатнімі сваімі людзьмі, і яны выратаваліся і прыйшлі ў Афрыку ў жаху і жаху, і Ангей баяўся ўвесь дзень, каб Зефо, сын Эліфаза, не пайшоў з ім вайной.

РАЗДЗЕЛ 64

1 А Валаам, сын Бэора, быў у той час з Ангеем у бітве. Калі ён убачыў, што Цэфо перамагае Ангя, ён уцёк адтуль і прыйшоў у Хітым.

2 І Цэфо і сыны Хітымскія прынялі яго з вялікай пашанай, бо Цэфо ведаў мудрасць Валаама, і Цэфо даў Валааму шмат падарункаў, і той застаўся ў яго.

3 А калі Цэфо вярнуўся з вайны, ён загадаў пералічыць усіх сыноў Хітымскіх, якія пайшлі з ім у бітву, і вось, ніводзін не застаўся без увагі.

4 І Цэфо ўзрадаваўся гэтаму, і аднавіў сваё царства, і зладзіў свята для ўсіх сваіх падданных.

5 Але Цэфо не ўспомніў Госпада і не падумаў, што Гасподзь дапамог яму ў бітве і што Ён вызваліў яго і народ ягоны з рукі цара Афрыкі, а ўсё яшчэ хадзіў шляхамі сыноў Хітымаў і бязбожных сыноў Ісава, служачы іншым багам, якім навучылі яго браты ягоныя,

сыны Ісава; таму і кажуць: «Ад бязбожніка выходзіць бязбожнасць».

6 І Цэфо цвёрда валадарыў над усімі сынамі Хітымскімі, але не ведаў Госпада, Які вызваліў яго і ўвесь яго народ з рукі цара Афрыкі; і войскі Афрыкі больш не прыходзілі ў Хітым, каб рабаваць, як звычайна, бо ведалі пра сілу Цэфо, які пабіў іх усіх лязом мяча, таму Ангей баяўся Цэфо, сына Эліфазавага, і сыноў Хітымскіх ва ўсе дні.

7 У той час, калі Цэфо вярнуўся з вайны і ўбачыў, як ён перамог усіх жыхароў Афрыкі і разбіў іх у бітве лязом мяча, тады Цэфо параіў сынам Хітымаў ісці ў Егіпет, каб ваяваць з сынамі Якава і з фараонам, царом Егіпецкім.

8 Бо Цэфо пачуў, што магутныя егіпецкія памерлі, і што Язэп і яго браты, сыны Якава, памерлі, і што ўсе іхнія дзеці, сыны Ізраілевыя, засталіся ў Егіпце.

9 І Цэфо вырашыў ісці ваяваць супраць іх і супраць усяго Егіпта, каб адпомсціць за братоў сваіх, сыноў Ісава, якіх Язэп з братамі сваімі і ўсім Егіптам пабіў у зямлі Ханаанскай, калі яны пайшлі пахаваць Якава ў Хэўроне.

10 І паслаў Цэфо паслоў да Гадада, сына Бедада, цара Эдомскага, і да ўсіх яго братоў, сыноў Ісава, кажучы:

11 Ці ж не казаў ты, што не будзеш змагацца з царом Афрыкі, бо ён — член твайго завету? Вось, я змагаўся з ім і пабіў яго і ўвесь яго народ.

12 Дык вось, Я вырашыў ваяваць супраць Егіпта і супраць сыноў Якава, якія там, і адпомшчу ім за тое, што зрабілі нам Язэп, яго браты і продкі ў зямлі Ханаанскай, калі пайшлі пахаваць бацьку свайго ў Хэўрон.

13 Дык вось, калі ты згодны прыйсці да мяне, каб дапамагчы мне ў вайне супраць іх і супраць Егіпта, тады мы адпомсцім за справу нашых братоў.

14 І паслухаліся сыны Ісава словы Цэфо, і сабраліся сыны Ісава, вельмі вялікі народ, і пайшлі дапамагчы Цэфо і сынам Хітымаў у бітве.

15 І паслаў Цэфо да ўсіх сыноў усходу і да ўсіх сыноў Ізмаіла з падобнымі словамі, і яны сабраліся і прыйшлі на дапамогу Цэфо і сынам Хітым у вайне супраць Егіпта.

16 І ўсе гэтыя цары, цар Эдома і сыны ўсходу, і ўсе сыны Ізмаіла, і Цэфо, цар Хітымскі, выйшлі і выстраіліся ўсім сваім войскам у Хэўроне.

17 І лагер быў вельмі цяжкі, працягнуўшыся на тры дні шляху, а народ быў шматлікі, як пясок на беразе мора, які нельга злічыць.

18 І ўсе гэтыя цары і іхнія войскі пайшлі і выступілі супраць усяго Егіпта ў вайне і размясціліся табарам разам у даліне Патрос.

19 І пачуў увесь Егіпет пра іх вестку, і сабраліся разам усе жыхары зямлі Егіпецкай і ўсіх гарадоў Егіпта, каля трохсот тысяч чалавек.

20 І егіпцяне паслалі таксама да сыноў Ізраілевых, якія ў тых дні былі ў зямлі Гошэн, каб прыйшлі да іх і пайшлі ваяваць з гэтымі царамі.

21 І сабраліся людзі Ізраільцяне, і было іх каля ста пяцідзесяці чалавек, і пайшлі ў бой, каб дапамагчы Егіпціанам.

22 І выйшлі людзі Ізраіля і Егіпта, каля трохсот тысяч чалавек і сто пяцідзесяці чалавек, і пайшлі яны супроць гэтых цароў на вайну, і размясціліся з-за зямлі Гошэн насупраць Патроса.

23 І не паверылі Егіпцяне Ізраілю ісці з імі ў лагеры на вайну, бо ўсе Егіпцяне казалі: «Магчыма, сыны Ізраілевыя аддадуць нас у рукі сыноў Ісава і Ізмаіла, бо яны іхнія браты».

24 І ўсе Егіпцяне сказалі сынам Ізраілевым: «Заставайцеся тут разам, а мы пойдзем і будзем змагацца з сынамі Ісава і Ізмаіла; і калі гэтыя цары адолеюць нас, то вы самі пойдзеце на іх і дапаможаце нам». І сыны Ізраілевыя так і зрабілі.

25 І Цэфо, сын Эліфаза, сына Ісава, цар Хітымскі, і Адад, сын Бедада, цар Эдомскі, і ўсе іхнія табары, і ўсе сыны ўсходу, і сыны Ізмаіла, народ шматлікі, як пясок, размясціліся табарам разам у даліне Патрос насупраць Тахпанхеса.

26 І Валаам, сын Бэора Сірыйца, быў там у лагеры Цэфо, бо ён прыйшоў з сынамі Хітымскімі на бітву. А Валаам быў чалавекам вельмі паважаным у вачах Цэфо і яго людзей.

27 І сказаў Цэфо Валааму: «Паваражы нам, каб мы ведалі, хто пераможа ў бітве, мы ці Егіпцяне».

28 І ўстаў Валаам і паспрабаваў варажбу, і ён быў спрытны ў гэтым, але ён забытаўся, і праца была знішчана ў руцэ ягонай.

29 І ён зноў паспрабаваў, але гэта не дапамагло. І Валаам страціў надзею, пакінуў гэта і не давёў да канца, бо гэта было ад Госпада, каб аддаць Цэфо і народ ягоны ў рукі сыноў Ізраілевых, якія спадзяваліся на Госпада, Бога бацькоў сваіх, у сваёй вайне.

30 І выстраіліся Цэфо і Адад у баявы парад, і ўсе Егіпцяне пайшлі супраць іх адны, каля трохсот тысяч чалавек, і ніводнага Ізраільцяніна не было з імі.

31 І ўсе Егіпцяне ваявалі з гэтымі царамі супраць Патроса і Тахпанхеса, і бітва была жорсткая супраць Егіпціян.

32 І цары былі мацнейшыя за егіпціян у той бітве, і загінула ў той дзень каля ста васьмідзесяці егіпціян, і каля трыццаці чалавек з войска цароў, і ўсе егіпцяне ўцяклі ад цароў, таму сыны Ісава і Ізмаіла пераследвалі егіпціян, працягваючы біць іх да таго месца, дзе быў лагер сыноў Ізраілевых.

33 І ўсе Егіпцяне закрычалі да сыноў Ізраілевых, кажучы: паспяхайцеся да нас і дапамажыце нам і выратуйце нас ад рукі Ісава, Ізмаіла і сыноў Хітымскіх.

34 І сто пяцідзесяці чалавек з сыноў Ізраілевых пабеглі са свайго месца ў лагеры гэтых цароў, і сыны Ізраілевыя закрычалі да Госпада Бога свайго, каб Ён выратаваў іх.

35 І пачуў Гасподзь Ізраіля, і аддаў Гасподзь усіх людзей цароў у рукі іхнія, і сыны Ізраілевыя ваявалі з гэтымі царамі, і сыны Ізраілевыя пабілі каля чатырох тысяч людзей царскіх.

36 І Гасподзь навёў вялікі жах на табар цароў, так што страх напаў на сыноў Ізраілевых.

37 І ўсе войскі цароў пабеглі ад сыноў Ізраілевых, і сыны Ізраілевыя пераследвалі іх, працягваючы біць іх да межаў зямлі Куш.

38 І забілі сыны Ізраілевых з іх на дарозе яшчэ дзве тысячы чалавек, і з сыноў Ізраілевых ніводзін не загінуў.

39 І калі егіпцяне ўбачылі, што сыны Ізраілевых змагаліся з царамі з такой нямногімі людзьмі, і што бітва была вельмі жорсткая супраць іх,

40 Усе егіпцяне вельмі баяліся за сваё жыццё з-за жорсткай бітвы, і ўсе егіпцяне ўцяклі, кожны хаваўся ад шыхтаванага войска, і ўсе схаваліся на дарозе, а ізраільцяны яны пакінулі змагацца.

41 І сыны Ізраілевых нанеслі жудасную паразу царскім людзям і вярнуліся ад іх, выгнаўшы іх да мяжы зямлі Куш.

42 І ўвесь Ізраіль даведаўся пра тое, што зрабілі з імі егіпцяне, што яны ўцяклі ад іх у бітве і пакінулі іх змагацца адных.

43 Такім чынам, сыны Ізраілевых таксама паступілі хітрасцю, і калі сыны Ізраілевых вярталіся з бітвы, яны сустрэлі егіпцяна на дарозе і пабілі іх там.

44 І калі яны забівалі іх, яны казалі ім такія словы:

45 Чаму вы пакінулі нас, нешматлікі народ, каб змагацца з гэтымі царамі, якія мелі вялікі народ, каб пабіць нас, каб гэтым выратаваць свае душы?

46 А некаторых, якіх сустрэлі сыны Ізраілевых на дарозе, казалі сыны Ізраілевых адзін аднаму: «Біце, біце, бо ён ізмаільцянін, альбо ідумеец, альбо з сыноў Хітымаў». І яны падышлі да яго і забілі яго, і пазналі, што ён егіпцянін.

47 І сыны Ізраілевых зрабілі гэта хітра супраць Егіпцяна, бо тыя пакінулі іх у бітве і ўцяклі ад іх.

48 І пабілі сыны Ізраілевых такім чынам егіпецкіх мужчын на дарозе каля дзвюхсот чалавек.

49 І ўсе егіпцяне ўбачылі зло, якое зрабілі ім сыны Ізраілевых, і ўвесь Егіпет вельмі спалохаўся сыноў Ізраілевых, бо ўбачыў вялікую сілу іхнюю і тое, што ніводзін з іх не загінуў.

50 І ўсе сыны Ізраілевых з радасцю вярнуліся сваёй дарогай у Гошэн, і астатнія жыхары Егіпта вярнуліся кожны ў сваё месца.

РАЗДЗЕЛ 65

1 І сталася пасля гэтых падзей, што сабраліся ўсе дарадцы фараона, цара Егіпецкага, і ўсе старэйшыны Егіпецкія, і прыйшлі перад царом, і пакланіліся да зямлі, і селі перад ім.

2 І дарадцы і старэйшыны Егіпта казалі цару:

3 Вось, народ сыноў Ізраілевых большы і мацнейшы за нас, і Ты ведаеш усё зло, якое яны зрабілі нам у дарозе, калі мы вярталіся з бітвы.

4 І ты таксама бачыў іх моцную сілу, бо гэтая сіла ім ад бацькоў іхніх, бо толькі нешматлікія людзі паўсталі супраць народа, шматлікага, як пясок, і пабілі іх лязом мяча, і ад іх саміх ніхто не ўпаў, так што калі б яны былі шматлікія, яны б цалкам знішчылі іх.

5 Дык вось, дайце нам параду, што рабіць з імі, пакуль мы паступова не вынішчым іх сярод сябе, каб яны не сталі занадта шматлікімі для нас у зямлі.

6 Бо калі сыны Ізраілевых будуць памнажацца ў зямлі, яны стануць нам перашкодай, і калі пачнецца вайна, яны з вялікай сілай сваёй далучацца да нашага ворага

супраць нас і будуць ваяваць супраць нас, знішчаць нас з зямлі і сыдуць з яе.

7 І адказаў цар старэйшынам Егіпта і сказаў ім: вось план, які быў абвешчаны супраць Ізраіля, ад якога мы не адступім,

8 Вось, у гэтай зямлі ёсць Пітом і Раамсэс, гарады, неўмацаваныя для бітвы; нам з табой належыць пабудаваць іх і ўмацаваць іх.

9 Дык вось, ідзі і ты, паступі з імі хітрасцю і абвясці ў Егіпце і ў Госеме па загаду цара:

10 Усе вы, мужы Егіпта, Гошэн, Патрос і ўсе іх жыхары! цар загадаў нам пабудаваць Пітом і Раамсэс і ўмацаваць іх для бітвы; хто з вас з усяго Егіпта, з сыноў Ізраілевых і з усіх жыхароў гарадоў, хто захаце будаваць з намі, кожнаму будзе дадзена штодзённая плата па загаду цара; дык ідзіце вы спачатку і рабіце хітра, і збярыцеся і прыйдзіце ў Пітом і Раамсэс, каб будаваць.

11 А пакуль вы будзеце будаваць, абвясчайце штодня па ўсім Егіпце па загаду цара.

12 А калі некаторыя з сыноў Ізраілевых прыйдуць будаваць з табой, дык ты будзеш даваць ім іхнюю плату штодня на працягу некалькіх дзён.

13 А калі яны будуць будаваць з вамі за штодзённую плату, штодня адзін за адным таемна адыходзьце ад іх, а потым уставайце і становіцеся іх наглядчыкамі і чыноўнікамі, і пакідайце іх будаваць без платы, а калі яны адмовяцца, тады прымушайце іх будаваць з усёй сілы.

14 І калі ты зробіш гэта, то нам будзе добра ўмацаваць зямлю нашу супраць сыноў Ізраілевых, бо з-за стомленасці будаўніцтва і працы сыны Ізраілевых будуць памяншацца, бо ты будзеш пазбаўляць іх жонак дзень за днём.

15 І ўсе старэйшыны Егіпта паслухалі параду цара, і парада гэтая здалася добрай у вачах іхніх і ў вачах слуг фараона і ў вачах усяго Егіпта, і яны зрабілі паводле слова цара.

16 І пайшлі ўсе слугі ад цара, і абвясцілі па ўсім Егіпце, у Тахпанхесе і ў Гошэне і па ўсіх гарадах вакол Егіпта, кажучы:

17 Ты бачыў, што зрабілі з намі сыны Ісава і Ізмаіла, якія пайшлі ваяваць супраць нас і хацелі нас знішчыць.

18 Дык вось, цар загадаў нам умацаваць зямлю, пабудаваць гарады Пітом і Раамсэс і падрыхтаваць іх да бітвы, калі яны зноў пойдучь супраць нас.

19 Калі хто з вас з усяго Егіпта і з сыноў Ізраілевых прыйдзе будаваць з намі, дык яму будзе выплачвацца штодзённая плата ад цара, як ён загадаў нам.

20 І калі Егіпцяне і ўсе сыны Ізраілевых пачулі ўсё, што казалі слугі фараона, прыйшлі Пітом і Раамсэс з Егіпцяна і сыны Ізраілевых будаваць са слугамі фараона, але ніхто з сыноў Левія не прыйшоў будаваць з братамі сваімі.

21 І ўсе слугі фараона і ягоныя князі спачатку прыйшлі будаваць з хітрасцю, як найміты за дзень, і яны давалі Ізраілю спачатку сваю штодзённую плату.

22 І будавалі слугі фараона з усім Ізраілем і працавалі на гэтай працы з Ізраілем цэлы месяц.

23 А ў канцы месяца ўсе слугі фараона пачалі таемна адыходзіць ад сыноў Ізраілевых штодня.

24 І Ізраільцяне працягвалі працу ў той час, але яны атрымлівалі сваю штодзённую плату, бо некаторыя з егіпцяў у той час яшчэ рабілі працу з Ізраілем; таму егіпцяне давалі Ізраілю сваю плату ў тых дні, каб яны, егіпцяне, іх супрацоўнікі, таксама маглі браць плату за іх працу.

25 А праз год і чатыры месяцы ўсе егіпцяне адышлі ад сыноў Ізраілевых, і засталіся толькі сыны Ізраілевых, якія займаліся працай.

26 А калі ўсе егіпцяне адышлі ад сыноў Ізраілевых, яны вярнуліся і сталі прыгнятальнікамі і наглядчыкамі над імі, і некаторыя з іх сталі над сынамі Ізраілевымі як наглядчыкі, каб браць ад іх усё, што яны давалі ім за працу іхнюю.

27 І так рабілі Егіпцяне з сынамі Ізраілевымі дзень у дзень, каб прыгнятаць іх у працы.

28 І ўсе сыны Ізраілевых былі занятыя гэтай працай, і егіпцяне з таго часу перасталі даваць сынам Ізраілевым ніякай платы.

29 А калі некаторыя з Ізраільцяў адмовіліся працаваць, бо ім не давалі платы, дык паганцы і слугі фараона пачалі прыгнятаць іх, біць іх моцна і прымушаць іх зноў працаваць з братамі іхнімі. Так рабілі ўсе Егіпцяне з сынамі Ізраілевымі ва ўсе дні.

30 І ўсе сыны Ізраілевых вельмі баяліся егіпцяў з гэтай нагоды, і ўсе сыны Ізраілевых вярнуліся і працавалі адны без аплаты.

31 І сыны Ізраілевых пабудавалі Пітом і Раамсэс, і ўсе сыны Ізраілевых рабілі працу, хто рабіў цэглу, а хто будаваў. І сыны Ізраілевых будавалі і ўмацоўвалі ўсю зямлю Егіпецкую і яе сцены. І сыны Ізраілевых працавалі шмат гадоў, пакуль не прыйшоў час, калі Гасподзь успомніў пра іх і вывеў іх з Егіпта.

32 Але сыны Левія не ўдзельнічалі ў працы разам са сваімі братамі Ізраільцянамі ад пачатку да дня выхаду іх з Егіпта.

33 Бо ўсе сыны Левія ведалі, што егіпцяне падманліва казалі сынам Ізраіля ўсе гэтыя словы, таму сыны Левія ўстрымаліся ад працы разам са сваімі братамі.

34 І егіпцяне не звярталі ўвагі на тое, каб потым прымушаць дзяцей Левія працаваць, бо спачатку яны не былі са сваімі братамі, таму егіпцяне пакінулі іх у спакоі.

35 І рукі егіпцяў былі звернуты з усёй жорсткасцю супраць сыноў Ізраілевых у гэтай працы, і егіпцяне прымушалі сыноў Ізраілевых працаваць вельмі цяжка.

36 І Егіпцяне абцяжарвалі жыццё сыноў Ізраілевых цяжкай працай з растварам і цэглай, а таксама ўсялякай працай у полі.

37 І сыны Ізраілевых назвалі Мэлола, цара Егіпта, «Мэрор, цар Егіпта», бо ў яго дні егіпцяне апаганілі сваё жыццё ўсялякай працай.

38 І ўсю працу, якую егіпцяне прымушалі працаваць сыноў Ізраілевых, яны выконвалі з цяжкасцю, каб прыгнятаць сыноў Ізраілевых; але чым больш яны прыгняталі іх, тым больш яны павялічваліся і раслі, і егіпцяне засмучаліся за сыноў Ізраілевых.

РАЗДЗЕЛ 66

1 У той час памёр Гадад, сын Бедада, цар Эдомскі, і зацараваў замест яго Самла з Месрэкі, з краіны сыноў усходу.

2 У трынаццаты год праўлення фараона, цара Егіпецкага, гэта значыць у сто дваццаць пяты год перасялення сыноў Ізраілевых у Егіпет, Самла валадарыў над Эдомам васьмнаццаць гадоў.

3 Калі ён зацараваў, ён выправіў сваё войска, каб ісці і ваяваць супраць Цэфа, сына Эліфазавага, і сыноў Хітымскіх, бо яны ваявалі супраць Ангя, цара Афрыкі, і знішчылі ўсё яго войска.

4 Але ён не ўступіў у бой з ім, бо сыны Ісава супраціўляліся яму, кажучы: ён іхні брат. І Самла паслухаўся голасу сыноў Ісава і вярнуўся з усім войскам сваім у зямлю Эдомскую, і не пачаў ваяваць з Цэфо, сынам Эліфазавым.

5 І пачуў гэтае слова фараон, цар Егіпецкі, і сказаў: Самла, цар Эдомскі, вырашыў ваяваць з сынамі Хітымскімі, і пасля гэтага ён пойдзе ваяваць супраць Егіпта.

6 Калі егіпцяне пачулі пра гэта, яны павялічылі працу над сынамі Ізраілевымі, каб ізраільцяне не зрабілі з імі тое ж самае, што зрабілі з імі падчас вайны з сынамі Ісава ў дні Гадада.

7 І сказалі Егіпцяне сынам Ізраілевым: «Спяшайцеся і рабіце сваю працу, і скончыце сваю працу, і ўмацуйце зямлю, каб не прыйшлі сыны Ісава, браты вашы, ваяваць з намі, бо з-за вас яны прыйдуць супраць нас».

8 І сыны Ізраілевых рабілі працу егіпецкіх дзень за днём, і егіпцяне прыгняталі сыноў Ізраілевых, каб паменшыць іх колькасць у зямлі.

9 Але як Егіпцяне памнажалі працу сыноў Ізраілевых, так і сыны Ізраілевых множыліся і размнажаліся, і ўвесь Егіпет напоўніўся сынамі Ізраілевымі.

10 У сто дваццаць пяты год пасля перасялення Ізраіля ў Егіпет усе Егіпцяне ўбачылі, што іхняя задума супраць Ізраіля не спраўдзілася, але яны памнажаліся і раслі, і зямля Егіпецкая і зямля Гошэн напоўніліся сынамі Ізраіля.

11 І ўсе старэйшыны Егіпта і мудрацы ягоныя прыйшлі да цара, пакланіліся яму і селі перад ім.

12 І ўсе старэйшыны Егіпта і мудрацы яго сказалі цару: «Хай жыве цар вечна! Ты даў нам параду супраць сыноў Ізраілевых, і мы зрабілі з імі паводле слова цара».

13 Але па меры павелічэння працы, так яны павялічваюцца і растуць на зямлі, і вось, уся краіна напоўнена імі.

14 Дык вось, вочы ўсяго Егіпта скіраваны на цябе, гаспадар наш і цар, каб ты даў ім параду сваёй мудрасцю, каб яны маглі адолець Ізраіля і знішчыць яго, альбо выгнаць яго з зямлі. І адказаў ім цар, кажучы: дайце нам параду ў гэтай справе, каб мы ведалі, што рабіць з ім.

15 І адказаў цару адзін саноўнік, адзін з царскіх дарадцаў, якога звалі Ёў, з Месапатаміі, што ў зямлі Уц, і сказаў:

16 Калі цару заўгодна, няхай ён выслухае параду свайго слугі. І сказаў яму цар: «Гавары».

17 І сказаў Ёў перад царом, князямі і перад усімі старэйшынамі Егіпта, кажучы:

18 Вось, парада цара, якую ён даў раней адносна працы сыноў Ізраілевых, вельмі добрая, і ты не павінен адлучаць тых, хто працуе вечна.

19 Але вось парада, якой вы можаце паменшыць іх колькасць, калі цару будзе заўгодна пакараць іх.

20 Вось, мы здаўна баяліся вайны і казалі: «Калі Ізраіль расплодзіцца на зямлі, дык яны выганяць нас з яе, калі пачнецца вайна».

21 Калі цару заўгодна, няхай выйдзе царскі ўказ і ўпішацца ў законы Егіпта, якія нельга адмяніць, што кроў кожнага хлопчыка, які народзіцца ў сыноў Ізраілевых, будзе праліта на зямлю.

22 І калі вы зробіце гэта, калі ўсе сыны мужчынскага полу Ізраіля памруць, то спыніцца зло іх войнаў; няхай цар зробіць гэта і пашле паклікаць усіх габрэйскіх павітух і загадае ім у гэтай справе зрабіць гэта; і гэта справа спадабалася цару і князям, і цар зрабіў паводле слова Ёва.

23 І паслаў цар паклікаць габрэйскіх павітух, з якіх адна называлася Шэфра, а другая — Фуа.

24 І прыйшлі павітухі перад цара і сталі перад ім.

25 І сказаў ім цар: «Калі вы будзеце павітухам служыць габрэйскім жанчынам і ўбачыце іх на табурэтках, дык калі гэта будзе сын, дык забіце яго, а калі дачка, дык яна будзе жыць».

26 Але калі ты гэтага не зробіш, дык Я спалю цябе і ўсе дамы твае агнём.

27 Але павітухі баяліся Бога і не слухаліся цара Егіпецкага і яго слоў. І калі габрэйкі нараджалі сына ці дачку павітухе, тады павітуха рабіла ўсё, што трэба было для дзіцяці, і пакідала яго жывым; так рабілі павітухі ўсе дні.

28 І паведамілі пра гэта цару, і ён паслаў і паклікаў павітух і сказаў ім: «Чаму вы зрабілі гэта і пакінулі дзяцей жывымі?»

29 І адказалі павітухі і сказалі разам перад царом, кажучы:

30 Хай не думае цар, што габрэйкі такія ж, як егіпецкія, бо ўсе сыны Ізраілевыя здаровыя, і перш чым да іх прыйдзе павітуха, яны ўжо родзяць. А мы, служанкі твае, ужо шмат дзён габрэйкі не нараджаюць, бо ўсе габрэйкі самі сабе павітухі, бо яны здаровыя.

31 І пачуў фараон словы іхнія і паверыў ім у гэтай справе. І пайшлі павітухі ад цара, і Бог дабраславіў іх, і народ памнажаўся і вельмі памнажаўся.

РАЗДЗЕЛ 67

1 Быў чалавек у зямлі Егіпецкай з племя Левія, якога звалі Амрам, сын Кеата, сына Левія, сына Ізраілевага.

2 І пайшоў гэты чалавек і ўзяў сабе жонку, а менавіта Ёхавэду, дачку Левія, сястры бацькі ягонага; ёй было сто дваццаць шэсць гадоў, і ён уйшоў да яе.

3 І зачала жанчына і нарадзіла дачку, і назвала яе ім'ям Марыям, бо ў тыя дні егіпцяне зрабілі горкім жыццё сынам Ізраілевым.

4 І яна зноў зачала і нарадзіла сына, і назвала яго імем Аарон, бо ў дні яе зачатця фараон пачаў праліваць кроў сыноў Ізраілевых мужчынскага полу.

5 У тыя дні памёр Цэфо, сын Эліфаза, сына Ісава, цар Хітымскі, і замест яго зацараваў Янеас.

6 А час валадарання Цэфо над сынамі Хітымскімі быў пяцьдзясят гадоў; і ён памёр, і быў пахаваны ў горадзе Навна ў зямлі Хітым.

7 І пасля яго зацараваў Янеас, адзін з магутных людзей з сыноў Хітымскіх, і цараваў пяцьдзясят гадоў.

8 Пасля смерці цара Хітымскага ўцёк Валаам, сын Бэора, з зямлі Хітымскай і пайшоў у Егіпет да фараона, цара Егіпецкага.

9 І фараон прыняў яго з вялікай пашанай, бо чуў пра яго мудрасць, і даў яму падарункі, і зрабіў яго дарадцам, і ўзвылічыў яго.

10 І жыў Валаам у Егіпце ў гонару з усімі вяльможамі цара, і вяльможы ўзвышалі яго, бо ўсе яны прагнулі навучыцца яго мудрасці.

11 А ў сто трыццаты год пасля перасялення Ізраіля ў Егіпет фараону прыснілася, што ён сядзіць на сваім царскім троне, і ён узяў вочы свае, і ўбачыў старога, які стаяў перад ім, а ў руках старога былі вагі, якія выкарыстоўваюцца ў купцоў.

12 І ўзяў стары шалі і павесіў іх перад фараонам.

13 І ўзяў стары ўсіх старэйшын Егіпта і ўсіх ягоных вяльможаў і вялікіх людзей, і звязаў іх разам, і паклаў іх на адны шалі.

14 І ўзяў ён казьяня, якое было малочным, і паклаў яго на іншыя шалі, і казьяня пераважыла ўсіх.

15 І здзівіўся фараон гэтаму страшнаму відзенню, чаму казьяня пераважала над усімі. І прачнуўся фараон, і ўбачыў, што гэта сон.

16 І ўстаў фараон рана раніцай, і паклікаў усіх сваіх слуг, і расказаў ім сон. І людзі вельмі спалохаліся.

17 І сказаў цар усім сваім мудрацам: «Растлумачце мне сон, які мне сніўся, каб я мог яго зразумець».

18 І адказаў Валаам, сын Бэора, цару і сказаў яму: гэта азначае толькі вялікае бедства, якое паўстане супраць Егіпта ў апошнія дні.

19 Бо ў Ізраіля народзіцца сын, які знішчыць увесь Егіпет і яго жыхароў і выведзе сыноў Ізраілевых з Егіпта моцнай рукой.

20 Дык вось, цару, парайся наконт гэтай справы, каб знішчыць надзею сыноў Ізраілевых і іх чаканне, перш чым гэтае бедства прыйдзе на Егіпет.

21 І сказаў цар Валааму: «Што нам рабіць з Ізраілем? Мы спачатку раіліся супраць іх пэўным чынам і не змаглі адолець іх».

22 Дык вось, дайце нам параду супраць іх, каб мы маглі перамагчы іх.

23 І адказаў Валаам цару, кажучы: пашлі і пакліч двух сваіх дарадцаў, і мы паглядзім, што яны параяць у гэтай справе, і пасля гэтага скажа твой слуга.

24 І паслаў цар і паклікаў двух сваіх дарадцаў, Рэуіла Мадыяніцяніна і Ёва Узіцяніна, і яны прыйшлі і селі перад царом.

25 І сказаў ім цар: «Вось вы чулі сон, які мне сніўся, і яго тлумачэнне; дык вось, парайцеся і разгледзьце, што трэба зрабіць з сынамі Ізраілевымі, каб мы маглі адолець іх, перш чым іхняе злосць абрынецца на нас».

26 І адказаў Рагуіл Мадыяніцянін цару і сказаў: Няхай жыве цар, няхай жыве цар вечна.

27 Калі гэта заўгодна цару, няхай ён перастане сустракаць габрэяў і пакіне іх, і няхай не падымае на іх рукі сваёй.

28 Бо гэта тыя, каго Гасподзь выбраў у даўнія дні і ўзяў у спадчыну Сваю з усіх народаў зямлі і цароў зямлі; і хто працягнуў на іх руку без пакарання, за якога не адпомсціў Бог іхні?

29 Ці ж ведаеш ты, што калі Абрагам пайшоў у Егіпет, фараон, былы цар Егіпецкі, убачыў Сарру, жонку сваю, і ўзяў яе сабе за жонку, бо Абрагам сказаў: «Яна мая сястра», бо баяўся, каб егіпцяне не забілі яго за жонку.

30 І калі цар Егіпецкі ўзяў Сару, Бог пакараў яго і дом ягоны цяжкімі пошасцямі, пакуль ён не вярнуў Абрагаму Сару, жонку ягоную, і тады ён ацаліўся.

31 І Авімелеха Герарыцяніна, цара Філістымлян, пакараў Бог за Сарру, жонку Абрагама, зачыніўшы кожнае ўлонне ад чалавека да жывёлы.

32 Калі іх Бог прыйшоў да Авімелеха ў начным сне і напалохаў яго, каб вярнуць Абрагаму Сару, якую ён узяў, і пасля гэтага ўсе жыхары Герара былі пакараныя за Сару, і Абрагам памаліўся за іх Богу свайму, і Ён пачуў яго, і Ён ацаліў іх.

33 І Авімелех спалохаўся ўсяго гэтага бедства, якое спасцігло яго і народ ягоны, і вярнуўся да Абрагама, жонкі ягонай Сары, і даў яму разам з ёй шмат дароў.

34 Так Ён зрабіў з Ісаакам, калі выгнаў яго з Герара. І ўчыніў Бог з ім цуды, так што ўсе воды Герара высахлі, і дрэвы, што пладаносілі, не радзілі.

35 Пакуль не падышлі да яго Авімелех з Герара і Ахузат, адзін з яго сяброў, і Піхол, начальнік войска ягонага, і не схіліліся і не пакланіліся яму да зямлі.

36 І яны прасілі яго памаліцца за іх, і ён памаліўся за іх Госпаду, і Гасподзь пачуў яго, і Ён ацаліў іх.

37 Якаў, чалавек просты, быў выратаваны праз сваю беззаганнасць ад рукі свайго брата Ісава і ад рукі Лавана Сірыйца, брата сваёй маці, які шукаў яго жыцця, а таксама ад рукі ўсіх цароў Ханаанскіх, якія сабраліся супраць яго і сыноў ягоных, каб знішчыць іх, і Гасподзь выратаваў іх з рук іхніх, так што яны павярнуліся супраць іх і пабілі іх, бо хто калі-небудзь працягнуў руку на іх без пакарання?

38 Сапраўды, фараон, былы бацька твайго бацькі, узвысіў Язэпа, сына Якава, вышэй за ўсіх князёў зямлі Егіпецкай, калі ўбачыў яго мудрасць, бо сваёй мудрасцю ён выратаваў усіх жыхароў зямлі ад голаду.

39 Пасля гэтага ён загадаў Якаву і яго дзецям сысці ў Егіпет, каб праз іх цноту зямля Егіпецкая і зямля Гошэн былі вызвалены ад голаду.

40 Дык вось, калі табе гэта падабаецца, перастань знішчаць сыноў Ізраілевых. А калі ж ты не хочаш, каб яны жылі ў Егіпце, дык адпусці іх адсюль, каб яны пайшлі ў зямлю Ханаанскую, у зямлю, дзе жылі іх продкі.

41 І калі фараон пачуў словы Ітора, ён вельмі разгневаўся на яго, так што ўстаў з сорамам ад цара і пайшоў у Мадьям, сваю зямлю, і ўзяў з сабой кій Іосіфа.

42 І сказаў цар Ёву Узіцяніну: «Што ты кажаш, Ёве, і якую парадку ты дасі Габрэям?»

43 І сказаў Ёў цару: «Вось, усе жыхары зямлі ў тваёй уладзе; няхай цар робіць так, як яму заўгодна».

44 І сказаў цар Валааму: «Што ты кажаш, Валааме! скажы сваё слова, каб мы пачулі яго?»

45 І сказаў Валаам цару: «З усяго, што цар раіў супраць Габрэяў, яны будуць выратаваны, і цар не зможа адолець іх ніякай парадай».

46 Бо калі ты думаеш паменшыць іх палаючым агнём, ты не зможаш адолець іх, бо сапраўды Бог іх вызваліў Абрагама, бацьку іх, з Ура Халдэйскага; а калі ты думаеш знішчыць іх мячом, сапраўды Ісаак, бацька іх, быў выратаваны ад яго, і замест яго быў пастаўлены баран.

47 І калі ты думаеш цяжкай і суроваю працаю паменшыць іх, дык і ў гэтым не здолееш, бо бацька іх Якаў служыў Лавану ва ўсялякай цяжкай працы і меў поспех.

48 Дык вось, цару, паслухай мае словы: вось парада, якая дадзена супраць іх, і якой ты пераможаш іх і ад якой не адступіш.

49 Калі будзе заўгодна цару, няхай ён загадае кінуць у ваду ўсіх іхніх дзяцей, якія народзяцца з гэтага дня і далей, бо гэтым ты можаш знішчыць іхняе імя, бо ніхто з іх, ні іхнія бацькі не былі так спакушаныя.

50 І пачуў цар словы Валаама, і спадабалася гэта цару і князям, і цар зрабіў паводле слова Валаама.

51 І загадаў цар абвясціць і зрабіць па ўсёй зямлі Егіпецкай закон, кажучы: «Кожнага хлопчыка, які народзіцца ў габрэяў ад гэтага дня і далей, трэба кінуць у ваду».

52 І паклікаў фараон усіх сваіх слуг, кажучы: «Ідзіце і разшукайце ў зямлі Гошэн, дзе жывуць сыны Ізраілевых, і паглядзіце, ці кожнага сына, які народзіцца ў Габрэяў, кідаюць у раку, а кожную дачку пакідайце жывой».

53 Калі сыны Ізраілевых пачулі гэтае слова, якое загадаў фараон кінуць дзяцей іхніх хлопчыкаў у раку, некаторыя з людзей аддзяліліся ад жонак сваіх, а іншыя прысталі да іх.

54 І з таго дня, калі надыходзіў час родаў для тых жанчын Ізраільцянак, якія заставаліся з мужамі сваімі, яны ішлі ў поле нараджаць там, і нараджалі ў полі, а дзяцей сваіх пакідалі на полі і вярталіся дадому.

55 І Гасподзь, Які кляўся іх продкам памножыць іх, паслаў аднаго са сваіх анёлаў-служыцеляў, якія на небе, каб абмыць кожнае дзіця вадою, памазаць і спаіць яго, і ўкласці ў рукі яму два гладкія каменьчыкі, з аднаго якога яно смактала малако, а з другога — мёд, і Ён зрабіў так, што валасы ягоныя выраслі да каленяў, каб яно магло імі пакрывацца, і каб сусцешыць яго і прыліпнуць да яго праз Свой спачуванне да яго.

56 І калі Бог злітаваўся над імі і пажадаў памножыць іх на абліччы зямлі, Ён загадаў сваёй зямлі прыняць іх і захаваць да таго часу, пакуль яны не вырастуць. Пасля гэтага зямля адкрыла свае вусны і выплонула іх, і яны прараслі з горада, як зялёная трава зямная і трава лясная, і яны вярнуліся кожны да сваёй сям'і і ў дом свайго бацькі, і засталіся з імі.

57 А дзеці сыноў Ізраілевых былі на зямлі, як трава палявая, па ласцы Божай да іх.

58 І калі ўсе егіпцяне ўбачылі гэта, яны выйшлі кожны на сваё поле са сваім ярмом валоў і сваім плугам, і яны аралі яго, як араюць зямлю падчас сяўбы.

59 І калі яны аралі, яны не маглі пашкодзіць немаўлятам сыноў Ізраілевых, таму народ памнажаўся і вельмі расцеў.

60 І загадаў фараон сваім слугам штодня хадзіць у Гошэн шукаць немаўлят сыноў Ізраілевых.

61 І калі яны шукалі і знайшлі адно, яны сілай вырвалі яго з грудзей маці ягонай і кінулі ў раку, а дзяўчынку пакінулі з маці ягонай. Так рабілі егіпцяне з ізраільцамі ўсе дні.

РАЗДЗЕЛ 68

1 І быў у той час Дух Божы на Марыям, дачцэ Амрама, сястры Аарона, і яна выйшла і прарочыла пра дом, кажучы: вось, гэтым разам народзіцца ў нас сын ад бацькі майго і ад маці майго, і ён выратуе Ізраіля з рукі Егіпта.

2 І калі Амрам пачуў словы сваёй дачкі, ён пайшоў і ўзяў сваю жонку назад у дом, пасля таго як выгнаў яе ў той час, калі фараон загадаў кінуць усіх дзяцей мужчынскага полу з дому Якава ў ваду.

3 І ўзяў Амрам Ёхаведу за жонку сваю, праз тры гады пасля таго, як выгнаў яе, і ўвайшоў да яе, і яна зачала.

4 І праз сем месяцаў ад зачатця свайго яна нарадзіла сына, і ўвесь дом напоўніўся вялікім святлом, быццам святлом сонца і месяца ў час іх ззяння.

5 І калі жанчына ўбачыла дзіця, што яно добрае і прыемнае на выгляд, яна хавала яго тры месяцы ў самым пакоі.

6 У тыя дні егіпцяне змовіліся знішчыць там усіх габрэў.

7 І пайшлі егіпецкія жанчыны ў Гошэн, дзе былі сыны Ізраілевых, і насілі на плячах сваіх дзяцей, немаўлят сваіх, якія яшчэ не ўмелі гаварыць.

8 І ў тыя дні, калі жанчыны сыноў Ізраілевых нараджалі, кожная жанчына хавала сына свайго ад Егіпцяна, каб Егіпцяне не ведалі пра іх нараджэнне і не вынішчылі іх з зямлі.

9 І прыйшлі егіпцянікі ў Гошэн, і дзеці іхнія, якія не маглі гаварыць, былі на іх плячах. І калі егіпцянка ўвайшла ў дом габрэйкі, яе дзіця заплакала.

10 І калі яно заплакала, дзіця, якое было ў пакоі, адказала яму. І егіпцянікі пайшлі і расказалі пра гэта ў доме фараона.

11 І паслаў фараон сваіх слуг, каб узяць дзяцей і забіць іх; так рабілі егіпцяне з габрэйскімі жанчынамі ва ўсе дні.

12 І сталася ў той час, каля трох месяцаў пасля таго, як Ёхавэда схавала сына свайго, пра гэта стала вядома ў доме фараона.

13 І жанчына паспешалася забраць сына свайго, перш чым прыйшлі слугі, і ўзяла для яго каўчэг з трыснягу, і абмазала яго жыжам і смалой, і паклала туды дзіця, і паклала яго на плітах на беразе ракі.

14 А сястра ягоная Марыям стаяла здалёк, каб даведацца, што з ім зробіць і што будзе з яе словамі.

15 І паслаў Бог у той час жудасную спёку на зямлю Егіпецкую, якая апыкала цэла чалавека, як сонца падчас свайго кручэння, і вельмі прыгнятала Егіпцяна.

16 І ўсе егіпцяне сыходзілі купацца ў рацэ, бо спёка апыкала ім целы.

17 І Батыя, дачка фараона, пайшла таксама купацца ў рацэ з-за спёкі, якая была вельмі моцная, і служанкі яе хадзілі па беразе ракі, а таксама ўсе жанчыны Егіпта.

18 І Батыя ўзняла вочы свае на раку, і ўбачыла каўчэг на вадзе, і паслала служанку сваю прынесці яго.

19 І адчыніла яна яе і ўбачыла дзіця, і вось, немаўля плача, і яна злітавалася над ім, і сказала: гэта адно з габрэйскіх дзяцей.

20 І ўсе жанчыны Егіпцянікі, якія хадзілі па беразе ракі, хацелі карміць яго грудзмі, але ён не хацеў смактаць, бо гэта было ад Госпада, каб вярнуць яго да грудзей маці ягонай.

21 А сястра ягоная Марыям была ў той час сярод егіпцянак на беразе ракі, і ўбачыла гэта, і сказала дачцэ фараонавай: ці не пайсці мне і паклікаць кармілку з габрэйскіх жанчын, каб яна выкарміла табе дзіця?

22 І сказала ёй дачка фараона: «Ідзі». І пайшла дзяўчына і паклікала маці дзіцяці.

23 І сказала дачка фараонава Ёхавэдзе: «Вазьмі гэтае дзіця і кармі яго мне, і я буду даваць табе плату тваю, два срэбранікі ў дзень». І ўзяла жанчына дзіця і карміла яго.

24 А праз два гады, калі дзіця вырасла, яна прывяла яго да дачкі фараонавай, і ён быў у яе як сын. І яна назвала яго Майсеем, бо, сказала яна, я выпягнула яго з вады.

25 І назваў бацька ягоны Амрам імя яму Хабар, бо казаў: дзеля яго ён зблудзіўся з жонкай сваёй, ад якой адварнуўся.

26 І маці ягоная Ёхавэда назвала яго Іекутыл, бо, сказала яна, я спадзявалася на яго на Усемагутнага, і Бог вярнуў яго мне.

27 І назвала яго сястра Марыям Іерэдам, бо яна сышла за ім да ракі, каб даведацца, які будзе яго канец.

28 І назваў яго брат Аарон імем Абі-Занух, сказаўшы: бацька мой пакінуў маю маці і вярнуўся да яе дзеля сябе.

29 І Кеат, бацька Амрама, назваў яго імем Абігдор, бо праз яго Бог адрамантаваў разбурэнне дому Якава, так што яны больш не маглі кідаць сваіх дзяцей мужчынскага полу ў ваду.

30 І назвала яго нянька Абі-Соха, кажучы: «У сваёй шатры ён хаваўся тры месяцы з-за дзяцей Хама».

31 І ўвесь Ізраіль назваў яго імем Шэмая, сын Натаніла, бо казалі: «У дні Ягоныя Бог пачуў іхні плач і выратаваў іх ад прыгнятальнікаў».

32 І быў Майсей у доме фараона і быў сынам Батыі, дачкі фараонавай, і вырас Майсей сярод царскіх дзяцей.

РАЗДЗЕЛ 69

1 І памёр цар Эдомскі ў тыя дні, на васьмнаццатым годзе свайго валадарання, і быў пахаваны ў сваім храме, які ён пабудаваў сабе як царскую рэзідэнцыю ў зямлі Эдомскай.

2 І паслалі сыны Ісава ў Петор, што на рацэ, і прывялі адтуль юнака з прыгожымі вачыма і прыгожым выглядам, якога звалі Саўл, і паставілі яго царом над сабой замест Самлы.

3 І валадарыў Саўл над усімі сынамі Ісава ў зямлі Эдома сорак гадоў.

4 І ўбачыў фараон, цар Егіпецкі, што парада Валаама, якую даў сынам Ізраілевым, не спраўдзілася, і што яны ўсё яшчэ пладаносіліся, множыліся і павялічваліся па ўсёй зямлі Егіпецкай,

5 Тады фараон загадаў у тыя дні абвясціць па ўсім Егіпце сынам Ізраілевым: «Ніхто не павінен пазбаўляць сваёй штодзённай працы».

6 А калі хтосьці будзе няспраўны ў сваёй штодзённай працы, ці то ў растворы, ці то ў цэгле, дык замест яго паставяць малодшага сына.

7 І ў тыя дні праца Егіпта ўзмацнялася для сыноў Ізраілевых, і вось, калі ў кагосьці не хапала адной цэглы ў штодзённай працы, егіпцяне сілай забіралі малодшага сына ў маці ягонай і клалі яго ў будынак замест цэглы, якой не хапала ў бацькі ягонага.

8 І рабілі гэтак егіпцяне з усімі сынамі Ізраілевымі дзень за днём, ва ўсе дні на працягу доўгага часу.

9 Але племя Левія ў той час не супрацоўнічала з сынамі Ізраілевымі, сваімі братамі, з самага пачатку, бо сыны Левія ведалі хітрасць егіпцяна, якую яны спачатку праяўлялі супраць сыноў Ізраілевых.

РАЗДЗЕЛ 70

1 І на трэці год ад нараджэння Майсея фараон сядзеў на банкеце, і царыца Алпараніф сядзела праваруч ад яго, а Батыя — леваруч. Хлопец Майсей ляжаў на яе грудзях. Валаам, сын Бэора, з двума сынамі сваімі. І ўсе князі царства сядзелі за сталом у прысутнасці цара.

2 І юнак працягнуў руку на галаву цара, зняў з галавы цара карону і ўсклаў яе на сваю галаву.

3 І калі цар і князі ўбачылі працу, якую зрабіў хлопчык, цар і князі вельмі спалохаліся, і адзін чалавек выказаў здзіўленне свайму суседу.

4 І сказаў цар князям, якія сядзелі перад ім за сталом: «Што вы кажаце і што кажаце, князі, пра гэтую справу, і які будзе суд над хлопчыкам за гэты ўчынак?»

5 І адказаў Валаам, сын Бэора, чарадзея, перад царом і князямі, і сказаў: успомні, гаспадару мой і цару, сон, які табе сніўся шмат дзён таму, і які растлумачыў табе раб твой.

6 Дык вось, гэта дзіця з габрэйскіх дзяцей, у якім Дух Божы, і хай гаспадар мой, цар, не думае, што гэтае дзіця зрабіла гэта без ведама.

7 Бо ён — габрэйскі хлопчык, і ў яго ёсць мудрасць і розум, хоць ён яшчэ дзіця, і з мудрасцю ён зрабіў гэта і выбраў сабе царства Егіпта.

8 Бо гэта звычай усіх габрэяў — падманваць цароў і іх вяльможаў, рабіць усё гэта хітра, каб прымусіць дрыжаць цароў зямлі і іхніх людзей.

9 Ці ж ты ведаеш, што Абрагам, бацька іхні, так учыніў, калі падмануў войска Німрода, цара Вавілонскага, і Авімелеха, цара Герарскага, і завалодаў зямлёй сыноў Хэтавых і ўсімі царствамі Ханаанскімі.

10 І што ён спусціўся ў Егіпет і сказаў пра сваю жонку Сарру: «Яна мая сястра», каб увесці ў зман Егіпет і яго цара.

11 Так зрабіў і сын ягоны Ісаак, калі пайшоў у Герар і пасяліўся там, і сіла ягоная перамагла войска Авімелеха, цара Філістымлянскага.

12 Ён таксама думаў пашкодзіць царству Філістымлян, кажучы, што яго жонка Рэбека — яго сястра.

13 Якаў таксама вераломна абышоўся са сваім братам і забраў з яго рукі яго першародства ягонае і дабраславенне ягонае.

14 І пайшоў ён у Падан-Арам, у дом Лавана, брата маці сваёй, і хітрасцю забраўшы ў яго дачку ягоную, і статкі ягоныя, і ўсё, што належала яму, і ўцёк, і вярнуўся ў зямлю Ханаанскую да бацькі свайго.

15 Яго сыны прадалі свайго брата Іосіфа, які пайшоў у Егіпет і стаў рабом, і быў зняволены ў турме на дванаццаць гадоў.

16 Пакуль папярэдні фараон не пачаў бачыць сны, і не вывеў яго з цямніцы, і не ўзвысіў яго над усімі князямі ў Егіпце за тое, што ён тлумачыў яму ягоныя сны.

17 І калі Бог наслаў голад на ўсю зямлю, Ён паклікаў бацьку свайго і ўсіх братоў сваіх і ўвесь дом бацькі свайго, і ўтрымліваў іх без паны і ўзнагароды, і купіў егіпцянаў у рабы.

18 Дык вось, гаспадар мой, цар, вось, гэтае дзіця паўстала замест іх у Егіпце, каб рабіць паводле іхніх учынкаў і жарціць з кожным царом, князем і суддзёй.

19 Калі цару заўгодна, дазволь нам праліць яго кроў на зямлю, каб ён не вырас і не забраў уладу з рук тваіх, і каб не загінула надзея Егіпта пасля яго царавання.

20 І сказаў Валаам цару: паклічам усіх суддзяў Егіпта і мудрацоў ягоных, і скажам нам, ці заслугоўвае гэты хлопчык прысуд смерці, як ты сказаў, і тады мы заб'ём яго.

21 І паслаў фараон і паклікаў усіх мудрацоў Егіпецкіх, і яны прыйшлі да цара, і сярод іх з'явіўся анёл Гасподні, і ён быў падобны да аднаго з мудрацоў Егіпецкіх.

22 І сказаў цар мудрацам: «Вы ж чулі, што зрабіў гэты габрэйскі хлопчык, які ў доме, і так разважаў Валаам у гэтай справе».

23 А цяпер судзіце і вы самі і паглядзіце, што належыць хлопчыку за ўчынак ягоны.

24 І адказаў анёл, які выглядаў як адзін з мудрацоў фараона, і сказаў наступнае перад усімі мудрацамі Егіпецкімі і перад царом і князямі:

25 Калі цару будзе заўгодна, няхай цар пашле па людзей, якія прынясуць перад ім камень онікс і вуголле, і пакладуць іх перад хлопчыкам, і калі хлопчык працягне руку і возьме камень онікс, тады мы будзем ведаць, што юнак мудра зрабіў усё, што ён зрабіў, і мы павінны забіць яго.

26 Але калі ён працягне руку на вуголле, дык мы даведаемся, што ён зрабіў гэта няведаючы, і ён будзе жывы.

27 І гэтая справа спадабалася цару і князям, і цар зрабіў паводле слова анёла Гасподняга.

28 І загадаў цар прынесці камень онікс і вугаль і пакласці перад Майсеем.

29 І яны паставілі хлопчыка перад сабой, і юнак паспрабаваў працягнуць руку да каменя онікс, але анёл Гасподні ўзяў яго руку і паклаў яе на вуголле, і вуголле патухла ў яго руцэ, і ён падняў яго і паклаў у рот, і апёк частку сваіх вуснаў і частку языка, і яму стала цяжка ў роце і на языке.

30 І калі цар і князі ўбачылі гэта, яны зразумелі, што Майсей паступіў неразумна, зняўшы карону з галавы цара.

31 І цар і князі ўстрымаліся ад забойства дзіцяці, і Майсей застаўся ў доме фараона і падрастаў, і Гасподзь быў з ім.

32 І пакуль хлопчык быў у царскім доме, яго апраналі ў пурпуру, і ён рос сярод царскіх дзяцей.

33 Калі Майсей вырас у доме цара, Батыя, дачка фараона, лічыла яго сваім сынам, і ўвесь дом фараона шанаваў яго, і ўсе егіпецкія людзі баяліся яго.

34 І ён штодня выходзіў і прыходзіў у зямлю Гошэн, дзе былі яго браты, сыны Ізраілевых, і Майсей штодня бачыў іх задыханых і цяжкіх працах.

35 І спытаўся ў іх Майсей, кажучы: «Навошта вам такая праца кожны дзень?»

36 І яны расказалі яму ўсё, што з імі здарылася, і ўсе загады, якія наказаў ім фараон да свайго нараджэння.

37 І яны пераказалі яму ўсе парады, якія даваў ім Валаам, сын Бэора, і якія парады ён таксама даваў яму, каб забіць яго, калі той здыме з яго галавы царскі вянок.

38 Калі Майсей пачуў гэта, разгневаўся на Валаама і спрабаваў забіць яго, і падпільноўваў яго дзень у дзень.

39 І Валаам баяўся Майсея, і ўстаў ён і два сыны ягоныя, і выйшлі з Егіпта, і ўцяклі, і выратавалі душы свае, і вярнуліся ў зямлю Куш да Кікіяна, цара Куша.

40 І быў Майсей у доме царскім, выходзячы і ўваходзячы. І даў яму Гасподзь ласку ў вачах фараона і ў вачах усіх слуг ягоных і ў вачах усяго народа Егіпта; і яны вельмі любілі Майсея.

41 І настаў дзень, калі Майсей пайшоў у Гошэн, каб пабачыць сваіх братоў, і ўбачыў ён сыноў Ізраілевых у іхніх цяжкасцях і цяжкай працы, і Майсей засмуціўся з-за іх.

42 І вярнуўся Майсей у Егіпет, і прыйшоў у дом фараона, і стаў перад царом, і пакланіўся Майсей перад царом.

43 І сказаў Майсей фараону: «Прашу цябе, гаспадару мой, я прыйшоў па невялікую просьбу ў цябе; не адварні твару майго з пустымі рукамі». І сказаў яму фараон: «Гавары».

44 І сказаў Майсей фараону: «Няхай будзе дадзены рабам тваім, сынам Ізраілевым, якія ў Гошеме, адзін дзень, каб адпачыць там ад працы сваёй».

45 І адказаў цар Майсею і сказаў: «Вось, я падняў аблічча тваё ў гэтай справе, каб выканаць просьбу тваю».

46 І загадаў фараон абвясціць па ўсім Егіпце і Гошэне, кажучы:

47 Вам, усім сынам Ізраілевым, так кажа цар: шэсць дзён рабіце свае справы і працуйце, а ў сёмы дзень адпачывайце і не рабіце ніякай працы; так рабіце ўсе дні, як загадаў цар і Майсей, сын Ватыя.

48 І ўзрадаваўся Майсей з гэтага, што цар даў яму, і ўсе сыны Ізраілевых зрабілі так, як загадаў ім Майсей.

49 Бо гэта было ад Госпада да сыноў Ізраілевых, бо Гасподзь пачаў успомніць сыноў Ізраілевых, каб выратаваць іх дзеля бацькоў іхніх.

50 І быў Гасподзь з Майсеем, і слава пра Яго разышлася па ўсім Егіпце.

51 І стаў Майсей вялікім у вачах усіх Егіпцяў і ў вачах усіх сыноў Ізраілевых, імкнучыся добра для свайго народа Ізраіля і кажучы цару словы міру пра яго.

РАЗДЗЕЛ 71

1 Калі Майсею споўнілася васьмнаццаць гадоў, ён захацеў пабачыць бацьку свайго і маці сваю, і пайшоў да іх у Гошэн. І калі Майсей наблізіўся да Гошэн, ён прыйшоў да месца, дзе сыны Ізраілевых працавалі, і ён убачыў іхнюю працу, і ён убачыў егіпцяніна, які б'е аднаго з яго братоў-габрэяў.

2 І калі чалавек, якога білі, убачыў Майсея, ён пабег да яго па дапамогу, бо чалавек Майсей быў вельмі паважаны ў доме фараона. І сказаў яму той: «Гаспадар мой, паклапаціся пра мяне! Гэты егіпцянін прыйшоў у мой дом уначы, звязаў мяне і прыйшоў да маёй жонкі ў маіх прысутных, і цяпер ён хоча забіць мяне».

3 Калі Майсей пачуў гэтую бязбожную справу, разгневаўся на Егіпцяніна і павярнуўся туды і сюды. І, убачыўшы, што там нікога няма, забіў Егіпцяніна і схваў яго ў пяску, і вызваліў Габрэя з рук таго, хто яго біў.

4 І пайшоў іўрыт у свой дом, а Майсей вярнуўся ў свой дом, і выйшаў, і вярнуўся ў царскі дом.

5 І калі чалавек вярнуўся дадому, ён падумаў пакінуць сваю жонку, бо не належала ў доме Якава, каб хто-небудзь прыходзіў да ягонай жонкі пасля таго, як яна была апаганена.

6 І пайшла жанчына і расказала сваім братам. І браты жанчыны хацелі забіць яго. Але ён уцёк у свой дом і выратаваўся.

7 І выйшаў Майсей на другі дзень да братоў сваіх, і ўбачыў, і вось, два чалавекі сварачца, і сказаў ён бязбожніку: Чаму ты б'еш бліжняга свайго?

8 І адказаў ён яму і сказаў: «Хто паставіў цябе кіраўніком і суддзёй над намі? Няўжо ты думаеш забіць мяне, як забіў Егіпцяніна?» Майсей спалохаўся і сказаў: «Ці ж вядома гэта?»

9 І пачуў фараон пра гэтую справу і загадаў забіць Майсея. Тады Бог паслаў свайго анёла, і ён з'явіўся фараону ў вобразе начальніка целаахоўцаў.

10 І ўзяў анёл Гасподні меч з рукі начальніка целаахоўцаў і адсек ім яму галаву, бо падабенства начальніка целаахоўцаў ператварылася ў падабенства Майсеевае.

11 І ўзяў анёл Гасподні Майсея за правую руку, і вывеў яго з Егіпта, і паставіў яго за межы Егіпта, на адлегласць сарака дзён шляху.

12 Аарон, брат ягоны, застаўся адзін у зямлі Егіпецкай і прарочыў сынам Ізраілевым, кажучы:

13 Так кажа Гасподзь, Бог продкаў вашых: адкіньце кожны агіднасці вачэй сваіх і не апаганьвайце сябе ідаламі Егіпецкімі.

14 І ўзбунтаваліся сыны Ізраілевых і не паслухаліся Аарона ў той час.

15 І Гасподзь вырашыў знішчыць іх, калі б не ўспомніў Гасподзь заповіт, які заключыў з Абрагамам, Ісаакам і Якавам.

16 У тыя дні рука фараона была ўсё яшчэ жорсткая супраць сыноў Ізраілевых, і ён цягнуў і прыгнятаў іх да

таго часу, пакуль Бог не паслаў слова Сваё і не ўзяў іх на заметку.

РАЗДЗЕЛ 72

1 У тыя дні была вялікая вайна паміж сынамі Куша і сынамі ўсходу і Арамійай, і яны паўсталі супраць цара Куша, у руках якога былі.

2 І выйшаў Кікіян, цар Куша, з усімі сынамі Куша, народам, шматлікім, як пясок, і пайшоў ваяваць з Арамам і сынамі ўсходу, каб падпарадкаваць іх.

3 І калі Кікіян выйшаў, ён пакінуў Валаама, чарадзея, з двума яго сынамі ахоўваць горад і найменшы народ зямлі.

4 Дык Кікіян пайшоў супраць Арама і сыноў усходу, і ён змагаўся з імі і разбіў іх, і ўсе яны ўпалі параненыя перад Кікіянам і яго народам.

5 І ён узяў многіх з іх у палон і падпарадкаваў іх, як і спачатку, і размясціўся лагерам на іх зямлі, каб спаганяць з іх даніну, як звычайна.

6 І Валаам, сын Бэора, калі цар Куша пакінуў яго ахоўваць горад і бедных у горадзе, паўстаў і параіў народу зямлі паўстаць супраць цара Кікіяна, каб не дапусціць яго ўваходу ў горад, калі ён вернецца дадому.

7 І паслухаўся яго народ зямлі, і прысягнуў яму, і паставіў яго царом над сабой, а двух сыноў ягоных — начальнікамі войска.

8 І ўсталі яны і ўзвялі гарадскія сцены на двух кутах і збудавалі вельмі моцны будынак.

9 А на трэцім рагу выкапалі яны бясконцыя равы паміж горадам і ракой, якая акружала ўсю зямлю Куш, і зрабілі так, што там вырваліся воды ракі.

10 На чацвёртым рагу яны сабралі мноства змей сваімі загаворамі і чарамі, і ўмацавалі горад і пасяліліся ў ім, і ніхто не выходзіў і не ўваходзіў перад імі.

11 І Кікіян ваяваў супраць Арамейцаў і сыноў усходу, і ён упакорыў іх, як і раней, і яны далі яму сваю звычайную даніну, і ён пайшоў і вярнуўся ў сваю зямлю.

12 Калі Кікіян, цар Куша, падышоў да свайго горада і ўсе ваеначальнікі з ім, яны ўзнялі вочы і ўбачылі, што сцены горада былі пабудаваныя і вельмі ўзвышаныя, таму людзі былі здзіўлены гэтым.

13 І сказалі яны адзін аднаму: «Яны ўбачылі, што мы затрымаліся ў бітве, і вельмі напалохаліся нас, таму і зрабілі гэта, і ўзвялі гарадскія сцены і ўмацавалі іх, каб цары Ханаанскі не маглі пайсці супраць іх вайной».

14 І падышоў цар і войска да гарадскіх варот, і зірнулі, і вось, усе гарадскія вароты былі зачыненыя. І яны паклікалі вартуўнікоў, кажучы: «Адчыніце нам, каб мы маглі ўвайсці ў горад».

15 Але вартавыя адмовіліся адчыніць ім па загаду Валаама, чараўніка, цара іхняга, і не дазволілі ім увайсці ў свой горад.

16 І яны пачалі з імі бітву насупраць гарадской брамы, і ў той дзень загінула сто трыццаць чалавек з войска Кікіяна.

17 І на наступны дзень яны працягвалі біцца, і біліся яны на беразе ракі; яны спрабавалі перайсці, але не змаглі, таму некаторыя з іх патанулі ў ямах і загінулі.

18 Дык цар загадаў ім ссячы дрэвы, каб зрабіць платформы, на якіх яны маглі б пераправіцца да іх, і яны так і зрабілі.

19 І калі яны прыйшлі да месца равоў, вада закруцілася ад млыноў, і дзвесце чалавек на дзесяці платформах патанулі.

20 І на трэці дзень яны прыйшлі біцца з таго боку, дзе былі змеі, але не маглі падысці туды, бо змеі забілі з іх сто семдзесят чалавек, і яны перасталі змагацца з Кушам, і аблажылі Куш дзевяць гадоў, ніхто не выходзіў і не ўваходзіў.

21 У той час, калі пачалася вайна і аблога Куша, Майсей уцёк з Егіпта ад фараона, які хацеў забіць яго за забойства Егіпцяніна.

22 А Майсею было васьмнаццаць гадоў, калі ён уцёк з Егіпта ад фараона, і ён уцёк і выпратаваўся ў лагеры Кікіяна, які ў той час аблажыў Куш.

23 І быў Майсей дзевяць гадоў у лагеры Кікіяна, цара Куша, увесь час, пакуль яны аблажылі Куш, і Майсей выходзіў і вяртаўся з імі.

24 І цар, і князі, і ўсе воіны любілі Майсея, бо ён быў вялікі і годны, ростам падобны да высакароднага льва, тварам падобным да сонца, і сілай падобным да львінай, і ён быў дарадцам цара.

25 Праз дзевяць гадоў Кікіян захварэў на смяротную хваробу, і хвароба адолела яго, і ён памёр на сёмы дзень.

26 І набальзамавалі яго слугі ягоныя, панеслі яго і пахавалі яго насупраць гарадской брамы, на поўнач ад зямлі Егіпецкай.

27 І пабудавалі над ім прыгожы, моцны і высокі будынак, і паклалі ўнізе вялікія камяні.

28 І царскія пісары выгравіравалі на тых камянях усю моц свайго цара Кікіяна і ўсе яго бітвы, якія ён веў, вось яны запісаны там і па сённяшні дзень.

29 Пасля смерці цара Куша Кікіяна ягоныя людзі і войска вельмі засмуціліся з-за вайны.

30 Дык яны сказалі адзін аднаму: «Парадзьце нам, што нам рабіць цяпер, бо мы ўжо дзевяць гадоў жывем у пустыні, далёка ад нашых дамоў».

31 Калі мы скажам, што будзем змагацца супраць горада, многія з нас загінуць параненымі або забітымі, а калі мы застанемся тут, у аблозе, мы таксама памром.

32 Бо цяпер усе цары Сірыі і сыноў усходу пачуюць, што наш цар памёр, і яны нападуць на нас раптоўна і ваража, і будуць ваяваць з намі, і не пакінуць у нас ніводнага астатку.

33 Дык вось, пойдзем і паставім над сабой цара, і будзем абложаныя, пакуль горад не будзе аддадзены нам.

34 І яны хацелі ў той дзень выбраць сабе цара з войска Кікіяна, але не знайшлі нікога падобнага да Майсея, каб ён валадарыў над імі.

35 І яны паспяхаліся і знялі з кожнага вопратку сваю, і кінулі яе на зямлю, і зрабілі вялікую кучу, і паклалі на яе Майсея.

36 І яны ўсталі, затрубілі ў трубы і закрычалі перад ім, кажучы: «Хай жыве цар, хай жыве цар!»

37 І ўвесь народ і вяльможы пакляліся яму даць яму за жонку Адонію, царыцу Кушыіскую, жонку Кікіяна, і ў той дзень паставілі Майсея царом над сабой.

38 І ўсе жыхары Куша абвясцілі ў той дзень, кажучы: кожны чалавек павінен даць Майсею што-небудзь з таго, што ёсць у яго.

39 І расклалі яны на кучы прасціну, і кожны кінуў у яе што-небудзь са свайго: хто залатую завушніцу, а другі — манету.

40 А таксама камяні оніксу, бдолю, жэмчугу і мармуру кінулі сыны Куша Майсею на кучу, а таксама срэбра і золата ў вялікай колькасці.

41 І ўзяў Майсей усё срэбра і золата, і ўсе рэчы, і бдолах і онікс, якія далі яму ўсе сыны Куша, і паклаў іх у свае скарбы.

42 І Майсей зацараваў над сынамі Куша ў той дзень замест Кікіяна, цара Куша.

РАЗДЗЕЛ 73

1 У пяцьдзясят пяты год праўлення фараона, цара Егіпецкага, гэта значыць у сто пяцьдзясят сёмы год перасялення сыноў Ізраілевых у Егіпет, зацараваў Майсей у Кушы.

2 Майсею было дваццаць сем гадоў, калі ён пачаў валадарыць над Кушам, і сорок гадоў ён валадарыў.

3 І даў Гасподзь Майсею ласку і прыхільнасць у вачах усіх сыноў Куша, і сыны Куша вельмі любілі яго, і Майсей быў прыхільны да Госпада і да людзей.

4 І на сёмы дзень ягонага валадарання сабраліся ўсе сыны Куша, і прыйшлі да Майсея, і пакланіліся яму да зямлі.

5 І ўсе дзеці разам казалі перад царом, кажучы: «Дай нам параду, каб мы ўбачылі, што рабіць з гэтым горадам».

6 Бо ўжо дзевяць гадоў, як мы абложваем горад і не бачым сваіх дзяцей і жонак.

7 І адказаў ім цар, кажучы: калі вы будзеце слухацца голасу майго ва ўсім, што я загадаю вам, дык Гасподзь аддасць горад у рукі нашыя, і мы авалодзем ім.

8 Бо калі мы будзем змагацца з імі, як у папярэдняй бітве, якую мы мелі з імі перад смерцю Кікіяна, то многія з нас упадуць параненымі, як і раней.

9 Дык вось табе парада ў гэтай справе: калі ты паслухаешся голасу майго, то горад будзе аддадзены ў рукі нашыя.

10 І ўсё войска адказала цару, кажучы: усё, што загадае гаспадар наш, мы зробім.

11 І сказаў ім Майсей: «Прайдзіце і абвясціце па ўсім табары ўсяму народу, кажучы:

12 Так кажа цар: «Ідзіце ў лес і вазьміце з сабой птушанят буслоў, кожны па птушанятку ў руцэ сваёй».

13 А хто парушыць загад цара і не прывядзе свайго дзіцяняці, той будзе пакараны смерцю, і цар забярэ ўсё, што яму належала.

14 А калі ты іх прывядзеш, яны будуць у цябе пад апекай, ты будзеш выходзіць іх, пакуль яны не вырастуць, і навучыш іх кідацца на іх, як гэта робяць маладыя ястрабы.

15 І пачулі ўсе сыны Куша словы Майсея, і ўсталі, і абвясцілі па ўсім лагерах, кажучы:

16 Вам, усе сыны Куша, загад цара: ідзіце ўсе разам у лес і злавіце там маладых буслоў, кожны сваё дзіцяня ў рукі, і прынясіце іх дадому.

17 А кожны, хто парушыць загад цара, будзе пакараны смерцю, і цар возьме ўсё, што яму належыць.

18 І ўсе людзі так і зрабілі, і пайшлі ў лес, і ўзлезлі на елкі, і злавілі кожны па адным маладым буслоў у руку, і прынеслі іх у пустыню і выгадавалі па загаду цара, і навучылі іх кідацца на іх, падобна маладым ястрабам.

19 Пасля таго, як маладыя буслы былі выгадаваныя, цар загадаў марыць іх голадам тры дні, і ўвесь народ так і зрабіў.

20 І на трэці дзень сказаў ім цар: «Умацуйцеся і станьце адважнымі людзьмі, і апраніце кожны сваю зброю, і аперажыцеся мечам, і сядайце кожны на сваім кані, і вазьміце кожны свайго маладога бусла ў руку».

21 І мы ўстанем і будзем змагацца з горадам на тым месцы, дзе змеі; і ўвесь народ зрабіў так, як загадаў цар.

22 І ўзялі яны кожны сваё дзіцяня ў руку сваю і пайшлі. І калі яны прыйшлі да месца, дзе былі змеі, цар сказаў ім: «Пусціце кожны свайго маладога бусла на змеяў».

23 І па загаду цара яны выслалі кожны свайго маладога бусла, і маладыя буслы накінуліся на змей, і пажэрлі іх усіх, і вынішчылі іх з таго месца.

24 І калі цар і народ убачылі, што ўсе змеі былі знішчаны на тым месцы, увесь народ падняў вялікі крык.

25 І яны падышлі і ваявалі супраць горада, і ўзялі яго, і ўтаймавалі яго, і ўвайшлі ў горад.

26 І загінула ў той дзень тысяча сто чалавек з жыхароў горада, усіх, хто жыў у горадзе, а з людзей, якія аблажылі яго, не загінуў ніводзін.

27 І ўсе дзеці Куша пайшлі кожны ў свой дом, да сваёй жонкі і да сваіх дзяцей і да ўсяго, што належала яму.

28 І ўбачыў Валаам, чарадзея, што горад узяты, і адчыніў браму, і ўцёк сам, і два сыны ягоныя, і восем братаў ягоных, і вярнуліся ў Егіпет да фараона, цара Егіпецкага.

29 Гэта тыя ж чарадзеі і вешчуны, пра якіх згадваецца ў кнізе закона, што выступілі супраць Майсея, калі Гасподзь навёў пошасці на Егіпет.

30 І Майсей узяў горад сваёй мудрасцю, і сыны Куша пасадзілі яго на трон замест Кікіяна, цара Куша.

31 І ўсклалі яны царскі вянок на яго галаву, і далі яму за жонку Адонію, царыцу Кушыйскую, жонку Кікіяна.

32 І Майсей баяўся Госпада Бога бацькоў сваіх, таму не прыйшоў да яе і не звярнуў на яе вачэй сваіх.

33 Бо Майсей успомніў, як Абрагам узяў клятву са свайго раба Эліэзера, кажучы яму: «Не бяры жанчыны з дачок Ханаанскіх для сына майго Ісаака».

34 таксама тое, што зрабіў Ісаак, калі Якаў уцёк ад брата свайго, калі той загадаў яму, кажучы: «Не бяры жонкі з дачок Ханаанскіх і не ўступай у шлюб з кім-небудзь з сыноў Хама».

35 Бо Гасподзь, Бог наш, аддаў Хама, сына Ноевага, і дзяцей ягоных, і ўсё нашчадства ягонае, у рабы сынам Сімавым і сынам Яфетавым, і нашчадкам іхнім пасля іх, у рабы на веку.

36 Таму Майсей не звяртаў ні сэрца свайго, ні вачэй сваіх да жонкі Кікіяна ва ўсе дні свайго валадарання над Кушам.

37 І баяўся Майсей Госпада Бога свайго ўсё жыццё сваё, і хадзіў Майсей перад абліччам Госпада ў праўдзе, усім сэрцам сваім і ўсёй душой сваёй; ён не ўхіляўся ад

простага шляху ва ўсе дні жыцця свайго; ён не ўхіляўся ад шляху ні направа, ні налева, па якім хадзілі Абрагам, Ісаак і Якаў.

38 І ўмацаваўся Майсей у царстве сыноў Куша, і кіраваў сынамі Куша з уласцівай яму мудрасцю, і Майсей меў поспех у сваім царстве.

39 І ў той час Арам і сыны ўсходу пачулі, што памёр Кікіян, цар Куша, і Арам і сыны ўсходу паўсталі супраць Куша ў тыя дні.

40 І сабраў Майсей усіх сыноў Куша, народ вельмі моцны, каля трыццаці тысяч чалавек, і выйшаў ваяваць з Арамам і сынамі ўсходу.

41 І спачатку яны пайшлі да сыноў усходу, і калі сыны ўсходу пачулі пра іх вестку, яны выйшлі ім насустрач і ўступілі ў бой з імі.

42 І вайна супраць сыноў усходу была жорсткая, і аддаў Гасподзь усіх сыноў усходу ў рукі Майсея, і загінула каля трохсот чалавек.

43 І ўсе сыны ўсходу павярнуліся назад і адступілі, і Майсей і сыны Куша пайшлі за імі, і ўпакорылі іх, і абклалі іх падаткам, як было ў іх звычаі.

44 І пайшоў адтуль Майсей і ўвесь народ, які быў з ім, у зямлю Арамскую на вайну.

45 І Сірыйцы выйшлі насустрач ім і ваявалі з імі, і аддаў іх Гасподзь у рукі Майсея, і многія з сірыйцаў упалі параненыя.

46 Арамейцы таксама былі пакораны Майсеем і народам Куша і таксама плацілі свой звычайны падатак.

47 І падпарадкаваў Майсей Арам і сыноў усходу сынам Куша, і павярнуўся Майсей і ўвесь народ, які быў з ім, у зямлю Куш.

48 І ўмацаваўся Майсей у царстве сыноў Куша, і Гасподзь быў з ім, і ўсе сыны Куша баяліся яго.

РАЗДЗЕЛ 74

1 У канцы гадоў памёр Саўл, цар Эдомскі, і замест яго зацараваў Баал-Ханан, сын Ахбора.

2 У шаснаццаты год валадарання Майсея над Кушам зацараваў Баал-Ханан, сын Ахбора, у зямлі Эдомскай над усімі сынамі Эдома трыццаць восем гадоў.

3 У яго дні Мааў паўстаў супраць улады Эдома, бо быў пад уладай Эдома ад дзён Гадада, сына Бедавага, які пабіў іх і Мадьяніцян, і падпарадкаваў Маава Эдому.

4 Калі ж над Эдомам зацараваў Баал-Ханан, сын Ахбора, усе сыны Маава адступілі ад Эдома.

5 І памёр у тыя дні Ангей, цар Афрыкі, і замест яго зацараваў сын ягоны Аздрубал.

6 І ў тыя дні памёр Янеас, цар сыноў Хітымскіх, і пахавалі яго ў яго храме, які ён пабудаваў сабе ў даліне Канопіі для жылля, і замест яго зацараваў Лацін.

7 У дваццаць другі год валадарання Майсея над сынамі Куша Лацін валадарыў над сынамі Хітым сорок пяць гадоў.

8 І ён таксама пабудаваў сабе вялікую і магутную вежу, і ў ёй пабудаваў вытанчаны храм для сваёй рэзідэнцыі, каб кіраваць ім, як гэта было прынята.

9 На трэці год свайго валадарання ён загадаў абвясціць усіх сваіх умелых людзей, і яны пабудавалі для яго шмат караблёў.

10 І Лацін сабраў усе свае войскі, і яны прыбылі на караблях, і пайшлі туды, каб змагацца з Аздрубалам, сынам Ангя, царом Афрыкі, і яны прыбылі ў Афрыку і ўступілі ў бітву з Аздрубалам і яго войскам.

11 І Лацін адолеў Аздрубала, і Лацін забраў у Аздрубала акведук, які яго бацька прынёс ад дзяцей Хітымаў, калі ўзяў за жонку Янію, дачку Узія. Такім чынам, Лацін разбурыў мост акведука і нанёс цяжкую паразу ўсяму войску Аздрубала.

12 І астатнія моцныя людзі Аздрубала ўмацаваліся, і сэрцы іх напоўніліся зайздрасцю, і яны прасілі смерці, і зноў уступілі ў бітву з Лацінам, царом Хітымскім.

13 І бітва была жорсткай для ўсіх афрыканцаў, і ўсе яны ўпалі параненымі перад Лацінам і яго народам, і цар Аздрубал таксама загінуў у гэтай бітве.

14 А ў цара Аздрубала была вельмі прыгожая дачка, якую звалі Ушпезена, і ўсе афрыканскія мужчыны вышывалі яе выяву на сваіх строях з-за яе вялікай прыгажосці і прыгожага выгляду.

15 І ўбачылі жыхары Лаціна Ушпезену, дачку Аздрубала, і пахвалілі яе перад сваім царом Лацінам.

16 І Лацін загадаў прывесці яе да сябе, і Лацін узяў Ушпезену за жонку, і павярнуўся назад сваім шляхам у Хітым.

17 Пасля смерці Аздрубала, сына Ангя, калі Лацін вярнуўся з бітвы ў сваю зямлю, усе жыхары Афрыкі паўсталі і ўзялі Анібала, сына Ангя, малодшага брата Аздрубала, і паставілі яго царом замест яго брата над усёй зямлёй Афрыкі.

18 І калі ён зацараваў, ён вырашыў ісці ў Хітым, каб змагацца з сынамі Хітым, каб адпомсціць за справу свайго брата Аздрубала і за справу жыхароў Афрыкі, і ён так і зрабіў.

19 І пабудаваў ён шмат караблёў, і прыйшоў на іх з усім сваім войскам, і пайшоў у Хітым.

20 І Анібал змагаўся з сынамі Хітымаў, і сыны Хітымаў упалі параненыя перад Анібалам і яго войскам, і Анібал адпомсціў за справу свайго брата.

21 І Анібал працягваў вайну з сынамі Хітым васьмнаццаць гадоў, і Анібал жыў у зямлі Хітым і доўга стаў там табарам.

22 І Анівал вельмі жорстка пабіў сыноў Хітымскіх, і забіў іхніх знатных людзей і князёў, а з астатняга народа забіў каля васьмідзесяці тысяч чалавек.

23 І праз некалькі дзён і гадоў Анібал вярнуўся ў сваю зямлю Афрыку і цвёрда валадарыў замест свайго брата Аздрубала.

РАЗДЗЕЛ 75

1 У той час, у сто васьмідзесяты год пасля паходу Ізраіля ў Егіпет, выйшлі з Егіпта трыццаць тысяч адважных пешых людзей з сыноў Ізраіля, усе з калена Язэпавага, з сыноў Яфрэма, сына Язэпавага.

2 Бо яны казалі, што скончыўся той час, які Гасподзь вызначыў сынам Ізраілевым у старажытныя часы, пра які Ён казаў Абрагаму.

3 І гэтыя людзі падперазаліся, і кожны паклаў свой меч на бок свой, і кожны апрануў сваю зброю, і спадзяваліся на сваю сілу, і выйшлі разам з Егіпта пад магутнай рукой.

4 Але яны не ўзялі з сабой нічога на дарогу, толькі срэбра і золата, нават хлеба на той дзень не ўзялі з сабой, бо думалі атрымаць харчы за плату ад Філістымлян, а калі не, то забраць іх сілай.

5 І гэтыя людзі былі вельмі моцныя і адважныя: адзін мог пераследваць тысяччу, а два маглі разграміць дзесяць тысяч. Таму яны спадзяваліся на сваю сілу і ішлі разам, як ішлі.

6 І яны накіраваліся да зямлі Гатскай, і сышлі, і знайшлі пастухоў Гатскіх, якія пасвілі быдла сыноў Гата.

7 І сказалі яны пастухам: «Дайце нам з авечак за плату, каб мы маглі паесці, бо мы галодныя, бо сёння не елі хлеба».

8 Пастухі сказалі: «Ці гэта нашы авечкі ці буйное рогатае жывёла, каб мы маглі аддаваць іх вам за плату?» І падышлі сыны Яфрэмавыя, каб узяць іх сілай.

9 І пастухі Гата закрычалі над імі, так што крык іх быў чутны здалёк, і ўсе дзеці Гата выйшлі да іх.

10 І ўбачылі сыны Гата ліхія ўчынкі сыноў Яфрэмавых, і вярнуліся, і сабралі жыхароў Гата, і кожны апрануўся ў сваю зброю, і выйшлі на бітву супраць сыноў Яфрэмавых.

11 І яны сутыкнуліся з імі ў даліне Гат, і бітва была жорсткая, і яны пабілі адзін аднаго вельмі многа ў той дзень.

12 А на другі дзень паслалі сыны Гата ва ўсе гарады Філістымлян, каб тыя прыйшлі ім на дапамогу, кажучы:

13 Прыйдзі да нас і дапамажы нам, каб мы пабілі сыноў Яфрэмавых, якія выйшлі з Егіпта, каб забраць наша быдла і змагацца з намі без прычыны.

14 Душы сыноў Яфрэмавых знясільваліся голадам і смагай, бо яны не елі хлеба тры дні. І сорак тысяч чалавек выйшлі з гарадоў Філістымлян на дапамогу жыхарам Гата.

15 І гэтыя людзі ўступілі ў вайну з сынамі Яфрэмавымі, і аддаў Гасподзь сыноў Яфрэмавых у рукі Філістымлян.

16 І пабілі яны ўсіх сыноў Яфрэмавых, усіх, хто выйшаў з Егіпта; не засталася нікога, акрамя дзесяці чалавек, якія ўцяклі з бітвы.

17 Бо гэтае зло было ад Госпада супраць сыноў Яфрэма, бо яны парушылі слова Госпада, выйшаўшы з Егіпта, перш чым настаў час, які Гасподзь у даўнія дні вызначыў Ізраілю.

18 І філістымлян загінула многа, каля дваццаці тысяч чалавек, і браты іхнія забралі іх і пахавалі ў сваіх гарадах.

19 І забітыя сыны Яфрэмавыя ляжалі пакінутыя ў даліне Гат на доўгія дні і гады, і не былі пахаваны, і даліна напоўнілася касцямі чалавечымі.

20 А тыя, што ўцяклі з бітвы, прыйшлі ў Егіпет і расказалі ўсім сынам Ізраілевым усё, што з імі здарылася.

21 І бацька іхні Эфраім аплакваў іх шмат дзён, і браты ягоныя прыйшлі суцешыць яго.

22 І ён увайшоў да жонкі сваёй, і яна нарадзіла сына, і ён назваў яго імям: Берыя, бо яна была няшчасная ў ягоным доме.

РАЗДЗЕЛ 76

1 І Майсей, сын Амрама, быў усё яшчэ царом у зямлі Куш у тыя дні, і ён меў поспех у сваім царстве, і кіраваў сынамі Куша ў справядлівасці, праведнасці і нявіннасці.

2 І ўсе сыны Куша любілі Майсея ва ўсе дні яго валадарання над імі, і ўсе жыхары зямлі Куша вельмі баяліся яго.

3 У саракавы год валадарання Майсея над Кушам Майсей сядзеў на царскім троне, а царыца Адонія была перад ім, і ўсе вяльможы сядзелі вакол яго.

4 І сказала царыца Адонія перад царом і князямі: «Што гэта вы, сыны Куша, робіце ўжо столькі часу?»

5 Ці ж ты ведаеш, што сорак гадоў, як гэты чалавек валадарыць над Кушам, ён не набліжаўся да Мяне і не служыў багам сыноў Куша.

6 Дык вось, слухайце, дзеці Куша, і няхай гэты чалавек больш не валадарыць над вамі, бо ён не ад нашай плоці.

7 Вось, сын мой Менакр дарослы, няхай ён валадарыць над табою, бо лепш табе служыць сыну гаспадара твайго, чым служыць чужынцу, рабу цара Егіпецкага.

8 І ўвесь народ і вяльможы сыноў Куша пачулі словы, якія сказала ім царыца Адонія.

9 І ўвесь народ рыхтаваўся да вечара, а раніцай усталі рана і паставілі над сабой царом Менакра, сына Кікіяна.

10 І ўсе сыны Куша баяліся падняць руку на Майсея, бо Гасподзь быў з Майсеем, і сыны Куша памяталі клятву, якой яны кляліся Майсею, таму не зрабілі яму ніякай шкоды.

11 Але сыны Куша далі Майсею шмат падарункаў і адправілі яго ад сябе з вялікай пашанай.

12 І выйшаў Майсей з зямлі Куш, і вярнуўся дадому, і перастаў валадарыць над Кушам. І было Майсею шэсцьдзсят шэсць гадоў, калі ён выйшаў з зямлі Куш, бо гэта было ад Госпада, бо настаў час, які Ён вызначыў у даўнія дні, каб вывесці Ізраіля з пакут сыноў Хама.

13 І пайшоў Майсей у Мадыям, бо баяўся вярнуцца ў Егіпет з-за фараона, і пайшоў, і сеў каля крыніцы вады ў Мадыяме.

14 І сем дачок Рэуіла Мадыяніцяніна выйшлі пасці статак бацькі свайго.

15 І прыйшлі яны да калодзежа і зачарпнулі вады, каб напіць статак бацькі свайго.

16 І прыйшлі мадыямскія пастухі і прагналі іх. Майсей устаў, дапамог ім і напіў статак.

17 І яны вярнуліся дадому да бацькі свайго Рэуіла і расказалі яму, што зрабіў для іх Майсей.

18 І сказалі яны: «Адзін Егіпцянін вызваліў нас з рук пастухоў, начарпаў нам вады і напіў статак».

19 І сказаў Рагуіл дочкам сваім: «Дзе ён? Чаму вы пакінулі гэтага чалавека?»

20 І паслаў па яго Рагуіл, і ўзяў яго, і прывёў яго дадому, і ён еў з ім хлеб.

21 І расказаў Майсей Рагуілу, што ён уцёк з Егіпта і што ён валадарыў сорак гадоў над Кушам, і што пасля гэтага яны забралі ў яго ўладу і адправілі яго з мірам з гонарам і з падарункамі.

22 І пачуў Рагуіл словы Майсея і сказаў сабе: «Я пасаджу гэтага чалавека ў турму, каб прымірыць сыноў Куша, бо ён уцёк ад іх».

23 І ўзялі яго і пасадзілі ў турму, і быў Майсей у турме дзесяць гадоў. І пакуль Майсей быў у турме, Цыпора, дачка Рагуіла, зліталася над ім і ўвесь час карміла яго хлебам і вадою.

24 А ўсе сыны Ізраілевых былі яшчэ ў зямлі Егіпецкай, служачы Егіпцянам усялякай цяжкай працай, і рука Егіпта працягвала сурова тычыцца сыноў Ізраілевых у тыя дні.

25 У той час Гасподзь пабіў фараона, цара Егіпецкага, і пакараў яго пошасцю праказы ад падэшвы ног яго да цемні яго; з-за жорсткага абыходжання з сынамі Ізраілевымі была гэтая пошасць у той час ад Госпада на фараоне, цары Егіпецкім.

26 Бо Гасподзь пачуў малітву свайго народа, сыноў Ізраілевых, і іх энк дайшоў да Яго з-за іхняй цяжкай працы.

27 Але гнеў ягоны не адвярнуўся ад іх, і рука фараона была ўсё яшчэ працягнута на сыноў Ізраілевых, і фараон зрабіў цвярдзею шыю сваю перад Госпадам, і павялічыў ярмо сваё над сынамі Ізраілевымі, і зрабіў жыццё іх горкім усялякай цяжкай працай.

28 І калі Гасподзь паслаў пошасць на фараона, цара Егіпецкага, Ён папрасіў сваіх мудрацоў і чарадзеяў вылечыць яго.

29 І сказалі яму мудрацы і чарадзеі: «Калі ў раны ўліць кроў малых дзяцей, ён ачуняе».

30 І паслухаўся іх фараон і паслаў сваіх слуг у Гошэн да сыноў Ізраілевых, каб узяць іхніх малых дзяцей.

31 І пайшлі слугі фараона і сілай забіралі немаўлят у сыноў Ізраілевых з грудзей іхніх маці, і прыводзілі іх да фараона штодня, па адным дзіцяці на дзень, і лекары забівалі іх і прыкладалі іх да пошасці; так рабілі яны ўсе дні.

32 А колькасць дзяцей, якіх забіў фараон, была трыста семдзесят пяць.

33 Але Гасподзь не паслухаўся лекараў цара Егіпецкага, і пошасць усё больш і больш узмацнялася.

34 І фараон пакутаваў ад гэтай пошасці дзесяць гадоў, але сэрца фараона ўсё больш зацвярдзела супраць сыноў Ізраілевых.

35 І праз дзесяць гадоў Гасподзь працягваў пакараць фараона знішчальнымі пошасцямі.

36 І пакараў яго Гасподзь лютай пухлінай і хваробай у жываце, і тая пошасць ператварылася ў моцны нарыв.

37 У той час прыйшлі два слугі фараона з зямлі Гошэн, дзе жылі ўсе сыны Ізраілевых, і пайшлі ў дом фараона і сказалі яму: «Мы бачылі сыноў Ізраілевых нядбайнымі ў сваёй працы і нядбайнымі ў сваёй працы».

38 І калі фараон пачуў словы сваіх слуг, вельмі разгневаўся на сыноў Ізраілевых, бо ён вельмі засмуціўся ад цялеснага болю свайго.

39 І адказаў ён і сказаў: «Цяпер, калі сыны Ізраілевых даведаліся, што я хворы, яны павярнуліся і насміхаюцца з нас; дык вось, запражыце мне маю калясніцу, і я пайду ў Гошэн і ўбачу кпіны сыноў Ізраілевых, якімі яны насміхаюцца з мяне». І запраглі яму слугі ягоныя калясніцу.

40 І ўзялі яго і пасадзілі на каня, бо ён не мог сам ездзіць;

41 І ўзяў ён з сабой дзесяць вершнікаў і дзесяць пехацінцаў і пайшоў да сыноў Ізраілевых у Гошэн.

42 І калі яны прыбылі да мяжы Егіпта, царскі конь праехаў у вузкае месца, узвышанае ў лагчыне вінаградніка, агароджанае з абодвух бакоў, а з другога боку была нізіна і раўніна.

43 І коні беглі хутка ў тым месцы і ціснулі адзін на аднаго, і іншыя коні ціснулі на каралеўскага каня.

44 І ўпаў царскі конь у нізіну, калі цар ехаў на ім, і калі ён упаў, калясніца перавярнулася на твар цара, і конь упаў на цара, і цар закрычаў, бо цела яго вельмі балела.

45 І цела цара было разарвана ад яго, і косці ягоныя былі зламаныя, і ён не мог ездзіць верхам, бо гэта было ад Госпада да яго, бо Гасподзь пачуў энк народу Свайго, сыноў Ізраілевых, і іх пакуты.

46 І слугі ягоныя несць яго на плячах сваіх, паступова, і прывезлі яго назад у Егіпет; і вершнікі, якія былі з ім, таксама вярнуліся ў Егіпет.

47 І паклалі яго ў ложак, і цар зразумеў, што надыйшоў канец ягоны — памерці. Тады прыйшла царыца Апараніт, жонка ягоная, і заплакала перад царом, і цар заплакаў разам з ёй вялікім плачам.

48 І прыйшлі ў той дзень усе ягоныя вяльможы і слугі, і ўбачылі цара ў гэтым горы, і плакалі разам з ім вялікім плачам.

49 І князі цара і ўсе ягоныя дарадцы паралі цару паставіць замест сябе царом у краіне таго, каго ён абярэ са сваіх сыноў.

50 І было ў цара тры сыны і дзве дачкі, якіх нарадзіла яму Апараніт, царыца, жонка ягоная, акрамя дзяцей царскіх ад наложніц.

51 І вось імёны іх: першынец — Отры, другі — Адыкам, трэці — Морыён, а сёстры іх — імя старэйшай — Батыя, а імя другой — Акузі.

52 А Отры, першынец цара, быў неразумны, паспешлівы і спяшаўся ў словах сваіх.

53 Адзікам быў чалавек хітры і мудры, які ведаў усю мудрасць Егіпта, але непрыгожага выгляду, тоўсты целам і вельмі нізкі ростам; рост яго быў адзін локаць.

54 І калі цар убачыў, што сын ягоны Адыкам разумны і мудры ва ўсім, цар вырашыў, што пасля яго смерці ён будзе царом замест яго.

55 І ўзяў ён сабе за жонку Гедуду, дачку Авілота. Яму было дзесяць гадоў, і яна нарадзіла яму чатырох сыноў.

56 Пасля гэтага ён пайшоў і ўзяў сабе трох жонак, і спарадзіў восем сыноў і трох дачок.

57 І бязладдзе моцна ахапіла цара, і цела ягонае смярдзела, як цела трупа, кінутага на поле летам падчас спёкі сонца.

58 І калі цар убачыў, што хвароба ягоная вельмі ўзмацнілася, ён загадаў прывесці да яго сына свайго Адыкама, і яны паставілі яго царом над краінай замест яго.

59 І праз тры гады памёр цар у сораме, ганьбе і агідзе, і слугі ягоныя ўзнеслі яго і пахавалі ў магіле цароў Егіпецкіх у Цоан-Міцраіме.

60 Але яны не бальзамавалі яго, як гэта звычайна рабілі з царамі, бо цела ягонае было гнілое, і яны не маглі падысці, каб бальзамаваць яго з-за смуроду, таму яны пахавалі яго паспешліва.

61 Бо гэтае зло было ад Госпада яму, бо Гасподзь адплаціў яму злом за зло, якое ён учыніў Ізраілю ў дні свае.

62 І памёр ён у жаху і сораме, і замест яго зацараваў сын ягоны Адыкам.

РАЗДЗЕЛ 77

1 Адыкаму было дваццаць гадоў, калі ён зацараваў над Егіптам, і валадарыў чатыры гады.

2 У дзвесце шосты год пасля перасялення Ізраіля ў Егіпет зацараваў Адыкам над Егіптам, але ён не валадарыў над Егіптам так доўга, як валадарылі яго бацькі.

3 Бацька ягоны Мэлол валадарыў у Егіпце дзевяноста чатыры гады, але дзесяць гадоў хварэў і памёр, бо быў бязбожны перад Госпадам.

4 І ўсе Егіпцяне назвалі фараона Адыкамам, як імем яго бацькоў, як гэта было звычайна ў Егіпце.

5 І ўсе мудрацы фараона назвалі Адыкама імем Ахуза, бо па-егіпецку гэтае імя — Ахуза.

6 А Адыкам быў надзвычай непрыгожы, ростам ён быў локаць і пядзь, і меў вялікую бараду, якая дасягала падэшваў яго ног.

7 І сеў фараон на троне бацькі свайго, каб валадарыць над Егіптам, і кіраваў Егіптам паводле сваёй мудрасці.

8 І падчас свайго валадарання ён пераўзышоў свайго бацьку і ўсіх папярэдніх цароў у бязбожнасці, і павялічыў сваё ярмо над сынамі Ізраілевымі.

9 І пайшоў ён са сваімі слугамі ў Гошэм да сыноў Ізраілевых і наказаў ім выконваць працу, і сказаў ім: «Выконвайце сваю працу кожны дзень, і няхай рукі вашы не апускаюць рукі ад нашай працы ад гэтага дня і далей, як вы рабілі ў дні майго бацькі».

10 І паставіў над імі наглядчыкаў з сыноў Ізраілевых, а над гэтымі наглядчыкамі паставіў наглядчыкаў з ліку сваіх слуг.

11 І паклаў на іх меру цэгля, каб яны рабілі гэта па той колькасці, штодня, і вярнуўся і пайшоў у Егіпет.

12 У той час наглядчыкі фараона загадалі наглядчыкам сыноў Ізраілевых паводле загаду фараона, кажучы:

13 Так кажа фараон: рабі сваю працу кожны дзень і завяршай сваю працу, і выконвай штодзённую меру цэгля; не змяншай нічога.

14 І станецца, што калі ў вас не будзе дастаткова цэгля, якую вы будзеце забіраць штодня, я пастаўлю замест яе вашых малых дзяцей.

15 І зрабілі прыстаўнікі Егіпта ў тыя дні так, як загадаў ім фараон.

16 І калі выяўлялася, што ў сыноў Ізраілевых не хапала штодзённай колькасці цэгля, дык наглядчыкі фараона ішлі да жонак сыноў Ізраілевых і бралі ў сыноў Ізраілевых немаўлят паводле колькасці цэгля, якой не хапала, і іслай забіралі іх з каленяў маці іхніх і клалі іх у будынак замест цэгля;

17 У той час як іх бацькі і маці плакалі па іх і плакалі, чуючы плач сваіх немаўлят у сцяне будынка.

18 І наглядчыкі ўгаварылі Ізраільцяна, каб Ізраільцяне паставілі сваіх дзяцей у будынку. І адзін чалавек паставіў свайго сына ў сцяне і абмазаў яго вапной, а вочы ягоныя плакалі над ім, і слёзы ягоныя ліліся па сыну ягоным.

19 І так рабілі прыстаўнікі Егіпта з дзецьмі Ізраільскімі шмат дзён, і ніхто не літаваў і не спачуваў дзецям сыноў Ізраілевых.

20 А колькасць усіх дзяцей, забітых у будынку, была дзвесце семдзсят, некаторыя з якіх былі пабудаваны замест цэгля, якая засталася без цэгля пасля іх бацькоў, а некаторыя былі выцягнутыя мёртвымі з будынка.

21 І праца, якая была накладзена на сыноў Ізраілевых у дні Адыкама, перавышала цяжкасці, якія яны выконвалі ў дні яго бацькі.

22 І ўздыхалі сыны Ізраілевыя кожны дзень ад цяжкай працы сваёй, бо казалі сабе: «Вось, калі фараон памрэ, яго сын паўстане і палегчыць нашу працу!»

23 Але яны павялічылі гэтую апошнюю працу больш, чым першую, і сыны Ізраілевыя ўздыхнулі з-за гэтага, і іх энк узнёсся да Бога з-за іх працы.

24 І пачуў Бог голас сыноў Ізраілевых і іх энк у тыя дні, і ўспомніў Бог ім завет Свой, які заключыў з Абрагамам, Ісаакам і Якавам.

25 І ўбачыў Бог цяжар сыноў Ізраілевых і цяжкую працу іхнюю ў тыя дні, і вырашыў вызваліць іх.

26 А Майсей, сын Амрама, быў у тыя дні ўсё яшчэ ўвязнены ў цямніцы, у доме Рэуіла Мадьяніцяніна, і Цыпора, дачка Рэуіла, таемна карміла яго ежай кожны дзень.

27 І Майсей быў увязнены ў цямніцы ў доме Рагуіла дзесяць гадоў.

28 А пасля дзесяці гадоў, якія былі першым годам валадарання фараона над Егіптам, замест яго бацькі,

29 Сіпора сказала бацьку свайму Рагуілу: «Ніхто не распытвае і не шукае таго Габрэя, якога ты ўжо дзесяць гадоў вязніць».

30 Дык вось, калі табе гэта падабаецца, пашлем і паглядзім, ці жывы ён, ці памёр. Але бацька яе не ведаў, што яна падтрымала яго.

31 І адказаў ёй бацька Рагуіл і сказаў ёй: ці здаралася такое, каб чалавека зачынілі ў цямніцы без ежы на дзесяць гадоў і ён застаўся жывы?

32 І адказала Цыпора бацьку свайму, кажучы: «Ты чуў, што Бог Габрэяў вялікі і страшны і што Ён робіць для іх цуды заўсёды».

33 Ён вызваліў Абрагама з Ура Халдэйскага, Ісаака — ад мечы бацькі ягонага, і Якава — ад анёла Гасподняга, які змагаўся з ім ля броду Ябук.

34 Ён шмат зрабіў з гэтым чалавекам: вызваліў яго з ракі ў Егіпце і ад мечы фараона і ад сыноў Куша, дык можа вызваліць яго і ад голаду і даць яму жыць.

35 І гэтая справа спадабалася Рагуілу, і ён зрабіў паводле слова дачкі сваёй, і паслаў у цямніцу даведацца, што сталася з Майсеем.

36 І ўбачыў ён, і вось, чалавек Майсей сядзеў у цямніцы, стоячы на нагах сваіх, славачы і молячыся Богу продкаў сваіх.

37 І загадаў Рагуіл вывесці Майсея з цямніцы, і яны пагалілі яго, і ён пераапрунуўся ў цямнічную вопратку і паеў хлеб.

38 Пасля гэтага Майсей пайшоў у сад Рагуіла, які быў за домам, і там памаліўся Госпаду Богу свайму, Які ўчыніў для яго вялікія цуды.

39 І вось, калі ён маліўся, ён зірнуў насупраць яго, і вось, сапфіравая палка была пакладзена ў зямлю, якая была пасаджана пасярод саду.

40 І падышоў ён да палкі і зірнуў, і вось, імя Госпада Бога Саваофа было выгравіравана на ёй, напісана і разгорнута на палцы.

41 І ён прачытаў яго, і працягнуў руку, і вырваў яго, як лясное дрэва з гушчару, і кій быў у яго руцэ.

42 І гэта кій, якім былі здзейснены ўсе справы нашага Бога, пасля таго як Ён стварыў неба і зямлю, і ўсё іх войска, мора, рэкі і ўсіх іх рыб.

43 І калі Бог выгнаў Адама з Эдэскага саду, ён узяў кій у руку сваю і пайшоў, і ўрабляў зямлю, з якой быў узяты.

44 І палка дайшла да Ноя і была перададзена Сіму і яго нашчадкам, пакуль не трапіла ў рукі Абрагама Габрэя.

45 І калі Абрагам аддаў усё, што меў, сыну свайму Ісааку, ён даў яму і гэты кій.

46 А Якаў уцёк у Падан-Арам, узяў яго ў свае рукі і, вярнуўшыся да бацькі свайго, не пакінуў яго.

47 А калі ён пайшоў у Егіпет, ён узяў яго ў свае рукі і даў яго Язэпу, на адну долю больш за братоў ягоных, бо Якаў сілай адабраў яго ў Ісава, брата свайго.

48 Пасля смерці Язэпа прыйшлі вяльможы Егіпецкія ў дом Язэпа, і кій трапіў у рукі Рэуіла Мадьяніцяніна. Калі ён выйшаў з Егіпта, ён узяў яго ў руку і пасадзіў у сваім садзе.

49 І ўсе адважныя людзі з Кінеяў спрабавалі сарваць яго, калі яны спрабавалі ўзяць яго дачку Цыфору, але ім не ўдалося.

50 Так гэтая палка заставалася пасаджанай у садзе Рагуіла, пакуль не прыйшоў той, хто меў на яе права, і не ўзяў яе.

51 І калі Рагуіл убачыў кій у руцэ Майсея, ён здзівіўся яму і даў яму за жонку сваю дачку Цыфору.

РАЗДЗЕЛ 78

1 У той час памёр Баал-Ханан, сын Ахбора, цар Эдомскі, і быў пахаваны ў сваім доме ў зямлі Эдомскай.

2 Пасля яго смерці паслалі сыны Ісава ў зямлю Эдомскую і ўзялі адтуль чалавека, які быў у Эдоме, па імені Хадад, і паставілі яго царом над сабой замест Баал-Ханана, цара свайго.

3 І валадарыў Гадад над сынамі Эдома сорок восем гадоў.

4 І калі ён зацараваў, ён вырашыў ваяваць супраць сыноў Маава, каб падпарадкаваць іх уладзе сыноў Ісава, як яны былі раней, але ён не змог, бо сыны Маава пачулі гэта, і яны ўсталі, і паспяшаліся выбраць над сабой цара з братоў сваіх.

5 І сабралі яны пасля гэтага вялікі народ і паслалі да сыноў Амонавых, сваіх братоў, па дапамогу ваяваць супраць Гадада, цара Эдомскага.

6 І пачуў Гадад пра тое, што зрабілі сыны Маава, і вельмі спалохаўся іх, і перастаў ваяваць з імі.

7 У тыя дні Майсей, сын Амрама, у зямлі Мадьямскай, узяў сабе за жонку Цыфору, дачку Рэуіла Мадьяніцяніна.

8 І Цыпора хадзіла шляхамі дачок Якава, і была яна такой жа праведнай, як Сара, Рэбека, Рахіль і Лія.

9 І зачала Цыпора і нарадзіла сына, і назвала яго імем Герсам, бо сказаў ён: «Я прыхадзень у чужой зямлі». Але ён не абрэзаў крайняй плоці сваёй па загаду цесця свайго Рагуіла.

10 І яна зноў зачала і нарадзіла сына, але абрэзала крайнюю плоць ягоную і назвала яго імем Эліэзер, бо Майсей сказаў: «Бог бацькоў маіх быў мне на дапамогу і вызваліў мяне ад меча фараона».

11 І фараон, цар Егіпецкі, у тыя дні вельмі памножыў працу сыноў Ізраілевых і ўсё больш абцяжарваў сваё ярмо над сынамі Ізраілевымі.

12 І загадаў ён абвясціць у Егіпце: «Не давайце больш народу саломы для вырабу цэгля, няхай яны ідуць і збіраюць сабе салому, якую знойдуць».

13 І хай яны штодня даюць колькасць цэгля, якую будуць рабіць, і нічога не аднімаюць ад яе, бо яны лянівыя ў сваёй працы.

14 І пачулі гэта сыны Ізраілевыя, і засмуціліся, і ўздыхнулі, і ўсклікнулі да Госпада з-за горычы душ сваіх.

15 І пачуў Гасподзь энк сыноў Ізраілевых і ўбачыў прыгнёт, якім егіпцяне прыгняталі іх.

16 І зайздросціў Гасподзь народу Свайму і спадчыне Сваёй, і пачуў голас іхні, і вырашыў вывесці іх з егіпецкай нягоды, каб даць ім зямлю Ханаанскую ў валоданне.

РАЗДЗЕЛ 79

1 У тыя дні Майсей пасьвіў статак Рэуіла, Мадьяніцяніна, цесця свайго, за пустыняй Сін; і кій, які ён узяў у цесця свайго, быў у руцэ ў яго.

2 І сталася аднаго дня, што казёл адбіўся ад статку, і Майсей пагнаўся за ім, і яно прыйшло да гары Божай, да Харыва.

3 І калі ён прыйшоў да Харыва, Гасподзь з'явіўся яму там у кусце, і ён знайшоў куст, які гарэў агнём, але агонь не меў над кустом сілы знішчыць яго.

4 І Майсей вельмі здзівіўся гэтаму відовішча, таму куст не згарэў, і ён падышоў, каб убачыць гэтую магутную рэч, і Гасподзь паклікаў Майсея з агню і загадаў яму сысці ў Егіпет, да фараона, цара Егіпецкага, каб адпусціць сыноў Ізраілевых з яго службы.

5 І сказаў Гасподзь Майсею: ідзі, вярніся ў Егіпет, бо ўсе тыя людзі, якія шукалі тваёй душы, памерлі, і ты скажаш фараону, каб ён адпусціў сыноў Ізраілевых з яго зямлі.

6 І паказаў яму Гасподзь, каб ён чыніў знакі і цуды ў Егіпце перад вачыма фараона і вачыма ягоных падданных, каб яны паверылі, што Гасподзь паслаў яго.

7 І паслухаўся Майсей усё, што загадаў яму Гасподзь, і вярнуўся да цесця свайго і раскажаў яму пра гэта. А Рагуіл сказаў яму: Ідзі з мірам.

8 І ўстаў Майсей, каб ісці ў Егіпет, і ўзяў з сабой жонку сваю і сыноў сваю. Ён быў у заездзе пры дарозе, і сышоў да яго анёл Божы і шукаў прычыны абвінаваціць яго.

9 І хацеў ён забіць яго за свайго першынца, бо той не абрэзаў яго і парушыў заповіт, які Гасподзь заключыў з Абрагамам.

10 Бо Майсей паслухаўся слоў цесця свайго, якія той сказаў яму, каб не абрэзаць свайго першынца, таму і не абрэзаў яго.

11 І ўбачыла Цыпора, што Анёл Гасподні шукаў прычыны абвінавачаць Майсея, і зразумела, што гэта адбылося таму, што ён не абрэзаў яе сына Гершама.

12 І Цыпора паспяшалася і ўзяла з вострых камянёў, якія былі там, і абрэзала сына свайго, і выратавала мужа свайго і сына свайго ад рукі анёла Гасподняга.

13 Аарон, сын Амрама, брата Майсеевага, быў у Егіпце і шпацыраваў па беразе ракі ў той дзень.

14 І з'явіўся яму Гасподзь на тым месцы і сказаў яму: «Ідзі насустрач Майсею ў пустыню». І пайшоў ён, і сустрэў яго на гары Божай, і пацалаваў яго.

15 І Аарон узяў вочы свае і ўбачыў Цыфору, жонку Майсееву, і дзяцей яе, і сказаў Майсею: хто гэта для цябе?

16 І сказаў яму Майсей: гэта жонка мая і сыны мае, якіх даў мне Бог у Мадыяме. І засмуціў Аарон гэтую жанчыну і дзяцей яе.

17 І сказаў Аарон Майсею: адпусці жанчыну і дзяцей яе, каб яны пайшлі ў дом бацькі яе. І паслухаўся Майсей слоў Аарона і зрабіў так.

18 І вярнулася Цыпора з дзецьмі сваімі, і пайшлі яны ў дом Рагуіла, і заставаліся там, пакуль не настаў час, калі Гасподзь наведваў народ Свой і вывеў яго з Егіпта з рукі фараона.

19 І прыйшлі Майсей і Аарон у Егіпет да суполкі сыноў Ізраілевых і пераказалі ім усе словы Госпада; і народ ўзрадаваўся вельмі вялікай радасцю.

20 І ўсталі Майсей і Аарон рана на наступны дзень, і пайшлі ў дом фараона, і ўзялі ў рукі свае посах Божы.

21 І калі яны падышлі да царскай брамы, там былі затрыманыя два маладыя львы з жалезнымі прыладамі, і ніхто не выходзіў і не ўваходзіў ад іх, акрамя тых, каму загадаў цар, калі прыйшлі заклінальнікі і адцягнулі львоў сваімі заговорами, і гэта прывяло іх да цара.

22 І Майсей паспяшаўся, узяў палку на львоў і выпусціў іх. І ўвайшлі Майсей і Аарон у царскі дом.

23 І львы таксама прыйшлі з імі з радасцю, і яны ішлі за імі і радаваліся, як сабака радуецца свайму гаспадару, калі той вяртаецца з поля.

24 І калі фараон убачыў гэта, ён здзівіўся і вельмі спалохаўся гэтай чуткі, бо выгляд іх быў падобны да выгляду дзяцей Божых.

25 І сказаў фараон Майсею: «Чаго ты патрабуеш?» І яны адказалі яму, кажучы: «Гасподзь, Бог Габрэяў, паслаў нас да цябе сказаць: адпусці народ Мой, каб ён служыў Мне».

26 І пачуў фараон словы іхнія, і вельмі спалохаўся іхніх, і сказаў ім: «Ідзіце сёння і прыйдзіце да мяне заўтра». І яны зрабілі паводле слова цара.

27 Калі яны пайшлі, фараон паслаў паклікаць Валаама чарадзея і Янія і Ямбрэса, сыноў ягоных, і ўсіх чарадзеяў, заклінальнікаў і дарадцаў цара. І ўсе яны прыйшлі і селі перад царом.

28 І пераказаў ім цар усе словы, якія казалі яму Майсей і Аарон, брат ягоны. І сказалі вешчуну цару: як жа прыйшлі да цябе людзі з-за львоў, якія былі ўтрыманыя каля брамы?

29 І сказаў цар: «Бо яны паднялі свой посах на львоў і выпусцілі іх, і прыйшлі да мяне, і львы таксама радаваліся ім, як сабака радуецца сустрэчы са сваім гаспадаром».

30 І адказаў Валаам, сын Бэора, чарадзея, цару, кажучы: гэта не хто іншы, як чарадзеі, падобныя да нас.

31 Дык вось, паклічце іх, і няхай яны прыйдуць, і мы выпрабуем іх. І цар так і зрабіў.

32 А раніцай фараон паслаў паклікаць Майсея і Аарона да цара. Яны ўзялі посах Божы і прыйшлі да цара і сказалі яму:

33 Так каза Гасподзь, Бог Габрэяў: «Пашлі Мой народ, каб яны служылі Мне».

34 І сказаў ім цар: «Хто ж вам паверыць, што вы пасланцы Бога і што вы прыйшлі да мяне па Яго загаду?»

35 Дык вось, зрабі цуд ці знак у гэтай справе, і тады павераць словам, якія ты скажаш.

36 І Аарон паспяшаўся і кінуў посах з рукі сваёй перад фараонам і перад слугамі ягонымі, і посах ператварыўся ў змяю.

37 І чарадзеі ўбачылі гэта, і кожны з іх кінуў свой посох на зямлю, і яны ператварыліся ў змей.

38 І змей з посаху Аарона падняў галаву сваю і адкрыў рот свой, каб праглынуць посахі чараўнікоў.

39 І адказаў Валаам, чарадзея, і сказаў: «Гэта здаралася з даўніх дзён, што змей глытаў свайго бліжняга, і жывёлы пажыралі адна адну».

40 Дык вось, вярні яго да жазла, як было спачатку, і мы таксама вернем нашы жазлы, як яны былі спачатку. І калі твой жазло праглыне нашы жазлы, тады мы даведаемся, што ў табе Дух Божы, а калі не, то ты ўсяго толькі рамеснік, падобны да нас.

41 І Аарон паспяшаўся і працягнуў руку сваю і схпіў хвост змея, і ён стаў посахам у яго руцэ. І чарадзеі зрабілі тое ж самае са сваімі посахамі, і яны схпілі кожны за хвост свайго змея, і яны сталі посахамі, як спачатку.

42 А калі яны вярнуліся да посахаў, посах Аарона праглынуў іх посахі.

43 І калі цар убачыў гэта, ён загадаў прынесці кнігу запісаў, якая адносіцца да цароў Егіпецкіх, і яны прынеслі кнігу запісаў, летапісы цароў Егіпецкіх, у якой былі запісаны ўсе ідалы Егіпецкія, бо яны думалі знайсці ў ёй імя Госпада, але не знайшлі яго.

44 І сказаў фараон Майсею і Аарону: «Вось, я не знайшоў імя вашага Бога запісанага ў гэтай кнізе, і імя Яго я не ведаю».

45 І адказалі дарадцы і мудрацы цару: «Мы чулі, што Бог Габрэяў — сын мудрых, сын старажытных цароў».

46 І фараон звярнуўся да Майсея і Аарона і сказаў ім: «Я не ведаю Госпада, пра Якога вы абвясцілі, і не пашлю Ягонага народа».

47 І яны адказалі і сказалі цару: Гасподзь Бог Багоў — імя Ягонае, і Ён абвясціў імя Сваё над намі ад дзён нашых продкаў, і паслаў нас, кажучы: Ідзіце да фараона і скажыце яму: пашлі Мой народ, каб ён служыў Мне.

48 Дык вось, пашлі нас, і мы пойдзем на тры дні ў пустыню і там прынясем Яму ахвяру, бо з таго часу, як мы сышлі ў Егіпет, Ён не браў з рук нашых ні

цэласпалення, ні ахвяры, ні ахвяры; і калі ты не пашлеш нас, дык запаліцца гнеў Ягоны на цябе, і Ён паб'е Егіпет альбо пошасцю, альбо мячом.

49 І сказаў ім фараон: «Скажыце мне цяпер пра Ягоную сілу і магутнасць». І яны сказалі яму: «Ён стварыў неба і зямлю, моры і ўсіх рыб іх, Ён стварыў святло, стварыў цемру, паслаў дождж на зямлю і паіў яе, і зрабіў так, што расла трава і зеляніна, Ён стварыў людзей і жывёл і лясных звяроў, птушак нябесных і рыб марскіх, і вуснамі Яго яны жывуць і паміраюць».

50 Ён стварыў цябе ва ўлонні маці тваёй, уклаў у цябе дыханне жыцця, выгадаваў цябе і пасадзіў цябе на царскі трон Егіпта; і Ён возьме ў цябе дыханне тваё і душу тваё, і верне цябе ў зямлю, з якой ты ўзяты.

51 І разгневаўся цар на іхнія словы, і сказаў ім: хто з усіх багоў народаў можа зрабіць гэта? Мая рака — мая ўласнасць, і я стварыў яе сабе.

52 І Ён прагнаў іх ад сябе, і загадаў зрабіць Ізраіля больш жорсткім, чым учора і заўчора.

53 І выйшлі Майсей і Аарон ад цара, і ўбачылі сыноў Ізраілевых у дрэнным стане, бо прыстаўнікі зрабілі іх працу вельмі цяжкай.

54 І вярнуўся Майсей да Госпада і сказаў: «Чаму Ты так дрэнна абыходзішся з народам Тваім? Бо з таго часу, як я прыйшоў сказаць фараону, па што Ты паслаў мяне, ён вельмі дрэнна абыходзіцца з сынамі Ізраілевымі».

55 І сказаў Господзь Майсею: «Вось, ты ўбачыш, што фараон з працягнутай рукой і цяжкімі карамі адпусціць сыноў Ізраілевых са сваёй зямлі».

56 І жылі Майсей і Аарон сярод братоў сваіх, сыноў Ізраілевых, у Егіпце.

57 А сынам Ізраілевым егіпцяне зрабілі жыццё горкім цяжкай працай, якую яны наклалі на іх.

РАЗДЗЕЛ 80

1 А праз два гады зноў паслаў Господзь Майсея да фараона, каб вывесці сыноў Ізраілевых і вывесці іх з зямлі Егіпецкай.

2 І пайшоў Майсей і прыйшоў у дом фараона, і сказаў яму словы Госпада, Які паслаў яго. Але фараон не паслухаўся голасу Госпада. І абудзіў Бог сілу Сваю ў Егіпце супраць фараона і яго падданных, і пакараў Бог фараона і яго народ вельмі вялікімі і цяжкімі пошасцямі.

3 І паслаў Господзь праз Аарона і ператварыў усе воды Егіпта, усе іхнія ручаі і рэкі, у кроў.

4 І калі адзін егіпцянін прыйшоў піць і зачарпнуць вады, ён зірнуў у свой збан, і вось, уся вада ператварылася ў кроў; і калі ён падышоў піць са сваёй чашы, вада ў чашы ператварылася ў кроў.

5 І калі жанчына мясіла цеста і гатавала ежу, яе выгляд змяняўся на выгляд крыві.

6 І зноў паслаў Господзь і зрабіў так, што з усіх іхніх вод выйшлі жабы, і ўсе жабы ўвайшлі ў дамы егіпцянаў.

7 І калі егіпцяне пілі, іхнія жываты напаўняліся жабамі, і яны танцавалі ў сваіх жыватах, як танцуюць у рацэ.

8 І ўся вада, з якой яны пілі і гатавалі ежу, ператварылася ў жаб, і калі яны ляжалі ў ложках сваіх, пот іх выводзіў жаб.

9 Пры ўсім гэтым гнеў Госпада не адварнуўся ад іх, і рука Ягоная была працягнута на ўсіх Егіпцянаў, каб пабіць іх усялякімі цяжкімі пошасцямі.

10 І паслаў Ён і здрабніў іх пыл, каб яны сталі вошамі, і сталі вошы ў Егіпце на зямлі вышыняй у два локці.

11 Вашы былі вельмі шматлікія ў целе людзей і жывёл ва ўсіх жыхароў Егіпта; нават на цара і царыцу Господзь паслаў вошай, і гэта вельмі засмуціла Егіпет з-за вошай.

12 Нягледзячы на гэта, гнеў Госпада не адварнуўся, і рука Ягоная ўсё яшчэ была працягнута над Егіптам.

13 І паслаў Господзь у Егіпет усіх відаў палявых звяроў, і яны прыйшлі і знішчылі ўвесь Егіпет, людзей і жывёлу, і дрэвы, і ўсё, што было ў Егіпце.

14 І паслаў Господзь вогненных змей, скарпіёнаў, мышэй, ласок, жаб і іншых жывёл, што поўзалі па пылу.

15 Мухі, шэршні, блохі, жукі і камары, кожны роіцца паводле свайго роду.

16 І ўсе паўзуны і крылатыя жывёлы паводле роду іх прыйшлі ў Егіпет і вельмі засмуцілі егіпцянаў.

17 І блохі і мухі трапілі ў вочы і вушы егіпцянаў.

18 І на іх напаў шэршань і адагнаў іх, і яны пайшлі ад яго ў свае ўнутраныя пакоі, і ён пагнаўся за імі.

19 І калі егіпцяне схаваліся з-за рою звяроў, яны замкнулі за сабой дзверы, і Бог загадаў Сулануту, які быў у моры, падняцца і пайсці ў Егіпет.

20 І рукі ў яе былі доўгія, дзесяць локцяў, як локаць чалавека.

21 І яна пайшла на дахі, адкрыла кроквы і падлогу, прарэзала іх і працягнула руку ў дом, зняла замак і засаўку і адчыніла дамы Егіпта.

22 Пасля гэтага наляцелі звяры ў дамы Егіпта, і звяры знішчылі Егіпцянаў, і гэта вельмі засмуціла іх.

23 Нягледзячы на гэта, гнеў Госпада не адварнуўся ад Егіпцянаў, і рука Ягоная была яшчэ працягнута на іх.

24 І паслаў Бог пошасць, і пошасць напоўніла Егіпет на конях і аслох, і на вярблюдах, і на статках валоў і авечак, і на людзях.

25 І калі егіпцяне ўсталі рана раніцай, каб пасвіць свой быдла, дык знайшлі ўсё сваё быдла мёртвым.

26 І з быдла егіпецкага засталася толькі адно з дзесяці, а з быдла Ізраілевага ў Гошене ніводнае не згінула.

27 І паслаў Бог пякучае запаленне на цела егіпцянаў, якое разарвала іхнюю скуру, і гэта стала моцным свербам ва ўсіх егіпцянаў ад падэшваў ног іхніх да макушкі іхняй.

28 І на целе іх было шмат гніляў, так што цела іхняе гніла, пакуль не стала гнілым і гнілым.

29 Нягледзячы на гэта, гнеў Госпада не адварнуўся, і рука Ягоная была ўсё яшчэ працягнута на ўвесь Егіпет.

30 І паслаў Господзь вельмі моцны град, які пабіў іх вінаграднікі, паламаў іх пладовыя дрэвы і высушыў іх, так што яны ўпалі на іх.

31 І ўся зялёная трава высахла і загінула, бо сярод граду сышоў агонь, і град і агонь знішчылі ўсё.

32 Людзі і жывёлы, якіх знайшлі звонку, загінулі ад пільмы агню і граду, і ўсе маладыя лавы знішчыліся.

33 І паслаў Господзь і навіў на Егіпет мноства саранчы: Хасела, Салома, Харгола і Хагола, саранчу кожнага роду, якая знішчыла ўсё, што засталася пасля граду.

34 І егіпцяне ўзрадаваліся саранчы, хоць яны і елі ўраджай поля, і лавілі яе ў вялікай колькасці, і салілі яе ў ежу.

35 І Гасподзь павярнуў моцны марскі вецер, які забраў усю саланчаную саранчу і кінуў яе ў Чырвонае мора; ніводная саранча не засталася ў межах Егіпта.

36 І паслаў Бог цемру на Егіпет, так што ўся зямля Егіпецкая і Патрос сталі цёмнымі на тры дні, так што чалавек не мог бачыць сваёй рукі, калі падносіў яе да рота.

37 У той час памерла шмат народу Ізраілевага, які паўстаў супраць Госпада і не паслухаўся Майсея і Аарона, і не паверыў ім, што паслаў іх Бог.

38 І хто сказаў: «Мы не выйдзем з Егіпта, каб не загінуць ад голаду ў пустыні бязлюднай», і хто не паслухаўся голасу Майсея.

39 І пакараў іх Гасподзь у тры дні цемры, і пахавалі іх ізраільцяне ў тры дні, а егіпцяне не ведалі пра іх і не радаваліся за іх.

40 І цемра была вельмі вялікая ў Егіпце тры дні, і кожны, хто стаяў, калі настала цемра, заставаўся стаяць на сваім месцы; і той, хто сядзеў, заставаўся сядзець; і той, хто ляжаў, заставаўся ляжаць у тым самым стане; і той, хто хадзіў, заставаўся сядзець на зямлі на тым самым месцы; і гэта здаралася з усімі Егіпцянамі, пакуль цемра не мінула.

41 І мінулі дні цемры, і паслаў Гасподзь Майсея і Аарона да сыноў Ізраілевых, кажучы: святкуйце сваё свята і зрабіце сваю Пасху, бо вось, Я прыйду сярод ночы сярод усіх Егіпцянаў і паб'ю ўсіх іхніх першынцаў, ад першынца чалавека да першынца жывёлы, і калі ўбачу вашу Пасху, прайду міма вас.

42 І зрабілі сыны Ізраілевых ўсё, што загадаў Гасподзь Майсею і Аарону; так і зрабілі яны ў тую ноч.

43 І сталася сярод ночы, што Гасподзь выйшаў сярод Егіпта і пабіў усіх першынцаў Егіпцянаў, ад першынца чалавека да першынца жывёлы.

44 І ўстаў фараон уначы, ён і ўсе ягоныя слугі і ўсе егіпцяне, і быў вялікі энк па ўсім Егіпце ў тую ноч, бо не было дома, дзе б не было трупа.

45 Таксама выявы першынцаў Егіпта, якія былі выразаны на сценах іхніх дамоў, былі знішчаны і ўпалі на зямлю.

46 Нават косці іхніх першынцаў, якія памерлі раней і якіх яны пахавалі ў сваіх дамах, былі сабраныя егіпецкімі сабакамі ў тую ноч і пацягнутыя перад егіпцянамі, і кінутыя перад імі.

47 І ўсе Егіпцяне ўбачылі гэтае няшчасце, якое нечакана на іх напаткала, і ўсе Егіпцяне закрычалі гучным голасам.

48 І ўсе сем'і Егіпецкія плакалі ў тую ноч, кожны па сыне сваім і кожны па дачцэ сваёй, якая была першынцай, і шум Егіпта быў чутны здалёк у тую ноч.

49 І выйшла Батыя, дачка фараона, з царом у тую ноч шукаць Майсея і Аарона ў іхніх дамах, і знайшлі іх у іхніх дамах, як яны елі, пілі і весяліліся з усім Ізраілем.

50 І сказала Батыя Майсею: ці гэта ўзнагарода за дабро, якое я зрабіла табе, выгадавала цябе і працягнула, а ты навёў гэтае зло на мяне і на дом бацькі майго?

51 І сказаў ёй Майсей: «Сапраўды, дзесяць пошасцяў навёў Гасподзь на Егіпет; ці прыйшло на цябе якое-

небудзь зло ад якой-небудзь з іх? Ці закрунула цябе адна з іх?» Яна сказала: «Не».

52 І сказаў ёй Майсей: хоць ты і першынец у маці тваёй, ты не памрэш, і ніякае бедства не дастанецца з табой сярод Егіпта.

53 І сказала яна: «Якая мне карысць, калі я ўбачу цара, майго брата і ўвесь яго дом і падданных у гэтым бедстве, чые першыны гінучь разам з усімі першынцамі Егіпта?»

54 І сказаў ёй Майсей: «Напэўна, твой брат і яго дом, і падданыя, сем'і Егіпта, не паслухаліся слоў Госпада, таму і прыйшла на іх гэтая бяда».

55 І падышоў фараон, цар Егіпецкі, да Майсея і Аарона і да некаторых сыноў Ізраілевых, якія былі з імі ў тым месцы, і памаліўся ім, кажучы:

56 Устаньце і вазьміце з сабой братоў вашых, усіх сыноў Ізраілевых, якія ў зямлі, і авечак іхніх і валоў іхніх, і ўсё, што ў іх; нічога не пакіньце; толькі маліцеся за мяне Госпаду Богу вашаму.

57 І сказаў Майсей фараону: «Вось, ты першынец у маці тваёй, але не бойся, бо ты не памрэш, бо Гасподзь загадаў табе жыць, каб паказаць табе Сваю вялікую сілу і моцную працягнутую руку».

58 І загадаў фараон адпусціць сыноў Ізраілевых, і ўсе егіпцяне адважыліся адпусціць іх, бо казалі: «Мы ўсе гінём».

59 І ўсе Егіпцяне адправілі Ізраільцянаў з вялікім багаццем, авечкамі і валамі і каштоўнымі рэчамі, паводле клятвы Госпада паміж Ім і нашым бацькам Абрагамам.

60 І сыны Ізраілевых марудзіліся выйсці ўначы. І калі прыйшлі да іх егіпцяне, каб вывесці іх, тыя казалі ім: хіба мы злодзеі, што выйшлі ўначы?

61 І сыны Ізраілевых папрасілі ў Егіпцянаў срэбны посуд і залаты посуд і вопратку, і сыны Ізраілевых аабралі Егіпцянаў.

62 І Майсей паспяшаўся, устаў і пайшоў да ракі Егіпецкай, і вынес адтуль труну Язэпа і ўзйў яе з сабой.

63 І сыны Ізраілевых прынеслі з сабой труну бацькі свайго і труну племя свайго.

РАЗДЗЕЛ 81

1 І выправіліся сыны Ізраілевых з Раамсеса ў Сукот, каля шасцісот тысяч пешых мужчын, акрамя дзяцей і жонак іхніх.

2 І пайшла з імі вялікая колькасць розных людзей, і дробныя і буйныя статкі, і шмат быдла.

3 А час вандравання сыноў Ізраілевых, якія жылі ў зямлі Егіпецкай у цяжкай працы, быў дзвесце дзесяць гадоў.

4 І праз дзвесце дзесяць гадоў вывёў Гасподзь сыноў Ізраілевых з Егіпта моцнай рукой.

5 І выправіліся сыны Ізраілевых з Егіпта, з Гошема і з Раамсеса і размясціліся табарам у Сукоце на пятнаццаты дзень першага месяца.

6 І хавалі Егіпцяне ўсіх першынцаў сваіх, якіх пабіў Гасподзь, і ўсе Егіпцяне хавалі забітых сваіх тры дні.

7 І выправіліся сыны Ізраілевых з Сукота і размясціліся табарам у Этаме, на ўскрайку пустыні.

8 На трэці дзень пасля таго, як егіпцяне пахавалі сваіх першынцаў, многія людзі паўсталі з Егіпта і пайшлі пераследваць Ізраільцянаў, каб вярнуць іх у Егіпет, бо яны пашкадавалі, што адпусцілі Ізраільцянаў з іх няволі.

9 І сказаў адзін чалавек свайму суседу: «Майсей і Аарон казалі фараону: «Мы пойдзем у пустыню на тры дні і прынясем ахвяру Госпаду Богу нашаму».

10 Дык вось, устанем рана раніцай і вярнём іх. Калі яны вернуцца з намі ў Егіпет да сваіх гаспадароў, дык мы даведаемся, што яны маюць веру. А калі не вернуцца, дык мы будзем змагацца з імі і вярнём іх вялікай сілай і моцнай рукой.

11 І ўсе вяльможы фараона ўсталі раніцай, і з імі каля сямісот тысяч чалавек, і выйшлі яны з Егіпта ў той дзень, і прыйшлі на месца, дзе былі сыны Ізраілевых.

12 І ўсе егіпцяне бачылі, і вось, Майсей і Аарон і ўсе сыны Ізраілевых сядзелі перад Пі-Гахіротам, елі і пілі і святкавалі свята Гасподняе.

13 І ўсе Егіпцяне казалі сынам Ізраілевым: «Вы ж казалі: «Мы пойдзем у дарогу тры дні па пустыні і прынясем ахвяру Богу нашаму, і вернемся».

14 Дык вось, пяць дзён прайшло, як ты сышоў. Чаму ж ты не вяртаешся да гаспадароў сваіх?

15 І адказвалі ім Майсей і Аарон, кажучы: бо Гасподзь, Бог наш, засведчыў у нас, кажучы: «Вы больш не вернецеся ў Егіпет, але мы пойдзем у зямлю, дзе цячэ малако і мёд, як Гасподзь, Бог наш, кляўся бацькам нашым даць нам».

16 І калі вяльможы Егіпецкія ўбачылі, што сыны Ізраілевых не паслухаліся іх і не вярнуліся ў Егіпет, дык яны падрыхтаваліся ваяваць з Ізраілем.

17 І ўмацаваў Гасподзь сэрцы сыноў Ізраілевых над Егіпцянамі, і яны моцна пабілі іх, і бітва была жорсткая для Егіпцянаў, і ўсе Егіпцяне ўцяклі ад сыноў Ізраілевых, бо многія з іх загінулі ад рукі Ізраіля.

18 І пайшлі вяльможы фараона ў Егіпет і паведамлілі фараону, кажучы: «Сыны Ізраілевых ўцяклі і больш не вернуцца ў Егіпет». Гэтак казалі нам Майсей і Аарон.

19 І пачуў фараон гэтае слова, і сэрца ягонае і сэрцы ўсіх падданных ягоных абярнуліся супраць Ізраіля, і яны пашкадавалі, што паслалі Ізраіля; і ўсе Егіпцяне раілі фараону пераследваць сыноў Ізраіля, каб вярнуць іх да іхніх цяжараў.

20 І казалі яны кожны брату свайму: што гэта мы зрабілі, што выпусцілі Ізраіля з няволі нашай?

21 І ўмацаваў Гасподзь сэрцы ўсіх Егіпцянаў, каб яны пераследвалі Ізраільцянаў, бо Гасподзь хацеў пабіць Егіпцянаў у Чырвоным моры.

22 І устаў фараон, запрэг сваю калясніцу і загадаў усім егіпцянам сабрацца; не засталася ніводнага чалавека, акрамя дзяцей і жанчын.

23 І ўсе Егіпцяне пайшлі з фараонам пераследваць сыноў Ізраілевых; і лагер Егіпецкі быў вельмі вялікі і цяжкі, каля дзевяцісот тысяч чалавек.

24 І ўвесь гэты лагер пайшоў і пераследваў сыноў Ізраілевых, каб вярнуць іх у Егіпет, і дагналі іх, калі яны разбілі лагер каля Чырвонага мора.

25 І сыны Ізраілевых паднялі вочы свае і ўбачылі ўсіх Егіпцянаў, якія гналіся за імі, і сыны Ізраілевых вельмі спалохаліся іх, і сыны Ізраілевых закрывалі да Госпада.

26 І падзяліліся сыны Ізраілевых на чатыры атрады з-за Егіпцянаў, і яны падзяліліся ў сваіх меркаваннях, бо баяліся Егіпцянаў, і Майсей гаварыў з кожным з іх.

27 Першы атрад складаўся з сыноў Рувіма, Сімяона і Ісахара, і яны вырашылі кінуцца ў мора, бо вельмі баяліся егіпцянаў.

28 І сказаў ім Майсей: «Не бойцеся, стойце і паглядзіце на выратаванне, якое Госпад сёння здзейсніць для вас».

29 Другі атрад складаўся з сыноў Завулона, Веняміна і Нэфталіма, і яны вырашылі вярнуцца ў Егіпет з егіпцянамі.

30 І сказаў ім Майсей: «Не бойцеся, бо як вы бачыце Егіпцянаў сёння, так вы больш не ўбачыце іх ніколі».

31 Трэці атрад складаўся з сыноў Юды і Язэпа, і яны вырашылі ісці супраць егіпцянаў, каб змагацца з імі.

32 І сказаў ім Майсей: «Станьце на сваіх месцах, бо Гасподзь будзе змагацца за вас, а вы маўчыце».

33 Чацвёрты атрад быў з сыноў Левія, Гада і Асіра, і яны вырашылі пайсці сярод Егіпцянаў, каб збянтэжыць іх.

І сказаў ім Майсей: «Заставайцеся на сваіх месцах і не бойцеся, толькі клічце Госпада, і Ён выратуе вас ад рук іхніх».

34 Пасля гэтага Майсей устаў з народу і памаліўся Госпаду, кажучы:

35 Госпадзе Божа ўсёй зямлі! уратуй цяпер народ Твой, які Ты вывеў з Егіпта, і няхай Егіпцяне не хваляцца, што іх сіла і моц.

36 І сказаў Гасподзь Майсею: «Чаму ты крычыш да Мяне? Скажы сынам Ізраілевым, каб яны ішлі, і працягні пасах твой на мора і падзялі яго, і сыны Ізраілевых пройдуць праз яго».

37 І зрабіў так Майсей, і падняў пасах свой на мора, і падзяліў яго.

38 І воды мора падзяліліся на дванаццаць частак, і сыны Ізраілевых прайшлі пешшу, у абутку, як бы праходзіў па падрыхтаванай дарозе.

39 І паказаў Гасподзь сынам Ізраілевым цуды Свае ў Егіпце і ў моры праз руку Майсея і Аарона.

40 Калі сыны Ізраілевых ўвайшлі ў мора, егіпцяне пагналіся за імі, і воды мора зноў нахлынулі на іх, і ўсе яны патанулі ў вадзе, і не засталася ніводнага чалавека, акрамя фараона, які праслаўляў Госпада і паверыў у Яго, таму Гасподзь не пакінуў яго загубіць у той час з егіпцянамі.

41 І загадаў Гасподзь анёлу ўзяць яго з асяроддзя Егіпцянаў, якія кінулі яго ў зямлю Ніневію, і ён валадарыў над ёй доўгі час.

42 І ў той дзень Гасподзь выратаваў Ізраіля з рукі Егіпта, і ўсе сыны Ізраілевых ўбачылі, што Егіпцяне загінулі, і ўбачылі вялікую руку Госпада ў тым, што Ён учыніў у Егіпце і ў моры.

43 Тады Майсей і сыны Ізраілевых заспявалі гэтую песню Госпаду ў той дзень, калі Гасподзь пабіў егіпцянаў перад імі.

44 І ўвесь Ізраіль спяваў у адзін голас, кажучы: «Я буду спяваць Госпаду, бо Ён вельмі ўзнёсся, каня і вершніка ягонага ўкінуў у мора». Вось, гэта напісана ў кнізе закона Божага.

45 Пасля гэтага сыны Ізраілевых рушылі ў дарогу і разбілі табар у Мэры. І даў Гасподзь сынам Ізраілевым пастановы і законы ў тым месцы, у Мэры, і загадаў

Гасподзь сынам Ізраілевым хадзіць усімі Ягонымі шляхамі і службыць Яму.

46 І выправіліся яны з Мэры і прыйшлі ў Элім, а ў Эліме было дванаццаць крыніц вады і семдзсят фінікавых дрэў, і дзеці разбілі там лагер каля вады.

47 І выправіліся яны з Эліма і прыйшлі ў пустыню Сін, на пятнаццаты дзень другога месяца пасля выхаду іх з Егіпта.

48 У той час даў Гасподзь манну сынам Ізраілевым, каб яны елі, і Гасподзь штодня пасылаў ежу з неба на сыноў Ізраілевых.

49 І елі сыны Ізраілевыя манну сорак гадоў, усе дні, пакуль былі ў пустыні, пакуль не прыйшлі ў зямлю Ханаанскую, каб валодаць ёю.

50 І выправіліся яны з пустыні Сін і разбілі табар у Алушы.

51 І выправіліся з Алуша і размясціліся табарам у Рэфідыме.

52 Калі сыны Ізраілевыя былі ў Рэфідыме, прыйшоў Амалек, сын Эліфаза, сына Ісава, брата Цэфо, каб ваяваць з Ізраілем.

53 І ён прывёў з сабой васямсот адну тысячу чалавек, чараўнікоў і варажбітоў, і падрыхтаваўся да бітвы з Ізраілем у Рэфідыме.

54 І яны распачалі вялікую і жорсткую бітву супраць Ізраіля, і аддаў Гасподзь Амаліка і народ ягоны ў рукі Майсея і сыноў Ізраілевых і ў рукі Ісуса Навіна, сына Навіна, Эфрацініна, слугі Майсеевага.

55 І пабілі сыны Ізраілевыя Амаліка і народ ягоны мечам, але бітва была вельмі жорсткая для сыноў Ізраілевых.

56 І сказаў Гасподзь Майсею: «Напішы гэта сабе на памяць у кнізе і ўкладзі яе ў руку Ісуса Навіна, сына Навіна, раба твайго, і загадай сынам Ізраілевым, кажучы: калі прыйдзеш у зямлю Ханаанскую, цалкам сатры памяць Амалікіяніна з-пад неба».

57 І зрабіў Майсей так, і ўзяў кнігу і напісаў на ёй гэтыя словы, кажучы:

58 Памятай, што зрабіў табе Амалек у дарозе, калі ты выходзіў з Егіпта.

59 Які сустрэў цябе на дарозе і пабіў цябе ззаду, тых, хто быў слабы ззаду, калі ты быў слабы і стомлены.

60 Дык вось, калі Гасподзь, Бог твой, супакоіць цябе ад усіх ворагаў тваіх навакол, у зямлі, якую Гасподзь, Бог твой, дае табе ў спадчыну, каб ты валодаў ёю, тады сатры памяць пра Амалікіянаў з-пад неба, не забудзь пра іх.

61 І цар, які пашкадуе Амалека, альбо памяць пра яго, альбо яго нашчадкаў, вось, Я спаганю гэта з яго і вынішчу яго з народу ягонага.

62 І Майсей запісаў усё гэта ў кнігу і наказаў сынам Ізраілевым пра ўсё гэта.

РАЗДЗЕЛ 82

1 І выправіліся сыны Ізраілевыя з Рэфідыма і размясціліся табарам у пустыні Сінайскай на трэцім месяцы пасля выхаду з Егіпта.

2 У той час прыйшоў Рэуіл Мадьяніцянін, цесць Майсееў, з Цыфорай, дачкой сваёй, і двума сынамі яе,

бо ён пачуў пра цуды Госпада, якія Ён учыніў з Ізраілем, што вызваліў іх з рукі Егіпта.

3 І прыйшоў Рэуіл да Майсея ў пустыню, дзе той размясціўся табарам, дзе была гара Божая.

4 І выйшаў Майсей насустрач цесцю свайму з вялікай пашанай, і ўвесь Ізраіль быў з ім.

5 І заставаліся Рагуіл і яго дзеці сярод сыноў Ізраілевых шмат дзён, і Рагуіл ведаў Госпада з таго дня і далей.

6 А ў трэці месяц пасля выхаду сыноў Ізраілевых з Егіпта, у шосты дзень яго, даў Гасподзь Ізраілю дзесяць заповедзяў на гары Сінай.

7 І пачуў увесь Ізраіль усе гэтыя заповедзі, і ўвесь Ізраіль вельмі ўзрадаваўся ў Госпадзе ў той дзень.

8 І слава Госпада спачыла на гары Сінай, і паклікаў Ён Майсея, і прыйшоў Майсей сярод воблака і ўзышоў на гару.

9 І быў Майсей на гары сорак дзён і сорак начэй; ён не еў хлеба і не піў вады, і Гасподзь вучыў яго пастановам і законам, каб вучыць сыноў Ізраілевых.

10 І напісаў Гасподзь дзесяць заповедзяў, якія Ён загадаў сынам Ізраілевым, на дзвюх каменных скрыжальных, якія Ён даў Майсею, каб ён загадаў сынам Ізраілевым.

11 І праз сорак дзён і сорак начэй, калі Гасподзь скончыў гаварыць з Майсеем на гары Сінай, тады Гасподзь даў Майсею каменныя скрыжалі, напісаныя пальцам Божым.

12 І калі сыны Ізраілевыя ўбачылі, што Майсей марудзіць сыходзіць з гары, яны сабраліся вакол Аарона і сказалі: «Мы не ведаем, што сталася з гэтым чалавекам, Майсеем».

13 Дык вось, устань, зрабі нам бога, які будзе ісці перад намі, каб ты не памёр.

14 Аарон вельмі спалохаўся народа і загадаў прынесці яму золата, і зрабіў з яго літага цяля для народа.

15 І сказаў Гасподзь Майсею, перш чым ён сышоў з гары: сыдзі, бо разбэсціўся народ твой, які ты вывеў з Егіпта.

16 Яны зрабілі сабе літога цяляці і пакланіліся яму; дык вось, пакіньце Мяне, і Я знішчу іх з зямлі, бо яны народ цвярдахрыбетны.

17 І Майсей умоўваў аблічча Госпада, і маліўся Госпаду за народ за цяля, якога яны зрабілі. Пасля гэтага ён сышоў з гары, і ў руках у яго былі дзве каменныя скрыжалі, якія даў яму Бог, каб ён загадаў сынам Ізраілевым.

18 І калі Майсей падышоў да лагера і ўбачыў цяля, якога зрабіў народ, разгневаўся Майсей, і ён разбіў скрыжалі пад гарой.

19 І прыйшоў Майсей у лагер, узяў цяля, спаліў яго ў агні і здрабніў у пыл, а потым высыпаў яго на ваду і даў піць сынам Ізраілевым.

20 І загінула з народу ад мячоў адзін аднаго каля трох тысяч чалавек, якія зрабілі цяля.

21 А на другі дзень Майсей сказаў народу: «Я пайду да Госпада, можа, ачышчу вас ад грахоў ваших, якімі вы зграшылі перад Госпадам».

22 І зноў Майсей пайшоў да Госпада і заставаўся з Госпадам сорак дзён і сорак начэй.

23 І на працягу сарака дзён Майсей маліў Госпада за сыноў Ізраілевых, і Гасподзь пачуў малітву Майсея, і Гасподзь быў упрошаны ім за Ізраіля.

24 Тады Гасподзь сказаў Майсею, каб ён высек дзве каменныя скрыжалі і прынёс іх да Госпада, і Ён напіша на іх дзесяць заповедзяў.

25 Майсей так і зрабіў, сышоў, рассек дзве скрыжалі і ўзышоў на гару Сінай да Госпада, і напісаў Гасподзь дзесяць заповедзяў на скрыжальных.

26 І заставаўся Майсей з Госпадам сорок дзён і сорок начэй, і Гасподзь вучыў яго пастановам і законам, каб ён перадаў іх Ізраілю.

27 І загадаў яму Гасподзь адносна сыноў Ізраілевых пабудаваць святыню для Госпада, каб імя Ягонае было ў ёй. І паказаў яму Гасподзь падабенства святыні і падабенства ўсіх яе рэчаў.

28 І праз сорок дзён Майсей сышоў з гары, і дзве скрыжалі былі ў яго ў руцэ.

29 І прыйшоў Майсей да сыноў Ізраілевых і пераказаў ім усе словы Госпада, і навучыў іх законам, пастановам і законам, якім навучыў яго Гасподзь.

30 І пераказаў Майсей сынам Ізраілевым слова Гасподняе, каб яму зрабілі святыню, каб ён жыў сярод сыноў Ізраілевых.

31 І народ вельмі ўзрадаваўся ўсім тым добрым, якія казаў ім Гасподзь праз Майсея, і сказаў: «Мы зробім усё, што казаў табе Гасподзь».

32 І ўстаў народ, як адзін чалавек, і яны прынеслі шчодрыя ахвяраванні ў святыню Госпада, і кожны чалавек прынёс ахвяраванне Госпаду на працу ў святыні і на ўсё служэнне яе.

33 І ўсе сыны Ізраілевыя прыносілі кожны ўсё, што знаходзілася ў яго, для працы ў святыні Гасподняй, золата, срэбра і медзь, і ўсё, што было патрэбна для святыні.

34 І прыйшлі ўсе мудрыя людзі, дасведчаныя ў працы, і зрабілі святыню Гасподнюю, паводле ўсяго, што загадаў Гасподзь, кожны ў той працы, у якой ён дасведчаны; і ўсе мудрыя сэрцам зрабілі святыню і яе прылады і ўсе рэчы для святога набажэнства, як загадаў Гасподзь Майсею.

35 І праца ў святыні скінні была завершана праз пяць месяцаў, і сыны Ізраілевыя зрабілі ўсё, што загадаў Гасподзь Майсею.

36 І прынеслі яны да Майсея святыню і ўсе яе рэчы; як той вобраз, які паказаў Гасподзь Майсею, так зрабілі сыны Ізраілевыя.

37 І ўбачыў Майсей працу, і вось, яны зрабілі яе, як загадаў яму Гасподзь, і дабраславіў іх Майсей.

РАЗДЗЕЛ 83

1 І ўзяў Майсей дванаццатага месяца, дваццаць трэцяга дня месяца Аарон і сыноў ягоных, апрануў іх у вопратку іхнюю, памазаў іх і зрабіў з імі так, як загадаў яму Гасподзь. І прынёс Майсей усе ахвярныя дары, якія загадаў яму Гасподзь у той дзень.

2 Пасля гэтага Майсей узяў Аарона і сыноў ягоных і сказаў ім: сем дзён заставайцеся ля ўваходу ў скінію, бо так мне загадана.

3 І зрабілі Аарон і сыны ягоныя ўсё, што загадаў ім Гасподзь праз Майсея, і заставаліся яны сем дзён каля ўваходу ў скінію.

4 І восьмага дня, першага дня першага месяца, другога года пасля выхаду сыноў Ізраілевых з Егіпта, Майсей пабудаваў святыню, і паставіў Майсей усе рэчы скінні і ўсе рэчы святыні, і зрабіў усё, што загадаў яму Гасподзь.

5 І паклікаў Майсей Аарона і сыноў ягоных, і яны прынеслі цэласпаленне і ахвяру за грэх за сябе і за сыноў Ізраілевых, як загадаў Гасподзь Майсею.

6 У той дзень два сыны Аарона, Надаў і Авігу, узялі чужы агонь і прынеслі яго перад Госпадам, які не загадаў ім; і выйшаў агонь ад Госпада і знішчыў іх, і яны памерлі перад Госпадам у той дзень.

7 У той дзень, калі Майсей скончыў узводзіць святыню, князі сыноў Ізраілевых пачалі прыносіць ахвяры перад Госпадам для асвятчэння ахвярніка.

8 І прыносілі яны свае ахвяры кожны князь на адзін дзень, па князю на дзень на працягу дванаццаці дзён.

9 І ўсе ахвярныя дары, якія яны прыносілі, кожны чалавек у свой дзень, адну сярэбраную міску вагой сто трыццаць сікляў, адну сярэбраную міску ў семдзсят сікляў па сіклі сьвяцілішча, абодва напоўненыя пшанічнай мукой, змяшанай з алеем, для ахвярнага прынашэння.

10 Адна лыжка, вагой у дзесяць шэкеляў золата, поўная ладану.

11 Адно маладое цяля, адзін баран, адно ягня-адналетак на цэласпаленне.

12 І адно казляня ў ахвяру за грэх.

13 І ў ахвяру мірную два валы, пяць бараноў, пяць казлоў, пяць аднагадовых ягнят.

14 Так рабілі дванаццаць князёў Ізраілевых дзень за днём, кожны ў свой дзень.

15 Пасля гэтага, у трынаццаты дзень месяца, Майсей загадаў сынам Ізраілевым святкаваць Пасху.

16 І ўчынілі сыны Ізраілевыя Пасху ў свой час, на чатырнаццаты дзень месяца, як загадаў Гасподзь Майсею, так зрабілі сыны Ізраілевыя.

17 А ў другі месяц, у першы дзень яго, Гасподзь сказаў Майсею, кажучы:

18 Палічы ўсіх галоў мужчынскага полу сярод сыноў Ізраілевых ад дваццаці гадоў і вышэй, ты і брат твой Аарон, і дванаццаць князёў Ізраілевых.

19 І зрабіў так Майсей, і прыйшоў Аарон з дванаццаццю князямі Ізраілевымі, і яны пералічылі сыноў Ізраілевых у пустыні Сінайскай.

20 І было лік сыноў Ізраілевых паводле дамоў бацькоў іхніх, ад дваццаці гадоў і вышэй, шэсцьсот тры тысячы пяцьсот пяцьдзесят.

21 Але сыны Левія не былі палічаны сярод сваіх братоў, сыноў Ізраіля.

22 І было лік усіх мужчынскага полу сярод сыноў Ізраілевых ад аднаго месяца і вышэй дваццаць дзве тысячы дзвесце семдзесят тры.

23 А колькасць дзяцей Левія ад аднаго месяца і вышэй была дваццаць дзве тысячы.

24 І паставіў Майсей святароў і левітаў, кожнага чалавека на службу ягоную і на яго цяжар, каб служыць у святыні скінні, як загадаў Гасподзь Майсею.

25 А на дваццаты дзень месяца хмара знікла з скініі сведчання.

26 У той час сыны Ізраілевыя выправіліся з пустыні Сінайскай і ішлі тры дні, і хмара спынілася над пустыняй Паран; і там запаліўся гнеў Госпада на Ізраіля, бо яны прагнулі Госпада, прасіўшы ў Яго ежы, каб паесці.

27 І Гасподзь пачуў іх голас і даў ім мяса, якое яны елі адзін месяц.

28 Але пасля гэтага гнеў Госпада ўспыхнуў на іх, і Ён пакараў іх вялікай разнёй, і яны былі пахаваны там, на тым месцы.

29 І назвалі сыны Ізраілевыя тое месца Кеброт-Гатаава, бо там хавалі людзей, якія прагнулі плоці.

30 І выправіліся з Кеброт-Гатаавы і размясціліся табарам у Асіроце, што ў пустыні Паран.

31 І калі сыны Ізраілевыя былі ў Асіроце, гнеў Госпада ўспыхнуў на Марыям за Майсея, і яна зрабілася праказой, белаю, як снег.

32 І яна была ўтрымлівана па-за лагерам сем дзён, пакуль зноў не была прынята пасля праказы.

33 Пасля гэтага сыны Ізраілевыя выправіліся з Асірота і разбілі табар на канцы пустыні Паран.

34 У той час Гасподзь сказаў Майсею, каб ён паслаў дванаццаць чалавек з сыноў Ізраілевых, па адным чалавеку з племя, каб яны пайшлі і даследавалі зямлю Ханаанскую.

35 І паслаў Майсей дванаццаць чалавек, і яны прыйшлі ў зямлю Ханаанскую, каб вывучыць і даследаваць яе, і яны вывучылі ўсю зямлю ад пустыні Сін да Рэхова, як ідзе да Хамота.

36 І праз сорок дзён прыйшлі яны да Майсея і Аарона і пераказалі яму тое, што было ў іх на сэрцы. І дзесяць чалавек з іх расказалі сынам Ізраілевым благу чутку пра зямлю, якую яны даследавалі, кажучы: лепш нам вярнуцца ў Егіпет, чым ісці ў гэтую зямлю, якая пажырае сваіх жыхароў.

37 Але Ісус Навін, сын Навін, і Халеў, сын Ефуніін, якія былі з тых, што даследавалі зямлю, сказалі: зямля вельмі добрая.

38 Калі Гасподзь будзе ў захапленні ад нас, то Ён прывядзе нас у гэтую зямлю і дасць яе нам, бо гэта зямля, дзе цячэ малако і мёд.

39 Але сыны Ізраілевыя не хацелі слухаць іх, а паслухаліся слоў дзесяці мужоў, якія распусцілі благу чутку пра зямлю.

40 І пачуў Гасподзь нараканні сыноў Ізраілевых, і разгневаўся, і пакляўся, кажучы:

41 Ніводзін з гэтага бязбожнага пакалення не ўбачыць зямлі гэтай ад дваццаці гадоў і вышэй, акрамя Халева, сына Ефуніінага, і Ісуса, сына Навіна.

42 Але гэтае бязбожнае пакаленне абавязкова загіне ў гэтай пустыні, і іхнія дзеці прыйдуць у гэтую зямлю і завалодаюць ёю; таму гнеў Госпада ўспыхнуў на Ізраіля, і Ён прымусіў іх блукаць па пустыні сорок гадоў да канца таго бязбожнага пакалення, бо яны не пайшлі за Госпадам.

43 І доўгі час жыў народ у пустыні Паран, а пасля пайшоў у пустыню шляхам да Чырвонага мора.

1 У той час Карэй, сын Ецэра, сына Кеата, сына Левія, узяў шмат людзей з сыноў Ізраілевых, і яны паўсталі і пасварыліся з Майсеем і Ааронам і з усім сходам.

2 І разгневаўся на іх Гасподзь, і зямля адкрыла свае вусны і праглынула іх, і дамы іхнія, і ўсё, што было ў іх, і ўсіх людзей Карэевых.

3 Пасля гэтага Бог доўга веў народ абыходам па дарозе гары Сэір.

4 У той час сказаў Гасподзь Майсею: «Не абуджай вайны супраць сыноў Ісава, бо Я не дам вам нічога з таго, што належыць ім, нават столькі, колькі можа наступіць нага; бо Я аддаў гару Сэір у спадчыну Ісаву».

5 Таму сыны Ісава ваявалі з сынамі Сэіра ў даўнія часы, і Гасподзь аддаў сыноў Сэіра ў рукі сыноў Ісава і знішчыў іх перад імі, і сыны Ісава жывуць замест іх да сённяшняга дня.

6 Таму Гасподзь сказаў сынам Ізраілевым: «Не ваюйце з сынамі Ісава, братамі вашымі, бо ў зямлі іхняй няма нічога вашага, але вы можаце купляць у іх ежу за грошы і есці яе, і вы можаце купляць у іх ваду за грошы і піць яе».

7 І зрабілі сыны Ізраілевыя паводле слова Госпада.

8 І сыны Ізраілевыя хадзілі па пустыні, абыходзячы дарогу гары Сінай, доўгі час і не чапалі сыноў Ісава, і заставаліся ў той мясцовасці дзевятнаццаць гадоў.

9 У той час памёр Лацін, цар сыноў Хітымскіх, на сорок пятым годзе свайго валадарання, гэта значыць на чатырнаццатым годзе пасля выхаду сыноў Ізраілевых з Егіпта.

10 І пахавалі яго на месцы ягоным, якое ён пабудоваў сабе ў зямлі Хітым, і Авімнас валадарыў замест яго трыццаць восем гадоў.

11 І сыны Ізраілевыя перайшлі мяжу сыноў Ісавых у тыя дні, праз дзевятнаццаць гадоў, і прыйшлі, і прайшлі дарогай пустыні Маава.

12 І сказаў Гасподзь Майсею: не абложвай Маава і не ваюй з ім, бо Я не дам табе нічога з іхняй зямлі.

13 І сыны Ізраілевыя праходзілі дарогай пустыні Маава дзевятнаццаць гадоў і не ваявалі з імі.

14 А ў трыццаць шосты год пасля выхаду сыноў Ізраілевых з Егіпта Гасподзь пабіў сэрца Сігона, цара Амарэйскага, і ён пачаў вайну і выйшаў ваяваць з сынамі Маава.

15 І паслаў Сігон паслоў да Бэора, сына Янеяса, сына Валаама, дарадцы цара Егіпецкага, і да Валаама, сына ягонага, каб праклясьці Мааў і аддаць яго ў рукі Сігона.

16 І пайшлі пасланцы і прывялі Бэора, сына Янеяса, і Валаама, сына ягонага, з Петора ў Месапатамію. І прыйшоў Бэор і Валаам, сын ягоны, у горад Сігона, і праклялі Маава і цара іхняга перад Сігонам, царом Амарэйскім.

17 І выйшаў Сігон з усім сваім войскам, і пайшоў ён на Маава, і ваяваў з імі, і ён упакорыў іх, і Гасподзь аддаў іх у рукі ягоныя, і Сігон забіў цара Маава.

18 І ўзяў Сігон у бітве ўсе гарады Маава; ён таксама ўзяў у іх Эшбон, бо Эшбон быў адным з гарадоў Маава, і Сігон пасяліў сваіх князёў і сваіх вяльможаў у Эшбоне, і Эшбон належаў Сігону ў тыя дні.

19 Таму прамоўцы прытч Бэор і Валаам, сын ягоны, прамовілі такія словы: «Ідзі ў Эсэвон, і горад Сігона будзе пабудаваны і ўмацаваны».

20 Гора табе, Мааве! ты загінуў, народзе Хамоса! вось, гэта напісана ў кнізе закона Божага.

21 І калі Сігон заваяваў Маава, ён паставіў ахову ў гарадах, якія ўзяў у Маава, і значная колькасць сыноў Маава ўпала ў бітве ў рукі Сігона, і ён узяў у палон многіх іх, сыноў і дочак, і забіў іх цара; і вярнуўся Сігон у сваю зямлю.

22 І Сігон даў Бэору і Валааму, сыну свайму, мноства падарункаў срэбра і золата, і адпусціў іх, і яны пайшлі ў Месапатамію, у сваю краіну.

23 У той час усе сыны Ізраілевыя перайшлі з пустыні Маава, і вярнуліся, і абышлі пустыню Эдомскую.

24 І прыйшла ўся супольнасць у пустыню Сін у першы месяц саракага года пасля выхаду з Егіпта, і пасяліліся там сыны Ізраілевыя ў Кадэсе, у пустыні Сін. І памерла там Марыям, і пахавалі яе там.

25 У той час Майсей паслаў паслоў да Гадада, цара Эдомскага, сказаць: так кажа брат твой Ізраіль: дазволь мне прайсці праз тваю зямлю; мы не будзем ісці па полі і вінаградніку, мы не будзем піць ваду з калодзежа; мы пойдзем царскай дарогай.

26 І сказаў яму Эдом: «Ты не пройдзеш праз маю зямлю». І выйшаў Эдом насустрач сынам Ізраілевым з моцным народам.

27 І сыны Ісава адмовіліся дазволіць сынам Ізраілевым прайсці праз сваю зямлю, таму сыны Ізраілевыя адышлі ад іх і не ваявалі з імі.

28 Бо перад гэтым Гасподзь загадаў сынам Ізраілевым, кажучы: «Не ваюйце з сынамі Ісава». Таму сыны Ізраілевыя адышлі ад іх і не ваявалі з імі.

29 І выправіліся сыны Ізраілевыя з Кадэса, і ўвесь народ прыйшоў да гары Ор.

30 У той час сказаў Гасподзь Майсею: «Скажы брату твайму Аарону, што ён памрэ там, бо не ўвойдзе ў зямлю, якую Я даў сынам Ізраілевым».

31 І пайшоў Аарон, па загаду Госпада, на гару Ор у саракавым годзе, у пятым месяцы, у першы дзень месяца.

32 Аарону было сто дваццаць тры гады, калі ён памёр на гары Ор.

РАЗДЗЕЛ 85

1 І пачуў цар Арада Ханаанскі, які жыў на поўдні, што ізраільцяне прыйшлі шляхам выведнікаў, і ён падрыхтаваў свае войскі, каб змагацца з ізраільцянамі.

2 І сыны Ізраілевыя вельмі баяліся яго, бо ў яго было вялікае і цяжкае войска, таму сыны Ізраілевыя вырашылі вярнуцца ў Егіпет.

3 І вярнуліся сыны Ізраілевыя на тры дні шляху да Масерафа-Бені-Якона, бо вельмі баяліся цара Арада.

4 І сыны Ізраілевыя не хацелі вяртацца ў свае мясціны, таму яны заставаліся ў Бэні-Яконе трыццаць дзён.

5 І калі сыны Левія ўбачылі, што сыны Ізраілевыя не адступаюць назад, яны зайздросцілі дзеля Госпада, і паўсталі, і ваявалі з сынамі Ізраілевымі, братамі сваімі, і забілі іх вялікую колькасць, і прымусілі іх вярнуцца на іх месца, на гару Ор.

6 Калі яны вярнуліся, цар Арада ўсё яшчэ рыхтаваў сваё войска да бітвы супраць ізраільцянаў.

7 І даў Ізраіль абяцанне, кажучы: калі ты аддасі гэты народ у рукі мае, дык я цалкам знішчу гарады іхнія.

8 І пачуў Гасподзь голас Ізраіля, і аддаў Хананейцаў у рукі іхнія, і цалкам знішчыў іх і гарады іхнія, і назваў гэтае месца Хорма.

9 І выправіліся сыны Ізраілевыя з гары Ор і разбілі табар у Авоце, і выправіліся з Авота і разбілі табар у Іе-Аварыме, на мяжы Маава.

10 І паслалі сыны Ізраілевыя да Маава сказаць: «Дазволь нам прайсці праз тваю зямлю ў наша месца». Але сыны Маава не дазволілі сынам Ізраілевым прайсці праз іх зямлю, бо сыны Маава вельмі баяліся, каб сыны Ізраілевыя не зрабілі з імі так, як зрабіў з імі Сігон, цар Амарэйскі, які захапіў іх зямлю і забіў многіх з іх.

11 Таму Мааў не дазволіў Ізраільцянам прайсці праз сваю зямлю, і Гасподзь загадаў сынам Ізраілевым, кажучы: «Не ваяваць з Маавам». І пайшлі Ізраільцяне ад Маава.

12 І выправіліся сыны Ізраілевыя з межаў Маава, і прыйшлі на той бок Арнона, да мяжы Маава, паміж Маавам і Амарэямі, і разбілі табар у межах Сігона, цара Амарэйскага, у пустыні Кедэмот.

13 І паслалі сыны Ізраілевыя паслоў да Сігона, цара Амарэйскага, кажучы:

14 Дазволь нам прайсці праз тваю зямлю; мы не зайдзем у палі і ў вінаграднікі, а пойдзем царскай дарогай, пакуль не прыйдзем тваіх межаў. Але Сігон не дазволіў Ізраільцянам прайсці.

15 І сабраў Сігон усіх Амарэйцаў і выйшаў у пустыню насустрач сынам Ізраілевым, і ваяваў з Ізраілем у Яцы.

16 І аддаў Гасподзь Сігона, цара Амарэйскага, у рукі сыноў Ізраілевых, і Ізраіль пабіў усіх сыноў Сігона вастрыём мяча і адпомсціў за справу Маава.

17 І захапілі сыны Ізраілевыя зямлю Сігона ад Арама да Явука, да сыноў Амонавых, і забралі ўсю здабычу з гарадоў.

18 І ўзяў Ізраіль усе гэтыя гарады, і пасяліўся Ізраіль ва ўсіх гарадах Амарэйскіх.

19 І ўсе сыны Ізраілевыя вырашылі ваяваць з сынамі Амонавымі, каб захапіць і іх зямлю.

20 І сказаў Гасподзь сынам Ізраілевым: не абложвайце сыноў Амонавых і не пачынайце супраць іх вайны, бо Я не дам вам нічога з іх зямлі. І сыны Ізраілевыя паслухаліся слова Гасподняга і не ваявалі супраць сыноў Амонавых.

21 І павярнуліся сыны Ізраілевыя і пайшлі шляхам Васана ў зямлю Ога, цара Васанскага. І выйшаў Ог, цар Васанскі, каб сустрэць Ізраільцянаў на бітву, і з ім было шмат адважных людзей і вельмі моцнае войска з сыноў Амарэйцаў.

22 А Ог, цар Васанскі, быў вельмі магутны чалавек, але Наарон, сын ягоны, быў надзвычай магутны, нават мацнейшы за яго.

23 І сказаў Ог у сэрцы сваім: «Вось, увесь табар Ізраілеў займае месца ў тры парсы; цяпер я паб'ю іх адразу без мяча і дзіды».

24 І ўзышоў Ог на гару Яаца, і ўзяў адтуль адзін вялікі камень, даўжынёй тры парсы, і паклаў яго сабе на

галаву, і вырашыў кінуць яго на табар сыноў Ізраілевых, каб пабіць гэтым каменем усіх Ізраільцянаў.

25 І прыйшоў анёл Гасподні і прабіў камень на галаве Ога, і камень упаў на шыю Ога, і Ог упаў на зямлю з-за вагі каменя на шыі ягонай.

26 У той час сказаў Гасподзь сынам Ізраілевым: «Не бойцеся яго, бо Я аддаў яго і ўвесь народ ягоны і ўсю зямлю ягоную ў вашыя рукі, і вы зробіце з ім тое ж самае, што і з Сігонам».

27 І сышоў да яго Майсей з невялікай колькасцю сыноў Ізраілевых, і Майсей ударыў Ога палкай па шчыкалатках ягоных ног і забіў яго.

28 І пагналіся сыны Ізраілевыя за сынамі Ога і ўсім ягоным народам, і білі іх і знішчалі, так што не засталася ад іх нікога.

29 Пасля гэтага Майсей паслаў некаторых сыноў Ізраілевых выведваць Язэр, бо Язэр быў вельмі вядомы горад.

30 І пайшлі выведнікі ў Язэр і даследавалі яго, і выведнікі спадзяваліся на Госпада, і яны ваявалі з жыхарамі Язэра.

31 І ўзялі гэтыя людзі Язэр і ягоныя сёлы, і Гасподзь аддаў іх у іхнія рукі, і яны выгналі Амарэяцаў, якія былі там.

32 І ўзялі сыны Ізраілевыя зямлю двух цароў Амарэйскіх, шэсцьдзсят гарадоў, якія былі па той бок Ярдана, ад патока Арнона да гары Герман.

33 І рушылі сыны Ізраілевыя і прыйшлі ў раўніну Маава, якая па гэты бок Ярдана, каля Ерыхона.

34 І пачулі сыны Маава пра ўсё ліха, якое сыны Ізраілевыя зрабілі двум царам Амарэйскім, Сігону і Огу, таму ўсе мужчыны Маава вельмі спалохаліся сыноў Ізраілевых.

35 І сказалі старэйшыны Маавіцянаў: вось, два цары Амарэйскія, Сігон і Ог, якія былі мацнейшыя за ўсіх цароў зямлі, не маглі супрацьстаяць сынам Ізраілевым, як жа мы можам супрацьстаяць ім?

36 Напэўна, яны паслалі нам загадзя, каб мы прайшлі праз нашу зямлю сваім шляхам, і мы не пацярпелі ім. Цяпер яны павернуцца супраць нас са сваімі цяжкімі мячамі і знішчаць нас. І Мааў быў у песні з-за сыноў Ізраілевых, і яны вельмі баяліся іх, і яны раіліся паміж сабой, што рабіць з сынамі Ізраілевымі.

37 І старэйшыны Маавіцянаў вырашылі, і ўзялі аднаго са сваіх людзей, Валака, сына Цыфора Маавіцяніна, і паставілі яго царом над сабой у той час; а Валак быў чалавек вельмі мудры.

38 І ўсталі старэйшыны Маава і паслалі да сыноў Мадьяма, каб заключыць з імі мір, бо вялікая вайна і варожасць была ў тыя дні паміж Маавам і Мадьямам, ад дзён Адада, сына Бедадавага, цара Эдомскага, які пабіў Мадьяма на полі Маава, і дагэтуль.

39 І паслалі сыны Маавіцяне да сыноў Мадьямскіх, і тыя заключылі з імі мір. І прыйшлі старэйшыны Мадьямскія ў зямлю Маавіцкую, каб заключыць мір за сыноў Мадьямскіх.

40 І старэйшыны Маавіцянаў раіліся са старэйшынамі Мадьямскімі, што рабіць, каб выратаваць сваё жыццё ад Ізраіля.

41 І ўсе сыны Маава сказалі старэйшынам Мадьямскім: «Затое сыны Ізраілевыя з'ядаюць усё вакол нас, як вол

з'ядае траву палявую, бо так яны зрабілі з двума царамі Амарэйскімі, якія мацнейшыя за нас».

42 І сказалі старэйшыны Мадьямскія Мааву: «Мы чулі, што ў той час, калі Сігон, цар Амарэйскі, ваяваў з вамі і адолеў вас і захапіў вашу зямлю, ён паслаў з Месапатаміі да Бэора, сына Янеяса, і да Валаама, сына ягонага, і яны прыйшлі і праклялі вас; таму рука Сігона адолела вас, і ён захапіў вашу зямлю».

43 Дык вось, пашлі і сябе да Валаама, сына ягонага, бо ён усё яшчэ жыве ў зямлі сваёй, і дай яму ўзнагароду, каб ён прыйшоў і пракляў увесь народ, якога ты баішся. Пачулі гэта старэйшыны Маава і вырашылі паслаць да Валаама, сына Бэоравага.

44 І паслаў Валак, сын Цыпораў, цар Маавіцкі, паслоў да Валаама сказаць:

45 Вось, народ выйшаў з Егіпта, вось, ён пакрыў усю зямлю і жыве насупраць Мяне.

46 Дык вось, прыйдзі і праклянi мне гэты народ, бо ён мацнейшы за мяне. Можна, мне ўдасца змагацца з ім і выгнаць яго. Бо я чуў, што каго ты дабраславіш, той дабраслаўлены, а каго ты праклянеш, той пракляты.

47 І пайшлі пасланцы Валака да Валаама і прывялі яго, каб той пракляў народ і ваяваў з Маавам.

48 І прыйшоў Валаам да Валака, каб праклясьці Ізраіля, і сказаў Гасподзь Валааму: не праклінай гэты народ, бо ён дабраслаўлены.

49 І Валак дзень у дзень заклікаў Валаама праклінаць Ізраіля; але Валаам не слухаў Валака з-за слова Госпада, якое сказаў Валааму.

50 І ўбачыў Валак, што Валаам не выканае яго волі, і ўстаў, і пайшоў дадому. Валаам таксама вярнуўся ў сваю зямлю, і пайшоў адтуль у Мадьям.

51 І выправіліся сыны Ізраілевыя з раўнін Маавіцкіх і разбілі табар каля Ярдана ад Бэт-Есімота да Авел-Сітыма, што на ўскрайку раўнін Маавіцкіх.

52 І калі сыны Ізраілевыя жылі на раўніне Сітым, яны пачалі блудадзейнічаць з дочкамі Маава.

53 І падышлі сыны Ізраілевыя да Маава, і сыны Маава разбілі намёты насупраць лагера сыноў Ізраілевых.

54 І сыны Маавіцяне баяліся сыноў Ізраілевых, і сыны Маавіцяне ўзялі ўсіх іхніх дачок і жонак, прыгожых з выгляду і прыгожых з выгляду, і апранулі іх у золата і срэбра і дарагія ўборы.

55 І пасадзілі сыны Маава тых жанчын каля ўваходу ў свае намёты, каб сыны Ізраілевыя ўбачылі іх і павярнуліся да іх, і не ваявалі з Маавам.

56 І ўсе сыны Маава рабілі гэта з сынамі Ізраілевымі, і кожны паставіў сваю жонку і дачку каля ўваходу ў свой намёт. І ўсе сыны Ізраілевыя ўбачылі ўчынак сыноў Маава, і сыны Ізраілевыя звярнуліся да дачок Маава, і пажадалі іх, і пайшлі да іх.

57 І сталася, што калі адзін Габрэў падыходзіў да ўваходу ў намёт Маава і, убачыўшы дачку Маава, захацеў яе ў сэрцы сваім і сказаў ёй каля ўваходу ў намёт пра тое, чаго ён жадаў, дык пакуль яны размаўлялі паміж сабой, выходзілі людзі з намёта і казалі Габрэю такія словы:

58 Ці ж ты ведаеш, што мы браты, усе мы нашчадкі Лота і нашчадкі Абрагама, брата ягонага? Чаму ж ты не застаешся з намі і не есі нашага хлеба і ахвяры нашай?

59 І калі сыны Маава так ашаламілі яго сваімі прамовамі і спакусілі яго сваімі ліслівымі словамі, яны пасадзілі яго ў намёце і гатавалі і прыносілі яму ахвяры, і ён еў іх ахвяры і іх хлеб.

60 Тады далі яму віна, і ён выпіў і ап'янеў, і паставілі перад ім прыгожую дзяўчыну, і ён рабіў з ёй, што хацеў, бо не ведаў, што робіць, бо выпіў шмат віна.

61 Так зрабілі сыны Маава з Ізраілем у тым месцы, на раўніне Сітым. І запаліўся гнеў Госпада на Ізраіля за гэтую справу, і Ён паслаў на іх пошасць, і памерла з Ізраіля дваццаць чатыры тысячы чалавек.

62 І быў чалавек з сыноў Сімяона, якога звалі Зімры, сын Салу, які звязаўся з мадыяніцянкай Косбі, дачкой Цура, цара мадыямскага, на вачах усіх сыноў Ізраілевых.

63 І ўбачыў Фінеас, сын Элаэра, сына Аарона святара, гэтую бязбожную справу, якую зрабіў Зімры, і ўзяў дзіду, устаў і пайшоў за імі, і працяў іх абодвух, і забіў іх, і пошасць спынілася сярод сыноў Ізраілевых.

РАЗДЗЕЛ 86

1 У той час, пасля пошасці, Гасподзь сказаў Майсею і Элаэру, сыну Аарона святара, кажучы:

2 Палічыце начальнікаў усёй грамады сыноў Ізраілевых ад дваццаці гадоў і вышэй, усіх, хто мог ваяваць.

3 І Майсей і Элазар палічылі сыноў Ізраілевых паводле іхніх родаў, і было лік усіх Ізраільцянаў семсот тысяч семсот трыццаць.

4 А колькасць сыноў Левія, ад аднаго месяца і вышэй, была дваццаць тры тысячы, і сярод іх не было ніводнага чалавека з тых, каго палічылі Майсей і Аарон у пустыні Сінай.

5 Бо Гасподзь сказаў ім, што яны памруць у пустыні, і ўсе яны памерлі, і не засталася з іх нікога, акрамя Халева, сына Ефуніі, і Ісуса, сына Навіна.

6 І пасля гэтага сказаў Гасподзь Майсею: скажы сынам Ізраілевым, каб яны адпомсцілі Мадыяніцянам за віну братоў сваіх, сыноў Ізраілевых.

7 І зрабіў Майсей так, і сыны Ізраілевыя выбралі з сябе дванаццаць тысяч чалавек, па тысячы з племя, і пайшлі ў Мадыям.

8 І сыны Ізраілевыя ваявалі супраць Мадыяма і забілі ўсіх мужчын, а таксама пяцёрых князёў Мадыяма, і Валаама, сына Вэора, забілі мячом.

9 І сыны Ізраілевыя забралі ў палон жонак Мадыямскіх, і іхніх малых дзяцей, і іхнюю быдла, і ўсё, што належала ім.

10 І ўзялі яны ўсю здабычу і ўсю здабычу, і прынеслі да Майсея і да Элазара на раўніны Маава.

11 І выйшлі Майсей і Элазар і ўсе князі суполкі насустрач ім з радасцю.

12 І падзялілі яны ўсю здабычу Мадыяніцянаў, і сыны Ізраілевыя адпомсцілі Мадыяніцянам за справу сваіх братоў, сыноў Ізраілевых.

РАЗДЗЕЛ 87

1 У той час сказаў Гасподзь Майсею: «Вось, дні твае набліжаюцца да канца; вазьмі Ісуса, сына Навіна, раба

твайго, і пастаў яго ў сціні, і Я загадаю яму». І Майсей зрабіў так.

2 І з'явіўся Гасподзь у сціні ў слупе воблачным, і слуп воблачны стаў ля ўваходу ў сцінію.

3 І загадаў Гасподзь Ісусу, сыну Навіна, і сказаў яму: будзь моцны і адважны, бо ты ўвядзеш сыноў Ізраілевых у зямлю, якую Я кляўся даць ім, і Я буду з табою.

4 І сказаў Майсей Ісусу Навіну: будзь моцны і адважны, бо ты перадасі зямлю сынам Ізраілевым у спадчыну, і Гасподзь будзе з табою, не пакіне цябе і не забудзе цябе; не бойся і не падай духам.

5 І паклікаў Майсей усіх сыноў Ізраілевых і сказаў ім: вы бачылі ўсё дабро, якое Гасподзь, Бог ваш, учыніў вам у пустыні.

6 Дык вось, выконвайце ўсе словы гэтага закона і хадзіце шляхам Госпада, Бога вашага, не ўхіляйцеся ад шляху, які загадаў вам Гасподзь, ні направа, ні налева.

7 І вучыў Майсей сыноў Ізраілевых пастановам, законам і статутам, каб яны рабілі гэта ў зямлі, як загадаў яму Гасподзь.

8 І ён вучыў іх шляху Госпада і законам Ягоным; вось, яны напісаны ў кнізе закона Божлага, які Ён даў сынам Ізраілевым праз руку Майсея.

9 І скончыў Майсей наказы сынам Ізраілевым, і сказаў яму Гасподзь, кажучы: «Узды і гару Аварым і памры там, і прылучыся да народу свайго, як прылучыўся Аарон, брат твой».

10 І пайшоў Майсей, як загадаў яму Гасподзь, і памёр там у зямлі Мааўскай па загадзе Гасподнім, на саракавым годзе пасля выхаду сыноў Ізраілевых з зямлі Егіпецкай.

11 І сыны Ізраілевыя плакалі па Майсеі на раўнінах Маава трыццаць дзён, і скончыліся дні плачу і галашэння па Майсеі.

РАЗДЗЕЛ 88

1 Пасля смерці Майсея Гасподзь сказаў Ісусу Навіну, сыну Навіна, кажучы:

2 Устань і перайдзі праз Ярдан у зямлю, якую Я даў сынам Ізраілевым, і ты перадасі зямлю сынам Ізраілевым у спадчыну.

3 Кожнае месца, на якое ступіць нага ваша, будзе належаць вам, ад пустыні Ліванскай да вялікай ракі, рака Пэраф будзе вашай мяжой.

4 Ніхто не ўстоіць супроць цябе ва ўсе дні жыцця твайго; як Я быў з Майсеем, так Я буду і з табою; толькі будзь моцны і адважны, каб выконваць увесь закон, які наказаў табе Майсей, не ўхіляйся ад шляху ні направа, ні налева, каб табе было добра ва ўсім, што ты будзеш рабіць.

5 І загадаў Ісус Навін наглядчыкам Ізраілевым, кажучы: прайдзіце праз табар і загадайце народу, кажучы: падрыхтуйце сабе харчы, бо праз тры дні вы прайдзецца Ярдан, каб авалодаць зямлёй.

6 І зрабілі так наглядчыкі сыноў Ізраілевых, і яны загадалі народу, і яны зрабілі ўсё, што загадаў Ісус Навін.

7 І паслаў Ісус Навін двух чалавек аглядзець зямлю Ерыхонскую, і пайшлі тыя людзі і агледзелі Ерыхон.

8 Праз сем дзён прыйшлі яны да Ісуса Навіна ў лагер і сказалі яму: «Гасподзь аддаў усю зямлю ў нашыя рукі, і жыхары яе ахоплены страхам перад намі».

9 Пасля гэтага ўстаў Ісус Навін раніцай і ўсе Ізраільцыяне з ім, і рушылі яны з Сітыма; і перайшлі Ісус Навін і ўсе Ізраільцыяне з ім Ярдан; а Ісусу Навіну было восемдзесят два гады, калі ён перайшоў Ярдан з Ізраілем.

10 І выйшаў народ з Ярда на дзясяты дзень першага месяца і размясціўся табарам у Галгале, на ўсходнім краі Ерыхона.

11 І ўчынілі сыны Ізраілевыя Пасху ў Галгале, на раўнінах Ерыхонскіх, на чатырнаццаты дзень месяца, як напісана ў законе Майсеевым.

12 І перастала падаць манна ў той час, на другі дзень Пасхі, і не было больш манны ў сыноў Ізраілевых, і яны елі плады зямлі Ханаанскай.

13 І Ерыхон быў цалкам зачынены для сыноў Ізраілевых; ніхто не выходзіў і не ўваходзіў.

14 І было ў другі месяц, у першы дзень месяца, што Гасподзь сказаў Ісусу Навіну: устань, вось, Я аддаю ў рукі твае Ерыхон і ўсіх яго жыхароў; і ўсе твае воіны будуць абыходзіць горад адзін раз у дзень; так рабіце шэсць дзён.

15 І святары затрубяць у трубы, і калі пачуеце гук трубы, увесь народ падыме вялікі крык, так што гарадскія сцены ўпадучь; увесь народ пойдзе кожны супраць свайго праціўніка.

16 І зрабіў Ісус Навін усё так, як загадаў яму Гасподзь.

17 А на сёмы дзень яны абышлі горад сем разоў, і святары трубілі ў трубы.

18 І на сёмым крузе Ісус Навін сказаў народу: «Канчыце, бо Гасподзь аддаў увесь горад у рукі нашыя».

19 Толькі горад і ўсё, што ў ім, будзе праклятае перад Госпадам; і асцерагайцеся праклятага, каб не зрабіць праклёнам табар Ізраілеў і не ўчыніць яму няшчасця.

20 Але ўсё срэбра і золата, і медзь, і жалеза будуць прысвечаны Госпаду, яны ўвойдуць у скарбніцу Госпада.

21 І затрубілі людзі ў трубы і паднялі вялікі крык, і сцены Ерыхона ўпалі, і ўвесь народ пайшоў туды, кожны проста перад сабой, і ўзялі горад, і знішчылі ўсё, што было ў ім, ад мужчын да жанчын, ад маладых да старых, ад валоў да авечак да аслоў, вастрыём мяча.

22 І спалілі ўвесь горад агнём; толькі посуд срэбны і залаты, і медны і жалезны паклалі ў скарбніцу Гасподнюю.

23 І пакляўся Ісус Навін у той час, кажучы: пракляты той, хто будзе Ерыхон; на першыя свайго ён закладзе падмурак яго, і на малодшым сыне свайго паставіць браму яго.

24 І Ахан, сын Кармі, сын Заўдыя, сын Зераха, сына Юды, вераломна абышоўся з праклятым; і ўзяў з праклятага і схаваў у намёце. І запаліўся гнеў Госпада на Ізраіля.

25 Пасля гэтага, калі сыны Ізраілевыя вярнуліся з падпалу Ерыхона, Ісус Навін паслаў людзей аглядзець Гай і змагацца з ім.

26 І пайшлі тыя людзі і аглядзелі Гай, і вярнуліся і сказалі: няхай не ўвесь народ ідзе з табою ў Гай, а

толькі каля трох тысяч чалавек няхай пойдучь і разбураць горад, бо людзей у ім мала.

27 І зрабіў так Ісус Навін, і пайшлі з ім з сыноў Ізраілевых каля трох тысяч чалавек, і яны ваявалі з жыхарамі Гая.

28 І пачалася жорсткая бітва супраць Ізраіля, і жыхары Гая пабілі трыццаць шэсць чалавек Ізраіля, і сыны Ізраіля пабеглі ад жыхароў Гая.

29 І ўбачыўшы гэта, Ісус Навін разадраў вопратку сваю і ўпаў тварам на зямлю перад Госпадам, ён і старэйшыны Ізраілевыя, і пасыпалі яны пылам галовы свае.

30 І сказаў Ісус Навін: «Навошта, Госпадзе, Ты перавёў гэты народ праз Ярдан? Што мне сказаць пасля таго, як сыны Ізраілевыя адварнуцца ад ворагаў сваіх?»

31 Дык вось, усе Хананейцы, жыхары зямлі гэтай, пачуюць пра гэта і акружаць нас, і знішчаць імя наша.

32 І сказаў Гасподзь Ісусу Навіну: «Чаму ты падаеш ніцма? Устань, сыдзі, бо сыны Ізраілевыя зграшылі і ўзялі праклятае; Я больш не буду з імі, калі яны не знішчаць праклятае сярод іх».

33 І ўстаў Ісус Навін, сабраў народ і прынёс урым па загаду Госпада; і ўказана племя Юдава, і ўказана Ахан, сын Хармі.

34 І сказаў Ісус Ахану: «Скажы мне, сыне мой, што ты зрабіў?» Ахан сказаў: «Я бачыў сярод здабычы прыгожую вопратку Шынаарскую і дзвесце срэбраных сікляў і злук золата вагой у пяцьдзясят сікляў; я запатрабаваў гэтага і ўзяў; і вось, усё гэта схавана ў зямлі сярод намёта».

35 І паслаў Ісус Навін людзей, якія пайшлі і ўзялі іх з намёта Ахана, і прывялі іх да Ісуса Навіна.

36 І ўзяў Ісус Навін Ахана і гэты посуд, і сыноў ягоных і дачок ягоных, і ўсё, што належала яму, і прывялі іх у даліну Ахор.

37 І спаліў іх там агнём, а ўсе Ізраільцыяне закідалі Ахана камянямі і насыпалі на яго кучу камянёў. Таму ён назваў гэтае месца далінай Ахор. І спіх гнеў Госпада. Пасля гэтага прыйшоў Ісус Навін да горада і ваяваў супраць яго.

38 І сказаў Гасподзь Ісусу Навіну: не бойся і не жахайся; вось, Я аддаў у рукі твае Гай, цара яго і народ яго, і ты зробіш з імі тое ж самае, што зрабіў з Ерыхонам і царом яго; толькі здабычу яго і быдла яго возьмеце сабе; пастаўце засаду на горад за ім.

39 І зрабіў Ісус Навін паводле слова Гасподняга, і выбраў з баявых сыноў трыццаць тысяч адважных воінаў, і паслаў іх, і яны аблажылі горад.

40 І загадаў ён ім, кажучы: «Калі вы ўбачыце нас, мы хітрасцю ўцячэм ад іх, і яны пагоняцца за намі; тады вы ўстанеце з засады і возьмеце горад». Яны так і зрабілі.

41 І біўся Ісус Навін, і жыхары горада выйшлі насустрач Ізраілю, не ведаючы, што яны чакаюць іх у засаде за горадам.

42 І Ісус Навін і ўсе Ізраільцыяне прыкінуліся стомленымі перад імі і хітрасцю пабеглі па дарозе пустыні.

43 І жыхары Гая сабралі ўсіх людзей, якія былі ў горадзе, каб пераследваць ізраільцян; і тыя выйшлі і

адышлі ад горада, і не засталася нікога; і яны пакінулі горад адкрытым і пераследвалі ізраільцянаў.

44 І тыя, што сядзелі ў засадзе, усталі са сваіх месцаў і паспяшаліся падысці да горада, узялі яго і падпалілі. А жыхары Гая павярнуліся назад, і вось, дым з горада падымаецца да неба, і ім не было як адступіць ні туды, ні ў другі бок.

45 І ўсе жыхары Гая былі сярод Ізраіля, адны з аднаго боку, а іншыя з другога, і яны пабілі іх так, што ніводнага з іх не засталася.

46 І ўзялі сыны Ізраілевыя Мелоша, цара Гайскага, жывога, і прывялі яго да Ісуса Навіна, і павесіў яго на дрэве, і ён памёр.

47 І вярнуліся сыны Ізраілевыя ў горад, спаліўшы яго, і пабілі ўсіх, хто быў у ім, вастрыём мяча.

48 І колькасць тых, што загінулі з жыхароў Гая, мужчын і жанчын, была дванаццаць тысяч; толькі быдла і здабычу з горада яны забралі сабе, паводле слова Госпада да Ісуса Навіна.

49 І ўсе цары па гэты бок Ярдана, усе цары Ханаанскі, пачулі пра зло, якое сыны Ізраілевыя зрабілі Ерыхону і Гаю, і сабраліся разам, каб ваяваць з Ізраілем.

50 Толькі жыхары Гаваона вельмі баяліся змагацца з ізраільцянамі, каб не загінуць, таму яны паступілі хітра і прыйшлі да Ісуса Навіна і да ўсяго Ізраіля і сказалі ім: «Мы прыйшлі з далёкай зямлі, дык вось, заключыце з намі завет».

51 І жыхары Гаваона перасягнулі сыноў Ізраілевых, і сыны Ізраілевыя заключылі з імі завет і мір, і князі суполкі прысягнулі ім. Але пасля гэтага сыны Ізраілевыя даведаліся, што яны іх суседзі і жывуць сярод іх.

52 Але сыны Ізраілевыя не забілі іх, бо прысягнулі ім Госпадам, і яны сталі драўлянінамі і вадачэрпамі.

53 І сказаў ім Ісус Навін: «Навошта вы падманулі мяне, зрабіўшы нам гэта?» І яны адказалі яму: «Бо рабам тваім расказалі пра ўсё, што ты зрабіў з усімі царамі Амарэйскімі, і мы вельмі баяліся за сваё жыццё, і зрабілі гэта».

54 І прызначыў іх у той дзень сячы дровы і чэрпаць ваду, і падзяліў іх у рабы па ўсіх плямёнах Ізраілевых.

55 А калі Аданіседэк, цар Ерусалімскі, пачуў усё, што зрабілі сыны Ізраілевыя з Ерыхонам і Гаем, ён паслаў да Гогама, цара Хэўронскага, і да Пірама, цара Ярмуцкага, і да Яфіі, цара Лахіскага, і да Дэвера, цара Эглонскага, кажучы:

56 Прыйдзіце да мяне і дапамажыце мне, каб мы пабілі сыноў Ізраілевых і жыхароў Гаваона, якія заключылі мір з сынамі Ізраілевымі.

57 І сабраліся яны разам, і пайшлі пяць цароў Амарэйскіх з усімі сваімі лагерамі, народ магутны, шматлікі, як пясок на беразе мора.

58 І прыйшлі ўсе гэтыя цары і размясціліся табарам перад Гаваонам, і пачалі ваяваць з жыхарамі Гаваона. І паслалі ўсе жыхары Гаваона да Ісуса Навіна сказаць: «Хутчэй падыдзі да нас і дапамажы нам, бо сабраліся ўсе цары Амарэйскія, каб ваяваць з намі».

59 І пайшоў Ісус Навін і ўвесь народ, які змагаўся, з Галгала. І прыйшоў да іх Ісус Навін нечакана і пабіў гэтых пяцых цароў вялікай разнёй.

60 І прывёў іх Гасподзь у замяшанне перад сынамі Ізраілевымі, і яны пабілі іх жудаснай разнёй у Гаваоне і пераследвалі іх па дарозе, якая вядзе да Бэт-Харона да Македы, і яны ўцяклі ад сыноў Ізраілевых.

61 А калі яны ўцяклі, Гасподзь паслаў на іх град з неба, і больш іх загінула ад граду, чым ад забойства сыноў Ізраілевых.

62 І сыны Ізраілевыя пагналіся за імі, і яны ўсё яшчэ білі іх на дарозе, працягваючы і разбіваючы іх.

63 Калі яны пачалі біць, дзень хіліўся да вечара. І сказаў Ісус Навін перад усім народам: «Сонца, стой над Гаваонам, і месяц — у даліне Аялон, пакуль народ не адпомсціць сваім ворагам».

64 І пачуў Гасподзь голас Ісуса Навіна, і сонца спынілася сярод неба, і спынілася на трыццаць шэсць хвілін; і месяц таксама спыніўся, і не спяшаўся заходзіць цэлы дзень.

65 І не было такога дня, ні да таго, ні пасля таго, каб Гасподзь пачуў голас чалавека, бо Гасподзь змагаўся за Ізраіля.

РАЗДЗЕЛ 89

1 Тады Ісус Навін заспяваў гэтую песню ў той дзень, калі Гасподзь аддаў Амарэяў у рукі Ісуса Навіна і сыноў Ізраілевых, і сказаў ён перад усім Ізраілем:

2 Ты ўчыніў магутныя рэчы, Госпадзе, Ты ўчыніў вялікія справы; хто падобны да Цябе? Вусны мае будуць спяваць імя Тваё.

3 Дабрыня мая і мая крэпасць, мая высокая вежа, я буду спяваць Табе новую песню, з падзякай буду спяваць Табе, Ты — сіла майго збаўлення.

4 Усе цары зямлі будуць славіць Цябе, князі свету будуць спяваць Табе, сыны Ізраілевыя будуць радавацца Твайму збаўленню, будуць спяваць і славіць Тваю сілу.

5 Да Цябе, Госпадзе, мы спадзяваліся; мы казалі: Ты — Бог наш, бо Ты — наша прытулак і моцная вежа супраць ворагаў нашых.

6 Да Цябе мы ўсклікалі і не саромеліся, на Цябе мы спадзяваліся і былі выратаваны; калі мы клікалі да Цябе, Ты пачуў голас наш, Ты вызваліў душы нашыя ад мяча, Ты паказаў нам ласку Тваю, Ты даў нам выратаванне Тваё, Ты ўзрадаваў сэрцы нашыя сілай Твай.

7 Ты выйшаў дзеля нашага выратавання, рукою Твайю Ты вызваліў народ Твой; Ты пачуў нас з нябёсаў святасці Твай, Ты выратаваў нас ад дзясяткаў тысяч народаў.

8 Сонца і месяц спыніліся на небе, і Ты ў гневе Тваім выступіў супраць нашых прыгнятальнікаў і загадаў ім Твае суды.

9 Усе князі зямлі паўсталі, цары народаў сабраліся разам, яны не пахісталіся перад абліччам Тваім, яны жадалі Тваіх бітваў.

10 Ты паўстаў супраць іх у гневе Тваім і абліў на іх лютасць Тваю; Ты знішчыў іх у гневе Тваім і вынішчыў іх у сэрцы Тваім.

11 Народы знішчаны Твай лютасцю, царствы заняпалі ад Твайго гневу, Ты параніў цароў у дзень Твайго гневу.

12 Ты выліў на іх лютасць Тваю, люты гнеў Твой ахапіў іх; Ты абярнуў на іх іхнюю беззаконне і вынішчыў іх у іхняй бязбожнасці.

13 Яны паставілі пастку, упалі ў яе, схаваліся ў сетцы, і заблыталася нага іхняя.

14 Рука Твая была гатова на ўсіх ворагаў Тваіх, якія казалі: «З мячом сваім яны валодалі зямлёй, з дапамогай рукі сваёй яны жылі ў горадзе». Ты напоўніў іх твары сорамам, Ты прынізіў іх рогі да зямлі, Ты напалохаў іх у гневе Тваім і знішчыў іх у гневе Тваім.

15 Зямля задрыжала і задрыжала ад шуму Тваёй буры над імі, Ты не ўхіліў душ іх ад смерці і звёў іх жыццё ў магілу.

16 Ты пераследваў іх у сваёй буры, Ты знішчыў іх у сваёй віхуры, Ты ператварыў іх дождж у град, яны ўпалі ў глыбокія ямы, так што не маглі ўстаць.

17 Іхнія трупы былі як смецце, выкінутае сярод вуліц.

18 Яны былі знішчаны і вынішчаны ў гневе Тваім, Ты выратаваў народ Твой сілай Тваёй.

19 Таму радуюцца сэрцы нашыя ў Табе, і душы нашыя ўзвышаюцца ў Тваім збаўленні.

20 Нашыя языкі будуць абвяшчаць Тваю магутнасць, будзем спяваць і славіць Твае цудоўныя справы.

21 Бо Ты выратаваў нас ад ворагаў нашых, Ты вызваліў нас ад тых, хто паўстаў супраць нас, Ты знішчыў іх перад намі і прыціснуў іх пад ногі нашыя.

22 Так загінуць усе ворагі Твае, Госпадзе, і бязбожнікі будуць як мякіна, якую носіць вецер, а любімыя Твае будуць як дрэвы, пасаджаныя каля вады.

23 І вярнуўся Ісус Навін і ўсе Ізраільцыяне з ім у лагер у Галгале, пасля таго як пабілі ўсіх цароў, так што нікога з іх не засталася.

24 І пяць цароў уцяклі з бітвы пешшу адны і схаваліся ў пячоры. І шукаў іх Ісус Навін на полі бітвы, але не знайшоў іх.

25 Пасля гэтага Ісусу Навіну паведамілі: «Знойдзены цары, і вось, яны схаваныя ў пячоры».

26 І сказаў Ісус Навін: пастаўце людзей каля ўваходу ў пячору, каб яны сцераглі іх, каб яны не зніклі. І зрабілі так сыны Ізраілевыя.

27 І склікаў Ісус Навін усіх Ізраільцян і сказаў начальнікам войска: «Ступце нагамі на шыі гэтых цароў». І сказаў Ісус Навін: «Так зробіць Гасподзь усім вашым ворагам».

28 І загадаў пасля гэтага Ісус Навін забіць цароў і кінуць іх у пячору, а да ўваходу ў пячору пакласці вялікія камяні.

29 Пасля гэтага Ісус Навін з усім народам, які быў з ім у той дзень, пайшоў у Македу і пабіў яе мечам.

30 І ён цалкам знішчыў душы і ўсіх, хто належаў гораду, і зрабіў з царом і яго народам гэтак жа, як зрабіў з Ерыхонам.

31 Адтуль ён перайшоў у Ліўну і ваяваў супраць яе, і Гасподзь аддаў яе ў рукі ягоныя, і пабіў яе Ісус Навін вастрыём мяча, і ўсіх, хто жыў у ёй, і зрабіў з ёй і з царом яе гэтак жа, як зрабіў з Ерыхонам.

32 Адтуль ён пайшоў у Лахіс, каб ваяваць супраць яго. І пайшоў Горам, цар Газы, на дапамогу жыхарам Лахіса, і пабіў яго Ісус і народ ягоны, так што не засталася ў яго нікога.

33 І ўзяў Ісус Навін Лахіс і ўсіх жыхароў ягоных і зрабіў з ім гэтак жа, як зрабіў з Ліўнай.

34 А адтуль пайшоў Ісус Навін да Эглона, узяў і яго, і пабіў яго і ўсіх жыхароў яго вастрыём мяча.

35 Адтуль ён пайшоў у Хэўрон і ваяваў супроць яго, і ўзяў яго, і цалкам знішчыў яго. Адтуль ён вярнуўся з усімі Ізраільцамі ў Давір і ваяваў супроць яго, і пабіў яго вастрыём мечы.

36 І Ён знішчыў у ім кожную душу, не пакінуў нікога, хто б ацалеў, і зрабіў з ім і з царом ягоным гэтак жа, як зрабіў з Ерыхонам.

37 І пабіў Ісус Навін усіх цароў Амарэйскіх ад Кадэс-Варні да Азы і захапіў іх краіну адразу, бо Гасподзь змагаўся за Ізраіля.

38 І прыйшоў Ісус Навін з усім Ізраілем у лагер у Галгал.

39 Калі ў той час Явін, цар Хасорскі, пачуў усё, што Ісус Навін зрабіў з царамі Амарэйскімі, Явін паслаў да Ёвата, цара Мадьямскага, і да Лавана, цара Шымронскага, і да Ефала, цара Ахсафскага, і да ўсіх цароў Амарэйскіх, кажучы:

40 Прыйдзі хутчэй да нас і дапамажы нам, каб мы маглі пабіць сыноў Ізраілевых, перш чым яны нападуць на нас і зробіць з намі тое, што зрабілі з іншымі царамі Амарэйскімі.

41 І ўсе гэтыя цары паслухаліся слоў Явіна, цара Хасорскага, і выйшлі яны з усімі сваімі таборамі, сямнаццаць цароў, і іх народ быў такі ж шматлікі, як пясок на беразе мора, разам з конямі і калясніцамі незлічонымі, і прыйшлі яны і разбілі табар разам каля водаў Мерома, і сабраліся разам, каб ваяваць з Ізраілем. 42 І сказаў Гасподзь Ісусу Навіну: «Не бойся іх, бо заўтра каля гэтага часу Я аддам іх усіх забітымі перад табой, а коням іхнім парэж жылы і калясніцы іхнія спалі агнём».

43 І знянацку на іх напаў Ісус Навін з усім вайскоўцам і пабіў іх, і яны ўпалі ў рукі іх, бо Гасподзь аддаў іх у рукі сыноў Ізраілевых.

44 І пагналіся сыны Ізраілевыя за ўсімі гэтымі царамі ў іхніх таборах і пабілі іх так, што нікога з іх не засталася. І зрабіў з імі Ісус Навін, як казаў яму Гасподзь.

45 І вярнуўся Ісус Навін у той час у Хацор, і пабіў яго мячом, і вынішчыў у ім усіх, хто жыў, і спаліў яго агнём. 3 Хацора Ісус Навін пайшоў у Шымрон, і пабіў яго, і цалкам знішчыў яго.

46 Адтуль ён пайшоў у Ахсаф і зрабіў з ім тое ж самае, што зрабіў з Шымронам.

47 Адтуль ён пайшоў у Адулам і пабіў усіх людзей у ім, і зрабіў з Адуламам гэтак жа, як зрабіў з Ахсафам і Шымронам.

48 І ён прайшоў ад іх да ўсіх гарадоў цароў, якіх пабіў, і пабіў увесь народ, які застаўся ад іх, і цалкам знішчыў іх.

49 Толькі здабычу і быдла Ізраільцяне забралі сабе як здабычу, а кожную душу чалавека яны забілі, не пакінуўшы жывой ніводнай душы.

50 Як загадаў Гасподзь Майсею, так зрабілі Ісус Навін і ўвесь Ізраіль, ні ў чым не парушылі.

51 І пабілі Ісус Навін і ўсе сыны Ізраілевыя ўсю зямлю Ханаанскую, як загадаў ім Гасподзь, і пабілі ўсіх цароў

іхніх, трыццаць аднаго цара, і сыны Ізраілевых захапілі ўсю іхнюю краіну.

52 Акрамя царстваў Сігона і Ога, якія знаходзяцца па той бок Ярдана, з якіх Майсей разбіў шмат гарадоў, і Майсей аддаў іх Рувімаву і Гадаву племя і палове племя Манасіінага.

53 І пабіў Ісус Навін усіх цароў, якія былі па гэты бок Ярдана на захад, і аддаў іх у спадчыну дзевяці плямёнам і палове плямёна Ізраілевага.

54 Пяць гадоў ваяваў Ісус Навін з гэтымі царамі і аддаў гарады іхнія ізраільцянам, і зямля супакоілася ад бітваў у гарадах Амарэіцаў і Хананейцаў.

РАЗДЗЕЛ 90

1 У той час, на пяты год пасля таго, як сыны Ізраілевых перайшлі Ярдан, пасля таго, як сыны Ізраілевых супакоіліся ад вайны з Хананейцамі, у той час пачалася вялікая і жорсткая бітва паміж Эдомам і сынамі Хітымаў, і сыны Хітымаў ваявалі з Эдомам.

2 І выйшаў Авіян, цар Хітымскі, у тым годзе, гэта значыць у трыццаць першым годзе свайго валадарання, і з ім было вялікае войска з адважных людзей з сыноў Хітымскіх, і пайшоў ён на Сэір, каб ваяваць з сынамі Ісава.

3 І пачуў пра яго вестку Адад, цар Эдомскі, і выйшаў насустрач яму з вялікім народам і моцным войскам, і ўступіў у бітву з ім на полі Эдомскім.

4 І рука Хітымаў узмацніла сыноў Ісава, і сыны Хітымаў пабілі з сыноў Ісава дваццаць дзве тысячы чалавек, і ўсе сыны Ісава ўцяклі ад іх.

5 І сыны Хітымскія пагналіся за імі і дагналі Адада, цара Эдомскага, які бег перад імі, і схпілі яго жывога, і прывялі да Авіяна, цара Хітымскага.

6 І Авіян загадаў забіць яго, і памёр Адад, цар Эдомскі, на сорок восьмым годзе свайго валадарання.

7 І сыны Хітымскія працягвалі пераследваць Эдома і пабілі іх вялікай паразай, і Эдом стаў падуладным сынам Хітымскім.

8 І сыны Хітымскія панавалі над Эдомам, і Эдом трапіў пад уладу сыноў Хітымскіх і стаў адным царствам з таго дня.

9 І з таго часу яны больш не маглі падняць галавы сваёй, і царства іх стала адным з сынамі Хітымскімі.

10 І Авіян паставіў чыноўнікаў у Эдоме, і ўсе сыны Эдома сталі падпарадкаванымі і данінай Авіяну, і Авіян вярнуўся ў сваю зямлю, Хітым.

11 І калі ён вярнуўся, ён аднавіў сваё ўрадаванне і пабудоваў сабе прасторны і ўмацаваны палац для царскай рэзідэнцыі, і беспечна валадарыў над сынамі Хітымскімі і над Эдомам.

12 У тыя дні, пасля таго, як сыны Ізраілевых выгналі ўсіх Хананейцаў і Амарэяў, Ісус Навін састарыўся і стаў у сталым узросце.

13 І сказаў Гасподзь Ісусу Навіну: ты стары, у сталым узросце, а яшчэ шмат зямлі трэба авалодаць.

14 Дык вось, падзялі гэтую зямлю ў спадчыну дзевяці плямёнам і палове плямёна Манасіінага. І ўстаў Ісус Навін і зрабіў так, як казаў яму Гасподзь.

15 І падзяліў ён усю зямлю плямёнам Ізраілевым у спадчыну паводле іх падзелаў.

16 А племя Левія не даў спадчыны; ахвяры Госпаду — гэта спадчына іхняя, як казаў пра іх Гасподзь праз Майсея.

17 І аддаў Ісус Навін гару Хэўрон Халеву, сыну Ефуніінаму, на адзін участак больш за братоў ягоных, як казаў Гасподзь праз Майсея.

18 Такім чынам, Хэўрон стаў спадчынай Халева і ягоных дзяцей да гэтага дня.

19 І падзяліў Ісус Навін усю зямлю па жэрабях сярод усіх Ізраільцянаў, як загадаў яму Гасподзь.

20 І далі сыны Ізраілевых лавітам са сваёй спадчыны гарады і паселішчы для іх быдла і маёмасці, як загадаў Гасподзь Майсею, так зрабілі сыны Ізраілевых, і падзялілі зямлю па жэрабю, вялікую ці малую.

21 І пайшлі яны, каб наследаваць зямлю паводле межаў сваіх, і далі сыны Ізраілевых надзел Ісусу, сыну Навіна, сярод сябе.

22 Па слове Гасподнім яны далі яму горад, якога ён хацеў, Тымнат-Серах, на гары Яфрэмавай. Ён пабудоваў горад і пасяліўся ў ім.

23 Гэта надзелы, якія Элазар святар і Ісус, сын Навін, і галовы пакаленняў плямёнаў падзялілі сынам Ізраілевым па жэрабю ў Сіломе перад Госпадам, каля ўваходу ў скінію, і перасталі дзяліць зямлю.

24 І даў Гасподзь зямлю сынам Ізраілевым, і яны валодалі ёю, як казаў ім Гасподзь і як кляўся Гасподзь іхнім продкам.

25 І даў Гасподзь сынам Ізраілевым спакой ад усіх ворагаў іхніх вакол іх, і ніхто не ўстаў супроць іх. І аддаў Гасподзь усіх ворагаў іхніх у рукі іхнія, і ніводнае слова не засталася няспраўджаным з усяго добрага, што казаў Гасподзь сынам Ізраілевым; і Гасподзь усё выканаў.

26 І паклікаў Ісус Навін усіх сыноў Ізраілевых, і дабраславіў іх, і загадаў ім служыць Госпаду, і пасля гэтага адпусціў іх, і яны пайшлі кожны ў свой горад і кожны ў свой надзел.

27 І служылі сыны Ізраілевых Госпаду ва ўсе дні Ісуса Навіна, і даў ім Гасподзь спакой ад усіх вакол іх, і яны жылі спакойна ў гарадах сваіх.

28 І сталася ў тыя дні, што памёр Авіян, цар Хітымскі, на трыццаць восьмым годзе свайго валадарання, гэта значыць на сёмым годзе свайго валадарання над Эдомам, і пахавалі яго на месцы, якое ён пабудоваў сабе, і Лацін валадарыў замест яго пяцьдзесят гадоў.

29 І падчас свайго валадарання ён сабраў войска, і пайшоў, і ваяваў з жыхарамі Брытаніі і Кернаніі, сынамі Елісея, сына Явана, і адолеў іх, і зрабіў іх данінай.

30 Тады ён пачуў, што Эдом выйшаў з-пад улады Хітымцаў, і Лацін пайшоў на іх, пабіў іх і ўпакорыў іх, і аддаў іх пад уладу сыноў Хітымцаў, і Эдом стаў адным царствам з сынамі Хітымцаў на ўсе дні.

31 І многа гадоў не было ў Эдоме цара, і ўлада іх была з сынамі Хітымскімі і іх царом.

32 І было ў дваццаць шосты год пасля таго, як сыны Ізраілевых перайшлі Ярдан, гэта значыць у шэсцьдзесят шосты год пасля выхаду сыноў Ізраілевых з Егіпта, Ісус Навін састарыўся, быў у сталым узросце, і ў тыя дні яму было сто восем гадоў.

33 І склікаў Ісус Навін усіх Ізраільцянаў, старэйшынаў іхніх, суддзяў іхніх і наглядчыкаў іхніх, пасля таго, як Гасподзь даў усім Ізраільцянам спакой ад усіх ворагаў іхніх навакольных, і сказаў Ісус Навін старэйшынам Ізраіля і суддзям іхнім: вось, я састарэйся, у сталым узросце, і вы бачылі, што зрабіў Гасподзь з усімі народамі, якіх Ён прагнаў ад вас, бо Гасподзь змагаўся за вас.

34 Дык вось, умацуйцеся ў сабе, каб захоўваць і выконваць усе словы закона Майсеевага, не ўхіляцца ад яго ні направа, ні налева, і не хадзіць да тых народаў, якія засталіся ў зямлі, і не ўзгадваць імёнаў іхніх багоў, але трымайцеся Госпада Бога вашага, як вы рабілі да гэтага дня.

35 І вельмі заклікаў Ісус Навін сыноў Ізраілевых служыць Госпаду ва ўсе дні свае.

36 І сказалі ўсе сыны Ізраілевыя: «Мы будзем служыць Госпаду Богу нашаму ва ўсе дні нашыя, мы і дзеці нашыя, і дзеці дзяцей нашых, і нашчадкі нашыя на веки».

37 І заключыў Ісус Навін з народам у той дзень і адпусціў сыноў Ізраілевых, і яны пайшлі кожны ў свой надзел і ў свой горад.

38 І было ў тых дні, калі сыны Ізраілевыя жылі ў бяспецы ў сваіх гарадах, яны пахавалі труны плямёнаў сваіх продкаў, якія яны вынеслі з Егіпта, кожны ў спадчыне сваіх дзяцей, дванаццаць сыноў Якава пахавалі сыны Ізраілевыя, кожны ў спадчыне сваіх дзяцей.

39 І гэта назвы гарадоў, дзе пахавалі дванаццаць сыноў Якава, якіх сыны Ізраілевыя вывелі з Егіпта.

40 І пахавалі Рувіма і Гада па гэты бок Ярдана, у Раміі, якую Майсей аддаў іхнім дзецям.

41 І пахавалі Сімяона і Левія ў горадзе Маўда, які ён аддаў сынам Сімяона, а прадмесце горада было для сыноў Левія.

42 А Юду пахавалі ў горадзе Веньямінавым насупраць Віфлеема.

43 А косці Ісахара і Завулона пахавалі ў Сідоне, у дзялянцы, якая дасталася іхнім дзецям.

44 І пахавалі Дана ў горадзе сыноў ягоных у Эштаіле, а Нэфталіма і Ашыра пахавалі ў Кадэсе Нэфталімавым, кожнага на месцы сваім, якое ён даў сынам сваім.

45 І пахавалі косці Язэпа ў Сіхеме, на той частцы поля, якую Якаў купіў у Хамора і якая дасталася Язэпу ў спадчыну.

46 І пахавалі Веньяміна ў Ерусаліме насупраць Евусеяніна, які быў дадзены сынам Веньяміна; сыны Ізраілевыя пахавалі бацькоў сваіх кожны ў горадзе сваіх сыноў.

47 Праз два гады памёр Ісус Навін, сын Навін, ва ўзросце ста дзесяці гадоў. А час, які Ісус Навін судзіў Ізраіля, склаў дваццаць восем гадоў. Ізраіль служыў Госпаду ва ўсе дні жыцця свайго.

48 А іншыя справы Ісуса Навіна, і ягоныя бітвы, і ягоныя заўвагі, якімі ён выкрыў Ізраіль, і ўсё, што ён загадаў ім, і назвы гарадоў, якімі валодалі сыны Ізраіля ў ягоныя дні, вось яны запісаны ў кнізе слоў Ісуса Навіна да сыноў Ізраіля і ў кнізе войнаў Гасподніх, якія запісалі Майсей і Ісус Навін і сыны Ізраіля.

49 І пахавалі сыны Ізраілевыя Ісуса Навіна ў межах яго спадчыны, у Тымнат-Сераху, які быў дадзены яму на гары Яфрэмавай.

50 І памёр Элазар, сын Аарона, у тых дні, і пахавалі яго на ўзгорку Фінеаса, сына ягонага, які быў дадзены яму на гары Яфрэмавай.

РАЗДЗЕЛ 91

1 У той час, пасля смерці Ісуса Навіна, сыны Хананэяў усё яшчэ былі ў зямлі, і ізраільцяне вырашылі выгнаць іх.

2 І спыталіся сыны Ізраілевыя ў Госпада, кажучы: хто першы пойдзе ад нас да Хананейцаў, каб ваяваць з імі? І сказаў Гасподзь: няхай пойдзе Юда.

3 І сказалі сыны Юды Сымону: «Ідзі з намі ў наш лёс, і мы будзем змагацца з Хананейцамі, і мы таксама пойдзем з табою ў твой лёс». І пайшлі сыны Сымона з сынамі Юды.

4 І пайшлі сыны Юды і ваявалі з Хананейцамі, і аддаў Гасподзь Хананейцаў у рукі сыноў Юды, і яны пабілі іх у Бэзеку дзесяць тысяч чалавек.

5 І біліся яны з Адоні-Бэзекам у Бэзеку, і ён уцёк ад іх. Яны пагналіся за ім і злавілі яго, і схапілі яго, і адсеклі яму вялікія пальцы на руках і на нагах.

6 І сказаў Адоні-Бэзек: «Семдзсят цароў з адсечанымі пальцамі на руках і нагах збіралі ежу пад маім сталом, як рабіў я, так Бог адплаціў мне». І прывялі яго ў Ерусалім, і ён там памёр.

7 І пайшлі сыны Сімяона з сынамі Юды і пабілі Хананейцаў вастрём мяча.

8 І быў Гасподзь з сынамі Юды, і яны валодалі гарой. Сыны ж Язэпа пайшлі ў Бэтэль, гэта значыць Луз, і Гасподзь быў з імі.

9 І сыны Язэпа агледзелі Вэтыль, і вартаўнікі ўбачылі чалавека, які выходзіў з горада, і злавілі яго, і сказалі яму: пакажы нам уваход у горад, і мы зробім табе ласку.

10 І гэты чалавек паказаў ім уваход у горад, і прыйшлі сыны Язэпа і пабілі горад вастрём мяча.

11 А чалавека з сям'ёй ягонай яны адправілі, і ён пайшоў да Хэтэяў, і пабудаваў горад, і назваў яго Луз. І ўсе ізраільцяне жылі ў сваіх гарадах, і сыны Ізраілевыя жылі ў сваіх гарадах. І сыны Ізраілевыя служылі Госпаду ва ўсе дні Ісуса Навіна і ва ўсе дні старэйшын, якія падоўжылі свае дні пасля Ісуса Навіна і бачылі вялікую справу Госпада, якую Ён учыніў для Ізраіля.

12 І судзілі старэйшыны Ізраіля пасля смерці Ісуса Навіна сямнаццаць гадоў.

13 І ўсе старэйшыны таксама вялі бітвы Ізраіля супраць Хананэяў, і Гасподзь прагнаў Хананэяў ад аблічча сыноў Ізраіля, каб пасяліць сыноў Ізраіля ў іх зямлі.

14 І выканаў Ён усе словы, якія сказаў Абрагаму, Ісааку і Якаву, і клятву, якой пакляўся даць ім і іхнім дзецям зямлю Ханаанскую.

15 І даў Гасподзь сынам Ізраілевым усю зямлю Ханаанскую, як кляўся бацькам іхнім, і даў ім Гасподзь спакой ад навакольных, і сыны Ізраілевыя жылі бяспечна ў гарадах сваіх.

16 Благаслаўлены Гасподзь навекі, амін і амін.

17 Умацуйцеся, і няхай адважацца сэрцы ўсіх вас, хто спадзяецца на Госпада. Канец.